

کارنمای پنج ساله

خدمات دفتر فرهنگ معلولین
مهرماه ۱۳۹۰ - مهرماه ۱۳۹۵

دفتر فرهنگ معلولین
دارالتقافة للمعوقين
Handicap Cultural Center

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : دفتر فرهنگ معلولین
عنوان و نام پدیدآور : کارنمای پنج ساله: خدمات دفتر فرهنگ معلولین مهرماه ۱۳۹۰ - مهرماه ۱۳۹۵ / پدیدآورنده علی نوری؛ [برای] دفتر فرهنگ معلولین.
مشخصات نشر : قم: توانمندان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۲۵۶ص: مصور(رنگی).
شابک : ۶۰۰۰۰۰ ریال : 978-622-6216-17-3
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
عنوان دیگر : خدمات دفتر فرهنگ معلولین مهرماه ۱۳۹۰ - مهرماه ۱۳۹۵.
موضوع : دفتر فرهنگ معلولین -- فعالیت‌های پژوهشی
شناسه افزوده : نوری، علی، ۱۳۶۳ - گردآورنده
رده بندی کنگره : HV۳۰۱۱/ک۱۷ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی : ۳۶۲/۴
شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۹۱۴۱۵

انتشارات توانمندان
Tavanmandan Publications

دفتر فرهنگ معلولین
دار الثقافة للمعوقين
Handicap Cultural Center

کارنمای پنج ساله

خدمات دفتر فرهنگ معلولین: مهرماه ۱۳۹۰ - مهرماه ۱۳۹۵

پدیدآورنده: علی نوری

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۶-۱۷-۳ ISBN: 978-622-6216-17-3

ناشر: توانمندان شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۶۰۰/۰۰۰ ریال

قم، بلوار محمدامین، خیابان گلستان، کوچه ۱۱، پلاک ۴، دفتر فرهنگ معلولین

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۴۵۲ فکس: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲ همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۰۷۶۵

www.HandicapCenter.com , www.DataDisability.com

www.Tavanmandan.com , info@handicapcenter.com

فهرست

مقدمه ۵

بخش نخست: تأسیس و تداوم

فصل اول: آغاز و بنیانگذاری ۸

ضرورت ۹

علل، عوامل و شکل‌گیری ۱۰

تکلیف مداری ۱۲

نشست افتتاحیه ۱۶

ساختار اداری ۱۸

مطالعه تطبیقی ۲۱

نام و آرم ۲۱

فصل دوم: خط‌مشی و اهداف ۲۲

راه حل‌سازنده ۲۲

خط‌مشی مراکز ۲۳

اصول و قواعد ۲۴

فصل سوم: آسیب‌شناسی ۲۶

ارزیابی عملکرد نهادها ۲۶

کارکرد و نقش تشکل‌ها ۲۷

ماهیت سازمان غیردولتی ۲۹

انواع نهادهای غیردولتی ۳۰

آفت‌تجزیب ۳۰

آفت‌تکدی‌گری ۳۳

استقلال و خودگردانی ۳۵

القای فزون‌طلبی ۳۶

توانمندسازی ۳۷

مشکلات خط‌مشی فرهنگی ۳۸

فصل چهارم: نگاه دیگران ۴۰

گزارش رسانه‌ها ۴۰

یادداشت تشکر ۴۹

تندیس و لوح تشکر ۵۲

دفتر یادبود ۵۵

بخش دوم: تولید محصولات

فصل پنجم: کتاب‌های منتشر شده ۶۲

قرآن و حدیث ۶۳

فقه و حقوق ۶۷

جامعه و فرهنگ ۶۹

تاریخ و شخصیت‌شناسی ۷۳

معرفی دفتر فرهنگ معلولین ۸۴

فصل ششم: کتاب گویا ۸۶

تولید آثار صوتی ۸۷

فرهنگ‌سازی ۹۵

خدمات رسانی ۹۶

فصل هفتم: کتاب به خط بریل ۹۷

تولید آثار ۹۷

کارشناسی و آسیب‌شناسی ۱۰۰

دیگر فعالیت‌ها ۱۰۱

اطلاع‌رسانی ۱۰۱

فصل هشتم: نشریه توان‌نامه ۱۰۲

نظام اداری ۱۰۲

دو ماهنامه توان‌نامه ۱۰۲

فصلنامه توان‌نامه ۱۱۰

ساختار علمی - اجرایی ۱۱۶

توان‌نامه گویا ۱۱۶

فصل نهم: پوستر تبلیغی ۱۱۷

سخنان معصومین علیهم‌السلام ۱۱۷

ادبیات و فرهنگ ۱۲۲

تصاویر ۱۲۴

فصل دهم: پایگاه اینترنتی ۱۲۵

ساختار و محتوا ۱۲۶

احراز رتبه برتر و تقدیر ۱۲۶

دسترس‌پذیری ۱۲۷

نوآوری‌ها ۱۲۸

فصل یازدهم: بانک جامع اطلاعات معلولان ... ۱۲۹

تاریخ تأسیس ۱۲۹

ساختار و محتوا ۱۳۰

قلمرو تاریخی و جغرافیایی ۱۳۱

فازبندی ۱۳۱

خودگردانی و خودنگاری ۱۳۱

دسترسی ۱۳۱

کارآیی ۱۳۱

فصل دوازدهم: همکاری با دیگر رسانه‌ها ... ۱۳۲

مصاحبه‌ها ۱۳۲

گزارش و مقاله ۱۳۵

بخش سوم: فعالیت‌های فرهنگ‌سازانه

فصل سیزدهم: فعالیت در شبکه تلفن همراه ... ۱۳۸

گروه توانمندان فرهیخته ۱۳۸

مجمع هم‌اندیشی ۱۴۱

پیشنهادات ۱۴۱

۲۲۲	نقد شیوه سنتی.....
۲۲۳	شیوه مدرن.....
۲۲۳	اطلاع‌رسانی.....
۲۲۵	فرهنگ سازی.....
۲۲۶	نهادسازی.....
۲۲۷	پیشگیری.....
۲۲۸	تاکسیدرمی و اشتغال معلولین.....
۲۳۱	فصل بیست و دوم: دسترس پذیری .....
۲۳۱	اقدام دفتر.....
۲۳۲	استفاده از ابزارهای جدید.....
۲۳۲	گسترش کتابخانه مجازی.....
۲۳۲	دسترسی همگانی با اشتراک گذاری بریل.....

بخش چهارم: چشم انداز آینده

۲۳۸	فصل بیست و سوم: طرح و تدبیر .....
۲۳۸	طرح پایه یا طرح مقدماتی.....
۲۳۹	اصول و ضوابط.....
۲۴۰	اقدامات ضروری و پایه.....
۲۴۰	بانک اطلاعات معلولین ایران.....
۲۴۱	قرآن و عترت.....
۲۴۱	دائرةالمعارف نگاری.....
۲۴۲	کتاب پژوهشی و مرجع.....
۲۴۲	دیگر طرح ها.....
۲۴۳	فصل بیست و چهارم: آثار در دست اقدام...
۲۴۳	جامع نگری.....
۲۴۳	عناوین آثار.....
۲۴۸	فصل بیست و پنجم: بومی سازی .....
۲۴۸	جهانی شدن یا بومی سازی.....
۲۴۸	معرفی دبزی.....
۲۴۹	دفتر فرهنگ معلولین و دبزی.....
۲۵۱	فصل بیست و ششم: کتاب به عنوان زیربنا .....
۲۵۱	جا بگاه کتاب.....
۲۵۱	وضعیت کنونی و وضعیت مطلوب.....
۲۵۲	آمار کتب دفتر.....
۲۵۳	اقتضائات و انتظارات.....
۲۵۴	راه کار.....
۲۵۵	فصل بیست و هفتم: نظر سنجی .....
۲۵۵	چگونگی اجرا و روش.....
۲۵۵	ضرورت.....
۲۵۶	روش ها.....

۱۴۲	فصل چهاردهم: راهنمای پایان نامه و تحقیق .....
۱۴۲	دانشجویان روشندل.....
۱۴۵	مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی.....
۱۴۵	تماس ها.....
۱۴۶	فصل پانزدهم: کتابخانه تخصصی .....
۱۴۶	پیشینه و ضرورت.....
۱۴۷	بخش های اداری.....
۱۴۷	خدمات رسانی.....
۱۴۸	فصل شانزدهم: کارگاه معلولیت شناسی .....
۱۴۸	استادان دانشگاه مفید قم.....
۱۴۸	انجمن نایبانیان ایران.....
۱۵۰	مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم.....
۱۵۱	وعاظ و مبلغین شبه قاره هند.....
۱۵۲	معلولان نخبه شهرستان شهریار.....
۱۵۲	طلاب دارای معلولیت استان قم.....
۱۵۳	مجمع محققین و مدرسین اصفهان.....
۱۵۵	رشته مطالعات معلولیت.....
۱۵۷	فصل هفدهم: همایش ها و نشست ها .....
۱۵۷	برگزاری نشست ها و همایش ها.....
۱۷۶	مشارکت در همایش ها و جشنواره ها.....
۱۸۹	فصل هجدهم: نمایشگاه معلولیتی .....
۱۸۹	نمایشگاه نجف ۲۰۱۱.....
۱۸۹	نمایشگاه فرهنگ سازان خاموش.....
۱۹۰	نمایشگاه عکس در نگارخانه فرهنگ.....
۱۹۰	نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت.....
۱۹۱	نمایشگاه بین المللی قرآن کریم.....
۱۹۲	نمایشگاه روز جهانی معلولین.....
۱۹۳	دومین جشنواره خودباوری.....
۱۹۴	فصل نوزدهم: مهمانی و هم اندیشی .....
۱۹۴	مهمانان دفتر.....
۲۱۰	پذیرش دعوت ها.....
۲۱۹	فصل بیستم: موزه .....
۲۱۹	تاریخچه.....
۲۲۰	تنوع و رویکرد.....
۲۲۰	ویژگی ها.....
۲۲۱	ابتکار.....
۲۲۱	چشم انداز آینده.....
۲۲۱	دیگر فعالیت ها.....
۲۲۲	فصل بیست و یکم: رفاه و اشتغال .....
۲۲۲	روش دفتر.....

مقدمه

جامعه معلولان ایران نسبت به همه قشرها و گروه‌های ایرانی دارای معضلات و مشکلاتش بیشتر است. در فراوانی مشکلات اقتصادی مثل نداشتن کار و شغل و درآمد تا مشکلات حقوقی و اجتماعی کسی شک ندارد و همه مدیران به این واقعیت‌ها اذعان نموده‌اند. اما چه راه‌کاری برای حل و رفع این مشکلات مطرح است؟ چه راه‌کاری می‌توان پیشنهاد داد، به طوری که به تدریج مشکلات مرتفع شود و پس از چند سال رفاه و آسایش اینان تأمین گردد؟

کارشناسان حوزه معلولان معتقدند اساسی‌ترین راه‌کار برای حل مشکلات معلولان، فرهنگ سازی است. اما فرهنگ سازی به امکانات، نیرو و طرح نیاز دارد. دفتر فرهنگ معلولین نهادی است که به همین منظور ایجاد شده است. این دفتر از بدو تأسیس با قبول این راه‌کار، تمام مساعی خود را به کار بست تا وظیفه خود را ایفاء نماید. البته از ابتدا مصائب و دشواری‌های این راه معلوم بود؛ با این وجود، راه و شیوه‌های سهل و آسان که بعضاً شهرت و آثار مادی هم به همراه داشت مورد توجه این دفتر نبوده و با عزم جدی اقدامات فرهنگ سازی را پی گرفت. اکنون پس از پنج سال، کارنامه خود را به داوری و نقد همه اصحاب فرهنگ و دلسوزان فرهنگ معلولین می‌گذارد تا اگر خطایی بر ما پوشیده بوده تذکر دهند؛ حتماً چنین راهنمایی‌ها و نقدهایی را به دیده منت پذیرا هستیم و از طراحان آن بسیار سپاسگزاریم. البته این دفتر وابسته به مؤسسه بزرگی به نام مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام است و ریاست این مؤسسه یعنی حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای سید جواد شهرستانی بر این دفتر همواره لطف داشته است. اما شیوه ایشان واگذاری امور به خود افراد است. بنابراین نقصان و ضعف‌ها را باید از مدیریت دفتر دانست و محاسن و نیکی‌ها منتسب به ریاست محترم است.

این کارنامه‌ی موسوم به کارنامی پنج ساله، شامل

چهار بخش و حدود ۲۵ فصل است. بخش اول به تاریخ تأسیس، علل انتخاب خطمشی فرهنگی و ضرورت اهتمام همگانی به فرهنگ معلولان به عنوان ریشه حل و رفع بسیاری از مشکلات این جامعه می‌پردازد. در واقع این بخش، تحلیل پشتوانه‌های نظری دفتر، و پاسخ به چرایی انتخاب خطمشی و اهداف ویژه است. مطالب این بخش، به کاربران علت تولید محصولات و فعالیت‌های دفتر را توضیح می‌دهد. در بخش دوم محصولات دفتر در چند فصل معرفی خواهند شد. بخش سوم درباره فعالیت‌ها و ویژگی‌های تلاش‌های دفتر است؛ و بالاخره در بخش آخر به طرح‌های آینده، برنامه‌ریزی و توسعه کارهای آینده می‌پردازد؛ نیز عناوین پروژه‌های زیر چاپ و یا در دست اقدام در همین بخش معرفی می‌شود.

از ابتدای تأسیس این دفتر حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای سید جواد شهرستانی تمام قد، به یاری معلولان عزیز پرداخته و با تشویق و راهنمایی‌ها این مسئولیت بزرگ را به مرحله‌ای رسانده که می‌توان به معرفی آن پرداخت. البته هنوز اندر خم یک کوچه هستیم و تا رسیدن به مرحله ایده‌آل فاصله زیاد است؛ امیدواریم مثل گذشته با مراجع و تذکرها و راهنمایی‌های ریاست محترم، برنامه پنج ساله دوم را هم با موفقیت به پایان ببریم.

این کارنامه گویای اقدامات، محصولات و فعالیت‌های این تشکیلات در طول پنج سال است. همه اموری که در ۲۷ فصل گزارش خواهد شد، در چارچوب خطمشی معین و مصوب است. یعنی این نهاد موظف به هر کاری نبوده و فقط باید به فرهنگ سازی، آن هم فقط برنامه‌های زیربنایی می‌پرداخت. هدف اصلی از نشر این کارنامه کسب نظریات و آراء نخبگان و کارشناسان اعم از معلول و غیرمعلول درباره کارهای انجام شده است. مهم این است که جامعه معلولان ایران فاقد قوانین جامع و سیاست‌های کلان و خطمشی کارشناسی شده

زمینه‌ها بیش از برنامه و در مواردی سه برابر بیشتر کار شده است. همه این پیشرفت‌ها اولاً ناشی از همراهی‌ها و مساعدت‌های ریاست محترم یعنی حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای شهرستانی و در کنار ایشان، حاج علاءالدین نجف است. پس از آن خود نابینایان، ناشنوایان و آسیب‌مندان حرکتی این دفتر را از خودشان دانسته و فعالانه در پیشبرد آن کوشیده‌اند. همچنین اقشار نخبه جامعه مثل روحانیت و مراجع معظم و فاطر حضرات، استادان و معلمان، هنرمندان و روزنامه‌نگاران همگی کوشیده‌اند. ما هم به عنوان خادم آنان در خدمت همگان بوده‌ایم.

همین‌جا از همه آنان تشکر می‌شود. امید است در سال‌های آینده ما باشیم یا نباشیم، مثل گذشته این همدلی‌ها و همکاری‌ها ادامه یابد و با اجرای دو برنامه پنج ساله دیگر امور فرهنگی معلولین به جاهای مطلوب برسد.

محمد نوری
مهرماه ۱۳۹۵

و مدون و نیز سامانه‌های اطلاعات و آمار و ارقام و مهمتر فاقد کتاب و مقاله‌های مکفی و کتابخانه‌های جامع و کافی است. از این‌رو مدیریت دفتر فرهنگ معلولین موظف بوده در هر زمینه ابتدا مقدمات و زیرساخت‌ها را آماده کند؛ آنگاه اصل پروژه را آغاز کند. این دفتر هر پروژه‌ی کوچک یا بزرگ را به مشورت گذاشته و در هر زمینه با احتیاط قدم برداشته است. به ویژه در امور زیربنایی و تولید آثار مرجع فرهنگی که کار بسیار حساس و ظریف است، همگان از جمله خود همکاران معلول فعال بوده‌اند. امید است با جلب آراء کارشناسان، بتوانیم خط‌مشی دقیق‌تر برای پنج سال آینده ترسیم و تدوین کنیم. از این‌رو از همه کارشناسان تمنا و خواهش می‌کنیم مساعدت کنند و راهنمایی فرمایند. همچنین از همه کسانی که در پنج سال گذشته یاری کردند و دیگریانی که به نقد و راهنمایی می‌پردازند تشکر می‌کنیم.

از نظر تطابق پروژه‌های اجراء شده با برنامه و طرح‌نامه مصوب در سال ۱۳۹۰، غیر از یک مورد در همه

بخش نخست:

تأسیس و تداوم

فصل اول: آغاز و بنیانگذاری

فرمودند، آقای روحانی صدر هم طرحی دارد و با هم صحبت کنید. گویا بهمن ماه ۸۹ آقای روحانی صدر از طریق آقای سید رضا حسینی امین به آقای محمد نوری معرفی و این دو ملاقاتها و مباحثی درباره سامان‌دهی به وضع معلولان داشتند.

طی دو ماه جلساتی بین آقایان روحانی صدر و محمد نوری بود و بالاخره در اسفندماه ۱۳۸۹ طرح‌نامه پخته‌تری تقدیم گردید. این طرح مورد توجه و مبنای کار قرار گرفت.

ریاست محترم یعنی جناب آقای شهرستانی دستور فرمودند فکری برای شورای سیاست‌گذاری افتتاحیه بشود. و در مردادماه ۱۳۹۰ اولین شورای سیاست‌گذاری با حضور آقایان سید رضا حسینی امین، حسین روحانی صدر، محمد عبداللهیان، احمد مسجد جامعی، محمد نوراللهیان و محمد نوری تشکیل و برنامه افتتاحیه و کلیات خط مشی را تصویب کردند. برنامه افتتاحیه شامل محل برگزاری، مجری، سخنرانان و غیره می‌شد. بالاخره افتتاحیه در یکی از سالن‌های مربوط به مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام یعنی آمفی تئاتر درمانگاه امام صادق علیه

پیش از افتتاح رسمی دفتر در ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ همزمان با ۱۱ ذی‌القعدة ۱۴۳۲، مقارن میلاد با برکت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام، حدود دو سال مطالعات درباره ضرورت تأسیس، خط‌مشی، ساختار مدیریتی ادامه داشت. البته افراد دست‌اندرکار تأسیس، یعنی آقایان حسین روحانی صدر و محمد نوری هر دو طعم معلولیت را چشیده و عملاً با مسائل جامعه و فرهنگ معلولان آشنا بودند. همچنین بیش از دو دهه سابقه مطالعاتی و تحقیقاتی در این باره را داشتند و خلاصه بیگانه با این حوزه نبودند. اما اولین طرح را آقای محمد نوری در اسفند ۱۳۸۸ به حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی تقدیم کرد و ایشان فرمودند که این طرح نیاز به کار بیشتر و مطالعه دارد. طرح دومی در خردادماه ۱۳۸۹ تقدیم شد. گویا چند ماه بعد، طرح مختصرتری هم توسط آقای روحانی صدر به ایشان تقدیم شده بود. البته صاحبان این دو طرح خبری از هم نداشتند. تا اینکه آقای نوری در مهرماه ۱۳۸۹ طرح کامل با ابعاد و زوایای جامع را تقدیم کرد. در این زمان ایشان

خلاصه مکتوبات و نوشتار، یا کلمات و جملات گفتاری یا به اصطلاح مجموعه‌های گفتاری می‌نمایند. سپس با انتقال این مجموعه‌های گفتاری یا نوشتاری به مخاطبان و هم‌نوعان، ذهنیت و خواسته‌های خود را بیان کرده و ارتباط برقرار می‌نمایند.

اما انسان‌هایی که به هر دلیل قدرت شنوایی، قدرت بینایی و بالاخره قدرت گفتاری ندارند، بسته تحویل شده به آنان را با ابزارهای عادی و متداول نمی‌توانند دریافت کرده و باید از روش‌های دیگر مثل دیدن مکتوب سخنان یا تفهیم از طریق زبان اشاره برای ناشنوایان و خط بریل یا آثار صوتی برای نابینایان استفاده شود.

در یکصد سال اخیر، تلاش‌های فراوانی شد. تا این افراد هم به جمع بقیه انسان‌ها پیوسته و بتوانند به راحتی ارتباط برقرار نمایند. پس از تجربه و آزمون‌های بسیار به این نتیجه رسیدند که ناشنوایان به جای استفاده از الفبای معمولی و بیان کلمات و جملات گفتاری با اجرای حرکات خاص لب یا دست‌ها و انگشتان و سر، منظور خود را به مخاطب تفهیم کنند. مثلاً به جای اینکه کلمه کتاب را بیان کنند، دو دست خود را به

السلام و با حضور چهره‌ها و مشاهیر استانی و ملی و کشوری و به ویژه روحانیت معظم در روز میلاد امام رضا علیه السلام یعنی ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ برگزار شد.

از طرف دیگر ساختمانی از اردیبهشت ۱۳۹۰ در کوچه سپاه در خیابان صفاییه برای استقرار این دفتر اختصاص یافته و کارها آغاز گردیده بود.^۱

این فصل به علل و عوامل تأسیس این مؤسسه و مباحث پشت صحنه و دیدگاه‌های شخصیت‌ها در این باره می‌پردازد.

ضرورت

در اولین کاتالوگ که در سال ۱۳۹۰ توسط این دفتر منتشر شد درباره ضرورت تأسیس آن چنین آمده است: حیات جامعه انسانی مرهون ارتباطات آحاد و افراد این جامعه است. جامعه انسانی به عنوان پیشرفته‌ترین نوع در بین همه جانداران، دارای روابط و تعاملات عمیق و پیچیده است. و در دوره جدید پیچیده‌تر هم شده است. انسان‌ها از ابتدا یاد گرفته‌اند ذهنیت‌ها و اطلاعات درونی خود را تبدیل به کلمات و جملات نوشتاری و

۱. افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین، حسین مظاهری، ص ۷ به بعد.

مثلاً با اشاره چشم آنان را به جهان مرتبط سازد. اخبار و اطلاعات را در اختیار آنها گذاشته و حداقل مباحث و مسائل دینی و رخدادهای جامعه دینی را به آنان برساند. چنین انسان‌هایی نیاز مبرم به دلجویی عاطفی و ارشادات قرآنی دارند. اگر قرآن را با ابزار خاصی و با لحن خاص در اختیار آنان قرار دهیم، بسیاری از مشکلات روحی و روانی آنان مرتفع می‌گردد. بهرحال این مؤسسه درصدد است با استفاده از فناوری و تجارب روز، آموزه‌هایی دینی را برای اقشار مختلف معلول آماده سازی و در اختیار آنان قرار دهد.^۱

علل، عوامل و شکل‌گیری

این دفتر در ۱۷ مهرماه سال ۱۳۹۱ برابر با ۱۱ ذی‌القعدة ۱۴۳۲ به دست مبارک نماینده تام‌الاختیار حضرت آیت الله العظمی سیستانی دام ظلّه الوارف، جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی زیدعزه تأسیس شد.

چند ماه قبل از مراسم افتتاحیه، اولین جلسه شورای سیاست‌گذاری تشکیل و خطوط کلی، اسم، اهداف و خط‌مشی آن تصویب و قرار شد این دفتر در زمینه فرهنگ سازی و تولید آثار گویا، بریل و کتب مذهبی مورد نیاز جامعه هدف تلاش کند. شورا عبارت بودند از: سید رضا حسینی امین، حسین روحانی صدر، محمد

شکل خاصی نشان دهند. در نابینایان هم، پس از تجارب فراوان به این نتیجه رسیدند که از خط برجسته استفاده شود و به جای دیدن و درک کلمات، لمس و درک کنند. مثلاً به جای نوشتن و خواندن کلمه کتاب و استفاده از حروف ک ت ا ب، علائم برجسته‌ای به جای ک ت ا ب قرار می‌گیرد. این علائم که به شکل نقطه‌های کوچک و بزرگ است روی کاغذ ضخیم حک (به اصطلاح بریل) می‌شود و نابینا با لمس آنها کلمه کتاب را درک می‌کند. روش دیگر تبدیل خطوط مکتوب به جملات گفتاری است، در این روش نابینا به جای خواندن، گوش می‌دهد.

متأسفانه به رغم جمعیت زیاد نابینایان در ایران هنوز برای آموزش بریل به آنها و ثانیاً برای تبدیل کتاب‌های معمولی به بریل اقدامات جدی نشده است. کم‌کاری در بخش کتاب‌های مذهبی افزون‌تر است. تصور بفرمایید حدود یک میلیون نابینای ایرانی، نیاز به انواع خوراک‌های معنوی و فکری دارند؛ آنان به قرآن و نهج‌البلاغه و متون ادعیه و اشعار سازنده نیازهای اساسی دارند. اما نهادی که با برنامه‌ریزی و تدبیر و با استفاده از تکنولوژی روز به تأمین نیازها و ضرورت‌های معلولین بپردازد و این منابع را برای نابینایان فراهم نماید، وجود نداشت.

انسان‌هایی که به هر دلیل اعضاء حرکتی خود را از دست داده‌اند و الآن در گوشه‌ای همیشه در حالت خوابیده یا نشسته می‌باشند، نیاز به وسایلی دارند که

۱. افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین، حسین مظاهری، ص ۵-۶.

که پاسخگوی انبوهی از شبهات باشد وجود نداشت و مداوم خود معلولان از مراجع تقلید درخواست مشارکت و حضور در این جامعه را داشتند به ویژه نیاز به جریان دینی داشتند تا از آنان حمایت حقوقی کند و مانع ظلم بیشتر نسبت به آنها گردد.

چهارمین عامل، افزایش آمار معلولین در ایران و دیگر مناطق مسلمان نشین است. زیرا جنگ‌ها، مشکلات رفاهی و تغذیه، فقدان پیشگیری موجب گسترش معلولیت شده است.

بالاخره آخرین ضرورتی که موجب تصمیم برای تأسیس این دفتر شد، چشم طمع بیگانگان به معلولان و سوء استفاده از آنان بود. نگاهی به تلاش‌های استعماری و میسیونری در یکصد سال اخیر برای جذب استعدادها درخشان معلولین، و مشخصاً حضور و فعالیت کسانی مثل کریستوفل کشیش آلمانی از سال ۱۲۸۸ش در ایران، ضرورت تأسیس چنین مرکزی را مبرهن‌تر می‌ساخت.

به دلیل استعداد خارق‌العاده معلولین و سرعت فراگیری آنان و نیز شرایط مطلوب و کارآمدی آنان برای اجرای تبلیغ آیین و مکتب خاص، دستگاه میسیونری غرب تلاش می‌کرده، اینان را جذب نماید.

البته غرب در این هدف همواره با ناکامی‌های فراوان مواجه بوده است. در سال ۱۳۱۰ش به بعد تلاش‌های خارجی‌ها برای تأسیس مدرسه برای معلولان و جذب آنان به مسیحیت افزایش یافت. کشیش‌های آلمانی مدرسه نابینایان کریستوفل را دایر کردند. و کشیش‌های انگلیسی مدرسه دخترانه مهرآئین را برای دختران و

نوری، احمد مسجد جامعی، محمد عبداللهیان و محمد نوراللهیان. این شورا در مردادماه ۱۳۹۰ به حضور آقای سید جواد شهرستانی رسیدند و ایشان راهنمایی‌هایی مطرح فرمودند و قرار شد افتتاحیه در ۱۷ مهرماه ۹۰ یا ۱۱ ذی‌القعدة ۱۴۳۲ برگزار گردد.^۱

انگیزه تأسیس این دفتر را نمی‌توان در یک یا دو علت خلاصه کرد بلکه علل و عوامل مختلف دست به دست هم داد و ایجاد و بنیان نهادن آن را لازم نمود. اما در زمان تأسیس، پنج عامل از همه برجسته‌تر بوده است. یکی آموزه‌های مندرج در متن دین دال بر ضرورت اهتمام مسلمان در رسیدگی به امور معلولان است. بخش مهمی از آیات و روایات درباره نابینایان و ناشنوایان و آسیب دیدگان جسمی و حرکتی و اجتماعی است. در عصر غیبت، متکلمان، مفسران و فقیهان مسلمان آموزه‌های اصلی مندرج در قرآن و سنت را بسط داده‌اند. از این‌رو همواره کم و بیش معلولین به عنوان بخش مهمی از جامعه اسلامی مطرح و تعامل عالمان دین با آنها همواره مطرح بوده است. در این دوره حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی به نمایندگی جریان دینی در ایران و عراق و برخی از مناطق دیگر جهت سامان‌دهی به ارتباط جریان متدینین با معلولان تأسیس این دفتر را لازم دانست.

دلیل دوم فقدان مؤسسات با رویکرد دینی صرف در معلولان بود. مؤسسه ابابصیر که توسط چند تن از عالمان مشهور و فرهنگیان و بازاریان در سال ۱۳۴۸ تأسیس شد یا مدرسه کر و لال‌ها که در سال ۱۳۳۵ توسط فرهنگیان مثل مرحوم حسین گل‌بیدی و برخی از عالمان مثل آیت الله سید حسن فقیه امامی تأسیس شده بود در دهه نود یا کلاً تعطیل بودند یا فعالیت‌های آنها بسیار کم شده بود از این‌رو در ایران، عراق، افغانستان و دیگر مناطق مسلمان و شیعه نشین، مؤسسات با رویکرد فقط دینی حضور نداشت، به همین دلیل جناب آقای سید جواد شهرستانی تصمیم به تأسیس این دفتر گرفت.

دلیل سوم، نیازها و ضرورت‌های فرهنگی و فکری موجود در جامعه معلولان بود. کسی یا مؤسسه‌ای

۱. همان، ص ۷-۸.

پیگیری می‌نماید. به عبارت دیگر خط‌مشی این مرکز ارتقای فرهنگ اسلامی در بین جامعه عزیز معلولین و افزایش توانایی و خلاقیت‌های آنان بر اساس این فرهنگ است. از این‌رو با تولید آثار مذهبی به روش‌های عادی، بریل، گویا، الکترونیک و غیره، دسترسی آنان را به منابع اسلامی آسان‌تر می‌نماید. در عین حال این دفتر با همه مراکز و نهادهای دولتی و مردمی همکاری و تعاملات دو جانبه دارد.

تکلیف‌مداری

انگیزه و محرک بنیانگذاران این دفتر بیش از هر چیز، ادای تکلیف دینی بود؛ از آغاز طراحی این دفتر، توصیه‌های معصومین علیهم السلام و قرآن کریم حرکت بخش و راهنما بوده است. مشخصاً سه متن قرآنی و روایی موجب شده که تکلیف اخلاقی و انسانی و وظیفه دینی بیش از هر عامل دیگر برجسته باشد. البته آیات و روایات درباره معلولیت و معلولین فراوان است ولی محرک اصلی این مجموعه این سه مطلب بوده است حتی در تداوم هم همواره این سه مطلب در شرایط سخت مشوق و راهنما و انگیزه دهنده بوده است. اینها عبارت‌اند از آیات نخست سوره عبس، دیدگاه امام علی علیه السلام در فرمان مالک اشتر در نهج‌البلاغه و روایتی از امام حسین علیه السلام که در تحف العقول آمده است.

امام حسین علیه السلام در سال ۶۰ و قبل از حرکت به طرف کربلا یا به قول برخی در سال ۵۸ق برای نخبگان و دانشمندان سخنرانی می‌کند و عملکرد آنان را نقد کرده و می‌گوید وظیفه اصلی شما تعامل با مردم و اهتمام به امور ضعفای جامعه است ولی آن را رها کرده و به دنبال حاکمان زور و امور مالی و رفاه شخصی رفته‌اید. مصداق بارز مظلومان و ضعفای جامعه از نظر امام نابینایان (عَمَى)، ناشنوایان (بُكْم) و زمین گیران آسیب‌مند در قوای حرکتی (زَمْنَى) هستند. از این‌رو درباره اینان می‌فرماید.

وَ ذِمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ «ص» مَحْقُورَةَ، وَ الْعَمَى وَ الْبُكْمَ وَ الزَّمْنَى فِي الْمَدَائِنِ مَهْمَلَةً لَا تُرْحَمُونَ، وَ لَا فِي مَنْزِلَتِكُمْ تَعْمَلُونَ، وَ لَا مَنْ عَمِلَ فِيهَا تَعْيُونُ، وَ بِالْأَدَهَانِ

چندین مدرسه دیگر در شهرهای مختلف ایجاد کردند. ولی روحانیت آگاه به کمک بعضی از نیکوکاران مؤسسه ابابصیر را تأسیس کردند. ابابصیر در طول سه دهه با برنامه‌ریزی و تدبیرهای گسترده توانست بسیاری از نابینایان را جذب کرده و با برنامه‌ریزی صحیح آنان را آماده برای اجرای مسئولیت‌های بزرگ نماید.

اما فعالیت‌های مؤسسه ابابصیر و بسیاری از مراکز دیگر در سال‌های اخیر کاسته شد و نیمه تعطیل یا کاملاً تعطیل شده‌اند. از سوی دیگر بیشتر مراکز دولتی و وابسته به سازمان بهزیستی و دیگر مراکز تازه تأسیس، رویکرد مذهبی نداشتند و فقط به مسائل جاری معلولیتی می‌پرداختند. البته این نوع فعالیت‌ها هم مهم است ولی از قلمرو مباحث ما فعلاً بیرون است.

با اینکه در غرب مؤسسه‌های بزرگی مانند گالودت تأسیس شده و با عنایت‌های بسیار گسترده جهانی، معلولین را از کشورهای مختلف جذب کرده و با آموزش‌های فشرده آنان را آماده برای انواع فعالیت‌های تبلیغی تبشیری می‌نمایند.

در این شرایط، دفتر حضرت آیت الله العظمی سیستانی و رئیس دفتر ایشان، حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی با درک صحیح شرایط جهان اسلام، دفتر فرهنگ معلولین را تأسیس کردند.

این دفتر با دعوت معلولان و سپردن کارها به آنها و همکاری با نخبگان و فرزندان معلول مسلمان در سراسر جهان در جهت فعالیت‌های فرهنگی و دینی از مهرماه ۱۳۹۰، برنامه پنج ساله‌ای را آغاز کرد. از این‌رو با مؤسسه‌هایی که خط‌مشی عمومی دارند تمایزهایی دارد. زیرا صرفاً اهداف تخصصی فرهنگی معلولین را

به معلولین و محرومین اختصاص ده. همواره به فکر مشکلات آنان باش و از آنان روی برگردان.^۱

متن سوم آیات نخست سوره عبس است. شأن نزول این آیات اینگونه است که نابینایی به نام عبدالله (یا عمرو) ابن ام مکتوم وارد مسجد می‌شود در حالی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و عده‌ای از سران قریش و مشاهیر جامعه مشغول مذاکره و گفت‌وگو بود. نابینا چون نمی‌دید به فریاد می‌گفته ای محمد کجایی، می‌خواهم پرشی بپرسم و مدام داد و فریاد می‌کرده است. یکی از اعضای این جلسه روی خود را با ناراحتی برگرداند. در همین زمان این آیات نازل می‌شود:

عَبَسَ وَ تَوَلَّى (۱) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى (۲) وَ مَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَزَكَّى (۳) أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى (۴) أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَى (۵) فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى (۶) وَ مَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَكِّيَ (۷) وَ أَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى (۸) وَ هُوَ يَخْشَى (۹) فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى (۱۰).^۲

چهره درهم کشید و روی برگرداند! (۱) چون نابینایی به سراغ او آمده بود (۲) تو چه می‌دانی شاید او پاکی و تقوی پیشه کند؟ (۳) یا متذکر گردد و این تذکر به حال او مفید باشد (۴) اما آن کس که مستغنی است (۵) تو به او روی می‌آوری! (۶) در حالی که اگر او خود را پاک نسازد چیزی بر تو نیست (۷) اما کسی که به سراغ تو می‌آید و کوشش می‌کند (۸) و از خدا ترسان است (۹) تو از او غافل می‌شوی (۱۰).

توجه به آنچه در شأن نزول این آیات گفته شده، اجمالاً

۱. نهج البلاغه، عهدنامه مالک اشتر، فراز هفتم.

۲. سوره عبس (۸۰).

المصانعة عند الظلمة تأمنون. كل ذلك مما أمركم الله به، من التهي و التناهي و أنتم عنه غافلون.

اکنون در این اندیشه نیستند که پیمان (سنت) پیامبر خدا شکسته شده است. نابینایان و ناشنوایان و معلولان زمین‌گیر در شهرها به حال خود رها شده‌اند و به حال توجه نمی‌کنید، و به کاری که شایسته شما است بر نمی‌خیزید، و دیگران را نیز به چنین کارها و انمی‌دارید. به سازشکاری و مداهنه با ستمگران دل بسته‌اید و به آن آرام می‌گیرید. و این همه وظایفی است که خدا بر عهده شما گذاشته است، یعنی نهی از منکر کردن ولی از آن اجتناب ورزیده و غافل هستید.^۱

امام حسین علیه السلام به صراحت از عالمان می‌خواهد به معلولان جامعه اهتمام نمایند و نپرداختن این قشر به امور معلولان را مستوجب عقوبت‌های سخت می‌داند. این متن به لحاظ تأثیرگذاری، بسیار مؤثر بوده است و بنیانگذاران دفتر فرهنگ معلولین با الهام و تأثر از این سخن، انگیزه پیدا کردند و روحیه گرفتند.

اما متن دوم فرمان حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر به هنگام تعیین و نصب او به استانداری مصر است. بخشی از فرمان حضرت به مالک اشتر به وظایف دولت اسلامی و مردم می‌پردازد. این بخش مفصل است و شامل حقوق سی گانه معلولان هم می‌باشد. اما چند جمله آن اینگونه است:

ثُمَّ اللَّهُ اللَّهُ فِي الطَّبَقَةِ السُّفْلَى مِنَ الَّذِينَ لَا حِيلَةَ لَهُمْ وَالْمَسَاكِينِ وَالْمُحْتَاجِينَ وَأَهْلَ الْيُوسَى وَالزُّمْتَى، فَإِنَّ فِي هَذِهِ الطَّبَقَةِ قَانِعًا وَمُعْتَرًا، وَأَحْفَظُ اللَّهُ مَا اسْتَحْفَظَكَ مِنْ حَقِّهِ فِيهِمْ، وَأَجْعَلُ لَهُمْ قِسْمًا مِنْ بَيْتِ مَالِكَ، وَقِسْمًا مِنْ غَلَّتِ صَوَافِي الْأَسْلَامِ فِي كُلِّ بَلَدٍ، فَإِنَّ لِلْأَقْصَى مِنْهُمْ مِثْلَ الَّذِي لِلأَدْنَى، فَلَا يَسْغَلَنَّكَ عَنْهُمْ بَطْرٌ. فَلَا تُشْخِصْ هَمَّكَ عَنْهُمْ، وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لَهُمْ.

الله الله ای مالک اشتر تو را به عنوان مدیر ارشد جامعه هشدار می‌دهم! درباره طبقه زمین‌گیران و معلولین، پس برای خدا پاسدار حقی باش که خداوند برای این جامعه معین فرموده است. بخشی از بیت المال و بخشی از غله‌های زمین‌های غنیمتی اسلام را در هر شهری

۱. تحف العقول، ابن شعبه، ترجمه احمد جنتی، ص ۵۱۸-۵۲۵.

آن پند گیرند یا نگیرند. بنا بر این به خاطر اینگونه افراد نمی‌توانی نابینایی حق طلب را نادیده بگیری، یا آزرده خاطر سازی، هر چند هدف تو هدایت این گردنکشان باشد.

خداوند بار دیگر تأکید و عتاب را از سر می‌گیرد، و هم چنان به صورت خطاب می‌فرماید: اما کسی که به سراغ تو می‌آید، و تلاش برای هدایت و پاکی دارد (وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى).

و از خدا ترسان است (وَهُوَ يَخْشَى).

بدون شک مراد از خشیت در اینجا خوف از خداوند است. خوفی که انسان را به دنبال تحقیق بیشتر می‌فرستد. منظور ترس از کفار، یا ترس از زمین خوردن به خاطر نابینایی نیست.

همین انگیزه ترس از خداوند این نابینا را به دنبال تو ای رسول فرستاده، تا با پرسیدن معارف دینی، حقایق بیشتری بشنود و به کار بندد، و خود را پاک و پاکیزه کند.

تو از او غافل می‌شوی و به دیگری می‌پردازی (فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى).

سزاوار نیست از چنین انسان حق‌طلبی لحظه‌ای غافل شوی و به دیگری پردازی هرچند هدف از پرداختن به دیگران نیز هدایت آنها باشد، چرا که در محاسبه اولویت‌ها، اولویت از آن گروه حق طلب و پاک ولو مستضعف است.

بهر حال این عتاب و خطاب خواه به شخص پیامبر صلی

معلوم می‌شود که به خاطر بی‌اعتنایی به نابینای حق طلب، فردی شدیداً مورد عتاب خداوند قرار گرفت. چون می‌فرماید:

چون نابینایی به سراغ او آمده بود (أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى)، چهره درهم کشید، و روی برگرداند (عَبَسَ وَ تَوَلَّى).

تو چه می‌دانی شاید او در جستجوی ایمان و پاکی و تقوی باشد؟! (وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى).

یا از شنیدن سخنان حق متذکر شود و این تذکر به حال او مفید باشد. (أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى).

و اگر صد درصد پاک و با تقوی نشود لااقل از تذکر پند می‌گیرد و بیدار شود، و این بیداری در او اجمالاً اثر می‌گذارد.

سپس این عتاب را ادامه داده، می‌افزاید: اما آنکه خود را بی‌نیاز و غنی می‌داند (أَمَّا مَنْ اسْتَعْنَى).

تو به او رو می‌آوری و توجه می‌کنی! (فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى).

و اصرار به هدایت او داری در حالی که او گرفتار غرور ثروت، و خودخواهی است، غروری که منشأ طغیان و گردنکشی است همان‌گونه که در آیه ۶-۷ سوره علق آمده است (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ إِنَّهُ اسْتَغْنَى) انسان طغیان می‌کند از اینکه خود را غنی می‌بیند.

این دو آیه جهت و اصول کلی را بیان کرده و نابینایی حق جو را بر انسان‌های مغرور ثروتمند و دارای پست و مقام ترجیح می‌دهد.

در حالی که اگر او راه تقوی را پیش نگیرد و ایمان نیاورد چیزی بر تو نیست (وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّى).

ای رسول، وظیفه تو تنها ابلاغ رسالت است، خواه از

برخی امور آنان را برآورده سازی باید با مهربانی از آنان پوزش بخواهی.^۱ بهرحال حضرت علی(ع) همه معلولین را سزاوار احترام عملی و اخلاقی می‌داند و احترام به آنان توسط مسئولین و رهبران را مهم و ضروری می‌شمارد.

لزوم احترام به معلولان در معارف دینی: روایات و آیات متنوع درباره اهمیت این قشر از جامعه هست اما آیات سوره عبس (یا سوره اعمی) از نظر زیبایی و گویایی و بلاغت، نظیر ندارد و چنین عبارات جذابی در هیچ متن دینی سراغ نداریم. فردی نابینا مورد حمایت قرار می‌گیرد نه اینکه به او فحش داده‌اند یا به او تعرض شده یا مال او را غصب کرده‌اند، بلکه چون کسی صورت خود را از او برگردانده است. لذا معلولانی که مورد ظلم و آزار اجتماعی، حقوقی، مالی و غیره قرار می‌گیرند، به طریق اولویت باید مورد حمایت مسلمانان قرار گیرند. عَبَسَ وَ تَوَلَّى یعنی چهره در هم کشید و روی بگردانید. علت روی برگرداندن، أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى آمدن نابینا بوده است. این جمله علت عبوس شدن را بیان می‌کند، و لام تعلیل در تقدیر است و تقدیر آن لان جَاءَهُ الْأَعْمَى است. وَ مَا يَذْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزْكِي أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى این آیه حال از فاعل فعل عَبَسَ وَ تَوَلَّى است، و کلمه تزکی به معنای در پی پاک شدن از راه عمل صالح است. که بعد از تذکر یعنی پند پذیری و بیداری و پذیرفتن عقائد حقه دست می‌دهد، چون نفع ذکری همین است که آدمی را به تزکی دعوت می‌کند، یعنی به ایمان و عمل صالح می‌خواند.

۱. نهج البلاغه، عهدنامه مالک اشتر، فراز هفتم، ترجمه مرحوم محمد دشتی.

الله علیه و آله و سلم باشد یا غیر او بیانگر این واقعیت مهم است که اسلام و قرآن اهمیت و احترام خاصی برای پویندگان راه حق مخصوصاً از طبقات مستضعف قائل است.^۱

و به عکس موضع‌گیری تند و خشنی در برابر آنها که بر اثر وفور نعمت الهی، مست و مغرور شده‌اند دارد، تا آنجا که خدا راضی نمی‌شود به خاطر پرداختن به آنان کمترین رنجشی در این قشر مستضعف حق طلب پیدا شود.^۲

دلیل آن نیز روشن است، زیرا همیشه این گروه پشتیبان مخلص اسلام و فریاد رس پیشوایان بزرگ دین در مشکلات، و ایثارگر میدان‌های نبرد و شهادت بوده‌اند، همانگونه که امیر مؤمنان علی علیه السلام در فرمان معروف مالک اشتر می‌فرماید: و انما عمادالدین و جماع المسلمین و العدة للاعداء العامة من الامة، فلیکن صغوک لهم و میلک معهم. (ستون دین، و سرمایه اجتماع مسلمین، و نیروی ذخیره در برابر دشمنان، تنها همین توده مردماند، لذا باید به سخنان آنها گوش فرا دهی و علاقه خود را به آنها معطوف داری).^۳

حضرت علی علیه السلام در عهدنامه مالک اشتر از معلولین که نابینایان روشندل بخشی از این طبقه می‌باشند با واژه‌هایی مثل «اهل زمینی» (زمین‌گیر)، «اهل البؤسی» (پریشان خاطر و ناراحت)، «محتاجین» (افراد نیازمند به مساعدت و کمک) تعبیر کرده است. به مالک اشتر با تأکید توصیه می‌فرماید که باید عدالت در مورد آنان مراعات و بخشی از اموال بیت‌المال به این طبقه اختصاص می‌یابد و به همه آنان یکسان عمل کنی و تفاوتی بین خودی و غیر خودی نیست و همه آنان قابل احترام‌اند.

حضرت امیر به مالک می‌فرماید از اینکه زمامدار هستی نباید معلولین را کوچک بشماری. نگهبانان تو نباید به آنان بی‌احترامی کنند، بلکه آنان بدون دلهره باید بتوانند با زمامدار سخن گویند. و اگر نتوانستی

۱. برگرفته از کتاب سوره روشندان نشر دفتر فرهنگ معلولین،

ص ۱۶-۱۹؛ تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۱۲۵-۱۲۹.

۲. تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۲۳۰.

۳. نهج البلاغه، بخش نامه‌ها، نامه ۵۳.

سر را برگرداندن نیست. مدیری که وظایف خود را انجام نمی‌دهد و نیازمندی‌های معلولان را تأمین نمی‌کند او هم رو برگردانده است؛ نماینده مجلس که به حقوق معلولان توجه و اهتمام نمی‌کند آنها هم رو برگردانده‌اند؛ مدیری از بهزیستی که در مراسمی از دیدن و صحبت با معلولان سر باز می‌زند و به بهانه خود از آنها دوری می‌کند، او هم مورد عتاب و خطاب این آیات است. بالاخره رو برگرداندن در دوره ما انواع و اقسام مختلف دارد و مصادیق متنوع می‌تواند داشته باشد. روحانیونی که می‌توانند برای معلولین تشکیلات فرهنگی داشته باشند و انجام ندهند آنان هم مورد خطاب هستند.

جناب آقای شهرستانی و دیگران که تحت امر ایشان به تأسیس دفتر فرهنگ معلولین اقدام کردند، متعهدانه و با وظیفه‌شناسی، آیات قرآن و روایات در نظرشان اهمیت داشت. البته دلایل ملی و اهتمام برای کاهش مشکلات هم برای اینان اهمیت داشته و دارد ولی تکلیف مداری آنان مؤثرتر بوده است.

نشست افتتاحیه

قرار شد در ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ جلسه‌ای فاخر برای افتتاح داشته باشیم. کارت دعوت چاپ شد، این کارت هنوز بسیار زیبا است و توسط خود نیروهای دارای معلولیت و عادی دفتر طراحی گردید. محل برگزاری نشست افتتاحیه در سالن آمفی تئاتر درمانگاه امام صادق علیه السلام واقع در خیابان توحید قم، میدان امینی بیات بود. این مراسم از ساعت ۱۰ تا ۱۱/۵ صبح در این سالن و پس از آن جهت نماز و نهار در دفتر فرهنگ معلولین واقع در خیابان صفاییه تداوم یافت و مهمانان پس از استراحت بازگشتند. مهمانان از شهرهای مختلف تهران، اصفهان، شیراز، شهریار، تبریز، سمنان و مشهد آمده بودند و تلاش شده بود نخبگان جامعه‌های نابینایی، ناشنوایی، معلولان حرکتی و ذهنی تشریف بیاورند. در ردیف اول شخصیت‌های فرهنگی مثل رئیس محترم دایرةالمعارف بزرگ اسلامی سید کاظم موسوی بجنوردی، محقق و نویسنده برجسته آیت الله شیخ مهدی نجف و نسخه‌شناس مشهور آیت الله اشکوری

و حاصل معنا این است که آن شخص چهره در هم کشید، و از آن شخص نابینا که نزدش آمده بود روی بگردانید، با اینکه او خبر نداشت آیا مرد نابینا مردی صالح بود، و با اعمال صالح ناشی از ایمان خود را پاکیزه کرده بود یا نه، شاید کرده بود، و یا آمده تا با تذکر و اتعاضش به مواظ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بهره‌مند شده، در نتیجه به تطهیر خود موفق گردد.

در این آیات چهارگانه عتاب شدیدی بکار رفته و به شدت از نابینا دفاع شده و این شدت از این جهت بیشتر می‌شود که دو آیه اول غایب است و می‌فهماند خدا از او روی گردانیده، رو در رو با او سخن نگفته، و دو آیه اخیر را در سیاق خطاب آورده، چون توبیخ در مخاطبه حضوری بیشتر است، و حجت و استدلال هم وقتی رو در رو گفته شود الزام آورتر است، آن هم بعد از روی گردانی، و مخصوصاً با سرکوبی خود خداوند، بدون واسطه غیر باشد.

در اینکه از آن شخص تعبیر به اعمی - کور- کرد توبیخی بیشتر استفاده می‌شود، برای اینکه محتاجی که به انسان مراجعه می‌کند اگر نابینا باشد و حاجتش هم حاجتی دینی باشد، و خلاصه ترس از خدا او را وادار کرده باشد که با نداشتن چشم مراجعه کند، مسلمانان حاضر هم باید بیش از سایر مراجعه کنندگان به او توجه می‌کردند. نه اینکه چهره در هم کشیده و روی از او برگردانند^۱

بالاخره این آیات به صراحت مسلمانان را موظف می‌کند حق رو برگرداندن و اعراض ندارند. رو برگرداندن فقط

۱. ترجمه المیزان، ج ۲۰، ص ۳۲۶.

اسلامی است.

گروه سرود هم به اجرای سرود زیبایی پرداختند. همزمان با اجرای برنامه، رابط (مترجم) ناشنویان با زبان اشاره مطالب را برای آنها تبیین و تفهیم می‌کرد. بین محل برگزاری و محل نماز و نهار فاصله طولانی بود و حرکت دادن افراد با معلولیت‌های مختلف کار دشواری بود ولی با کرایه ۳۰ دستگاه تاکسی این مهم اجرا گردید.

مهمانان وقتی به دفتر رسیدند، اولاً از نمایشگاهی که در حیاط برپا شده بود بازدید کردند. سپس دو گروه در دو طبقه مستقر شدند.^۱ این نمایشگاه به نام فرهنگ سازان خاموش شامل آثار مکتوب، کتب، جزوات، مجلات، کتاب بریل، تصاویر و اسناد درباره فعالیت‌های معلولین بود و می‌خواست توانایی‌های آنان را معرفی کند.

از نکات جالب و مهم این بود که استاد سید جواد شهرستانی از ابتدای مراسم تا بعدازظهر ساعت چهار در کنار معلولان حضور داشت. گروه‌های معلولین یا افراد تکی به حضور ایشان آمده و ضمن تشکر از اهتمام ایشان به امور معلولان پرسش‌ها یا راه‌کارها و

و نیز خود حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی حضور داشتند.

چهره‌های فرهنگی از استان قم، مدیران استانی و کشور و نمایندگان بیوتات برای اولین بار شاهد پی‌ریزی نهادی بودند که می‌خواست مروج فرهنگ مطلوب در جامعه معلولان باشد و در تأمین نیازمندی‌های آنان بکوشد. همه با اعجاب به سیر وقایع می‌نگریستند. چند نفر سخن گفتند. آقایان مسعود گلچین، یعقوب عبدی پور، وضعیت معلولان در شبه قاره، نظام حقوقی ناشنویان، منصور برجیان، ابراهیم حاجی مظفری رئیس اداره بهزیستی استان قم و حسین روحانی صدر از مهم‌ترین افرادی بودند که به بیان دیدگاه‌های خود پرداختند. آقای ابراهیم حاجی مظفری رئیس اداره بهزیستی قم گزارشی از وضعیت معلولان قم و کشور گفت و افتتاح این نهاد جدید را به فال نیک گرفت و آرزوی موفقیت نمود.^۱

آقای منصور برجیان مدیر تشکلی مردمی در تهران است، ورود روحانیت را موجب دلگرمی دانست و گفت وظیفه روحانیت و مراجع محترم تقلید دفاع از کیان و حقوق معلولان مظلوم در همه کشورهای

۱. درباره این نمایشگاه و دیدگاه‌های مهمانان نگاه کنید به کتاب افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین، بخش دوم.

۱. متن سخنرانی‌ها در کتاب افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین (ص ۹-۳۹) آمده است.

هستند که تحصیلات دانشگاهی دارند یا در رشته‌ی هنری یا علمی صاحب اثر هستند. این نیازها در سه سرفصل طبقه‌بندی می‌شوند:

الف) اطلاع‌رسانی: امروزه داشتن آگاهی از تجارب و دستاوردها، از آثار و پیشرفت جوامع یک ضرورت جدی است. به همین دلیل پایگاه اینترنتی این مرکز اخبار و اطلاعات علمی و فرهنگی، گزارش پیشرفت‌ها و اختراعات را به روز اطلاع‌رسانی می‌نماید تا معلولان در جریان همه پیشرفت‌ها و حوادث قرار گیرند.

ب) تأمین نیازهای منابع آموزشی و مآخذ عمومی: منابع درسی به روش بریل و گویا برای دانشجویان معلول در مقاطع کارشناسی تا دکتری گران قیمت‌اند، نیز نهادهای تأمین منابع آموزشی به ندرت به تولید آنها می‌پردازند. از این‌رو معلولین برای ادامه تحصیل مشکلات مضاعفی دارند. این دفتر منابع آموزشی معلولین را رایگان آماده و در اختیار قرار می‌دهد. همچنین منابع عمومی مانند قرآن، رساله عملیه و نهج‌البلاغه پس از درخواست کتبی در اختیار آنان قرار می‌دهد.

ج) آموزش مهارت: معلولین اغلب از استعداد خاص و توانمندی‌هایی ویژه برخوردارند. اگر در یک زمینه کمبود دارند در عوض در چند زمینه استعدادی بالاتر از حد متوسط طبیعی دارند. از این‌رو با آموزش‌های

دیدگاه‌های خود را مطرح می‌کردند. ایشان هم با علاقه و بدون اظهار خستگی همه را می‌شنید و بعضاً دستوراتی می‌فرمود یا به راهنمایی افراد می‌پرداخت. فضا اصلاً رسمی نبود بلکه خودمانی و همه احساس می‌کردند در خانه خود هستند و با پدر معنوی خود گفت‌وگو می‌کنند. هنوز بعد از پنج سال برخی از مهمانان آن زمان زیبایی و جذابیت آن جلسه می‌گویند. حاج آقا شهرستانی دستور داده بود، ناهار متنوع تهیه شود و در پذیرایی سنگ تمام گذاشته شود. خاطرات این روز همواره در اذهان مهمانان مانده است.

ساختار اداری

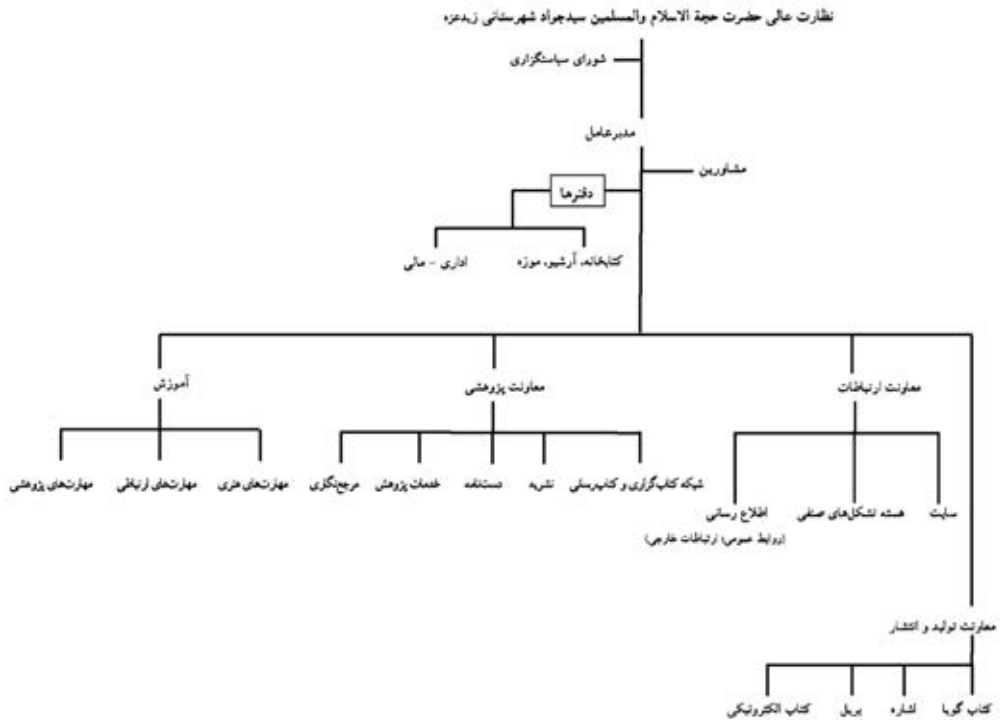
طرح اولیه و مصوب، وظیفه اصلی این دفتر را فرهنگ سازی و ترویج فرهنگ مطلوب در جامعه هدف تعیین کرده بود. و جامعه هدف را شامل همه معلولان مسلمان در نظر گرفته بود. بر این اساس وظایف زیر را برای مدیریت دفتر مسلم دانسته و در کاتالوگ سال ۱۳۹۰ چنین آمده است:

وظایف این دفتر بر اساس اولویت سنجی نیازهای معلولین تدوین شده است. تأمین همه نیازهای آحاد این جامعه نه ممکن است و نه ضروری؛ از این‌رو مرحله‌بندی شد و ابتدا درصدد تأمین نیازهای مهم‌تر و اساسی معلولان نخبه برآمدیم. منظور از نخبه کسانی

تجارب پیشین استفاده شود و تشکیلات فعال و پویا به عنوان ابزاری برای تحقق خاستگاه‌ها نه مانع پیشرفت پدید آید. با همه این ملاحظات ساختار زیر مصوب و اجرایی شد:

مهارتی می‌توانند در یک یا چند شغل به کسب درآمد بپردازند و روی پای خود زندگی آبرومندی داشته باشند.

برای تحقق این وظایف و دستیابی به اهداف، نیاز به سازمانی کارآمد و مدرن بود. تلاش شد تا از همه

چارچوب خط‌مشی تعیین شده و ادامه ریاست عالی، کارها را به پیش ببرد.

ایشان می‌توانند برای خود مشاورانی منصوب کند. دفترهای کتابخانه و اداری- مالی مستقیماً زیر نظر مدیرعامل فعالیت می‌کنند.

معاونت پژوهشی: این معاونت مسئولیت سر و سامان‌دهی به همه امور تحقیقاتی مؤسسه را بر عهده داشته و عملاً موظف به اجرای امور زیر است:

۱. شبکه کتاب‌گزاری و کتاب‌رسانی:

این بخش موظف است با ایجاد شبکه مجازی و برقراری ارتباطات با مراکز تولید کتاب و نشریه اطلاعات آنها را

شورای سیاست‌گذاری: این شورا توسط حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی تعیین شده و وظایف زیر را بر عهده دارند:

۱. تعیین خط‌مشی کلی مؤسسه در هر سال
۲. تصویب بودجه کلی و تعیین اولویت‌ها
۳. تصویب طرح‌های پژوهشی
۴. تعیین دامنه فرهنگی و قلمرو جغرافیایی فعالیت‌های مؤسسه

مدیرعامل: توسط حجت الاسلام والمسلمین آقای شهرستانی تعیین می‌گردد و موظف است به بهترین روش ممکن و بدون هیچ اسراف و تبذیری و در

مختلف مثل نویسندگی، روزنامه‌نگاری، مرجع نویسی و امثال اینها، اینان تبدیل به عناصر خدوم و فعال خواهند شد.

معاونت تولید و انتشار: این معاونت دارای سه شاخه فعالیت در عرصه‌های مصوب است:

۱. تولید کتاب به خط بریل و افزایش توانایی‌های نابینایان در این جهت.

۲. تولید کتب گویا (ناطق) برای رده‌های گوناگون. به طوری که معلولین توانمند در قوه سامعه بتوانند از این طریق اخبار روزانه را دریافت کرده و تا مقطع دکترا با استفاده از کتب گویا پیش بروند.

۳. تولید کتب و نشریات الکترونیکی هدف دیگر این معاونت است تا قشرهایی از معلولین از این طریق پیشرفت داشته باشند.^۱

این تشکیلات در ساختمانی که توسط جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی در بهترین نقطه شهر قم به این مرکز اختصاص یافته و به دستور ایشان تجهیز، تعمیر و آماده‌سازی شده مستقر شده است.

این ساختمان در سه طبقه در مهرماه آماده بهره‌برداری شد. طبقه زیرزمین اختصاص به آموزش، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و نیز نمایشگاه آثار هنری معلولین دارد. در طبقه همکف، مدیریت و گروه‌های پژوهشی و تولید کنندگان کتاب و مقاله و اتاق نشست‌ها استقرار دارند. در طبقه بالا، کتاب گویا، کتاب بریل، سایت، ارتباطات و بانک معلولین استقرار دارند. حجم کارها بسیار وسیع است ولی تلاش شده از همه جای ساختمان به خوبی استفاده شود.

مطالب مزبور از کاتالوگ سابق نقل شده و در ادامه آمده است:

امیدوار هستیم در پرتو ایمان و اخلاص و عمل صادقانه و نیز راهنمایی‌های مرشدانه جناب آقای شهرستانی و مساعدت‌ها و امدادهای الهی این مسئولیت عظیم را به سر منزل مقصود برسانیم.

کار در عرصه معلولین یک شغل نیست بلکه نوعی خدمت است که هر شخصی لیاقت آن را ندارد. کسانی

دریافت و به افراد خواهان برساند. نیز بین مراکز مصرف کننده و نیز تولیدکنندگان ارتباطات واقعی ایجاد نماید. به طوری که اطلاعات و فایل‌های کتب و نشریات مورد نیاز معلولین از سراسر جهان در نقطه‌ای جمع آوری و برای کاربران ارسال می‌گردد.

۲. نشریه:

نشریه تخصصی الکترونیکی روی سایت بعد از دو شماره به صورت کاغذی در این بخش تولید خواهد شد. این نشریه تخصصی معلولین با گرایش اطلاع‌رسانی، کتاب‌گزاری و فرهنگ مکتوب است.

این نشریه زیر نظر مدیرعامل اما در بخش مربوطه تهیه و تولید می‌شود.

۳. مرجع:

طراحی، اولویت‌سنجی و مطالعات کارشناسی در جهت تأمین نیازمندی معلولین در عرصه کتب مرجع معلولین در این بخش اجرا می‌شود. این بخش در گام نخست وظیفه طراحی را بر عهده دارد و در گام‌های بعد به تولید و انتشار مراجع می‌پردازد، البته در چارچوب ضوابط ابلاغی و مصوب.

معاونت ارتباطات: این معاونت در چارچوب سیاست‌ها و خط‌مشی مصوب، سه بخش زیر را اداره می‌کند:

۱. راه‌اندازی پایگاه اینترنتی و تغذیه ماهانه آن.
۲. ایجاد یک هسته مرکزی برای تشکیل‌هایی که در عرصه معلولین فعالیت دارند، جهت هماهنگی بین کارهای آنها و ایجاد تعامل و تعاطی تجارب آنان.

۳. مهارت‌افزایی: به دلیل خلاقیت و ذهنیت عالی معلولین با آموزش‌های مختصر در عرصه‌های

۱. کاتالوگ دفتر فرهنگ معلولین، ص ۱۲-۹.

دفتر فرهنگ معلولین دارالثقافة للمعوقين Handicap Cultural Center

شکل آرم دو حلقه درون یکدیگر است. حلقه داخلی نشانگر شکل ماه نیمه کامل است که سمت نوردهی آن به سمت پایین یعنی زمین و مردم است و سمبل گرایش اسلامیت مؤسسه و خیرخواهانه و غیر انتفاعی بودن آن است. نیم ناقص ماه به سوی آسمان یعنی کسب فیض از خداوند منان برای تکمیل نقص‌ها است. ماه ناقص به تدریج در حال کامل شدن و دایره دوم نشانگر کامل شدن قرص ماه با فلش به سمت ارتقا و بالا رفتن است. رنگ ماه‌ها به گونه‌ای انتخاب شده که هم مهتابی و روشن بودن ماه و هم سبز بودن به عنوان یکی از رنگ‌های نمادین اسلامی تداعی گردد. از نظر دیگر این دو حلقه گویای احساس همبستگی بین احاد جامعه و دست به دست هم دادن برای رفع مشکلات است.

از منظر دیگر شکلی از صندلی مدور را نشان می‌دهد که برای نشستن معلولین است. حلقه داخلی کفی صندلی و حلقه اطراف آن نوعی حفاظ برای جالس است. سمبل اینکه این مؤسسه مسئولیت حفاظتی از حقوق مادی و معنوی افراد تحت پوشش برای خود قائل است. همچنین شکلی از چشم و گوش به عنوان نمادهایی از آسیب‌مندی دو عضو مهم از نابینایان و ناشنویان است.

این آرم گویای چند حرف است. حرف h و c حرف که ابتدای دو کلمه Handicap و Center است را می‌رساند. و حروف د، ف و م از اول کلمات دفتر فرهنگ معلولین را افاده می‌نماید. نیز چون جوهره اصلی این مؤسسه پرداختن به علم و فرهنگ است، دو حرف اول این دو کلمه کلیدی یعنی ع و ف را افاده می‌کند.

که پذیرای سختی‌ها و مشکلات این کوی باشند، این لیاقت را پیدا می‌کنند و به این وادی وارد می‌شوند. همکارانی که قبول مسئولیت کرده‌اند از سر علاقه و عشق بدون حساب و کتاب، از صبح تا شام بدون احساس خستگی در تلاشند. کار در عرصه معلولین، مشقت‌ها و سختی‌های خاص خود را دارد ولی اینان بدون اظهار گلایه و رنجی مشغولند.^۱

مطالعه تطبیقی

اکنون به مقایسه طرح اولیه و مصوب با واقعیت‌های اجرایی می‌پردازیم. کارهایی که پیش‌بینی شده و اهدافی که در سال ۱۳۹۰ در طرح‌نامه و بعداً در کاتالوگ آورده شده بود و نیز مصوباتی که شورای سیاست‌گذاری داشت تا کنون تماماً اجرایی شده و به اهداف مورد نظر نه تنها محقق شده بلکه از حدّ پیش‌بینی‌ها فراتر رفته و کارهای بیشتری اجرا شده است. البته ساختار اداری با اندک تغییری در پنج سال قبل تحولاتی داشته است. به عنوان مثال شورای سیاست‌گذاری به دلایل مختلف از جمله نداشتن کارشناسان خبره در زمینه‌های مختلف تبدیل به هیئت امنا و شورای مؤسسين و زیر مجموعه آن شورای مدیره گردید. یعنی در هر مورد مشورت‌ها و مطالعات انجام و پس از آماده سازی پرونده و اخذ نظر نهایی ریاست محترم، راه برای اجرا هموار می‌شده است. اما در زمینه دستیابی به اهداف در بخش‌های تولید کتاب مرجع، تولید کتاب بریل و گویا، مهارت افزایی، فرهنگ سازی و اطلاع‌رسانی بیش از حدّ پیش‌بینی، کار انجام شده است. فصل‌های بعدی تمامی پروژه‌های اجرا شده معرفی می‌شود و هر کس می‌تواند کارهای انجام شده را با طرح نخست بسنجد.

نام و آرم

پس از بررسی‌های فراوان اسم این مؤسسه، دفتر فرهنگ معلولین شد. اما این مرکز مانند دیگر مراکز، نیاز به آرم داشت تا تابلو و نشان آن باشد. پس از کارشناسی‌های فراوان آرمی انتخاب شد که از یکسو نمادین و از سوی دیگر گویای چند حرف باشد. البته آرم‌های چند مؤسسه و نهاد بین‌المللی در کشورهای مختلف مطالعه شد، تا بالاخره این طرح انتخاب گردید.

فصل دوم: خطمشی و اهداف

این ضرب‌المثل که گفته شده، «تشخیص به جا رفتن، پیمودن نیمی از راه است» در کار تأسیس این مرکز و مراکز دیگر مهم و گویای نکات ظریف است. مدیران برخی مراکز پس از چند دهه هنوز نمی‌دانند به کدام سمت و سویی می‌خواهند بروند و چه اهدافی را می‌خواهند عمل کنند. از این‌رو سردرگم و هر چند صباحی مشغول کاری می‌شوند. یک روز پژوهش رونق دارد و مد روز است، آنان هم به پژوهش می‌پردازند؛ پس از مدتی وقتی با سختی‌ها مواجه می‌شوند و معضلات سد راهشان را حس می‌کنند، دل زده شده و به سراغ کتابخانه می‌روند. چون از رسانه‌ها درباره تأثیر و اهمیت کتابخانه فراوان شنیده‌اند، و مدام تبلیغ می‌کنند و تحت تأثیر این تبلیغات به سراغ کتابخانه می‌روند. اما پس از مدتی با مشاهده گرانی کتاب و وسایل کتابخانه و غیره از کتابخانه هم منصرف می‌شوند. بالاخره سال‌ها گذشته و هنوز خطمشی ثابت ندارند. اما دفتر فرهنگ معلولین از روز اول راهش و کارش مشخص بود و توانست در سه ماهه اول، حداقل ده تولید داشته باشد و در کاتالوگ نخست محصولات سه ماه نخست معرفی شده‌اند.

— راه حل سازنده —

در مورد معلولین تشخیص اینکه چکار باید کرد و برای حل معضلات و توسعه جامعه هدف چه راه‌کارهایی باید انجام پذیرد تا اولاً بر حجم مشکلات نیفزاید و دوم اینکه مشکلات را زیربنایی و ریشه‌ای حل کند. از این‌رو از روزهای نخست این دغدغه وجود داشت که کاری انجام شود و راه‌کاری به کار گرفته شود و تأثیر مطلوب داشته باشد که به جای پاک کردن بینی، چشم کور نشود. یعنی صرف انجام کار موجب ایفای وظیفه نمی‌شود. مدیر تراکتوری اصطلاحاً به مدیری گفته می‌شود که فقط کار می‌کند و به آثار و عواقب و پیامدها کار ندارد، فقط می‌خواهد آمار بدهد که فلان تعداد کار انجام داده است. اما مدیر کامپیوتری اصطلاحی است که به مدیری گفته می‌شود که هوشمند است و به سراغ هر کاری نمی‌رود. کارهایی انجام می‌دهد که صحیح و مبنی بر کارشناسی‌های درست متکی باشد.

معلولین با جمعیت ۱۰ تا ۱۵ درصدی با انواع معضلات در عرصه‌های آموزش و پرورش، اشتغال، جامعه‌پذیری، درآمد و اشتغال و ده‌ها نوع مشکل دیگر دست به‌گریبان هستند. برخی از این مشکلات زیربنایی و اساسی‌ترند؛ از قبیل تأخر فرهنگی، فقدان پایگاه اطلاع‌رسانی مدرن یا ندانستن مهارت و ابزارآلات به روز. این دفتر بر این باور است که برخی راه‌کارها به جای حل مشکلات، پیامدهای تخریبی دارد و بر مشکلات می‌افزاید. و لازم است برای حل مشکلات به نیازهای اساسی فرهنگی، انتقال تجارب و نیز مهارت‌افزایی توجه شود. به جای مساعدت مالی، زمینه‌های اشتغال و فراگیری روش‌های کسب و کار در اختیار آنان گذاشته می‌شود. از این‌رو اصلی‌ترین هدف این مرکز کمک به معلولین برای اینکه به عنصری سودمند تبدیل شود و مثل انسان‌های عادی و سالم در خدمات جامعه و توسعه اجتماعی باشند.

متأسفانه از قدیم این ذهنیت ایجاد شده و به معلولین محترم القاء شده که آنان باید در حاشیه باشند و توانایی بر عهده داشتن نقش‌های سازنده را ندارند. و زندگی آنان توسط دیگران با حداقل‌ها اداره گردد. اما در دهه‌های جدید ثابت شد نه تنها آنها مثل دیگر افراد می‌توانند کار کنند، درآمدزا و مسئولیت‌پذیر باشند، بلکه به دلیل خلاقیت و ابتکار ویژه نقش‌های مهمی بر عهده گیرند که افراد سالم و عادی توانایی آن را ندارند. از این‌رو کنار زدن آنان صحیح نیست، بلکه با آموزش و توجیه آنان، استعداد‌های خدادادی نهفته در درون آنان به فعلیت رسیده و به عنصر خدوم

حضور داشته و به چه روشی با مردم تعامل داشته باشند. در مجموع پنج نوع آموزش در جامعه معلولین رواج دارد و هر یک از مراکز دارای رویکرد آموزشی به یک یا چند نوع از این آموزش‌ها می‌پردازند.

۲. مراکز دارای فعالیت‌های خدمات‌رسانی چند گونه‌اند:

* خدمات ضروری مثل خوراک، پوشاک، عصا و ویلچر
* خدمات فرهنگی مثل لوح و قلم، کامپیوتر و ضبط صوت
* خدمات کتابخانه‌ای مثل تأمین کتاب درسی، نشریه، کتاب گویا

* خدمات مالی و اقتصادی، تأمین وام، خانه، مخارج ازدواج و هزینه تحصیل

۳. مراکز دارای فعالیت اطلاع‌رسانی چند گونه‌اند:

* این مراکز از نظر عملکرد و نوع کاری که انجام می‌دهند چند گونه‌اند:

اطلاعات شغلی و بازار را عرضه می‌کنند؛
اطلاعات درسی و آموزشی می‌دهند؛
اطلاعات مربوط به ازدواج و خانواده می‌دهند؛
راهنمایی علمی برای پایان نامه نویسان دارند.
* اما به لحاظ ابزاری که برای اطلاع‌رسانی انتخاب می‌کنند چند گونه‌اند:

سایت اینترنتی
بانک اطلاعات
نشریه (کاغذی یا الکترونیک یا صوتی یا بریل)
۴- مراکز انتشاراتی به چاپ و نشر کتاب‌های ویژه

معلولان می‌پردازند و چند گونه‌اند:

* نشر کتاب کودک و نوجوان
* آماده سازی و توزیع کتاب گویا
* آماده سازی و توزیع کتاب به زبان اشاره

و سودمند تبدیل می‌شوند.

مذهب و دین اگر برای مردم عادی یک ضرورت باشد، برای معلولین یک ضرورت مضاعف است. چون اینان روحیه‌ای شکننده و حساس دارند. از این‌رو مذهب و تعالیم دینی تسلی بخش آنان است، به آنان امید زندگی و شور و نشاط می‌بخشد. از طریق ترویج متون دینی در جامعه معلولین، می‌توان اخلاق و معنویت، وظایف و احکام و باورها و عقاید آنان را ارتقاء بخشید. بنابراین راه‌کارهای حداقلی و راه‌کارهای سطحی نگر نه تنها سودمند نیست بلکه تخریب کننده‌اند.

خطمشی مراکز

مراکز معلولیتی هر کدام به فراخور امکانات و داشته‌های خود، خطمشی و اهدافی برای خود منظور و مصوب کرده و جهت تحقق آنها، شروع به فعالیت نموده‌اند. با بررسی این مراکز، می‌توان آنها را از نظر خطمشی به چند دسته تقسیم کرد:

- خطمشی آموزشی
- خطمشی خدمات‌رسانی
- خطمشی اطلاع‌رسانی
- خطمشی انتشاراتی
- خطمشی فرهنگی - علمی
- مشاوره‌ای
- ژنتیک و پزشکی
- توانبخشی و فیزیوتراپی

۱. اما مراکز با خطمشی آموزشی چند گونه‌اند:

* مدارس و مراکز تحصیلات عالی
* مهارت آموزی
اینگونه مراکز شامل سه نوع مرکز است:
۱) مراکز مهارت‌های حیاتی مثل آموزش حرکت و جهت‌یابی و آموزش لب‌خوانی؛ ۲) مراکز مهارت‌های پایه مثل کامپیوتر و خواندن و نوشتن؛ ۳) مراکز مهارت‌های اشتغالی و شغلی مثل آموزش خیاطی و معرق.

* دین آموزی
مراکزی که به یاد دادن قرآن، اعتقادات و احکام می‌پردازند.

* آموزش روابط اجتماعی
مراکزی که به معلولین یاد می‌دهند چگونه در جامعه

مناسب را انجام می‌دهند.

۷- مراکز توانبخشی و فیزیوتراپی: توانبخشی دارای کاربرد جامع و کلی و کاربرد خاص توانمندسازی جسمانی است، همچنین مراکز هم دو رویکرد دارند.

۸- مراکز فرهنگی - علمی: این مراکز درصدد فرهنگ سازی از طریق انجام پژوهش‌های مورد نیاز و تألیف محصولات علمی مثل کتاب، مقاله، گزارش و مصاحبه است.

از هشت نوع مراکز که برشمردیم و خطمشی و نوع عملکرد هر کدام را برشمردیم، بیشترین مراکز به لحاظ آماری و کمی، مراکز خدماتی و آموزشی هستند و کمترین آنها فرهنگی - علمی است.

اما به لحاظ تأثیر در ساختار جامعه معلولان، مراکز فرهنگی - علمی مهم‌تراند؛ زیرا تولیدات مراکز فرهنگی در چرخه همه مراکز معلولیتی مبدأ و مولد است و دیگر مراکز معلولین اخذ کننده و مصرف کننده هستند.

اصول و قواعد

این دفتر با انتخاب خط مشی و اهداف خاص به تولید آثاری پرداخت که تا کنون مسبوق به سابقه نبود. اما این خطمشی متکی به قواعد و اصولی است که دانستن آنها موجب شناخت بهتر خطمشی این دفتر خواهد شد. این اصول در واقع ویژگی‌های خطمشی دفتر است و عبارت‌اند از:

عدم ورود به قلمروهای تکراری: هر پروژه‌ای که توسط نهادهای دولتی یا تشکلهای مردمی اجرا شده یا در حال اجرا است، لازم نیست مجدداً تکرار شود. کارهای موازی هر چند کار قبلی ضعیف باشد، به طور کلی مردود است. زیرا جامعه معلولین آنقدر کار انجام نشده دارد و صرف امکانات به پروژه‌های تکراری موجب نپرداختن به کارهای ضروری می‌شود.

ضرورت تقسیم کار: هر یک از مؤسسات و نهادهای ظرفیت و امکانات خاص خود دارند لازم است کارها بین همه تقسیم گردد تا هر کس و هر نهاد تکلیف خود را بداند. البته اجرای این سیاست راحت نیست و کاری دشوار است. لازمه آن ایجاد یک مدیریت متمرکز و یک اتاق فکر در سازمان بهزیستی است تا هر سال برنامه جامع تدوین، وظایف هر نهاد مشخص و به صورت

* کتاب مصور

* کتاب الکترونیک

* کتاب به خط بریل

مراکزی که کتاب بریل منتشر می‌کنند خود دو دسته‌اند: - مراکز مذهبی که عمدتاً قرآن بریل و ادعیه بریل منتشر می‌کنند.

- مراکز عمومی که به درخواست و اقتضای جامعه معلولان، کتاب بریل منتشر می‌کنند.

از نظر فروش این مراکز دو گروه‌اند: محصولات خود را رایگان توزیع می‌کنند؛ محصولات را می‌فروشند.

۵- مراکز مشاوره‌ای: اینگونه مراکز تا کنون هر نوع مشاوره‌ای را تقبل می‌کرده‌اند ولی آهسته آهسته مشاوره آموزشی و درسی از مشاوره روانی و این دو از مشاوره ازدواج و خانواده تفکیک شده و هر کدام مراکز تخصصی خواهند شد. از این‌رو در آینده مراکز مشاوره‌ای به چند دسته تقسیم خواهند شد.

۶- مراکز ژنتیکی و پزشکی: مراکز ژنتیک با بررسی‌هایی روی نوع سلول‌ها و چینش و ساختار آنها به اطلاعاتی دست می‌یابد که می‌تواند در پیشگیری‌ها و در انواع اقدامات سودمند باشد.

نیز مراکز پزشکی با عرضه خدمات تشخیصی و تأمین داروهای مناسب و انجام روش‌های درمانی متناسب با شرایط معلولین، اقدامات روشمند و

امور معلولین به آن توجه شود. بر مبنای این اصل چند اقدام ضرورت دارد. مجال دادن به مردم و خود معلولان جهت نقد، یک ضرورت جدی است. اگر مدام و به شیوه‌های عیان و پنهان، نقد و انتقاد را از جامعه سلب کرد و به مردم گفت خود اظهار نظر ندارند، رشد فکری و اجتماعی هم پدید نمی‌آید.

نیز ایجاد بستری برای توسعه گفت‌وگو و تعامل سازندگی بین مردم و خود معلولان اهمیت دارد. از این طریق می‌توان به مفاهمه و پیشرفت ادراکی مردم نایل گردید. و مشارکت مردم را گسترش می‌دهد. مسئله مهم دیگر که مشارکت مردم را توسعه می‌دهد، قانع سازی یا ارضاء عمومی یا رضایت‌مندی عامه است. مدیریت تشکله‌ها و مدیران نهادهای دولتی لازم است با مردم گفت‌وگو داشته و بتوانند مردم را نسبت به اهداف مورد نظرشان قانع و توجیه نمایند. بدون توجیه و قانع نمودن مردم، مشروعیت و مقبولیت با بحران مواجه می‌شود و با بحران شدن پذیرش عمومی اقدامات، مردم خودشان را از پروژه‌ها کنار می‌کشند. و توجه به این مهم ضروری است که در اموری که مردم حضور نداشته باشند، اگر دولت بودجه‌های بسیار زیاد هم مصرف کند باز نمی‌تواند موفق شود. زیرا بودجه‌های دولتی محدود است ولی توانایی‌های مادی و معنوی مردم محدودیتی ندارد. از این‌رو دولت نمی‌تواند تا بی‌نهایت بودجه و امکانات مصرف کند. از طرف دیگر مشکلات جامعه معلولان نیاز به امکانات بسیار زیاد دارد که در توان دولت نیست.

همه این نکات به ما می‌فهماند به مردم داری، ارتباط منطقی با مردم و اصل مشارکت عمومی باور داشته و به آن عمل کنیم.

ضرورت کارشناسی و مشاوره و استفاده از عقل و تجربه جمعی: یک اصل مهم در امور معلولین این است که با تأنی نه عجله، هر پروژه ولو کوچک را پیش برد. و قبل از شروع عملیات از نظریات کارشناسان و متخصصان بهره گرفت. مدیریت مستبد و خودرأی نمی‌تواند ماندگاری و تداوم و کارآیی جامع داشته باشد. این دفتر به این اصل هم همواره اهتمام داشته است.

اصول یاد شده، مبانی و زیرساخت‌های خط‌مشی این دفتر را تشکیل می‌دهد و تلاش کرده همواره به آنها وفادار بماند.

مکتوب و ابلاغی در اختیارش قرار گیرد.

این دفتر با اذعان به این اصل مهم و در شرایط کنونی که هیچ طرح و برنامه جامع و تقسیم کار از بالا وجود ندارد، با ارتباط با دیگر مؤسسات و وظیفه خود را یافته است.

عدم ورود به حیطه‌های دولتی: سازمان بهزیستی و دیگر نهادهای دولتی برای تمامی امور معلولین بودجه دریافت می‌کنند، امکانات و نیروی انسانی مکفی هم دارد. اگر مردم و تشکله‌های مردمی به پروژه‌هایی که دولت سرفصل بودجه برای آن دریافت می‌کند ورود پیدا کند به این معنا است که جامعه از جیب خود به پروژه‌هایی می‌پردازد که دولت مبلغ و امکانات آن را دریافت کرده است.

دفتر فرهنگ معلولین با توجه به این اصل پروژه‌هایی را اجرا می‌کند که دولت در آنها وارد نشده و قصد ورود هم ندارد.

اجرای امور زیر بنایی و کم هزینه: یک اصل این است که به جای اجراهای سطحی و مقطعی به کارهای ماندگار و مؤثر پرداخت. برای مثال در تولید کتاب برای ارتقای فرهنگ معلولان به جای کتاب‌های یک‌بار مصرف و سطحی، آثار مرجع و جامع تولید و در اختیار فرهیختگان گذاشت. از قدیم گفته‌اند به نیازمند به جای ماهی، تور ماهیگیری باید داد. و به جای صدقه و پول، دانش و اشتغال باید داد.

کشورهای پیشرفته از طریق ایجاد سامانه‌های اطلاع‌رسانی برای معلولان، بسیاری از مشکلات را بدون صرف هزینه‌های بسیار، سامان‌دهی کردند. یعنی فقط به معلولان و کل جامعه اطلاعات دادند. از این طریق نیازمندی‌ها و توانایی‌های معلولان را به مردم شناساندند، مردم متوجه شدند به کارگیری معلولان، فلان مزیت‌ها را دارد و به سراغ آنان رفتند؛ همچنین روش‌های پیشرفت و دست یافتن به موفقیت و رفاه را به معلولان نشان دادند. بالاخره با ایجاد سامانه‌های اطلاع‌رسانی توانستند بسیاری از مشکلات را مرتفع نمایند. دفتر فرهنگ معلولین هم از ابتدا درصد ایجاد سامانه‌هایی بوده که به طور خودجوش و زیربنایی معضلات از میان برداشته شود.

جلب مشارکت عمومی: محرم دانستن جامعه هدف و مردم کل جامعه اصل دیگری است که لازم بوده در

فصل سوم: آسیب شناسی

قبل از شروع به امور معلولان، لازم بود پروژه‌های گذشته بررسی، ضعف‌ها و قوت‌های آنها شناسایی و علل و عوامل ناکارآمدی آنها مشخص می‌گردید؛ سپس اقدام به کار جدید می‌شد. به همین دلیل برای هر مؤسسه پرونده تشکیل شد؛ با چند ماه مطالعه مستمر، اطلاعات گردآوری گردید و پس از این بررسی‌ها، طرح دفتر فرهنگ معلولین تدوین گردید. بنابراین بخشی از آسیب‌های جامعه هدف از این طریق به دست آمد. اما پس از تأسیس دفتر هم لازم بود. پس از اجرای هر پروژه و پس از هر دوره کاری، نگاهی به عقب انداخت و مروری بر کارها داشت. محاسبه‌ای که در سخنان رهبران اسلامی به آن توصیه شده، صرفاً شخصی نیست و شامل امور اجتماعی هم می‌شود و باید به عنوان یک اصل مورد توجه باشد.

بنابراین دو نوع آسیب‌شناسی یکی پیش از شروع به اجرا و دوم پس از اجرا و محاسبه ابعاد هر پروژه اجرا شده لازم و ضروری است. این فصل درصدد تبیین مسائل و ابعاد آسیب‌شناسی و تجربه‌هایی که دفتر در این زمینه به دست آورده است. در واقع این فصل گویای یکی از فعالیت‌های مستمر این دفتر است؛ همچنین موضع دفتر را در برخورد با مسائل نشان می‌دهد.

ارزیابی عملکرد نهادها

معلولیت در همه کشورها به ویژه در کشورهایی مثل ایران، فراگیر است. آمار معلولین بسیار و هر روز بر تعداد آن افزوده می‌شود. از این رو بدون مساعدت مردم، دولت نمی‌تواند امور معلولین را سامان‌دهی نماید. اما مردم در هر شهر با تأسیس مراکزی، بار اصلی خدمات‌رسانی را آنان بر عهده گرفته‌اند و تا کنون خدمات بسیار داشته‌اند؛ ولی همیشه و همه جا، نقش مردم سازنده نبوده و در مواردی تبعات منفی وجود دارد. مراکزی به ظاهر نیکوکارانه فعالیت دارند ولی وقتی با شیوه علمی به عملکرد آنها پرداخته شود، متوجه خسارت‌ها و زیان‌های آنها می‌شویم. از یک طرف سازمان‌های غیردولتی بعضاً، نقش مؤثری در توانمندسازی معلولین در

زمینه‌های شخصی و اجتماعی، محو وابستگی‌ها و پیشبرد موفقیت‌آمیز برنامه‌های مربوط به آنها داشته‌اند؛ ولی تشکل‌هایی هم بوده‌اند که نه تنها نقش مثبت نداشته بلکه مخرب بوده‌اند. اما کدام سازمان و تشکل را سازنده و کدام را مخرب بدانیم؟ پاسخ این پرسش، منوط به شناخت و کاربرد صحیح شاخص‌های توانمندسازی است. اگر این شاخص‌ها به خوبی شناخته نشوند و در عمل به طور اثرگذار به کار گرفته نشوند، تنها موجب هدر رفتن سرمایه‌های مالی و اجتماعی، افزایش مراکز دارای هزینه‌ای بسیار، سرگردانی افراد دارای معلولیت، دوباره‌کاری‌های بیپایه و بالاخره وابسته و نیازمند ساختن هر چه بیشتر افراد دارای معلولیت به جای توانمند و مستقل ساختن آنها می‌شود.

کارکرد و نقش تشکل‌ها

بنابراین لازم است ملاک‌هایی برای تشخیص به مردم داده شود. چون اگر مردم متوجه شوند، فلان مرکز خالصانه فعالیت می‌کند و سازنده است، با تمام وجود آن را مساعدت می‌کنند. مهم‌تر برای دفتر فرهنگ معلولین این است که آیا فعالیت سازنده دارد یا مخرب؟ از این‌رو لازم است زوایای این مباحث مطرح و تحلیل شود.

نقش جامعه مدنی و مشارکت همگانی در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی معلولین بسیار برجسته است و تا میانه قرن بیستم اصول برنامه‌های توسعه بر محور برنامه‌ریزی‌های کلان دولتی و نوسازی یا (توسعه از بالا) استوار بود. اما در اواخر این قرن محوریت برنامه‌های توسعه به برنامه‌ریزی‌های خرد و فراگیر یا (توسعه از پایین) محول گردید و نقش گروه‌های اجتماعی و سازمان‌های غیردولتی در پیشبرد این برنامه‌ها بسیار بارز گردید. سازمان‌های غیردولتی توانستند نقش مهمی در تحقق جامعه مدنی ایفا کنند. در عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی فارغ بودن سازمان‌های غیردولتی از بروکراسی پیچیده بخش دولتی و منفعت طلبی بخش خصوصی این امکان را فراهم ساخته تا در زمینه افزایش آگاهی‌های عمومی، رفاه و بهداشت جامعه و خانواده و بالاخره معلولیت موفق‌تر از بخش‌های دولتی عمل کنند.

علاوه بر امتیازاتی که در خصوص سازمان‌های غیردولتی بیان شد، عوامل دیگری که بنای سازمان‌های غیردولتی بر آنها استوار است، مانند سیال بودن برنامه‌ها، عدم کانون‌های انباشت قدرت و بالاخره ثابت نبودن پست‌های مدیریتی، موجب کارآمدی آنها و کاهش خطر انحراف و فسادشان شده و اینها را در جهان به حلال مشکلات معلولان تبدیل نموده است.

معلولین و معلولیت در طول تاریخ یکی از زمینه‌های عمده تبعیض، محرومیت و نابرابری بوده‌اند. به طوری که در دوره‌های تاریخی مختلف و در جوامع گوناگون به حذف، طرد و یا محروم ساختن این افراد به طور فیزیکی یا اجتماعی، از حقوق طبیعی و قانونی‌شان دست زده‌اند.

در قرن نوزدهم و نیمه اول قرن بیستم توجه به معلولین

به شکل جداسازی، نگهداری و آموزش‌های محدود در نواخانه‌ها، آسایشگاه‌ها و مدارس استثنایی بوده است اما در اواخر قرن بیستم و با تلاش سازمان‌های غیر دولتی، ملی و بین‌المللی، چرخش عمده‌ای در نگرش نسبت به معلولیت و برخورد با آن به وجود آمد. معلولیت که تا این زمان یا به عنوان نتیجه جرم و نوعی گناه و یا به عنوان نقص و عیب خداداد تلقی می‌گردید به صورت (محدودیت‌های فیزیکی، حسی و ذهنی) تعریف گردید که ریشه در نارسایی‌های اجتماعی و اقتصادی دارند. کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل در ۲۰۰۳ م اعلام کرد: حتی در کشورهایی که دارای سطح استاندارد و قابل قبول زندگی هستند، نیز افراد دارای ناتوانی و معلولیت از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برابری با سایر افراد جامعه برخوردار نیستند و فرصت‌های همسان با سایر مردم جامعه در اختیار آنها قرار ندارد.

بنابراین در کشورهای پیشرفته و غرب تعریف‌های جدیدی از معلولیت (Disabled) و معلولین (Disabilities) ارائه شد و تلاش فراوانی برای ایجاد تغییر در باورهای قلبی نسبت به معلولین و معلولیت انجام گرفت. در این تلاش‌ها سعی شده است معلولیت نه به عنوان هویت فرد

در شعر و ادب ایرانی در خصوص معلولیت‌هایی مانند نابینایی به عنوان مفهیم منفی و بازدارنده و ناتوان کننده موجب شده‌اند تا فرد معلول مترادف با فرد نیازمند تلقی شده، متفاوت و مجزا از دیگران تعریف و ارزیابی شود و موجوداتی شناخته شوند که برای تحقق رستگاری دیگران می‌باید مورد دستگیری قرار گیرند. اما با ظهور مردانی مانند «محمد خزائلی و باغچه‌بان» و ایجاد مدارس ویژه آموزش به کودکان معلول نگرش به معلولیت و معلولین وارد مرحله جدیدی شد. نیز در دهه‌های اخیر اصلاحات و جامعه مدنی در ایران گسترش یافت و دولت‌های جدید مستقیم یا غیرمستقیم در پیشرفت جامعه مدنی نقش داشتند. وضعیت متفاوتی نسبت به گذشته در خصوص معلولین به وجود آمد و تشکل‌های مردمی فراوان شکل گرفت. به طوری که هم اینک صدها سازمان غیردولتی در امور مربوط به معلولین مشغول فعالیت‌اند. دهه ۱۹۹۳-۲۰۰۲ که از سوی سازمان ملل متحد به عنوان دهه معلولین در آسیا و اقیانوسیه نامگذاری شد و توجه این سازمان به بهبود وضع معلولین در این کشورها، موجب ایجاد ساختارها و نهادهای جدیدی در سطح ملی و منطقه‌ای برای معلولین گردید.

ساختار پدرسالارانه جامعه ایرانی که احساس مسئولیت را همگانی ساخته است، در موقعیت کنونی که دولت می‌کوشد «مشارکت» و «مسئولیت‌پذیری» عمومی را در خصوص معلولین برای تقویت و یاری افراد دارای ناتوانی به کار گیرد بسیار مثمر ثمر واقع شده است. ایرانیان به طور عام گرایش به ایفای نقش‌پذیری و پذیرفتن مسئولیت کمک به دیگران را دارند. این امر و وجود دستورات دین اسلام بینشی به کمک به برادران دینی و نیازمندان که اینک در قالب مؤسسات و سازمان‌های خیریه ساخت یافته است بستر بسیار مناسب و توانمندی برای حل مشکلات مردم فراهم می‌آورد.

البته سازمان‌های معلولین به عنوان مراکز مؤثر در بهبود زندگی این قشر، می‌توانند نقش و عملکرد مخرب هم داشته باشند. اما چه سازمان‌های مردمی با چه عملکردهایی، با چه نوع مدیریت و چه خط‌مشی

معلول و تمامیت او بلکه به عنوان یکی از خصوصیات و یا محدودیت‌هایی که فرع بر شخصیت انسانی او می‌باشد تعریف شود.

براساس رویکرد جدید واژه «افراد دارای ناتوانی» به جای واژه «افراد ناتوان» قرار گرفت. و پیشنهاد شد که عبارت افراد ناتوان غلط انداز و گمراه کننده است و این پندار غلط را در ذهن افراد پدید آورد که افراد ناتوان از انجام دادن کارکردهای یک فرد یا انسان ناتوانند. و تبدیل واژه (Disables) به (People With Disability) پذیرفته شد. از این‌رو بر یکسانی آنها با دیگر افراد جامعه تأکید شد؛ چرا که وقتی برابری افراد دارای ناتوانی با دیگر اعضاء جامعه مورد تأیید قرار گیرد برای این افراد نیز حقوق و شرایطی برابر با دیگران درخواست خواهد شد.

در ایران نیز معلولیت و معلول کما بیش سرگذشتی همانند سایر نقاط جهان داشته است. در دوران باستان و حتی دوره‌های تاریخی نزدیک به ما حذف و طرد معلولین و نگاه جامعه به این افراد به عنوان اشخاص (عاجز)، (ناقص) و یا نیازمند (مستحق) به شدت حاکم بوده است. چنان که در شاهنامه می‌خوانیم (زال) پدر (رستم) پهلوان نامدار ایران را به گناه موی سپید در بیابان رها می‌کنند تا طعمه جانوران شود در بعضی از نقاط کشور پیران و بیماران را از (شهر) بیرون برده و در محلی به نام خرفت خانه رها می‌کردند تا مزاحم دیگران نباشند و بر اساس خبرهای واصله هنوز هم در برخی از مناطق ایران معلولین را در طولیله زیر دست و پای حیوانات یا در کوه‌ها رها می‌کنند.

در فرهنگ ایران نمونه‌هایی از باورهای قالبی و اعتقادات تبعیض آمیز و نادرست درباره معلولین وجود دارد. این را در ضرب‌المثل‌های عامیانه می‌توان دید.^۱

به طور کلی طرز نگاه جامعه و فرهنگ ایرانی به معلولیت به عنوان موقعیتی که شخص معلول را به شدت نیازمند می‌سازد و برداشت ناصحیح از تأکیدات اسلام بر دستگیری، اطعام و صدقه دادن به نیازمندان از یک سو و سوی دیگر تأکیدات حقیقی و مجازی

۱. برای مثال به کتاب هزار ضرب‌المثل فارسی مراجعه شود.

دهیم و معلوم نماییم اگر نهادهای مردمی ویژگی‌های مطلوب را نداشته باشند عملاً نه تنها ناکارآمد هستند بلکه در عمل مخرب هم می‌باشند.

سازمان‌های غیردولتی را به گونه‌ای تعریف کرده‌اند که عناصری مانند ارادی بودن در عضویت و تأسیس، مشارکتی بودن، غیرانتفاعی بودن و استقلال از دولت را در بر می‌گیرد. بنابراین ماهیت و هویت سازمان مردمی دارای مشخصات ذیل باشد:

الف- استقلال عدم وابستگی به دولت

ب- غیر انتفاعی

ت- داوطلبانه و عضوپذیر

ث- پاسخگو به جامعه و نیازهای مردم

بنابراین، تشکل (غیردولتی) داوطلب مردمی عبارت است از نهادی مستقل، بدون وابستگی به دولت و غیرسیاسی که توسط افراد خیرخواه و بشر دوست اداره می‌شود. اعضای تشکل برای انجام هدفی مشترک و معین گرد هم آمده‌اند تا خدمات مشخصی را به صورت داوطلبانه و غیر انتفاعی انجام دهند و نسبت به مردمی که برای خدمت به آنها اعلام موجودیت نموده‌اند، همراه با احساس مسئولیت پاسخگو باشند. بنابراین عناصر ارادی بودن، غیر انتفاعی بودن و استقلال در سازمان‌های دولتی نقش محوری در تشکیل و اداره سازمان‌های غیردولتی دارند. هر نهاد مردمی اگر ویژگی‌های فوق را داشته باشد،

به مرکز زبان آفرین و مخرب تبدیل خواهد شد؟ لازم است به این پرسش‌ها پاسخ داده شود.^۱

خلاصه اینکه تشکل‌های مردمی اگر به دو نکته توجه داشته باشند، موفقیت آنها حتمی است: یکی به ساختار و فلسفه وجودی خودشان توجه داشته باشند، این تشکل‌ها ساختار و ذاتی دارند که مثلاً برای سودجویی یا برای اینکه ابزار دست دولت یا استفاده ابزاری از جامعه هدف طراحی نشده‌اند بلکه ذات و ساختار آنها به گونه‌ای است که توضیح داده شد؛ دوم این تشکل‌ها باید به وضعیت و شرایط فرهنگی و اجتماعی میدان فعالیت خود توجه داشته و آن را به خوبی بشناسند. در ایران لازم است باورهای اسلامی و شیعی مردم، طرز تفکر ایرانی و آداب و رسوم ایرانی به وضوح شناخته شده باشد. دفتر فرهنگ معلولین تلاش‌هایی در هر دو زمینه داشته است.

ماهیت سازمان غیر دولتی

پیش از این نهادهای غیر دولتی بررسی گردید و به دلایلی که گفته شد، تأثیر آنها در جامعه معلولین و توانایی آنها در تحولات اساسی اثبات گردید. اما هر نهاد مردمی با هر نوع ویژگی چنین نیست. از این‌رو این پرسش پیش می‌آید که ویژگی‌های نهادهای کارآمد و مؤثر چیست؟ اینجا تلاش می‌کنیم به این پرسش پاسخ

۱. «اسیب شناسی نهادهای مردمی»، توان‌نامه، ش ۴-۶، ص ۲۴۱-۲۴۲.

امور عمومی.

- از نظر سودآوری به دو دسته انتفاعی و غیر انتفاعی دسته‌بندی می‌شوند.
- از نظر نقش نیروهای داوطلب به دو دسته، حداقل نقش (غیر مشارکتی) و حداکثر نقش (مشارکتی) تقسیم می‌شوند.
- از نظر درگیری با واقعیت اجتماعی به سه گروه خرد، میانه و کامل تقسیم می‌شوند.
- از نظر نوع عملکرد به خدماتی، مهارت‌افزایی و فرهنگ‌سازی تقسیم‌پذیر هستند.
- به لحاظ گرایش فکری مخاطبان را به سه دسته مذهبی، ملی و صنفی می‌توان طبقه‌بندی کرد.
- دفتر فرهنگ معلولین جزء کدامیک از این نهادها است؟ از محصولات و نوع فعالیت‌های این دفتر می‌توان نوع آن را تشخیص داد. البته در ایران از اصطلاح انجمن‌های داوطلبانه کمتر استفاده می‌شود و اصطلاح سازمان‌های غیردولتی متداول‌تر است. این هشت نوع دسته‌بندی، نشانگر ماهیت نهادهای مردمی است. مراکز باید در معرفی‌نامه و اساسنامه خود ماهیت و دسته و طبقه خود را مشخص نمایند. پس از معلوم شدن دسته، اگر از آن عدول کنند، مضر و زیان‌آفرین خواهند شد.
- معلولین و نخبگان آنان برای رفع مشکلات و توسعه‌خواهی اقدام به تأسیس سازمان و تشکل می‌نمایند. اما این اقدام تأثیر فراوان در زندگی فردی و اجتماعی و افزایش خلاقیت‌ها و مهارت‌های آنان خواهد داشت. اما اگر ایجاد تشکل با هدف سودجویی و بهره‌کشی از معلولین باشد، این تشکل نقش مخرب خواهد داشت.
- مدیریت یک نهاد اگر تشخیص بدهد که چه نوع نهادی را می‌خواهد ایجاد کند؟ و مهم‌تر با انواع نهادهای همکار چگونه تعامل داشته باشد؟ به نظر می‌رسد این نوع تشخیص‌ها در موفقیت هر مدیریت بسیار تأثیر دارد.

آفت حزب

حزب غیر از تشکل و نهاد مردمی غیر از حزب است. اما رابطه این دو نیاز به بررسی دارد. معلولین جهت

کارآمدی و سوددهی خواهد داشت؛ ولی مراکزی که فاقد این ویژگی‌ها باشند، هر اندازه از این مختصات فاصله بگیرد، کارایی آن کاسته می‌شود و به مرکزی زیان‌آور و مخرب تبدیل می‌گردد.

برای مثال، نهاد مردمی که به جای استقلال، وابسته به قشر اجتماعی خاص یا حزب خاص باشد، مخرب و زیان‌آفرین است. زیرا به جای اینکه منافع معلولین را تأمین کند، منافع آن حزب یا آن گروه را تأمین می‌کند. مثال دیگر، اگر مرکز به جای غیرانتفاعی بودن در پی تجارت و کسب سود باشد، در فعالیت‌های خود حتی دست در کیسه و جیب معلولین برده و از آنان هم اخاذی خواهد کرد. از این‌رو برای معلولین مضر هم می‌شوند.^۱ از این‌رو بخشی از آسیب‌شناسی را می‌توان از طریق ویژگی‌ها و هویت احزاب به دست آورد.

در مورد این دفتر از بدو تأسیس باید نهادی ایجاد می‌کردیم که حداقل این خصوصیت‌ها را می‌داشت، همچنین در پنج سال تداوم این دفتر همواره باید مراقب می‌بودیم که این ویژگی‌ها را از دست ندهیم.

انواع نهادهای غیر دولتی

با دسته‌بندی نهادهای مردمی و تشخیص عملکرد هر یک می‌توان ماهیت و ویژگی‌های کارکردی هر یک را به دست آورد و معلوم کرد کدامیک آسیب‌مند و کدام یک کارآمد هستند.

سازمان‌های غیردولتی با در نظر گرفتن اهداف، حوزه فعالیت، گستره و دیگر شاخص‌ها به گونه‌های متفاوتی طبقه‌بندی شده و مورد بررسی تاریخی قرار گرفته‌اند. از این‌رو تشکل‌های مردمی و از جمله تشکل‌های معلولیتی را می‌توان به انواع زیر دسته‌بندی کرد:

- بر اساس گستره عمل به محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم شده‌اند.
- از نظر سابقه تاریخی به مدرن و سنتی تقسیم شده‌اند.
- از نظر کارکردی به هشت دسته تقسیم شده‌اند: اقتصادی - تجاری سیاسی - امنیتی، وطن‌پرستانه، فرهنگی - آموزشی، مذهبی، قومی، رفاهی تفریحی و

۱. همان مقاله، ص ۲۴۲.

تماماً توسط افراد عادی بوده است. اما در نسل دوم تشکل‌های مردمی ایران نهادهایی می‌بینیم که توسط خود معلولین تأسیس شده است؛ مثل انجمن نابینایان ایران، انجمن ناشنوایان ایران که نسل دوم آن توسط خود نابینایان و ناشنوایان اداره می‌شود.

نکته قابل توجه در خصوص سازمان‌های غیردولتی به طور عام و سازمان‌های غیردولتی معلولین به طور خاص این است که با توجه به نبودن این پدیده در ایران و اساساً نبودن مفاهیم و ارکان جامعه‌ی مدنی در ایران، این ارکان هنوز در کشور ما به خوبی قوام نیافته و تمامی ویژگی‌ها و عناصری که یک سازمان غیردولتی می‌باید در برگیرد در آنها وجود ندارد لذا آنچه در ایران به عنوان سازمان‌های غیردولتی وجود دارد معمولاً یا یک سازمان‌های غیردولتی سازمان یافته از سوی دولت است و یا نظامی که تحت نظارت یا هدایت و مدیریت بخش‌هایی از دولت عمل می‌کند. تلاش‌های سازمان‌های بین‌المللی نظیر سازمان ملل در جهت تقویت سازمان‌های غیردولتی (N.G.O) و (خود - فرما)ی معلولین قرار گرفت لذا این سازمان دهه ۱۹۸۲-۱۹۹۲ را دهه سازمان ملل و معلولیت نامید و دولت‌ها را ملزم دانست تا در راه ایجاد

حل مشکلات و نیازمندی‌های مشترک و ملموس اقدام به تشکیل نهاد مردمی یا NGO نموده و از این طریق سعی داشته تا خود مسائل و امور مربوط به خود را اداره نمایند. معلولین به دلیل نقص عضو همواره با مسائل و محدودیت‌هایی چند در زمینه‌ی فعالیت فردی و اجتماعی رو به رو بوده‌اند و معلولیت ایشان موانع و مشکلات بسیار در راه بهره‌مندی از مواهب طبیعی و موقعیت‌های اجتماعی برای آنها ایجاد نموده است.

ضمن آنکه افراد و نهادهای مرتبط با این گروه مثل خانواده، فرزند و همسر نیز به طور غیر مستقیم یا دست دوم تحت تأثیر این مشکلات قرار می‌گیرند. تحقیقات نشان می‌دهد زمانی که معلولین در گروه‌های اجتماعی متشکل می‌شوند به واسطه ایجاد حس همدلی و خودآگاهی جمعی آستانه تحمل در ایشان بالا رفته و احساس امیدواری و توانمندی ایشان افزایش می‌یابد.

اولین سازمان‌های غیردولتی معلولین در نیمه اول قرن بیستم در اروپا تشکیل شدند. هرچند پیش از آن در قرن نوزدهم در بخش آموزش و بهداشت و پزشکی مؤسسات خیریه فعالیت داشتند اما این مؤسسات عمدتاً توسط یک یا چند فرد خیر تأسیس شده و خود معلولین نقش اساسی در اداره آنها نداشتند.

این نوع مؤسسات را که هم اینک نیز انواع مختلف آن در زمینه‌های گوناگون در امور مربوط به معلولین فعالیت دارند را اصطلاحاً «سازمان‌های غیردولتی برای معلولین» می‌نامند؛ در مقابل سازمان‌هایی که توسط خود معلولین تشکیل و اداره می‌شوند «سازمان‌های غیردولتی از آن معلولین» نامیده می‌شوند.

در ایران سازمان‌های غیردولتی معلولین ابتدا از سوی میسیونرهای مسیحی و از نوع سازمان‌های غیردولتی برای معلولین، مانند خیریه‌هایی در تهران و تبریز و آموزشگاه کریستوفل (یک کشیش مسیحی در اصفهان) تشکیل شدند. سپس بخش‌هایی از جامعه در قالب مدرسه یا مؤسسه آموزشی مثل ابابصیر و شوریده شیرازی یا مدرسه کر و لال‌های باغچه‌بان، تشکل‌هایی ایجاد کردند. نسل اول تشکل‌ها اعم از مواردی که مسیحی‌ها ایجاد کردند یا بعداً خود مردم شکل دادند

جدی برای توسعه زندگی فردی و اجتماعی افراد دارای معلولیت از طریق ایجاد تشکیل صورت نگرفته و یا به صورت بسیار ناقص و یا نادرست انجام شده است که خود این امر در افزایش مشکلات معلولین مؤثر است. کشورهایی که با ترویج حسن تعاون و همدلی و تبلیغ تشکل به جای اقدامات انفرادی و فردی به حل مشکلات معلولین اقدام کرده‌اند، موفق‌تر بوده‌اند. از این‌رو سازمان ملل تشکل‌خواهی و گسترش فرهنگ جمعی کار کردن را برای معلولین به عنوان یک اصل مهم پذیرفته و به فرهنگ‌سازی تشکل معلولیتی مبادرت ورزیده است. تبلیغ روحیه فردیت، به خودگرایی و همه چیز را برای خود خواستن و نادیده انگاشتن زندگی دیگری می‌انجامد. فرهنگ فردیت و فردگرایی در جامعه معلولین، بزرگترین آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی را در پی خواهد داشت. از این‌رو توصیه شده است که مدیران مراکز معلولین، امور و کارها را با مشاوره و مشارکت اعضا انجام دهند؛ هر هفته یا هر ماه جلساتی با مشارکت اعضاء و مدیران داشته و مجال طرح مبحث و گفت‌وگو به آنان بدهند؛ از ترویج روحیه‌های استبدادی و تک محوری بپرهیزند. در ایران استبداد و خودرأیی هم در نهادهای دولتی و هم در تشکل‌های مردمی مشاهده می‌شود و هنوز

فرهنگ، حمایت‌ها و امکانات مناسب برای توسعه تقویت تشکل‌های معلولین و بهبود زندگی افراد دارای معلولیت بکشند.

سازمان ملل با تشکیل کمیته‌های ویژه بررسی و حل مشکلات افراد دارای معلولیت مانند (کمیته ویژه امور معلولین)، (Hoc Committee Ad) و اسکاپ (ESCAP)، و ارائه گزارش‌های تحقیقی این بخش‌ها در مجامع عمومی خود (۱۹۸۳-۲۰۰۴) و برگزاری همایش‌ها و اجلاس‌هایی بین‌المللی و انجام پیمایش‌ها سعی نموده تا اهمیت و ضرورت رسیدگی به افراد دارای معلولیت را آشکار ساخته و دولت‌های عضو را مشتاق، متعهد، و ملزم به تلاش بی‌وقفه برای حل مشکلات مبتلا به این افراد و سازمان‌های آنها که طبق آمار سازمان ملل ده درصد از جمعیت جهان یعنی در حدود ششصد و پنجاه میلیون نفر را شامل می‌شوند نماید. هر چند علی‌رغم تلاش‌های سازمان ملل طی دهه اول معلولین (۱۹۸۲-۱۹۹۲)، دهه دوم معلولین آسیا و اقیانوسیه (۱۹۹۲-۲۰۰۲)، و دهه سوم معلولین قاره آفریقا (۲۰۰۲-۲۰۱۲) و ارائه خط‌مشی‌ها، استراتژی‌ها و برنامه‌های کاربردی به دولت‌ها در خصوص توانمندسازی افراد دارای معلولیت، کماکان در بسیاری از کشورها فعالیت جدی و سرمایه‌گذاری

توجه نماییم.

همین‌جا لازم است به مسئله‌ای به نام افتراق یا دوگانگی هم اشاره شود. بعضی معلولین بر این باوراند که نباید دائم از معلولین و نابیناها و ناشنوایان و غیره سخن گفت و افتراق معلولین و عادی‌ها را به رخ کشید بلکه باید وحدت و یکی بودن جامعه عادی و جامعه معلولین را تبلیغ و ترویج کرد.

این دیدگاه در نهایت به ضرر معلولین است. زیرا تاکنون مدیریت دولتی یک مدرسه و یک نظام آموزشی و یک سیستم ورزشی و یک سامانه اطلاع‌رسانی ایجاد می‌کرده و می‌گفته همه مردم اعم از معلول و عادی استفاده کنند. اما معلولین چون توان استفاده نداشتند از عادی‌ها عقب می‌ماندند. سپس نخبگان داخلی و سازمان‌های بین‌المللی به دولت توصیه کردند یک سیستم مستقل و متناسب با شرایط معلولین در همه زمینه‌ها باید ایجاد شود. و همه خواستار حقوق ویژه برای معلولان شدند. البته همه اعتراف دارند معلولین مثل عادی‌ها در ویژگی‌ها و شرایط انسانی مشترک‌اند ولی در برخی مسائل نیاز به سامانه‌های ویژه دارند. درست مثل کارگران که در بسیاری از امور با دیگران اشتراک دارند ولی جامعه‌ای با اقتضانات خاص خود دارند و نیاز به قانون خاص خود دارند.

دفتر فرهنگ معلولین تلاش کرده به همه این تجارت توجه و اهتمام داشته باشد و فعالیت‌های خود را بر اساس همین تأملات سامان بدهد. به این نکته اهتمام نماید که تشکل با ساختار و با ویژگی‌هایی که بیان شد موفق است ولی حزب و تحزب در ایران محکوم به شکست است و ما نباید در پی تأسیس حزب برای معلولین باشیم بلکه باید برای آنها نهاد مردمی ایجاد کنیم.

آفت تکدی‌گری

همه جوامع و ملت‌ها نیازمندی معلولان و مساعدت به آنان را به عنوان یک اصل پذیرفته‌اند. اما صحیح این است که مساعدت کلی انجام نشود بلکه در هر مورد نیاز دارند مساعدت و در بقیه زمینه‌ها مثل دیگران روی پای خودشان اقدام کنند. همه فرهنگ‌ها نیازمند بودن معلولین و ضرورت

تعامل سالم و سازنده بین این دو نهاد و بین خود نهادهای مردمی مشاهده نمی‌شود.

نکته مهم دیگر این است که در معلولان این حس تقویت شده که تمامی شئون مرتبط به خودشان توسط خود افراد نابینا یا ناشنوا و غیره اداره شود و معمولاً نسبت به ورود افراد عادی اکره دارند. زیرا تجربه آنها نشان می‌دهد که توسط افراد عادی گزیده شده یا به آنها خیانت کرده‌اند.

البته تحقیقات نشان می‌دهد مواردی که افراد عادی مساعدت کرده‌اند بسیار بیشتر از مواردی است که خیانت کرده‌اند. خیانت‌ها اندک بوده است.

همین حس خودگردانی معلولین عکس‌العمل‌های دیگری در جاهایی که مثلاً نابینایی در دانشگاه می‌خواسته برای شاگردان عادی تدریس کند، وجود داشته و افراد عادی از پذیرش این استاد نابینا اکره داشته‌اند. به نظر می‌رسد الآن وقت طرح اینگونه منازعات نیست و معلولین لازم است با افراد عادی خواهان مشارکت همکاری و تعامل داشته باشند و نوعی همدلی و همسویی پدید آید. اما اگر خود نابینایان یا ناشنوایان حس خودگردانی را ترویج کنند و دائم مطرح کنند در جلسات ما افراد عادی نباید حاضر باشند یا در مؤسسات ما افراد عادی نباید حضور داشته باشند، خود این مسئله موجب ضرر و زیان جدی برای معلولین خواهد شد. مثلاً خیرین خودشان را کنار می‌کشند. حتی مدیران دولتی مساعدت نخواهند کرد، ضرر بیشتر متوجه معلولین می‌گردد.

تشکل‌های غیر دولتی که ترکیبی از نیروهای معلول و عادی البته با احتساب ویژگی‌های انسانی و اخلاقی را در اختیار داشته‌اند موفق‌تر بوده‌اند. این نکته هم در غرب و هم در ایران مؤیدهای فراوان دارد. اما بر اساس تحقیقات موجود، تشکل‌هایی که توسط معلولین مدیریت شده توسعه سطحی آنها مناسب ولی پیشروی در عمق کمتر داشته‌اند. با توجه به محصولات آنان می‌توان به خوبی به این نکته رسید. از طرف تشکل‌هایی بوده که توسط یک معلول تأسیس و اداره شده ولی دارای روش و رویه سودجویی و استفاده ابزاری از معلولان بوده است. از این‌رو معلول و غیر معلول ندارد و ما باید روی ملاک‌ها و عملکردها

بر آن داشت تا با تشکیل اولین کنگره جهانی خود در سنگاپور در سال ۱۹۸۱ و تأکید بر مسائل و مشکلات مشترک ششصد میلیون معلول در جهان و حقوق از دست رفته آنها، وظایف دولت‌ها را به آنها گوشزد نمایند. تشکیل (بین‌الملل معلولین) «Disabled People International D.P.I» در همان سال و صدور قطع‌نامه‌ها توسط این سازمان جهانی معلولین به ویژه قطع‌نامه ساپور و در سال ۲۰۰۲ باعث شد این سازمان گام بلندی در جهت اطلاع‌رسانی به جهانیان در خصوص معلولین و معلولیت و خواسته‌های افراد دارای معلولیت بردارد.

ثانیاً تأکید می‌نمایند اگر معلولین نیازهایی دارند باید توسط خودشان و با روش‌های انسانی و آبرومندانه مرتفع گردد و از روش‌های منفی باید پرهیز شود. متأسفانه بسیاری از سازمان‌های مردمی به جای رو آوردن به اشتغال‌های آبرومند، به سراغ روش‌های مخرب می‌روند. مثلاً نهادی دارای ۱۰۰۰ عضو فرهنگی مثل معلم، استاد دانشگاه پژوهشگر است و می‌تواند واسطه شده و پروژه‌های علمی از مراکز دولتی برای آنها بگیرد و به وضعیت آنان سامان بدهد. اما متأسفانه آنان را وادار می‌کند که در بازار راه افتاده و قبض دست گرفته و از مردم پول بگیرند. این نوع شیوه‌ها منجر به ایجاد و گسترش فرهنگ تکدی‌گرایانه خواهد شد.

بالاخره اگر نهادهای دولتی و مردم معلولان را انسان‌هایی که در زمینه‌هایی توانمندی دارند، قبول کنند و حقوق آنها را مراعات نمایند، معلولان نیاز به هیچ مساعدت و کمکی ندارند مگر درصد اندکی از آنان که مثلاً کاملاً فلج شده و از کار افتاده‌اند. مثلاً بسیاری از ناشنوایان توان تدریس، توان چکیده نویسی برای بانک‌های اطلاعاتی، توان تهیه گزارش و روزنامه‌نگاری، توان گویندگی در رادیو و صداها کار دیگر دارند. اما مدیریت‌های دولتی و سازمان‌ها و کارخانجات خصوصی حاضر نیستند از آنها استفاده کنند مگر اینکه استثمار کنند و به آنان پرداخت کمتر داشته باشند.

دفتر فرهنگ معلولین همین مسئله را در دستور کار قرار داده و شواهد فراوانی از متن فرهنگ دینی و فرهنگ ملی استخراج و به صورت کتاب و مقاله منتشر کرده است تا بلکه فرهنگ سازی شود.

مساعدت و کمک به آنان را با واژه‌هایی بیان کرده‌اند. از این‌رو در فارسی واژگانی مثل معلول، توانخواه و توان‌یاب و در فرهنگ عربی، اعاقه و ذوی الحاجات و در انگلیسی Disability و Handicap همگی اشاره به واقعیت موجود در این فرهنگ‌ها را دارد. این واقعیت این است که قشری از جامعه به دلیل ناتوانی‌های جسمی محتاج کمک دیگران‌اند. این مسأله اگر به صورت افراطی و کلی مطرح شود منجر به ترویج روحیه گداپروری و تکدی‌گری در جامعه می‌شود. از این‌رو نباید به معلولین القاء شود که در همه زمینه‌ها ناتوان‌اند بلکه باید توانایی‌های آنها مطرح شود. و مثل افراد عادی توانایی‌های خود را به کار گیرند و فقط در مواردی که واقعاً ناتوان هستند، مساعدت شوند.

معلولیت معادل واژه (Disability) است که گاه مترادف با واژه‌هایی مانند (Impirimity) به معنی اختلال و واژه (Handicap) به معنی نیازمندی بکار می‌رود. بسیاری این مترادف معنی را قبول نداشته و تعاریف متفاوتی از این سه اصطلاح ارائه نموده‌اند.

در سال ۱۹۹۰ سازمان بهداشت جهانی طبقه‌بندی جهانی اختلالات، معلولیت و نیازمندی را مشخص ساخت. اینگونه تعریف بسیار مهم بود چرا که چرخشی را از دیدگاه سنتی مبتنی بر یکی دانستن معلول، بیمار و نیازمند به سوی تفکیک این سه گروه یا مفهوم نشان می‌داد. طبق این طبقه‌بندی معلولین افرادی هستند که جامعه آنها را معلول ساخته است در صورتی که بیماران یا نیازمندان بیشتر دچار عوارض طبیعی، محیطی یا فردی هستند، معلولیت بر اثر نگرش منفی جامعه به افراد دارای مشکلات جسمی برای این افراد به وجود آمده است و به عنوان یک برچسب اجتماعی و فرهنگی تلقی می‌شود که منجر به محرومیت این گروه از بسیاری از حقوق خویش شده است و آنها را ناتوان می‌سازد.

علی‌رغم فعالیت‌های سازمان ملل و سازمان‌های معلولین در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای جلب توجه و سرمایه‌گذاری جدی دولت‌ها در امور مربوط به معلولین بسیاری از دولت‌ها این امر را به طور سطحی و صرفاً جهت رفع تکلیف مورد توجه قرار داده و با ارائه گزارش‌های نادرست و غیرواقعی مشکل را بیش از پیش پیچیده ساخته‌اند. این امر معلولین را

استقلال و خودگردانی

تشکل‌ها وظیفه دارند شیوه درست زندگی مستقل را به معلولین بیاموزند. استقلال به افراد معلول اختیار عمل می‌دهد و توانمندشان می‌سازد تا تأثیرگذاری، انتخاب و نظارتشان را در تمام ابعاد زندگیشان اعمال نمایند. بنابراین واژه‌های کلیدی انتخاب، نظارت، آزادی و برابری که تقریباً در تمامی تعاریف اندیشمندان و مراکز تحقیقاتی از مفهوم «زندگی مستقل» به کار گرفته می‌شود شاخص‌های کلی و به نوعی سیاست‌ها و اهداف تمامی طرح‌های مربوطه را مشخص می‌سازد. یکی از نام‌هایی که به عنوان مترادف برای «زندگی مستقل» به کار می‌رود «برابر سازی فرصت‌های در دسترس برای معلولین» است.

اما (زندگی مستقل) بسیار بزرگتر و مهم‌تر از هدفی شخصی است. این مفهوم مجموعه تغییراتی در روابط اجتماعی را در بر می‌گیرد. (زندگی مستقل) هم یک رویکردی فلسفی و هم کاربردی است. این رویکرد، افراد دارای معلولیت را برای نیل به حقوق انسانی و مدنی گرد هم می‌آورد. آنها فرصت‌های برابر را همان اندازه که برای خود می‌خواهند برای دیگران نیز می‌طلبند. (زندگی مستقل) به دنبال هدفی ساده است: «زندگی مستقل به این معناست که افراد دارای معلولیت خواهان همان فرصت‌های زندگی و گزینه‌هایی هستند که سایر

خواهران و برادران، همسایگان و دوستان غیر معلول آنها در زندگی روزمره از آنها برخوردار هستند.»
توانمندسازی معلولین و سازمان‌های آنها بدون برخورداری آنها از عناصر اساسی مانند: (قدرت انتخاب)، (کنترل بر امور خود)، (آزادی عمل) و (برابری در حقوق و فرصت‌ها) ممکن نیست. حقوق و مشکلات و راه‌حل‌ها تنها در یک بستر و قالب گروهی منسجم قابل فهم، طرح و دست یافتنی هستند. تا آن زمان که سازمان‌های غیردولتی که مصداق آشکار تمامی دردها، مسائل و حقوق معلولین هستند از توان کافی برای حضور و فعالیت برای معلولین برخوردار نباشد، مشکلات معلولین که ۱۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند حتی درک هم نمی‌شود چه رسد به آنکه مورد بررسی و بحث قرار گرفته و حل شود. سازمان‌ها می‌توانند از محیط کوچک کارگاه یا کتابخانه یا هر جای دیگر که معلول حضور دارد، شروع کنند و چنین محیط‌هایی را تبدیل به مستقل کار کردن نمایند. هر جا هم نیاز به کمک دیگران هست روش کمک گرفتن را به آنان آموزش دهند. معلول نابینا برای عبور از عرض خیابان، نیاز به کمک دارد؛ اگر با بی ادبی و داد و فریاد مردم را به یاری بطلبد، مردم از او رنجیده خواهند شد. اما اگر با زبان خوش و ادب از دیگران مساعدت بخواهد، حتماً تأثیر مطلوب خواهد داشت. معلولان نیاز به آموزش دارند تا روش تعامل با

با غیرنقدی و توزیع همان کالاهایی میان معلولین شده‌اند که بیش از این در رویکرد سنتی و ناکارآمد آن توسط افراد نیکوکار مستقیماً در اختیار معلولین قرار داده می‌شد. در واقع تنها اتفاقی که رخ داده این است که جریان کمک به معلولین که به عنوان (نیازمند) ارزیابی می‌شدند دشوارتر و غیرمطمئن‌تر شده است.

بسیاری از کشورهای فاقد سازمان ملی پوشش دهنده برای معلولین که توسط آنها اداره شده و طرح‌های ملی را به انجام برساند ندارند. خیریه‌های وابسته به کمک‌های دولتی و خصوصی کار توزیع خدمات را عهده‌دار هستند. این سازمان‌ها حتی نوع ملی آنها قدرتی برای مشارکت و اعمال نظر در تصمیم‌گیری‌ها ندارند و بیشتر خواهان کمک‌های آماده دولتی هستند. اینها بزرگترین مشکل خود را کمی یارانه‌های دولتی و تجهیزات می‌دانند. مدیران آنها فاقد آموزش‌های مدیریتی لازم برای هدایت و توانمندسازی معلولین هستند.

مردم را بدانند.

بالاخره استقلال یک اصل مقبول است اما لازم است مؤیدهای این اصل را از متن قرآن و سنت استخراج و در قالب محصولات فرهنگی عرضه کرد. قرآن کریم به این مسئله در زندگی معلولین توجه ویژه دارد و معلولین را مستغنی یعنی کسی که ذاتاً با شرافتمندی زندگی می‌کند و سربر دیگران نیست. لازم است آیات قرآن که گویای استغنائی ذاتی معلولین است یک بار مرور شود.

القای فزون طلبی

نگرش سنتی و تاریخی به معلولیت و معلولین نگرشی توأم با ترحم و تحقیر است. معلولین افراد ناقص، بی‌اعتبار و عاجز تلقی شده که دست طبیعت و یا اراده‌ای آسمانی بنا بر مصلحتی نامعلوم ایشان را دست بسته در کام حوادث و نیازها رها نموده است. البته این طرز فکر با اعتقادات مذهبی و با عقل و با تجربه‌های جوامع تطابق ندارد. چرا که باورهای دینی آفریدگار همه را یک وجود عادل و مهربان می‌داند و حق حیات سالم را یک موهبت الهی می‌داند. آیات قرآن و روایات معصومین علیهم السلام صریحاً این دیدگاه را نفی می‌کند. همچنین عقل سلیم و تجربه می‌گوید که معلولیت از حیث بیماری و مرض‌شناسی، نتیجه مشکلات و کوتاهی‌های مختلف در پیشگیری، درمان و بهداشت است و از نظر محدودیت‌های معلولیت یک معضل اجتماعی - اقتصادی است که ریشه‌های تاریخی و فرهنگی دارد. بنابراین شیوه نگرش سنتی به معلولیت که چاره را در دستگیری و مراقبت از معلولین بدون توقع کار و فعالیت از آنها و محروم و ناتوان دانستن آنها از موقعیت‌های متنوع اجتماعی و فردی که حق خداداد و طبیعی آنها است، منجر به ناتوانی و نیازمندی روز افزون معلولین می‌شود و در حقیقت به این معضل اجتماعی اجازه بقا، تکثیر و تکرار مداوم می‌دهد.

متأسفانه این نگرش سنتی به معلولیت به شکل مدرن و به روز شده توسط، سازمان‌های غیردولتی معلولین اجرا می‌شود. سازمان‌های غیردولتی معلولین که طبق اهداف بلند مدت خود می‌یابد (خود - فرما) باشند به مراکز واسطی برای انتقال کمک‌های نقدی

توانمند سازی

اکثر سازمان‌های معلولین مدعی مهارت‌افزایی و بالا بردن توانایی‌های معلولین هستند. اما گاه برنامه و پروژه‌هایی را اجرا می‌کنند که گول زنده و فریبنده است و به ظاهر توانمندسازی است و واقعیت آن هدر دادن انرژی و امکانات آنان است.

با بالا گرفتن جنبش‌های افراد دارای معلولیت و حمایت جهانی از آنها، سازمان ملل و خود این سازمان‌ها به باز تعریف و تشریح معلولیت، محدودیت‌های ناشی از آن و شیوه‌های صحیح برخورد با آن دست زدند. لذا قوانین و دستورالعمل‌های دقیق و مشروعی در خصوص (تقویت) (Enhance) و (توانمند سازی) (Strengthen) افراد دارای معلولیت و سازمان‌های آنها انجام گرفت.

«دولت‌ها باید حقوق سازمان‌های غیردولتی معلولین را به عنوان نمایندگان واقعی افراد دارای معلولیت در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی به رسمیت بشناسند. دولت‌ها همچنین باید نقش مشورتی سازمان‌های غیردولتی معلولین را در تصمیم‌گیری‌های مربوط

مهم‌ترین مشکل در بسیاری از کشورهای در حال توسعه نیازمند کردن معلولین و تلقین روحیه کثرت‌خواهی، رفاه طلبی یا القای اینکه توان کار ندارند و باید ماهانه به آنان حقوق پرداخت شود و آنان بدون کار و تلاش، فقط مصرف‌کننده باشند.

کشورهایی مثل آلمان از دویست سال پیش این خط‌مشی را پیش گرفتند که معلولین مثل دیگر آحاد جامعه باید مشارکت داشته، کار کنند و با تلاش خود حقوق مالی و درآمد داشته باشند و زندگی نمایند. هم اکنون کارمندان شرکت زیمنس در آلمان اغلب از معلولین‌اند و بهترین وسایل برقی خانگی را تولید می‌کنند. اما متأسفانه در ایران بسیاری از معلولین، منزوی در گوشه‌های نشسته و چشم به دیگران دارند. در واقع آلمان و ژاپن و برخی از کشورهای دیگر اولاً به تشکلهای یاد دادند که با معلولین به گونه‌ای رفتار کنید که خودکفا و مستقل شوند. مهارت بیاموزند و در زمینه‌های متخصص شوند و از طریق کار و تلاش زندگی خود را اداره کنند. اما در برخی کشورها مثل ایران برعکس شده و خیانت ناخشنودی در حق معلولیت انجام یافته و هنوز ادامه دارد. وقتی به انجمن نابینایان ایران یا انجمن ناشنوایان ایران که مهم‌ترین و قدیمی‌ترین تشکلهای هستند مشاهده می‌کنیم مشغول پخش لباس، وسایل خانه و اینگونه چیزها هستند. اینها را با زحمت یا بر اثر رابطه از دوست یا خیرین می‌گیرند و به معلولان می‌دهند. در حالی که باید به امور زیربنایی بپردازند، اتاق فکر برای گره‌گشایی از مشکلات باشند.

اینها مسائل واقعی است که از اظهار و بیان آنها نباید خوف داشت و به هیچ وجه توهین هم نیست. چون همه اینگونه نیستند، در دانشگاه تهران استاد نابینای مطلق هست که سخت‌ترین رشته‌ها را تا اخذ دکترا با موفقیت طی کرد و چندین سال هم استاد نمونه شده است. اکثر جامعه معلولین را انسان‌های زحمتکش تشکیل می‌دهند. اما روی سخن با نهادهایی است که سود خود را در ترویج فرهنگ تکدی‌گرایانه و نیازمند سازی می‌دانند. و به تخریب یک جامعه می‌پردازند تا چند نفر به ثروت و امکاناتی دست یابند.

حاصل می‌شود. به همین دلیل تمدن کنونی غرب وقتی شروع به پیشرفت کرد که دستگاه چاپ اختراع شد و آثار مکتوب در تیراژ وسیع منتشر گردید. و فرهنگ مکتوب گسترش یافت. فرهنگ معلولین اگر بخواهد پیشرفت داشته باشد لازم است زمینه‌های لازم برای فرهنگ مکتوب را فراهم آورد. اما مؤسسه‌هایی مثل دفتر فرهنگ معلولین که خطمشی فرهنگی و علمی برای خود برگزیده‌اند در شرایطی که زمینه‌ها و بستر مهیا نیست، کارشان با مشکلاتی مواجه خواهد شد. یک شاخه از کار این دفتر پژوهش است که شاخه‌های مهم و فراگیر می‌باشد. اما تحقیق و تألیف در موضوعات مرتبط به معلولان، تشابه و همانندی با انواع دیگر تحقیقات ندارد. شناخت این حوزه و عوامل و موانع آن لازم است. به دلیل وجود موانع، بسیاری از پروژه‌های پژوهشی تکمیل و منتشر نشده است. اکنون به برخی از ضعف‌ها و فقدان‌ها در این حوزه اشاره می‌کنم:

- فقدان منابع در موضوعات مختلف و کمبود منبع در بسیاری از مباحث

نرخ چاپ و نشر کتاب درباره معلولین و معلولیت‌ها در ایران تا سال ۹۴ حداکثر چهار عنوان کتاب در سال بوده است. با اینکه جامعه معلولان بزرگ‌ترین خرده فرهنگ و اقلیت اجتماعی با تنوع نیروهای شاغل در بخش‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی است. - فقدان مراجع تخصصی مثل دایرةالمعارف، کتابشناسی و غیره.

آثاری مثل دانشنامه ناشنوایان (از محمد نوری)؛ کتابشناسی آثار بریل و آثار صوتی (از خانم خالقی) و راهنمای فیلم معلولیتی (از ابادر نصر) که به طور ویژه به مباحث معلولین می‌پردازند بسیار اندک و از انگشتان دست بیشتر نیست. اگر سری به حوزه‌های دیگر مثل آثار مرجع ادبیات یا فلسفه یا جامعه‌شناسی بزنیم با اینکه از نظر کمیت چندین برابر کوچک‌تر از جامعه معلولین هستند ولی ده‌ها برابر بیشتر آثار مرجع دارند.

- فقدان نشریات آکادمیک و علمی معلولیتی
- فقر کتب مادر یعنی منابع تحلیلی و تخصصی معلولیتی

به امور معلولیت مورد توجه بسیار قرار دهند». (دستورالعمل شماره ۱۸، از مجموعه دستورالعمل‌های سازمان ملل متحد در خصوص برابر سازی فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت)

مهارت‌های معلولین به دو دسته، توانایی‌های پایه و زیربنایی و مهارت‌های شغلی تقسیم می‌شوند. سازمان‌های آموزش دهنده باید نیازها، استعدادها، اولویت‌های اجتماعی و ده‌ها متغیر دیگر را در نظر گرفته، آنگاه شروع به مهارت‌افزایی کنند. اما گاه دیده می‌شود سازمانی برای جذب کمک‌های مردمی، کارگاهی با چند چرخ خیاطی دایر کرده و ۲۰ نفر را ثبت‌نام نموده است. در یک شهر ۲ میلیون نفری که حدود ۵۰ هزار نفر معلول دارد، جذب و آموزش بیست نفر مشکلی حل نمی‌کند. پس از یاد گرفتن، امکان اشتغال هم وجود ندارد. این برنامه‌های کاذب، عواقب و پیامدهای مخرب خواهد شد. اما اگر اصل بر یاد دادن تکنولوژی و دانش باشد و نیز از طریق سامانه‌های اطلاع‌رسانی و حمایت‌های حقوقی می‌توان این مشکل را رفع کرد.

توانمندسازی در مقابل نیازمند سازی است و برای اینکه معلوم شود کدام سازمان چه نوع فعالیتی دارد و خادم یا خائن معلولین است لازم است به معیارها و شاخص‌های توانمندسازی توجه شود.

وضعیت معلولین و توان آنها برای مشارکت همه جانبه در عرصه اجتماع علی‌رغم فعالیت‌های صورت گرفته در ایران و کشورهای در حال توسعه کماکان نامطلوب و بسیار ضعیف است. بنابراین توانمندسازی و شاخص‌های آن می‌باید طی فرآیندی گسترده و قدرتمند انجام پذیرد و این کار بر خلاف تصور بسیاری در ایران، کاری سخت و علمی و جدی و چند رشته‌ای را طلب می‌نماید.

مشکلات خطمشی فرهنگی

فرهنگ معلولین در ایران در بخش فرهنگ مکتوب، هنوز فاقد زیرساخت‌های لازم است. لازم به یادآوری است همه جوامع دو نوع فرهنگ شفاهی و مکتوب دارند. توسعه و پیشرفت در بستر فرهنگ مکتوب

اما دفتر فرهنگ معلولین در بسیاری از زمینه‌ها، ابتدا زمینه و بستر را مهیا کرده، سپس به سراغ اجرای خود پروژه برود. برای نمونه لازم بود بانک اطلاعات ساخته می‌شد و این کار از ابتدای دفتر تأسیس شد. و پس از گردآوری اطلاعات به تدوین مقاله و کتاب اقدام شد.

نتیجه‌گیری

در این فصل تلاش کردیم مشکلات زیربنایی و آسیب‌های اساسی جامعه معلولین را شناسایی کنیم. با تجربه به دست آمده که تشکل‌های مردمی کلید واقعی مشکلات اند. اما تشکل‌ها اگر مطابق ضوابط مزبور کار نکنند به جای حل مشکل خودشان تبدیل به مشکل می‌شوند. دفتر فرهنگ معلولین تلاش کرده مباحث فوق را به عنوان یک خط‌مشی عملی نماید و به اصول و ضوابط آن وفادار باشد.

- فقدان کتابخانه‌های تخصصی معلولیتی
- فقدان بانک‌های اطلاعات تخصصی و عمومی در حوزه معلولین
بالاخره همه این عوامل موجب شده که فرهنگ معلولین هنوز در حد شفاهی باقی بماند و بلوغ پیدا نکند و تبدیل به فرهنگ مکتوب جامع نگردد البته با تلاش‌هایی که در دهه اخیر انجام شده، این فرهنگ مسیر تکاملی خود را آغاز کرده و تا کنون گام‌های بلندی برداشته است. متأسفانه در همین دهه با ظهور شبکه‌های اجتماعی و رشد سریع آنها و جذب معلولین به گروه‌ها و کانال‌های تلگرام و غیره، مسیر رشد فرهنگ مکتوب معلولان با مخاطرات جدید مواجه شده است. البته با تدبیرهایی می‌توان این موانع را تبدیل به عوامل رشد کرد.

فصل چهارم: نگاه دیگران

در سه فصل قبل بنیانگذاری و تأسیس، خط‌مشی و اهداف و آسیب‌شناسی بررسی شد و تلاش کردیم نکات و تحلیل‌هایی که در جریان تأسیس و ادامه راه و طی پنج سال گذشته در ذهن مدیریت بوده را صادقانه مطرح کنیم و بگوییم در پی چه نوع تشکلی با چه ویژگی‌هایی بودیم. اما این ایده و تفکر چقدر در عمل موفق بوده یا شکست خورده است؟ از چند روش می‌توان به این پرسش گفت، یکی به شیوه پرسشنامه و تحقیق میدانی، دوم به طریق مقایسه محصولات و فعالیت‌ها با طرح اولیه ولی یک راه ساده هم این است که به اظهارنظرها و داوری‌های نخبگان توجه کنیم. در صورت تأیید آنان می‌توان تا حدی امیدوار شد که این دفتر موفقیت‌هایی داشته است. این فصل همه دیدگاه‌ها اعم از مثبت و منفی را می‌آورد و در معرض و مرآی کاربران قرار می‌دهد و قضاوت را هم به خود شما می‌گذارد. اظهارنظرها چند گونه است و آنها را به سه دسته تقسیم کردیم: گزارش رسانه‌ها؛ مکاتبات؛ ثبت دفتر خاطرات.

گزارش رسانه‌ها

ارتباطات معلولان به آن حد از توانمندی رسیده‌اند که از پس تأمین نیازهای اولیه خود بر بیایند. چه در غرب و کشورهای توسعه یافته که انواع و اقسام وسایل و سیستم‌های مدرسانی را برای معلولان طراحی و اجرا کرده‌اند تا همین قم این تغییر ماهیت کاملاً دیده می‌شود. این تغییر ماهیت هم جنبه ویترونی و نمایشی ندارد؛ یک تغییر به رسمیت شناخته شده است. محمد نوری که از طرف آیت الله شهرستانی، مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولان است درباره این تغییر ماهیت خدمت رسانی به معلولان می‌گوید: در جهان اسلام، مراکز بسیاری برای معلولان شامل نابینایان، ناشنوایان و معلولان جسمی و حرکتی تأسیس شده

* گزارش خبرگزاری شفقنا

دفتری برای خدمت رسانی به نخبگان معلول ایران و جهان تشیع
شفقنا (پایگاه بین‌المللی همکاری‌های خبری شیعه):
خدمت رسانی به معلولان رسماً تغییر ماهیت داده است. دیگر کمتر کسی تأمین غذا و پوشاک و مسکن را برای معلولان در اولویت قرار می‌دهد چه آنکه با تغییر مناسبات اجتماعی اقتصادی، گسترش سواد و انقلاب

کتاب راهنما (تألیف کتاب‌های قطع جیبی درباره موضوعات مربوط به معلولان) ۵، مرجع نگاری (تألیف کتب مرجع شامل دانشنامه و مآخذشناسی) ۶، روابط عمومی و اطلاع‌رسانی ۷، اداری- مالی ۸، کتابخانه تخصصی ویژه معلولان.

نوری درباره کتب بریل شده در دفتر فرهنگ معلولان در یکسال گذشته می‌گوید: تا کنون ۸ عنوان کتاب را بریل کرده‌ایم که شامل ۱۷ جلد است.

گردآوری بیش از سه هزار عنوان کتاب، مجله، پایان نامه مقاله‌های علمی و فایل کردن آنها برای نابینایان یکی دیگر از کارهای دفتر فرهنگ معلولان بوده است. محمد نوری درباره دیگر فعالیت‌های این دفتر به خبرنگار شفقنا می‌گوید: یکی دیگر از فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولان تهیه کتب راهنماست.

به گفته نوری، کتب راهنما نقش زیربنایی و اساسی در فرهنگ ایفا می‌کند. هر موضوع بحرانی یا معضل اجتماعی- فرهنگی در یک جلد خلاصه و فشرده تحلیل و بررسی می‌شود. راه‌کارهای حل مشکل نیز تجزیه و تحلیل خواهد شد. این مرکز نخستین مرکز معلولیتی است که اقدام به تألیف کتاب راهنما نموده است.

به گفته مدیر عامل فرهنگ معلولان، در ایران و حتی کشورهای منطقه، کتابخانه جامع و شامل منابع به زبان‌های مختلف در زمینه معلولیت پژوهی نیست. در دو سال اخیر از داخل و خارج آثاری خریداری و تلاش شده منابع مورد نیاز پژوهشگران تهیه شود. البته این کتابخانه هنوز رسماً افتتاح نشده و قرار است در اسفندماه افتتاح رسمی داشته باشیم. این کتابخانه شامل کتب عادی (کاغذی)، کتب بریل، کتب گویا، کتب الکترونیک، نشریات و پایان‌نامه‌ها به سه زبان است.

دفتر فرهنگ معلولان در یک سالی که از عمرش می‌گذرد ۱۳۸ پروژه بزرگ و کوچک اجرا و تلاش کرده، تمامی نیازهای علمی، معنوی و فکری معلولان را شناسایی و کارشناسی کند و بر اساس آن کتب مورد نیازشان را تولید و در اختیارشان قرار دهد. (خبرگزاری شفقنا، ۶ دی ۱۳۹۱)

است. اکثر آنها به روش خیریه اداره می‌شوند و درصد رسیدگی به وضعیت معیشت و امور مادی معلولان هستند. یعنی خط‌مشی آنها تأمین اجتماعی و تأمین اقتصادی یا آموزش حرفه و افزایش مهارت‌ها برای اشتغال است. اما دفتر فرهنگ معلولان فعالیت و خط‌مشی متفاوت از سایر مراکز دنبال می‌کند. این مرکز به قشر نخبه معلول رسیدگی می‌کند و تأمین کتاب دینی، تربیت علمی معنوی، اخلاقی و دینی در دستور کار است زیرا بر اساس فرمایش امامان معصوم علیهم السلام «تربیت صحیح نخبگان در دیگر اقشار هم تأثیر جدی دارد».

وی ادامه می‌دهد: دفتر فرهنگ معلولان به تأمین نیازهای فکری و معنوی معلولان نخبه، به وسیله تأمین کتاب‌های مورد نیاز آنها می‌پردازد. دفتر فرهنگ معلولان، کتب درسی و کمک درسی معلولانی که نیاز به دروس حوزوی یا دانشگاهی در رشته‌های علوم قرآن، فقه و حقوق و تاریخ دارند، به صورت گویا و بریل درآورده و رایگان در اختیار آنها قرار می‌دهد. همچنین این مرکز کتاب‌های راهنما و مرجع مانند دانشنامه ناشنویان و دانشنامه نابینایان که مورد نیاز همه معلولان و حتی افراد عادی است را تألیف، منتشر، گویا و بریل می‌نماید.»

دفتر فرهنگ معلولان (دار الثقافة للمعوقین) در ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ در سالروز میلاد امام علی ابن موسی الرضا علیه السلام در شهر قم افتتاح شد. این مرکز وابسته به مؤسسه آل البیت علیهم السلام للاحیاء التراث به تولیت حجت الاسلام و المسلمین سید جواد شهرستانی فعالیت می‌کند و مدیرعامل آن از طرف ایشان تعیین می‌شود.

محمد نوری درباره کارهای انجام شده این دفتر در یک سال گذشته می‌گوید: همانطور که گفتیم کار ما خدمت رسانی به معلولان نخبه است. برای تحقق این هدف دفتر ما ساختاری را طراحی کرده است که بتواند به تحقق هدف فوق کمک کند.

ساختار این دفتر به روایت مدیرعامل آن به این شرح است: ساختار این مرکز شامل هشت بخش اداری است: ۱. کتاب بریل ۲. کتاب گویا ۳. کتاب الکترونیکی ۴.

سید جواد شهرستانی نماینده تام الاختیار آیت الله العظمی سیستانی تقدیم مریبان معلولین شد. اسامی برخی از مریبان منتخب تقدیر شده در همایش: نجله خندق؛ امینه نگهبان؛ رقیه نوروزی؛ شهین عارف عشقی؛ مریم کوه فلاح؛ فاطمه هوشنگی؛ فاطمه هاشمیان؛ مرجان فرهی؛ فاطمه اسکندری؛ فریبا علیزاده؛ خدیجه تادی؛ ملیحه حاج سیدجوادی؛ اعظم شکیب نیا؛ ریحانه قنبری؛ فاطمه جعفری؛ سمیه صلحی؛ هاجر شعاعی؛ مریم شیخی؛ سمانه مهدوی؛ مریم السادات فاطمی؛ مریم عزیزی؛ ژاله رستمی؛ فاطمه شفیعی؛ فخرالسادات طباطبایی؛ مهوش سال نو؛ مرضیه صابر مقدم؛ مهوش فلاحی؛ عفت قانعی؛ میترا مجیدی؛ فاطمه شهناز ملک زاده؛ خدیجه نعمتی؛ مریم یوسفی؛ سمیه واعظ زاده؛ زهرا محمودخانی؛ معصومه غلامی؛ سمیرا خداینده؛ زهرا بهنامی پور؛ زهرا سلیمانی؛ زهرا خانعلی زاده؛ زینب غلامی؛ اعظم قاسمی؛ طیبه عبدلی؛ محمدرضا هزواهی؛ مسعود گلچین؛ عباس اسلامی شرار؛ غلامعلی بخشی فر؛ رحیم خلیلی؛ حسن عبدلی؛ محمدعلی سمیعی؛ یعقوب عبدی پور؛ محمدرضا ظروفی؛ جلال پاشائی؛ علیرضا پرند فرزند؛ قاسم حیدریان؛ محمود رضائی؛ خالق شعبان؛ علی اصغر شفیعی؛ یدالله فرزین ستوده؛ ابوالقاسم قائمی؛ مراد محمدی راد؛ مسعود ملکی؛ مصطفی میریکتا؛ هرمز نعمت زاده؛ علی محمد عظیمی؛ خسرو نخجوانی؛ سید کاظم قافله باشی؛ پرویز درویشوند؛ علیرضا پرند فرزند؛ پیام صالحی؛ محمد زلفی گل؛ میثم اخوان؛ سید محمد عباسی؛ هادی شعبانی فرد؛ غلامرضا نظری. (شیعه نیوز، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۲)

* گزارش خبرگزاری دانا از انتشار مجله توان نامه نخستین شماره از دومهنامه مطالعاتی و اطلاع رسانی

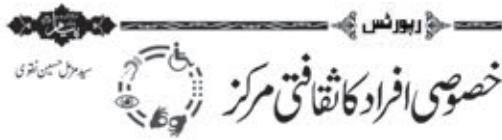
* گزارش خبرگزاری شیعه نیوز از جشنواره تقدیر از معلمان معلولان

به مناسبت ولادت با سعادت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها و روز بزرگداشت معلم، همایشی به منظور تشکر از معلمین و مریبان معلولان در ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۲ در دفتر فرهنگ معلولین قم برگزار شد.

به گزارش شفقنا، در این همایش از هفتاد نفر از معلمان منتخب قم، تهران، کرج و قزوین با اهدای لوح و هدایایی تقدیر و تشکر به عمل آمد. این هفتاد نفر نماینده همه معلمان روشندل، ناشنوا و آسیب دیده حرکتی سراسر ایران هستند و در حالی که خود دارای معلولیت هستند، توانسته‌اند معلمان دلسوز و موفق برای شاگردان معلول خود در آموزشگاه‌ها و مراکز استثنایی باشند. آنان چندین سال از عمرشان را در کنار عزیزان روشندل، ناشنوا یا آسیب دیده حرکتی بوده و برای رشد و تعالی آنان کوشیده‌اند. در واقع توسعه فرهنگی در جامعه معلولین در چند دهه اخیر و دستیابی آنان به مدارج عالی علمی و نیل به مشاغل والا مدیون زحمات و تلاش‌های همه معلمین و مربی‌های مشفق و دلسوز ایران زمین است.

همه امور این جشنواره توسط خود معلولین اداره شد، محمدرضا هزواهی و محمدعلی سمیعی سخنرانی و عباس اسلامی شرار ابیاتی در وصف حضرت زهرا(س) ارائه کردند.

اهدائات به دست جناب حجت الاسلام والمسلمین

* معرفی دفتر فرهنگ معلولین در مجله پیام پاکستان
موسسه البصیره پاکستان (Al-Basirah) ماهنامه‌ای را با نام پیام به طور ماهیانه منتشر می‌سازد. این مجله در سال‌های پیاپی به عنوان یکی از بهترین مجله‌های این کشور معرفی شده است و جوایزی برای کیفیت چاپی و مطالب به چاپ رسیده دریافت نموده است. این مجله در میان مذاهب و شخصیت‌های مختلف در این کشور توزیع می‌شود. علاوه بر این، این مجله در میان گروه‌های پژوهشی، دانشگاهی و علمی این کشور دارای مقامی ویژه و خاص می‌باشد.

در شماره فوریه سال ۲۰۱۴ چند صفحه‌ای به معرفی خدمات دفتر فرهنگ معلولین اختصاص یافته است. (ماهنامه پیام پاکستان، اسفند ۱۳۹۲)

* گزارش خبرگزاری قرآنی ایکننا از تولیدات دفتر فرهنگ معلولین

دفتر فرهنگ معلولین ارائه دهنده آثار قرآنی برای معلولین جهان اسلام

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکننا)، دفتر فرهنگ معلولین که زیر نظر دفتر آیت‌الله العظمی سیستانی فعالیت می‌کند در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در بخش بانوان حضور یافته است و به ارائه محصولات قرآنی ویژه معلولان پرداخته است.

تولیدات این دفتر در بخش‌های آثار بریل، گویا، الکترونیک و مرجع به زبان فارسی، عربی و انگلیسی ویژه معلولان جهان اسلام طراحی شده است و صرفاً به معلولان ایرانی اختصاص ندارد.

«توان‌نامه» ویژه معلولیت و معلولین منتشر شد. به گزارش گروه سلامت خبرگزاری دانا (دانا خبر)، جامعه معلولین در ایران و دیگر کشورهای اسلامی در دهه‌های اخیر پیشرفت و رشد همه‌جانبه یافته است. در همین عرصه علوم، اکثر آنان از مرحله سواد خواندن و نوشتن گذر کرده و حتی مرحله متوسطه را هم پشت سر گذاشته است. ضمن اینکه بسیاری از معلولین به تحصیلات در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا راه یافته‌اند و به رغم سختی‌های فراگیری دروس در مقطع عالی، درصد قابل توجهی از آنان با موفقیت و حتی به عنوان دانشجوی نمونه این دوره را هم طی کرده‌اند و هم اکنون در دانشگاه‌ها یا مراکز پژوهشی و دیگر نهادهای علمی مشغول خدمت‌رسانی هستند.

دفتر فرهنگ معلولین با عرضه نشریه‌ای با گرایش اطلاع‌رسانی، البته نه به شیوه خبررسانی و عرضه خبر حوادث صرف، قصد دارد برای اطلاعات مؤثر و کارآمد همراه با تحلیل، نقد و بررسی این نشریه را عرضه کند. از این‌رو خبر انتشار کتاب‌ها و نشریات مرتبط با معلولیت و معلولین، رخدادهای علمی، فرهنگی مانند اخبار همایش‌ها، سمینارها و فعالیت دانشگاه‌ها و مراکز علمی و هر آنچه مرتبط با آنان باشد در نشریه مزبور یافت خواهد شد.

بر اساس این گزارش، حجت الاسلام و المسلمین سید جواد شهرستانی که همواره در رفع مشکلات جامعه معلولین کوشا بوده‌اند، تأسیس دوماهنامه مطالعاتی و اطلاع‌رسانی ویژه معلولیت و معلولین تحت عنوان «توان‌نامه» را گامی در مسیر توسعه فرهنگی و اجتماعی آحاد و توانخواهان دانسته و همراه با راهنمای خود، دفتر فرهنگ را یاری کرده‌اند.

بر اساس این گزارش نخستین شماره از این نشریه در شهریور و مهر سال ۹۲ به سردبیری حجت الاسلام و المسلمین سید رضا حسینی امین منتشر شده است. (خبرگزاری دانا، ۲۹ بهمن ۱۳۹۲)

یا نابینایی مطلق، از جامعه دور می‌افتاده‌اند و از قابلیت‌های بسیار آنها استفاده‌ای نمی‌شده است. دفتر فرهنگ معلولین (Handicap Cultural Center) که از سوی دفتر آیت الله العظمی سیستانی و با نظارت حجت‌الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی در سال ۱۳۹۰ تأسیس شده را اما می‌توان اولین نهادی دانست که مستقیماً وارد بازار کار شده تا معلولین را برای تبدیل شدن به عناصری سودمند یاری دهد. این مؤسسه همچنین تلاش می‌کند با «ترویج متون دینی در جامعه معلولین، اخلاق و معنویت، وظایف و احکام، و باورها و عقاید آنان را ارتقا دهد.»

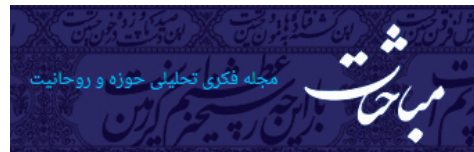
محمد نوری، مدیر دفتر فرهنگ معلولین، در گفتگو با مباحثات، می‌گوید: «اصلی‌ترین وظیفه این مرکز، تولید کتاب گویا، ترجمه کتاب‌های زیربنایی و مهم به خط بریل، و نیز تولید کتاب‌های الکترونیکی است.» این مرکز علاوه بر آنکه خود دستی در تولید کتاب‌های گویا، ترجمه به بریل و دیگر موارد دارد، با عضویت در کنسرسیوم دیزی (DAISY Consortium)، تلاش می‌کند شبکه‌ای بین‌المللی برای گردآوری منابع تولید شده در دیگر کشورها و رساندن آنها به معلولان ایجاد کند و کتاب‌های بریل، گویا و الکترونیکی را در نسخه‌های عربی و فارسی، در اختیار روشندان ایران و جهان عرب و از جمله عراق قرار دهد.

دفتر فرهنگ معلولین علاوه بر تولید کتاب‌هایی درباره معلولان، و بازخوانی تاریخی زندگی و شخصیت روشندان صدر اسلام تاکنون، بیش از ۱۰ عنوان لوح فشرده صوتی فراهم کرده که «شعر فارسی علوی»، حاوی ۱۴ ساعت فایل صوتی از ۲۶۰ شاعر سده‌های سوم تا پانزدهم قمری درباره امام علی علیه‌السلام، یکی از این موارد است. «تفسیر المیزان گویا»، حاوی ۱۶۰ ساعت فایل صوتی جلد اول تا چهارم ترجمه فارسی این کتاب ارزشمند، «احکام گویا»، حاوی ۳۹ ساعت نسخه شنیداری توضیح‌المسائل و مناسک حج آیت الله العظمی سیستانی، عناوین

دفتر فرهنگ معلولین در نمایشگاه قرآن اقدام به ارائه قرآن بریل به خط عثمان طه کرده است. این قرآن برای کتابخانه‌های عمومی مراکز استان‌ها نیز تکثیر و ارسال شده است.

بنابر این گزارش، از جمله ویژگی‌های این قرآن که به خط بریل است نسبت به نمونه‌های مشابه آن نگارش خط عثمان طه به خط بریل و بدون هرگونه غلط اعرابی است.

در بخش بریل رساله مراجع تقلیدی همچون آیات عظام سیستانی و وحید خراسانی نیز در تیراژ ۲۰۰ دوره برای هر عنوان تکثیر شده است و برای کتابخانه‌های عمومی مراکز استان‌ها ارسال می‌شود. از دیگر آثاری که در غرفه دفتر فرهنگ معلولین کمیته بانوان بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم ارائه شده است، می‌توان به آثار گویایی همچون تفسیر المیزان علامه طباطبائی، تفسیر مجمع‌البیان، تفسیر نهج‌البلاغه و صحیفه سجاده اشاره کرد. (خبرگزاری قرآنی ایکن، ۱۱ تیر ۱۳۹۳)

* گزارش سایت مباحثات از دفتر فرهنگ معلولین

مراجع عظام تقلید، از گذشته‌های دور علاوه بر زعامت حوزه‌های علمیه و پاسخگویی به نیازهای دینی مؤمنان، نگاهی ویژه به معضلات و مسائل اجتماعی داشته‌اند و همواره به طور مستقیم و یا غیرمستقیم و به واسطه مؤسسات و نهادهای خیریه، درصدد کمک‌رسانی به گروه‌های خاص جامعه برآمده‌اند. بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و خدمات دیگری در عرصه‌های تأمین اجتماعی، شواهدی روشن بر این دغدغه بزرگان دین است. یکی از گروه‌هایی که حمایت از آنها همواره مورد توجه مراجع عظام تقلید بوده، معلولان و روشندان بوده است که در عین بهره‌مندی از توانایی‌های بدنی، ذهنی و هوشی، معمولاً به دلیل ضعف در بینایی

در حال انجام این مؤسسه، حاوی اطلاعات ارزشمندی است؛ معرفی نزدیک به ۱۵۰ روش‌دندل ایرانی موفق که «امیر سلامی»، سردبیر ماهنامه علم و فرهنگ ویژه نابینایان و هنگامه صابری، دانش‌آموخته دانشگاه هاروارد و استاد دانشگاه بوستون، برخی از این چهره‌ها هستند.

این سایت همچنین به معرفی مؤسسات مختلفی پرداخته که برای یاری رساندن به معلولان و روش‌دندان تأسیس شده‌اند؛ از مؤسسه فرهنگی اجتماعی شمیم رویش که در استان اصفهان فعالیت می‌کند، تا گروه ماجراجویان معلول ایرانی که تلاشی است برای نشان دادن توانمندی‌های افرادی با معلولیت‌های شدید.

بخش دیگری از پایگاه اینترنتی دفتر فرهنگ معلولین، ارائه منابع معلولیت‌پژوهی به پژوهشگران است. در این بخش، کتاب‌هایی به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی، برای مطالعه درباره معلولان، در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است. مقالات آموزشی برای معلولان و روش‌دندان، گزارش‌هایی از کتاب‌های منتشر شده مرتبط، و فعالیت‌های مذهبی ناشنوایان و نابینایان، موارد دیگری از منابع معلولیت‌پژوهی است که در این سایت قابل دستیابی است. علاوه بر این، اطلاعاتی درباره نشریات و فصلنامه‌های تخصصی نیز در این سایت معرفی شده است. نشریه قرآنی سپیدآفرین ویژه نابینایان، فصلنامه توان‌یاب، دومه‌نامه شنوایی‌شناسی، فصلنامه ایرانی کودکان استثنایی، دومه‌نامه توان‌نامه و... برخی از این نشریات است که امکان دستیابی به متن و فایل صوتی آنها نیز فراهم شده است.

مسائل شرعی نابینایان، معلولین ذهنی و معلولین قطع دست و نخاع، در بخش «مسائل شرعی معلولین» آمده است و معلولین همچنین می‌توانند سوالات و استفتائات خود از آیت الله العظمی سیستانی را در بخش «استفتائات» مطرح کنند و پاسخ بگیرند. معلولان، روش‌دندان و ناشنوایان همچنین می‌توانند نام و اطلاعات خود را در «بانک اطلاعات معلولین

دیگری است که نزدیک به یک میلیون روش‌دندان ایرانی می‌توانند به آن دسترسی پیدا کنند. مجله آینه پژوهش، کتاب راهنمای معلولین، تفسیر مجمع‌البیان، نهج‌البلاغه پژوهشی، زن و خانواده، کارنامه اسلام‌شناسی مستشرقین، حوزه و روحانیت، مفاتیح گویا، و همچنین تفسیر و شرح صحیفه سجادیه، برخی دیگر از این کتاب‌های گویاست.

علاوه بر کتاب‌های گویا، قرآن کریم، صحیفه سجادیه و نهج‌البلاغه، به زبان بریل در دفتر فرهنگ معلولین تولید و آماده‌سازی شده و در اختیار کتابخانه‌های ویژه روش‌دندان و کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور قرار گرفته است. علاوه بر این، رساله توضیح المسائل آیت الله العظمی سیستانی و کتاب «فقه برای غرب‌نشینان» نیز به بریل تولید شده و رساله آیت الله العظمی وحید خراسانی و همچنین کتاب «اصول دین» این مرجع تقلید شیعه نیز با خط بریل برای در اختیار کتابخانه‌های سراسر کشور قرار گرفته است.

محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین، درباره گستره فعالیت این مؤسسه تأکید می‌کند:

«تفاوت ما با سایر مؤسسات، این است که هدف ما غیر از ایران، کشورهای عربی منطقه از جمله عراق هم هست و برای همین، کتاب‌های عربی هم در این مرکز تولید شده و پس از تکثیر برای کتابخانه‌های مختلف ارسال می‌شود».

وی همچنین با اعلام اینکه از ۲۰ کارمند دفتر فرهنگ معلولان، ۱۳ تن معلول و ۵ نفر از این تعداد، نابینای مطلق هستند، می‌گوید: «دفتر فرهنگ معلولین، با واسطه با اکثر معلولین ایران در ارتباط است و ۱۰۰۰ نسخه معلول، و همچنین ۳ هزار معلول دیگر از سراسر ایران، عضو این مرکز هستند و ما آثار تولید شده را از طریق کتابخانه‌های ویژه معلولین و مراکز فعال در سراسر ایران، به آنها می‌رسانیم. آثار گویا را هم برای ۵۰۰ مرکز ارسال می‌کنیم».

پایگاه اینترنتی دفتر فرهنگ معلولین نیز علاوه بر اطلاع‌رسانی درباره اقدامات انجام شده و فعالیت‌های

اسلامی در بین جامعه معلولان و افزایش توانایی و خلاقیت‌های آنان است. از این رو با تولید آثار مذهبی به روش بریل، گویا و الکترونیک سعی در تسهیل دسترسی این گروه به منابع اسلامی دارد. این دفتر دارای چند بخش اداری است که آمار کلی فعالیت‌ها در هر بخش عبارت‌اند از:

کتاب مرجع: دانش نامه نابینایی و نابینایان و دایرةالمعارف پارالمپیک که در حال اتمام تألیف و ویرایش نهایی است. کتاب حقوق معلولان ایران نهایی شده و در ۶۴۰ صفحه در پاییز ۹۴ منتشر شده است.

کتاب راهنما: مسائل و معضلات معلولیتی و همچنین معرفی شخصیت‌های نخبه و پرتلاش معلول، هر یک به صورت فشرده و در قالب کم حجم اما پراطلاع عرضه می‌شود. برای این منظور تاکنون حدود ۴۰ عنوان کتاب راهنما تولید شده که متن آنها روی وب سایت این مرکز موجود و قابل استفاده عموم است. عنوان برخی از کتاب‌های راهنما منتشر شده:

سوره روش‌نشدان: تکریم نابینایان در قرآن کریم؛ نیاپش معلولان: ادعیه امام سجاد علیه السلام در دشواری‌ها و نیازها؛ رودکی شاعر روش‌نشدل؛ حقوق فرهنگی معلولان؛ قانون‌گذاری برای معلولان و مصوبات مجلس شورا؛ رفتار با معلولان در سیره معصومین علیهم السلام؛ خدمات مرحوم حسین گلپیدی بنیانگذار مدرسه ناشنوایان اصفهان؛ فعالیت‌های مجلس شورای اسلامی در عرصه معلولان؛ وصال شیرازی شاعر نابینا اهل بیت علیهم السلام؛ ناشنوایی در ادبیات فارسی؛ دکتر دوازدهم آذر سوم دسامبر؛ ابوالعلاء معری دانشمند نابینای عرب؛ داود انطاکی طبیب نابینا؛ روز جهانی عصای سفید (نابینایان)؛ عقیل بن ابی طالب مدافع ولایت و امامت؛ جابر بن عبدالله الأنصاری خبیر بصیر؛ عبدالله بن ام مکتوم، دفاع خداوند از حقوق نابینایان؛ گزارش جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت؛ راهنمای فیلم معلولیت؛ ایوب نبی اسوه معلولان.

نخبه» به همراه مهارت‌های هنری، ورزشی و... ذکر کنند تا توانایی‌ها و استعداد‌های این افراد، از طریق انتشار دانشنامه معلولان، در اختیار مراکز علمی و پژوهشی، هنرکده‌ها و سازمان‌های جهانی مانند یونسکو قرار گیرد.

تولید آثاری از قبیل دانشنامه روش‌نشدان نابینا، شخصیت‌شناسی نابینایان مشهور، شخصیت‌شناسی ناشنوایان نخبه، زندگینامه اصحاب و تابعین معلول مانند ابابصیر، و همچنین آماده‌سازی مجموعه عکس‌های عبادت معلولین، و گردآوری ۴۰ حدیث درباره معلولیت، از برنامه‌های آتی دفتر فرهنگ معلولین است. (سایت مباحثات، ۱ بهمن ۱۳۹۳)

همگام با تنگنای معلولان کشور

تنگنای به دفتر فرهنگ معلولین

دفتر فرهنگ معلولین که یک مرکز فرهنگی و اجتماعی است در تهران فعالیت می‌کند. این دفتر در راستای اهداف خود، اقدام به تولید و انتشار آثار فرهنگی و آموزشی برای معلولان کرده است. در این راستا، دفتر فرهنگ معلولین با همکاری نهادهای مختلف، اقدام به برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی کرده است. همچنین، دفتر فرهنگ معلولین با همکاری نهادهای مختلف، اقدام به تولید و انتشار آثار فرهنگی و آموزشی کرده است.

مجموع عمومی جامعه معلولین

مجموع عمومی جامعه معلولین، مجموعه‌ای از افراد معلول است که در زمینه‌های مختلف فعالیت می‌کنند. این مجموعه، با هدف توانمندسازی و ارتقای کیفیت زندگی افراد معلول، اقدام به برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی کرده است. همچنین، این مجموعه با همکاری نهادهای مختلف، اقدام به تولید و انتشار آثار فرهنگی و آموزشی کرده است.

انجمن معلولین ابوالعلاء معری دانشمند نابینا

انجمن معلولین ابوالعلاء معری، مجموعه‌ای از افراد معلول است که در زمینه‌های مختلف فعالیت می‌کنند. این انجمن، با هدف توانمندسازی و ارتقای کیفیت زندگی افراد معلول، اقدام به برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی کرده است. همچنین، این انجمن با همکاری نهادهای مختلف، اقدام به تولید و انتشار آثار فرهنگی و آموزشی کرده است.

* گزارشی از دفتر فرهنگ معلولان قم در مجله پیک توانا

دفتر فرهنگ معلولین که یک مرکز غیرانتفاعی و بین‌المللی است در مهرماه ۱۳۹۰ توسط حجت الاسلام سید جواد شهرستانی تأسیس شد و زیر نظر دفتر آیت الله العظمی سید علی سیستانی در شهر قم به فعالیت ادامه می‌دهد. خطمشی این مرکز ارتقای فرهنگ

- شماره ۴-۶، ویژه خط و الفبای بسودنی (بریل)، فروردین شهریور ۱۳۹۳.

- شماره اول (سری جدید)، ویژه ناشنویان، تابستان ۱۳۹۰.

دبیرخانه جشنواره‌ها: بخش دیگری که فعالیت پاره وقت در طول سال دارد دبیرخانه جشنواره‌هاست. این دبیرخانه تاکنون امور مربوط به چهار جشنواره را سامان‌دهی و مدیریت کرده است:

الف) جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت
ب) جشنواره تعلیم و تربیت معلولان: تقدیر از بانوان مربی معلولان (ج) جشنواره سوره عَبَسَ ویژه معلولان
نخبه سراسر کشور (د) جشنواره ایمان و موفقیت، ویژه معلولان سراسر کشور

ارتباطات: راه‌اندازی و مدیریت وب سایت، بانک جامع اطلاعات معلولان و نیز نشریه دیجیتالی معلولیت در این بخش مدیریت و سامان‌دهی می‌شود. همچنین مدیریت و ثبت اطلاعات گروه تلگرامی «توانمندان فرهیخته» در این بخش انجام می‌شود. اعضای این گروه بسیاری از مدیران انجمن‌ها، مراکز و مؤسسات ویژه معلولان همچنین نخبگان توانمند فعال از سراسر ایران هستند. هم‌اکنون بیش از ۳۰۰ نفر در این گروه حضور فعال دارند و افراد دارای معلولیت یا علاقه‌مند به موضوعات معلولیت برای دریافت راهنمای عضویت می‌توانند به سایت این مرکز مراجعه کنند. علاقه‌مندان می‌توانند برای دریافت تألیفات و تولیدات دفتر فرهنگ معلولین با آدرس این دفتر مکاتبه کنند. (پیک توانا، شماره ۶۲، بهار ۱۳۹۵، ص ۱۶)

* گزارش خبرگزاری حوزه از مراسم بزرگداشت عالم روشندل آیت الله جزایری
مراسم بزرگداشت و تقدیر از تلاش‌های عالم روشندل

کتاب گويا: تاکنون مجموعه‌های صوتی زیر منتشر شده است:

اشعار علوی: مجموعه اشعار شاعران پارسی درباره امام علی علیه السلام؛ کتاب راهنمای معلولان، مجله آینه پژوهش، احکام گويا شامل رساله توضیح المسائل و مناسک حج، ترجمه تفسیر المیزان، ترجمه تفسیر مجمع البیان؛ نهج‌البلاغه پژوهی؛ زن و خانواده؛ مجموعه خاطرات انقلاب؛ حوزه و روحانیت؛ تفسیر صحیفه سجادیه؛ کارنامه اسلام شناسی مستشرقین؛ اعجاز در قرآن کریم؛ تفسیر راهنما؛ مجموعه اقبال لاهوری و مجموعه مولانا.

مجموعه‌های صوتی که در این مرکز تولید شده برای حدود پانصد مرکز و انجمن ویژه معلولان در سراسر ایران ارسال شده است.

کتاب بریل: آثار مورد نیاز معلولان به خط بریل، شناسایی و ترجمه می‌شود. در این بخش تاکنون این آثار ترجمه و منتشر شده است:

قرآن کریم به خط عثمان طه؛ نهج‌البلاغه؛ رساله توضیح المسائل؛ مناسک حج؛ سوره روشندان؛ چشم بصیرت به زبان اردو؛ اصول دین؛ حقوق فرهنگی معلولان؛ مجموعه اسناد حقوق بشر.

کتاب‌هایی که در این مرکز به بریل ترجمه و نهایی می‌شود در تیراژهای دویست نسخه تکثیر و به کتابخانه‌ها و انجمن‌های ویژه روشندان در مراکز استان‌ها ارسال می‌شود.

کتابخانه تخصصی معلولیت و معلولان: برای اولین بار در ایران و جهان اسلام کتابخانه‌ای با هدف جمع‌آوری همه آثار اعم از کتاب، نشریه، پایان‌نامه، فیلم و عکس درباره معلولیت و معلولان تأسیس شده و تاکنون حدود هزار اثر چاپی و الکترونیکی به زبان‌های مختلف گردآوری شده است.

فصلنامه توان‌نامه: این مجله مطالعاتی و اطلاع‌رسانی ویژه معلولیت و معلولان است. پژوهش و تأمین مطالب و انتشار هر شماره در این بخش پیگیری می‌شود. تاکنون شماره‌های زیر منتشر شده است:

- شماره اول، ویژه فرهنگ مناسب‌سازی، شهریور مهر ۱۳۹۲.

- شماره ۲ و ۳، ویژه کتاب گويا، آبان بهمن ۱۳۹۲.

شاگردان وی و روشندان شهر قم نیز حضور داشتند تا از این عالم جلیل‌القدر که با توجه به محدودیت‌ها و مشکلات بسیار توانسته درجات عالی علمی را طی کند نیز حضور داشتند.

در ابتدای این مراسم فرزند آیت الله امام جزایری در سخنانی به ویژگی‌های شخصیتی پدرشان اشاره کرد و گفت: آیت الله امام جزایری با توجه به محدودیت‌ها از ابتدا راهی را در حوزه رفت که حتی برای کسانی که شرایط متعارف داشتند نیز مشکل بود.

حجت الاسلام سید مهدی امام جزایری ادامه داد: آیت الله امام جزایری هم به صورت فعال به مسئله منبر می‌پرداخت و هم از علم آموزی غافل نبود و توانست به درجات بالای علمی دست یابد.

وی ابراز داشت: آیت الله امام جزایری با اخلاص فراوان برای ترویج فرهنگ اهل بیت علیهم السلام بدون هیچ چشم‌داشتی تلاش می‌کرد و در کنار آن زحمات‌های بسیاری تا نیمه شب برای علم آموزی می‌کشید.

در ادامه جلسه یکی از شاگردان آیت الله امام جزایری حجت الاسلام روشنایی بیان کرد: بهترین بزرگداشت برای یک عالم و شخصیت دینی این است که شاگردان آموزه‌های استاد را که آموزه‌های اهل بیت علیهم السلام است را ترویج و تبلیغ کنند.

این استاد حوزه با اشاره به روایتی از امام معصوم علیهم السلام در مورد افراد معلول گفت: کسی که یک شب مریض شود و آن مریضی را قبول کرده و شکایت نکند

آیت الله سید محمدرضا امام جزایری در ترویج فرهنگ اهل بیت علیهم السلام برگزار شد.

به گزارش خبرنگار خبرگزاری «حوزه» آیت الله سید محمدرضا امام جزایری فرزند سید محمدعلی از سادات جزایری و اصالتاً از شهر شوشتر است. وی وقتی دوازده بهار از عمرش می‌گذشت و نوجوانی بیش نبود بر اثر بیماری شبکیه چشم که در آن زمان درمان ناپذیر نبود ولی امروزه درمان پذیر است، نابینا شد. اما نابینایی موجب یاس و ناراحتی او نشده، بلکه آن را تقدیر الهی دانسته و تسلیم به قضای الهی و رضای خداوند شد و به حوزه علمیه رفت تا دروس دینی را فرا گیرد.

آیت الله جزایری به دلیل قدرت ذهنی و حافظه مطلوبی که دارد دروس را به خوبی یاد گرفت و توانست به رغم نابینایی و فقدان امکانات در حوزه علمیه مراحل درسی را پشت سر گذارد و به عالی‌ترین مرحله یعنی درس خارج برسد. دروس خارج فقه و اصول را هم طی کرد و به درجه‌ای رسید که در مسائل موضوعات شرعی و فقهی استاد و صاحب نظر شد.

به مناسبت بزرگداشت و تجلیل از آیت الله امام جزایری و فعالیت‌های وی در عرصه تبلیغ و ترویج فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، جمعه شب مراسمی به اهتمام حجت الاسلام و المسلمین شهرستانی نماینده آیت الله سیستانی در ایران و دفتر فرهنگ معلولین در حسینیه شوشتری‌های قم برگزار شد.

در این مراسم علاوه بر آیت الله امام جزایری جمعی از

داوری‌ها ایجاد شد، به این صورت که کسانی که در این جشنواره شرکت و سایت خود را ثبت‌نام کرده‌اند نیز می‌توانند به عنوان داور به شرکت‌کنندگان رأی دهند، بنابراین می‌توان گفت امسال مشارکت بالاست و سایت‌ها با رأی مستقیم داورها انتخاب می‌شوند. در هشتمین جشنواره وب و موبایل ایران که اختتامیه آن ۳ اسفندماه در سالن همایش کتابخانه ملی برگزار شد، ۱۵ هزار وب‌سایت و ۳ هزار و ۵۰۰ اپلیکیشن موبایل در ۴ گروه وب و ۱۳ گروه موبایل به رقابت پرداختند که وب سایت دفتر فرهنگ معلولین در بخش انجمن‌ها بین ۵ کاندیدا کسب رتبه برتر هشتمین جشنواره وب ایران قرار گرفت. (سایت انجمن صنفی کسب و کار اینترنتی، ۲۷ بهمن ۱۳۹۴)

یادداشت تشکر

* تقدیر رئیس اداره بهزیستی استان قم از دفتر فرهنگ معلولین

جناب آقای دکتر رضا سلیقه رئیس اداره بهزیستی استان قم در تاریخ ۷ دی ماه ۱۳۹۴ دست‌خطی به معاونت‌های خود درباره فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین نوشته‌اند که در ذیل آمده است:

خداوند ثواب ۶۰ سال عبادت را برای او می‌نویسد. وی ادامه داد: وقتی خداوند برای پذیرش یک شب مریضی این پاداش را می‌دهد برای پذیرش یک عمر محدودیت پاداش بسیار بزرگی را در نظر خواهد گرفت. در ادامه جلسه دکتر رضوانی یکی از روشن‌دلان حاضر در جلسه در سخنان کوتاهی گفت: جای تأسف دارد که چنین عالم بزرگی در شهر قم زندگی می‌کرد و ما که ساکن این شهر هستیم از حضور وی بی‌اطلاع بودیم. وی بیان کرد: برگزاری این جلسه و آشنایی با شخصیت آیت الله امام جزایری مسئولیت ما نابینایان را بیشتر کرد و به خودمان امیدوار شدیم که می‌توانیم رهروی راه اهل بیت علیهم السلام باشیم. مداحی آقای چراغی یکی از مداحان نابینای قمی یکی دیگر از بخش‌های این مراسم بود. (حوزه نیوز، ۳۰ مرداد ۱۳۹۵)

* وب سایت دفتر فرهنگ معلولین در بین پنج کاندیدا برتر هشتمین جشنواره وب و موبایل ایران هشتمین دوره جشنواره وب ایران در سوم اسفند به کار خود پایان داد. وب سایت دفتر فرهنگ معلولین از ۱۵ هزار سایتی که در این دوره جشنواره شرکت کرده بودند، در بخش انجمن‌ها بین ۵ کاندیدا کسب رتبه برتر هشتمین جشنواره وب ایران قرار گرفت. متن گزارش منتشره توسط مدیریت این جشنواره اینگونه است:

شایان شلیله بنیانگذار جشنواره وب با اشاره به تغییراتی که در جشنواره وب و موبایل سال جاری وجود داشت، گفت: پلتفرم‌های ثبت‌نام برای شرکت در این جشنواره با یکدیگر ادغام شده بود. پیش از این، پلتفرم ثبت‌نام و حتی رأی دادن به شرکت‌کنندگان به صورت جداگانه بود، اما امسال این دو پلتفرم را با یکدیگر ادغام کردیم و امسال ۱۵ هزار وب‌سایت برای شرکت در این جشنواره ثبت‌نام کردند. داوری این جشنواره در سال‌های گذشته و در دوره اول به صورت محدود و حدود ۱۷ نفر بود، اما از سال گذشته تغییراتی در این

(دکتر حسین نحوی نژاد، معاون امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور، ۱۴ بهمن ۱۳۹۴)

* آراء اصلاحی دکتر هادی کریمی اصل

دکتر هادی کریمی اصل از مدیران ارشد بهزیستی استان قم و از فرهیختگان عرصه‌های مختلف معلولین پس از مطالعه مجله توان نامه شماره جدید، به منظور اصلاح نکات سودمندی، مکتوب و برای مدیریت توان نامه ارسال کرده‌اند. ضمن تشکر از ایشان، نکات دریافتی را تا جایی که توانایی داریم اجرا می‌کنیم. متن یادداشت ایشان ذیل تقدیم می‌گردد:

ارتقای کیفی فصلنامه توان نامه

۱- در مورد عنوان پیشنهاد می‌شود:

فصلنامه مطالعاتی و اطلاع‌رسانی ویژه معلولیت و معلولین (عنوان مندرج در روی جلد و صفحه عنوان)، به صورت فصلنامه علمی ترویجی و یا علمی پژوهشی ویژه معلولیت و معلولان یا فصلنامه مطالعاتی و اطلاع‌رسانی ویژه معلولیت و توانمندسازی شود.

۲- به برخی زمینه‌های فرهنگی اجتماعی موضوع معلولیت و توانبخشی به روش پژوهش‌های میدانی و یا تهیه گزارش و مصاحبه‌های رسانه‌ای هنرمندانه پرداخته شود.

معاونت‌های محترم فرهنگی و توانبخشی آقایان اکرامی و علیزاده

«باتوجه به فعالیت‌های مؤثر و گسترده دفتر فرهنگ معلولین به عنوان یک تشکل بزرگ و با سابقه درخشان حتماً در برنامه‌ریزی‌ها و جلسات حضور داشته باشند و ضمن تقدیر از برنامه‌های اجرا شده در راستای توسعه خدمات به معلولین عزیز بتوانیم گام‌های مؤثری برداریم.»

(دکتر رضا سلیقه، رئیس اداره بهزیستی استان قم، ۷ دی ۱۳۹۴)

جناب آقای نوری مدیر محترم دفتر فرهنگ معلولین

با سلام و احترام

بدینوسیله ضمن اعلام وصول یک حلقه لوح فشرده صحیفه گامه سجادی (نسخه شنیداری)، از زحمات دفتر فرهنگ معلولین در ترویج فرهنگ مرتبط با افراد دارای معلولیت تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین با توجه به گزارش کارشناسان این حوزه، سایت آن دفتر از محتوی مناسبی برخوردار بوده، لذا ضمن سپاس از مساعی اعضای محترم آن مرکز، آمادگی این معاونت را جهت ارتقاء کیفی و مضامین سایت فوق اعلام می‌دارد.

دکتر حسین نحوی نژاد
معاون امور توانبخشی

* تقدیر معاون امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور از وب سایت دفتر فرهنگ معلولین

مدیر محترم دفتر فرهنگ معلولین؛ بدین‌وسیله از زحمات دفتر فرهنگ معلولین در ترویج فرهنگ مرتبط با افراد دارای معلولیت تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین با توجه به گزارش کارشناسان این حوزه، سایت آن دفتر از محتوی مناسبی برخوردار بوده، لذا ضمن سپاس از مساعی اعضای محترم آن مرکز، آمادگی این معاونت را جهت ارتقاء کیفی و مضامین سایت فوق اعلام می‌دارد.

* تشکر رئیس دائرةالمعارف بزرگ اسلامی از دفتر فرهنگ معلولین

استاد معظم جناب آقای سید کاظم موسوی بجنوردی با تلاش فراوان از سال ۱۳۶۱ دائرةالمعارف بزرگ اسلامی و مرکز تدوین دائرةالمعارف‌های مورد نیاز جوامع اسلامی را تأسیس کرد. این مرکز تاکنون آثار مرجع سترگی مثل دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، دانشنامه فرهنگ و مردم ایران، دانشنامه تهران، کتابشناسی ایران شناسی و مجموعه مقالات فارسی منتشر کرده است؛ به طوری که هم اکنون به عنوان مرکزی بی نظیر در جهان اسلام و خاورمیانه مطرح است.

همچنین در زمینه امور فرهنگی معلولین، هرگونه مساعدت و کمک درخواستی از طرف دفتر فرهنگ معلولین از جناب آقای بجنوردی شده، با آغوش باز تقبل کرده و پاسخ مثبت داده‌اند.

امیدواریم معلولین فرهیخته بیشتر با این مرکز و محصولات آن آشنا شده و بتوانند با مطالعه و استفاده از این آثار بر رشد و پیشرفت خود بیفزایند.

اما در پی ارسال محصولات دفتر فرهنگ معلولین، جناب آقای بجنوردی نامه محبت‌آمیزی ارسال فرمودند.

۳- ضرورت هدف‌گذاری مخاطبان اصلی و ثانوی فصلنامه: الف) مسئولان و افراد ذی نفوذ اعم از مجلس و دولت و شوراهای شهر و روستا و مسئولان محلی ب) متخصصان و اعضای فنی و علمی (استاد دانشگاه و صاحب نظران و ...) فعال در زمینه موضوع ج) گروه‌های مرجع و اثرگذار (اعم از روحانیون و وعاظ، هنرمندان، ورزشکاران و چهره‌های محبوب) د) فعالان در حوزه موضوع مورد نظر ه) خود معلولان و خانواده آنان و همه مردم در سطوح مختلف محلی استانی منطقه‌ای و کشوری و بین‌المللی ز) سایر موارد

۴- افزودن بخش‌های جدید از قبیل:

- معرفی سایت‌ها و گروه‌های فعال و رسانه‌های اجتماعی در زمینه پیشگیری و توانبخشی معلولیت - معرفی همایش‌ها و گردهمایی‌های علمی داخلی و خارجی در زمینه‌های مرتبط - معرفی کتاب و مجلات داخلی و بین‌المللی مرتبط به موضوع فصلنامه - معرفی منابع و بانک‌های اطلاعاتی ارزشمند بین‌المللی در زمینه موضوع - در صورت امکان ترجمه بخش عمده یا چکیده‌ای از مقالات چاپ شده هر شماره به زبان انگلیسی یا عربی از سمت چپ فصلنامه (مثلاً در حد ۱۰ تا ۱۵ صفحه) چاپ شود و یا در سایت فصلنامه در دسترس قرار گیرد.

۶- توصیه می‌شود در طراحی هر شماره به خصوص شماره پیشگیری از ابعاد و زوایای مختلف و نگاه ذینفعان متفاوت در موضوع بهره‌برداری شود تا در نهایت بتوان به دیدگاه مشترک و فراگیر و تصویر جامع موضوع دست یافت.

(دکتر هادی کریمی اصل، کارشناس توانبخشی اداره بهزیستی استان قم، ۲۰ بهمن ۱۳۹۴)

تندیس و لوح تشکر

مدیریت بعضی همایش‌ها یا نهادهای معلولیتی به پاس فعالیت‌ها و خدمات این دفتر، لوح تقدیر به مدیریت دفتر اهداء کرده یا تندیس تشکر آمیز ارسال کرده‌اند. چکیده برخی از این لوح‌ها در ادامه آمده است.

مدیر کل امور کتابخانه‌های عمومی و مدیر کل اداره بهزیستی قم:

از نگاه و دیدگاه خاص حضرتعالی نسبت به جامعه نابینایان استان کمال امتنان را داشته و به پاسداشت انسان باوری و تلاش در جهت اعتلای علمی و فرهنگی و بسترسازی برای آینده‌ای امن‌تر و سعادت‌مندانه‌تر برای این عزیزان، این لوح تقدیر تقدیم حضور مدبرانه شما می‌گردد.

مدیر عامل انجمن نابینایان ایران:
این لوح سپاس را به شکرانه‌ی سخاوت و مناعت جنابعالی در یاری رساندن و همکاری با انجمن نابینایان ایران، پیشکش محضر ارزشمندتان می‌نماییم. توفیق قرین اعمال خدا پسندانه و مصلحانه‌ی شما باشد.

مدیر جامعه علوم القرآن:
معماری تفکر احیائی قرآن در یکصد سال اخیر و مجاهدت‌های احیاگرایانه علوم قرآنی در دوره معاصر، ریشه و علت بسیاری از رخداد‌های فرهنگی-اجتماعی در ترویج این جریان موجب امتنان و خرسندی است و از خدمات و تلاش‌های حضرتعالی با اهدای برگ سبزه‌گونه قدردانی می‌گردد.

دبیر جشنواره ملی خودباوری و رئیس هیأت مدیره مجتمع رعد:
کسب عنوان شرکت کننده برتر در محور علمی و فرهنگی را در این جشنواره خدمت شما تبریک عرض می‌کنیم و برایتان سلامتی و توفیق روز افزون آرزو مندیم.

رئیس هیأت مدیره کانون معلولان توانا:

جنابعالی و همکاران محترمان در زمره این انسان‌های خیراندیش و دلسوز، هستید و قلب سرشار از مهر و محبتتان برای حمایت از حضور اجتماعی معلولان و احقاق اجتماعی آنها می‌تپد. ضمن تقدیر از میزبانی شایسته حضرتعالی، بدینوسیله از سال‌ها تلاش صادقانه، خاضعانه و بی‌دریغ حضرتعالی و همکاران محترمان در عرصه حمایت از این قشر معزز، صمیمانه تقدیر می‌گردد.

مدیر عامل مجتمع رعد:

کسب مقام سوم در دومین جشنواره توان‌یاب و فضای مجازی با رویکرد فناوری، کار آفرینی و استقلال اجتماعی را خدمتتان تبریک عرض می‌نمایم.

رئیس نخستین کنفرانس کارآفرینی اجتماعی: به پاس همکاری ارزشمندتان به عنوان سازمان کارآفرین اجتماعی موفق هدیه‌ای از دست ساخته‌های توان‌یابان مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد به یادمان نخستین کنفرانس کارآفرینی اجتماعی در حوزه معلولیت تقدیم حضور می‌نماییم. امیدواریم با تداوم مشارکت اثر بخش‌تان، نهال مسئولیت اجتماعی پر ثمرتر شود.

افاضل روحانیون شرکت کننده در کارگاه معلولیت شناسی:

ما واعظان، مبلغین و مدرسین حوزه علمیه قم، از شبه قاره هند روز پانزدهم بهمن‌ماه ۱۳۹۴ در دوره توجیهی و آموزشی دفتر فرهنگ معلولین شرکت کرده و به خوبی با مسائل معلولین آشنا شده و با توجه به واقعیت‌های مهم و ضروری فرهنگ و جامعه معلولان، آمادگی خدمت به این عزیزان را پیدا کردیم. لازم است از حجة الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی زیدعزه جهت تأسیس چنین مرکزی و خدمات ارزنده‌ای که تاکنون داشته و به عینه مشاهده کردیم، تشکر نماییم و سلامتی افزون‌تر و توفیقات بیشتر برای حضرت‌عالی مسئلت می‌نماییم.

دفتر یادبود

سید محمد احمدپور:

از دفتر فرهنگ معلولین بازدید نمودیم از کارهای انجام شده خرسند شدیم و از اینکه دفتری از این جهت ایجاد شده، امیدواریم که مسئولین و حجت الاسلام والمسلمین آقای شهرستانی و مجموعه زیر نظر ایشان موفق و مؤید باشند. (۱۵ مهر ۹۱)

ابوالفضل جعفری:

سخن گفتن راحت ولی عمل سخت است. این مؤسسه بیش از حرف و سخن و تبلیغ، عمل و کار کرده است. سیره سید جواد همینگونه است. (۲۹ آبان ۹۱)

سید جواد حائری:

امروز از دفتر فرهنگ معلولین بازدید کردم از خلاقیت، هوش و ذکاوت جناب حجت الاسلام والمسلمین شهرستانی بسیار خرسند شدم. امیدوارم جدش همیشه یاور او باشد و در کنف حمایت‌های جدش زندگی کند. نیز از کارهای معلولین (روشندلان و دیگران) در بخش کتاب گویا و کتاب بریل خیلی متعجب شدم. آنان خیلی خوب و بهتر از ما کار می‌کنند. لذا مسئولین باید فکر جدیدی برای اشتغال آنان داشته باشند. از مدیر یک دفتر که به خوبی سیستم سازی کرده و در طرف یک سال ده‌ها پروژه را به ثمر رسانده تشکر می‌کنم. (۲ آبان ۹۱)

حسین علیزاده:

حقیقتاً به حال بسیاری از معلولان پاکدل غبطه می‌خورم که صفای نفسشان درس آموز است و صبرشان دشمن سوز و چه دشمن شیطان‌تر از نفس و نفسانی‌تر از شیطان که ایشان با دل شکسته هر دو را زیر پا انداخته‌اند. بسیاری از نوابغ جهان معلول بوده‌اند و بسیاری از معلولان نبوغ خیره کننده‌ای دارند و چه شادی بخش است خدمات این مؤسسه ارجمند که هر روز گامی تازه در راه خدمت به این عزیزان بر می‌دارد! (۱۲ آذر ۹۱)

کیوان مهرگان:

خدمت به انسان‌ها، خدمت به خداوند است و خدمت به انسان‌های معلول خدمت ویژه به خداوند است و یقین دارم خداوند مهربان برکت ویژه خود را در خدمت‌رسانی به این قشر دیده است. چه مبارک و نیکو است تلاش‌های ارزشمند خانه فرهنگ معلولین قم و آقای محمد نوری عزیز که صادقانه راه‌های تازه‌ای را برای خدمت ویژه به خداوند گشوده است. به عنوان یکی از خبرنگاران تخصصی حوزه معلولان شادمانی و تشکر ویژه خودم را از این اقدامات ماندگار بیان می‌دارم. (۲۷ دی ۹۱)

محمد کریمی:

توفیق نصیب شد و دفتر فرهنگ را زیارت کردم؛ عالی است. حاج آقا سید جواد شهرستانی با راه‌اندازی این مؤسسات درختی در بهشت برای خود مهیا می‌کند. بسیاری امکانات ایشان را دارند ولی حاضر نیستند ریالی و قدمی در راه اینگونه کارها بردارند. چند بخش دفتر برایم بسیار جذاب بود: اولاً اینکه دائرةالمعارف نابینایان را در ظرف چند ماه به ثمر رسانده آن هم با هزینه اندک بسیار خرسند شدم و مدیریت دفتر را ستایش کردم. این پروژه خودش یک معجزه معلولین است. (۶ آبان ۹۱)

محمدرضا محسنی:

کاری شایسته و بایسته برای آن دسته از انسان‌هایی که به ظاهر کم‌توان و یا ناتوان دیده می‌شوند ولی در نهان بمبی از احساس و اندیشه می‌باشند. در کشور ما و این سوی جهان فرصت سوزی‌ها در این قسمت زندگی - معلولین و شناخت توانایی‌هایشان - فراوان دیده می‌شود. (۳۰ دی ۹۱)

نظام دودل:

خداوند متعال را شاکرم که توفیق دیدار از دفتر فرهنگ معلولین نصیب اینجانب شد. بدون شک خدمت به جامعه معلولین در هر شکل آن افتخاری است عظیم توأم با اجری بی‌پایان از سوی پروردگار جهان و بدین خاطر ضمن تبریک به مؤسسين این دفتر و همچنین کارکنان شریف، آرزومند توفیقات روز افزون برای همه عزیزان می‌باشم. (۱۱ بهمن ۹۱)

رضا بابایی:

از شمار دو چشم یک تن کم/ وز شمار خرد هزاران
بیش. روشن باد دل و دیده یاران حق و دوستداران
حقیقت. (۱۳ بهمن ۹۱)

هادی ربانی:

حرکت فرهنگی مفیدی که برای قشر فراموش شده جامعه آغاز شده، به فال نیک گرفته می‌شود. امید است به همت بانیان آن این حرکت روز به روز موفق‌تر پیش برود. (۱۳ بهمن ۱۳۹۱)

سید محمدعلی ایازی:

بسیار خوشوقت هستم که شاهد حرکتی بسیار مهم فرهنگی نسبت به بخشی از جامعه انسانی در مکتب اهل بیت علیهم السلام برداشته می‌شود و انسان‌هایی که به دلیل نقص عضو محروم از بخشی اطلاعات و علوم و فرهنگ هستند نه به احسان بلکه به عدالت پوشش می‌دهند و خدماتی جاویدان را پایه‌گذاری می‌کنند که این حرکت در آینده آثار علمی و فرهنگی آن روشن خواهد شد. (۱۴ بهمن ۹۱)

محمد صحتی سردودی:

راقم سطور از پیروان آیت الله مظلوم سید کاظم شریعتمداری (قدس سره) همو که اینک معروف شده به شهید المراجع و سید المظلومین معاصر و دار التبلیغ‌اش با عنوان «فدک معاصر» خوانده می‌شود و او بود که در حوزه به داد درماندگان و مظلومان می‌رسید و خود نیز در آخر عمرش از همه بیشتر مظلوم شد و دریغا که جز آیت الله سید رضا صدر با آن رساله‌اش موسوم به «در زندان ولایت فقیه» از آن ستم‌دیده مصلح و مدبر دفاع نکرد. گویی کسی به یاد سخن مولا علی علیه السلام در آن وصیت مهم‌اش نبود که گفت: کونا للظالم خصماً و للمظلوم عوناً. بهرحال اینک خدا را شاکریم که پس از آیت الله شریعتمداری و آیت الله خویی، امروز آیت الله سیستانی هستند که آبروی شیعیان می‌باشند. خدا به عمر ایشان و داماد کریم‌اش بیفزاید که آنه مجیب الدعوات. (۱۴ بهمن ۹۱)

رضا قاسمی:

احسنت به حضرت سید جواد که شهر معلولین را عمران نموده است، دیگر او را نباید شهرستان لقب داد بلکه او به تنهایی معیار و معمار بلده امین و شهر کبیر است؛ چون فرهنگ بی نویانی را نوا داد و زمینه‌های رشد معنویت و دانش را برای خیل عظیم بی‌پناهان معلول صفت ولی ممدوح گشود. (۱۰ بهمن ۹۲)

علی بدیعی:

اینکه دفتری با هدف خدمت به کسانی تأسیس شود که از بعضی نعمات ظاهری محروم هستند بسیار کار به جا و شایسته‌ای است. دفتر فرهنگ معلولان نیز خدمات مختلف فرهنگی از قبیل چاپ کتاب، تهیه کتاب گویا برای این قشر انجام داده است تا از لحاظ فرهنگی آنها را پر بار و غنی سازد چرا که هیچ عامل فیزیکی نباید در پیشرفت علمی و فرهنگی انسان ایجاد خلل نماید. خداوند هم دست اندرکاران این مرکز و بالاخص آقای نوری را موفق در ادامه خدماتشان نماید. به امید روزی که در جامعه همه افراد با هر نقص و کاستی ظاهری، آن چنان که شأن یک انسان است زندگی نمایند. (۲۸ اسفند ۹۲)

دکتر همایون هاشمی:

رئیس اسبق سازمان بهزیستی کشور در بازدید از دفتر فرهنگ معلولین گفت: «کارها و تولیدات این دفتر مهم و مؤثر است و ضعف تشکیلات سازمان بهزیستی است که تا امروز شما را به درستی نمی‌شناختم. ولی الآن که شناختیم و کار شما را دیدیم باید ارتباطات گسترده و مستحکمی داشته باشیم.» (۳۰ آذر ۱۳۹۳)

ابراهیم سلیمانی:

خدا قوت بر «دفتر فرهنگ معلولین» و مدیران، بانیان، حامیان و مؤسسين و مؤثرين آن به ویژه حضرت حجت الاسلام والمسلمين شهرستانی (زیدعزه) و همکاران گرامی ایشان. آثار پژوهشی و تألیف در حوزه فرهنگ معلولین را در حاشیه نمایشگاه مشاهده کردم که به نظر مرحوم حقیر اقدامی بسیار ارجمند و شایسته بود و در خور تقدیر. (۲۶ مرداد ۹۲)

علی فرزین:

معلول ندیدم اینجا، فکر کنم آینه باید روبروی در بگذارید. در مقایسه با دوستان به قول دیگران معلول من معلول تر بودم. در آینه دل شما این را فهمیدم. (۲۷ مهر ۹۲)

مهدی حسینی:

از دفتر فرهنگ معلولین دیدن نمودم. بخش کتاب گویا را بسیار پسندیدم؛ آثار خوب و سودمندی گویا شده، کیفیت بسیار خوب است. نیز فناوری و نوآوری در سطح بالا است. امید است خداوند به بانی آن حضرت آیت الله شهرستانی طول عمر عطا فرماید. اگر آن حضرت امکانات این دفتر را گسترش دهد بسیار مناسب است. (۳۰ مهر ۹۲)

روح الله ذوقی:

از زحمات این دفتر کمال تشکر را دارم، مخصوصاً کتاب‌های پالتویی دفتر از کیفیت بالایی برخوردار است، امیدوارم که کتاب‌های تولیدی مرکز بیشتر شود تا بتوان از آنها استفاده نمود. (۱۲ دی ۹۲)

سید محمد موسوی:

اینجانب سید محمد موسوی رئیس هیئت مدیره کانون معلولین توانا و مدیر عامل شرکت گروه مدیران البرز بنا به دعوت عزیزان از دفتر فرهنگ معلولین وابسته به نماینده محترم حضرت آیت الله سیستانی جناب آقای شهرستانی به همراه هیئت مدیره کانون معلولین آقایان یوسفی، هادی پور، حسینی، سید علی موسوی حضور یافتیم که قبل از آن توفیق زیارت حضرت حجت الاسلام آقای شهرستانی را داشتیم. امید است در راستای اهداف مقدس و انسان دوستانه این مرکز (دفتر فرهنگ معلولین) و کانون معلولین توانا همکاری‌های متقابل صورت پذیرد تا ضمن برخورداری عزیزان معلول از خدمات همه جانبه، رضایت خداوند متعال حاصل گردد. (۶ اسفند ۹۱)

رضا ابوذری:

سعادت در روز دوشنبه من حقییر را دعوت کرد تا در مکانی حضور یابم که بهترین بندگان خداوند هستند و ما مدیون آنها هستیم. به خودم می‌بالم. (۱۹ فروردین ۹۲)

علی خسروی:

بسیار عالی بود ولی تازه این اول کار است و باید در این عرصه قدم‌های بیشتری و بهتری برداشته شود تا بعضی از معلولان که از جامعه فراری هستند، آن را مکان امنی برای خود بدانند. (۲۰ مرداد ۹۲)

دکتر محمود علیمحمدی:

مشاور وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در بازدید دفتر فرهنگ معلولین گفت: «پیام وزیر را منتقل می‌کنم و ایشان از حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی و آیت الله العظمی سیستانی تشکر کرده و ورود دفتر معظم‌له به امور معلولین و خدمات‌رسانی به این قشر را بسیار مؤثر دانستند. دفتر فرهنگ معلولین وابسته به حضرتعالی دارای ابتکارات و محصولات جدید و مفید است و به نمایندگی از همه مسئولین مرتبط با جامعه معلولان، بابت همه این آثار و برکات تشکر ویژه می‌نمایم». (۶ اسفند ۱۳۹۴)

منصور برجیان:

رئیس انجمن علمی و آفرینش‌های هنری معلولان گفت: «بابت تألیف و انتشار کتاب حقوق معلولان ایران دست شما درد نکند. حقیقتاً با این کار بزرگی که انجام داده‌اید، یک اثر ارزشمند و ماندگار و قابل استفاده خلق و یادگاری تألیف و عرض نموده‌اید. من شخصاً به‌عنوان یک معلول دست شما را می‌فشارم.» (۷ اسفند ۱۳۹۴)

مسعود ورزنده:

مسئول سایت آداک گردشگران معلولان گفت: «اقدام دفتر فرهنگ معلولین در ایجاد و راه‌اندازی بانک جامع اطلاعات معلولیت بسیار ارزشمند و قابل تقدیر است. این بانک اطلاعاتی می‌تواند زمینه ساز برنامه‌های زیربنایی کشور در رابطه با موضوعات مختلف معلولان باشد.» (۲۰ خرداد ۱۳۹۵)

حجت الاسلام سیدمهدی سیدمحمدی:

رئیس محترم اداره فرهنگی و مشاور عالی سازمان بهزیستی کشور گفت: «از تولیدات علمی فرهنگی و خدمات دفتر به ویژه از بانی همه این کارها جناب حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی تشکر می‌کنم. بانک اطلاعات معلولین بسیار مطلوب و ضروری است و سازمان و بخش فرهنگی از هرگونه مساعدت دریغ نمی‌ورزد و امکانات و داشته‌های سازمان را در این جهت باید بسیج کنیم تا زودتر به نتیجه برسد.» (۱۴ تیر ۱۳۹۴)

حجت الاسلام سید مهدی طباطبایی:

درباره مجله توان نامه گفت: «این نشریه بسیار مؤثر بوده و جامعه معلولین را تحت تأثیر قرار داده است. نشریات کم حجم با رویکرد عمومی که از طرف دیگر مراکز معلولین منتشر می‌شود زیاد است ولی جنبه علمی، منبع بودن و اطلاع‌رسانی که اهم نیازهای علمی و اطلاعاتی معلولان و نخبگان را مرتفع نماید و پاسخ دهد نداریم و این مجله توانسته جای خالی چنین مجله‌ای را پر کند و خلأ موجود را تأمین نماید.» (نشست فصلنامه توان نامه، ۲۵ شهریور ۱۳۹۴)

حجت الاسلام حسینعلی اکرامی:

معاون امور فرهنگی اداره بهزیستی استان قم گفت: «کارهای این دفتر از طرف سازمان بهزیستی کشور قابل قبول است و اهتمام این دفتر در سطح وسیع مورد توجه سازمان است چون تأثیر خوبی در معلولین داشته است. این مرکز فعال‌ترین در زمینه تولید آثار مختلف و متنوع فرهنگی جهت تأمین نیازهای مختلف نابینایان و ناشنوایان و معلولین حرکتی و موفق‌ترین مؤسسه در عرصه فرهنگ‌سازی برای معلولین است.» (نشست فصلنامه توان نامه، ۲۵ شهریور ۱۳۹۴)

حجت الاسلام محمود صلواتی:

دکتر هادی کریمی اصل:

کارشناس توانبخشی اداره کل بهزیستی استان قم گفت: «دست مریزاد، اجرکم الله، کتاب حقوق معلولان ایران منتشره توسط دفتر بسیار کار و زین و قابل تقدیری است. ان شاءالله همیشه موفق باشید.» (۲۹ مهر ۱۳۹۵)

در بازدید از دفتر فرهنگ معلولین گفت: «گرایش به حقوق انسانی و اهتمام به امور قشرهای آسیب پذیر جامعه در این تشکل قوی است. مجمع محققین و مدرسین اصفهان در فکر است تا با کمک تشکل‌هایی مثل دفتر فرهنگ معلولین راه‌کارهایی برای حل مشکلات اجتماعی پیدا کند. روحانیت شیعه در طول تاریخ نشان داده هر وقت نسبت به واقعیت‌های جامعه مؤمنان اطلاع پیدا کرده، متعهدانه ورود داشته است.» (نشست با مجمع محققین و مدرسین اصفهان، ۷ مهر ۱۳۹۵)

بخش دوم:

تولید محصولات

فصل پنجم: کتاب‌های منتشر شده

کارشناسان امور معلولین، فرهنگ‌سازی را حلال مشکلات می‌دانند. البته تلقی‌ها از فرهنگ‌سازی متفاوت است و هر گروه بر مبنای طرز فکر خود، تعریفی عرضه کرده است. اما هر تلقی و تعریفی داشته باشیم در این نکته اشتراک نظر هست که منابع مکتوب یعنی کتاب و نشریه زیربنای جریان و چرخش فرهنگی در جامعه و فرهنگ معلولان است. زیرا مطالب مندرج در سایت‌ها، فکر و اندیشه‌های افراد، نکات و دیدگاه‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی و شبکه‌های مجازی و هر نوع نظر و تفکر منشأ و ریشه در کتاب‌ها و نشریات دارد. از این‌رو باید گفت کتاب و مجله رکن و زیرساخت فرهنگ را تشکیل می‌دهد.

حتی محصولات بریل، گویا، الکترونیک و آثار به زبان اشاره در فرهنگ معلولین نیز از آثار مکتوب اخذ می‌شود. به همین دلیل کارشناسان فرهنگی کتاب و مجله را سرچشمه و رکن هر فرهنگ می‌دانند و بر این باوراند که اگر این بخش از فرهنگ کارآمد و مطلوب باشد، دیگر بخش‌ها هم سامان خواهد پذیرفت.

این فصل به کتاب‌های منتشر شده می‌پردازد. نشر کتاب در دفتر فرهنگ معلولین به دو روش سنتی و الکترونیکی است. به دلیل هزینه‌بری فراوان چاپ و نشر مجبور شده‌ایم فقط کتاب‌های مهم‌تر به صورت کاغذی منتشر شود. سرجمع آثار معرفی شده در این فصل ۶۹ اثر است و امید است در ماه‌های آینده کتب آماده انتشار را هم منتشر نماییم.

قرآن و حدیث

آمار: ۱۱ عنوان

حلیه یا زیبا نگاشته، شفاء خواهی از زیورهای مخطوط نبوی. محمد نوری و اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۰، ۵۱ص، پالتویی.

در علم حدیث، به احادیث توصیف‌گر رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم که درباره سیرت یا صورت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بوده، حلیه گفته می‌شود. از سده ۱۱ و ۱۲ق در عثمانی شکل‌های مخطوط ترسیم می‌کردند که دست‌مایه اصلی رسام متن حدیثی از احادیث حلیه بود. احادیث مدح پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به شکل گل و بوته یا دیگر اشکال، استفاده از خط و فن خطاطی می‌کشیدند. جوهر و خمیر مایه مصور و تصاویر، احادیث نعتی و مدحی درباره حضرت بود. به ویژه جملاتی که از حضرت علی علیه السلام در وصف حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم در نهج‌البلاغه یا جاهای دیگر آمده، خمیر مایه تصاویر می‌شد. اینگونه اشکال حلیه یا زیور و زینت نامیده می‌شود. زیرا اینها آنچنان زیبا است که برای تزیین خانه، مدرسه و مغازه استفاده می‌شده است. این مجموعه شامل چند مقاله و متن منتخب از منابع مختلف است که عبارتند از: «حلیه‌نویسی» نوشته حجت فخری برگرفته از دانشنامه جهان اسلام؛ «حلیه تصاویر کلامی» برگرفته از کتاب هنر قلم؛ تحول و تنوع در خوش‌نویسی اسلامی؛ مسابقه جهانی حلیه‌نویسی. آخرین بخش کتاب مجموعه تصاویری از چند حلیه است.

از رسم المصحف تا رسم بریل. محمد نوری، ۱۳۹۵، ۱۹۵ص، وزیری.

این کتاب با هدف رسیدن به راه کاری برای سامان‌دهی به قرآن بریل و همسان و یکسان سازی و ضابطه‌مند کردن چاپ و نشر قرآن بریل در کشور تهیه و تدوین شده است. مؤلف بیان داشته برای سامان دادن به قرآن بریل لازم است نخست درباره قرآن مبدأ یعنی قرآنی که به بریل تبدیل می‌شود بحث کنیم. سپس به خود قرآن به خط بریل، ضوابط آن و شیوه صحیح بریل سازی بپردازیم. از این‌رو این کتاب دو فصل اصلی دارد: فصل نخست درباره قرآن مبدأ و قواعد و ضوابط آن و فصل دوم درباره قرآن بریل و قواعد و ویژگی‌های آن قرآن است. در فصل دوم این مباحث مطرح شده است:

وضعیت قرآن بریل و اصلاح آن، ضوابط و مبانی همسان سازی قرآن بریل، رسم‌الخط‌های مشهور، مراکز فعال در قرآن بریل.

این کتاب بر اساس مباحثی که در سه دهه اخیر درباره قرآن کریم به خط بریل در ایران مطرح بوده، تألیف شده است.

روشندلان را تحقیر می‌کرده‌اند. محقق در این کتاب گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در تفسیر المیزان و تفسیر نمونه درباره این سوره را جمع‌آوری و تدوین کرده است.

فرهنگنامه نخبگان نابینای قرآنی: دوره جدید- ایران، دفتر اول، مدیر پروژه محمد نوری، ناظران پروژه علی اکبر جمالی و منصور شادکام، ۱۳۹۵، ۳۰۵ص، وزیری.

این اثر اولین کتاب مرجع و دارای قالب فرهنگنامه‌ای در معرفی شخصیت‌های نابینایی است که در عرصه قرآن فعالیت داشته‌اند. قلمرو زمانی آن دوره معاصر و محدوده جغرافیایی آن ایران است. بیش از چهارصد حافظ، قاری، مفسر و دیگر متخصص قرآنی از نابینایان در این کتاب به ترتیب الفبایی نام کوچک و فامیل معرفی شده است.

این پروژه در واقع با همکاری مشترک دو تشکل معلولیتی یعنی انجمن نابینایان ایران و ریاست محترم آن آقای علی اکبر جمالی و معاونت ایشان آقای شادکام و دفتر فرهنگ معلولین به انجام رسیده است.

این کتاب شامل دو فصل است. فصل نخست شامل زندگی و کارنامه بیش از چهارصد نابینای نخبه قرآنی است که بر اساس ضوابط فرهنگنامه نگاری تألیف شده است. فصل دوم گزارشی از فعالیت‌های قرآنی در ایران است.

رفتار با معلولین در سیره معصومین علیه السلام. ابادر نصرافهانی، ۱۳۹۱، ۴۸ص، پالتویی.

مجموعه‌ای از سخنان معصومین علیه السلام همراه با ترجمه و توضیح است. نشانگر دیدگاه‌ها و سیره و روش معصومین علیه السلام درباره معلولان است. فصل اول جایگاه معلولین در احادیث و روایات و فصل دوم وظایف جامعه و حکومت در ارتباط با این قشر از منظر معصومین علیه السلام است.

سوره روشندلان: تکریم نابینایان در قرآن کریم. قدرت‌الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۰ص، پالتویی.

سوره «عبس» که برخی از دانشمندان علوم قرآنی و مفسران آن را سوره اعمی (نابینا) نامیده‌اند، نشان دهنده مواضع قرآن و اسلام درباره روشندلان است. تنها سوره‌ای است که اعمی نامیده شده و خطاب آن از ابتدا بسیار طرفدارانه و ضد کسانی است که

فرهنگنامه نابینایان قرآنی و حدیثی: قرن اول تا چهاردهم قمری، جلد اول، محمد نوری، مسعود حسن آبادی، ۱۳۹۵، ۲۰۰ص، وزیری.

معرفی شخصیت‌هایی است که به رغم نابینایی در عرصه قرآن و حدیث فعال بوده‌اند. اینان به ترتیب تاریخ وفات آمده‌اند. از این‌رو ابتدا یاران رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و پس از آن تابعین و باران امامان معصوم علیه السلام و در ادامه تابع التابعین و شخصیت‌های قرون میانی تا سده ۱۴ق به ترتیب معرفی شده است. مدخل‌ها بر اساس ضوابط فرهنگنامه نگاری تدوین شده‌اند.

گزارش جشنواره سوره عَبَس. علی نوری، ۱۳۹۴، ۷۰ص، پالتویی.

گزارشی از فعالیت‌های صورت گرفته توسط دفتر فرهنگ معلولین برای برپایی جشنواره قرآنی سوره

فعالیت‌های قرآنی جامعه معلولان. محمد نوری، ۱۳۹۵، ۹۷ص، وزیری.

این کتاب به دنبال یافتن سهم و جایگاه معلولان در فرهنگ قرآنی کشور است. نویسنده با هدف آسیب‌شناسی فعالیت‌های قرآنی معلولان در پی یافتن پاسخ‌هایی برای این سوالات بوده است: در طول تاریخ آیا اهتمام و توجهی به فعالیت‌های قرآنی معلولان بوده است؟ و مهم اینکه در دوره جدید در دولت جمهوری اسلامی وضعیت چگونه است؟ اسنادی که دولت در چند دهه اخیر منتشر کرده، آیا فعالیت‌های قرآنی معلولان را نشان می‌دهد؟ یا نسبت به آنها غفلت کرده و این فعالیت‌ها را به فراموشی سپرده است؟ یا اینکه موضع دیگری دارد؟ این کتاب در چند بخش به پاسخگویی این پرسش‌ها می‌پردازد. و درصدد است نگاهی گذرا به فعالیت‌های قرآنی معلولان داشته باشد. معلولان قرآنی در دو دوره تاریخی یعنی قرون اول اسلامی تا سده چهاردهم و از سده چهاردهم تاکنون یعنی حدود یک قرن اخیر شناسایی و زندگی‌نامه به علاوه کارنامه قرآنی آنها گزارش می‌شود.

نیایش معلولین: ادعیه امام سجاد علیه السلام در دشواری‌ها و نیازها. محمود صلواتی، ۱۳۹۱، ۸۰ص، پالتویی.

این مجموعه شامل گزیده‌ای از ادعیه امام سجاد علیه السلام که ناظر به بیماری‌های جسمی و روحی و استشفاء بیماران است و نیز درد و دل و نجوای معلولین با معبود و برخی حرزهای معتبر است. فصل نخست کتاب به آشنایی با امام سجاد علیه السلام اختصاص یافته و در فصل دوم برخی نیایش‌های حضرت سجاد علیه السلام آورده شده است. این نیایش‌ها مرتبط با موضوعاتی همچون نیایش هنگام دشواری و اندوه، پناه‌جویی از ناگواری‌ها، نیایش به هنگام بلا و بیماری، برای رفع گرفتاری، هنگام غم و اندوه، درخواست عافیت است.

یکسان سازی قرآن به خط بریل، مسعود حسن آبادی و منصوره ضیایی‌فر و اعظم قاسمی، ۱۳۹۵، ۱۵۰ص، رقعی.

یکسان سازی اصطلاحی است در مورد برخی پروژه‌های

عَبَسَ است که همزمان با بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در ۲۰ تیرماه ۱۳۹۳ در محل باغ موزه دفاع مقدس تهران برگزار شد. فصل نخست کتاب به بیان برنامه‌ریزی و اقدامات پیش از اجلاسیه پرداخته است. در فصل دوم گزارشی از مراسم که در شب سیزدهم ماه رمضان برگزار شده و برنامه‌های اجرا شده داده است. فصل سوم این کتاب هم به اقدامات پس از اجلاسیه اختصاص یافته است.

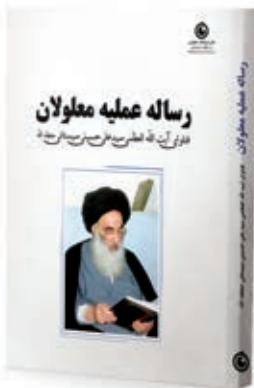

مستندات حقوق فردی و اجتماعی معلولان: آراء تفسیری شیعه درباره سوره اعمی (نابینا). به‌کوشش: جمعی از پژوهشگران دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۵، ۳۱۲ص، وزبری.

مؤلف درصدد است متون تفسیری درباره سوره عبس (یا سوره اعمی) را کاوش و با گزینش بهترین آنها یک جلد شامل حدود چهل متن از دیدگاه‌های مفسران شیعه به زبان فارسی عرضه کند. اما صرفاً متن نیست بلکه به بررسی مقایسه‌ای متون و استخراج و برجسته‌سازی نکات حقوقی مهم هم پرداخته است. یکی از مستندات و مصادر فقیهان به هنگام استنباط احکام و اجتهاد وظایف مکلفین قرآن کریم است. همچنین امروزه حقوقدانان بر اساس آراء مفسرین و دیدگاه‌های تحلیل‌گران قوانین را به دست می‌آورند و تدوین می‌کنند. در مورد معلولین همین رویه وجود داشته است. از این‌رو برای سهولت در پژوهش‌های فقهی و حقوقی، دفتر فرهنگ معلولین به گردآوری، جمع‌بندی و تنظیم مستندات قرآنی مبادرت کرده است.

حقوق معلولان ایران. علی نوری، ۱۳۹۴، ۶۳۹ ص، وزیری. در کتاب حاضر، تاریخ تحولات حقوق معلولان ایران واکاوی شده است. هدف اصلی این کتاب اثبات دامنه حقوق معلولان ایران از طریق معرفی قوانین آنها و دیدگاه‌های متفکران درباره این قوانین است. مطالب این اثر در چهار فصل تنظیم و سیر تحولات تاریخی حقوق معلولان ایران در چهار مرحله بررسی شده است. در فصل اول که سال‌های ۱۳۰۱ تا ۱۳۶۸ را در برمی‌گیرد، دوره تصویب قوانین موردی است. دوره تصویب قوانین آموزشی و مناسب‌سازی، مرحله دوم (۱۳۶۸-۱۳۸۳) است. سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۱ دوره تصویب و اجرای نخستین قانون جامع است. در نهایت نیز دوره جنبش فراگیر حقوق‌گرای معلومین به بحث گذاشته شده است.

رساله عملیه معلولان. به کوشش مریم قاسمی و اعظم قاسمی، ۱۳۹۵، ۲۲ ص، وزیری. کتاب حاضر، شامل احکام مرتبط با معلولیت و معلولین

تحقیقاتی و در فرهنگ معلولین در باب قرآن بریل استفاده می‌شود. منظور این است که قرآن‌هایی که به خط بریل توسط مؤسسات مختلف منتشر می‌شود از قواعد و ضوابط واحد و آیین‌نامه یکسان پیروی کنند. تشتت و چندگانگی نداشته باشند.

این کتاب توسط سه تن از کارشناسان بریل و قرآن تدوین و عرضه شده و شامل این فصول است: ضرورت یکسان‌سازی در ایران؛ اقدامات و تلاش‌های پیشین در زمینه یکسان‌سازی قرآن بریل (تاریخ تحولات اقدامات)؛ نشست یکم مهرماه ۱۳۹۵ جهت تدوین آیین‌نامه یکسان‌سازی؛ چشم‌انداز آینده.

فقه و حقوق

آمار: ۶ عنوان

حقوق فرهنگی معلولین. سیداحمد طباطبایی و سعید نوری نشاط، ۱۳۹۰، ۵۱ ص، پالتویی.

این نوشتار به بررسی تعهدات جمهوری اسلامی ایران در خصوص حقوق فرهنگی معلولان از دو منظر حقوق بین‌المللی و حقوق داخلی و با توجه خاص به دو سند مهم قانون جامع حمایت از حقوق معلولان ایران و نیز کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت و با رویکرد تطبیقی بین این دو سند، می‌پردازد. در تحقیق حاضر حق آموزش، حق شرکت در حیات فرهنگی جامعه و حق دسترسی به اطلاعات برای افراد دارای معلولیت مورد مطالعه قرار گرفته است.

اخبار و گزارش‌های پیرامون فعالیت‌های نمایندگان در حوزه معلولین که در رسانه‌ها انعکاس داشته گردآوری و تدوین شده است.

قانونگذاری برای معلولین، مصوبات مجلس شورا. اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۰، ۴۰ص، پالتویی.

گزارش فعالیت‌های مجلس شورای ملی و سپس مجلس شورای اسلامی به عنوان مهم‌ترین مرکز قانونگذاری درباره معلولان است. فصل اول کتاب مربوط به مذاکرات و مصوبات مجلس شورای ملی و فصل دوم مربوط به اقدامات مجلس شورای اسلامی که البته بیشتر حول قانون جامع حمایت از حقوق معلولان بوده است. محقق کوشیده سیر قانونگذاری در ایران و جهان اسلام را بررسی کند تا معلوم شود ضعف‌ها و قوت‌ها در کجا است.

منشور حقوق معلولان: توصیه‌های امام علی علیه السلام به مالک اشتر. ۱۳۹۴، ۳۴ص، پالتویی.

است که در آخرین نسخه چاپی رساله عملیه حضرت آیت الله سیستانی درج شده و نیز استفتائاتی که طی پنج سال توسط دفتر فرهنگ معلولین گردآوری شده است. در مقدمه کتاب آمده همه این احکام درباره موضوعات ویژه معلولان نیست. موضوعاتی مثل نابینایی و ناشنوایی، فقدان حرکت دست و پا، زبان اشاره، خط بریل، کتاب گویا کاشت حلزون، کاشت قرنیه مختص معلولان است و احکام درباره این موضوعات هم لاجرم ویژه معلولان است. اما همه احکام اینگونه نیست، بلکه احکام این مجموعه دو گونه است: یک دسته به موضوع ویژه معلولان ارتباط دارند؛ دسته دیگر احکامی است که به موضوعات مشترک بین معلولان و افراد عادی اختصاص دارد. مثل احکام نجاسات، بول و خون.

فعالیت‌های مجلس شورای اسلامی در عرصه معلولین. قدرت الله عفتی، نظارت محمد نوری، ۱۳۹۱، ۱۱۲ص، پالتویی.

این نوشتار در سه بخش خدمات، فعالیت‌ها و طرح‌های نمایندگان مجلس شورای اسلامی را گزارش می‌نماید. در فصل نخست گزارشی از نمایشگاه توانمندی‌های معلولان ایران در مجلس شورای اسلامی در آبان ۱۳۸۹ که توسط فراکسیون حمایت از حقوق معلولان و پیشگیری از معلولیت‌ها برگزار شده آمده است. فصل دوم به گزارش فعالیت‌های مجلس در حوزه قانونگذاری برای معلولان دارد. از جمله خدمات مجلس شورای اسلامی در این حوزه، تصویب و تأسیس فراکسیون ویژه معلولیت و معلولین است که در این فصل سابقه و فعالیت‌های آن بررسی شده است. در فصل سوم برخی

جمعیة الإمارات للمعاقین بصریاً. محمد نوری، ۱۳۹۲، ۴۲ص، پالتویی.

معرفی و گزارشی از فعالیت‌ها و خدمات جامعه نابینایان امارات متحده عربی است. این انجمن در سال ۱۹۸۳ میلادی توسط وزارت کار و رفاه اجتماعی امارات ایجاد شد.

راهنمای فیلم معلولیت: فیلم‌های فارسی. اباذر نصرانصفهانی، ۱۳۹۴، ۱۸۴ص، رقعی.

این کتاب به معرفی فیلم‌های ایرانی می‌پردازد و راهنمایی کاربران علاقه‌مند به فیلم معلولیتی است. فرهنگ فیلم معلولیت، مقوله جدیدی در جامعه معلولین است و منظور از آن توسعه فرهنگ‌سازی در جوامع معلولین با افزایش کارایی فیلم‌هاست. اثر حاضر در ۴ بخش کلی نگاشته شده است. بخش اول با عنوان «فیلم‌های سینمایی ایران» به معرفی بیش از شصت فیلم سینمایی ایرانی با محتوای معلولیتی، می‌پردازد. سپس در بخش دوم، بیش از ۱۵۰ فیلم کوتاه ایرانی، معرفی شده است.

این مجموعه شامل قسمتی از فرمان امام علی علیه السلام به مالک اشتر و مشتمل بر اهم حقوق مددجویان است. البته این حقوق دوجوهی است: یک رویه آن به مددجویان صاحب حق، اشاره دارد و دیگر رویه آن مدیریت جامعه و حاکمیت به عنوان مجری حقوق است. از این‌رو مخاطب امام از یک سو معلولین و از دیگر سو حاکمان و در آن زمان مالک اشتر به عنوان استاندار مصر است.

جامعه و فرهنگ

آمار: ۱۳ عنوان

جشنواره تعلیم و تربیت معلولان، بزرگداشت مربیان و معلمان. علی نوری، ۱۳۹۲، ۷۰ص، رقعی. گزارشی از نحوه شکل‌گیری و برنامه‌ریزی و اجرای جشنواره تعلیم و تربیت معلولان: بزرگداشت مربیان و معلمان (قم-۱۳۹۲) است. در این همایش که توسط دفتر فرهنگ معلولین برگزار شد، از هفتاد نفر از معلمان منتخب قم، تهران، کرج و قزوین با اهداء لوح و هدایایی تقدیر و تشکر به عمل آمد. این هفتاد نفر نماینده همه معلمان روشندل، ناشنوا و آسیب دیده حرکتی سراسر ایران بودند و در حالی که خود دارای معلولیت می‌باشند، توانسته‌اند معلمان دلسوز و موفق برای شاگردان معلول خود در آموزشگاه‌ها و مراکز استثنایی باشند.

بررسی درباره تاریخ معلولیت و معلولان در شهر شیراز موضوع این پژوهش است. فصل نخست به مشاهیر معلول شیراز از سده ۹ تا ۱۳ قمری می‌پردازد و زندگی‌نامه آنها معرفی شده است. افرادی همچون ابوالقاسم امری شیرازی، غیاث‌الدین شیرازی معروف به غیاثی حلویی، شفیعا شیرازی، انور شیرازی، صحبت لاری، وصال شیرازی، خائف شیرازی، شوریده شیرازی و سید عبدالهادی شیرازی معرفی شده‌اند. فصل دوم: فعالین و خادمین جامعه معلولین شیراز طی دهه‌های اخیر معرفی شده و افرادی مثل عبدالله معطری، محمدحسن وجدانی‌نژاد، محمود وجدانی‌نژاد، مهرانگیز حسن‌شاهی، سعید قشقایی، محمدقاسم شایسته‌نیا و عبدالحمید کشاورز در این فصل شناسانده شده‌اند. در فصل سوم این کتاب، انجمن‌ها و مؤسسات مرتبط با جامعه معلولین در شیراز معرفی و گزارشی درباره آنها آمده است.

روز جهانی معلولین: دوازدهم آذر - سوم دسامبر. قدرت‌الله عفتی، ۱۳۹۱، ۵۷ص، پالتویی.

مجموعه متونی درباره روز جهانی معلولان در این کتاب گردآوری شده است. فصل نخست با عنوان ضرورت‌های جهانی، علل و عواملی که در پیدایش این روز نقش داشته‌اند بررسی شده است. در فصل دوم اقتضات و تأثیرات اجتماعی نامگذاری این روز مورد بررسی و کاوش قرار گرفته است. بررسی آثار حقوقی این رویداد و نیز آسیب‌شناسی برنامه‌ها، موضوعاتی است که در فصل‌های سوم و چهارم بررسی شده است.

در بخش بعدی مهمترین جشنواره‌های فیلم معلولین در ایران و جهان، شناسایی شده و برای هر جشنواره گزارشی تهیه شده است. در پایان ده مقاله و گزارش درباره نقد و بررسی و آسیب‌شناسی فیلم معلولین آمده است. این آثار قبلاً در نشریات ایرانی منتشر شده است.

روز جهانی عسای سفید (نابینایان)، دیدگاه، تحلیل و گزارش. اباذر نصرافهانی، ۱۳۹۱، ۷۴ص، پالتویی.

در حدود ۶۰ سال پیش، ۱۵ اکتبر (۲۳ مهرماه) سال ۱۹۵۰ میلادی به عنوان روز عسای سفید یا روز جهانی نابینایان یا روز امنیت نابینایان توسط سازمان ملل متحد و انجمن جهانی نابینایان تصویب شد. در این کتاب نخست سیر تاریخی شکل‌گیری این رویداد و آثار آن در جامعه بررسی شده است. در ادامه مطالب درباره جامعه نابینایان و مشکلات آنها بیان شده است.

فرهنگ و جامعه معلولان شیراز: تاریخ تحولات. علی نوری، ۱۳۹۵، ۲۰۲ص، وزیری.

جشنواره با هدف کلی ایجاد پیوند بین سه مقوله عکس، معلولیت و معنویت توسط دفتر فرهنگ معلولین برگزار گردید. متولیان جشنواره درصدد استفاده از عکس برای تبیین واقعیت‌ها و محاسن جامعه معلولین به ویژه نشان دادن فرهنگ دینی در بین آحاد معلولین بودند. عکاسان در پنج موضوع عبادت و معلولین، زیارت و معلولین، عزاداری و معلولین، مطالعه و معلولین، رایانه و معلولین می‌بایست آثار خود را به جشنواره ارسال می‌کردند. این کتاب شامل هفت فصل با این عناوین است: آغاز تا فرجام (گزارشی از شکل‌گیری و برنامه‌ریزی جشنواره و اهداف و...؛ عکس‌های منتخب؛ مراسم روز اجلاس؛ برنامه‌های ویژه برای انتخاب بهترین‌ها؛ بازتاب در رسانه‌ها و دیدگاه‌ها؛ فیلم اجلاس و رخدادهای حاشیه‌ای؛ نمایشگاه عکس در شهر قم.

کانون معلولین توانا: تاریخ شکل‌گیری، تحولات، خدمات. اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۰، ۴۲ص، پالتویی. کانون معلولین توانا از جمله مؤسسات فعال در حوزه خدمات رسانی به معلولین است که در سال ۱۳۷۴ به همت آقای سید محمد موسوی و جمعی از معلولین توانمند شهر قزوین تأسیس گردید و در مدت کوتاه، با کمترین امکانات و با اجاره مکانی استیجاری و کوچک شروع به فعالیت نمود تا خلأ عدم وجود یک مرکز مردمی و حامی معلولان را در کشور پر نماید. در این نوشتار تاریخ شکل‌گیری، تحولات، خدمات این مؤسسه بررسی شده است.

گفت و گو: گروه تلگرامی توانمندان فرهیخته، جلد اول: مرداد - دی ماه ۱۳۹۴. علی نوری، ۱۳۹۴، ۴۵۰ص، وزیری.

این مجموعه شامل گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در گروه تلگرامی «توانمندان فرهیخته» است. این گروه در مرداد ماه سال ۱۳۹۴ در نرم افزار پیام رسان تلگرام ایجاد شد و پس از مدتی به سوپر گروه ارتقا پیدا کرد. هدف این گروه اطلاع‌رسانی رویدادهای جدید، همفکری درباره موضوعات معلولیتی جهت اتحاد و شناخت بیشتر، همچنین بحث و تبادل نظر در مورد مشکلات و امکانات شهرهای مختلف است. این مباحث

گزارش جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت. دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۰، ۱۲۲ص، بیاضی. این کتاب شامل گزارشی از اولین جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت (قم- بهار ۱۳۹۲) است. این

فرهنگ ایرانی دارد. فصل چهارم درباره سید رضا قلی شهیدی، شاگرد و تربیت یافته مکتب باغچه‌بان، است. فصل پنجم معرفی خانواده باغچه‌بان و شهیدی و خدمات آنها است.

مؤسسه آموزشی ابابصیر (ویژه نابینایان: تأسیس ۱۳۴۸). محمد نوری، ۱۳۹۵، ۲۷۲ص، وزیری.

بررسی تاریخ تحولات و فعالیت‌ها و خدمات مؤسسه نابینایان ابابصیر اصفهان موضوع این کتاب و پژوهش است. مؤسسه ابابصیر که با اسامی دیگر مؤسسه آموزشی ابابصیر، سازمان آموزشی ابابصیر و مدرسه ابابصیر هم خوانده شده است، اغلب آن را با نام مختصر «ابابصیر» یاد می‌کنند. این مؤسسه در سال ۱۳۴۸ با اهداف آموزشی و سایر خدمات به افراد نابینا و کم بینا و ایجاد فرصت‌های برابر اجتماعی و زیستی توسط تعدادی از نیکوکاران اصفهان و با حمایت مالی برخی بازاریان و حمایت علمای تراز اول اصفهان و تلاش‌های چند تن از فرهنگیان تأسیس گردید. ابابصیر با نیم سده فعالیت، سند افتخار و مباحثات برای نه تنها ایران و ایرانیان بلکه برای شیعه و شیعیان و روحانیت خدمتگزار و نیز عزت و افتخار برای خود نابینایان است. مطالب کتاب در شش فصل سامان یافته است. فصل اول: تاریخ تحولات؛ فصل دوم: بنیانگذاران؛ فصل سوم: دانش آموختگان؛ فصل چهارم: گفت‌وگو؛ فصل پنجم: اسناد و مدارک؛ فصل ششم: تحقیقات درباره مؤسسه.

از ساختار زمانی و روزانه بیرون آمده و مباحث ذیل چندین موضوع تنظیم شده است. تلاش شده مباحث دو بُعد یا چند بُعدی، حداکثر ذیل دو موضوع درج شود. اعضای این گروه خودمونی، بسیاری از مدیران انجمن‌ها، مراکز و موسسات ویژه معلولان همچنین نخبگان توانمند فعال از همه استان‌ها و سراسر ایران هستند. این کتاب شامل دو فصل است: فصل نخست گزارشگر محتویات و مندرجات گروه توانمندان فرهیخته است و فصل دوم مجموعه مقالاتی درباره ابعاد شبکه‌های مجازی و موبایلی است.

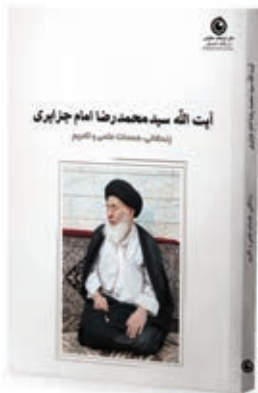
معماران فرهنگ و جامعه ناشنوایی ایران. جمعی از پژوهشگران دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۴، ۴۲۹ص، وزیری.

این کتاب به معرفی نسل نخست کوشندگان و معماران فرهنگ ناشنوایی که در رأس آنها جبار باغچه‌بان قرار دارد می‌پردازد. شخصیت‌هایی که در عرصه فرهنگ ناشنوایی تلاش کرده‌اند تاکنون سه نسل را شامل می‌شود و نسل چهارم هم در حال رو آمدن است. این کتاب به زندگی‌نامه و دیدگاه‌های آنان می‌پردازد. در فصل نخست، تاریخ تحولات فرهنگی و اجتماعی ناشنوایان بررسی شده است. فصل دوم با عنوان «باغچه‌بان خلاق و مبتکر؛ خودجوش و دلسوز» بیان زندگی و خدمات جبار باغچه‌بان پرداخته است. فصل سوم اختصاص به معرفی ذبیح بهروز، نویسنده، شاعر و پژوهشگر

است. محقق در همین زمینه چهار مقاله که پیش از این توسط پژوهشگران منتشر شده را گردآوری و تدوین کرده است. اطلاعات این مقالات عبارتند از: ظرفیت شعر فارسی برای توصیف ناشنوایی/ روزبه قهرمان؛ وجوه کاربرد واژه کر و لال/ محمد رضا موحدی؛ کاربردهای استعاری و کنایی واژگان بیانگر ناشنوایی/ محمد رضا موحدی؛ ناشنویان از نگاه شاعران ایران/ روزبه قهرمان.

تاریخ و شخصیت‌شناسی

آمار: ۳۴ عنوان

آیت الله سید محمد رضا امام جزایری: زندگانی، خدمات علمی و تکریم. ۱۳۹۵، ۱۷۴ص، رقعی. معرفی شخصیت و خدمات یکی از علمای خوزستان و از اساتید دروس خارج حوزه علمیه قم و نجف اشرف موضوع این کتاب است. آیت الله سید محمد رضا امام جزایری شخصیتی است که از سن هجده سالگی به علت عارضه‌ای در چشم نابینا شده ولی دروس حوزه را با جدیت ادامه می‌دهد. وی به‌رغم نابینایی، درس خارج را به عنوان عالی‌ترین مرحله علمی حوزوی عرضه می‌کند؛ نیز درس تفسیر قرآن کریم را به صورت تطبیقی و عرضه نظریات مفسران مختلف

مؤسسه نیکوکاری رعد الغدیر: تاریخ شکل‌گیری، تحولات، خدمات. روابط عمومی مؤسسه رعد الغدیر، ۱۳۹۱، ۶۴ص، پالتویی.

گزارشی درباره نحوه شکل‌گیری، تحولات و خدمات و کارنامه مؤسسه نیکوکاری رعد الغدیر از جمله تشکلهای غیر دولتی فعال در حوزه معلولین است. این مجتمع که به منظور ارتقای توانایی‌های افراد توان یاب (معلولین جسمی - حرکتی) در سال ۱۳۸۰ به همت چند تن از افراد نیکوکار و خیر در منطقه جنوب غرب تهران تأسیس گردید، آموزش را به عنوان ابزاری مؤثر و مفید سرلوحه فعالیت‌های خویش قرار داده و معتقد است برای ارتقای توانایی‌های معلولان هیچ ابزار و وسیله‌ای مؤثرتر از آموزش نمی‌باشد.

ناشنوایی در ادبیات فارسی. اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۱، ۷۲ص، پالتویی.

بررسی ناشنوایی در شعر و ادبیات موضوع این کتاب

شهرت جهانی کسب کرده است. وی با سخت کوشی و استفاده از فرصت‌ها توانست در ادبیات عرب، قرآن کریم و اخلاق و عرفان به مدارج بالایی برسد. این نوشتار گزارشی درباره زندگی و آثار، آراء و نظرات و برخی دیدگاه‌ها درباره او است.

ابوالعیناء روشندل: ادیب مردم دوست. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ص ۵۴، پالتویی.
 ابوالعیناء محمد بن قاسم (۱۹۱-۲۸۲ق) راوی و ادیب نکته‌پرداز روزگار عباسیان بود. در اهواز متولد شده و در چهل سالگی نابینا شده بود. زندگی پر تحرک و فعال او می‌تواند الگویی برای روشندان جهان باشد. او از هوش و ظرافت بسیار خوبی برخوردار بود و در حاضر جوابی نظیر نداشت، به طوری که هیچ کس در برابر جواب‌های تند و ساکت‌کننده او تاب مقاومت نداشت. وی مخالفانش را با کنایه، اشاره، اشعار و گاهی با دشنام از میدان به در می‌کرد. در این زمینه در کتاب‌های ادب حکایت و اشعار زیادی از او نقل کرده‌اند.

بیان می‌کند؛ به عبارت دیگر اولین نابینایی است که در طول تاریخ توانسته به این سطح از دانش و معرفت برسد. این کتاب دارای چهار فصل است: فصل نخست: زندگی و خدمات آیت الله امام جزایری، فصل دوم: گفت‌وگو با آیت الله امام جزایری، فصل سوم: خاندان جزایری؛ فصل چهارم: هدایایی از جنس نور و معرفت (قطعاتی از اولیای و بزرگان دین درباره معلولین و نابینایان)

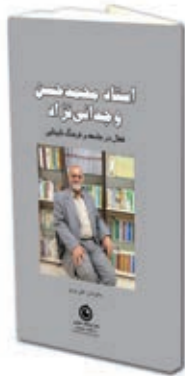

آیت الله سید هبة الدین شهرستانی: سلسله جنبان خاندان. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ص ۹۳، پالتویی.

گزارشی از زندگی، فعالیت‌ها، خدمات و آثار آیت الله سید هبة الدین شهرستانی (۱۳۰۱-۱۳۸۶ق)، عالم و مجتهد بزرگ، مفسر قرآن، مجاهد، مبارز و یکی وحدت‌گرایان جهان اسلام است. شهرستانی در فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی زمان خود مشارکت داشته است. تأسیس مدارس اسلام و اصلاح و نیز تأسیس دعوتخانه در بحرین، انتشار نشریه‌های العلم و المرشد و تأسیس کتابخانه عمومی الجوادین از جمله خدمات اجتماعی او است. وی در مبارزه با دولت‌های استعماری در جریان جنگ جهانی اول نیز نقش داشت.

ابوالعلاء معری: دانشمند نابینا، زاهد و قناعت پیشه. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ص ۹۲، پالتویی.
 ابوالعلاء معری (۳۶۳-۴۴۹ق) از دانشمندان بزرگ نابینا در سده ۴ و ۵ قمری است که به رغم نابینایی

معطری از مشاهیر جامعه نابینایی در شیراز و فعال در عرصه فرهنگی و تعلیم و تربیت نابینایان این خطه است. او سلسله‌جنبان و بنیانگذار نظام آموزشی نابینایان در شیراز می‌باشد و حق بزرگی بر گردن نابینایان شیراز دارد.

استاد محمدحسن وجدانی نژاد: فعال در جامعه و فرهنگ نابینایی. علی نوری، ۱۳۹۵، ۱۴۳ص، پالتویی.

گزارشی از فعالیت‌ها و خدمات یکی از خادمان جامعه نابینایی کشور به نام محمدحسن وجدانی نژاد شیرازی است. کارش را از شیراز و مدرسه شوریده و در کنار استاد عبدالله معطری (نابینا و بنیانگذار مدرسه نابینایان در شیراز) شروع کرد. آنگاه در اصفهان و در مؤسسه ابابصیر ادامه داد، سپس به تهران رفت و در چند مجتمع آموزشی نابینایان به تدریس و شغل شریف معلمی و مدیریت آموزشی مشغول بوده است. این دفتر شامل زندگی‌نامه خودنوشت، گزارشی از اهم وقایع زندگانی و مجموعه گفت‌وگوها و نیز اسناد و تصاویر با ایشان است.

اسحاق پیامبر: هدیه الهی. محمد نوری، ۱۳۹۲، ۸۰ص، پالتویی.

معرفی زندگینامه و ابعاد شخصیتی اسحاق علیه السلام، پیامبر و نیای قوم بنی اسرائیل است که در قرآن کریم بارها از او یاد شده است. محقق مجموعه‌ای از متون

ادیب نیشابوری: استاد ادیبان معاصر ایران. قدرت الله عفتی و سیدرضا حسینی امین، ۱۳۹۰، ۴۵ص، پالتویی.

گزارشی درباره زندگینامه و خدمات عبدالجواد ادیب نیشابوری (۱۲۸۱-۱۳۴۴ق) ادیب، مدرس و شاعر نامدار ایرانی دوره مشروطه است. ادیب نیشابوری علاوه بر شعر و ادبیات فارسی در ادبیات عرب نیز مهارت داشت. او بیش از ۴۰ سال در حوزه علمیه مشهد تدریس کرد. از شاگردان او می‌توان به ملک الشعراء بهار، بدیع الزمان فروزانفر، ادیب طوسی اشاره کرد.

استاد عبدالله معطری: بنیانگذار مدرسه شوریده شیرازی ویژه نابینایان. دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۵، ۹۱ص، پالتویی.

معرفی شخصیت و بیان فعالیت‌ها و خدمات عبدالله

انور شیرازی: شاهزاده نابینا شده. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۴ص، پالتویی.
ابراهیم خان مشهور به انور شیرازی از جمله بازماندگان از سلسله زندیه بود که توسط مخالفین زندیه نابینا شد. ولی با تلاش و همت شخصی، و پناه آوردن به فعالیت‌های فرهنگی و ادبی، مشهور گردید. از انور شیرازی اشعاری در قالب قصیده، غزل، دوبیتی و گاهاً تک بیتی به یادگار مانده است، وی در مجموع چهار هزار بیت شعر داشت که ابیاتی از آنها به طور پراکنده در کتب مختلف ذکر شده است. این نوشتار ضمن معرفی کوتاهی درباره او برخی از اشعارش را نیز آورده است.

درباره اسحاق را که پیش از این در منابع مرجع منتشر شده است گردآورده است. به اعتقاد مؤلف، اسحاق از انبیایی است که در قرآن به تفصیل معرفی شده و حدود سی حُسن و فضیلت برای او شمرده شده است. از این رو بر معلولان فرض است زندگانی اسحاق را مطالعه کرده و درس بگیرند.

امری شیرازی: شاعر مُکَفِّر. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۱ص، پالتویی.

شیخ ابوالقاسم (قاسم) معروف به امری شیرازی، از عالمان و شاعران قرن دهم است، وی در علوم غریبه دست داشت و به همین جهت به طریقه نقطوی گرویده بود. برخی علمای معاصرش او را به کفر و الحاد متهم ساختند و شاه طهماسب صفوی را بر آن داشتند که در سال ۹۳۲ق فرمان به کور کردنش داد. از این رو او سال‌ها از زندگی خود را به عنوان نابینا اما نه نابینایی مادرزادی یا نابینایی بر اثر تصادف بلکه نابینا به دلیل تکفیر گذراند.

بشار بن برد، روشندل اصلاح طلب در دوره خلافت عباسی. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۵۷ص، پالتویی.
گزارشی درباره ابومعاذ بشار بن برد، شاعر نابینا و بلند آوازه عرب زبان عراقی سده دوم است. بشار

شاعری مدیحه سرا، مرثیه گو و هجاگو بود. اشعار او که اغلب با موسیقی خوانده می‌شد، جوانان و زنان را مجذوب می‌ساخت. در این نوشتار برخی مقالات که پیشتر درباره او در دائرةالمعارفها و منابع مرجع نوشته و منتشر شده است، گردآوری و تدوین شده است.

شیوه او در هدایت قومش و بالاخره سرنوشت او و یارانش است. با توجه به اینکه برخی متون قدیمی او را نابینا معرفی کرده‌اند، ولی زمان نابینایی او مشخص نیست، اما به رغم نابینایی شخصیتی بسیار مؤثر داشته است. کمتر شخصیتی در قرآن با این صفات و چنین کارآیی‌ها معرفی شده؛ و در حالی که او را مؤمن و موحد می‌شمارد، به دلیل تلاش‌هایش در ایجاد جامعه مطلوب، او را انسانی اصلاح‌طلب شمرده است. البته گرچه برخی متون به نابینایی او اشاره کرده‌اند اما قرآن نهایتاً او را شیخ کبیر یعنی پیرمرد سالخورده دانسته و هیچ جای قرآن به نابینایی شعیب اشاره نشده است. محقق در این کتاب تلاش کرده بر اساس تفاسیر و متون تاریخی مروری بر سرگذشت و سیره این پیامبر عظیم الشان داشته باشد.

جابر انصاری: بصیر روشن ضمیر. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۲، ۱۲۰ص، پالتویی.

بررسی زندگی و ابعاد فردی و اجتماعی شخصی جابر بن عبدالله انصاری یکی از صحابه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است. او از شخصیت‌های مهم و مؤثر در صدر اسلام و از جمله رهبران مدینه بود که اهالی یثرب را برای دفاع از رسالت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بسیج کرد و در عقبه در انعقاد پیمان با حضرت مؤثر بود. جابر تا عهد امامت امام باقر علیه السلام در قید حیات بود؛ نیز طی چند دهه و از دوره امام حسین علیه السلام نابینا شده بود ولی به رغم نابینایی، در عرصه‌های دفاع از امامت شیعی و باورها و جامعه شیعیان همواره کوشا بود.

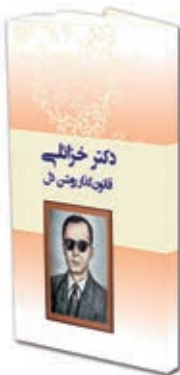
حضرت شعیب: پیامبر جامعه ساز. محمد نوری، ۱۳۹۴، ۱۷۱ص، پالتویی.

حضرت شعیب از انبیاء و شخصیت‌هایی است که بسیار در قرآن کریم تکریم شده است. چهل و هفت آیه درباره اخلاقیات، فعالیت‌ها و مجاهدات، درگیری با ظالمان،

خائف روشندل: افتخار فارس. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۰ص، پالتویی.

(درگذشت ۱۰۰۸ق)، پزشک نامدار، ادیب، فیلسوف و متکلم نابینای انطاکی، مشهور به ضریب و بصیر است. این دانشمند بزرگ در انطاکیه (واقع در ترکیه کنونی) زاده شد و از بدو تولد نابینا و تا ۷ سالگی فلج بود.

دکتر خزائلی: قانونگذار روشندل. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۵ص، پالتویی.

زندگینامه و شرح فعالیتها و آثار دکتر محمد خزائلی، دانشمند و محقق نابینای معاصر موضوع این کتاب است. در هجده ماهگی بر اثر ابتلا به بیماری ابله بینایی خود را از دست داد. درباره او نوشته شده که: محمد خزائلی در سال ۱۳۱۷، آموزشگاه خزائلی را در اراک تأسیس کرد و بعدها آموزشگاههای خزائلی را در تهران بنیاد نهاد و تمام آموزشگاهها را شخصاً مدیریت می‌کرد، او بنیانگذار اولین آموزشگاه شبانه در ایران است. او آموزش نابینایان را مورد توجه ویژه خود قرار داد، و

میرزا اسماعیل شیرازی متخلص به خائف از علمای و شعرای بزرگ شیراز است که در عهد حکومت ناصرالدین شاه قاجار در شیراز دیده به جهان گشود. او در هفت سالگی به سبب ابله نابینا شد. وی آشنا به علوم قدیم و جدید و حافظ قرآن بود.

خدمات مرحوم حسین گلبیدی بنیانگذار مدرسه ناشنوایان اصفهان. محمد نوری و اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۰، ۸۸ص، پالتویی.

گزارشی درباره زندگی و فعالیت‌های حسین گلبیدی (۱۳۰۷-۱۳۸۹) از پیشگامان آموزش ناشنوایان در اصفهان و پایه‌گذار نخستین مدرسه ناشنوایان در این شهر است. این مجموعه شامل پنج مقاله است که عبارتند از: درگذشت حسین گلبیدی، نخستین آموزگار ناشنوایان اصفهان/ روزبه قهرمان؛ حسین گلبیدی؛ آموزگار و بنیانگذار مدرسه ناشنوایان اصفهان؛ آموزگار عاشق و تأسیس مدرسه ناشنوایان؛ دبستان کر و لال‌های گلبیدی اصفهان، مرکز آموزشی برای محمد نوری؛ تاریخچه آموزش و پرورش ناشنوایان در اصفهان/ مصاحبه‌کننده: اباذر نصر اصفهانی؛ یاد ماندگار: گفتگو با حسین گلبیدی/ مصاحبه‌کننده: جواد محقق.

داود انطاکی: طبیب نابینا. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۰ص، پالتویی.

گزارشی از زندگی، فعالیتها و آثار داوود بن عمر انطاکی

گزارشی از زندگی و فعالیت‌ها و آثار علی رفیعی علامروشدتی نویسنده، کتاب‌شناس، مصحح و محقق برجسته کشور در حوزه فقه و اصول، علوم حدیث، رجال، تاریخ و تراجم و عضو دائرةالمعارف بزرگ اسلامی است. وی از مرداد ۱۳۸۸ تاکنون به دلیل سکنه مغزی در بستر بیماری به سر می‌برد. این کتاب شامل شش فصل است. در فصل اول زندگی‌نامه خودنوشت استاد آمده است. در فصل‌های بعدی گزارشی از فعالیت‌های وی در مراکز مختلفی پژوهشی کشور و آثار منتشر شده وی و نیز برخی نشست‌های برگزار شده درباره او آمده است. نیز برخی اسناد و تصاویر مرتبط با علی رفیعی در فصلی جداگانه در این مجموع آمده است.

رودکی شاعر روشندل. محمد نوری، ۱۳۹۱، ۴۸ص، پالتویی.

معرفی برخی ابعاد شخصیتی ابوعبدالله جعفر بن محمد رودکی (درگذشت ۳۳۰ یا ۳۲۹ق) از شاعران نابینای بزرگ ایرانی موضوع این نوشتار است. مطالب این کتاب ذیل این عناوین آمده است: زندگی‌نامه، نابینایی رودکی، مدح رودکی، عصر رودکی، کارآمدی اجتماعی - فرهنگی شعر فارسی، حماسه سرایی همراه با مدیحه سرایی، شعر و ادبیات، اهمیت و جایگاه، کتابشناسی رودکی، استقبال نسل جدید از رودکی.

اولین انجمن حمایت و هدایت نابینایان و همچنین آموزشگاه نابینایان بزرگسال و افرادی عادی را بنیان نهاد.

دکتر سعید قشقایی: نابینا و استاد دانشگاه. حسین روحانی صدر، ۱۳۹۵، ۹۷ص، پالتویی.

این کتاب به زندگی‌نامه و فعالیت‌های دکتر سعید قشقایی یکی از نخبگان نابینای شیراز می‌پردازد. نخست زندگی‌نامه مختصری از ایشان آمده، سپس متن مصاحبه با ایشان و در ادامه تصاویر، مآخذشناسی مقالات ایشان و پایان‌نامه‌هایی است که زیر نظر ایشان در دانشگاه فسا دفاع شده است. ایشان در حال حاضر مدیر مسئول مجله ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فسا است.

رفیعی‌نامه: زندگی‌نامه و کارنامه استاد علی رفیعی. محمد نوری، ۱۳۹۵، ۳۴۷ص، وزیری.

این کتاب شامل کرونولوژی (سالشمار) خدمات و فعالیت‌های جبار باغچه بان، بنیانگذار نخستین کودکستان و نخستین مدرسه ناشنوایان ایران در تبریز و همچنین اولین مؤلف و ناشر کتاب کودک در ایران است. به اعتقاد مؤلف جبار باغچه بان با اینکه داد و به جنبش و تکاپو انداخت، اما هنوز بسیاری از جنبه‌های پدیده باغچه بان ناشناخته مانده است. اما معرفی سوانح و حوادث زندگی‌اش به ترتیب سنوات مقدمه‌ای برای شناخت این پدیده است.

زکریای رازی، دانشمند و طبیب روشمند. قدرت‌الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۹ص، پالتویی.
این نوشتار گزارشی درباره شخصیت، آثار و خدمات محمد زکریای رازی (۲۵۱ - ۳۱۳ق) پزشک، فیلسوف و شیمیدان ایرانی است که افکارش تحولات جدی در علوم طبیعی پدید آورد و مسیر طب، شیمی و فیزیک را دگرگون ساخت؛ نیز میراث علمی ماندگاری در زمینه پزشکی، شیمی و فلسفه به یادگار نهاده است. او به عنوان کاشف الكل و جوهر گوگرد (اسید سولفوریک) و به نام طبیب المسلمین و ملقب به جالینوس العرب از شهرت جهانی برخوردار است. رازی چندین بار بیمار می‌شود. ولی آخرین عارضه او بیماری آبشار چشمی (کاتاراکت) است که وی به علت ناآگاهی پزشک معالج خود از تشریح کامل چشم، به عمل رضایت نمی‌دهد و در نتیجه پایان عمر را در نابینائی می‌گذراند.

سید عبدالهادی شیرازی: مرجع و خادم روشمند. قدرت‌الله عفتی و محمد نوری، ۱۳۹۰، ۳۷ص، پالتویی.
گزارشی از زندگی و فعالیت‌ها و آثار سید عبدالهادی شیرازی (۱۳۰۵-۱۳۸۲ق) فقیه، اصولی و مرجع تقلید شیعیان در قرن چهاردهم هجری است. وی در سال ۱۳۶۹ق. بر اثر بیماری از هر دو چشم نابینا شد. این کتاب در دو بخش فارسی و عربی زندگی ایشان را گزارش و تبیین می‌کند.

شعر زندگی: شامل شانزده قطعه و گفت‌وگو با محمود وجدانی نژاد. به کوشش علی نوری، ۱۳۹۵، ۶۴ص، پالتویی.
گفتگوی مفصلی با محمود وجدانی نژاد یکی از نابینایان و دبیر بازنشسته درباره زندگی‌نامه و خدماتش و نیز روابط او با آموزش و پرورش اصفهان و مؤسسه نابینایان ابابصیر است. این مجموعه شامل سه فصل

سالشمار زندگی، فعالیت‌ها، خدمات و درباره‌های جبار باغچه بان. محمد نوری، ۱۳۹۵، ۱۳۸ص، رقعی.

سالشمار زندگی، فعالیت‌ها، خدمات و درباره‌های جبار باغچه بان. محمد نوری، ۱۳۹۵، ۱۳۸ص، رقعی.

شوریده روشندل شیرین سخن. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۰، ۵۰ص، پالتویی.

معرفی شخصیت و زندگینامه و نیز برخی اشعار حاج محمدتقی شوریده شیرازی (۱۲۷۴-۱۳۴۵ق)، مشهور به محمدتقی عباسی، شاعر نامی و گوینده سخن سنج است. وی در هفت سالگی بر اثر آبله نابینا شد، متخلص به «شوریده» و معروف به «فصیح الملک» است. دیوان اشعار او شامل حدود پانزده هزار بیت شعر می‌شود. مطالب این مجموعه در دو بخش سامان یافته است. فصل نخست: از تولد تا وفات و فصل دوم: دیدگاهها درباره شوریده.

صبر ایوب: ایوب نبی، اسوه معلولین. خدیجه صفی‌زاده، ۱۳۹۳، ۱۴۳ص، پالتویی.

این کتاب شامل دو بخش است. در این نوشتار زندگی ایوب پیامبر بررسی شده است. بخش نخست بخشی از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم خدیجه صفی‌زاده

است. نخست شرح زندگی او و دو مصاحبه آمده؛ فصل دوم شامل اشعار است. در آخر این فصل، دو قطعه شعر استاد، درج شده در فصلنامه توان‌نامه آمده است و بالاخره فصل سوم شامل اسناد و تصاویر است. این فصل شامل شانزده قطعه شعر از استاد است.

شفیعا، اعمی شیرازی (اثر). قدرت الله عفتی، ۱۳۹۱، ۴۸ص، پالتویی.

«اثر» مشهور به شفیعا اعمی شیرازی، از شاعران روشندل است که در طفولیت از هر دو چشم نابینا گردید. مرحوم شفیعا در دوره صفویه و سده‌های ۱۱ و ۱۲ق می‌زیست. با تلاش و کوشش توانست به مدارج عالی ادب فارسی برسد. اشعار او ملاحظت و جذابیت خاصی دارد؛ به همین دلیل در شبه قاره و آسیای میانه طرفدارانی در بین نخبگان داشته است. این نوشتار شامل زندگینامه و برخی از اشعار او است.

عبدالله بن ام مکتوم: نابینای جانشین رسول خدا(ص). علی بدیعی، ۴۲ص، ۱۳۹۲، پالتویی.

معرفی شخصیت عبدالله بن ام مکتوم مشهور به ابن ام مکتوم صحابی و مؤذن نابینای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و پسر دایی حضرت خدیجه موضع این نوشتار است. در موارد متعددی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به جنگ رفت، جانشین ایشان در مدینه بود. و به گفته مفسران، آیات اولیه سوره عبس درباره او نازل شده است.

علی اکبر جمالی: جمال جامعه روشندان با نیم قرن تلاش. محمد نوری، ۱۳۹۳، ۶۶ص، پالتویی.

این نوشتار درباره یکی از روشندان و از جمله کارشناسان برجسته امور معلولین، جناب آقای علی اکبر جمالی (متولد ۱۳۳۰ شمسی) است. او حدود نیم سده گام به گام همراه جامعه روشندان بوده و خدمات شایان توجهی نسبت به این قشر داشته است. در سه فصل زندگی‌نامه او بررسی و گزارش شده است.

است که گزارش تحلیلی از زندگانی و ابتلای ایوب نبی است. نویسنده در این بخش کوشیده با استفاده از آیات قرآن و بهره‌گیری از تفاسیر به این سؤالات پاسخ دهد: ۱. آسیب‌ها و مشکلات جسمی حضرت ایوب علیه السلام چه بودند؟؛ ۲. شیطان در گرفتاری‌های حضرت ایوب علیه السلام چه نقشی داشت؟؛ ۳. واکنش حضرت ایوب علیه السلام در برابر بیماری‌اش چه بود؟؛ ۴. حضرت ایوب چگونه به اجابت و شفا رسید؟؛ ۵. چاره‌گزینی حضرت ایوب در رابطه با عهده‌ی که در مورد همسر خود بسته بودند چه بود؟؛ ۶. بالاخره از سرگذشت حضرت ایوب چه درس‌ها و عبرت‌ها می‌توان گرفت؟ بخش دوم این کتاب شامل مجموعه‌ای از اسناد و متون است که با هدف آسان نمودن پژوهش درباره حضرت ایوب تهیه شده است. در انتهای کتاب هم کتابشناسی ایوب آمده است.

صحبت لاری: روشندان خطیب و شاعر. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۰، ۴۲ص، پالتویی.

بررسی زندگی، آثار و خدمات آخوند ملامحمدباقر صحبت مشهور به صحبت لاری، از شعراء و سخنوران نامدار سده دوازدهم و سیزدهم هجری و معاصر با شعرائی مانند وصال و قآنی است که در دوران فتحعلی شاه قاجار در لار روزگار می‌کردند. «صحبت لاری»، از سراینندگان طراز اول زمان خویش بوده است و دیوان اشعارش مشتمل بر بیش از سی هزار بیت، تاکنون چندبار چاپ شده است. به دلیل مطالعه زیاد و کثرت کارهای فرهنگی و فشار بر چشمان، دیدگان وی در نیمه دوم عمر، از دیدن فرو ماند تا سرانجام چشم از جهان فروبست.

صلاح الدین صفدی است. این کتاب در اواسط سده هشتم قمری تألیف و عرضه شده و نخستین کتاب مستقل درباره نابینایان در تاریخ و فرهنگ اسلامی است. این کتاب نوعی بانک اطلاعات نابینایان مسلمان در آن زمان و متناسب با اقتضات آن دوره است. در این کتاب از بزرگان نابینا اعم از انبیاء و صلحاء و صحابه و هوشمندان و شعراء و ادباء و حکام و امراء نام برده شده و بر اساس حروف ابجد تنظیم شده و دارای مقدمه گرانبهایی است که درباره اشتقاق لفظ عمی (کور) و حد عمی و آنچه که متعلق به اعمی است اعم از احکام و فروع و از نوادر نابینا و شعر نابینایان ذکر کرده است.

معلم فداکار: مهرانگیز حسن شاهی. محمدحسن وجدانی نژاد، ۱۳۹۵، ۱۷۰ص، پالتویی.

معرفی شخصیت و خدمات سرکار خانم مهرانگیز حسن شاهی (درگذشت ۱۳۹۳ شمسی) یکی از خدمتگزاران جامعه معلولین کشور موضوع این نوشتار است. ایشان که از جمله معلمین فداکار در حوزه آموزش معلولان هستند، هم در پُست مدیریت آموزشی و هم تدریس و مربیگری فعالیت کرده و تجارب سودمندی به دست آورده بود. این مجموعه در ده فصل سامان یافته است. فصل نخست: کودکی تا جوانی؛ فصل دوم: تشکیل خانواده؛ فصل سوم: فعالیت‌های اجتماعی-فرهنگی؛ فصل چهارم: فعالیت و خدمات در عرصه نابینایی؛ فصل پنجم: مدیریت آموزشی؛ فصل ششم: میراث اجتماعی در جامعه نابینایان؛ فصل هفتم: مسافرت‌ها؛ فصل هشتم: پایان راه؛ فصل نهم: اهدانات شاگردان و آشنایان؛ فصل دهم: تجلیل و تکریم.

غیاث شیرازی: شاعر روشندل. قدرت الله عفتی، ۴۱ص، ۱۳۹۲، پالتویی.

بررسی شخصیت و زندگی غیاث الدین شیرازی معروف به غیاث حلوی یا غیاث شیرازی، از شاعران روشندل و از عرفای شیراز در قرن یازدهم موضوع این نوشتار است. غیاث‌الدین در غزل‌سرایی بحر عالی داشت و در قصیده‌سرایی مهارت فراوانی کسب کرده بود؛ وی عالمی فاضل، صوفی مشرب و گوشه‌نشین بود. بیشترین قصیده‌ها و ترکیب بندهای غیاث‌الدین در ستایش ائمه اطهار علیه السلام و بزرگان روزگارش بوده است.

گنجینه نکتہ و حکمت از روشندلان نابینا (ترجمه کتاب نکت الهمیان فی نکت العمیان)، صلاح‌الدین خلیل بن ایبک الصفدی (درگذشت ۷۶۴ق)، ترجمه مصطفی شیروی خوزانی، ۱۳۹۵، ۳۰۶ص، وزیری.

ترجمه فارسی کتاب «نکت الهمیان فی نکت العمیان»

تأسیس شبکه جهانی کتاب محور، توسط آقای مسعود گلچین؛ تاریخ و وضعیت آموزش و پرورش معلولین، توسط آقای یعقوب عبدی‌پور؛ وضعیت معلولان در شبه قاره، توسط آقای سید علی عباس از کشور هندوستان؛ نظام حقوقی ناشنوایان، توسط جناب آقای بهزاد اشتری؛ مناسب سازی محیط شهری جهت معلولان، توسط جناب مهندس منصور برجیان؛ وضعیت معلولیت در استان قم، توسط جناب آقای ابراهیم حاجی مظفری؛ ضرورت پیوستن به شبکه دی‌زی DAISY، توسط جناب آقای حسین روحانی صدر. فصل دوم به خاطرات و دیدگاه‌های برخی افراد درباره این مراسم اختصاص یافته است. فصل سوم با عنوان «نمایشگاه فرهنگ سازان خاموش» گزارشی از نمایشگاهی با همین عنوان است که درباره خدمات معلولین همزمان با افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین در محل این مؤسسه برگزار شده است.

وصال شیرازی: شاعر نابینا اهل بیت علیه السلام. قدرت الله عفتی، ۱۳۹۰، ۵۰ص، پالتویی. گزارشی درباره زندگی محمدشفیع شیرازی (۱۱۹۷-۱۲۶۲ق.) ملقب به میرزا کوچک متخلص به وصال، از شعرا، ادیبان و خوشنویسان معروف شیرازی در سده سیزدهم هجری است. او در سن شصت و چهار سالگی چشمش به آب مروارید مبتلا شد و یکسال نابینا بود. پس از آن طیبی از کرمانشاه چشمش را میل زد و چشمش معالجه شد. وصال چنان به مطالعه عشق داشت که بعد از معالجه چشم فوراً مطالعه را از سر گرفت و همین امر باعث شد مجدداً نابینا گردد. دیوان اشعار او نزدیک به سی هزار بیت دارد. وصال در مرثیه سرایی از تمامی شعرا گوی سبقت را ربود.

معرفی دفتر فرهنگ معلولین

آمار: ۵ عنوان

افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین: دیدگاه‌ها درباره مشکلات و راه‌کارها (۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ سالروز ولادت هشتمین امام شیعیان). محمد نوری و حسین مظاهری، ۱۳۹۱، ۵۶ص، پالتویی.

گزارشی از برنامه‌ها و مباحث مطرح شده در مراسم افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین در ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰ است. این کتاب شامل سه فصل است. فصل اول شامل سخنرانی‌های این مراسم است. متن هفت سخنرانی ایراد شده در این نشست آورده شده که عبارتند از: ضرورت

دفتر فرهنگ معلولین، کاتالوگ، ۱۳۹۰، ۲۰ص، بیاضی. این کتاب به منظور معرفی دفتر به جامعه و نخبگان تألیف و عرضه شده و دارای این مباحث است: تأسیس،

درباره رعایت حقوق و شئون معلولان و تأمین نیازهای آنان داده است. سپس گزارشی درباره تأسیس دفتر و خطمشی آن آورده و در ادامه به این مباحث می‌پردازد: ساختار اداری و تولیدات، کتاب مرجع، کتاب راهنما، فیلم و عکس، کتابخانه تخصصی، ارتباطات، دبیرخانه، جشنواره، دیگر فعالیت‌ها.

کارنامه‌ی پنج ساله: خدمات دفتر فرهنگ معلولین، مهرماه ۱۳۹۰ - مهرماه ۱۳۹۵، ویراستار محمد نوری، دستیاران اباذر نصرافصهانی و علی نوری و حسین روحانی‌صدر، ۱۳۹۵، ۳۰۰ص.

این اثر به معرفی تاریخ تأسیس، خطمشی، محصولات، فعالیت‌ها و نیز چشم‌انداز آینده می‌پردازد. شامل چهار بخش اصلی و ۲۵ فصل است.

بخش نخست با عنوان «تأسیس و تداوم» است که شامل: آغاز و بنیان‌گذاری، خطمشی و اهداف، آسیب‌شناسی است. بخش دوم با عنوان «محصولات و تولیدات» است که شامل: کتاب‌های منتشر شده، کتاب‌گویا، کتاب به خط بریل، نشریه توان‌نامه، دوماهنامه توان‌نامه، پوستر، وب‌سایت، و گروه تلگرامی معلولان فرهیخته است. بخش سوم با عنوان «فعالیت‌های فرهنگ‌سازانه» که شامل: راهنمای پایان‌نامه و تحقیق، کارگاه معلولیت‌شناسی، همایش، جشنواره و نمایشگاه، مهمانی و هم‌اندیشی، کتابخانه، بانک جامع اطلاعات معلولان، همکاری‌های مطبوعاتی، و دفتر از نگاه دیگران است. بخش سوم با عنوان «چشم‌انداز آینده» که شامل: تدبیر و برنامه‌ریزی، آثار در دست اقدام و انتشار، و طرح‌ها است.

ضرورت، نام و آرم، خطمشی و هدف، وظایف اصلی، ساختار اداری، وظایف بخش‌ها، کارنامه سه ماهه، ساختمان اداری، چشم‌انداز آینده.

دارالثقافة للمعوقين، عربی، ۱۳۹۱، ۱۰ص.

این کتاب به زبان عربی به منظور معرفی دفتر فرهنگ معلولین به جهان عرب تدوین و منتشر شده است. و شامل این سرفصل‌ها است: الاتطلاقة، الضرورة، التعريف بالمشاريع، الخطة و الهدف، النظام الاداري، دائرة المعارف المصابين بالصم، حدود الموسوعة، المؤلفون والمنتجون، لمحة تاريخية، الحجم، تكاليف الموسوعة، المصادر، فهرس منشورات المؤسسة.

کارنامه دفتر فرهنگ معلولین، جزوه، ۱۳۹۴، ۸ص، رقی.

نخست بخشی از فرمان حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر به عنوان استاندار مصر آمده که حضرت توصیه‌ها و سفارش‌هایی به مجریان دولت اسلامی

فصل ششم: کتاب گویا

دفتر فرهنگ معلولین فقط کتاب‌ها و نشریاتی را گویا می‌کند که دیگران از تولید آن امتناع دارند. اما آثاری که در دیگر مؤسسات دولتی یا مردمی تولید می‌شود خارج از دستور کار ما است. نوآوری‌های دفتر در این زمینه عبارت است:

۱- گویاسازی نشریات علمی و اطلاع‌رسانی؛ ۲- مجموعه سازی گویا؛ ۳- فرهنگ سازی در زمینه کتاب گویا.

این دفتر جهت رسیدن به اهداف مورد نظر، استودیویی ایجاد کرد و گویندگان مورد نظرش را آموزش داد و تربیت کرد. زیرا زمینه کاری دفتر با جاهای دیگر متفاوت بود. اینجا درصدد صوتی کردن آثاری بود که محتوای فرهنگی، فکری، اخلاقی و معنوی داشت. هدف‌های درسی و کمک درسی یا تفنن و سرگرمی را دنبال نمی‌کرده بلکه درصدد فرهنگ سازی و تربیت اخلاقی و فکری مد نظر بود. از این‌رو روش و محتوا جدید و نو بوده است.

این فصل نخست به معرفی آثاری که توسط این دفتر گویا شده و سپس به خدمات رسانی و فرهنگ سازی کتاب گویا می‌پردازد. بنابراین فعالیت‌های این دفتر در سه حوزه تولید کتاب گویا، خدمات رسانی و سوم فرهنگ سازی است و این سه مقوله در سه مبحث آمده است.

همچنین در این دی وی دی، نرم افزار سیر تحول قرآن که توسط مؤسسه نیکوکاری رعد الغدير، تهیه شده، نیز آمده است. این نرم افزار برای شمارش کلمات قرآن و بر اساس کتاب سیر تحول قرآن مرحوم مهندس مهدی بازرگان تهیه شده است. اطلاعات کتاب‌های گویا شده بدین شرح است:

اعجاز علمی قرآن، هاشم هاشم زاده هریسی، تهران، سازمان اوقاف و امور خیریه، ۱۳۹۲.

اعجاز در خطابه‌های قرآنی، مرضیه سادات حسینی قمی، تهران، لاهوت، ۱۳۹۰.

اعجاز علمی قرآن کریم، ترجمه علی عباسی و خزائی، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۸.

درآمدی بر نظریه اعجاز عددی و ریاضی قرآن، مجتبی نوروزی، مشهد، نسیم رضوان، ۱۳۸۹.

قرآن و طبیعت: پدیده‌های شگفت انگیز عالم آفرینش، سعید حمیدی کلیجی، قم، حلم، ۱۳۸۴.

اعجاز قرآن، سید رضا مؤدب، قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۰.

پژوهشی در اعجاز علمی قرآن: علوم کیهان شناسی، ریاضیات، زیست شناسی و پزشکی، محمد علی رضایی اصفهانی، رشت، کتاب مبین، چاپ پنجم، ۱۳۹۱

نسخه شنیداری ترجمه فارسی تفسیر المیزان
این مجموعه شامل فایل‌های گویای ترجمه فارسی تفسیر المیزان (چاپ دفتر انتشارات اسلامی، ۲۰ جلدی) نوشته علامه سیدمحمدحسین طباطبایی است. جلد‌های ۱ تا ۱۰ آن شامل ۳۵۲ ساعت گویا و در چهار عدد DVD تکثیر شده است. این مجموعه تحت مدیریت منصوره ضیائی فر مدیر بخش استودیو و کتب گویا دفتر فرهنگ معلولین و گویندگی خانم‌ها مریم هامونگرد، زینب غلامی و زهره احمدی، ویرایش علمی اباندر نصر اصفهانی

تولید آثار صوتی

احکام گویا: نسخه شنیداری توضیح المسائل و مناسک حج آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

در این لوح فشرده نسخه شنیداری توضیح المسائل آیت الله العظمی سیستانی (چاپ سال ۱۴۲۰ق) و مناسک حج ایشان (چاپ سال ۱۴۳۲ق) به همراه نسخه گویای کتاب «فقیه وارسته: سیره علمی و عملی و آثار آیت الله العظمی سیستانی» نوشته مرحوم عبدالرحیم عقیقی بخشایشی آمده است. این مجموعه شامل ۳۰ ساعت است. این پروژه با مدیریت محمد نوری و مشاوره سید رضا حسینی امین و پشتیبانی علاءالدین نجف تهیه شده است. همچنین خانم منصوره ضیائی فر نظارت این مجموعه و سرکار خانم عاطفه زرنگ گویندگی آن را به عهده داشته‌اند. مهدی ضیائی فر و سعید محمدیاری ویرایش فنی و اعظم قاسمی، علی بدیعی و حسین مظاهری ویرایش علمی آن را بر عهده داشته‌اند.

اعجاز در قرآن کریم: مجموعه کتاب‌های گویا
این لوح فشرده شامل نسخه صوتی هفت عنوان کتاب است که در ارتباط با اعجاز قرآن منتشر شده‌اند.

و سیدرضا حسینی امین و اعظم قاسمی، ویرایش فنی و سعید محمدیاری و بهادر مظاهری تهیه شده است.

ترجمه گویا صحیفه کامله سجادیه

صحیفه سجادیه کتابی حاوی ۵۴ مناجات و دعا از امام سجاد علیه السلام، امام چهارم شیعیان است و پس از قرآن و نهج البلاغه نزد شیعیان جایگاه مهمی دارد و به نام‌های «زبور آل محمد» و «انجیل اهل بیت» مشهور است.

تاکنون ترجمه‌های متعددی از صحیفه سجادیه به زبان‌های مختلفی به رشته تحریر درآمده است که از آن میان می‌توان به شصت ترجمه و شرح به زبان فارسی اشاره کرد. همچنین صحیفه به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، ترکی، اردو، اسپانیولی، بوسنیایی، آلبانیایی، تامیلی و سایر زبان‌ها نیز ترجمه شده است. از جمله ترجمه‌های فارسی بر این کتاب، ترجمه آقای جواد فاضل است که بارها منتشر شده است. دفتر فرهنگ معلولین مبادرت به گویا سازی این ترجمه کرده است و در قالب یک لوح فشرده به مدت ۱۲ ساعت عرضه کرده است.

نسخه شنیداری تفسیر راهنما

تفسیر راهنما، کتابی در تفسیر قرآن کریم اثر اکبر هاشمی رفسنجانی است که نگارش آن پیش از انقلاب اسلامی ایران آغاز شده و بعدها توسط محققان و قرآن پژوهان مرکز فرهنگ و معارف قرآن دفتر تبلیغات

اسلامی قم و زیر نظر نویسنده ادامه یافته است. از ویژگی‌های این تفسیر، بهره‌مندی از کلید واژه‌های موضوعی قرآن و برداشت‌های احتمالی در تفسیر به صورت طبقه بندی و تفکیک شده است. این تفسیر در سال ۱۳۷۲ کتاب سال جمهوری اسلامی ایران شد. به جهت ویژگی‌های خاص این تفسیر، دفتر فرهنگ معلولین تصمیم به تهیه نسخه صوتی این کتاب گرفت. در فاز نخست جلد‌های اول تا هشتم این تفسیر، گویا شد و در قالب ۳ عدد DVD و به مدت ۲۱۷ ساعت عرضه شده است. این مجموعه تحت مدیریت منصوره ضیائی‌فر، مشاوره محمد نوری، پشتیبانی علاءالدین نجف، گویندگی مریم هامونگرد و زینب غلامی و مریم کرباسچی و عاطفه زرنگ، ویرایش علمی رقیه حسن‌زاده و اعظم قاسمی، ویرایش فنی سعید محمدیاری و مهدی ضیائی‌فر تهیه شده است.

صحیفه سجادیه گویا

کتاب صحیفه سجادیه از امام چهارم شیعیان، حضرت زین العابدین علیه السلام یکی از منابع اصیل اسلامی و شیعی است. این اثر همچون قرآن شامل حقایق الهی و معارف دینی است و مسلمانان می‌توانند با فراگیری آن به زندگی ایده‌آل دست یابند. از این رو آن را زبور آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و انجیل اهل بیت نامیده‌اند. در طول چهارده قرن گذشته بر این اثر تعلیقه‌ها، شرح‌ها و مستدرک‌ها و مستندهای فراوان عرضه شده؛ از جمله واعظ شهیر حجت الاسلام حسین انصاریان شرحی مفصل و مستند بر صحیفه سجادیه نوشته‌اند. این شرح پانزده جلدی بارها چاپ شده و عموم مردم و پژوهشگران آن را سودمند یافته و از آن استقبال وسیع داشته‌اند. اطلاعات نسخه چاپی این کتاب به این صورت است: تفسیر و شرح صحیفه سجادیه، حسین انصاریان، ۱۵ جلد، قم، دار العرفان، ۱۳۸۹.

نسخه شنیداری ترجمه فارسی تفسیر مجمع البیان
مجمع البیان از معتبرترین تفاسیر شیعه و در واقع دائرةالمعارف جامعی از مباحث و موضوعات قرآنی است. مؤلف در این مجموعه پس از ذکر هر آیه در باب قرائت و واژه‌های آن سخن می‌گوید همچنین به شأن نزول هر آیه اشاره می‌کند. افزون بر آن معنا و تفسیر آیات را با استناد به احادیث و اخبار و تفاسیر دیگر فراهم می‌آورد. این تفسیر دارای شرح‌ها، گزیده و تلخیص‌ها، ترجمه‌ها، حواشی و چاپ‌های متعدد است. ترجمه فارسی که بر اساس آن این نسخه شنیداری تهیه شده، توسط علی کرمی با این مشخصات منتشر شده است: ترجمه تفسیر مجمع البیان، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۰، جلد در ۸ مجلد.

این مجموعه در قالب سه عدد DVD شامل نسخه صوتی ترجمه تفسیر مجمع البیان در ۲۷۱ ساعت است که با مدیریت آقای دکتر حسن رضائی در دفتر فرهنگ معلولین تهیه و تدوین شده است.

نهیج البلاغه پژوهی، مجموعه آثار شنیداری در شرح، معارف، ترجمه و درباره‌ها

نهیج البلاغه گنجینه بزرگ معارف اسلام، عالی‌ترین درس برای تعلیم و تربیت انسان‌ها، بهترین سرمایه خودسازی و تهذیب نفس و مؤثرترین برنامه برای ساختن جامعه‌ای سالم و پاک و سربلند است. دفتر

بنا به تقاضاهای روشندان عزیز نسخه صوتی این شرح در دفتر فرهنگ معلولین در قالب ۲ عدد DVD و ۱۴۲ ساعت تهیه شد. مدیریت گویاسازی این اثر بر عهده دکتر حسن رضایی استاد دانشگاه تهران و از اساتید روشندان بوده است.

مفاتیح الحیة گویا

مفاتیح الحیة یا کلیدهای زندگی، کتابی است که به معرفی شیوه‌های صحیح زندگی مسلمانان می‌پردازد. مؤلف زندگی انسان را بر اساس ارتباط آدمی با دیگران به پنج بخش تقسیم کرده و هر بخش با تکیه بر آیات و روایات و وظایف انسان و اینکه چه کارهایی انجام دهد و از چه اموری اجتناب نماید، توضیح می‌دهد. آیت الله عبدالله جوادی آملی فقیه، فیلسوف و مفسر قرآن کریم، مؤلف این اثر، تاکنون آثار فراوانی تألیف و عرضه کرده و در جامعه علمی مشهور است. در بین آثار ایشان، مفاتیح الحیة با استقبال عمومی مواجه شد و برخی آن را جلد دوم مفاتیح الجنان می‌نامند. از نظر مؤلف تفاوت این کتاب و مفاتیح الجنان در این است که این کتاب جهت حرکت انسان در راه حق و با چراغ حق و در منظر خداست. به بیان دیگر مفاتیح الجنان در پی بیان راه ارتباط انسان با خداست ولی مفاتیح الحیة در پی تبیین راه‌های تعامل و ارتباط با سایر موجودات است. به دلیل تقاضاهای مکرر روشندان و دیگر اقشار جامعه، دفتر فرهنگ معلولین، اقدام به گویاسازی آن نمود. متن مکتوب استفاده شده، دارای این مشخصات چاپی بوده است: مفاتیح الحیة، عبدالله جوادی آملی، به کوشش محمد حسین فلاح زاده و دیگران، قم، انتشارات اسراء، ۱۳۹۱، ۷۷۶ص.

این پروژه با مدیریت منصوره ضیایی‌فر، مشاوره محمد نوری، گویندگی زینب غلامی، ویرایش فنی سعید محمدیاری و ویرایش علمی مریم قاسمی در دفتر فرهنگ معلولین تهیه شده است.

روشنفکری حوزوی، دفتر برنامه‌ریزی گروه مطالعات راهبردی (تهیه‌کننده)، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰.

سیر حوزه‌های علمی شیعه، علی صافی گلپایگانی، مرکز نشر آثار آیت الله العظمی صافی گلپایگانی، ۱۳۹۰. شکل‌گیری و تحول حوزه‌های شیعه، محمدعلی حسینی‌زاده، مؤسسه بشرا، ۱۳۸۹.

وظایف متقابل حوزه و نظام اسلامی، خدیجه برزگر و حمید مروجی طوسی، ۲ جلد، مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر(عج)، ۱۳۹۰.

کوله‌پشتی طلبگی، قنبرعلی تیموری، کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۱.

راه و رسم طلبگی، محمد عالم‌زاده نوری، ۷ جلد، مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر(عج)، ۱۳۹۱.

گونه‌شناسی رفتار سیاسی مراجع تقلید شیعه (۱۳۵۷-۱۳۳۲)، سیدحسن هاشمیان‌فر، دانشگاه امام صادق علیه السلام، ۱۳۹۰.

مناسبات روحانیت و دولت در ایران معاصر، آیت مظفری، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۸.

این مجموعه تحت مدیریت منصوره ضیائی‌فر، مشاوره محمد نوری، پشتیبانی علاءالدین نجف، هماهنگی و نظارت سید مجید شهرستانی؛ گویندگی عاطفه زرنگ و مریم کرباسچی و زینب غلامی، ویرایش فنی سعید محمدیاری و مهدی ضیائی‌فر؛ ویرایش علمی رقیه حسن زاده و مریم قاسمی تهیه شده است.

زن و خانواده، مجموعه کتاب‌های گویا

بسیاری از فرهنگ‌ها و ملت‌ها در طول تاریخ، زن را عنصری پست، مخرب، وسوسه‌گر و دارای خصایص رذالت آمیز می‌دانستند. بر اساس این تفکر چه ستم‌ها بر زنان روا داشتند، حتی آنان را زنده زنده در گور می‌گذاشتند.

فرهنگ معلولین با هدف ترویج فرهنگ علوی و شیعی در جامعه پیروان اهل بیت علیه السلام، نسخه شنیداری کتاب پیام امیرالمؤمنین علیه السلام نوشته آیت الله ناصر مکارم شیرازی را تهیه کرده است. این شرح با این مشخصات منتشر شده است: پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام، شرح تازه و جامعی بر نهج‌البلاغه، قم، دار الکتب الاسلامیه و مدرسه امام علی بن ابیطالب علیه السلام، ۱۳۸۶، ۱۵ جلد. مجموعه شنیداری آن شامل پانزده جلد در قالب ۴ لوح فشرده و ۳۶۱ ساعت است.

حوزه و روحانیت، مجموعه کتاب‌های گویا

روحانیت یا عالمان مسلمان وظایف متعددی از قبیل هدایت فکری و معنوی جامعه، رسیدگی به دعاوی و قضاوت، اهتمام به امور حسبی و ضروری مردم مانند تأمین معیشت و رفاه ایتم را بر عهده داشته‌اند. در قرون نخست اسلامی، مدارس و عالمان دین متصدی همه علوم حتی پزشکی، طبیعی، دانش‌های پایه مانند ریاضیات بودند و تمدن بی‌نظیر اسلامی را در سده چهارم تا هفتم قمری پایه‌گذاری کردند. در دوره جدید و معاصر هم روحانیت و حوزه‌های علمیه در جریانات اجتماعی چون مشروطیت و مبارزه با استعمار؛ تأسیس نشریات فرهنگی و اجتماعی ایفاء نقش کرده‌اند. دفتر فرهنگ معلولین برای شناخت این پدیده تاریخی و اجتماعی، گویاسازی تألیفاتی درباره حوزه و روحانیت را در دستور کار دارد. اولین نسخه این مجموعه یک لوح فشرده شامل نسخه شنیداری ۹ عنوان کتاب مرتبط با حوزه و روحانیت در ۹۲ ساعت است. اطلاعات این کتاب‌ها به شرح زیر است:

درآمدی بر زی طلبگی: هنجارشناسی جلوه‌های رفتاری حوزویان، محمد عالم‌زاده نوری، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰.

این مجموعه شامل نسخه صوتی مهم‌ترین اشعار ۲۶۰ تن از شاعران برجسته سده سوم تا پانزدهم قمری درباره حضرت علی علیه السلام است که در قالب یک لوح فشرده و ۱۴ ساعت در دفتر فرهنگ معلولین تولید و عرضه شده است. آقای عباس اسلامی شرار از استادان دانشگاه در رشته ادبیات، نیز شاعر و محقق روشندل مدیریت تولید این پروژه را بر عهده داشته است. گویندگان و خوانندگان اشعار عبارت‌اند از:

عباس اسلامی شرار، غلامرضا زربانویی، هانی شرار، مریم هامونگرد، زهره احمدی، زینب غلامی، پریسا عالم‌زاده.

از جمله شاعرانی که اشعارشان در این مجموعه آمده است می‌توان از این افراد نام برد:

مولوی، سعدی، حافظ، خیام، عطار، سنایی، رودکی، فردوسی، خاقانی شروانی، کسایی مروزی، نظامی گنجوی، وحشی بافقی، محمد تقی بهار، شهریار، قیصر امین‌پور، علی موسوی گرمارودی، ابراهیم صهبا، ابن یمین فریومدی، ابوعبدالله محمد افضل مظهر الحق، ابوالحسن ورزی، ابوالقاسم امری شیرازی، ابوالقاسم حسین جانی، ابوتراب، ابوسعید ابوالخیر، اثیرالدین اخسیکتی، احمد مشجری، ادهم آرتیمانی، ازرقی هروی، اشرف الدین گیلان، اقبال لاهوری، اکبرشاه هندی، امیر سید علی همدانی، اوحدالدین کرمانی، اوحدی مراغه‌ای، اهلی شیرازی، ایران شاه ابی‌الخیر، بابا افضل، بابا افضل کاشی، بابا فغانی شیرازی، بهروز سپید‌نامه، پیر انصار، ناظم خراسانی، نجیب کاشانی، نزاری قهستانی، نسیمی شیرازی، نصرت علوی رازی، نظام دربانی قمی، نظر علی زنجانی، نظمی تبریزی، نظیری نیشابوری، نواب بیرام خان بهارلو، نوایی، واجد قمی، واعظ قزوینی، وحید قاسمی، وحید محمدی، وصاف بیدگلی، هاتف اصفهانی، هادی رنجی، هاشم تراب کاشانی، هاشمی فاطمی، همام تبریزی، هوشنگ نجفی، یحیی حدادی ابیانه، یدالله گودرزی، یعقوب حیدری و یکتای اصفهانی.

اما با ظهور اسلام، قرآن و سنت نبوی و سیره رهبران دینی، راه جدیدی پیش پای جوامع گشودند. زنان به گونه‌ای تربیت شدند که همپای مردان به میدان جهاد و نبرد می‌رفتند؛ در عرصه‌های فرهنگی، در سماع و حفظ حدیث و تبلیغ احادیث چون مردان مشارکت داشتند؛ آنان مثل دیگر اقشار به تألیف کتاب می‌پرداختند؛ در تجمع‌ها به موعظه می‌پرداختند. اما در دو سده‌ی اخیر زنان مسلمان، فعالیت‌های خود را گسترش داده تا جایگاه خاصی برای این قشر، اثبات نمایند. نیز زنان نابینا، ناشنوا و ناتوان حرکتی هم، معلولیت را مانع و سد راه خود ندانستند و با طی مدارج علمی به مقامات عالی دست یافتند. دفتر فرهنگ معلولین با توجه به ضرورت‌های موجود، نیز با هدف افزایش اطلاعات زنان دارای معلولیت مجموعه حاضر را عرضه کرده است. این لوح فشرده شامل نسخه صوتی ۴ عنوان کتاب مرتبط با خانواده در ۷۷ ساعت است. مشخصات کتاب‌ها عبارتند از:

زن و آزادی، آیت الله سید رضا صدر، به اهتمام سید باقر خسروشاهی، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چاپ چهارم، ۱۳۹۰

زن و خانواده در افق وحی، جمعی از نویسندگان، تهیه دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۱.

زوج درمانی: روابط موضوعی، جیمز دنوان، ترجمه و تألیف مصطفی تبریزی و دیگران، تهران، فرا روان، چاپ دوم، ۱۳۹۰.

مهارت‌های زناشویی، متیو مک کی و دیگران، ترجمه محمد گذرآبادی، تهران، رسا، چاپ اول، ۱۳۸۷.

شعر فارسی علوی: مجموعه اشعار شاعران سده سوم تا پانزدهم قمری درباره حضرت علی (ع)

علامه اقبال لاهوری، مجموعه کتاب‌های گویا

این مجموعه درباره علامه محمد اقبال لاهوری، یکی از شخصیت‌های معاصر مسلمان و علاقه‌مند به فرهنگ ایرانی است. اندیشه‌ها و شخصیت او برای شیعیان و ایرانیان جذاب و قابل تأمل بوده است. از این‌رو در ایران از پنج دهه قبل، آثار فراوانی درباره او تألیف، جمع‌آوری و ترجمه شده و یکی از موضوعات قابل طرح و بررسی بوده است. به دلیل درخواست‌های مکرر روشندان و عموم پژوهشگران یک مجموعه از بهترین آثار درباره علامه اقبال گویا شد. این مجموعه صوتی که دربردارنده ۹۸ ساعت فایل شنیداری است، شامل آثار زیر است:

نوای شاعر فردا یا اسرار خودی و رموز بی‌خودی، محمد اقبال لاهوری، به کوشش محمدحسین مشایخ فریدنی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۰.

قلندر شهر عشق، سبزه خطابه و گفتمان درباره علامه اقبال، محمد بقایی ماکان، نشر اقبال، ۱۳۸۲.

لعل روان، شرح و بررسی تطبیقی غزل‌های اقبال، محمد بقایی ماکان، نشر اقبال، ۱۳۸۲.

در شبستان ابد، شرح و بررسی تطبیقی جاویدنامه اقبال، محمد بقایی ماکان، نشر اقبال، ۱۳۸۲.

می‌نگریم و می‌رویم، اقبال لاهوری منادی وحدت اسلامی، محمدجعفر یاحقی و سلمان ساکت، نشر سخن، ۱۳۹۰.

تصوف در تصور اقبال، شبستری و کسروی، محمد بقایی ماکان، نشر فردوس، ۱۳۸۰.

کارنامه اسلام‌شناسی مستشرقین، مجموعه کتاب‌های گویا

دو قرن اخیر شاهد ظهور نسل جدیدی از اسلام پژوهان به نام خاورشناسان یا مستشرقین بوده‌ایم. اینان چون

از غرب برخاستند و به شرق و خصوصاً اسلام توجه ویژه‌ای داشته‌اند مستشرقین نام گرفتند. اما تأثیر فعالیت‌های آنان بر جریان تحقیقات اسلامی و سیر پژوهش‌های مسلمانان بر کسی پوشیده نیست. آنان بسیاری از منابع اصلی را احیاء و تصحیح و به چاپ سپردند؛ اولین دائرةالمعارف اسلامی را تألیف کردند؛ همچنین به نقد رهیافت‌ها و مسلمات و مفروضات علوم دینی مسلمانان پرداختند و خلاصه جریان جدیدی در عرصه اسلام پژوهی گشودند. دفتر فرهنگ معلولین به منظور معرفی کارنامه استشرقاق به ویژه در اختیار گذاشتن نقدهایی که کارشناسان بر این کارنامه داشته‌اند، چند مجموعه را به روش گویا تقدیم می‌کند. این مجموعه که دربرگیرنده ۹۶ ساعت فایل صوتی است به عنوان نخستین تولید از کارنامه اسلام‌شناسی مستشرقین شامل شش کتاب زیر است:

نقد شبهات پیرامون قرآن کریم، محمدهادی معرفت، حسن حکیم باشی (مترجم)، نشر تمهید، ۱۳۸۹.

مستشرقان و حدیث: نقد و بررسی دیدگاه‌های گلدزپهر و شاخت، سهیلا شینی میرزا، نشر هستی نما، ۱۳۸۵.

حدیث اسلامی خواستگاه‌ها و سیر تطور، هارالد موتسکی، ترجمه مرتضی کریمی نیا، نشر دارالحدیث، ۱۳۹۰.

نقد آثار خاورشناسان: شامل زندگینامه علمی و نقد آثار بیست تن از خاورشناسان نامدار، مصطفی حسینی طباطبایی، نشر چاپخش، ۱۳۷۵.

مقالات همایش بین‌المللی قرآن و مستشرقان، جلد ۱، جمعی از مؤلفان، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۱.

نقد و بررسی آراء خاورشناسان در مورد احادیث نبوی، محمد بهاء‌الدین، ترجمه ولی‌الله حسومی، نشر دانشکده اصول الدین، ۱۳۹۱.

نوشته منصور برجیان، معلولین نامدار ایران و جهان نوشته محمدرضا بیگدلی و منصور محمدی زاده، غدیر شناسی تألیف محمد دشتی، دیپلماسی و رفتار سیاسی در اسلام تألیف سیدمحمد موسوی آثار دیگری هستند که نسخه شنیداری آنها در این لوح فشرده آمده است.

این مجموعه در قالب یک لوح فشرده و ۷۴ ساعت تحت مدیریت منصوره ضیائی‌فر، مشاوره محمد نوری، پشتیبانی علاءالدین نجف، گویندگی عاطفه زرنگ و مریم کرباسچی و زینب غلامی و مریم هامونگرد و علی تجدد، ویرایش فنی مهدی ضیائی‌فر و سعید محمدیاری، ویرایش علمی اعظم قاسمی و حسین مظاهری و مریم قاسمی تهیه شده است.

مولانا، مجموعه کتاب‌های گویا

مولانا جلال‌الدین محمد رومی از دانشمندان مسلمان و عارفانی است که مورد توجه پژوهشگران و نویسندگان بوده است. به طوری که در دهه‌های معاصر بیشترین کتب و مقالات در اروپا و آمریکا درباره او عرضه شده است. مولانا در زمینه معلولین نظریه‌ها و آراء خاصی دارد؛ یأس و دل‌مردگی را عامل بدبختی و شقاوت و عقب‌ماندگی آدمیان می‌داند و در مقابل عشق و امیدوار بودن را علت پیشرفت و سعادت می‌شمارد. به همین دلیل معلولین جهان حتی معلولین غیرمسلمان از کتب و آراء او استقبال نموده‌اند. دفتر فرهنگ معلولین به منظور گسترش اندیشه‌های وی منتخبی از کتب که از سوی پژوهشگران درباره او ارائه شده در قالب یک لوح فشرده و ۸۳ ساعت منتشر کرده است. این مجموعه شامل آثار زیر است:

رساله در تحقیق احوال و زندگانی مولانا جلال‌الدین محمد مشهور به مولوی، بدیع الزمان فروزانفر، نشر زوار، ۱۳۹۰.

کتاب راهنمای معلولین، مجموعه آثار شنیداری

این لوح فشرده شامل نسخه صوتی ۲۸ عنوان از کتاب‌های دفتر فرهنگ معلولین و ۵ عنوان دیگر از آثار مرتبط با معلولین است که توسط ناشران دیگر منتشر شده‌اند. عناوین کتاب‌های گویا شده دفتر فرهنگ معلولین در این مجموعه عبارتند از: افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین، دیدگاه‌ها درباره مشکلات و راه کارها؛ سوره روشندان: تکریم نابینایان در قرآن کریم؛ نیایش معلولین: ادعیه امام سجاد علیه السلام در دشواری‌ها و نیازها؛ رودکی شاعر روشندل؛ حلیه یا زیبا نگاشته، شفاء خواهی از زیورهای مخطوط نبوی؛ حقوق فرهنگی معلولین؛ قانونگذاری برای معلولین: مصوبات مجلس شورا؛ رفتار با معلولین در سیره معصومین علیهم السلام؛ خدمات مرحوم حسین گلپیدی، بنیانگذار مدرسه ناشنویان اصفهان؛ فعالیت‌های مجلس شورای اسلامی در عرصه معلولین؛ وصال شیرازی، شاعر نابینای اهل بیت علیهم السلام؛ شوریده، روشندل شیرین سخن؛ ناشنوایی در ادبیات فارسی؛ دکتر خزائی، قانونگذار روشندل؛ غیاث شیرازی، شاعر روشندل؛ روز جهانی معلولین؛ دوازدهم آذر/ سوم دسامبر؛ ادیب نیشابوری، استاد ادیبان معاصر ایران؛ صحبت لاری، روشندل خطیب و شاعر؛ داود انطواکی، طبیب نابینا؛ انور شیرازی، شاهزاده نابینا؛ زکریای رازی، دانشمند و طبیب روشندل؛ امری شیرازی، شاعر مکتف؛ روز جهانی عصای سفید (نابینایان)، دیدگاه، تحلیل و گزارش؛ خائف روشندل، افتخار فارس؛ آیت الله سید هبه‌الدین شهرستانی، سلسله جنیان خاندان؛ بشار بن بُرد، روشندل اصلاح‌طلب در دوره خلافت عباسی؛ سید عبدالهادی شیرازی، مرجع و خادم روشندل؛ صبر ایوب: ایوب نبی، اسوه معلولین.

همچنین کتاب‌های نوابغ و مشاهیر معلول جهان

نبوده است. از این رو نیاز فرهیختگان نابینا به این نشریه، با گویا سازی آن در برنامه‌های دفتر فرهنگ معلولین قرار گرفت.

این مجموعه شامل دو لوح فشرده است. لوح فشرده شماره یک شامل نسخه شنیداری شماره اول تا ششم این نشریه است و مدت زمان آن ۸۰ ساعت است. لوح فشرده دوم نیز شامل نسخه شنیداری شماره‌های هفتم تا دوازدهم این مجله است و مدت زمان آن ۶۴ ساعت است.

این نسخه شنیداری تحت مدیریت منصوره ضیائی‌فر، مشاوره محمد علی مهدوی‌راد، پشتیبانی علاءالدین نجف، نظارت سیدرضا حسینی امین، گویندگی مریم کرباسچی و زینب غلامی، ویرایش فنی سعید محمدیاری و بهادر مظاهری، ویرایش علمی حسین مظاهری و ابادر نصراصفهانی و اعظم قاسمی تهیه شده است.

نسخه شنیداری مجله توان نامه

«توان نامه» فصلنامه مطالعاتی و اطلاع‌رسانی در حوزه معلولیت و توانمندسازی است که از سال ۱۳۹۳ توسط دفتر فرهنگ معلولین منتشر می‌شود. در این نشریه مقالات، گزارش‌ها و اخباری در راستای توان‌سازی، توان‌بخشی و توان‌نمایی مددجویان معلول تولید می‌شود. تاکنون شش شماره از این نشریه منتشر شده است. از مدتی پیش مدیریت دفتر تصمیم به تهیه نسخه صوتی این نشریه نیز گرفت و در همین راستا، لوح فشرده توان نامه گویا تهیه شد. در لوح فشرده شماره یک، نسخه صوتی شماره ۱ تا ۳ دو ماهنامه در ۲۰ ساعت و در لوح فشرده شماره دو، شماره‌های ۴ تا ۶ دو ماهنامه در ۳۰ ساعت آمده است.

مولانا: دیروز امروز فردا، آنه ماری شیمیل، ترجمه محمد طرف، نشر بصیرت، ۱۳۸۹.

مولانا جلال الدین: زندگانی، فلسفه، آثار و گزیده‌هایی از آن‌ها، عبدالباقی گولپینارلی، ترجمه توفیق هاشم پورسبحانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ چهارم، ۱۳۸۴.

پله پله تا ملاقات خدا: درباره زندگی، اندیشه و سلوک مولانا جلال الدین رومی، عبدالحسین زرین کوب، نشر علمی، چاپ بیست و ششم، ۱۳۸۴.

نیایش‌های مولانا، جلال الدین محمد باقر چلبی، حافظ حسین طوپ، مترجمان بهاءالدین خرمشاهی، توفیق سبحانی، محمد جعفری، نشر باغ نو، ۱۳۸۹.

معنای زندگی از نگاه مولانا و اقبال، نذیر قیصر، ترجمه محمد بقائی، انتشارات تهران، ۱۳۹۱.

این مجموعه تحت مدیریت منصوره ضیائی‌فر، مشاوره محمد نوری، پشتیبانی علاءالدین نجف، گویندگی زینب غلامی و مریم هامونگرد، ویرایش فنی مهدی ضیائی‌فر و سعید محمدیاری، ویرایش علمی رقیه حسن‌زاده تهیه شده است.

نشریه آینه پژوهش گویا

نسخه شنیداری ۱۲ شماره نخست مجله آینه پژوهش، مهم‌ترین نشریه در عرصه نقد کتاب، کتابشناسی و اطلاع‌رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی است. مجله آینه پژوهش در دو دهه اخیر، استقبال پژوهشگران و نخبگان را به همراه داشته و کارآمدترین دو ماهنامه فارسی در عرصه اطلاع‌رسانی اسلامی شناخته شده است. مقالات، گزارش‌ها، نقدها و توصیف‌های آن، تأثیر اساسی در تحقیقات نویسندگان مسلمان، نیز در روزنامه‌نگاری شیعی - ایرانی داشته است. اما متأسفانه برای عموم روشندان قابل استفاده

فرهنگ سازی

تاریخی کتاب گویا؛ نقش کتاب گویا در گسترش اشتغال روشندان؛ خط تولید کتاب گویا؛ سابقه حقوق کتاب گویا در ایران. همچنین گزارش‌هایی درباره نشریات و مرکز ویژه کتاب گویا در جهان و چند مآخذشناسی.

این ویژه نامه برای اولین بار مباحث زنده و جدیدی را مطرح کرده و به تجزیه و تحلیل مشکلات و معضلات و کارشناسی راه کارها و راه حل‌ها می‌پردازد. نیز درصدد است تجارب جهانی را به داخل منتقل کند، ضعف‌ها را شناسایی و قوت‌ها را معرفی نماید.

میزگرد کارشناسان: دفتر فرهنگ معلولین با دعوت کارشناسان کتاب گویا و مناظره و هم‌اندیشی بین آنان به تجزیه و تحلیل معضلات و موانع و همچنین اقتضائات و توانمندی‌های نابینایان ایران در سال ۱۳۹۲ برگزار کرد. موضوعات مهمی در این جلسه مطرح شد و هنوز مباحث آن جدید و راهگشا است.

پیشنهادات کارشناسان: جمع‌بندی دفتر فرهنگ معلولین در این حوزه عبارت بود از چند پیشنهاد که خلاصه آن تقدیم می‌گردد:

۱- ضرورت تقنین قانون مشخصی برای کتاب گویا توسط دستگاه‌های قانونگذار، این قانون اگر در مجلس شورای اسلامی مطرح و تصویب به صورت طرح یا لایحه بهتر است؛ اما اگر امکانش نیست به صورت قوانین اجرای وزارت فرهنگ و ارشاد توسط هیئت دولت مصوب گردد.

لازم است در این قانون جایگاه خاصی برای کتاب گویا مشخص، نیز متولی معینی برای آن معین و تصویب گردد.

۲- همچون دیگر پروژه‌های فرهنگی، دولت از تولید و نشر کتاب گویا حمایت نماید.

۳- دولت به تولید و پخش کتاب گویا نظارت داشته و مجوزهای مربوطه را صادر نماید. با این روش تشتت و چندگانگی و بی‌کیفیتی‌ها به نظم و کیفیت و یکسان سازی تبدیل خواهد شد.

۴- در کتاب سال و کتاب جهانی جمهوری اسلامی، کتاب گویا را هم شرکت دهند. یا جشنواره مستقلی برای کتاب گویا در نظر و سالانه اجرا شود.

کتاب گویا (Talking Book یا Audio Book) به رغم اهمیت و تأثیر آن هنوز در جامعه ایران پذیرش حقوقی نشده است. با اینکه در جهان با استقبال مواجه بوده و در مواردی از نظر تیراژ و تأثیر جای کتاب‌های کاغذی را گرفته است.

هم اکنون در ایران قوانین مصوب برای کتاب‌های کاغذی یا بینایی هست، سالانه دولت از ناشران و نویسندگان به منظور حمایت از آنان، آثار بسیاری را خریداری می‌کند، جشنواره‌های فصلی، صنفی، ملی و جهانی به منظور تشویق و حمایت برای کتاب‌های بینایی برگزار می‌کند، اما دریغ از یک نگاه به کتاب گویا. اگر گاه سازمان بهزیستی اقداماتی انجام می‌دهد، موردی است و جامع و مستمر نمی‌باشد. این دلایل دفتر معلولین را ترغیب کرد تا فرهنگ سازی برای کتاب را جدی گرفته و اقدامات و فعالیت‌هایی در این عرصه داشته باشد. اینجا اهم این فعالیت‌ها معرفی می‌شوند.

انتشار ویژه نامه: به منظور شناسایی مشکلات و اطلاع‌رسانی نسبت به مشکلات جامعه نابینایی در عرصه کتاب گویا، یک شماره از مجله توان نامه را به کتاب گویا اختصاص دادیم این شماره در بهمن ماه ۱۳۹۲ منتشر شد و شامل این مباحث است: میزگرد با حضور کارشناسان؛ مقاله‌هایی با عناوین تحولات

۳- مجموعه سازی منابع گویا

۴- دائرةالمعارف گویا

از این چهار محور، مجموعه سازی، گویا سازی نشریه و گویا سازی منابع چند جلدی مثل تفسیر المیزان اجرا شد و تجارب ذی قیمتی به دست آمد.

مجموعه این اقدامات که با عنوان فرهنگ سازی از آن یاد می‌کنیم در سال‌های اخیر در این دفتر مورد توجه بوده است و فعالیت‌های بسیار در این عرصه انجام شده است.

خدمات رسانی

این دفتر صرفاً به تولید کتاب گویا یا به فرهنگ سازی اهتمام نداشت و به خدمات رسانی هم پرداخته است. تلاش شده آثار گویای تولیدی در سایر مراکز نیز، در آرشیو این دفتر تجمع گردد، سپس فهرست کاملی برای آنها آماده شد. این فهرست روی سایت دفتر قرار گرفت.

کاربرانی که نیاز به کتاب گویا داشتند با مراجعه به فهرست یا تماس تلفنی یا ایمیلی، درخواست نموده کتاب درخواست شده در اسرع وقت برای آنان ارسال می‌شود. لازم به یادآوری است تمامی خدمات رایگان است.

برای گسترش خدمات رسانی، تیم کتاب گویا درصدد انتشار مآخذشناسی جامع کتاب گویا می‌باشند این مآخذشناسی حدود سه سال وقت گرفت و تا چند ماه آینده منتشر خواهد شد.

۵- فناوری و تجهیزات کتاب گویا بسیار گران و نیاز به تجدید و نوسازی دارد. دولت در این زمینه هم لازم است تلاش کند.

۶- به منظور ارتقا و ایجاد عقل جمعی و مفاهمه در باب کتاب گویا لازم است، همایش سالانه برگزار شود، نشریه علمی و کارآمدی تأسیس و با حمایت از تأمین تشکل‌های کتب گویا، بستر لازم برای توسعه آن فراهم گردد.

مطالعه و پژوهش: این دفتر در پنج سال اخیر همواره به مطالعه و پژوهش درباره کتاب گویا مشغول بوده است و غیر از ویژه نامه، آثار دیگری مثل مآخذشناسی کتاب گویا، فرهنگنامه کتاب گویا و چند اثر دیگر را در یک سال آتی منتشر خواهد کرد.

ویژگی این آثار مرجع بودن آنها است و می‌تواند نیازهای پژوهشی پژوهشگران را تأمین نماید و منشأ تألیفات و تحقیقات جدید گردد.

مطالعه برای نوآوری: چند دهه است کتاب گویا در ایران به همان شکل و روش اول تولید می‌شود. به منظور نوآوری و تجدید روش‌ها مطالعاتی انجام شده و طرح‌هایی برای اجرای آزمایشی پروژه‌های جدید تدوین شده است. البته بعضی از آنها به نتیجه رسیده است. این نوآوری‌ها را در چند محور معرفی می‌کنیم:

۱- گویا سازی نشریات

۲- گویا سازی کتب مرجع و چند جلدی

فصل هفتم: کتاب به خط بریل

بعضی مراکز معلولیتی دارای خط‌مشی چاپ و نشر هستند و فقط به تولید و نشر کتاب بریل اقدام می‌کنند یا عمده فعالیت آنها این نوع کتاب است. اما همانطور که در بخش اول در فصل خط‌مشی توضیح داده شد، خط‌مشی این دفتر فقط چاپ و نشر آثار بریل نیست بلکه به دنبال فرهنگ سازی است. اما بر شناخت اقتضانات و مسائل و نیز معضلات بریل اقدام به چاپ و نشر قرآن کریم به خط بریل کردیم تا مسائل حوزه را دقیقاً شناسایی کنیم. همچنین آثار دیگری به خط بریل منتشر شد ولی همواره اعلام کرده‌ایم از منظر پژوهشی به حوزه بریل ورود داشته‌ایم و کاری که متصدی بسیار دارد اساساً جذابیتهایی برای ما ندارد. این فصل علاوه بر معرفی آثاری که به خط بریل چاپ و نشر یافته، دیگر فعالیت‌های این دفتر را در حوزه بریل معرفی و گزارش می‌کنیم.

تولید آثار

چند اثر مورد نیاز نابینایان شناسایی و تبدیل به بریل شده است. کتب بریل تولیدی رایگان به کتابخانه‌های مهم مراکز استان‌ها ارسال شده تا در اختیار روشندان عزیز قرار گیرد. این کتب بریل هم‌اکنون به اکثر شهرهای بزرگ ایران و نیز برخی از کشورهای خارج از ایران ارسال شده است. این بخش به معرفی آثار تولید شده می‌پردازد.

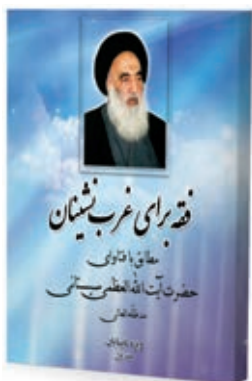
قرآن کریم، ۱۰ جلد، ۱۳۹۳، ۴۰۰ نسخه

این قرآن نسبت به قرآن‌های بریل پیشین ویژگی‌ها و امتیازاتی دارد. ما مثل بسیاری از ناشران قرآن بریل قرآن دارای رسم الخط عثمان طه را مبنای کار قرار دادیم و هدف این بود که حافظان و قاریان روشندان که تعداد آنها کم نیست، بتوانند راحت‌تر از این کتاب آسمانی بهره ببرند.

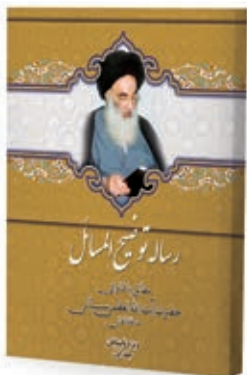
در سال‌های متمادی انتشار قرآن کریم به خط بریل، مورد توجه علاقمندان و قرآن پژوهان قرار داشت. ثمره این علاقه و توجه در حوزه فعالیت‌های قرآنی، اهتمام به برگردان مصحف شریف به خط بریل در نسخه‌های با ترجمه و بدون ترجمه در سال‌های گذشته بود. اما در این میان، نکته قابل توجه، انتشار نسخه بریل قرآن کریم، با کمترین اشکالات و در عین حال اصلاح برخی علائم اضافی در رسم الخط عربی بریل است. دفتر فرهنگ معلولین طی اقدامی فرهنگی، قرآن کریم را با رعایت نکات اصلاحی منتشر کرد و تجاربی از این طریق به دست آورد.

قرآن‌های بریل موجود از لحاظ رسم الخط، ضبط و علائم وقف دارای ایراداتی بودند که تا آنجا که تجربه و دانش ما اجازه می‌داد، اقدام به رفع این نواقص کردیم و سعی شده که قرآنی بدون غلط منتشر شود. از خصوصیات ویژه این قرآن این است که مطابق ضوابط و قواعدی تنظیم شده که قرآن پژوهان نابینا بتوانند راحت به مطالعه آن بپردازند. همچنین نکات زیر هم در مورد این قرآن رعایت شده است: هر سه جزء از متن قرآن به خط بریل در یک جلد جداگانه تنظیم شده است. جمعا ده جلد شده است؛ متن مصحف شریف روی برگه‌های سایز A4 و وزن ۱۶۰ گرم تبدیل

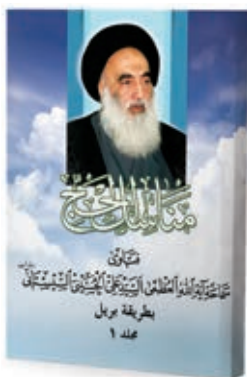

احکام اسلامی پیوند دهد و آن معلومات را برای کسانی که در آن رشته تخصص ندارند دوست داشتنی کند.

توضیح المسائل، آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی، جلد، ۱۰۰ نسخه

مناسک الحج، آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی، جلد، ۱۰۰ نسخه

به بریل شده است؛ به منظور سهولت در قرائت و دسترسی آسان تر به شماره آیات، شماره آیات داخل پرانتز گذاشته شد؛ علائم وقف مورد استفاده بر طبق ضوابط مرکز طبع و نشر قرآن کریم است. این ضوابط در ابتدای هر جلد از این مصحف به دو زبان عربی و فارسی درج شده است؛ تمام حزب های این قرآن از ابتدای پاراگراف آغاز شده همچنین تقسیم بندی جزء ثلث، ربع حزب در آن صورت گرفته است؛ در بالای هر صفحه از این مصحف شماره جزء، نام سوره، درج شده که راهنمای خوبی برای کاربران است؛ ابتدای هر سوره بگونه ای تنظیم شده که در آن شماره و نام سوره، شماره جزء، حزب، تعداد آیات آن سوره و مکی، مدنی بودن آن ذکر شده است؛ در هر جلد توضیحات آن به صورت خط بینایی هم بر روی جلد آورده شده است. همچنین همان توضیحات به خط بریل در صفحه نخست آمده است؛ ده جلد این مصحف شریف درون جعبه ای با طراحی زیبا قرار گرفته تا هم حمل و نقل آن آسان تر شود.

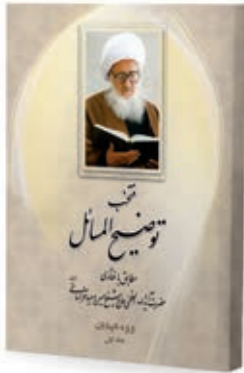

مجموعه اسناد حقوق بشر، ۱ جلد، ۲۰۰ نسخه
با همکاری کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران و شامل اعلامیه جهانی حقوق بشر؛ اعلامیه اسلامی حقوق بشر؛ کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت است.

فقه برای غرب نشینان، آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی، ۲ جلد، ۱۰۰ نسخه

این کتاب کوششی است در زمینه بیان برخی احکام فقهی برای مردمانی که پیش آمده تا میهن خود را ترک نموده و در کشورهای غیر اسلامی زندگی می کنند مولف تلاش دارد تا خوانندگان را به فقه و

منتخب توضیح المسائل، آیت الله العظمی وحید خراسانی، ۲ جلد، ۵۰ نسخه

حقوق فرهنگی معلولان، از آثار تألیف شده در مرکز، ۱ جلد، ۱۰۰ نسخه

اصول دین، آیت الله العظمی وحید خراسانی، ۲ جلد، ۵۰ نسخه

سوره روشندان، از آثار تألیف شده در مرکز، ۱ جلد، ۱۰۰ نسخه

فرهنگ سازی

پس از نشر آثاری به خط بریل که از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ طول کشید، مجموعه تجارب به دست آمده به علاوه مطالعاتی که در این سالها انجام یافته بود در قالب یک شماره مجله توان‌نامه، ویژه‌نامه خط بریل منتشر شد و از این طریق اقدام به فرهنگ سازی گردید. این ویژه‌نامه شامل بخش‌های مقالات، مصاحبه‌ها، معرفی خادمان بریل، چاپ و نشر آثار بریل، معرفی مراکز و جمعیت‌هایی که به بریل می‌پردازند، معرفی همایش‌ها

چشم بصیرت به زبان اردو هندی، ۱ جلد، ۴۰ نسخه

معین و مصوب نشده است. با اینکه خط بریل حدود یکصد سال در ایران قدمت دارد.

لازم است دولت و مجلس شورای اسلامی تکلیف خط بریل، زبان اشاره و کتاب گویا را در ایران مشخص نمایند و با تصویب قوانینی، جایگاه حقوقی این آثار را تثبیت کنند. سالانه جشنواره‌های متعدد برای کتاب معمولی برگزار و نویسندگان و ناشران تشویق می‌شوند. کتاب بریل هم لازم است جشنواره داشته باشد و از نویسندگان و ناشران آن حمایت و آنان تشویق شوند. اما پیش از هر چیز لازم است وضع قانونی بریل روشن، سپس مسئولیت آن و اینکه کدام نهاد متصدی امور آن است، مشخص گردد.

- عدم تفکیک حوزه‌های بریل؛ برخی از تشکلهای مردمی درصدد جدا کردن قرآن بریل از دیگر آثار بریل است و برای حل مشکلات قرآن بریل جلسات برگزار می‌شود و تلاش در رفع موانع حقوقی آن نموده‌اند. اما به دیگر آثار بریل اهمیتی ندارند.

این خطا است و موجب ضرر و زیان‌های فراوان می‌گردد. و لازم است تکلیف همه آثار بریل با هم سامان پذیرد. از این‌رو دفتر فرهنگ معلولین از ابتدا درصدد حل ریشه‌ای و جامع مشکل بوده است.

- خط بریل در ایران فاقد تحقیقات پشتیبان است و درباره ابعاد و مسائل آن کار نشده است. برای اولین بار مجموعه‌ای درباره این خط در مجله توان‌نامه در سال ۱۳۹۳ منتشر شد. اما تحقیقات به ویژه درباره موضوعی مثل بریل در ایران بسیار مشکل است. زیرا منبع کافی وجود ندارد و پژوهشگر ناچار است با تلاش فراوان اطلاعاتی را از گوشه و کنار گردآوری کند. راه حل این است که نیکوکاران یا دولت از این‌گونه تحقیقات پشتیبانی کند.

- آثار بریل زحمت و هزینه‌های مضاعف دارد و به حمایت‌های مردمی و دولتی نیاز مبرم است.

- تشمت در آثار بریل؛ وضعیت کنونی این‌گونه است که هر مؤسسه و مرکزی دستگاه بریلی خریداری می‌کند و به سلیقه خودشان شروع به چاپ و نشر آثار بریل می‌نماید. هیچ ضوابط و آیین‌نامه و حتی نظارتی در کار نیست. لازم است دستگاهی مثل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نظارت داشته و نیز مجوز بدهد.

و رویدادهای بریل و بالاخره کتابشناسی است و در شهریور ۱۳۹۳ منتشر گردید. از این‌رو برای اولین بار مجموعه‌ای از اطلاعات در اختیار پژوهشگران و کاربران قرار گرفت.

کارشناسی و آسیب شناسی

به منظور بررسی ابعاد و جوانب خط بریل و کارایی آن و موانع و مشکلات آن یک میزگرد با حضور بیش از ده کارشناس بریل و صاحب‌های متعدد با متخصصان بریل انجام شد. و دیدگاه‌ها و نظریات آنان در مجله توان‌نامه و روی سایت درج شده است.

مجموعه بررسی‌ها و گفت‌وگوها نشانگر این است که خط برجسته یا بریل که مورد استفاده نابینایان است، معضلات و مشکلات بسیاری دارد. این مشکلات عبارت‌اند از:

- فقدان جایگاه قانونی؛ آثار به خط بریل و قرآن‌هایی که با زحمت فراوان به خط بریل منتشر می‌شود، قانون مشخص در ایران ندارد، نیز سازمان متصدی بریل هم

عقب هستیم. البته از نظر قدمت و سابقه و کارنامه اقداماتی که در ایران شده از همه کشورهای منطقه جلو هستیم.

اطلاع‌رسانی

جهت گسترش اطلاع‌رسانی چند اقدام همزمان در دفتر در حال اجرا و نهایی شدن است. اینها غیر از بانک جامع اطلاعات معلولان است که بخشی از آن به بریل اختصاص دارد و در فصل ویژه خودش به آن می‌پردازیم. اما دیگر فعالیت‌های اطلاع‌رسانی در زمینه بریل عبارت‌اند از:

- جمع‌آوری اطلاعات آثار بریل از ایران و جهان و انتشار این اطلاعات به صورت کتابشناسی. این کتابشناسی متأسفانه پیشرفت کند داشته و محقق آن با اینکه نابینا و کارشناس بریل است ولی در کتابشناسی سر رشته چندان ندارد و هنوز نتوانسته پیشرفت چشمگیری داشته باشد. ولی قرار است با تقویت مدیریت پروژه، این کتابشناسی را تا سال آینده منتشر کنیم.

- راه‌اندازی آرشیو یا موزه - آرشیو بریل؛ یعنی آثار قدیمی بریل جمع‌آوری و برای آنها شناسنامه هویت نوشته می‌شود. نیز طبقه‌بندی می‌گردد تا از گزند عوامل مخرب در امان بماند.

- پروژه دیگری کار شده و در مراحل آخر است، به نام کتاب سنجی بریل یا کتاب بریل سنجی.

این پروژه درصدد است آمار و ارقام بریل را در زمینه‌های مختلف جمع‌آوری کند؛ مثلاً در زمینه ناشران بریل در ایران و دیگر کشورها، ناشران قرآن بریل، ناشران کتاب کودک بریل، همچنین آمارهای خود آثار بریل و طبقه‌بندی آنها، آمار بریل کاران یا خادمان بریل و بالاخره در همه زمینه‌ها آمار و ارقام احصاء و گردآوری و پس از پردازش‌های آماری و تحلیل به صورت یک جلد کتاب در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. مواردی که معرفی کردم اهم اقدامات این دفتر در زمینه بریل است.

دفتر فرهنگ معلولین به نوبه خود برای حل این مشکلات کوشیده است. از مدیران و معاونان محترم نهادهای دولتی مثل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دعوت کرده و وضعیت نابسامان را توضیح داده است. حتی در چند نامه به مدیران ارشد، وضعیت وخیم کتاب بریل را توضیح داده است.

دیگر فعالیت‌ها

غیر از کارهای پیشین، چند اقدام مهم دیگر در زمینه آثار بریل در این دفتر انجام شده یا در حال پیگیری و نهایی شدن است.

این اقدامات به اجمال معرفی می‌شوند:

- متأسفانه در زمینه آثار بریل به ویژه قرآن بریل، تحقیقات زیربنایی و راهبردی بسیار اندک است. این‌رو چند کار را در سه سال اخیر شروع کردیم که در حال به نتیجه رسیدن و انتشار است:

۱- بررسی تطبیقی قرآن‌های بریل؛ نابینایان به هنگام قرائت یا مطالعه قرآن‌های بریل تشتت و اختلاف‌هایی دارند زیرا هر یک از قرآن منتشره‌ای استفاده می‌کند و این قرآن‌ها با هم اختلاف دارند. منشأ اختلاف‌ها یا در قرآن مبدأ است یا در آیین‌نامه‌ای که خودشان دارند. از این‌رو پروژه‌های تعریف شد که تمامی قرآن‌های بریل بررسی و اختلافات آنها ضبط و ثبت گردد.

در گام دوم به سراغ منشأ این اختلافات می‌رویم و بالاخره تلاش داریم دستورالعمل واحدی را پیشنهاد دهیم.

- تماس و جلسات با نهادهای پژوهشی مثل مرکز تحقیقات مجلس شورای اسلامی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و مؤسسه دین پژوهان جهت ترغیب به مطالعه و تحقیق در زمینه خط بریل و سامان‌دهی به آثار بریل.

- فرهنگنامه یا دانشنامه بریل اقدام دیگری است که در پی آن بوده‌ایم و در حال آماده شدن است.

- تدوین تاریخ بریل در ایران پروژه مهم دیگری است که با انجام آن معلوم می‌شود ایران و مراکز چاپ و نشر بریل چه جایگاهی در بریل دارند.

متأسفانه در این زمینه‌های پژوهشی در عرصه بریل حتی نسبت به کشورهایی مثل عربستان سعودی

فصل هشتم: نشریه توان نامه

دفتر فرهنگ معلولین از تابستان ۱۳۹۲ مبادرت به انتشار نشریه‌ای با عنوان توان‌نامه در موضوع معلولیت و معلولین با رویکرد مطالعاتی و اطلاع‌رسانی کرده است. پیش از این مجله‌ای به نام «فرهنگ معلولین» به صورت مجازی و الکترونیک روی سایت منتشر می‌کرد که دو شماره بیشتر نداشت. اما این مجله در دو ورژن کاغذی و گویایی عرضه می‌شود. این مجله تا شش شماره به صورت دو ماهنامه منتشر می‌شد و پس از اخذ مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از تابستان ۱۳۹۴ به شکل فصلنامه منتشر می‌شود.

در معرفی این نشریه که در نخستین شماره آن توسط سردبیر نوشته شده آمده است: «توان‌نامه» با هدف توان‌سازی، توان‌بخشی و توان‌نمایی مددجویان معلول شکل گرفت و متولد شد. جامعه نابینایان، ناشنوایان و مددجویان حرکتی به درجات عالی بلوغ و رشد رسیده‌اند و به مجله‌ای مرجع با مباحث کاملاً علمی نیاز مبرم دارند. از این رو لازم است نشریه‌ای در سطح معلولان نخبه و هم‌افق با تفکرات و تأملات آنان منتشر گردد.

نظام اداری

مدیر مسئول و سردبیر این نشریه آقای علی نوری است. نیز نشریه دارای شورای علمی است که شخصیت‌های برجسته‌ای از حوزه و دانشگاه در آن عضو هستند از جمله: احمد مسجد جامعی؛ علاءالدین نجف؛ محمدرضا حاشمی؛ سید محمد مهدی جعفری؛ محسن آرمین؛ سید ساعد مطهری؛ محمد رضا یوسفی؛ سید محمد علی ایازی؛ صادق کامران؛ سید ابوالفضل موسویان؛ سید مهدی صادقی‌نژاد؛ رحیم نوبهار؛ مجتبی بدیعی؛ محمد نصر اصفهانی؛ مصطفی شیروی؛ سید مهدی طباطبائی؛ مهدی منتظرالقائم.

در هر شماره از این نشریه، پرونده ویژه‌ای برای یکی از مسائل و موضوعات مرتبط با معلولین گشوده می‌شود و مطالب و مباحث متنوعی درباره آن می‌آید. همچنین در هر شماره در بخش «پرونده عمومی» مطالب متنوعی درباره معلولیت و معلولین ذیل سرفصل‌های مقاله، گفت‌وگو، شخصیت‌شناسی، اخبار و اطلاع‌رسانی، همایش‌ها، کتاب و نشریات و... عرضه می‌شود.

پرونده‌هایی که طی انتشار ۹ شماره نشریه بررسی شده‌اند عبارتند از:

- ویژه فرهنگ مناسب‌سازی؛ شماره اول، دو ماهنامه، شهریور و مهر ۱۳۹۲.
- ویژه کتاب گویا؛ شماره دوم و سوم، دو ماهنامه، آبان- بهمن ۱۳۹۲.
- ویژه خط و الفبای بسودنی (بریل)؛ دو ماهنامه، شماره چهارم تا ششم، فروردین- شهریور ۱۳۹۳.
- ویژه ناشنوایی و زبان اشاره؛ فصلنامه، شماره اول، تابستان ۱۳۹۴.
- ویژه پیشگیری، فصلنامه، شماره دوم و سوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۴.

دو ماهنامه توان‌نامه

مجله توان‌نامه با رویکرد جدید و به روش علمی و کارشناسی و با کمک گرفتن از متخصصین به موضوعات معلولیت می‌پردازد. این مجله نخست هر دو ماه یکبار منتشر می‌شد ولی پس از اخذ مجوز تبدیل به فصلنامه شد. نخست شش شماره‌ای که به صورت دو ماهنامه منتشر شد معرفی می‌شود:

وقایع جهان اسلام
حوادث ورزشی
کارنامه اجمالی دفتر فرهنگ معلولین

مقدمه این شماره: جامعه معلولین در ایران و دیگر کشورهای اسلامی در دهه‌های اخیر پیشرفت و رشد همه جانبه یافته است. در عرصه علوم، اکثر آنان از مرحله سواد خواندن و نوشتن گذر کرده و حتی مرحله متوسطه را هم پشت سر گذاشته‌اند. بسیاری از معلولین به تحصیلات در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا راه یافته‌اند. به رغم سختی‌های فراگیری دروس در مقطع عالی، درصد قابل توجهی از آنان با موفقیت و حتی به عنوان دانشجوی نمونه این دوره را هم طی کرده‌اند. و هم اکنون در دانشگاه‌ها یا مراکز حقوقی و دیگر نهادهای علمی مشغول خدمات‌رسانی می‌باشند.

نیز در عرصه‌های حقوقی، مشارکت اجتماعی، فرهنگی، ورزشی و اقتصادی پیشرفت‌های قابل توجه داشته‌اند. اما متأسفانه اطلاع‌رسانی مناسب و به روز وجود ندارد؛ رسانه‌هایی مثل صدا و سیما سر جمع وقتی که برای هر معلول دارند شاید به یک ثانیه نرسد، نشریات موجود غیر معلولیتی هم دغدغه فرهنگ پرداختن به رخداد‌های این قشر را ندارند. اما نشریات معلولیتی به دلایل فنی و حرفه‌ای اطلاع‌رسانی در خور شأن این جامعه را اجرا نکرده‌اند. به همین دلیل و کمبود یا فقدان رسانه اطلاع‌رسانی، بحران تأخیر و تأخر فرهنگی بر آحاد معلولین سایه گستر شده و به تبع آن مشکلات فراوانی گریبان‌گیر این جامعه شده است.

دفتر فرهنگ معلولین درصدد عرضه نشریه‌ای با گرایش اطلاع‌رسانی است، البته نه به شیوه خبر رسانی صرف و عرضه خبر حوادث، بلکه اطلاعات مؤثر و کارآمد همراه با تحلیل، نقد و بررسی عرضه خواهد شد. از این‌رو کتاب‌ها و نشریات مرتبط با معلولیت و معلولین، رخداد‌های علمی، فرهنگی مثل همایش‌ها، سمینارها؛ دانشگاه‌ها و مراکز علمی ویژه و هر آنچه مرتبط به آنان باشد در قلمرو است و اطلاعات درباره آنها عرضه خواهد شد.

* شماره ۱، شهریور و مهر ۱۳۹۲

فهرست: مطالب این شماره عبارت است از:
طلیعه

وضعیت مناسب سازی در قم
آسیب شناسی فقدان مناسب‌سازی
زمینه سازی برای ارتقای فرهنگی توانخواهان
نگاهی به:

دانشگاه ویژه ناشنوایان
نگاهی به مدخل‌های نابینایی در دانشنامه معلولین
معرفی نشریه مطالعات ناتوانی
کتاب گویا: تعریف، تاریخ تحولات
کتابخانه نابینایی
وبگاه‌های ویژه روشندان در غرب

پژوهش و گزارش:
مآخذشناسی مناسب سازی
مناسب سازی در آینه رسانه‌ها
معلولین و آیت الله العظمی سید علی سیستانی

دیدگاه‌ها:

الف: آسیب شناسی
ب: امکانات رفاهی
ج: تمهیدات حقوقی

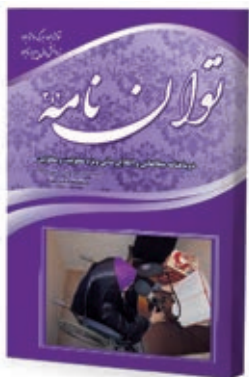
شخصیت شناسی:

عبدالله ازدی نابینای ظلم ستیز

اخبار و اطلاع‌رسانی:

رخداد مذهبی و فرهنگی

* شماره ۳۰۲، آبان - بهمن ۱۳۹۲

فهرست: مطالب این شماره عبارت است از: یادداشت سردبیر

پرونده کتاب گویا

کتاب گویا: گذشته، حال، آینده

تحولات تاریخی کتاب گویا

نقش کتاب گویا در اشتغال روشندان

خط تولید کتاب گویا

مؤسسات فعال تولید کننده کتاب گویا

سابقه حقوق کتاب گویا در ایران

نشریه اودیو فایل

نگاهی به چند گفت‌وگو

اتحادیه ناشران کتاب گویا

جشنواره کتاب گویا: برترین آثار

کتاب گویا در آینه اندیشه‌ها

رخدادها و دیدگاه‌ها

فهرستواره منابع درباره کتاب گویا

شخصیت شناسی

مدیر و مدبر نابینا: عبدالله بن ام مکتوم

موفقیت و تجربه: کارنمای سید محسن حسینی طاها

جان آموس: ورزشکار نمونه

اسماء خانم محدث نابینا

نشست حقوق توانخواهان

نشست حقوق معلولین در کمیسیون حقوق بشر اسلامی

خدمات در زمینه منابع مطالعاتی حقوق معلولین

مبانی حقوق معلولین در متون اسلامی

چه بسا روشندلی از تاریخ و مکان همایشی باخبر شده و با مشارکت در آن، سرنوشت او رقم خورده است؛ ناشنوایی که از مؤسسه نیازمند نیروی کار، خبر یافته و با ارتباط با آن مرکز مشغول به کار شده و مسیر زندگی او عوض شده است؛ توانخواهی از برگزاری مسابقه ورزشی باخبر شده و با شرکت در آن، راه جدید پیدا کرده است. این قضایا خیال پردازی نیست بلکه واقعیت‌هایی است که هم اکنون در گوشه و کنار جهان تحقق می‌یابد. این نشریه درصدد است تمامی منابع خبری را رصد کرده و اطلاعات مربوطه به مقولات مرتبط را گردآوری، بررسی و گاه با نقادی در اختیار عزیزان این جامعه قرار دهد. بیش از هر چیز نیاز به راهنمایی‌ها و نقدهای خود معلولین داریم؛ امید است این نشریه را از خودتان بدانید و با ارسال مقاله، گزارش، انتقاد و هر آنچه مرتبط به این جامعه است، بر غنا و جامعیت آن بیفزایید.

جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی زیدعزه که همواره در رفع مشکلات جامعه معلولین کوشا بوده‌اند، تأسیس این نشریه را گامی در مسیر توسعه فرهنگی و اجتماعی آحاد توانخواهان دانسته و همواره با راهنمایی‌های خود، دفتر فرهنگ را یاری فرموده‌اند؛ همین جا از الطاف ایشان تشکر می‌نماییم. نیز همه عزیزان معلول که در چند ماه اخیر مساعدت فرمودند تا این نشریه منتشر شود، سپاسگزاریم. همین جا از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی استدعا داریم، حداقل به کمیت قابل توجه جامعه معلولین اعتنا نموده و زمینه ماهانه شدن این نشریه را فراهم آورد. جمعیت معلولین اگر ده درصد هم باشند، بیشتر از علاقه‌مندان به فلسفه یا جغرافیا و ادبیات می‌باشند. حال چرا آنان کتاب ماه تاریخ یا کتاب ماه فلسفه داشته، ولی کتاب ماه معلولیت تاکنون حمایت نشده است. از این‌رو از جناب دکتر جنتی وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی خواهشمندیم این درخواست را مهم بشمارند.

مرجع شناسی معلولین در شبکه جهانی
اخبار و گزارش‌ها

نامه‌ها

درد دل: نگاه، ندا

دفتر فرهنگ معلولین

تولیدات کتاب گویا

مجمع البیان گویا

نهج البلاغه پژوهی، مجموعه آثار شنیداری

زن و خانواده: مجموعه آثار شنیداری

کارنامه اسلام شناسی مستشرقین

حوزه و روحانیت

تولید آثار بریل

انتشار جهانی قرآن بریل

ارتباطات

زیر ساخت‌های اشتغال

اطلاعیه

تأسیس موزه کتاب گویا

تأمین کتاب گویا برای دانشجویان روشندانل

مقدمه سردبیر: این شماره نشریه به کتاب گویا اختصاص یافت. کتاب گویا Talking Book، را از حیث شنوایی آن را Audio Books می‌نامند. اهمیت این پدیده در جامعه و فرهنگ نابینایان بر کسی پوشیده نیست. همانطور که «بار مهربان» در فرهنگ عمومی، در کنار همه افراد از خردسالی تا پایان عمر با خوش زبانی و دانایی حضور دارد جامعه روشندانل هم «بار مهربانی» دارند که «گوید سخن فراوان» و «پندآموز» است. با این تفاوت که درباره کتاب و یار مهربان عمومی بسیار گفته و نوشته‌اند، با دلسوزی از ضعف‌های آن گفته‌اند، نقش و جایگاه آن را تحلیل و بررسی کرده‌اند، اما در باب کتاب گویای روشندانل به رغم اهمیت آن بسیار کم تحلیل و بررسی کرده‌اند؛ گویا برای اینان، یار نامهربان شده است، یا بهتر است بگوییم نامهربانی‌ها نصیب و قسمت آن شده است. البته منظورم در ایران و نهایتاً جهان اسلام است. اما در کشورهای دیگر، صدها مؤسسه به تولید و نشر آن اشتغال دارند و روشندانل بدون دغدغه به انواع کتاب

میزگرد حقوق اجتماعی معلولان

نقد و بررسی کتاب

گزارش عملکرد مناسب سازی

حضرت ایوب اسوه معلولین

معلولین موفق (کتاب پله پله تا اوج)

تعلیم و تربیت معلولین ذهنی

دسترسی به خدمات شهری برای معلولان

صورت خیس (کتاب چرا صورتم خیس می‌شود؟)

گزارش کتاب جامعه شناسی معلولیت

کتاب منحصر به فرد (ویژه بینایان درباره نابینایان)

ادبیات و هنر

هنر و معلولیت: گفت‌وگو با مصطفی شریعتی

اخبار سینمایی

نمایش معلولیت در سینمای جهان

فیلم بهزیستی و تغییر نگرش جامعه

تولید فیلم برای معلولین و دیدگاه‌های سینماگران

معلولیت در آثار سینمایی

امید(داستان کوتاه)

بچه‌های باران، گروه تئاتر توان یابان حرکتی مشهد

آثار ادبی

رسانه

گزارش خبرگزاری دانا از انتشار توان‌نامه

بازنمایی معلولیت در رسانه‌های همگانی

جایگاه و نقش اینترنت در جامعه و فرهنگ معلولین

رسانه و معلولیت

همایش‌ها

بررسی لایحه حقوق شهروندی افراد

مناسب سازی مقالات و نشریات مرجع

همایش بین‌المللی اشتغال معلولین، ترکیه EASPD

نشست سماوات: سمینار بین‌المللی مراکز آموزشی و

اشتغال‌زایی

گزارش جشنواره تعلیم و تربیت معلولین

مراکز و نهادها

موزه ناشنوایان فنلاند

موزه ناشنوایان ایران

آشنایی با کپانی فریدم ساینترفیک

مطالعات معلولیت، رشته‌ای ناشناخته شبکه جهانی

نوع سهمیه‌بندی اداری، نابینایی برای آنان یک شاخص منفی محسوب می‌شود. تمامی مدیران و دست‌اندرکاران امور آموزشی و اجتماعی معلولین را به این ظلم مضاعف جلب می‌نماییم. آری ظلم مضاعف، زیرا از یک طرف باید در کنار افراد عادی تحصیل کنند اما وقتی نوبت، اشتغال می‌رسد، نابینایان به دلیل عدم صحت جسمانی و فقدان سلامت کنار زده یا شغل‌هایی که لایق آنها نیست به آنان تحمیل می‌کنند. نابینایی با زحمت فراوان در آزمون دکتری به رتبه عالی دست یافت، در دوره تحصیل هم با مساعدت همسرش که منابع را برایش می‌خواند، موفق شد تا بالاخره با تلاش فراوان در هیئت علمی دانشگاه عضو شد. ولی برای گذراندن فرصت مطالعاتی و موارد دیگر، همواره با ظلم و نابرابری مواجه بوده است. این فقط یک نمونه از نمونه‌های فراوان است.

مدیریت نشریه توان‌نامه درصدد است بدون ملاحظه و مجامله، به بررسی مشکلات کتاب گویا بپردازد، راه‌کارهای برون رفت از این مشکلات را در گفتگو با کارشناسان تحلیل نماید.

به لحاظ کمی یک بخش مهم از جامعه معلولین، نابینایان هستند. اما نهادهای فرهنگی، نسبت به ضروری‌ترین نیاز فرهنگی آنان یعنی کتاب گویا تاکنون، غفلت داشته‌اند؛ با اینکه در جامعه اسلامی، رهبران دینی، آنان را صاحب حق دانسته‌اند. حضرت علی(ع) در فراز هفتم از فرمان به مالک اشتر درباره طبقه نابینا و ناشنوا و زمین‌گیران هشدار می‌دهد که همواره به فکر مشکلات آنان باش و از آنان روی برمگردان. فراتر از مسلمانی، به عنوان یک انسان مسئول و متعهد، توجه به هموعان و به ویژه توجه به افرادی که از وضعیت عادی مناسبی برخوردار نیستند، از وظایف همه انسان‌ها است. این شماره توان‌نامه شامل پرونده‌ای درباره کتاب گویا است. تلاش شده با نگاهی به گذشته کتاب گویا، تحولات این پدیده تا امروز رصد شود. آنگاه تجزیه و تحلیل مشکلات و مسائل کنونی کتاب گویا پرداخته‌ایم. رویه و خط‌مشی در این زمینه هم گریز از تحلیل‌های انتزاعی و در عوض پرداختن به معضلات عینی، مشکلات دست به گریبان و همه گیر بوده است. تقریباً نیمی از حجم این شماره را «پرونده کتاب گویا» فرا گرفته است. در دیگر فصول به مهم‌ترین

گویا دسترسی دارند؛ نیازهای آنان را به خوبی تأمین می‌نمایند.

تصور بفرمایید یک نابینا، فاقد مهم‌ترین حسی است که ارتباط انسان را با جهان و دنیای خارج سامان می‌دهد. انسان از راه دیدن و مشاهده با جهان مرتبط است. اما نابینا حس شنوایی را جانشین بینایی کرده و درصدد است از طریق شنوایی و تا حدی لامسه (کتاب بریل) اطلاع‌یابی کرده و تمامی اطلاعات، تصورات و علوم و فنون را کسب کند. از این‌رو همت عالی نابینایی که در بین هزاران دانشجوی عادی، بهترین رتبه را در کنکور کسب کرده، باید ستود. نیز بعضاً در مقطع دکتری یا کارشناسی ارشد توانسته‌اند حتی رتبه‌های نخست کسب کنند. با اینکه منابعی مثل کتاب گویا در اختیارشان نبوده است. دسترسی اینان به منابع صرفاً از طریق قرائت والدین، همسر یا یکی از نزدیکان و استماع آنان بوده است. آیا افراد عادی می‌توانند بدون اینکه به منابع دسترسی داشته باشند می‌توانند به چنین موفقیت‌هایی دست یابند؟ بالاخره با این مقایسه‌ها می‌توان به اهمیت کتاب گویا از یک طرف و همت بلند و تلاش‌های نابینایان برای دانش آموختن پی بُرد. دیگر معلولین هر کدام به نوبه خود، مشکلات و موانع دارند؛ ناشنوا، سخنان معلم را سر کلاس نمی‌تواند گوش دهد و مجبور است با دیدن لب‌ها و از طریق حرکت لب‌ها سخنان معلم را یاد بگیرد.

کتاب گویا شامل ابعاد و مسائل متنوعی است، ولی فناوری تولید کتاب گویا و ضرورت تأمین نیازهای جامعه کنونی نابینایان از همه مهم‌تر است. با اینکه جامعه روشنفکران به سرعت مدارج علمی را طی کرده و به مقاطع عالی صعود کرده و به شدت نیازمند منابع علمی است؛ اما تولید کتاب گویا بسیار کند و به شیوه‌های قدیمی و فاقد ضوابط مطلوب جریان دارد. نابینایان از یک طرف در تمامی مراحل آموزش و پرورش و آموزش عالی مجبوراند، همان منابع و مواد درسی افراد عادی را امتحان دهند. یعنی با افراد عادی در یک کنکور شرکت می‌کنند، کنکور و آزمون‌های ویژه برای آنان وجود ندارد. این بی‌عدالتی بسیار کمرشکن است. تازه وقتی در چنین آزمون‌هایی شرکت کرده و قبول شدند، به هنگام اشتغال یا هر

تألیف دایرةالمعارف خط بریل، محمد نوری
 ضرورت اطلاع‌رسانی برای نابینایان با خط بریل،
 سهیل معینی

آسیب شناسی

کشف اغلاط در بریل خوانی؛ یک بررسی میدانی
 خطاشناسی بریل، در دانشجویان نابینای شهر مشهد
 اختلال در بریل خوانی، بررسی علل و عوامل نارساخوانی
 نقش دست و انگشت در سرعت بریل خوانی
 دانش آموزان و غلط نویسی در نگارش خط بریل

خادمان بریل

سرگذشت لویی بریل مخترع خط نابینایان
 نگاهی دیگر به زندگی لویی بریل
 یادی از دکتر محمد خزائلی، دانشمند روش‌نشدل مروج
 خط بریل

استاد محمد رضا نامنی: نابینا و پژوهشگر خط بریل
 یداالله قربعلی: تجربه سال‌ها تدریس بریل

چاپ و نشر

انتشار قرآن کریم به خط بریل برای عموم روش‌نشدلان
 بزرگراه نجات جهانیان، قرآن کریم، به خط بریل
 کارنامه بنیاد فرهنگی قرآنی روش‌نشدلان اصفهان در
 عرصه بریل
 نگاهی به نخستین دایرةالمعارف خط بریل در ایران
 آموزش کوتاه نویسی انگلیسی

کتابشناسی

معرفی مأخذشناسی‌های خط بریل
 مأخذشناسی آثار درباره خط و نگارش بریل
 مأخذشناسی کتب دینی به خط بریل
 گزارش کتابشناسی توصیفی انتقال مفاهیم

فناوری

وسایل و تجهیزات خط بریل

رویدادها و اخبار بریل

گزارش رخدادها

قول‌ها و قرارها

مراکز و جمعیت‌ها

مرکز تحقیقات و چاپ بریل توبیا (فرانسه)
 کتابخانه‌های عمومی و معلولان، دستورالعمل برای تأسیس

موضوعات و حوادث حقوقی، فرهنگی، اجتماعی و
 اطلاع‌رسانی پرداخته‌ایم.

* شماره ۴-۶، فروردین - شهریور ۱۳۹۳

فهرست: مطالب این شماره عبارت است از:

سخن سردبیر

* پرونده ویژه خط بریل *

نظریه

تاریخ تحولات خط بریل در ایران
 نگاهی تاریخی به گسترش خط بریل در جهان
 آموزش خط بریل
 متون آموزشی به خط بریل: تاریخ تحولات و مراحل
 گسترش بریل آموزشی

تأثر خط بریل عربی بر بریل فارسی
 مهارت‌های چهارگانه زبانی و تأثیر آسیب بینایی
 رسم الخط برجسته نگاشته‌های اسلام
 روش و قواعد برجسته نگاری قرآن کریم
 راهنمایی مربی‌های دانش آموزان بریل خوان در کلاس
 عادی

نابینایان از روزگار بریل تا امروز

احکام بریل

استفتائات درباره خط بریل و پاسخ آنها

گفتگو

گذشته، حال و آینده بریل، میزگرد کارشناسان خط بریل
 نظام آموزش و پرورش استثنایی و خط بریل، علیرضا کبیری
 گذشته‌ها، بایسته‌های بریل در ایران، محمدرضا ظروفی
 تدوین قواعد و علائم بریل کردی، عزیز خانه

مراکز تولید قرآن کریم به خط بریل در کشورهای اسلامی راه اندازی کتابخانه ملی مجازی نابینایان

طرح و پیشنهاد

طرح گسترش دسترسی همگانی و به اشتراک گذاری بریل

همایش

گزارش کنفرانس بین‌المللی قرآن‌های بریل نابینایی و لامسه

اطلاعرسانی

ارتباطات عامل اصلی پیشرفت برای نابینایان پایگاه اطلاعرسانی علمی نابینایان

گزارش کتاب و نشریه

کتابهای متضمن مباحث بریل روزنامه ایران سپید: تنها روزنامه بریل در ایران نقد و بررسی نظام نوشتاری بریل فارسی

اطلاعیه

ضرورت همسان و یکسان‌سازی خط بریل

بخش عمومی

فقه معلولیت

پرسش توانخواهان و پاسخ‌های آیت الله العظمی سیستانی
ناشنوایی از نگاه فقیهان اهل سنت
ناشنوایی از منظر فقه شیعه
چشم اندازه‌های فقه معلولیت

مقالات

تناسب آیات قرآنی در عرصه تکریم معلولین: بررسی موردی در تفسیر الفرقان
قرآن و ناشنوایی
آسیب شناسی نهادهای مردمی معلولین

مصاحبه

مراجعات توانیابان، گفتگو با علاءالدین نجف
آشنایی با سازمان بهزیستی قم، گفتگو با رضا سلیقه
مدارس دانش آموزان نابینا، گفتگو با معلمان و مدیر
مدرسه نابینایان شهید محبی

قرآن عامل موفقیت، گفتگو با عصمت باقریان

ضرورت فرهنگ‌سازی امور معلولین، گفتگو با نجله خندق
وضعیت فرهنگی ورزشی معلولان، گفتگو با مجید شکوری

قرائت قرآن، گفتگو با باقر جباری
شیوه زندگی نامه نویسی آچیچ، گفتگو با مسیحا برزگر
کارآیی‌های روشندان در جامعه، گفتگو با مرضیه حسینی

توانخواهان فرهیخته

ابوسعید جرجانی: ریاضیدان و ستاره شناس نابینا
ابو اسحاق انصاری: راوی و کر و لال
قتاده بن نعمان: از اصحاب رسول و مجروح از ناحیه چشم
بانو صدیقه بلخی: خدمتگزار معلولین افغانستان
سید عبدالعلی حسینی: روشندان، حافظ قرآن و ورزشکار
میرزا محمدباقر رشتی: شاعر نابینا
محمد چراغی: نابینا، قاری قرآن کریم و مداح اهل بیت (ع)
استفان ویلیام هاو کینگ: دانشمند معلول و نابغه جنجالی

کتابخانه

کتابخانه نابینایی در عصر اطلاعات
کتابخانه دیجیتالی

تشکل و سازمان‌ها

آشنایی با مؤسسه توانبخشی ولیعصر (عج)
انجمن ندای معلولین ایران
فعالیت‌های شهرداری تبریز در گسترش مناسب‌سازی
شهری
کانون پویا
مؤسسه خیریه ناشنوایان وفاداران کربلا
کانون تاک
مجتمع آموزشی نیکوکاری رعده فاطمیه قم
دست‌های فرشتگان: گروه سرود ناشنوایان قم

اخبار

حوادث بهداشت و سلامت
رخدادهای دانش و فناوری
وقایع ورزشی و تفریحی
رخدادهای فرهنگی
حوادث اجتماعی
رخدادهای بین‌المللی
نظرخواهی درباره یک خبر

هم‌اندیشی

گردهمایی دانشجویان نابینا
نخستین همایش حمایت حقوقی معلولین در نظام ملی

آن را بریل (ضبط اکثر متون عربی، برایل است) خوانده‌اند. در فرهنگ عربی به جای بریل یا برایل گاه آن را خط منقوط یا خط نقطیه می‌نامند. لغت‌نامه دهخدا بساواپی را لامسه یا قوه لامسه و بسودنی را لمس کردنی و قابل لمس یا ملموس دانسته است. در زبان انگلیسی آن را Touch Reading, Braille Reading, Braille Book, Braille Writing, Braille System, Braille Text book, Braille Codes می‌نامند.

از این‌رو کتاب بساواپی غلط و کتاب بسودنی صحیح است. یعنی متنی که قابلیت لمس دارد و با لمس کردن قرائت می‌شود. اما کتابی را می‌توان لمس کرد یا قوه لامسه وقتی چیزی همچون کلمات و حروف را می‌تواند لمس کند که بُعد (طول و عرض و ارتفاع) داشته باشد. به عبارت دیگر حروف و کلمات در صورت برجسته بودن، می‌تواند لمس پذیر باشد. به همین دلیل گاه آن را خط برجسته و بعضی آن را خط نابینایی می‌نامند.

لویی (یا لوییس) بریل (۱۸۰۹-۱۸۵۲م) معلم فرانسوی در ۱۸۲۹م الفبایی مخصوص نابینایان اختراع کرد. او از سه سالگی نابینا شده بود و درصدد بود تا نابینایان همانند افراد عادی به تعلیم علوم بپردازند. حروف بریل در واقع نقطه‌های برجسته‌ای هستند که هر نقطه یا چند نقطه نماد حرف خاصی است. این نقطه‌ها با شابلون یا ماشین برجسته می‌شود بطوری که با لامسه قابل تشخیص است.

امروزه نابینایان در سراسر جهان از خط بریل برای خواندن متون و آموزش استفاده می‌کنند. خط بریل فارسی از سال ۱۳۳۹ش در ایران پذیرفته شد. اما مشکلات و نواقصی داشت. سپس در سمینار مربیان نابینایان ایران در شهریور ۱۳۴۸ (تهران) اصلاح شد و بخشی از مشکلات آن مرتفع گردید. پس از آن هم تلاش‌هایی برای کارآمدتر کردن صورت گرفته است.

و بین‌المللی با رویکردی به نابینایان جشنواره یک روزه المپیک و معلولان همایش تکنولوژی اطلاعاتی و خدمات کتابخانه‌ای برای نابینایان همایش کمیته حقوق معلولین در ژنو دومین جشنواره توان یاب و فضای مجازی جشنواره سراسری سوره شریف عبّس

اطلاع‌رسانی

خودکفایی معلولان با قالببافی مراسم افطاری هیئت معلولین قم انتصاب مجید شکوری به مدیریت فرهنگی تیم ملی شنا بازدید رئیس بهزیستی استان قم از موزه علی بن ابیطالب(ع)

کتاب، نشریه و فیلم

نشریه رفتار حرکتی کتاب ویژه بینایان درباره نابینایان چهره‌هایی از باغچه بان نابینایی پس از عمل جراحی موفقیت توانخواهان، توصیف کتاب معلولین موفق معاصر نمایش و نقد فیلم سینمایی رابطه در مادرید زندگی پرشور و موفق یک معلول بدون دست و پا؟! قدرت مهارناشدنی ایمان، بررسی کتابی از نیک وی آچیچ کارنامه دفتر فرهنگ معلولین

مقدمه سردبیر: این شماره توان‌نامه با تأخیر منتشر می‌شود، علت اصلی دیر رسیدن، ماهیت و اهمیت موضوع ویژه نامه و پرونده این شماره است که اختصاص به بریل دارد. که گفته‌اند: دیر آبی و درست آبی! خط بریل مثل کتاب گویا و زبان اشاره دارای دو طرف مصرف کننده و تولید کننده است. مصرف کننده کتاب گویا با حس شنوایی، از آن استفاده می‌کند؛ ولی تولید کننده با قرائت متن و خواندن آن را تولید می‌کند. از این‌رو این کتاب، گویا نامیده می‌شود. بریل را از حیث تولید می‌توان کتاب برجسته نامید و از نظر مصرف کننده، آن را کتاب بساواپی (لمسی) می‌نامند. البته در فرهنگ غربی و در جهان عرب به دلیل اینکه مخترع آن بریل بود،

فصلنامه توان نامه

بهمن ۱۳۹۲
نخستین همایش بانوان ناشنوا/ زاهدان - شهریور
۱۳۹۲

دومین گردهمایی معلمان ناشنوا سراسر کشور/
تهران - ۱۳۸۵
گردهمایی نمایندگان دانشجویان ناشنوا سراسر کشور/
اصفهان - ۱۳۸۵

سفر به کشور آفریقای جنوبی شهر دوربان

نشریات

نشریات ناشنوایان در ایران، روزبه قهرمان
نشریات جدید ناشنوایی ایران، اعظم قاسمی
روزنامه نگاری باغچه‌بان، محمد نوری
اولین نشریه ناشنوایان: گفت‌وگو با مدیر مسئول
شکست سکوت

نشریات ناشنوایان در غرب، ترجمه لقمان سرمدی
معرفی نشریات ناشنوایی در اروپا و آمریکا، گروه
مآخذشناسی مجله

کتاب

گزارش و مآخذشناسی کتب فارسی

تشکل‌ها و مراکز

معرفی سمن‌های ناشنوایان ایران
مراکز آموزشی و پژوهشی
کانون ناشنوایان ایران
کانون‌های شهرستان
بازدید از کانون ناشنوایان ایران
برگزاری چهارمین گردهمایی کانون ناشنوایان ایران،
تهران
همایش فریاد خاموشان، سبزوار

هشتمین گردهمایی کانون‌های ناشنوایان سراسر
کشور، مشهد
گردهمایی رؤسا و مسئولان کانون‌های ناشنوایان
کشور، شیراز
فدراسیون جهانی ناشنوایان

رویکرد اسلامی

مرکز تربیت مبلغ ناشنوایان
تربیت مبلغ برای ناشنوایان: مصاحبه با روحانیون فعال
زبان اشاره

* شماره ۱، تابستان ۱۳۹۴

فهرست: مطالب این شماره عبارت است از:
سخن سردبیر

* پرونده ناشنوایی و زبان اشاره*

مقالات

نخستین اندیشه‌ها درباره معلولان، گزارشی از سه سند
تاریخی معاصر، محمد نوری
تحولات زبان اشاره در ایران، روزبه قهرمان
وضعیت ناشنوایی و ناشنوایان در ایران، محمود پاکزاد
حقوق ناشنوایان، علی نوری
احکام و تکالیف شرعی ناشنوایان، اعظم قاسمی
کاربرد لغات و تعابیر توسط ناشنوایان، طیبه ذنوبی
آموزش ناشنوایان: زبان اشاره و دیگر شیوه‌های
آموزشی، سارا سیاوشی
چشم انداز زبان اشاره و مترجمی آن، خسرو گیتی

گفت‌وگو

گفت‌وگوی تاریخی با دو تن از یادگاران میراث مرحوم
باغچه‌بان
میزگرد زبان اشاره گذشته، حال و آینده، با حضور
کانون ناشنوایان ایران
وضعیت عمومی ناشنوایان ایران، مصاحبه با خانم لیلا اعتماد

هم‌اندیشی

اولین همایش مترجمین زبان اشاره/ زنجان، تیر ۱۳۹۱
دومین همایش مترجمین زبان اشاره/ مشهد مقدس

سمن و تشکل

بازدید از مؤسسه رودکی
انجمن ادبی صبح اشراق
افتتاح مرکز مطالعات قرآن ویژه نابینایان در تاتارستان
مؤسسه خیریه نگهداری کودکان معلول در مالزی

طرح و پیشنهاد

بایسته‌ها درباره قرآن به خط بریل
طرح‌نامه دانشنامه نابینایی و نابینایان
ضرورت تأسیس مدرسه غیرانتفاعی بریل (آموزشگاه
خط بریل)

معلولان فرهیخته

درویش محمد
ضرورت فرهنگ‌سازی در جامعه معلولین، گفتگو با
خانم شهریاری

دکتر عباس ریاضی و اختراع دستگاه کمک به نابینایان
زندگی‌نامه خودنوشت کبری صفایی صابر
معلولیت و نویسندگی، مصاحبه با خانم هانیه عرب
زندگانی و خدمات حجة الاسلام لطفعلی باقریان

گزارش کتاب

راهنمای فیلم معلولیتی
معرفی کتاب حقوق معلولان ایران
احکام اعمی در فقه اسلامی
غیبت معلولین در کتاب تاریخ جامع ایران
یک عمر انتظار: سرگذشت فاطمه بزرگ‌نیا
ضایعه نخاعی

هیچکس کامل نیست

مهارت‌های خانواده و مدیریت هیجانات
آموزش و درمان اختلالات جنسی
در راه انتظار: مجموعه شعر امید ملکی
راهنمای مسائل جنسی در ضایعات نخاعی
استانداردهای مناسب‌سازی بناها و محیط‌های شهری

گزارش پایان‌نامه

صور خیال در شعر شاعران نابینا: غزلیات شوریده
شیرازی

تغییر نگرش جامعه نسبت به کودکان ناتوان

لوح فشرده

مجموعه زندگی سبز

تفسیر قرآن ویژه ناشنوایان تهیه شده در کشور اردن
آموزش قرآن به بانوان ناشنوا در ترکیه

* پرونده عمومی معلولان ***مقالات**

رساله عملیه معلولان، بررسی آراء فقهی آیت الله
العظمی سیستانی

شیخ زین‌الدین آمدی نابینا: کاشف خط برجسته
روزنامه نگاری معلولین: بررسی موردی حبل‌المتین و
خیرالکلام

مولانا و معلولیت

گفت‌وگو

رمز و رازهای موفقیت روشندان، گفت‌وگو با دکتر
علی صابری

قوانین و حقوق معلولان ایران، مصاحبه با خیرالله
شهبازی

تبلیغ موفق، حضور حجت الاسلام باقریان در دفتر
فرهنگ معلولین

ابتکار شعری نابینایان، مصاحبه با خانم صادقی تبار

بهزیستی

تأسیس سازمان بهزیستی و تداوم آن
سازمان بهزیستی در دو مقطع تاریخی: ۱۳۵۹ و ۱۳۹۴
اولویت‌های پژوهشی بهزیستی

رئیس محترم سازمان بهزیستی و خلیل صدقی کارگزار
مملوکیان

تأسیس مجتمع خدمات بهزیستی پردیسان قم
(غیردولتی)

نشست و هم‌اندیشی

کنفرانس ملی کارآفرینی اجتماعی در حوزه معلولیت،
تهران

تجلیل از مدیر عامل دفتر فرهنگ معلولان به عنوان
کارآفرین برتر

کنفرانس توانبخشی در آسیب نخاعی

کنفرانس الهیات و معلولیت

دومین همایش سراسری توانمندی‌های نابینایان و
کم‌بینایان

سومین مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم‌نهاد معلولین

دومین دوره جشنواره ملی خودباوری

مجموعه آموزشی جانباز ورزش سلامتی

زخم فشاری

سیزدهمین جشنواره تشویق دانش‌آموزان ممتاز

شرکت‌ها و تولیدکنندگان

تأمین ابزارهای مورد نیاز معلولان

پکتوس: تولید کننده انواع تجهیزات ویژه روشندان

آوای هوشمند قلم

گاتا: پردازش متن، گفتار و تصویر

اهداء کتاب

اطلاعیه: موضوع پیشنهادی برای پایان نامه

مقدمه سردبیر: بالاخره پس از ماه‌ها انتظار مجوز این مجله صادر شد و قرار شد به صورت فصلنامه و شماره نخست آن تابستان ۱۳۹۴ منتشر شود. پیش از این، شش پیش شماره منتشر شد تا به مجوز رسیدیم؛ از این‌رو تجارب لازم کسب شد؛ و خطمشی و اهداف خود را در عمل به آزمایش گذاشت و عیار آن را در بوت‌تحوالات دوران و آراء نخبگان سنجید.

توان‌نامه با هدف توان‌سازی، توان‌بخشی و توان‌نمایی مددجویان معلول شکل گرفت و متولد شد. چند دهه است، نهادهای معلولیتی و تشکلهای معلولان در ایران صاحب نشریه هستند؛ هر یک دغدغه خاصی دارند و نشریات به سبک‌ها و با ساختارهای مختلف منتشر کرده‌اند. ولی جای نشریه‌ای با خطمشی فرهنگ‌سازی در راستای توانمندسازی و معرفی توانایی‌های معلولان از طریق تجزیه و تحلیل علمی رخدادها و کاوش در تاریخ، فرهنگ و جامعه معلولان خالی است. با اینکه جامعه نابینایان، ناشنوایان و مددجویان حرکتی به اندازه‌ای از بلوغ و رشد رسیده‌اند و به مجله‌ای مرجع با مباحث کاملاً علمی نیاز مبرم دارند. از این‌رو لازم است نشریه‌ای در سطح معلولان نخبه و هم‌افق با تفکرات و تأملات آنان و در شأن شخصیتشان منتشر گردد. معلولان امروزی به رایانه و شبکه جهانی اینترنت مجهزند و هر روز اخبار حوادث جهان را مرور و آخرین شیوه‌های فناوری در رشته‌های متعدد را مطالعه می‌کنند، این نسل، نشریه‌ای هم‌وزن و هم‌طرز خودش می‌خواهد. توان‌نامه پاسخی به این ضرورت‌ها است و پس از رصد کردن نیازمندی‌های

اطلاعاتی، اجتماعی و فکری مددجویان شکل گرفته و پا به هستی گذاشته است. و با کشف استعدادها و خلاقیت‌های آنان، درصد تأمین خواسته‌های آنان، نیز معرفی نوع‌های کشف شده به جهان است. در این راه از شخصیت‌های دارای معلولیت غفلت نخواهیم کرد و از قدرت فکری و ابتکارات نویسندگی و دیگر زمینه‌های خود معلولان استفاده می‌شود. امید است آنان هم این مجله را از خود دانسته؛ همکاری صمیمانه داشته؛ خطاها را منصفانه تذکر دهند و اطلاعات لازم را در اختیار مدیریت مجله بگذارند. اما پرونده ویژه این شماره، «ناشنوایان و زبان اشاره» است.

جامعه ناشنوایان ایران در سه دهه اخیر با مشکلات عملی و نظری، علمی و اجتماعی متعدد دست به گریبان بوده است. با گذشت زمان نه تنها این مشکلات مرتفع نشده و حتی کمتر نشده بلکه به تعداد آنها افزوده شده، پیچیده‌تر و مشکل‌تر شده است.

فقدان جامعه مرجع در ناشنوایان، نیز فقدان اراده جدی و کارشناسانه برای حل مشکلات ناشنوایان موجب شده که عقل جمعی و اتفاق عمومی در این جامعه شکل نگیرد؛ به تبع نتوانند راه‌کار بر مبنای تدبیرهای اجماعی و قابل قبول همگان برای مشکلات پیدا کنند. در سال‌های متوالی، ناشنوایان در نشست‌ها و همایش‌های خود همواره بر مشکلات مختلف از جمله زبان اشاره تأکید کرده و از مسئولین و مدیران محترم درخواست عاجزانه برای حل آنها مطرح کرده‌اند. آنان در همایش مترجمین زبان اشاره (تیرماه ۹۱- زنجان)، همایش مترجمین در مشهد (بهمن ۱۳۹۲)، همایش بانوان ناشنوا (زاهدان، شهریور ۱۳۹۳)، گردهمایی معلمان ناشنوا (تهران، ۱۳۸۵)، گردهمایی دانشجویان ناشنوا (اصفهان، ۱۳۸۵) و چندین نشست دیگر همواره بر خواسته‌های خود تأکید کرده و به روش‌های مختلف از مسئولین خواستار یاری و مساعدت شده‌اند. اما پاسخ شایسته و بایسته از مسئولان محترم سراغ نداریم:

حادث‌ترین مشکل در جامعه ناشنوایی ایران، «زبان اشاره» است. توان‌نامه درصد برآمد با کالبدشکافی مشکلات زبان اشاره و تجزیه و تحلیل راه‌کارهای عرضه شده در باب مشکلات حادث ناشنوایان، بستری برای همفکری و حل اساسی مشکلات فراهم آورد. از این‌رو دست نیاز و

پیشگیری از معلولیت در قوانین ایران، علی نوری

گفت‌وگو

میزگرد پیشگیری: گذشته، حال و چشم انداز آینده معلولیت‌های ناشی از ازدواج فامیلی، میزگرد درباره وضعیت معلولیت در لرستان پیشگیری: زمینه‌ها، ضرورت‌ها و پیامدها، مصاحبه با دکتر هادی کریمی اصل دکتر داریوش فرهود پدر علم ژنتیک ایران

گزارش

معرفی فعالیت‌های سازمان بهزیستی در حوزه پیشگیری از معلولیت‌ها

دیدگاه

اهتمام دولت‌ها برای پیشگیری از معلولیت‌های جدید هفتمین نشست کمیته کشوری پیشگیری از معلولیت در حوادث و بلاها

راهکار ژنتیکی مؤثر در پیشگیری از معلولیت

اهتمام به پیشگیری از معلولیت

ریشه ژنتیکی معلولیت‌ها

عوامل ژنتیکی نابینایی، ناشنوایی و عقب‌ماندگی ذهنی

فعالیت‌های بهزیستی در زمینه پیشگیری

ریشه‌کنی نابینایی‌های قابل پیشگیری تا ۱۰ سال دیگر

سنجش شنوایی کمتر از نیمی از کودکان در بدو تولد

معلولیت در کمین کودکان ما

پیشگیری از معلولیت و اختلالات ژنتیکی استان

لرستان

علل ژنتیکی معلولیت‌ها در خراسان رضوی

پیشگیری از عقب‌ماندگی ذهنی

اجرای هفت برنامه پیشگیری از معلولیت

آغاز طرح آگاه‌سازی پیشگیری از معلولیت‌ها

همایش

دومین همایش پیشگیری از معلولیت‌ها، چهارشنبه ۱۷

اسفندماه ۱۳۹۰

همایش نقش ژنتیک در پیشگیری از معلولیت‌های

مادرزادی

گزارش کمیته ملی پیشگیری از معلولیت در حوادث

طبیعی

اولین کنگره سراسری تشخیص زودرس بیماری‌ها،

همدان - ۲۳ تا ۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۲

یاری به سوی همه نخبگان و متفکران برده و استدعا داریم در گشودن گره‌های فرهنگ و جامعه ناشنوایی همفکری و همکاری فرمایند.

توان‌نامه در هر شماره برحسب نیازها و ضرورت‌ها دارای این فصل‌ها و بخش‌ها است: معرفی شخصیت‌های معلولان صاحب فرزاندگی و فرهیختگی؛ مقالات علمی؛ اطلاع‌رسانی درباره نشست‌ها و همایش‌ها؛ کتابشناسی و نقد کتاب‌های منتشره، نشریات، لوح‌های فشرده و پایان‌نامه‌های جدید؛ راهنمایی در مورد فیلم‌ها؛ معرفی تشکل‌های دولتی یا مردمی و گزارش فعالیت‌های آنها؛ تجزیه و تحلیل طرح‌نامه‌ها؛ گفت‌وگو با نخبگان. نیز این مجله در هر شماره از اسناد و مدارک تاریخی مانند تصاویر قدیمی بهره می‌برد.

* شماره ۳۰۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴

فهرست: مطالب این شماره عبارت است از:

سخن سردبیر

* پرونده ویژه پیشگیری*

مقاله

مبانی نظری و راهکارهای اجرایی پیشگیری، محمدرضا

تمسکی

بهداشت و پیشگیری، میر محمد حسینی آهق

دیابت و پیشگیری از معلولیت، علی محمد ملتی

پیشگیری در جامعه ناشنوایان (۱۳۴۵-۱۳۵۶)، ثمینه

باغچه‌بان

پیشگیری در فرهنگ اسلامی، اعظم قاسمی

تشکل

برنامه دفتر پیشگیری از معلولیت‌ها در استان فارس
بنیاد پیشگیری از معلولیت‌ها
مدیریت بهداشت، پیشگیری و تشخیص در آموزش و
پرورش استثنایی
مآخذشناسی

کتابشناسی پیشگیری از معلولیت، اباذر نصر
کتابشناسی توصیفی پیشگیری، محمد نوری
* پرونده شبکه مجازی و موبایلی *
انتشار اولین تجربه
کارآیی و اهمیت شبکه موبایلی معلولان
تلگرامی شدن روابط در زندگی روزمره
* پرونده عمومی *

مقاله

آموزشگاه کر و لال‌های گلبدی، ثمنه باغچه‌بان
جامعه ناشنویان ایران، تحولات تا دستیابی به مدنیت،
محمد نوری
تصویرسازی و خیال‌روشدلان، فاطمه صادقی تبار
تاریخ تحولات کتاب‌گویا در ایران، سعید محمدیاری
مصاحبه
محمدحسن وجدانی‌نژاد: مبتکر کوتاه‌نویسی خط بریل
فارسی

حمید محیب ازغندی: نابینایی پر تلاش
فرشته خسروجردی: نابینای کنشگر ایرانی
حیدر دوست کافی: بنیانگذار جامعه معلولین نیکوتلاش
مرضیه رجب‌تهرانی: غفلت از رشته‌های نویسندگی
شخصیت‌شناسی

کریستوفل کشیش آلمانی: فعالیت‌ها در عرصه فرهنگ
نابینایان ایران
مهین زورقی: شاعر مبتکر در صور خیال
دکتر محمدرضا بیگدلی ضیغمی: پژوهشگر درباره
معلولین و جانباز جنگ
فاطمه کیخسرو

منیره عیسی بن هندی: نماینده ویلچری مجلس شورا
در بحرین

اطلاع‌رسانی

آمار نابینایان فلسطین
بازدید از انجمن ناشنواهای ارامنه

پایگاه اطلاعات علمی نابینایان
جمعیت الشیبیه للمکفوفین
جمعیت المكفوفین العربیه
الجمعیه الخلیجیه للاعاقه
انجمن علمی فرهنگی موج نور اصفهان
استفتائات

سؤالات شرعی جدید بر اساس آرای فقهی حضرت آیت
الله العظمی سیستانی
کتاب و کتابخانه

ضرورت حمایت وزارت ارشاد از نویسندگان معلول و
چاپ آثار آنها
تولید و ارسال دومین بسته کتاب بریل به کتابخانه‌های
سراسر کشور

جای خالی آثار معلولیتی در سی و سومین کتاب‌سال ایران
معرفی کتاب رفیع‌نامه: زندگی و کارنامه استاد علی رفیعی
آسیب‌شناسی کتب آموزشی

معرفی پایان‌نامه: تاریخ آموزش و پرورش نابینایان ایران
معرفی پایان‌نامه: بررسی‌های مؤلفه‌های رابط کاربر
کتابخانه‌های دیجیتال

معرفی پایان‌نامه: آموزش نابینایان و اثرات اجتماعی آن
کتابخانه‌های نابینایی تهران، مریم قاسمی

ادبیات

اشعاری از مولانا
دو قطعه شعر، یداله قربعلی
انتقاد از کم‌کاران اداری
شعری از سلیمه مددی

نشست درباره اولین مجموعه شعر رقیه ندیری
وقتی دست‌هایم مرا تنها گذاشتند، فضا ریاضی مقدم
همچون نگینی بر کویر زندگی‌ام می‌درخشم، فاطمه اربابی
مبصر ویژه کلاس، فرزانه حبوطی

همایش

سومین همایش سازمان‌های مردم‌نهاد آموزش و
اشتغال توان‌یابان (سماوات)

نشست تخصصی حمایت از حقوق معلولان به مناسبت
گرامیداشت روز جهانی معلولان

نشست تخصصی کمیسیون ملی یونسکو در مورد نقش
فناوری برای معلولان

نشست مشترک کانون توانا و دفتر سازمان ملل با

ناشنوایان، افراد دارای مشکلات حرکتی و ذهنی و افراد دارای ژن کوتاه قدی روز به روز به آمارشان افزوده می‌شود. وزیر کار، رفاه و تعاون اعلام کرد هر سال ۳ تا ۴ درصد به معلولان ایران افزوده می‌شود. (سایت ایسنا، ۳۱ شهریور ۹۴) البته این آمار بدون احتساب افراد سرطانی و دیگر امراض صعب‌العلاج است. یعنی اگر به همین وضع پیش رویم، طی ده سال جامعه معلولان، ۳۰ تا ۴۰ درصد جامعه را فرا می‌گیرد و طی سی سال، تمامی افراد جامعه به نحوی نوعی معلولیت خواهند داشت. حتی اگر این آمار را فقط مبتنی بر شاخص افزوده‌ها بدانیم؛ یا آن را دور از واقعیت‌ها بدانیم، حداقل بخشی از واقعیت را بیان می‌کند. از این‌رو زنگ خطر و هشدار می‌باشد.

اگر مردم به تغذیه، بهداشت، نظافت و روابط و مناسبات انسانی، بی‌مبالات باشند، اگر مدیران دولت بدون ملاحظات بهداشتی، روی واردات انواع سموم، انواع وسایل ساخته شده از مواد شیمیایی، کنترل انواع آلودگی‌های صوتی و الکترونیکی و هسته‌ای و بیوشیمی مذاقه و حساسیت نداشته باشند، روز به روز آمار انواع بیماری‌های مهلک و معلولیت‌آفرین افزایش یافته و در نهایت جامعه‌ای ناتوان و بدون کارآیی انسانی خواهیم داشت.

ضروری است عامه مردم و مدیران و مسئولین در جهت پیشگیری از ناتوان شدن جامعه بسیج شده؛ نیز افکار عمومی را در راستای پیشگیری بسیج کنند. اما بسیج افکار عمومی نیاز به فرهنگ‌سازی به معنای عام دارد و جوهره و مغز فرهنگ‌سازی، ایجاد فکر و اندیشیدن است. متأسفانه در زمینه معلولیت و معلولین، زایش فکری، جوشش انسانی و خردورزی جمعی اندک است. برای نمونه آمار کتاب‌های تألیفی و منتشره در این حوزه در ایران به طور میانگین از پنج عنوان کتاب در سال بیشتر نبوده است. همچنین چند پایان‌نامه در سال داریم؟ چند مقاله داریم؟ چند سایت جدی داریم؟ چند شبکه، چند فیلم و سریال داریم؟ در همه اینها آمار به شدت پایین است. از این‌رو وقتی به اصلی‌ترین سازمان متولی معلولین یعنی بهزیستی نگاه کنیم، محتوای پایگاه اطلاع‌رسانی این سازمان قابل تأمل

محوریت بررسی کنوانسیون حقوق معلولیت بیانیته رسمی فدراسیون جهانی ناشنوایان (WFD) به مناسبت هفته جهانی ناشنوایان گزارش هفدهمین کنگره فدراسیون جهانی ناشنوایان، استانبول ترکیه - ۲۸ تا ۳۱ ژوئیه ۲۰۱۵

حقوق معلولان

سرنوشت قانون حمایت از معلولان منازعات دولت و مجلس و مشکلات حل نشده معلولان سی و یکم شهریورماه یک روز تاریخی نشست فصلی فدراسیون حمایت از حقوق معلولان امور توانبخشی در برنامه ششم توسعه قانون عصای سفید

بهزیستی

شورای عالی قرآن در سازمان بهزیستی شورای مشورتی تخصصی معلولین نمایشگاه صنایع دستی معلولان در مجلس شورای اسلامی نخستین همایش خیر جمعی و مشارکت در توسعه رفاه اجتماعی وعده پوچ بهزیستی برای افزایش سهمیه استخدام معلولان

اخبار

روز جهانی رخدادهای اجتماعی و فرهنگی دفتر فرهنگ معلولین محصولات نشست‌ها میهمانان دیدگاه و نقد آسیب‌شناسی آموزش و پرورش نابینایان/ در حاشیه جشنواره تعلیم و تربیت معلولین سفرنامه شیراز: مصاحبه با پیشکسوتان آموزش نابینایان و ناشنوایان

مخاطب ویژه

سید جواد شهرستانی و اهتمام به امور معلولان وضعیت معلولان افغانستان حاج حامد کرمانی مدیر شایسته تقدیر مقدمه سردبیر: جامعه معلولین شامل نابینایان،

شورای علمی؛ احمد مسجد جامعی؛ علاءالدین نجف؛ محمد رضا حشمتی؛ سید محمد مهدی جعفری؛ محسن آرمین؛ سید ساعد مطهری؛ محمد رضا یوسفی؛ سید محمد علی ایازی؛ صادق کاملان؛ سید ابوالفضل موسویان؛ سید مهدی صادقی نژاد؛ رحیم نوبهار؛ مجتبی بدیعی؛ محمد نصر اصفهانی؛ مصطفی شیروی؛ سید مهدی طباطبائی؛ مهدی منتظر القانم.

هیأت مشاوران: محمد عبداللهیان؛ مجید غلامی جلیسه؛ حسن رضایی؛ سید رضا حسینی امین؛ حسین روحانی صدر؛ حسن عبدلی؛ محمدرضا هادی پور؛ محمدرضا دشتی؛ علیرضا آتشک؛ سید مصطفی مطبوعه‌چی؛ ابوذر معتمدی؛ عباس کوشا.

شورای تحریریه: محمد نوری؛ علی بدیعی؛ اباذر نصر اصفهانی؛ علی نوری؛ منصوره ضیایی فر؛ حسین عبدالملکی؛ اعظم قاسمی؛ حسن طاهری؛ سعید محمدیاری؛ زهرا خان اف؛ رقیه بابایی؛ معصومه فراهانی؛ پریسا عالم زاده؛ سید جواد حائری؛ سید حسن حسینی؛ بهرام ترکاشوند.

توان نامه گویا

نسخه گویایی توان‌نامه در اختیار کاربران به ویژه نابینایان قرار گرفته است. شماره‌های گویا شده در فصل دوم از همین بخش (فصل ششم) معرفی شده‌اند. معرفی آنها تکرار نمی‌شود و شما را به مطالعه آن فصل ارجاع می‌دهیم.

است. دفتر پیشگیری مستقر در بهزیستی مرکز، چند اثر منتشر کرده، چند نشست با گروه‌های مرجع جهت توجیه آنان داشته؟ و جزوه بیست صفحه‌ای در عرصه پیشگیری توسط نهادی که حداقل دو دهه فعالیت دارد نشانه چیست؟

وقتی همه این کمبودها را می‌بینیم درمی‌یابیم هیچ چاره‌ای مگر فکرسازی و فرهنگ سازی نیست. باید متون دینی و ملی بازخوانی و بازنویسی گردد و بالاخره فرهنگ سازی و افزایش تولید محصولات فرهنگی در نهایت به بسیج افکار عمومی منجر شود. از این‌رو از وضع موجود تا وضع مطلوب یعنی بسیج افکار عمومی فرسنگ‌ها فاصله است. با مشاهده این وضعیت خودمان را به آب و آتش می‌زنیم تا توان‌نامه‌ای منتشر کنیم که نقشی در تسریع فرآیند مزبور داشته باشد. بعضی می‌گویند بیکارید! مجله‌ای چند صفحه‌ای رنگی و جذاب چاپ کنید! چرا خودتان را به زحمت می‌اندازید؟

بله تولید و انتشار مجله‌ای در این سطح و با این حجم مساوی تلاش‌های شبانه روزی حداقل پنج نفر در چهار ماه است و مصائب و مشکلات فراوان پیش رو دارد. اما تمامی دغدغه مدیریت این نشریه و در رأس آن جناب آقای سید جواد شهرستانی این است که بتوانیم بر اساس نیازها و خاستگاه‌های اعتقادی و فکری جامعه هدف، تجارب تاریخی و اندیشه‌های مندرج در متون اسلامی و ایرانی را به روز سازی کنیم و مسیر فرهنگ سازی را هموار نماییم.

در پیشگیری نمی‌خواهیم مسائل پزشکی یا تخصصی را مطرح کنیم بلکه عمدتاً درصدد طرح مباحث اجتماعی، فرهنگی و بازنگری فعالیت‌های گذشته هستیم. با نشست‌های جمعی یا انفرادی و گفت‌وگو با متخصصان پیشگیری درصدد جمع‌آوری دستاوردهای گذشته و تبیین علمی آنان بوده‌ایم. همچنین تلاش شده چهره‌هایی که عمرشان را در این زمینه صرف کرده‌اند، قدر دانسته و معرفی کنیم.

ساختار علمی - اجرایی

این مجله توسط شورای علمی و مشاوران و شورای تحریریه پشتیبانی می‌شود. و اینجا به معرفی این نهادها می‌پردازیم:

فصل نهم: پوستر تبلیغی

فرهنگ معلولین فاقد آگاهی و شناخت کافی و کامل از دیدگاه‌های اسلامی و شیعی و نیز دیدگاه‌های موجود در فرهنگ ملی ایرانی درباره معلولیت و معلولین است. قرآن کریم و سیره معصومین علیهم السلام و ادبیات و فرهنگ ایرانی پر از نکات و آموزه‌های زیبا و آموزنده است. برای نمونه در ضرب‌المثل‌های فارسی نکات بسیار برای اقشار معلولین هست. احادیث فراوان درباره اینان توسط معصومین علیهم السلام بیان شده است. یکی از اقدامات این دفتر آشنا نمودن عموم مردم و اقشار فرهیخته با این میراث عظیم ملی و دینی است. نیز جهت فرهنگ‌سازی، ترویج دیدگاه‌های رهبران دینی یا ترویج نکات اخلاقی و شیعی پوسترهایی زیبا در سطح وسیع منتشر و توزیع کرده است. بعضی از این پوسترها را در مجله توان نامه یا سایت منتشر کرده است. این پوسترها در این فصل، در محور سخنان معصومین علیهم السلام، ادبیات و فرهنگ و تصاویر معرفی می‌شوند.

سخنان معصومین علیهم السلام

اولین پوستری که در سال ۱۳۹۰ در این دفتر کار شد، بخشی از فرمان حضرت علی علیه السلام، درباره معلولین است که با استقبال خوبی مواجه شد.

در بالا متن عربی و ذیل آن ترجمه فارسی آمده است: آنگاه در خصوص طبقه گرفتار و محروم جامعه، که همه درها به روی آنها بسته است به تو هشدار می‌دهم؛ این طبقه عبارتند از: فقیران، نیازمندان، افراد زمین‌گیر، خاطر پریشان‌ها یا دردمندان. همانا گروهی از این طبقه، خویشتن داری کرده، اما گروه دیگر به گدایی اقدام کرده‌اند. پس به خاطر خدا پاسدار حقی باش که خداوند

برای این طبقه معین فرموده است: بخشی از بیت‌المال، و بخشی از غله‌های زمین‌های غنیمی اسلام را در هر شهری به این طبقه اختصاص ده. زیرا تفاوتی بین خودی و غیر خودی نیست و دورترین مسلمانان همانند نزدیک‌ترین آنان سهمی مساوی از بیت‌المال دریافت می‌کنند. مبادا سرمستی حکومت تو را از رسیدگی به آنان باز دارد، بلکه همواره در فکر مشکلات آنان باش و به آنان احم مکن. به ویژه کسانی که از چشم‌ها دوراند و در منظر و مرئی نیستند، اولویت داشته و بیشتر سزاوار رسیدگی می‌باشند، چون دیگران آنان را کوچک می‌شمارند و کمتر به تو دسترسی دارند. برای این گروه، افرادی مطمئن، خدا ترس و فروتن را انتخاب کن تا درباره آنان تحقیق و مسائل را به تو گزارش کنند. نیز پیوسته از آنان دلجویی کن چون مسئولیتی سنگین بر دوش زمامداران است. پس بخشی از وقت خود را به کسانی اختصاص ده که به تو نیاز دارند، و شخصاً به امور آنان رسیدگی کن، و در مجلس عمومی با آنان بنشین. سربازان و یاران و نگهبانان خود را از سر راهشان دور کن تا بدون اضطراب با تو سخن بگویند. من از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بارها شنیدم که می‌فرمود «ملتی که حقوق ناتوانان را از زورمندان، بدون ترس و لرز نتواند بازستاند، رستگار نخواهد شد». پس درشتی و سخنان ناهموار آنان را تحمل کن. البته اگر اموری را نتوانستی مهیا کنی با مهربانی، معذرت خواهی کن. (نهج‌البلاغه، عهدنامه مالک اشتر، فراز هفتم، ترجمه مرحوم محمد دشتی)

نابینای واقعی: این پوستر سخنی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم است و می‌فرماید نابینا کسی است که بصیرت ندارد نه کسی که چشم ندارد. این پوستر شامل آیه‌ای از قرآن هم هست و روی مقواهای ضخیم یونولیت چاپ شده است.

دو سخن از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم:
دو سخن از حضرت رسول درباره نابینایان است. این سخنان روی یونولیت چاپ شده است.

دو سخن از امام علی علیه السلام: دو حدیث از امام علی علیه السلام درباره نابینایان است. این سخنان روی مقوای یونولیتی چاپ شده است.

پیام امام حسین علیه السلام در اهتمام عمومی به امور معلولین:

این پوستر سفارش و توصیه‌های امام حسین علیه السلام درباره معلولین را شامل است. نمای آن اینگونه است.

ترجمه فارسی سخن حضرت اینگونه است:

ای مردم! مشاهده می‌شود که بدون بیم و نگرانی پیمان خود را با خداوند شکسته‌اید؛ در حالی که از نقض تعهدات پدران خود هراسناک هستید، اما پیمان خودتان با رسول خدا و التزام به فرامین آن حضرت را عملاً معتبر نمی‌شمارید. به همین دلیل نابینایان و ناشنوایان و معلولین در شهرها پشتیبان و یاور ندارند و به امور آنان رسیدگی نمی‌شود. ای مردم! به اندازه موقعیت و شرایط خودتان، برای معلولین احساس مسئولیت نکرده و تلاش نمی‌کنید؛ اگر توانایی هیچ کاری ندارید، حداقل از خادمان معلولین تشکر نمایید. (تحف العقول، ص ۴۳۷)

این حدیث بیانگر عنایت و توجه حضرت به رسیدگی و اهتمام به امور معلولین است. ایشان در اوج فعالیت‌های مبارزه‌جویانه و اصلاح‌طلبانه علیه جور و ستم یزید از توجه به مسائل دینی معلولین غافل نشده و عموم مردم و نخبگان را به امور معلولین توجه می‌دهد؛ نیز بی‌توجهی به معلولین را در ردیف عهدشکنی با خدا و رسولش می‌داند. بنابراین بر اساس این فرمایشات، اهتمام و توجه به معلولین از وظایف همگانی است.

از دانشمندان برپا شد و امام در جمع عالمان حضور یافت و به تجزیه و تحلیل شرایط جامعه پرداخت. نیز وظایف عالمان را یادآوری و از آنان خواست به فکر قشر ستمدیده و آسیب‌مند باشند و نسبت به امور نابینایان، ناشنوایان و معلولان حرکتی اهتمام نمایند؛ به جای اینکه عامل حاکمیت ستمگر باشند به مسئولیت‌های خود در راهنمایی اقشار ضعیف عمل کنند.

سپس ترجمه فارسی این سخنرانی به شرح زیر آمده است: مردم! از پندها و نکوهش‌های خداوند درباره علمای یهود عبرت بگیرید؛ در قرآن می‌فرماید: «چرا عالمان و روحانیون، پیروان موسی را از گناه و حرام خواری منع نمی‌کردند؟» (مائده: ۶۳). نیز در قرآن آمده است: «کافران بنی اسرائیل به دلیل معصیت و تجاوزکاری و جلوگیری نکردن از کارهای ناپسند لعنت شدند» (مائده: ۷۸-۷۹). عیب آنان، جلوگیری نکردن از تبهکاری‌های ستمکاران بود؛ زیرا جیره‌خوار آنان بودند و از عاقبت اعتراض خود هراس داشتند. اما خداوند می‌فرماید: «از مردم نترسید از من بترسید» (مائده: ۴۴)؛ «مردان و زنان مؤمن یاور یکدیگر باشند به نیکی امر و از بدی جلوگیری کنند، نماز به پا داشته، زکات دهند و از خدا و رسول اطاعت نمایند» (توبه: ۷۱). از این‌رو خداوند امر به معروف و نهی از منکر را به عنوان وظیفه ضروری بیان کرده است؛ تجربه نشان داده با اجرای این وظیفه، دیگر وظایف اعم از سخت و آسان، عملی خواهند شد. زیرا امر به معروف دارای این پیامدها است: توسعه فرهنگ اسلامی، استیفاء حقوق ستمدیدگان، مبارزه با ظالم، توزیع عادلانه ثروت‌های عمومی، اخذ درست مالیات و مصرف صحیح آن.

شما به عنوان گروه مرجع در دانش مشهور، در امور نیک مطرح، در راهنمایی جامعه شناخته شده و در نظر مردم دارای هیبت هستید. فرهیختگان از شما پیروی و ضعیفان شما را تکریم می‌کنند. حتی کسانی که احسان و بخشش شما را ندیده‌اند، نظر شما را بر خودشان ترجیح می‌دهند. به هنگام عدم تأمین نیازهای مردم و پاسخگویی به تقاضاها وساطت می‌کنید. در راه رفتن هیبت پادشاهان و کرامت بزرگان را دارید. آیا همه احترام‌های مردم به خاطر انتظارشان از انجام تعهدات الهی و قیام برای حقوق الهی توسط شما نیست؟ هر چند شما در اکثر وظایف کوتاهی کرده، حق رهبران را کوچک شمرده و حقوق آسیب دیدگان را تضییع کرده‌اید و فقط حقوق خود را

سخنان امام رضا علیه السلام: دو حدیث از امام رضا علیه السلام امام هشتم شیعیان در این پوستر آمده است. حدیث نخست یک توصیه اخلاقی است و می‌فرماید ایجاد مسرت و خوشحالی در دل مؤمنان از فضایل است. این توصیه برای معلولین مهم‌تر است. حدیث دوم درباره اختصاص جایگاه رفیع برای معلولان در بهشت است.

سخنرانی امام حسین علیه السلام در گردهمایی دانشمندان درباره وظایف عالمان و معلولان: این پوستر دو رویه است. یک طرف متن سخنرانی امام حسین علیه السلام و در طرف دیگر ترجمه فارسی آن آمده است.

در روی فارسی ابتدا آمده است: امام حسین علیه السلام در سال ۶۰ق پس از دریافت تهدیدهای یزید از مدینه به مکه رفت و از آنجا به سوی کوفه و کربلا راه افتاد. اما مدتی قبل در مکه، همایشی

بدون دفاع هستند. حاکمان جباران زورگو و خدانشناس هستند که با به رخ کشیدن توانمندی‌های خود درصدد تضعیف بیشتر مردم می‌باشند. شگفتنا، سرزمین اسلام در تصرف خائن‌های ستمگر یا باج‌گیران نابکار یا کارگزاران بی‌انصاف و بی‌اراده است. در مواردی که تفاهم نداریم می‌توان به ضوابط الهی مراجعه کرد.

خدایا، تو می‌دانی این اقدامات و سخنان نه از سر یافتن جاه و مقام و نه در طلب ثروت و مال است، بلکه می‌خواهیم: نشانه‌های راه درست و معرفی شده در دین را نشان دهیم؛ اصلاحات را در شهرها توسعه دهیم؛ آسایش و امنیت آسیب‌دیدگان را تأمین کنیم تا واجبات، سنت‌ها و احکام الهی اجرا شود. بنابراین اگر به یاری برنخیزید و اقدام نکنید، ستمکاران علیه شما بسیج شده و برای نابودی آیین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم تلاش خواهند کرد. (تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ترجمه احمد جنتی، تهران، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۹۲، ص ۵۱۸-۵۲۵)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و تأمین نیازهای معلولان: این پوستر ابتدا متن حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و سپس ترجمه و شرح آن بر اساس اقتضانات جدید معلولین است. نمای آن اینگونه است:

متن پوستر چنین است:

محمد بن عبدالله، پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: مَنْ كَفَىٰ ضَرِيْرًا حَاجَةً مِنْ حَوَاتِحِهِ فَمَشَىٰ فِيهَا حَتَّىٰ يَفْضِيْهَا اَعْطَاهُ اللهُ بَرَاءَتَيْنِ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ وَ بَرَاءَةً مِنَ النَّفَقِ وَقَضَىٰ لَهُ سَبْعِيْنَ اَلْفَ حَاجَةٍ فِي عَاجِلِ الدُّنْيَا وَ لَمْ يَزَلْ

مطالبه نموده‌اید. بنابراین نه مالی ایثار کرده و نه جان خود را به خطر انداخته و نه خاندان خود را وارد کارزار نموده‌اید. بنابراین چگونه در آرزوی بهشت، همنشینی با پیامبران و ایمنی از عذاب جهنم هستید؟

هر آینه نسبت به سرنوشت شما بیمناک هستم، چون با خوش‌بینی‌های بی‌جا، خواهان دفع بدبختی‌های خود هستید. لطف خداوند نصیب شما شده و جایگاه با فضیلت پیدا کرده‌اید. در حالی که خداپرستان معروف را اکرام نمی‌کنید، اما آنان از سر خداپرستی، شمارا تکریم می‌کنند. بدون اینکه ناراحت شوید، تماشاگر نقض پیمان‌های الهی هستید؛ اما به محض زیر پا نهادن پیمانی از پدرانتان، اظهار ناراحتی می‌کنید؛ در حالی که تعهدهای با رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بی‌اعتبار شده است. از جمله نابینایان و ناشنوایان و معلولان زمین‌گیر در شهرها بی‌پناه رها شده و نسبت به آنان رسیدگی نمی‌شود، حتی از مقام خود نسبت به منافع آنها اقدام نمی‌کنید و کسانی که برای آنان اهتمام دارند، مورد توجه قرار نمی‌دهید. سازشکاری با ظالمان شما را آلوده ساخته است. همه اینها، امر و نهی‌های الهی است که از آنها غفلت کرده‌اید. شما به دلیل داشتن منزلت عالمان، مسئولیت بزرگ دارید؛ اما ای کاش می‌دانستید این جایگاه به دلیل این است که شیوه اجرای کارها و احکام در دست عالمان پاسدار حلال و حرام الهی است. اما شما به دلیل دوری از حق و اختلاف نظر در سنت پیامبر، منزلت خود را از دست داده‌اید. البته اگر در بحران‌ها، پایداری و هزینه‌ها را تقبل کنید، سرنوشت امور به شما باز می‌گردد و مصدر و مرجع جامعه خواهید شد. لکن خود و جایگاهتان را در اختیار ستمگران قرار داده و امور الهی را به آنها سپرده‌اید، از این‌رو زمینه شهوت‌رانی آنان فراهم آمده و جامعه بر اساس نظریات فردی نه تجربه‌های جمعی اداره می‌شود.

گریز از مرگ و دلخوشی به زندگی ناپایدار دنیا موجب تسلط ستمگران بر جامعه شده و ضعیفان در چنگال آنان گرفتار آمده‌اند. اینان جمعی برده‌وار تحت فرمان یا گرسنگان استثمار شده‌اند. کشور را با نیرنگ و تقلب اداره می‌کنند؛ هواپرستی، پیروی از اشرار و الگوگیری از ستمگران را ترویج می‌نمایند. در هر شهر گوینده سخنور بر فراز منبر دارند، همه مملکت در قبضه آنها است و دستشان در همه امور باز است. مردم چون بردگان

توسعه و پیشرفت، رفاه و زندگی مطلوب همگانی خواهد شد. بر عکس آن هم ممکن است و عدم رسیدگی به معلولان موجب ندمت، فقر، انواع مفاسد و بلاها و خلاصه عقب ماندگی خواهد شد. البته این روایت با اصطلاحات و ادبیات مردم آن دوره، همین نکات را یادآور شده است.

توانبخشی از نگاه امام هشتم حضرت رضا علیه السلام:
روایتی از امام هشتم شیعیان همراه با ترجمه و شرح در این پوستر آمده است.

محتوای آن اینگونه است:

حضرت در روایتی می‌فرماید: عونک للضعیف افضل الصدقة (تحف العقول، ص ۸۰۹)

کمک و یاری تو به ناتوان، بهترین نوع صدقه است. انسان آسیب دیده و کسانی که بر اثر حادثه، تصادف، زلزله، اختلالات ژنتیکی یا بیماری‌های خاص و خلاصه به هر دلیل و علت توانمندی خود را از دست داده و معلولیت پیدا کرده‌اند، باید توسط مردم و دولت حمایت شوند. اما وقتی سخن از حمایت و رفع ناتوانی‌ها و توانبخشی به میان می‌آید، فکر می‌شود باید به آنان کمک مالی و صدقه مادی پرداخت شود. اما حضرت رضا علیه السلام می‌فرماید بهترین روش یاری و مساعدت است.

اما یاری، مصادیق و روش‌ها و شکل‌های مختلف دارد و نسبت به انسان‌های آسیب دیده به اقتضای نیازهایشان متفاوت می‌باشد. تشخیص مقتضیات و نیازمندی و

يَخْوُضُ فِي رَحْمَةِ اللَّهِ. (الوسائل، ج ۱۱، ص ۵۶۵، ح ۶)
هر شخصی به تأمین نیازی از احتیاجات نابینایی بپردازد و در این راه با تلاش نیازش را برطرف نماید، خداوند [چهار پاداش] به او می‌دهد: او را از آتش جهنم ایمن نموده؛ میرا از [ردبیت اخلاقی] نفاق و دورویی می‌نماید؛ هفتاد هزار نیاز ضروری او را در دنیا برآورده می‌سازد، و بالاخره همواره از رحمت الهی برخوردار خواهد شد.

این روایت به چند نکته مهم اشاره کرده است:

۱- حضرت نیاز خاصی را معین و مشخص نکرده و به صورت عام فرموده «حاجتی از حوائج نابینا» را هر کس تأمین نماید؛ چون نابینایان در هر زمان، نیاز خاص و اولویت‌هایی دارند و نیازهای افراد نسبت به شرایط و مکان‌ها و زمان‌ها متفاوت است.

۲- توانمند و توان‌بخشی به معلولان منوط به تأمین نیازهای جسمی و روحی، فرهنگی و اقتصادی؛ پزشکی و دارو و درمان؛ حتی کتاب، نشریه، نرم‌افزار، وسایل مدرن ارتباطی مثل موبایل و رایانه است.

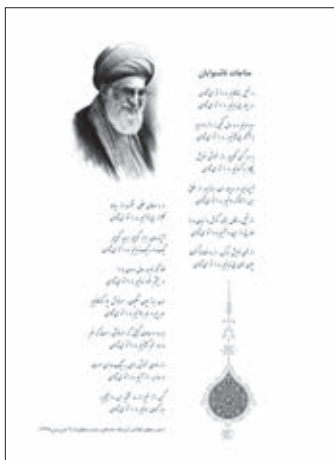
متأسفانه در سال‌های اخیر تأمین ضرورت‌های زندگی و کاری نابینایان و دیگر معلولان از طرف سازمان‌های دولتی نظیر بهزیستی کاهش یافته است. اما مدیران دولتی باید متوجه باشند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم تأکید و سفارش خاص بر این موضوع فرموده‌اند.

۳- رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم تأمین نیازهای عملی نابینایان را مورد تأکید قرار داده است. یعنی شعار و سخن سودی ندارد بلکه باید راه افتاد و تلاش کرد تا اینکه به هدف رسید و عملاً نیازها را تأمین کرد. به همین دلیل از اصطلاحات «مشی» و «یقیضی» استفاده فرموده است.

۴- رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم تأمین یک حاجت را با چهار پاداش هم‌سنگ می‌داند، آن هم پاداش‌های بسیار سنگین، همه اینها نشانگر این است که تأمین ضرورت‌های این قشر لازم است.

۵- بری شدن از نفاق و زدودن دورویی از آثار دفع مشکلات نیازمندان و برداشته شدن تبعیض بین افراد سالم و افراد معلول است. اگر معلولان نیازمند مانند دیگر مردم از مواهب زندگی برخوردار شوند، بسیاری از مفاسد اخلاقی از جمله نفاق در جامعه رخت برمی‌بندد.

۶- تأمین ضرورت‌های نابینایان موجب سربان رحمت‌های الهی و نعمت‌های فراوان، دسترسی به

متن اشعار اینگونه‌اند:

ما خیل بندگانییم ما را تو می‌شناسی
هر چند بی‌زبانیم ما را تو می‌شناسی
ویرانه‌تیم و در دل گنجی ز راز داریم
با آنکه بی‌نشانیم، ما را تو می‌شناسی
با هر کسی نگوییم راز خموشی خویش
بیگانه با کسانیم ما را تو می‌شناسی
آینه‌سانیم و هرچند لب بسته‌ایم از خلق
بس رازها که دانیم ما را تو می‌شناسی
از قیل و قال بستند، گوش و زبان ما را
فارغ از این و آنیم ما را تو می‌شناسی
از ظن خویش هر کس، از ما فسانه‌ها گفت
چون نای بی‌زبانیم ما را تو می‌شناسی
در ما صفای طفلی، نفسُرد از هیاهو
گلزار بی‌خزانیم ما را تو می‌شناسی
آینه‌سان برابر گوئیم هرچه گوئیم
یک‌رو و یک‌زبانیم ما را تو می‌شناسی
خط نگه نویسد حال درون ما را
در چشم خود نهانیم ما را تو می‌شناسی
لب بسته چون حکیمان، سرخوش چو کودکانیم
هم پیر و هم جوانیم ما را تو می‌شناسی
با دُرد و صاف گیتی، گه سرخوشی است گه غم
ما دُرد غم کشانیم ما را تو می‌شناسی
از وادی خموشی راهی به نیک‌روزی است
ما روزبه، از آنیم ما را تو می‌شناسی

چگونگی رسیدگی به آنان، نیاز به کارشناس و متخصص دارد. متأسفانه امروزه مردم در مواردی فراوان خرج می‌کنند و در مواردی هیچ فعالیتی مشاهده نمی‌شود. برای نمونه مردم روز عاشورا به عشق امام حسین علیه السلام آنقدر نذری تهیه می‌کنند و رسیدگی به آسیب‌مندان از طریق اعطای غذای نذری آنچنان شایع است که به حد افراط و اسراف و هدر رفتن سرمایه‌های میلیارد تومانی می‌انجامد.

اما نابینایانی هستند که برای تهیه یک عصا مشکل دارند و با اسراف نکردن در اطعام در یک شهر می‌توان عصای چند سال همه نابینایان ایران را تأمین کرد. اشکال اساسی در این است که مردم هر منطقه یا هر شهر یا هر محله اولویت‌ها و نیازهای خود را نمی‌دانند. لازم است به‌روزان و مددکاران سازمان بهزیستی در هر محل، نیازهای فصل را برای هر دسته از آسیب‌مندان اعلام نماید. می‌توان در مساجد هر محله اعلامیه‌ای نصب کرد و تعداد نابینا، معلول حرکتی، ناشنوا و معلول ذهنی در آن محله؛ نیز نیازمندی‌های آنها مثل تأمین هزینه تحصیلی، رفت و آمد به مدرسه، تهیه لوح و قلم، کتاب صوتی، اشتغال، فیلم‌های آموزشی، ویلچر، هزینه درمان و مراقبت را اعلام نمود. یک فرد هم به عنوان معتمد تعیین می‌شود که افراد خواهان مساعدت با او تماس بگیرند. به این شیوه بسیاری از مشکلات و نیازمندی‌ها مرتفع می‌گردد. این شیوه که مبتنی بر تدبیر، برنامه‌ریزی و اعتماد به مردم است در واقع تحقق عینی روش CBR است. این روایت هم گویای همبند نکات و ریشه توانبخشی متکی بر جامعه است.

ادبیات و فرهنگ

در این بخش شامل پوسترهایی است که توسط دفتر آماده و اغلب از طریق مجله توان نامه یا سایت منتشر شده و محتوای آن شعر، ضرب‌المثل با قطعه‌های ادبی است.

مناجات ناشنویان: قطعه‌ای توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی آیت‌الله سید علی خامنه‌ای زید عزه که به مناسبت روز جهانی ناشنویان در توصیف این قشر سروده آمده است.

بی‌ثمر، بی‌سود و نابیناست او
غم مخور ای بینای من
ای گل امید بی‌همتای من
(علی‌علی‌وار، معلم نابینا)
بهار دلدار: قطعه شعری توسط یک نابینا سروده شده
که در اینجا آمده است.

متن پوستر چنین است:

به مناسبت ایام عید نوروز به فرمان رسید از بهار،
عید و طبیعت زیبا یادی کنیم و لحظاتی فضای مجله
را عوض کنیم. شعر آقای محمود وجدانی نژاد نابینای
مطلق و دبیر بازنشسته خودنمایی کرد و این قطعه را
به عنوان عیدی از طرف آقای وجدانی به همه عزیزان
معلول و نیز به همه خادمان آنها تقدیم می‌کنیم. به
برکت زیبایی‌های این شعر، سلامت و موفقیت همگان
را در سال ۱۳۹۵ آرزو می‌نماییم.

وه که آن یار سیه چشم خوش آواز آمد
بنگر بین که چه زیبا و چه با ناز آمد
دل در ایام فراقش شده گنجینه‌ی راز
بگشا عقده‌ی دل محرم هر راز آمد
موسم سبزه و نسرين و گل سرخ رسید
آن پری رو چو هزاران سوی شیراز آمد
چه عزیز است که از شهر وطن بهر سفر
با هزاران طرب و چنگ و نی و ساز آمد
با همه شرح صفت‌های جهان آرایش
وه چه سنگین دل و بی‌رحمت و غماض آمد

کس راز غیر از ما، نشنید بس «امینیم»
بهر کسان امینیم ما را تو می‌شناسی
(رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه‌ای، سایت معظم له،
۱۴ فروردین ۱۳۷۵)
نجوای نابینا و روشندل: یک قطعه شعر از معلم نابینا
به نام علی‌علی‌وار در این پوستر درج شده است:

متن اشعار اینگونه است:

گفت نابینای نومیدی به من
زندگانی بهر نابینا چه سود؟
مرگ خواهیم از خدای خویشتن
سوختن در دوزخ دنیا چه سود؟
آرزو دارم که بینم روی دوست
بنگرم رخساره نیکوی دوست
لذت من دیدن گلزارهاست
در فروغ خنده دلجوی دوست
لذت مردم ز دیدار هم است
قسمت ما درد و رنج ماتم است
گفتم ای بینای نابینای من
ای گل نومید بی‌همتای من
گر نداری چشم بینا غم مخور
چشم دل بگشای ای بینای من
هر که را دل درج دانش‌ها بود
بی‌گمان بینای بیناهاست او
جام جان هر کس از دانش تهی است

بسیاری از خودپردازها فقط برای افراد عادی ساخته شده و معلولین نمی‌توانند دریافت نمایند. دستگاه‌های خودپرداز دارای اتیکت‌های برجسته یا بریل نیست، نیز در سطح بالا قرار دارد و معمولاً پله دارد. نام این پوستر دست نرسی است.

گوینده مساعد: این پوستر عکس معلول حرکتی روی ویلچر است که مشغول خواندن کتاب و آماده سازی کتاب گویا به منظور مساعدت به نابینایان است.

اهمیت و تأثیر

پوسترها در سطح وسیع و در بین همه اقشار پخش می‌شود و می‌تواند نگاه مردم را نسبت به معلولین سامان‌دهی کند و آسیب‌های درونی فرهنگ و جامعه معلولین را اطلاع‌رسانی نماید و در جهت سامان‌دهی به فرهنگ و جامعه این قشر مؤثر است. از این رو یکی از اقدامات این دفتر آماده سازی و پخش پوستر است.

با رفیقان چه بگوئیم که ای بی‌خردان
از سوی حق دم عیسی به برم باز آمد
تا ببیند رخ ماهش بُدش تاب ز شوق
روح وجدانی دلدا به پرواز آمد

کاردانی نابینا: این پوستر ضرب المثلی است که در منابع ادبیات فارسی و میان مردم تداول دارد.

تصاویر

پوسترهای تصویری که توسط این دفتر کار شده و گویای نکات آموزنده است در ادامه آمده است.

مناسب نسازی: پوستری با محتوای عکس نابینایی که در پیاده‌رو روی موزاییک نابینایی حرکت می‌کند ولی به چراغ برق برخورد می‌نماید. اسم این پوستر مناسب نسازی است.

دست نرسی: پوستری است از باجه خودپرداز بانک که برای معلولین قابل دسترسی نیست. عجب اینکه

فصل دهم: پایگاه اینترنتی

www.HandicapCenter.com

فصل دهم: پایگاه اینترنتی

معلولین در ایران و دیگر کشورها جزء اولین کسانی هستند که با کامپیوتر آشنا شدند و وقتی اینترنت عمومی شد از این ابزار برای دانش‌افزایی و ارتباطات خود استفاده کردند. وقتی در ایران کامپیوتر آمد، اولین کلاس‌های آموزش کامپیوتر در مراکز نابینایان، ناشنوایان و دیگر معلولان ایران تشکیل می‌شد. زیرا آنان وسیله را جبران کننده، ناتوانی‌های خود یافتند. هر چند کامپیوتر و اینترنت در تطابق با معلولین تأخیر داشت و حتی هنوز به روز نشده است، اما همین حد آن هم برایشان سودمند و کارآمد بوده است.

این فصل به معرفی فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین در زمینه وب سایت و نیز ارتباطات می‌پردازد. نخست سایت و محتوا و ساختار آن را معرفی می‌کند، در ادامه تأثیر سایت در پیشرفت معلولان و اخبار مبنی بر موفقیت و احراز رتبه‌های برتر سایت در جشنواره‌ها را گزارش می‌دهد؛ سپس فعالیت درباره امکانات سایت برای پیشرفت این قشر را گزارش می‌نماید.

مدیر سایت دفتر فرهنگ معلولین از ابتدا مهندس علی نوری بود و ایشان همواره در تلاش است سایتی کارآمد، فعال و پویا ایجاد کند.

— احتراز رتبه برتر و تقدیر —

سایت دفتر فرهنگ معلولین چند بار در جشنواره‌ها و توسط مسئولین ارشد دولتی مورد توجه قرار گرفته است. زیرا صادقانه و به دور از طرفداری از جریان و گروه خاص و فقط به منظور ایفای نقش در راستای خدمت به جامعه هدف تلاش کرده است. آن هم با حداقل هزینه‌ها، زیرا بودجه مستقلى برای سایت دریافت نمی‌شود و مدیریت سایت و بقیه نیروهای شاغل در دفتر بخشی از وقت خود را تبرعا در سایت کار می‌کنند البته اگر سر فصل بودجه‌ای مستقل می‌داشت کیفیت و عملکرد آن بسیار بهتر از الان می‌بود.

تقدیر معاونت امور توانبخشی سازمان بهزیستی:
آقای دکتر حسین نحوی‌نژاد معاون امور توانبخشی به تاریخ ۱۴ بهمن‌ماه ۱۳۹۴ طی نامه‌ی واصله به دفتر از سایت و محتوای مناسب آن تشکر کرده است. متن نامه ایشان اینگونه است:

مدیر محترم دفتر فرهنگ معلولین؛ بدین‌وسیله از زحمات دفتر فرهنگ معلولین در ترویج فرهنگ مرتبط با افراد دارای معلولیت تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین با توجه به گزارش کارشناسان این حوزه، سایت آن دفتر از محتوای مناسبی برخوردار بوده، لذا ضمن سپاس از مساعی اعضای محترم آن مرکز، آمادگی این معاونت را جهت ارتقاء کیفی و مضامین سایت فوق اعلام می‌دارد.^۱ (دکتر حسین نحوی‌نژاد/ معاون امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور/ ۱۴ بهمن ۱۳۹۴)

— ساختار و محتوا —

پایگاه اینترنتی دفتر فرهنگ معلولین به نشانی www.handicapcenter.com با هدف اطلاع‌رسانی فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین و نیز دیگر مراکز فعال در حوزه معلولان کشور و جهان راه‌اندازی شده است. نیز فراهم ساختن بانک جامعی از اطلاعات معلولان در این پایگاه برنامه‌ریزی شده است. گرچه طی یک سال اخیر سامانه و سایت دیگری به نام بانک جامع اطلاعات معلولان توسط دفتر فرهنگ معلولین راه‌اندازی شده که در فصل دیگر مستقلاً به آن می‌پردازیم. ولی ابتدا بخشی از سایت به بانک اختصاص داشت. منتقل شد. جهت نیل به اهداف فوق در این پایگاه چندین بخش تعریف شده است که عبارتند از: درباره (معرفی دفتر)؛ اخبار (اخبار دفتر و نیز دیگر مراکز معلولیتی)، تولیدات (معرفی و متن کامل تولیدات دفتر شامل کتاب‌ها، لوح‌های فشرده، نشریات و...)؛ جشنواره‌ها (معرفی همایش‌ها و نشست‌های برگزار شده توسط دفتر به همراه گزارش جلسات و تصاویر)؛ منابع معلولیت پژوهی (اطلاعات برخی از آثار منتشر شده در حوزه معلولین همچون کتاب‌ها، مقالات، پایان‌نامه‌ها)؛ مراکز و شخصیت‌ها (اطلاعات مراکز مهم و شخصیت‌ها و افراد فعال در حوزه معلولین)؛ ورزش معلولان (شامل معرفی ورزش‌ها، قوانین و مقررات، مدال‌آوران)؛ بخش عکس و گرافیک.

جهت حجم بالای اطلاعات تولیدی در این پایگاه و جدید بودن مطالب، این پایگاه روزانه مورد بازدید تعداد زیادی از کاربران اینترنتی قرار می‌گیرد به گونه‌ای که اولین و یا دومین سایت فارسی زبان در حوزه معلولین است که سایت گوگل پیشنهاد می‌کند.

این سایت در راستای اهداف دفتر قرار دارد. دفتر دارای ختم‌های فرهنگی و علمی است این سایت هم در خدمت این مشی به مقوله‌های علمی و فرهنگی می‌پردازد. از این‌رو با سایت‌های ورزشی، صرفاً خبری و هنری تفاوت‌هایی دارد. سایت دفتر فرهنگ معلولین به فرهنگ‌سازی می‌پردازد و البته از همه زمینه‌های هنر، ورزش، خبر و دانش برای رسیدن به این هدف استفاده می‌کند. البته رویکرد آن در همه این عرصه‌ها متفاوت است و فقط به اخبار یا مقوله‌های هنری یا ورزشی می‌پردازد که در راستای هدف دفتر یعنی فرهنگ‌سازی باشد.

پلتفرم ثبت‌نام و حتی رای دادن به شرکت‌کنندگان به صورت جداگانه بود، اما امسال این دو پلتفرم را با یکدیگر ادغام کردیم و امسال ۱۵ هزار وب‌سایت برای شرکت در این جشنواره ثبت‌نام کردند. داوری این جشنواره در سال‌های گذشته و در دوره اول به صورت محدود و حدود ۱۷ نفر بود، اما از سال گذشته تغییراتی در این داوری‌ها ایجاد شد، به این صورت که کسانی که در این جشنواره شرکت و سایت خود را ثبت‌نام کرده‌اند نیز می‌توانند به عنوان داور به شرکت‌کنندگان رای دهند، بنابراین می‌توان گفت امسال مشارکت بالاست و سایت‌ها با رای مستقیم داورها انتخاب می‌شوند.

در هشتمین جشنواره وب و موبایل ایران که اختتامیه آن ۳ اسفندماه در سالن همایش کتابخانه ملی برگزار شد، ۱۵ هزار وب‌سایت و ۳ هزار و ۵۰۰ اپلیکیشن موبایل در ۴ گروه وب و ۱۳ گروه موبایل به رقابت پرداختند که وب‌سایت دفتر فرهنگ معلولین در بخش انجمن‌ها بین ۵ کاندیدا کسب رتبه برتر هشتمین جشنواره وب ایران قرار گرفت.^۱

دسترس پذیری

مدیریت سایت به گونه‌ای کار کرده‌اند که سایت چند منظوره باشد و علاوه بر اطلاع‌رسانی، کارکردهای دیگر مثل استفاده نابینایان از کتب و اخبار مندرج در سایت امکان پذیر باشد و دسترسی همه اقشار به اطلاعات راحت گردد.

تمامی آثار دفتر فرهنگ معلولین اعم از کتاب، مجله و دیگر تولیدات دفتر بر روی سایت به اشتراک گذاشته

۱. سایت انجمن صنفی کسب و کار اینترنتی، ۲۷ بهمن ۱۳۹۴.

جناب آقای نوری
مدیر محترم دفتر فرهنگ معلولین

با سلام و احترام

بدینوسیله ضمن اعلام وصول یک حلقه لوح فشرده صحیفه کلمه سعادت‌بخش نسخه شنبه‌ای، از زحمات دفتر فرهنگ معلولین در ترویج فرهنگ مرتبط با افراد دارای معلولیت تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین با توجه به گزارش کارشناسان این حوزه، سایت آن دفتر از محتوی مناسب برخوردار بوده، لذا ضمن سپاس از مساعی اعضای محترم آن مرکز، آمادگی این معلولت را جهت ارتقاء کیفی و مقابله سایت فوق‌الذکر می‌نمایم.

دکتر حسین نوری نژاد
معاون امور تربیتی

احراز رتبه در جشنواره وب و موبایل ایران:

این سایت در جشنواره وب و موبایل ایران که در ۱۹ بهمن‌ماه ۱۳۹۴ برگزار شد حائز رتبه برتر شناخته شد. خبری در این باره در مجله توان‌نامه منتشر شده است.^۲

وب‌سایت دفتر فرهنگ معلولین در بین پنج کاندیدا برتر هشتمین جشنواره وب و موبایل ایران

هشتمین دوره جشنواره وب ایران در سوم اسفند به کار خود پایان داد. وب‌سایت دفتر فرهنگ معلولین از ۱۵ هزار سایتی که در این دوره جشنواره شرکت کرده بودند، در بخش انجمن‌ها بین ۵ کاندیدا کسب رتبه برتر هشتمین جشنواره وب ایران قرار گرفت. متن گزارش منتشره توسط مدیریت این جشنواره اینگونه است:

شایان شلیله بنیانگذار جشنواره وب با اشاره به تغییراتی که در جشنواره وب و موبایل سال جاری وجود داشت، گفت: پلتفرم‌های ثبت‌نام برای شرکت در این جشنواره با یکدیگر ادغام شده بود. پیش از این،

۱. مجله توان‌نامه، ویژه پیشگیری، شماره ۲-۳، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ص ۱۹۵.

۲. همان، ص ۱۹۵.

انتقال تجارب: جهان را به دهکده کوچکی تشبیه کرده‌اند که انسان‌ها می‌توانند با یکدیگر تعامل داشته باشند، اما زمینه‌ها و امکانات آن را باید فراهم آورد. این سایت یافته‌ها و دیدگاه‌های خارج از کشور در زمینه معلولان را به داخل منتقل می‌کند، همچنین نظریات و دستاوردهای معلولان داخل را به یکدیگر می‌رساند؛ اختراعات در جهان را معرفی می‌کند و خلاصه درصد آگاه کردن همگان نسبت به تجربه‌ها و نظریات بوده است.

اخبار رخدادهای و اطلاعات فرصت‌ها: یکی از فعالیت‌های این سایت شناسایی و کشف فرصت‌های شغلی، تحصیلی و اجتماعی در سراسر جهان و معرفی به داخل است. مقاله برای همایش‌ها؛ بازیکن برای تیم‌های ورزشی معلولین، دانشگاهی بورس می‌دهد و ده‌ها مورد دیگر تماماً در بخش اخبار منعکس شده‌اند. همچنین رخدادهای مهم معلولان در سراسر جهان اطلاع‌رسانی شده است.

معرفی دانش ارتباطات: از جمله فعالیت‌های این سایت شناساندن کارآیی و کارکردها و نقش‌های ارتباطات در زندگی معلولان است. مقالات و گزارش‌هایی در این راستا روی سایت گذاشته می‌شود. این ایده و تفکر در جهان مطرح است که معلولان در جهان کنونی با در اختیار داشتن یک دستگاه کامپیوتر و یک موبایل و یک خط اینترنتی می‌توانند به بهترین زندگی دستی یابند به شرط اینکه راه و روش آن را بشناسند؛ و این سایت درصد معرفی این روش است.

می‌شود تا همه اقشار رایگان و بدون پرداخت مبلغ به انواع اطلاعات مورد نیاز دسترسی داشته باشند. متن تولیدات هم با فرمت PDF و هم با فرمت HTML و Doc بر روی سایت قرار گرفته است تا جامعه معلولان و عموم پژوهشگران به راحتی و بدون پرداخت هزینه از این اطلاعات بهره‌برداری کنند.

همچنین در تلاش هستیم امکاناتی برای ناشنوایان نصب کنیم تا بهره‌برداری آنان هم آسان گردد. دفتر فرهنگ معلولین راه کاری را کارشناسی و منتشر کرد که دسترسی معلولان در سراسر کشور به اطلاعات مختلف مورد نیازشان آسان می‌گردد.

بسیاری از مشکلات رفاهی، اجتماعی و فرهنگی معلولان از طریق ارتباطات و دسترسی صحیح به اطلاعات مرتفع می‌گردد از این‌رو لازم است به این مقوله توجه ویژه شود.

نوآوری‌ها

این سایت به اموری می‌پردازد که نیاز اساسی معلولان است و در تلاش است نگاه مردم را به معلولان و دید معلولان را نسبت به مردم و توجه هر دو را به مدیران دولتی سامان‌دهی کند تا این قطب از جامعه بتوانند با همیاری و همکاری به رفع مشکلات کمک نمایند. از این‌رو تلاش‌های جدید و قابل توجه در این سایت دیده می‌شود که بعضی از آنها معرفی می‌گردند:

فصل یازدهم: بانک جامع اطلاعات معلولان

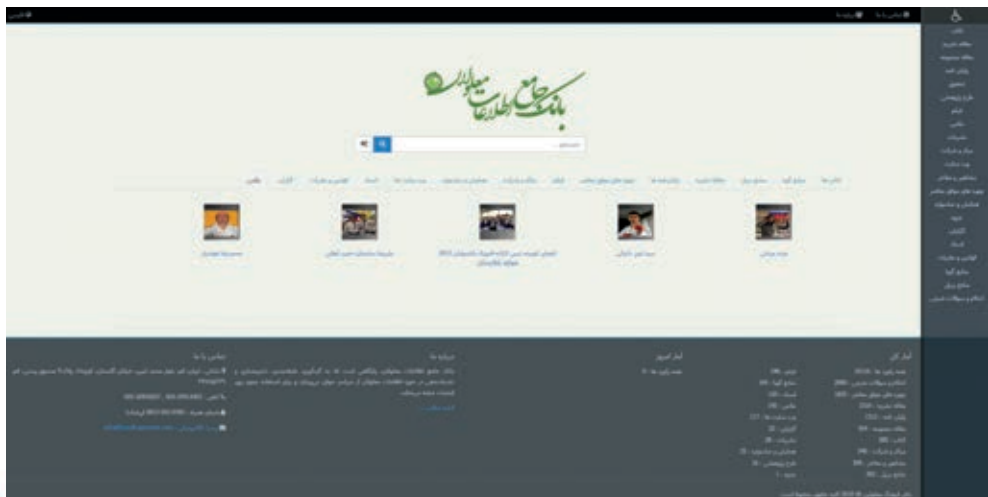
www.DataDisability.com

یکی از محصولات کلان دفتر فرهنگ معلولین، تأسیس و راه‌اندازی بانک اطلاعات برای معلولان است. بانک اطلاعات در همه زمینه‌ها ضروری است، اساساً مدیریت و تدبیر بدون آمار و ارقام امکان‌پذیر نیست و بانک‌ها متصدی جمع‌آوری آمار و ارقام و عرضه آنها به کاربران هستند. به ویژه در دوره جدید که امور گسترده شده و ایجاد جهانی پیدا کرده، قبل از اقدام و تصمیم‌گیری لازم است طرحی آماده شود و ابعاد پروژه دقیقاً محاسبه گردد، آنگاه اقدام به تدوین طرح شود. روایتی به این مضمون وارد شده که گویای نکات سودمندی است حاسباً آنفوسکم قبل ان تحاسبوا. یعنی حساب‌گر باشید قبل از اینکه کاری انجام دهید و به دلیل سوء انجام و بی‌تدبیری تحت مؤاخذه و حساب‌کشی دیگران قرار گیرید. قبل شروع به هر کاری لازم است محاسبات دقیق شود و گرنه به سوء تدبیر و سوء مدیریت گرفتار شده و مؤاخذه خواهید شد. امور معلولین و مطالعات معلولیتی دارای ظرافت‌های بسیار است و لازم است قبل از اجرا حسابرسی و محاسبه شود. بانک اطلاعات معلولین، اطلاعات لازم را جهت محاسبه تقدیم می‌کند. این فصل به معرفی این پروژه و ابعاد آن می‌پردازد.

تاریخ تأسیس

آن با عمر انسان یکی است. زیرا تا وقتی انسان بوده، بیماری و حوادث معلولیت‌زا مثل پرت شدن از کوه یا از درخت یا جنگ‌ها و منازعات انفرادی انسان‌ها هم بوده است. از این‌رو معلولیت منفک از انسان نیست و همیشه همراه انسان بوده و هست. دوم اینکه تصور می‌کردیم معلولیت مثل پزشکی است؛

ابتدا وقتی می‌خواستیم وارد مطالعات معلولیتی و پژوهش درباره معلولان شویم، فکر می‌کردیم انبوهی از اطلاعات وجود دارد و کار در این زمینه آسان و سهل است. زیرا تصور ما این بود که معلولیت و معلولین همیشه در طول تاریخ بخشی از جوامع بوده‌اند و مقوله‌ای جدید و مبحثی مستحدث نیست بلکه عمر

گردآوری کنید دارید، پاسخ همه این بود که نداریم ولی درصد احداث هستیم. خبرهایی هم به گوش می‌رسید که وزارت رفاه درصد احداث بانک معلولان است و وزیر چند بار این مسئله را در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌ها مطرح کرد. دفتر تا اواسط سال ۱۳۹۴ صبر کرد بلکه کاری بشود ولی پس از اینکه مایوس شدیم و متوجه شدیم هیچ نهادی اقدام نمی‌کند، تابستان ۱۳۹۴ به دستور ریاست مطالعات شروع شد و طرح علمی و اجرایی آن تألیف گردید.

مهندس تقی‌زاده که جوان مجرب و دلسوز است، کار ساخت سایت بانک را پی گرفت و در پاییز ۹۴ سایت بانک آماده بهره‌برداری گردید. نیز شورای سیاست گذاری و مدیریت بانک مشخص گردید و آقای ابادر نصر مدیر اطلاعات و آقای علی نوری مدیر فنی بانک گردیدند. ویراستار و ناظر علمی و مسئول طرح و برنامه بر عهده آقای محمد نوری شد. ورود اطلاعات از بهمن ۹۴ آغاز گردید. تا الآن که مهرماه ۹۵ است حدود بیست و پنج هزار رکورد داریم و حدود ۱۱ هزار رکورد وارد بانک شده است.

ساختار و محتوا

این بانک به گونه‌ای طراحی شده که بتواند همه اطلاعات معلولان ایران و جهان اسلام را پوشش دهد. کاربران هرگونه نیاز اطلاعاتی داشته باشند اعم از حقوقی، اجتماعی، تاریخی، منطقه‌ای و جهانی با مراجعه به این بانک به خواسته خود می‌رسند.

بانک جامع اطلاعات معلولان پایگاهی اینترنتی است که تمامی اطلاعات مرتبط با معلولان در قالب‌های مختلف ذیل بیست عنوان گردآوری و معرفی و در اختیار کاربران قرار می‌گیرد. از طریق این بانک اطلاعاتی، پژوهشگرانی که در حوزه معلولین فعالیت می‌کنند، می‌توانند به راحتی پیشینه تحقیقات در موضوعات انتخابی‌شان را بررسی و شناسایی کنند. نیز می‌توانند با جستجوی ساده و پیشرفته منابع مورد نیاز برای تحقیق‌شان را پیدا کنند. مراکز و نهادهای دولتی و غیر دولتی می‌توانند با معلولین فرهیخته آشنا شوند و در برنامه‌ها مختلف از آنها بهره بگیرند همچنین این بانک اطلاعاتی مردم را به معلولان و معلولان را به مردم نزدیک‌تر می‌نماید زیرا شناخت آنها را از یکدیگر گسترش داده و تصحیح می‌کند.

انسان‌ها دانش پزشکی را به وجود آوردند تا به آنان کمک کند تا از آلام و بیماری‌ها و مرگ رهایی دهد. به همین دلیل انسان‌ها همیشه درصدد رهایی از معلولیت یا کاهش عواقب معلولیت بوده‌اند، لذا همانطور که درباره پزشکی و موضوعات پزشکی، اطلاعات فراوان بوده و هست در زمینه معلولیت و معلولان هم لاجرم باید این چنین باشد.

سومین دلیلی که فکر می‌کردیم منابع و اطلاعات در این باره بسیار است، نقش معلولان در جامعه است. معلولان مثل پزشکان، همیشه نقش فعال داشته و جایگاه شناخته شده‌ای را اشغال می‌کردند، یعنی آدم‌های محجور و ناشناخته و کنار مانده نبوده‌اند. در طول تاریخ برخی شاهان، وزراء، مدیران ارشد حتی بنابر نظر قرآن کریم انبیایی مثل حضرت یعقوب، حضرت ایوب، حضرت شعیب و حضرت اسحاق حداقل در دوره‌ای از عمرشان و نابینا یا ناتوان از حرکت بوده‌اند. بالاخره به این دلایل فکر می‌کردیم دریایی از اطلاعات دسته‌بندی شده از گذشته مانده و الآن هم چنین است.

اما وقتی وارد شدیم و خواستیم اولین کتاب را تألیف کنیم متوجه واقعیت‌های عجیبی شدیم. تا سده چهاردهم قمری در کشورهای اسلامی فقط دو کتاب مستقل درباره معلولین هست و درباره بسیاری از موضوعات معلولین در دوره جدید هیچ مقاله یا کتاب یا گزارشی نیست. در فرهنگ شیعه وضع بدتر است و فقر اطلاعات متأسفانه شدیدتر است. از نظر پژوهش‌های میدانی و تحقیقات آماری وضع اسفناک‌تر است. برای مثال آمار ناشنوایان و نابینایان تهران را می‌خواستیم، خود سازمان بهزیستی می‌گفت نداریم و آنچه داریم تقریبی است. این مشکل را با جناب حجّه الاسلام و المسلمین سید جواد شهرستانی ریاست مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام که دفتر فرهنگ معلولین هم وابسته به آنجا است در میان گذاشتیم، ایشان بدون تأمل گفت بانک معلولین را ایجاد کنید. گویا در این زمینه تجربه داشت. همان ماه نخست تأسیس دفتر، شروع کردیم به جمع‌آوری اطلاعات در زمینه‌های مختلف.

به سراغ مدیران سازمان بهزیستی استان و کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کمیته امداد، بنیاد پانزده خرداد و همه جاهای دیگر که مرتبط به امور معلولین اند رفتیم و پرسیدیم آیا بانک اطلاعات یا سامانه‌ای که اطلاعات را

* معلولین غیرمسلمان فقط در محدوده‌های زیر وارد می‌شوند:

- زندگی‌نامه معلولان مشهور و مؤثر در موضوعات معلولین جهان

- آثار درباره موضوعات معلولیتی که مرجع است

- اطلاعات مراکزی که رویکرد مرجع و جهانی دارند.

از حیث تاریخی محدودیتی نداریم و هر معلول یا هراتری که ویژگی‌های مطلوب را داشته باشد در قلمرو قرار می‌گیرد.

اما از نظر زبانی اطلاعات فارسی و عربی و انگلیسی جمع‌آوری و به یکدیگر هم ترجمه می‌شوند. البته هم

اکنون فقط سایت فارسی راه‌اندازی شده و درصدد راه‌اندازی بخش عربی و سپس انگلیسی هستیم.

فازبندی

این بانک در دو فاز عمده اجرا خواهد شد:

الف: جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات؛

ب: ویکی‌معلولیت در زمینه‌های شخصیت‌های معلول؛ موضوعات مثل ورزش، اشتغال، مناسب‌سازی و کتاب بریل؛ نهادها و تشکله‌ها و بالاخره کتب و نشریات.

در فاز دوم قصد داریم یکصد ویکی در عرصه‌های مختلف آماده و عرضه شود. اما این فاز پس از ورود پنجاه هزار

رکورد به بانک آغاز می‌شود. البته فازهای اول و دوم، هر کدام مرحله‌ای دارد که به مرور در حال اجرا است.

خودگرانی و خودنگاری

پس از ورود بیست هزار رکورد به بانک قصد هست امکانی روی سایت بانک ایجاد شود که افراد بتوانند خودشان ورود پیدا کنند و اطلاعات خود را ویرایش و به اشتراک بگذارند.

دسترسی

این بانک در شبکه جهانی اینترنت به آدرس www.DataDisability.com و نیز در شبکه موبایلی قابل دسترسی است. همچنین این بانک از سراسر جهان قابل دسترسی است و کاربران در همه کشورها می‌توانند از اطلاعات این بانک رایگان استفاده کنند.

کارآیی

در جهان مدرن بسیاری از مشکلات از طریق اطلاع‌رسانی و راه‌اندازی سامانه‌های اطلاعاتی حل می‌شود. اینگونه

اطلاعات و اسناد مرتبط با معلولین در این بانک اطلاعاتی در بیست عنوان و سرفصل دسته‌بندی شده است.

تعدادی از این عناوین منابعی است که در قالب‌های مختلف درباره معلولین نوشته شده که عبارتند از: کتاب؛

مقالات نشریات؛ مقالات مجموعه مقالات و همایش‌ها؛ پایان‌نامه‌ها؛ تحقیقات منتشر نشده؛ طرح‌های پژوهشی

به اتمام رسیده در مراکز و نهادها، گزارش‌های دولتی، جزوات دانشگاهی و نشریات اختصاص حوزه معلولین. اما

دسته‌های دیگر اطلاعات این بانک عبارتند از: فیلم‌های تولید شده درباره معلولین، عکس‌های مرتبط با معلولین،

مراکز و نهادها، وبسایت‌های اینترنتی، شخصیت‌شناسی (شامل مشاهیر و مفاخر معلول و نیز چهره‌های موفق معاصر)، همایش و جشنواره‌های مرتبط با معلولین، اسناد

و مدارک مرتبط با معلولین در مراکز اسنادی و آرشیوی، قوانین و مقررات مرتبط با معلولان، اطلاعات کتاب‌های

گویا، اطلاعات کتاب‌های بریل، احکام و سؤالات شرعی مرتبط با معلولین.

قلمرو تاریخی و جغرافیایی

اطلاعات معلولین جهان در این بانک گردآوری می‌شود، اما آوردن همه اطلاعات از همه معلولین و

موضوعات معلولیتی از همه نقاط جهان، کاری غیر ممکن است. از این رو قلمرو جغرافیایی بانک اینگونه

طراحی شده است:

* اطلاعات همه معلولین ایران در همه زمینه‌ها گردآوری می‌شود. یعنی معلولیت و معلولین ایران محدودیت ندارد.

* اطلاعات شیعیان معلول در هر نقطه‌ای از جهان باشند نیز بدون محدودیت وارد می‌شود. چون بانک‌های

دیگر آنان را زیر پوشش قرار نداده‌اند.

* اطلاعات مسلمان (غیر شیعه) در کشورهای مختلف جهان اسلام یا کشورهای غیر اسلامی فقط در محدوده‌های زیر وارد می‌شود.

- زندگی‌نامه معلولان مشهور

- همه آثار اعم از کتاب و نشریه و پایان‌نامه در عرصه علوم اسلامی و علوم انسانی

- همه مراکز فعال معلولین مردمی و دولتی که در عرصه جهانی فعالیت می‌کنند و نقش مرجع دارند مثلاً اطلاع‌رسانی یا بانک اطلاعات است.

- عدم آشنایی دولت با مشکلات معلولین موجب صرف بودجه در جاهای نامناسب

در چرخه حیات اجتماعی معلولین، بانک اطلاعات و اطلاع‌رسانی صحیح، حلقه زیرین است که نبود آن موجب اختلال در حلقه‌های دیگر می‌شود.

نتیجه‌گیری

نظر به اهمیت و تأثیر بانک اطلاعات در سرنوشت فردی و اجتماعی معلولین جناب آقای شهرستانی همواره بر اهتمام به بانک سفارش داشته‌اند ولی حدود یک سالی که از طراحی و راه‌اندازی بانک می‌گذرد هیچ‌کدام از مسئولین و مدیران دولتی، تماسی نداشته و راهنمایی نکرده‌اند. با اینکه خود معلولین و تشکل‌ها بارها ارتباط گرفته و مطالبی ارسال کرده‌اند.

امید است اهمیت و تأثیر بانک اطلاعاتی برای مدیران معلوم و آنان با اهتمام مضاعف در گره‌گشایی از مشکلات این قشر تلاش کنند.

نیست که برای هر مشکلی بودجه مستقل و سازمان مجزا ایجاد کنند.

بسیاری از امور را از طریق راه‌اندازی بانک اطلاعات سامان‌دهی می‌کنند و روش کار در جهان از طریق اطلاع‌رسانی و توجیه عمومی است.

از این‌رو یکی از دلایلی که مشکلات معلولان ایران نه تنها حل نشده بلکه افزوده شده، فقدان سامانه‌هایی مثل بانک جامع اطلاعات است. نبود بانک و تبع آن فقدان اطلاع‌رسانی این عواقب را دارد:

- عدم درک متقابل بین مردم و معلولین، بین معلولین با یکدیگر و گروه‌های معلولین، بین مدیران دولتی و معلولین، بین تشکل‌ها و معلولین

- فقدان احساس تقارب و نزدیکی و به جای آن ایجاد تبعاعد و افزایش دوری از هم

- عدم اطلاع معلولین از بازار کار و مراکز شغلی و به تبع آن گسترش فقدان اشتغال

فصل دوازدهم: همکاری با دیگر رسانه‌ها

※ مصاحبه با مجله توان‌یاب، بهار ۱۳۹۴

مجله توان‌یاب وابسته به یکی از تشکل‌های قدیمی معلولین به نام «مجمع نیکوکاری رعد غرب تهران» است. در بهار ۹۴ از مدیریت دفتر دعوت به مصاحبه کرد و در همان زمان اجرا گردید.

در تیتیر مصاحبه آمده است: «هدف ما این است که افراد نخبه دارای معلولیت را به دنیا معرفی کنیم»

مدیریت دفتر فرهنگ معلولین با رسانه‌های دیگر مصاحبه داشته یا مقالات و گزارش‌هایی در نشریات دیگر مراکز منتشر کرده است. این فصل به انعکاس همکاری‌های مدیریت این دفتر با دیگران در دو مبحث مصاحبه‌ها، مقالات و گزارش‌ها می‌پردازد.

مصاحبه‌ها

در آذرماه ۱۳۹۲ به شبکه برون مرزی سیمای جمهوری اسلامی دعوت شدیم و یک ساعت در برنامه زنده به گفت‌وگو درباره معلولیت و معلولان ایران پرداختیم. سپس در بهار سال ۱۳۹۳ دو بار در رادیو معارف درباره معلولیت در ایران و اقدامات و کارنامه دفتر فرهنگ معلولین بحث شد. در تابستان ۱۳۹۳ به هنگام نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم دو بار در برنامه عصرانه رادیو قرآن شرکت کردیم و درباره فعالیت‌های دفتر به پرسش‌ها پاسخ گفتیم. همچنین بارها با نشریات، مصاحبه داشته و به بیان مسائل معلولین و فعالیت‌های این دفتر پرداختیم. اکنون برخی از مصاحبه‌های منتشر شده اینجا معرفی می‌شوند:

محمد نوری، مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولان هم درباره قابلیت تاثیرگذاری قانون جامع حمایت توضیح می‌دهد: ابعاد اجتماعی، فرهنگی، حقوقی، مدنی و مذهبی قانون سال ۸۳، بحث‌ها و بررسی‌های جامع و مستمر انجام نیافته است. از این رو معرفت و شناخت عموم مردم و نیز خود معلولان نسبت به ابعاد و تبعات این قانون اندک است. تشکل‌های معلولیتی و مردمی و نخبگان معلولان در این زمینه ضعف مهم دارند؛ زیرا تمام قد برای برگزاری کلاس و برپایی جلسات درباره این قانون اقدام نکردند، به مباحث سطحی و گاه شعارگونه اکتفا کردند، از این رو مفاهیم عمومی و به تبع آن وفاق جمعی شکل نگرفت. او مهم‌ترین تأثیر این قانون را هویت‌بخشی و اثبات جایگاه مدنی معلولان دانسته و می‌گوید: معلولان برای نخستین بار احساس کردند حقی دارند و حقوقی برای آنان منظور شده و مدیران جامعه به هویت و جایگاه آنان اقرار کردند. تا پیش از این در اسناد متعارف حقوقی منزلتی برای این قشر تقریر نشده بود و در عرصه اجتماعی آنچه عملاً رخ داده بود، چند شغل محدود مثل تلفنچی و بلیت‌فروشی اتوبوس برای این قشر بود. اما قانون جامع در ماده هفتم بر انواع مشاغل برای آنان تأکید کرد. ماده هشتم، تحصیلات در مقاطع مختلف و تحصیلات عالی را رایگان برای آنان قانونی کرد و خلاصه در بسیاری از زمینه‌ها برای معلولان حقوقی را به رسمیت شناخت.

با وجود این محمد نوری معتقد است که مجلس با تصویب این قانون، کار خارق‌العاده‌ای انجام نداد، بلکه به وظیفه‌اش عمل کرد. یعنی نمایندگان می‌دیدند متون اسلامی تصریح می‌شود و تأکید فراوان بر حقوق معلولان دارد. از طرف دیگر کشور پیشرفته و حتی کشورهای درحال توسعه گام‌های بلندی برای معلولان کشورهای خود برداشته‌اند اما در ایران اقدامی نشده است. نمایندگان با مشاهده جایگاه رفیع معلولان در فرهنگ اسلامی، نمی‌توانستند قبول کنند که این جمعیت از جامعه که به لحاظ آمار و کمیت و نیز کیفیت و رتبه

پرسش‌ها درباره هدف تشکیل دفتر، نوع فعالیت‌ها، رویکرد فعالیت‌های بریل، ویژگی‌های دایرة‌المعارف ناشنویان، اطلاعات مندرج در کتب مرجع تولید شده در دفتر و اینترنت، راه ارتباطی افراد با دفتر، انتشار آثار به روش رایگان و از طریق اینترنت، گردآوری اطلاعات افراد معلول، آموزش معلولین و کارگاه برای آنان؛ اشتغال معلولین، بانک جامع اطلاعات معلولین؛ اعضاء تحت پوشش، روش اطلاع‌رسانی، طرح شبکه ارتباطی معلولان، فرهنگ سازی، فعالیت‌های اطلاع‌رسانی و رسانه‌ای.

* مصاحبه با روزنامه شهروند، اردیبهشت ۱۳۹۵
روزنامه شهروند به مناسبت طرح مجدد قانون معلولین یک صفحه به این قانون اختصاص داده و با آقایان محمد کمالی، محمد نوری و منصور برجیان گفت‌وگو نموده و در این صفحه آورده است. تیتیر این صفحه چنین است:
مجلس نهم اصلاحیه قانون جامع معلولان را در دستور کار قرار دهد/ وقت برای معلولان طلاست
نیره خادمی، روزنامه شهروند، شماره ۸۴۶، ۲۳ اردیبهشت ۹۵
متن منتشره از محمد نوری در این مقاله ذیل می‌آید:

امکانات هر تشکل سهم خاصی از بودجه و امکانات را در اختیار دارد و هر تشکل به تنهایی نمی‌تواند همه‌ی امور را انجام دهد.

وی افزود: اساساً در کارهای گروهی همه‌ی کارها را یک تشکل نمی‌تواند انجام دهد زیرا غیر از محدودیت امکانات، تخصص‌ها و علاقه‌های اجرایی هم متفاوت هستند.

این فعال حوزه‌ی افراد دارای معلولیت مشبک شدن تشکل‌های معلولان را ضروری‌تر از سایر گروه‌ها دانست و خاطر نشان کرد: ضرورت این امر از این‌روست که کارهای نشده و کارهای ناقص انجام شده در حوزه‌ی معلولان زیاد و بودجه‌ی منظور شده کمتر است و فعالیت شبکه‌ای تشکل‌های معلولان از طریق تقسیم کار بین تشکل‌ها و جلوگیری از پروژه‌های موازی و تکراری به تمام امور سرعت بخشیده و همچنین از انجام کارهای غیر ضروری جلوگیری می‌کند.

نوری که سابقه‌ی چندین سال فعالیت فرهنگی در حوزه‌ی افراد دارای معلولیت را در کارنامه کاری خود دارد از اینکه بیشتر تشکل‌های معلولان می‌خواهند همه نوع کاری را انجام داده و در همه‌ی موضوعات وارد شوند ابراز تأسف کرد و یادآور شد: تداخل‌های بی‌جا آسیب‌های بسیار دارد اما مشبک شدن و فعالیت دسته جمعی و شبکه‌ای تشکل‌ها از این تداخل‌ها جلوگیری می‌کند. وی روش، ضوابط و معیارهای مشبک سازی و فعالیت شبکه‌ای را حائز اهمیت دانست و احترام گذاشتن به نظرات دیگران، عدم تعیین تکلیف و تحکم را از عوامل آسیب زننده به اصل کار دانست و گفت:

در این نوع فعالیت بهتر است وظایف بر اساس محصولات و فعالیت‌های هر تشکل و خطمشی که تاکنون عمل کرده تقسیم شود.

* گفت‌وگو با مجله حریم امام، شهریور ۱۳۹۵
مدیریت دفتر فرهنگ معلولین مصاحبه‌ای با هفته نامه حریم امام وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی داشته که ۱۱ شهریورماه ۹۵ (شماره ۲۳۲) منتشر شده است بخشی از آن اینگونه است:

اجتماعی قابل توجه‌اند، بدون قانون باشند. از این‌رو مجلس در سال ۱۳۸۳ تکلیف خود را به انجام رساند. اما این قانون هنگام تأیید و اجرا به موانع متعدد برخورد کرد.

* مصاحبه با مجله پیک توانا، بهار ۱۳۹۵
ماهنامه پیک توانا وابسته به کانون توانا قزوین درباره شبکه معلولان کشور توضیحاتی داده است. بخشی از این گفت‌وگو چنین است:

مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولین قم: فعالیت شبکه‌ای برای تشکل‌های معلولان ضروری‌تر از سایر گروه‌ها است
مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولین قم در مورد معایب و مزایای شبکه‌ای شدن تشکل‌های معلولان گفت: در این زمینه ابتدا باید تعریف و تلقی از این موضوع داشت و ویژگی‌های آن را بیان کرد و پس از تعریف و تعیین ماهیت این کار درباره‌ی نتایج و دستاوردهای آن بحث کرد.

محمد نوری در گفت‌وگو با پیک توانا اظهار داشت: معمولاً هر جا که تشکل‌ها مشبک می‌شوند، می‌خواهند تقسیم کار نهادینه شود و هر کس وظیفه‌ی خود را باید بداند زیرا بر اساس محدودیت

هستند و علم روانشناسی ضریب هوشی آنها را چندین برابر یک انسان عادی می‌داند؛ کلیسا به این فکر افتاد که با جذب و آموزش معلولین آنها را به استخدام اهداف خویش بگیرد. چهارده سال قبل از اینکه رضا شاه دولتش را تشکیل دهد فردی به اسم کریستوفل از طرف کلیسای اروپا وارد ایران شد و چندین مدرسه در اصفهان، شیراز، تهران و اهواز دایر کرده و شروع به جذب معلولین کرد. این جریان تا سال ۱۳۴۷ ادامه داشت. برای مقابله اولین بار جریان مذهبی و روحانیت وارد می‌شود و جلوی جریان کلیسا را سد می‌کند. یعنی روحانیون در ایران به فکر می‌افتند که مدارسی شبانه روزی برای معلولین دایر کنند و نابینایان و ناشنوایان را جذب کرده و آموزشی متناسب با فرهنگ شیعی دهند. استارت آن را هم مرحوم شهید بهشتی می‌زند چون آن زمان در آلمان بود و به نمایندگی آیت الله بروجردی در هامبورگ آلمان مشغول فعالیت بود. در آنجا مجله اشپیگل عکسی را چاپ می‌کند از نابینایان ایران و زیرش می‌نویسد ببینید نابینایان ایران چه وضع اسف باری دارند. روحانیون مذهبی ایران آنها را به گدایی واداشته‌اند و اینها دارند در خیابان گدایی می‌کنند ولی کلیسا آنها را جذب کرده و زندگی با رفاهی را برای آنها فراهم کرده و در پرتو کلیسا خوشبخت هستند.

گزارش و مقاله

از مدیریت دفتر فرهنگ معلولین تاکنون بیش از بیست گزارش و مقاله در نشریات مختلف منتشر شده است. اهم آنها به شرح زیر است:

* **جامعه شناسی علمی نابینایان مسلمان: رویکرد منبع شناختی، تحقیقات صلاح‌الدین خلیل صفّدی، پیک توانا، مهرماه ۹۳**
بخش‌هایی از این مقاله آورده می‌شود:
صلاح‌الدین صفّدی (۶۹۶-۷۶۴ق/ ۱۲۹۶-۱۳۶۳م): صفّدی تحقیقات خود را در کتاب نکت الهمیمان و الشعور بالعمور ثبت و ضبط و تدوین کرد. این مقاله

نگاهی به معلولیت در جامعه با تأکید بر جامعه حوزوی؛ در گفت‌وگو با حجت الاسلام محمد نوری در ابتدا خودتان را معرفی بفرمایید و بعد اینکه در این جا چه سمتی دارید؟

ابتدا خدمت شما و دست اندرکاران نشریه سلام عرض می‌کنم، در ابتدا درباره شرایط جسمی خودم بگویم؛ به علت معلولیت گردن، سر و تارهای صوتی که دارم به مدت زیاد حرف زدن برایم مشکل است و باید ببخشید که نمی‌توانم زیاد در خدمت باشم. بنده محمد نوری هستم مدیر دفتر فرهنگی معلولین، این مجموعه بیش از پنج سال است که افتتاح شده و از جمله مجموعه‌هایی است که زیر نظر حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای شهرستانی و به تبع ایشان زیر مجموعه مؤسسه آل‌البیت است. انگیزه شما از تأسیس این مؤسسه ارزشمند چه چیزی بوده است؟

همانطور که بسیاری از فضلا در قم مستحضر هستند از اواسط مشروطیت، مسئولین کلیسا یک فضای جدیدی را در کشورهای اسلامی شروع کردند خصوصاً در ایران و کشورهای فقیر و محتاج مانند افغانستان و عراق و شروع کردند به جذب معلولین. معلولین یعنی افرادی که نابینا یا ناشنوا هستند. اما چون ثابت شده دارای استعداد خدادادی عجیبی

مقالات در مجله سپیده آفرین

تاکنون چند مقاله در سپیده آفرین منتشر شده است:

* آیت الله سید هبه‌الدین شهرستانی، شماره ۸، زمستان ۱۳۹۱.

* معلولیت ایوب نبی، شماره ۹، بهار ۱۳۹۲.

* اسحاق پیامبر در قرآن کریم، شماره ۱۱، پاییز ۱۳۹۲.

* مفسر نابینا: زندگی‌نامه و فعالیت‌های قرآنی آیت الله امام جزایری، شماره ۱۲.

* ضرورت اهتمام روحانیت به جامعه و فرهنگ معلولین، مجله صغیر حیات، ش ۴ و ۵، مهر تا دی ۱۳۹۴.

این مقاله به وظایف روحانیت در زمینه راهنمایی معلولان و پرداختن به فقه معلولین می‌پردازد و توصیه‌هایی هم مطرح کرده است.

جامعه‌شناسی علمی نابینایان مسلمان: رویکردی مبتنی بر شناختی

تلفظ صحیح کلمات در گفتار، یکی از موانع اصلی در فرآیند یادگیری و انتقال دانش است. این مقاله به بررسی چگونگی یادگیری و انتقال دانش در میان نابینایان مسلمان می‌پردازد. در این راستا، روش‌های نوین آموزشی و تکنولوژی‌های نوین در زمینه آموزش نابینایان مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین، به بررسی چالش‌ها و موانع موجود در فرآیند یادگیری و انتقال دانش در میان نابینایان مسلمان پرداخته شده است. در ادامه، راهکارهای نوین برای بهبود فرآیند یادگیری و انتقال دانش در میان نابینایان مسلمان ارائه شده است.

به معرفی خود صفدی و سپس کتاب اخلاق پژوهی نابینایان به نام نکت الهمیان و نکت العمیان می‌پردازد. کتاب الشعور بالعبور را به فرصت دیگر موقوف می‌کنیم. این کتاب مربوط به حدود هشت قرن قبل است و به تحلیل متغیرهای اخلاقی در موفقیت و بهروزی و سعادت یک گروه از جامعه یعنی نابینایان می‌پردازد. است؛ ولی با تلاش و ایمان به معبود و شوق و وصال به مدارج عالی علمی، فرهنگی و اجتماعی رسیده‌اند. صلاح‌الدین خلیل بن ابی‌بکر بن عبدالله صفدی، ادیب، مورخ و کوشنده در بازسازی اخلاقی و بهسازی اجتماعی روشندان نابینا در عصر خودش است. او در شهر صفد از بلاد فلسطین متولد شد؛ به همین دلیل به صفدی نامیده و مشهور شد. در دمشق به تحصیل پرداخت و در فن رسم مهارت پیدا کرد؛ اما این رشته او را راضی نمی‌کرد و به مطالعه‌ی زندگی‌نامه نخبگان و شخصیت‌ها روی آورد؛ شخصیت‌شناسی و پژوهش و تألیف در این حوزه را تا آخر ادامه داد. تا دوپست تألیف برای او شمرده‌اند.

بخش سوم:

فعالیت‌های فرهنگ سازانه

فصل سیزدهم: فعالیت در شبکه تلفن همراه (موبایل)

جهان و انسان مدام در حال پیشرفت است و هر چند سال شاهد تحولات ژرف و اساسی در زندگی انسان هستیم. چند سال است به موازات اینترنت، شبکه‌های موبایلی مثل تلگرام به عرصه آمده‌اند. ویژگی مهم این اختراع جدید این است که دو نفر در دو نقطه جهان یا چند نفر در چند نقطه جهان در هر حالت و شرایطی می‌توانند با یکدیگر گفت‌وگوی مکتوب یا شفاهی داشته باشند. معلولان با استفاده از این امکان می‌توانند ارتباطات خود را انجام داده و می‌توانند از دانش و تجربیات جهانی بهره‌مند شده و نیازمندی‌های خود را تأمین نمایند.

دفتر فرهنگ معلولین پس از مطالعه و کارشناسی تلاش کرد از این اختراع جدید در راستای فرهنگ سازی و اطلاع‌رسانی این قشر استفاده نماید. این فصل به اقدامات و فعالیت‌های دفتر در این زمینه می‌پردازد و آنها را گزارش می‌دهد. و ذیل عنوان‌های گروه تلگرامی توانمندان فرهیخته، مطالعات و پژوهش، مجمع گروه‌های معلولین در تلگرام و بالاخره پیشنهادات گزارش و معرفی می‌شود.

همفکری درباره موضوعات معلولیتی جهت اتحاد و شناخت بیشتر، همچنین بحث و تبادل نظر در مورد مشکلات و امکانات شهرهای مختلف است. اعضا این گروه خودمونی، بسیاری از مدیران انجمن‌ها، مراکز و مؤسسات ویژه معلولان همچنین نخبگان توانمند فعال از همه استان‌ها و سراسر ایران هستند. هم اکنون بیش از ۵۵۰ نفر در این گروه حضور فعال دارند و به گفت‌وگو می‌پردازند. پس از چند ماه مروری به کارنامه این گروه شد و چند نکته به دست آمد:

گروه توانمندان فرهیخته

یکی از اقدامات دفتر فرهنگ معلولین راه‌اندازی گروهی در شبکه موبایلی تلگرام است: زیرا اطلاع‌رسانی و فرهنگ سازی از طریق این گروه زودتر و بهتر به نتیجه دلخواه می‌رسد.

این گروه به نام «توانمندان فرهیخته» به مدیریت علی نوری از مردادماه سال ۱۳۹۴ در برنامه تلگرام کارش را شروع کرد. پس از مدتی به سوپر گروه ارتقا پیدا کرد. هدف این گروه اطلاع‌رسانی رویدادهای جدید،

یک کتاب آماده انتشار خواهد شد. این روش پژوهش برای اولین بار در ایران اجرا شد و شش ماه مباحث گروه به همین کار شد و نهایتاً کتابی با مشخصات زیر به منتشر گردید. گفت‌وگو: گروه تلگرامی توانمندان فرهیخته، جلد اول: مرداد - دی ۱۳۹۴، به کوشش علی نوری، دفتر فرهنگ معلولین، اسفند ۱۳۹۴، ۴۷۷ صفحه. این کتاب هم اکنون روی سایت دفتر فرهنگ معلولین قابل دسترسی است.

اهمیت و ویژگی‌ها

این کتاب اهمیت خاصی دارد و گویای نکته فراوان جامعه شناسی، روان شناختی، مطالعات معلولیت و غیره است. تجاری که در جریان تلاش برای فرهنگ سازی و پرداختن به مشکلات ریشه‌ای معلولان به دست می‌آید، در این کتاب قابل مطالعه است. نیز شیوه درست زمینه مساعد برای گفت‌وگوی افراد با دیدگاه‌های متفاوت را می‌توان در این کتاب یافت. این گروه از ابتدای تأسیس تأکید داشت که به جای وقت‌گذرانی و استفاده‌های تفریحی و تفننی از تلگرام، از این امکان مدرن برای حل مشکلات موجود و بحران‌های مخرب استفاده کنیم و همواره بر این ایده خود پافشاری کرده است. از این‌رو یکی از اقدامات نیک مدیریت این گروه، تلاش برای ماندگار سازی تلاش‌های اعضای است. زیرا بر این باور است که وقت که ارزشی بیش از طلا دارد، حیث است برای امور یک بار مصرف و زودگذر صرف شود.

۱- واقعیت‌های جامعه و فرهنگ معلولین در آینه این گروه به خوبی قابل مشاهده است. این اصل مهم را همگان قبول دارند که طرح‌ها و اقدامات ذهنی که بر اساس واقعیت‌ها پی‌ریزی نشده باشند به جای حل مشکلات، تبعات و عواقب خطرناکی در پی دارند، از این‌رو لازم است قبل از هرگونه اقدام واقعیت‌ها به درستی شناسایی شوند. معلولین و جامعه معلولین هم همینطور است و از راه مطالعه مباحث مطرح شده در گروه‌های معلولیتی تلگرام می‌توان واقعیت‌های این گروه را شناخت.

۲- مباحث چهره به چهره و رو در رو و طرفینی افراد موجب طرح باورهای درونی، مکنونات آنها می‌شود و پژوهشگران و تصمیم‌گیرندگان، زودتر بهتر می‌توانند به واقعیت‌ها برسند.

۳- وضعیت گروه‌های موبایلی به گونه‌ای است که راحت‌تر و ساده‌تر می‌توان به القای مطالب و اطلاع‌رسانی پرداخت. همچنین مفاهیم جمعی و خرد یا فهم جمعی در این گروه‌ها زودتر شکل می‌گیرد. با توجه به اینکه خرد جمعی مبنای اساس جامعه مدنی است، بنابراین این گروه‌ها می‌تواند به سامان‌دهی جامعه مدنی معلولین کمک کند.

۴- البته این گروه‌ها در صورت سوء مدیریت، پیامدها و عواقب منفی هم می‌تواند داشته باشند و در تخریب فرهنگ و جامعه مؤثر باشند. از این‌رو نیاز به مدیریت مجرب و کارآمد و با تدبیر دارند.

۵- با توجه به اینکه بیشتر وقت جوانان اعم از معلول و عادی در این گروه‌ها می‌گذرد در صورت برنامه‌ریزی می‌توان این اوقات را در جهت سازندگی به کار گرفت. این نکات مدیریت گروه و نیز مدیریت دفتر فرهنگ معلولین را ترغیب کرد که چند اقدام را شروع کند. این اقدامات به شرح زیر می‌باشد.

مطالعه و پژوهش

مطالعه درباره مباحث شده گروه توانمندان فرهیخته، چند پیش نیاز داشت. نخست لازم بود این مباحث از شفاهی به کتبی تبدیل شود. چون مباحث شفاهی سیال و مستندناپذیر است. دوم اینکه مکررات و مباحث زرد و سست باید غربال می‌شد. در نهایت مجموعه مهم و مؤثر و قابل مطالعه می‌ماند. این مباحث به صورت

انسانی است که قرن‌ها با زندگی انواع جوامع عجیب شده بود. معلولان از این ابزار باید برای سامان‌دهی به نواقص زیست جمعی خودشان خوب بهره‌برداری و استفاده کنند. اما متأسفانه در ایران نه آموزش وجود دارد و نه تجارب مطلوب مکتوب شده و نه توسط نخبگان به بحث و مباحثه و نقادی کشیده شده است. از این‌رو همگان از جمله گروه‌های دارای معلولیت در وادی گام برمی‌دارند و شبانه‌روز با سیستمی کار می‌کنند که ابعاد، تبعات و روشمندی مطلوب و نامطلوب آن را به درستی نمی‌شناسند.

دفتر فرهنگ معلولین در شرایط و اقتضائات مختلف به مشاوره با متخصصان از رشته‌های مختلف پرداخت و سرانجام تصمیم گرفته شد یک شبکه راه‌اندازی و مدام تبعات، ورودی و خروجی‌های آن مطالعه شود. پس از مدتی به این فکر افتادیم با مکتوب‌سازی اطلاعات مندرج در شبکه، راه را برای تعمیم نظرخواهی باز کنیم. یعنی محتویات چند ماه را به صورت یک کتاب در اختیار نخبگان قرار دهیم و از نظر روشی و محتوایی به بررسی آن پردازیم.

البته دغدغه و رویکرد اصلی ما اقتضائات فرهنگی و اجتماعی معلولین هستند و هرگونه بررسی در این چارچوب انجام می‌پذیرد. مجموعه‌ای که پیش‌روی شما است حاصل شش ماه مباحث و گفت‌وگوهای شبکه‌ای است که اختصاص به موضوعات معلولیت دارد. مشترکین ممکن است دارای معلولیت باشند و ممکن است عادی ولی در زمینه مباحث معلولیت صاحب نظر می‌باشند. این مباحث از ساختار زمانی و روزانه بیرون آمده و مباحث ذیل چندین موضوع تنظیم شده است. تلاش شده مباحث دو بُعد یا چند بُعدی، حداکثر ذیل دو موضوع درج شود. البته اینگونه مباحث اندک‌اند.

این مجموعه شامل دو فصل است: فصل نخست گزارشگر محتویات و مندرجات شبکه است و فصل دوم مجموعه مقالاتی درباره ابعاد شبکه‌های مجازی و موبایلی است.

در فصل نخست، عناوین هر مبحث به ترتیب الفبا مرتب شده‌اند و ساختار تفریعی دارند. یعنی یک عنوان یا سرفصل مثل جامعه‌شناسی چند شاخه فرعی زیر آن آمده است. شیوه مجموعه‌سازی به دقت رعایت شده و

از این‌رو همه مباحث مندرج در گروه را مکتوب و به صورت کتاب منتشر می‌کند. نیز از اعضاء می‌خواهد مطالب آن کتاب را مرور کنند و تجربه‌های پیشین را استخراج نمایند و روی آنها به مباحثه پردازند. در مقدمه این کتاب چنین آمده است:

تمایز اصلی انسان از دیگر موجودات در نطق، سخن گفتن و گفت‌وگو است. اگر انسان این ویژگی را نداشت تا حد حیوان سقوط می‌کرد و تمدن، فرهنگ، شهرسازی، تألیف کتاب، ابداع زبان و ادبیات، شعر و هنر و دیگر کارکردهای اینچنینی را از دست می‌داد. در واقع انسانیت آدمی وابسته به سخن گفتن و ناطق بودن او است.

مخترعین و نخبگان به تدریج روش‌ها و وسایلی کشف کردند تا معلولان هم همگام با دیگر مردم بتوانند از نطق خدادادی خود بهره‌مند شوند. یکی از سامانه‌های جدید که ابداع شد و در اختیار معلولین قرار گرفت «شبکه‌های موبایلی» است. البته این شبکه‌ها اگر درست استفاده شود برای همه مردم می‌تواند سودمند باشد. اما عموم معلولان به شبکه‌های موبایلی نیازمندتر می‌باشند و تأثیر آنها در جامعه و فرهنگ معلولان مضاعف است. نابینایان، ناشنویان و دیگر قشرهای دارای معلولیت نیاز مبرم و احتیاج حیاتی به ارتباطات اجتماعی و گفت‌وگو دارند. بسیاری از نقصان‌ها و آسیب‌هایی که بر اثر معلولیت عارض به دستگاه فاهمه و ادراکی آنان شده، با گفت و شنود و ارتباط با هم‌نوعان مرتفع می‌گردد.

اما از طرف دیگر شهرنشینی مدرن، انسان‌ها و حتی اعضاء خانواده‌ها را از یکدیگر دور کرده و بین آنها دیوارهای بلندی از سامانه‌های شهرنشینی کشیده شده است. در چنین شرایطی وسایل مخابراتی و ارتباطی به انسان کمک می‌کند تا از پس این دیوارها روابط انسانی را سامان دهد. شبکه‌های موبایلی از جمله وسایلی است که علاوه بر این ویژگی‌ها محاسنی مثل ارزانی، سرعت، تصویر و صدای توأمان و اشتراک‌پذیری گروهی و چند نفره هم‌زمان را دارد. در واقع شبکه‌های موبایلی زیر کرسی نشستن یک خانواده و گفت‌وگوی رو در روی آنان را به یاد می‌آورد و ساخت مدرن همان نوع روابط

تشکیل و با بررسی‌های علمی محتوای این کتاب، نتایج آن را در اختیار جامعه و تصمیم‌گیران قرار دهند.

مجمع هم‌اندیشی

اقدام دیگر این دفتر در حوزه گروه‌های موبایلی ویژه معلولین در تلگرام، گردآوری اطلاعات گروه‌ها و شبکه‌های معلولین و تلاش برای تشکیل «مجمع هم‌اندیشی گروه‌های معلولیتی در تلگرام» است. این مجمع مثل دیگر تشکلهای دبیرخانه‌ای خواهد داشت و سالانه حداقل دو نشست برپا می‌کند. اما گروهی که مشغول شناسایی گروه‌ها و نشست‌های مقدماتی آنان بوده‌اند هنوز به نظر نهایی نرسیده‌اند و فهرست نهایی را عرضه نکرده‌اند.

پیشنهادات

نظر به اهمیت گروه‌ها و شبکه‌های موبایلی و تأثیر آن در زندگی همه مردم لازم است تدبیرهایی در این زمینه انجام شود. دفتر در این زمینه مطالعاتی داشته و پیشنهادهای عرضه کرده است که خلاصه آن چنین است:

۱- ضوابط و قانونی برای فعالیت اینگونه گروه‌ها و شبکه‌ها تصویب شود و مجموعه‌ای از تویب‌ها و تشویق‌ها، مجازات یا مساعدت در نظر گرفته شود.

۲- نهاد ناظر یا رسیدگی‌کننده و متصدی این سامانه‌ها مشخص شود.

۳- برای معلولین مستقلاً اقداماتی باشد تا آنان با استفاده از این امکان ارتقای فرهنگی، علمی و اجتماعی پیدا کنند. مثلاً همایش سالانه‌ای باشد و بهترین معلول چت‌کننده که چت‌های او سازنده بود، جایزه داده شود.

۴- سازمان بهزیستی، یکی از تشکلهای دولتی را که در این حوزه ورود داشته و تبحر و تجربه دارد مأموریت بدهد که آموزش معلولان را در چند زمینه شروع و به آنان مدرک هم بدهد: - مدیریت گروه و شبکه - روش‌های مطلوب گفتگو و چت - شیوه گزارش نویسی و مقاله کوتاه نویسی - روش تبلیغ موضوعات معلولیتی و علمی در گروه.

۵- سازمان بهزیستی از بهترین و مؤثرترین گروه‌ها در سال حمایت کند.

تلاش کرده‌ایم همه مباحث مرتبط به یک موضوع در کنار هم قرار گرفته و یک مجموعه نسبتاً جامع شکل گیرد. پس از سامان‌دهی و تنظیم مطالب و مباحث، به بررسی محتوایی هر بحث می‌پردازیم. هدف اصلی این است که کشف شود این مطالب تا چه اندازه برخوردار از استحکام علمی است و هر مجموعه‌ای از مباحث، دارای ابداعات و نوآوری هست یا نه؟ و اگر هست کیفیت آن چه وضعیتی دارد؟ سوم اینکه می‌خواهیم بدانیم تحلیل‌ها تا چه اندازه قوی و منطقی و روشمند است؟ چهارمین نکته‌ای که درصدد کشف آن هستیم این است که این مباحث تا چه اندازه از میراث تاریخی ادبی، هنری، پزشکی، روایی، قرآنی و فقهی برخوردار است؟ و بالاخره نکته پنجمی که می‌خواهیم بدانیم این است که این مباحث تا چه اندازه برای حل مشکلات عامه معلولان سودمند است؟

این اولین تجربه در این زمینه است، از این‌رو از کسانی که این مجموعه را مطالعه می‌فرمایند خواهشمندیم درصدد کشف این یافته‌ها باشند و یافته‌های خود را یادداشت و برای ما ارسال کنند.

حجت الاسلام و المسلمین سیدجواد شهرستانی نماینده آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی با تأسیس دفتر فرهنگ معلولین سنگ بنای امور فرهنگی معلولان را گذاشته‌اند و همواره از پروژه‌های مختلف این دفتر حمایت فرموده‌اند، بطوری که تاکنون کارنامه حجیمی از محصولات عرضه شده یا در حال تکمیل و نهایی شدن است. در پایان از همه منتقدان تقاضا داریم با راهنمایی‌های خود در پیشبرد اهداف این طرح ما را یاری فرمایند.^۱

دومین جلد این کتاب هم زیر چاپ است. و امید است با کمک کارشناسان و خود معلولان روی مباحث گذشته مرور دسته جمعی داشته باشیم.

نتیجه اینکه شیوه تحقیق درباره مباحث و محتوای گروه توانمندان فرهیخته اولین تجربه خود را با موفقیت پشت سر گذاشت. ولی کار به اینجا ختم نمی‌شود و لازم است گروه‌های جامعه‌شناسی و روانشناسی و مطالعات معلولیت

۱. گفت‌وگو: گروه تلگرامی توانمندان فرهیخته، جلد اول: مرداد - دی ۱۳۹۴، به کوشش علی نوری، دفتر فرهنگ معلولین، اسفند ۱۳۹۴.

فصل چهاردهم: راهنمای پایان نامه و تحقیق

بخشی از وظایف این دفتر پاسخ به پرسش‌ها و انجام مشاوره‌ها برای دانشجویان دارای معلولیت یا دانشجویان عادی که موضوع‌های درباره معلولیت را اخذ کرده و اکنون نیاز به منبع و اطلاعات دارند. همچنین پژوهشگرانی که مشغول تحقیق درباره مباحث معلولین‌اند به این دفتر مراجعه کرده و از جمله فعالیت‌های این دفتر پاسخ‌گویی به آنها است. علت مراجعه آنان به این دفتر چند چیز است: این دفتر کتابخانه تخصصی معلولیت و معلولین را دارد و درصد بوده مهم‌ترین منابع را از سراسر جهان گردآوری کند، دوم کتاب‌هایی منتشر کرده که علمی و بعضاً مرجع هستند و این آثار گویای این است که این دفتر فناوری لازم برای پژوهش و تحقیق را در اختیار دارد؛ سوم داشتن بانک جامع معلولین است و بالاخره از این دفتر گره‌گشایی دیده‌اند که هر هفته تعدادی مراجعه می‌کنند یا تماس می‌گیرند. این دفتر علاوه بر مشاوره، مساعدت‌هایی مثل تهیه منابع هم می‌نماید.

دارای تحصیلات عالی دارند در بهزیستی ایجاد شود و به امور آنان رسیدگی کند و برای حل مشکلات و موانع آنان همدردی و گره‌گشایی و تدبیر داشته باشد.

بسیاری از نابینایان، ناشنویان و معلولان حرکتی با سخت‌کوشی و تلاش در فوق‌لیسانس و دکترا قبول شده و با امتیازات و نمرات عالی، مشکلات را پشت سر می‌گذارند. آنان گاه برای پیدا کردن یک منبع مجبورند به شهرهای مختلف سفر کنند. هزینه‌های فراوان مصرف نمایند. زیرا درآمد و اشتغال ندارند و تأمین این هزینه‌ها واقعاً مشکل است.

دانشجویان روشندل

دو تن از دانشجویان نابینا در مقطع دکترا رشته تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی به نام‌های حمید ازغندی و ابودر فدوی روز دوشنبه ۲ آذرماه ۹۴ مهمان دفتر فرهنگ معلولان بودند.

حدود ۲ ساعت درباره پایان‌نامه آنها منابعی که نیاز دارند و موانع، همچنین درباره وضعیت فرهنگی و اجتماعی نابینایان در ایران گفت‌وگو شد.

به نظر می‌رسد لازم است یک بخش برای دانشجویان که

مسعود حسن آبادی

آقای مسعود حسن آبادی متولد یزد، حافظ قرآن کریم و نایب‌نای فعال در امور معلولان بعد از ظهر یکشنبه ۱۱ مهر ماه ۱۳۹۵ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بود.

ایشان در دانشکده حقوق دانشگاه تهران در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل کرده و پایان‌نامه‌اش را به عنوان مبانی حقوق اجتماعی معلولان دفاع کرده است. همچنین الان در ترم سوم مقطع دکتری در همان دانشکده مشغول تحصیل است.

با هدف درج توصیفی از پایان‌نامه‌اش و انجام مصاحبه درباره وضعیت معلولان نابینا در ایران به قم تشریف آورده و چند ساعتی مهمان دفتر بود. علی نوری پس از گزارش کارهای دفتر قرارهایی با ایشان گذاشت، از جمله قرار شد:

۱- تألیف گزارش از پایان‌نامه و چاپ در مجله توان‌نامه.
۲- استخراج یک مقاله از پایان‌نامه و چاپ در مجله توان‌نامه.

۳- چاپ زندگی‌نامه ایشان در کتاب فرهنگ‌نامه نخبگان قرآنی.

۴- شناسایی معلولان قرآنی یزد و نوشتن زندگی‌نامه توسط ایشان.

به اجمال طرحی برای اصلاح دو بخش از پایان‌نامه ایشان تدوین و برای ایشان ارسال گردید. طرح‌ها اینگونه‌اند:

- روش‌شناسی مبانی حقوق اجتماعی معلولان در فرهنگ اسلامی

از طرف دیگر وقتی فارغ‌التحصیل می‌شوند و با سختی‌های فراوان به مدرک کارشناسی ارشد یا دکترا دست می‌یابند، اول مشکلات آنها است و جایی برای اشتغال و کار پیدا نمی‌کنند.

لازم است در قانون جدید، یک سازمان اداری برای حمایت از معلولانی که تحصیلات عالی دارند یا مشغول تحصیل هستند ایجاد شود. البته تجربه نشان داده اگر چنین سازمانی ایجاد شود و قانونی هم برای پشتیبانی از آن تصویب گردد ولی ساز و کار مدیریتی صحیح نداشته باشد در بوروکراسی و ناکارآمدی اداری هضم شده، نه تنها باری از مشکلات معلولان بر نمی‌دارد بلکه بارهایی هم اضافه می‌کند.

پیشنهاد این است اینگونه امور به تشکلهای فعال ویژه معلولان سپرده شود. حداقل اقدام برای این قشر، معرفی توانمندی‌ها و استعدادهای آنان به جامعه است.

دفتر فرهنگ معلولان برای همه کسانی که دارای مشکلات معلولیتی هستند، آرزوی سلامت و موفقیت نموده، به ویژه برای معلولان مشغول به تحصیلات در دوره‌های عالی خواهان آینده بهتر و با آرامش است.

۶- علل الشرایع نگاری (تاریخ تحولات)
 ۷- توقیفی یا اجتهادی بودن علل و مبانی.
 این مقاله در زمینه روش شناسی مبانی حقوق اجتماعی معلولان بر اساس فرهنگ اسلامی است. و می‌توان تیتیر آن را روش شناسی گذاشت. این مقاله بسیاری از ریشه‌ها و ابهامات پایان نامه را گره گشایی می‌کند و راه را برای ورود در زوایای مبانی باز کرده و موجب تبیین بحث می‌گردد.

۸- حق حیات معلولان: بررسی مبانی براساس فرهنگ اسلامی به نظر می‌رسد حق حیات تقدم بر دیگر حقوق معلولان دارد. چون اگر این حق تثبیت شود و معلوم گردد معلول باید زندگی داشته و در این جهان از مواهب استفاده کند، دیگر مسائل هم حل می‌شود. ولی اگر نظراً یا عملاً عدم فائده معلول در این دنیا اثبات شود و گفته شود چون بی‌فایده‌اند و فقط مصرف کننده و کل بر دیگران می‌باشند. باید از این دنیا بروند و به نوعی حیات آنها قطع شود، دیگر مباحث هم خود به خود منتفی است. این مقاله به چند سرفصل می‌پردازد: - دیدگاه متون اولیه اسلامی مثل قرآن و روایات درباره حق حیات معلول - مشارکت و جلب مشارکت معلولان در جامعه و طبیعت - مبانی تصریح شده به عنوان علل حق حیات معلولان مثل انسانیت (ان بشر مثلکم) * آیات قرآن * روایات - شیوه‌های زوال حیات معلولان
 * دوره‌های گذشته * دوره جدید - انواع حق حیات و مبانی هر یک.

این مقاله درصدد است به بررسی تعلیل احکام و وظایف معلولان در حوزه اجتماعیات بپردازد. وظایفی در زمینه‌های اشتغال و کار؛ آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، ازدواج و خانواده، تأمین اجتماعی و بیمه، سلامت و توانبخشی و تغذیه، روابط اجتماعی و کرامت، دسترسی به اطلاعات و رسانه‌ها. هر یک از معلولان در این هشت حوزه، نیازها و وظایفی دارند. همچنین دولت و عموم مردم و نیز تشکلهای هم در این هشت حوزه وظایفی در قبال معلولان بر عهده دارند. فقیهان و حقوقدانان مسلمان در کشورهای اسلامی و نیز ایران به هنگام تعیین این وظایف، گاه به تعلیل و بیان حکمت قوانین و احکام هم پرداخته‌اند. حتی در متون و نصوص اسلامی یعنی قرآن و روایات هم گاه علت احکام آمده است. پس از این مقدمه کوتاه، به اصل کاری که باید انجام شود می‌پردازیم. تبیین علل و حکمت‌های حقوق و احکام اجتماعی معلولان بر اساس منابع اسلامی و دیدگاه‌های فقهاء و حقوقدانان مسلمان در قالب یک مقاله، هدف اصلی این مقاله است. برای پرداختن به این مبحث لازم است این سرفصل‌ها ملاحظه شود و پس از مطالعه آنها به تدوین مقاله می‌توان پرداخت. این سرفصل‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- رابطه مبحث توفیقی و تعبدی با تعلیل احکام
- ۲- مصلحت، استصلاح، قیاس، مصالح مرسله و تنقیح مناط
- ۳- منافع و مفاصد
- ۴- عدالت، برابری و مساوات
- ۵- شیوه کشف مبنا و علت: روش درون دینی و روش برون دینی

قم سه شنبه ۱۳ مهر ۱۳۹۵ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بود. دانشمند فرهیخته مسئول مرکز تحقیقات خوجه‌ها در لندن آقای مصطفی جافر، دایی ایشان است و آقای قاسمعلی در خانواده‌ای مذهبی و فرهیخته تربیت شده‌اند.

چهار سال است که در ایران مشغول دروس حوزه است و پیشرفت خوبی داشته چون ذاتا علاقه به خدمت به مردم دارد، پرسش‌هایی درباره جامعه و فرهنگ معلولان داشت و درصدد است خدماتی برای این قشر انجام دهد. محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین درباره کارها و تولیدات مرکز توضیح داد. آقای قاسمعلی از شیوه کار برای معلولان در کشورهای مختلف پرسید و آقای نوری پاسخ داد: «مدیریت جامعه معلولان یک حرفه مهم و مبتنی بر تجارب تاریخی است. ولی تلاش کرده‌ایم معلولیت پژوهی و اداره جامعه معلولان را به صورت یک روش علمی در کشورهای مختلف آموزش دهیم» قرار شد ایشان و دوستانش در جلسهای به این مهم بپردازند.

تماس‌ها

معمولاً هر هفته به طور میانگین پنج نفر برای تحقیقات یا پایان‌نامه‌های خود زنگ می‌زنند و یکی از کارهای دفتر دادن اطلاعات، معرفی منابع و مشاوره درباره محتوای طرحشان است.

همچنین با بخش آرشیو و بخش کتابخانه جهت دریافت کتاب گویا یا کتاب بینایی و نشریه تماس می‌گیرند که میانگین آن روزی یک مورد است. همچنین به طور میانگین ماهانه یک نامه در پاسخ به درخواست آنها مکتوب و ارسال می‌گردد که مواردی از آنها به عنوان نمونه در بالا ذکر شد.

مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی

آقایان کریمی و تسخیری دو تن از پژوهشگران و مدیران گروه حقوقی مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی به منظور تبادل نظر و هم‌اندیشی دوشنبه ۱۲ مهرماه ۱۳۹۵ به دفتر فرهنگ معلولین آمدند و مهمان دفتر بودند.

در دو زمینه بحث شد یکی «آسیب شناسی قانون معلولان ایران» و دوم «پیشگیری از معلولیت». در هر دو زمینه قرار شد تا رسیدن به طرح‌نامه جامع، مباحث و تبادل نظرها در ماه‌های آینده ادامه پیدا کند.

محمد مهدی قاسمعلی از طلاب کانادایی مقیم قم
آقای محمد مهدی قاسمعلی از طلاب کانادایی مقیم

فصل پانزدهم: کتابخانه تخصصی

تهیه شده از بازارها و نمایشگاه‌های جهانی است. و می‌تواند پاسخگوی نیازهای فکری و فرهنگی ارباب رجوع باشد.

پیشینه و ضرورت

معلولین ایران با طی مراحل فرهنگی در یکصد سال اخیر، هم اکنون در کرسی‌های تدریس دانشگاهی، در پست معلمی و دبیری، در سمت قضاوت و وکالت یا در شغل‌هایی مانند تجارت اشتغال دارند. البته بسیاری در مراحل تحصیل حوزوی یا دانشگاهی، در دوره متوسطه‌اند، اما همه اینها نیاز به منابع علمی و آثار فرهنگی دارند. لازم است کتاب‌ها و نشریاتی که در جهان منتشر می‌شود را مطالعه کنند. در غیر این صورت از قافله فرهنگ و دانش عقب مانده و به تأخر فرهنگی مبتلا می‌گردند.

مدیریت این کتابخانه تلاش نموده، منابع درباره معلولیت و معلولان و نیازهای فرهنگی اینان را از سراسر جهان تهیه و در اختیارشان قرار دهد. سالانه ده‌ها عنوان کتاب درباره موضوعات معلولیتی در مصر، عربستان، اردن، مغرب و... منتشر می‌شود. اینگونه آثار به فرهنگ ملی ما نزدیک‌تراند. نیز در کشورهای اروپایی و آمریکا عناوین فراوان از مجله، کتاب آن هم با رویکردهای مختلف منتشر می‌شود؛ اینها

یکی از فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین راه‌اندازی این کتابخانه است. کتابخانه تخصصی معلولان (مکتبه مخصصة لذوی الاحتياجات الخاصة) در پی درخواست و نیازهای واصله به دفتر فرهنگ معلولین به دستور حجة الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده تام الاختیار آیت الله العظمی سید علی سیستانی در سال ۱۳۹۱ تأسیس شد. از دیگر سو، دفتر فرهنگ معلولین مشغول تولید محصولات بریل، گویا، کتاب‌های مرجع، مجله توان‌نامه و تولید محتوای سایت بوده و برای این امور همواره نیاز به منابع داشته است.

لازم است کارشناسان و نویسندگان در بخش‌های مختلف این مرکز آخرین دستاوردها و تجارب را در اختیار داشته و نسبت به کتاب‌ها و نشریات منتشره در سطح ایران و جهان، اطلاع کافی داشته باشند، تا بتوانند محصولات به روز، کار آمد و جذاب تولید و عرضه کنند. از این رو داشتن کتابخانه جامع به عنوان ضرورت اجتناب ناپذیر از آغاز فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین مطرح شد و تأسیس و به تدریج رشد کرد تا به مرحله کمال کنونی رسیده است.

هم اکنون این کتابخانه شامل ده بخش فعال و دارای منابع

با فرهنگ مدرن ما قربات دارند.

بهرحال مدیریت این کتابخانه در تلاش بوده که منابع مختلف و مورد نیاز را از سراسر جهان تهیه و کتابخانه‌ای کار آمد ایجاد نماید.

بخش‌های اداری

متناسب با ابعاد فرهنگ و جامعه معلولان، این کتابخانه در ده بخش اصلی سامان دهی شده است:

بخش کتاب‌های معمولی، به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی و در رده‌های مرجع، آثار تحلیلی و آکادمیک درباره ناشنوایان، نابینایان و معلولان حرکتی و ذهنی؛ منابع مذهبی درباره معلولیت و معلولین؛ اجتماعات و حقوقی و غیره. حدود پنج هزار جلد.

بخش کتاب‌های بریل، شامل آثار بریل قدیمی و جدید، آثار تولید شده در دفتر فرهنگ معلولین و آثار اهدایی مراکز و نهادها. حدود یک هزار جلد.

بخش کتاب‌های گویا، شامل آثار صوتی از سه نسل صفحه، کاست، CD و DVD در موضوعات متنوع، بیش از یکصد هزار ساعت کتاب گویا؛ و به همین اندازه آثار درسی گویا.

بخش کتب الکترونیکی EB، شامل فایل الکترونیکی آثار همراه با پرینت کاغذی آنها در موضوعات متنوع و اغلب درباره مسائل مهم معلولیتی. حدود ده هزار عنوان.

بخش پایان‌نامه، پایان‌نامه‌های داخلی و خارجی جمع‌آوری و اغلب پس از دریافت از صاحبان آنها در این بخش سامان‌دهی شده است.

بخش جزوات، جزوه‌های درسی و پژوهشی در این بخش جمع‌آوری و تنظیم شده است.

بخش نشریات، تمامی نشریات مورد نیاز اعم از بینایی، بریل و الکترونیک تهیه و در این بخش آرشیو شده است.

بخش اسناد، عکس، کاریکاتور، وقف‌نامه‌ها، اجازات و خلاصه تمامی سند‌های مرتبط به معلولان جمع‌آوری و در این بخش تنظیم گردیده است.

بخش فیلم، انواع فیلم‌های سینمایی، مستند، بلند و کوتاه به زبان‌های مختلف و دارای سوژه معلولیتی در این بخش جمع‌آوری و آرشیو شده‌اند.

بخش بانک اطلاعات، اطلاعات مختلف مربوط به معلولان و موضوعات معلولیتی در بانک اطلاعات وجود دارد و کاربران می‌توانند برای تحقیقات و مطالعات خود از این بانک هم استفاده کنند.

درخواست

از مردم عزیز و توان‌خواهان گرامی استدعا داریم در تکمیل این کتابخانه ما را یاری رسانند. این مجموعه را از آن خودشان بدانند و آثاری که نمی‌خواهند به این کتابخانه اهدا نمایند. حتی مواردی مثل نوار کاست، CD مستعمل، کتب بریل قدیمی و خلاصه هر آنچه دور ریختنی است، قابل مصرف در اینجا هست و لازم داریم. همچنین از ناشران، کتابفروشان محترم و مراکز فرهنگی تمنا می‌کنیم در تکمیل این کتابخانه مساعدت فرمایند.

همین‌جا لازم است از حجة الاسلام سید محمود دعایی رئیس محترم انتشارات روزنامه اطلاعات، جناب آقای مجید غلامی جلیسه مدیر عامل محترم خانه کتاب؛ جناب آقای یدالله سعدی رئیس محترم انتشارات دلیل ما؛ هیئت مدیره مؤسسه ابابصیر و مدیرعامل مؤسسه دین‌پژوهان دکتر آیت پیمان که با اهداء آثاری بر غنای و توسعه این کتابخانه افزودند تشکر می‌نماییم.

خدمات رسانی

این کتابخانه به درخواست‌های سراسر ایران و حتی دیگر کشورها پاسخ گفته و نیازهای آنها را رایگان ارسال می‌کند. کسانی که به آثار صوتی یا به صفحاتی از کتابی نیاز دارند، پس از تماس و طرح درخواست، به سرعت رسیدگی و ارسال خواهد شد. درخواست کننده می‌تواند از طریق تلفن، فکس، ایمیل و نامه‌نگاری پستی با مدیریت کتابخانه تماس گرفته و فرم درخواست را تکمیل و ارسال نماید.

فصل شانزدهم: کارگاه معلولیت‌شناسی

جهت دادن به پایان‌نامه‌های دانشگاهی است. دکتر یوسفی آمادگی این دانشگاه را اعلام کرد و قرار شد پس از تمهید مقدمات، پروتکل همکاری علمی میان دانشگاه مفید و دفتر فرهنگ معلولین امضاء شود.

هر کارشناس یا هر مدیر امور معلولین شروع کلامش این است که مشکل معلولین در ایران فرهنگی است. مشکل فرهنگی را معمولاً اینگونه تحلیل می‌کنند که مردم از معلولین شناخت واقعی ندارند و معلولین نسبت به راه حل مشکلاتشان اطلاعات ندارند و بالاخره مدیران از هیچ کدام اطلاع ندارند. اما با اینکه چنین تفکری دارند اما وقتی پرسیده می‌شود راه کار چیست؟ معمولاً پاسخ جامعی بیان نمی‌شود.

دفتر فرهنگ معلولین با دعوت گروه‌های مرجع مثل دانشجویان، استادان، معلمان، روزنامه نگاران، فیلم سازان، روحانیون و وعاظ به برگزاری کارگاه‌های معلولیت‌شناسی پرداخته است. چند مورد از این کارگاه‌ها ذیلاً گزارش می‌شوند.

انجمن نابینایان ایران

مدیران و برخی از اعضای فعال انجمن نابینایان ایران روز دوشنبه ۴ خرداد ۱۳۹۴ جهت دیدار و هم‌اندیشی به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. ساعت ۱۲ به محل دفتر رسیدند و پس از استراحت، نماز و نهار جلسه گفتگو و دیالوگ مدیران دو تشکل درباره مسائل و موضوعات حاد جامعه نابینایی آغاز شد.

جلسه هم‌اندیشی ساعت ۱۴ آغاز و تا ساعت ۱۶ ادامه داشت. نخست آقای علی اکبر جمالی رئیس کانون نابینایان ایران پس از معرفی خود گفت: «این کانون را یکی از تشکل‌های بسیار قدیمی دانست که کوله باری از تجارب را با خود دارد. لازم است تشکل‌ها در خود نمایندند و با رفت و آمد و گرم نگاه داشتن گفتگو تجارب را منتقل کرده و تعامل و همکاری‌ها را گسترش دهند. اینجانب و همکارانم تلاش کرده‌ایم، نابینایان را به شهرهای مختلف ببریم تا علاوه بر سیر و سیاحت و افزایش روحیه، با نهادهای و تشکل‌های دیگر در شهرهای مختلف تماس گرفته، گفتگو کنند و نوعی تعامل سازنده بین آنها به وجود آید.»

محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین در ادامه گفت: «با تشکر از آقای جمالی که چند دهه در خدمت

استادان دانشگاه مفید قم

آقای دکتر یوسفی یکی از مدیران ارشد دانشگاه مفید همراه با مدیران گروه‌های علمی، در ۱۰ خرداد ماه ۱۳۹۴ از دفتر فرهنگ معلولین بازدید کردند و پس از مشاهده بخش‌های مختلف، در زمینه چگونگی جهت دادن پایان‌نامه‌های این دانشگاه به سمت موضوع‌هایی راجع به معلولان طی نشست مفصل گفت و گو شد. محمد نوری، مدیر دفتر، درباره ضرورت این طرح گفت: عناوین و تعداد کتاب‌هایی که درباره موضوعات مرتبط به معلولین در ایران منتشر می‌شود، بسیار کم است، این رکود علمی به هیچ وجه قابل قبول نیست. چند روش برای رونق بخشیدن به تحقیق و تألیف در این زمینه وجود دارد که یکی از آنها

داد. تأثیر آن بسیار بیشتر است. اما معمولاً مسئولین کمتر همکاری دارند.

آقای دکتر سنائی: دکترای تغذیه دارم. دوست دارم در جمع‌های معلولین در خدمت آنان باشم هرچند معلولیت ندارم.

خانم زهرا کریمی: لیسانس علوم تربیتی از دانشگاه یادگار امام دارم. از کودکی نابینا شدم. به نظر من مهم‌ترین مشکل روشندان فقدان قانون کارآمد و جامع است. باید تلاش کنیم قانون خوبی تصویب شود.

خانم معصومه مزینانی: دیپلم انسانی دارم و ۲۵ سال است نابینا شده‌ام. بیکاری معلولین اصلی‌ترین مشکل است.

خانم منصوره ضیائی‌فر: نابینا مطلق هستم و کارشناسی ارشد ادبیات فارسی دارم. مسئول کتاب گویا دفتر فرهنگ معلولین هستم.

خانم اعظم قاسمی: لیسانس روانشناسی و معلولیت جسمی حرکتی از ناحیه دوپا دارم. مسئول کتاب بریل دفتر فرهنگ معلولین هستم.

سپس محمد نوری درباره کتاب «نکت‌الهمیان فی نکت‌العمیان» نوشته صلاح‌الدین خلیل بن ایبک صفدی توضیحاتی ارائه کردند. کتاب نکت‌الهمیان فی نکت‌العمیان یعنی گنجینه‌ای پر از نکات نابینایان از صفدی در اواسط سده هشتم قمری تألیف و عرضه شده و نخستین کتاب مستقل درباره نابینایان در تاریخ و فرهنگ اسلامی است. این کتاب نوعی بانک اطلاعات نابینایان مسلمان در آن زمان و متناسب با اقتضائات آن دوره است. در ۶ یا ۷ قرن قبل کسانی به فکر جمع‌آوری اطلاعات معلولین بوده‌اند. اما در این دوره ضرورت بانک اطلاعات بیشتر است. اگر اطلاعات هر معلول اطلاع‌رسانی شود، بسیاری از مشکلات آنان مرتفع می‌گردد.

معلولین؛ به ویژه در خدمت نابینایان بوده است و از نیروهای قدیمی و شیخ معلولین و پیر قافله است. امید است ایشان بتوانند روابط و ارتباطات نهادها و تشکل‌های معلولین را گسترش دهد و تعمیق بخشد. مشکل اساسی امروز معلولین تفرق و تفرقه است. دبیر مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم‌نهاد معلولین آقای موسوی هم می‌گفت، اساسی‌ترین مشکل تفرقه است و اینکه هر شخص و مؤسسه ساز خودش را می‌زند. پیشنهاد آقای موسوی در درمان این معضل، تأسیس شبکه روی اینترنت یا روی موبایل و ارتباط مستمر معلولین و گفتگوی مداوم آنها است. اما راه‌کارهای آقای جمالی یعنی سر زدن تشکل‌ها به یکدیگر و نشستن دور هم و گعده گرفتن و با هم صحبت کردن، هم کارساز و مهم و مؤثر است.»

سپس برای آشنایی بیشتر، قرار شد اعضاء خود را در یک دقیقه معرفی و نظر خود را درباره بحرانی‌ترین مشکل معلولین یا نابینایان بیان کنند.

آقای شادکام: اینجانب در جنگ نابینا شدم و چند سال است با انجمن نابینایان ایران همکاری می‌کنم و قائم مقام هستم. کارشناسی ارشد کشاورزی دارم و جانباز هستم. به نظر می‌رسد مهم‌ترین مشکل معلولین فرهنگ‌سازی و گسترش فرهنگ معلولیتی در همه اقشار جامعه است. جامعه و حتی مسئولین شناخت درست و واقعی از معلولین ندارند، لذا نمی‌دانند چگونه با آنها تعامل داشته باشند، چگونه آنها را در مشاغل و پست‌های مهم به کار بگیرند؟

آقای حسینی: اینجانب از طفولیت نابینا شدم و اکنون مسئول روابط عمومی انجمن هستم. لیسانس مدیریت بازرگانی دارم و اولین کسی بودم که این رشته را در دانشگاه خواندم و راه برای دیگر روشندان باز شد. روابط عمومی نقش مهم و مؤثر در ایجاد ارتباط بین معلولین و تشکل‌های معلولیتی دارد. البته امکانات ما اندک است. اگر هر تشکل یک ماشین و راننده داشته باشد و نیز سایت، نشریه و دیگر امکانات داشته باشد، می‌توان هر هفته رفت و آمد داشت. یک نکته مهم عدم همکاری برخی مدیران دولتی است. مثلاً اگر مدیر فلان پارک یا پلاژ کنار دریا یا فلان استخر همکاری کند می‌توان دید و بازدیدها را در اینگونه محل‌ها انجام

مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم

دوشنبه ۲۸ دی‌ماه ۱۳۹۴ دفتر فرهنگ معلولین به قدوم پژوهشگران برجسته از مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه آراسته شد. ۱۸ تا ۲۰ بیست نفر از این تشکل تشریف آوردند. اینان بیش از هر چیز دغدغه‌های انسان دوستی و کرامت انسانی داشتند و می‌خواستند روش تکریم معلولان را بدانند. لحظاتی پس از ساعت شش عصر جلسه شروع شد، نخست آقای محمد نوری گزارش مبسوطی از اقدامات و فعالیت‌های این دفتر عرضه کرد. سپس زمان طرح پرسش فرا

رسید و مدیریت دفتر به این پرسش‌ها جواب گفت.

آقای محمد نوری ابتدا به این موضوع پرداخت که روحانیت به ویژه پژوهشگران و مدرسین و مبلغین روحانی از گروه‌های بسیار مهم مرجع است و می‌تواند در تحولات جامعه معلولین مؤثر باشد. هدایت فکری مردم و شاکله‌دهی و خط دادن به اندیشه مردم و اینکه مطابق معارف دینی به معلولین احترام داشته باشند از کارهای مهمی است که فقط از روحانیت برمی‌آید. در اصل روحانیون دو کار مهم باید برای معلولان انجام دهند:

۱- تدوین و تنقیح اندیشه دینی مرتبط به معلولین

آیات و روایات فراوان یا در فقه احکام بسیار همچنین در کلام متونی درباره معلولین داریم و لازم است اینها به‌روزرسانی گردد و مطابق اقتضائات و نیازهای روز تبیین و منتشر شود. در متون دینی اسلامی و شیعی بسیار از تکریم معلولان گفته شده، اما متأسفانه

۲- کار دوم روحانیت اطلاع‌رسانی و وعظ است. در سخنرانی‌ها و در کارهای رسانه‌ای، روحانیت باید مروج و مبلغ همه اقشار آسیب‌مند اجتماعی از جمله معلولان باشد. در ایران ۱۰ درصد از جامعه معلولیت دارند یعنی قشر وسیعی و لازم است برای این قشر انبوه اجتماعی برنامه‌های تبلیغی مستقل باشد. به‌رحال روحانیت در کنار معلمین، استادان دانشگاه و روزنامه‌نگاران جزء گروه‌های مهم مرجع و تعیین کننده هستند. مسأله مهم و بعدی که روحانیت باید سامان دهد پذیرش معلولین در حوزه علمیه قم است. برخی شهرها پذیرش دارند اما قم پذیرش را ممنوع کرده‌اند. با اینکه معلولین هیچ چیز کمتر از افراد عادی ندارند و سخن آنان در مردم تأثیر بهتر دارد.

پس از سخنان آقای محمد نوری، حجت الاسلام محمود صلواتی مدیر فرهنگی مجمع مدرسین و

خود را به ما هم بدهید. زیرا درصدد تهیه جزوه و کتابی هستیم که به توجیه مبلغین و اطلاع‌رسانان و روزنامه‌نگاران بپردازد.

و عاظ و مبلغین شبه قاره هند

روز پنجشنبه ۱۵ بهمن‌ماه ۱۳۹۴ سی و سه تن از فضلا و روحانیون مبلغ و واعظ از شهرهای مختلف شبه قاره هند میهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند. هدف از این نشست آشنایی یکی از گروه‌های مرجع با نفوذ و مؤثر یعنی روحانیون مبلغ با مسائل معلولین بود.

تمامی این افراد تجربه تبلیغ دینی دارند و برای امور تبلیغی و آموزشی و تربیتی معلولان مناسب می‌باشند. بعضی از آنها در آمریکا، و کشورهای اروپا سال‌ها به تبلیغ مشغول بوده‌اند و می‌توانند در دوره‌های بعد تبلیغ، معلولین هر منطقه را شناسایی و با برگزاری کلاس و جلسات به توجیه آنان بپردازند. اسامی روحانیون شرکت کننده عبارت بودند از: سید نصرت علی جعفری؛ سید منتظر مهدی رضوی؛ سید احتشام حیدر رضوی؛ سید ضیغم الرضوی؛ شیخ سلمان حیدر؛ سید ضرغام حیدر رضوی؛ سید جوهر رضوی؛ سید پیام حیدر؛ سید فائز باقری؛ سید حیدر عباس رضوی؛ سید ثقلین باقری؛ سید مونس عباس؛ شیخ ذیشان حیدر؛ سید شاهین حیدر عابدی؛ عسکری امام‌خان؛ وزیر عباس حیدری؛ کلب عابد خان؛ سید کلب صادق زیدی؛ سید سبطین حیدر؛ سید قیصر عباس؛ سید فیض الحسن؛ ظهیر عباس؛ سید تمیز الحسن رضوی؛ سید منور حسین؛ سید رضوان حیدر؛ سید عباس مهدی حسنی؛ سید غلام رضا جعفری؛ سید جون عابدی؛ سید فیاض محسن عابدی؛ محمد دانش نقوی؛ شیخ قربان علی؛ سید پرویز حیدر؛ محمد حسین

محققین از آیت الله العظمی سید علی سیستانی و حجت السلام والمسلمین سید جواد شهرستانی که این تشکل بی‌نظیر را ایجاد کرده‌اند تشکر کرد. آقای کرمی از نویسندگان و واعظ مشهور حوزه از حاج آقا شهرستانی تشکر کرد و گفت امشب بر معلومات من چیزهای زیادی افزوده شده و فهمیدم معلولین هم یک سوژه فرهنگی و تبلیغی مهم است.

آقای احمدیان نویسنده و پژوهشگر حوزوی؛ آقای مهدیه پژوهشگر قرآنی و کلام در حوزه؛ آقای نوریهما مترجم و نویسنده؛ آقای ابراهیمی نویسنده و واعظ؛ آقای احمدی مبلغ و مدرس؛ آقای تمسکی استاد حوزه و دانشگاه؛ آقای رضایور و آقای روزخوش پژوهشگران قرآنی نیز از حاج آقا شهرستانی تشکر کردند و گفتند امشب نکات بسیار درباره معلولین متوجه شدیم. نیز آقای مقدسی، آقای کوشا و آقای صالحی که همگی از مدرسین حوزه و منبری مشهوراند گفتند ما نمی‌دانستیم مؤسسه‌ای با این حجم فعالیت فعالیت هست و الان که دانستیم وظیفه دیگری داریم و لازم است در تبلیغ و ترویج اینجا بکوشیم و مردم را تشویق به حمایت کنیم.

در ادامه آقای نوری در مورد چند مطلب خیلی خلاصه گفت: نیاز ما به مباحث، تحلیل‌ها و تحقیقات زیاد است، اما موضوعات اولویت‌دار را در مجله توان‌نامه منتشر کرده‌ایم مثلاً در رشته تاریخ، در رشته فقه و حقوق چه نیازهای علمی و پژوهشی داریم، اینها را لیست کرده‌ایم، اما برخی رشته‌ها هنوز لیست نشده و از شما استدعا می‌کنیم کمک کنید. همچنین انتظار داریم در تبلیغات و نیز در تدریس و فرهنگ‌سازی کمک کنید. یعنی به عنوان کارشناس تجارب و دستاوردهای

عوض می‌شود. از قدیم گفته‌اند از تو حرکت از خدا برکت، در احادیث بسیار داریم، کسی که رزق طیب و حلال می‌خواهد نباید در خانه بنشیند و به خدا بگوید یک سید برای من بفرست بلکه باید حرکت کند، تلاش کند، خداوند هم به او کمک می‌کند و راه‌های خیر و برکت به سوی او باز می‌شود. معلولان باید استعدادها و توانمندی‌های خود را مخفی نکنند بلکه هرچه دارند به جامعه و به مردم معرفی کنند. یک روش این است که فردی که تخصص در معرق یا طراحی لباس دارد عکس و گزارشی از کارهایش تهیه کند و برای ما بفرستد تا در سایت، مجله و کتاب‌های ویژه‌ای منتشر کنیم.

ده‌ها نفر در مؤسسه شما هستند که مدارک عالی دارند، مقام‌های خوبی در مسابقات قرآنی یا ورزش آورده‌اند، این موارد را حتماً به ما اطلاع دهید تا با کمک یکدیگر معلولان فرهیخته را به جامعه معرفی نماییم. در ادامه نشست آقای فیضی‌پور و خانم رهنما هم مطالبی فرمودند و تذکراتی دادند. همچنین افراد موفق ورزشی، فرهنگی و افراد دارای خدمات فنی و هنری درباره ابداعات و مشکلات خود مسائلی مطرح کردند. خانم منصوره ضیایی فر مدیر کتاب گویای این دفتر و آقای سعید محمدیاری مسئول سامان‌دهی به اطلاعات کتاب گویا در این دفتر که از روشندان هستند، گزارشی از کارهای خود عرضه نمودند و خواهان همکاری اعضای مؤسسه امام رضا(ع) در همین باره شدند. در پایان آقای علی نوری مدیر داخلی و ارتباطات این دفتر درباره شبکه مجازی موبایلی وابسته

علی‌زاده؛ شمیم ریاض؛ سید احمد حسن نقوی؛ سید علی هاشم عابدی؛ سید محمد محسن رضوی.

معلولان نخبه شهرستان شهریار

روز دوشنبه ۱۲ بهمن‌ماه ۱۳۹۴ چهل تن از نخبگان دارای معلولیت از شهریار تشریف آوردند. نزدیک ظهر به قم رسیدند و جهت زیارت و نماز جماعت عازم حرم مطهر حضرت معصومه(ع) شدند. ساعت یک به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. و نهار در خدمتشان بودیم. سپس جلسه بحث و بررسی مشکلات معلولین آغاز شد. بحث‌های سودمندی مطرح شد. ساعت چهار نشست به پایان رسید و عازم شهریار شدند.

پس از نهار نشستی برگزار شد و درباره رموز و علل پیشرفت افراد دارای معلولیت بحث و گفتگو شد. آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین گفت: با درخانه نشستن مشکلی حل نمی‌شود معلولین باید به جامعه بیایند و توانمندی‌ها و استعدادهای خود را نشان دهند، در این صورت نگرش و دید جامعه هم

سعدی، نایبنا - ذبیح الله پیرحیاتی، نایبنا - سید محمد صفی، نایبنا - سیامک عباسی، کم بینا - سید کریم حسنی، نایبنا - سید هاشم هاشمی، نایبنا - فاطمه زند، نایبنا - سمیه اسماعیلی، کم بینا - مریم بوستانی، کم بینا - زهرا محبی، کم بینا.

به این دفتر گزارش داد و خواهان مشارکت افراد در این گروه شد.

طلاب دارای معلولیت استان قم

نخستین نشست طلاب دارای معلولیت اعم از خانم و آقا روز پنجشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۱۵ تا ۱۷ بعد از ظهر در دفتر فرهنگ معلولین برگزار شد. در این جلسه به ضرورت نشست های ماهانه و ملاقات با مسئولین حوزوی و غیر حوزوی تأکید شد. نخستین مصوبه این جلسه نام این تشکل صنفی بود که به اتفاق آراء نام «جمعیت طلاب معلول» تصویب شد. دومین مصوبه گردآوری زندگی نامه و گزارش آثار و فعالیت های طلاب معلول و انتشار یک جلد کتاب است. هدف از این کار معرفی توانمندی های آنان است و قرار شد جلسه بعد در اواخر اردیبهشت ماه سال ۹۵ برگزار شود.

افاضل روحانیون شرکت کننده: مجید شکوری، ضایعه نخاعی - صادق زینی، جسمی حرکتی - نور خدا ترکاشوند، جسمی حرکتی - سید عبدالعلی حسینی، نایبنا - سید وحید حسینی، نایبنا - احمد دباغ، نایبنا - الله وردی شمع آبادی، نایبنا - سید قاسم فاطمی، نایبنا - خان محمد اکبرزاده، نایبنا - سید میرحسین حسینی، نایبنا - مرتضی نصراللهی، نایبنا - احمد رضا

مجمع محققین و مدرسین اصفهان

روز چهارشنبه ۷ مهرماه ۱۳۹۵ ساعت ۱۰ صبح کادر مرکزی مجتمع محققین و مدرسین اصفهان به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند و تا ساعت ۱ بعد از ظهر در خدمت آنها بودیم.

آقایان فضل الله صلواتی، حسین نصر، محمد نصر، محمود صلواتی، حجت الله قاسمی، احمد بدیعی، حسین آقا محمدی، سید باقر کتابی، محمد علی مقدس، مهدی طحانی، سید محمدعلی احمدی و احمد عابدینی از مجمع اصفهان هستند که به فعالیت های فرهنگی مبادرت و تاکنون اهتمام به برخی حوزه های اجتماعی داشته اند. پس از پذیرایی، آقای محمد نوری درباره فعالیت های دفتر فرهنگ معلولین گزارش مبسوطی عرضه کرد که خلاصه آن چنین است:

رشد و توسعه انواع معلولیت ها در جامعه ایران رو به افزایش است. بیماری های خاص مثل انواع سرطان ها که گاه از آن تعبیر به سونامی سرطان می کنند در نهایت موجب از کار افتادن قوای بدن و از کار افتادگی، نابینایی، ناشنوایی و فلج می شود. انواع سگته ها هم همینطور در نهایت موجب ویلچری شدن فرد می گردد.

هم اکنون مطابق آمارهای واقعی حدود ده درصد از جمعیت ایران، معلولیت دارند ولی پیش بینی می شود اگر سیر افزایش معلولیت همین طور باشد در دو یا سه دهه اخیر جمعیت قابل توجهی از کشور گرفتار

انواع آسیب‌ها خواهند شد. معنای این سخن این است که جمعیت و نیروی انسانی کار آمد و مؤثر کشور در معرض آسیب و هلاکت است. در کنار این گزارش‌ها، نابودی منابع ضروری و حیاتی مثل از بین رفتن هشتاد درصد آب‌های زیر زمینی؛ نابودی هوای پاک را اگر بیفزاییم، یعنی منابع حیاتی و نیروی انسانی کشور به عنوان اصلی‌ترین عوامل حیات و پویایی این ملت در حال از بین رفتن است؛ و اگر تدبیر جدی اندیشیده نشود خدای ناکرده در آینده با کشور مرده‌ای مواجهیم.

البته هر کاری راه حل دارد و در متون اصیل دینی هم راه کارهایی معرفی شده است. اما دلسوزی و اهتمام و اراده داشتن برای حل مشکل مهم است. این دفتر چند کار را همزمان پیگیری می‌کند:

فرهنگ سازی بر اساس آموزه‌ها و تعالیم اسلامی و شیعی؛ در روایات و توصیه‌های رهبران دینی نکات خوبی آمده است. این آموزه‌ها اگر به مردم گفته شود و تبدیل به فرهنگ گردد، بسیاری از آسیب‌ها مرتفع می‌گردد. مواردی مثل شکم خود را قبرستان گوشت حیوانات نکنید و گوشت خواری خود را تعدیل کنید تا به امراض دچار نگردید، به فراوانی از اینگونه توصیه‌ها داریم. پیشگیری یک مسئله اساسی در جهان است و گفته می‌شود پیشگیری بهترین درمان است. برای پیشگیری در آموزه‌های اسلامی، نکات سودمندی هست. لازم است

اینها به روز شود و در اختیار مردم قرار گیرد. هم اکنون اینگونه پروژه‌ها اگر پیگیری گردد، همراه با پیوست فرهنگی و توجیه عمومی مردم نیست. لذا مدیران بدون اینکه اذهان عمومی را جلب کنند، کارهایی را انجام می‌دهند ولی چون مردم توجیه نیستند، مشارکت و وظیفه شناسی ندارند. نتیجه اینکه پروژه‌ها ناقص و بدون بازدهی کامل اجرا می‌گردد. این وظیفه کارشناسان دین و روحانیون است که این کارهای فرهنگی دینی را سامان‌دهی و در جامعه ترویج کنند. لذا هر چه کتاب یا دیگر محصولات فرهنگی بیشتر تولید و عرضه شود زیربناهای فرهنگی تقویت می‌گردد. پس از گزارش آقای محمد نوری، پرسیده شد برنامه این دفتر برای روحانیون دارای معلولیت چیست؟ در روحانیت از چند نظر به مبحث معلولیت ارتباط دارد: یکی فرزندان معلول روحانیون و دوم بعضی از روحانیون که قبل از ورود به نظام روحانیت معلولیت داشته و بعضی از آنها بعداً بر اثر حادثه یا بیماری معلولیت پیدا کرده‌اند. سوم وظیفه و تعهدات روحانیت در قبال معلولان است. بالاخره هر کدام از اینها نوعی از برنامه‌ریزی و تدبیر را نیاز دارند. مهم‌ترین اقدام، حمایت حقوقی از طلاب دارای معلولیت است. چون بر اساس مصوبه حوزه علمیه قم هر فردی می‌خواهد وارد حوزه شود باید سلامت جسمی و روحی داشته یعنی معلول نباشد. اما در مسیحیت یا اهل

نشان داده هر وقت نسبت به واقعیت‌های جامعه مؤمنان اطلاع پیدا کرده، متعهدانه ورود داشته است.

رشته مطالعات معلولیت

محتوای این نشست‌ها و کارگاه‌ها مطالعات معلولیت یا معلولیت‌شناسی است. رشته تخصصی «مطالعات معلولیت» در جهان مدرن رواج دارد. اما این رشته هنوز در دانشگاه‌های ایران ایجاد نشده است. بسیاری از نخبگان ایران معلولیت را تنها یک تجربه زیستی می‌دانستند که جایگاهی در تحقیقات رشته‌های مرتبط با علوم انسانی ندارد. این دیدگاه از جهتی درست است؛ زیرا معلولیت در ایران بیشتر به عنوان یک تجربه زیستی - پزشکی دیده می‌شود؛ یعنی زندگی با شرایطی خاص (بدنی یا روانی) که عمدتاً دلایل پزشکی و بالینی دارد. از همین منظر، بیشتر تحقیقات انجام شده در حوزه معلولیت در ایران رنگ و بوی پزشکی دارند و کمتر به جنبه‌های اجتماعی این تجربه، از منظر جامعه‌شناسی و روانشناسی فردی و اجتماعی و حتی سیاسی پرداخته‌اند؛ اما در کشورهایی مثل آمریکا، این دیدگاه را نقد کرده و رشته جدید و پرباری به نام «مطالعات معلولیت» ایجاد کرده‌اند. از این‌رو فرهنگ و ادبیات تحقیقی پرباری در حوزه معلولیت (از منظر علوم انسانی و اجتماعی) در غرب رشد یافته است. محققان کشورهای انگلیسی‌زبان، نزدیک به دو دهه است که به موضوع معلولیت از جنبه‌های مختلف (و غیر پزشکی) پرداخته‌اند و دریایی از تحقیقات و مطالعات در این حوزه را تولید کرده‌اند. مطالعات معلولیت رشته دانشگاهی نسبتاً جدید با رویکرد به اصطلاح بین رشته‌ای است که روی افراد

سنت از معلولین برای تبلیغ استفاده می‌شوند. چون آنان هوش بالایی دارند و در زمینه تبلیغ کارآیی خوبی از خود بروز داده‌اند.

بالاخره حوزه اگر معلولین را به رسمیت بشناسد، در روحیه این قشر بسیار تأثیر خواهد داشت و به جذب آنان منجر خواهد شد.

لازم است روحانیت به آیات و روایات عمل کند و در هر محل به معلولان سر بزند حداقل احوال آنها را بپرسد. کاری که ما داریم انجام می‌دهیم، تدوین بسته‌های فرهنگی برای روحانیون است که شامل روایات و آیات و احکام فقهی است.

می‌توانیم همکاری مناسبی بین مجمع و این دفتر ایجاد کنیم و برای تکریم و تقدیر از زحمات روحانیونی که معلولیت دارند و خدماتی هم داشته‌اند، بزرگداشت بگذاریم. اگر مجمع این گونه افراد را به ما معرفی کند. از حاج آقا شهرستانی اجازه گرفته و اقدامی برای آنان خواهیم داشت.

آقایان محمد نصر و حسین نصر در زمینه فقه معلولیت گفتند در این زمینه چکار کرده‌اید؟ آقای نوری گفت: در الازهر و در مراکز علمی سعودی رشته‌هایی به نام فقه معلولیت، فقه نابینایی، فقه ناشنوایی و امثال اینها هست. و در سال چند ده عنوان کتاب در این زمینه‌ها منتشر می‌کنند. چون مباحث و تجارب درسی تبدیل به تحقیق و پایان نامه می‌گردد و در جامعه نشر پیدا می‌کند. اما در حوزه علمیه قم یا دیگر شهرها چنین درس‌هایی نداریم. اگر مجمع یاری دهد می‌توانیم چنین درس را در قم یا اصفهان یا مشهد شروع کنیم. آقای صلواتی در مورد تجربه سرطان‌یابی بیماران توسط قوه لامسه و سرانگشتان نابینایان در آلمان مطالب سودمندی گفت و نتیجه گرفت این قشر استعداد‌های مهمی دارند و می‌توانند در مسائل فرهنگی و دینی هم کمک کنند.

مجمع محققین و مدرسین با اظهار علاقه برای ورود به حوزه معلولیت و معلولان و بازدید از دفتر فرهنگ معلولان نشان دادند، گرایش به حقوق انسانی و اهتمام به امور قشرهای آسیب پذیر جامعه در این شکل قوی است. و در فکراوند تا با کمک تشکلهایی مثل دفتر فرهنگ معلولان راه‌کارهایی برای حل مشکلات اجتماعی پیدا کنند. روحانیت شیعه در طول تاریخ

دارای معلولیت در تاریخ، ادبیات، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، حقوق و قانون‌گذاری، سیاست اجتماعی، معماری و سایر رشته‌ها تمرکز دارد. مطالعات معلولیت دارای پیش‌زمینه‌های تاریخی زیادی در کشورهای غربی است و از اواخر قرن بیستم میلادی در آمریکا و انگلستان شکوفا شد.

نظریه‌پردازان معلولیت به این موضوع پرداخته‌اند که معلولیت چگونه باید تعریف شود. پایه‌های نظری این بحث در سه الگو یا مدل: پزشکی، اجتماعی یا ساختاری و اقلیت، ریشه دارد. الگوی پزشکی، معلولیت را معادل نقص عملکردی تصور می‌کند. الگوی اقلیت، مشکل اولیه را در نابرابری حقوق افراد دارای معلولیت و افراد غیرمعلول می‌داند. الگوی ساختاری یا اجتماعی، دلیل معلولیت را عوامل اجتماعی تلقی می‌کند.

امروزه دانشگاه‌هایی در آمریکا، کانادا، انگلیس و استرالیا، مطالعات معلولیت را به عنوان یکی از رشته‌های دانشگاهی، در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا ارائه می‌کنند. «جامعه مطالعات معلولیت» در آمریکا در نیمه دهه ۱۹۹۰ میلادی وظیفه یافت تا یک «تعریف» رسمی از این رشته ارائه کند. این انجمن چارچوب کاری زیر را برای هر برنامه‌ای که به عنوان «مطالعات معلولیت» قلمداد می‌شود، ارائه داد:

- این برنامه باید میان‌رشته‌ای/ چندرشته‌ای باشد. معلولیت در نقطه تلاقی رشته‌های مختلف در حوزه‌های علوم انسانی، علوم پایه و علوم اجتماعی قرار دارد. برنامه‌های (درسی و آموزشی) مربوط به مطالعات معلولیت باید شامل محتوایی باشد که به دانشجویان، فعالان، معلمان و استادان، هنرمندان، مشارکت‌کنندگان و محققان اجازه دهد که از زوایای مختلف و چندرشته‌ای به موضوع نگاه کنند.

- این برنامه باید این دیدگاه مرسوم را به چالش بکشد که معتقد است معلولیت یک نقص یا کمبود در فرد است که باید تنها از راه مداخلات پزشکی یا توانبخشی از سوی «کارشناسان» و سایر ارائه‌کنندگان خدمات اجتماعی درمان شود. در عوض، برنامه مربوط به مطالعات معلولیت باید در پی کشف الگوها و نظریه‌هایی باشد که به بررسی عوامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی می‌پردازد که معلولیت را تعریف می‌کنند و به تعیین واکنش‌های

شخصی و جمعی به تفاوت، کمک می‌کنند.
- در عین حال، مطالعات معلولیت باید به ننگ‌زدایی از بیماری‌ها، امراض و کاستی‌هایی بپردازد که قابل سنجش یا تبیین از سوی علوم زیست‌شناسی هستند. در نهایت، مطالعات معلولیت با این فرض که تحقیقات و مداخلات پزشکی می‌توانند مفید واقع شوند، باید به بررسی ارتباط میان امور پزشکی و ننگ‌آمیز شدن معلولیت بپردازد.

- مطالعات معلولیت باید دیدگاه‌ها، سیاست‌ها، ادبیات، فرهنگ و تاریخ داخلی و بین‌المللی را با هدف قراردادن مسائل جاری معلولیت در داخل متون و بافت آنها مطالعه کند. از آنجا که رویکردها نسبت به معلولیت در طول زمان و مکان یکی نبوده است، می‌توان از راه آموختن دیگر تجربیات، مطالب زیادی به دست آورد.
- برنامه مطالعات معلولیت باید دانشجویان و اعضای هیات علمی دارای معلولیت را به‌شکلی پویا تشویق و دسترسی فیزیکی و فکری را برای آنها فراهم آورد.

- این برنامه باید واگذاری جایگاه‌های راهبری و مدیریت به افراد دارای معلولیت را اولویت خود قرار دهد. در عین حال مهم است که محیط و شرایطی فراهم شود که تک تک مشارکت‌کنندگانی که اهداف مورد نظر را دنبال می‌کنند، به گرمی جذب شوند.

با این همه، برنامه‌های مطالعات معلولیت براساس محوریت آنها از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. برخی کشورها همانند انگلستان تمایل دارند این رشته را ابتدا تنها متعلق به افراد دارای معلولیت و جنبش معلولیت در نظر بگیرند؛ درحالی‌که برعکس در ایالات متحده آمریکا، مطالعات معلولیت مجموعه متنوع‌تری از حوزه‌ها، همچون جامعه‌شناسی و امور اجتماعی را شامل می‌شود که دربرگیرنده هر دو گروه افراد دارای معلولیت و افراد غیرمعلول است. به این ترتیب مشخص است که مطالعات معلولیت به هیچ وجه رویکرد مرسوم پزشکی و درمانی نسبت به معلولیت ندارد و در پی تحلیل شرایطی است که به معلولیت و تعریف آن در جامعه شکل می‌بخشد.^۱

۱. این قسمت با اخذ از مقاله «مطالعات معلولیت» از نگین حسینی منرج در روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۹۶۹، ۲۵ تیر ۱۳۹۲ تدوین شده است.

فصل هفدهم: همایش‌ها و نشست‌ها

یکی از فعالیت‌های این دفتر برگزاری نشست‌ها و همایش‌ها برای بزرگداشت از معلولان فرهیخته و بعضاً گمنام و معرفی آنان به جهان و شناساندن توانایی‌های آنان به جامعه و دنیا است. اینجا به اهم این نشست‌ها می‌پردازیم.

برگزاری نشست‌ها و همایش‌ها

تعلیم و تربیت معلولین: تقدیر از معلمان معلولان.
(۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۲)

به مناسبت ولادت با سعادت حضرت فاطمه زهرا (س) و روز بزرگداشت معلم، همایشی به منظور تشکر از معلمین و مربیان معلولان در ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۲ در دفتر فرهنگ معلولین قم برگزار شد. در این همایش از هفتاد نفر از معلمان منتخب قم، تهران، کرج و قزوین با اهداء لوح و هدایایی تقدیر و تشکر به عمل آمد. این هفتاد نفر نماینده همه معلمان روشندل، ناشنوا و آسیب دیده حرکتی سراسر ایران بودند. ایشان در حالی که خود دارای معلولیت بودند، توانسته بودند معلمان دلسوز و موفق برای شاگردان معلول خود در آموزشگاه‌ها و مراکز استثنایی باشند. آنان چندین سال از عمرشان را در کنار عزیزان روشندل، ناشنوا یا آسیب دیده حرکتی بوده و برای

رشد و تعالی آنان کوشیده بودند. در این همایش آقایان محمدرضا هزاوه‌ای و محمدعلی سمیعی سخنرانی کردند و آقای عباس اسلامی شرار ابیاتی در وصف حضرت زهرا(س) خواندند.

در پایان مراسم هدایایی از طرف حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی رئیس مؤسسه آل‌البیت(ع) و نماینده تام‌الاختیار آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی تقدیم مربیان معلولین گردید. اسامی برخی از مربیان منتخب تقدیر شده در همایش: نجله خندق؛ امینه نگهبان؛ رقیه نوروزی؛ شهین عارف عشقی؛ مریم کوه فلاح؛ فاطمه هوشنگی؛ فاطمه هاشمیان؛ مرجان فرهی؛ فاطمه اسکندری؛ فریبا علیزاده؛ خدیجه تادی؛ ملیحه حاج سیدجوادی؛ اعظم شکیب نیا؛ ریحانه قنبری؛ فاطمه جعفری؛ سمیه صلیحی؛ هاجر شعاعی؛ مریم شیخی؛ سمانه مهدوی؛ مریم السادات فاطمی؛ مریم عزیزی؛ ژاله رستمی؛ فاطمه شفیعی؛ فخرالسادات طباطبایی؛ مهوش سال‌نو؛

روزه، ارتباطات معنوی و نیز علم خواهی و مطالعه معلولین؛ آگاهی معلولین به ظرفیت‌ها و استعداد‌های خودشان و فعال شدن در عرصه‌های مختلف اجتماعی؛ معرفی توانمندی‌ها و شایستگی‌های علمی و اخلاقی معلولین مسلمان به جهانیان؛ آسیب‌شناسی و دریافت مشکلات آحاد معلولین در زمینه‌های مختلف عبادی و اجتماعی؛ شناسایی عکاسان هنرمند و علاقه‌مند به امور معلولان؛ آشنایی با معلولان عکاس و زمینه‌سازی برای تشکیل «انجمن معلولان عکاس ایران»؛ برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از یکصد عکس برگزیده؛ تعامل و همکاری بیشتر بین موسسات و مراکز فعال در حوزه معلولین.

موضوعات جشنواره: شرکت کنندگان در پنج موضوع اصلی زیر، آثار خود را ارسال کردند: (۱) عبادت و معلولین: اقامه نماز، وضو، روزه، حج، امر به معروف و نهی از منکر، خمس، زکات، نیایش، غسل و طهارت، صلح رحم، ایثار، انفاق، وقف اموال، کمک به یتیم، شرکت در کارهای نیک و ...؛ (۲) زیارت و معلولین: محبت و عشق به امامان معصوم (ع)، تبرک، توسل، شفاعت، قرآن و کتب مذهبی خواندن، حضور در مراقد متبرکه و عتبات شریفه، زیارتنامه خواندن، سلام از راه دور به مرقد بزرگان دین، بوسیدن آثار رهبران مذهبی و ...؛ (۳) عزاداری و معلولین: شرکت در دسته‌های سینه‌زنی، نوحه‌خوانی، مرثیه‌سرایی، شرکت در مراسم سوگواری، حسینیه، بیت الاحزان، تعزیه، تعزیه خوانی، آداب و رسوم سوگواری

مرضیه صابر مقدم؛ مهوش فلاحی؛ عفت قانعی؛ میترا مجیدی؛ فاطمه شهناز ملک‌زاده؛ خدیجه نعمتی؛ مریم یوسفی؛ سمیه واعظ زاده؛ معصومه غلامی؛ سمیرا خدابنده؛ زهرا بهنام‌پیور؛ زهرا سلیمانی؛ زهرا خانعلی زاده؛ زینب غلامی؛ اعظم قاسمی؛ طیبه عبدلی؛ محمدرضا هزواهی؛ مسعود گلچین؛ عباس اسلامی شراز؛ غلامعلی بخشیر؛ رحیم خلیلی؛ حسن عبدلی؛ محمدعلی سمیعی؛ یعقوب عبدی‌پور؛ محمدرضا ظروفی؛ جلال پاشائی؛ علیرضا پرند فرزند؛ قاسم حیدریان؛ محمود رضائی؛ خالق شعبان؛ علی اصغر شفیعی؛ یدالله فرزین ستوده؛ ابوالقاسم قائمی؛ مراد محمدی‌راد؛ مسعود ملکی؛ مصطفی میریکتا؛ هرمز نعمت‌زاده؛ علی محمد عظیمی؛ خسرو نخجوانی؛ سید کاظم قافله باشی؛ پرویز درویشوند؛ علیرضا پرند فرزند؛ پیام صالحی؛ محمد زلفی گل؛ میثم اخوان؛ سید محمد عباسی؛ هادی شعبانی فرد؛ غلامرضا نظری.

اولین جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت. (۳ خرداد ۱۳۹۲)

اولین جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت در ۳ خرداد ۱۳۹۲ توسط دفتر فرهنگ معلولین در قم برگزار گردید. این جشنواره با هدف کلی ایجاد پیوند بین سه مقوله عکس، معلولیت و معنویت برگزار شد. متولیان جشنواره درصدد استفاده از عکس برای تبیین واقعیت‌ها و محاسن جامعه معلولین به ویژه نشان دادن فرهنگ دینی در بین آحاد معلولین بودند. اهداف جشنواره: آشنایی مردم و جامعه با عبادت، نماز،

«جشنواره بین‌المللی معلولیت» هر سال علاوه بر برنامه مصوب عمومی، به اقتضای رخدادهای آن سال یک برنامه ویژه برای اهدای جوایز خاص خواهد داشت. امسال جایزه ویژه به نام «جایزه ویژه مرحوم هبه‌الدین شهرستانی» به سه تن از خادمان معلولین که در زمینه خدمات‌رسانی به معلولین امتیاز کسب کردند، اعطاء شد. علت نام‌گذاری، اهتمام و خدمات بی‌شمار مرحوم هبه‌الدین به جامعه شیعی و مسلمان به رغم نابینایی او است. امسال جایزه ویژه سید هبه‌الدین به سه شخص تعلق گرفت: ۱- خادم فرهنگی برتر معلولین، آقای منصور برجیان ۲- نماینده والدینی که فرزندان معلول خود را به مدارج عالی رسانده‌اند، آقای حسن ضیائی فر ۳- نماینده عکاسان ایران در خدمات‌رسانی به معلولین، آقای حسن گایینی.

اعطای جوایز به دست حجة الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی (نماینده تام‌الاختیار آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی) تقدیم افراد برتر شد.

در مناطق مختلف و ...؛ ۴) مطالعه و معلولین: مطالعه کتاب بریل، آداب مطالعه مانند با وضو به سراغ کتاب رفتن، چگونگی به دست گرفتن کتاب، سالن‌های مطالعه، مشکلات کتابخانه‌های مخصوص نابینایان، گوش دادن به کتاب گوینا، مطالعه کتاب از طریق رایانه و ...؛ ۵) رایانه و معلولین: استفاده از رایانه، پیشرفت علمی و فنی بوسیله رایانه، استفاده از نرم افزارهای ویژه معلولین، مشکلات و آسیبهای استفاده از رایانه و غیره.

با پایان گرفتن مهلت مقرر ارسال آثار، تعداد ۲۵۱ نفر شرکت کننده و ۱۱۱۶ فایل عکس به دبیرخانه این مسابقه ارسال شد. داوران عکس‌ها را نه با نام شرکت کننده بلکه با کد بررسی کرده و هیئت داوران از بین همه عکس‌های دریافتی ۶۰ عکس را منتخب و وارد داوری نهایی نمودند. این ۶۰ عکس در کتاب ویژه جشنواره و نیز در وب سایت دفتر فرهنگ معلولین معرفی شده‌اند. نیز در مرحله نهایی داوری پنج نفر حائز رتبه برتر شناخته شدند.

لازم به توضیح است جوایز این جشنواره برای اولین بار در تاریخ مسابقات و جشنواره‌های عکس مضاعف است و شامل عکاس و معلول در عکس می‌باشد. یعنی عکسی که حائز رتبه میشود هم به عکاس و هم به سوژه معلول در عکس به صورت یکسان جایزه تعلق گرفت.

همچنین از ۳ نفر از عکاسان برتر حوزه معلولین استان قم، آقایان محسن زمانی مهر، وحید قاسمی زرنوشه و خانم زهرا دلاوریان تقدیر و تشکر شد.

جشنواره سوره عَبَسَ ویژه معلولان نخبه سراسر کشور. (تیر ماه ۱۳۹۳)

دفتر فرهنگ معلولین در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم که در تیرماه ۱۳۹۳ در محل باغ موزه دفاع مقدس تهران برگزار شد حضوری فعال داشت. علاوه بر معرفی آثار و برخی برنامه‌های جنبی، در روز بیستم تیر ماه که همزمان با شب سیزدهم ماه مبارک رمضان بود، اقدام به برپایی جشنواره قرآنی سوره عبس نمود. البته مقدمات برگزاری این جشنواره شامل برنامه ریزی‌ها و اطلاع‌رسانی‌ها از مدت‌ها پیش

مهارت‌های او چندین برابر افزایش می‌یابد و نیز رفتارها و کل شخصیت او مطلوب‌تر و پیشرفته‌تر خواهد شد.

۴- اما هدف مهم‌تر دفتر فرهنگ معلولین از اجرای این جشنواره و مسابقه قرآنی، جلب توجه همه آحاد جامعه از مردم تا مسئولین ارشد، مدیران و نیز خود معلولین به این نکته بود که قرآن کریم مدافع دیرینه و یاور و پشتیبان آنان بوده و هست. زیرا سوره عبس که گاه آن را سوره عمی (نابینا) نامیده‌اند مهم‌ترین متن دینی در همه ادیان است که در آن از معلولین دفاعی جدی و درخشان شده است.

۵- معرفی معلولین نخبه به همگان و توجه مدیران دولتی به وضعیت معلولین، هدف دیگر این جشنواره بوده است. زندگی‌نامه و عکس افراد شرکت کننده و افراد برتر در یک فصل مستقل برای همه نهادهای فرهنگی و معلولیتی جهان ارسال خواهد شد. ۶- بالاخره آخرین هدف از برگزاری این جشنواره ابلاغ پیام قرآنی در دفاع از معلولین بود به همه جهان از زبان و به قلم خود معلولین. از این‌رو اوراق دریافت شده به ویژه اوراق برتر به یاری خدا در یک کتاب به چند زبان منتشر می‌شود. مجموعه دلایل فوق موجب شد که دست به کار شده و مقدمات کار را فراهم آوریم. یعنی هم در نمایشگاه، غرفه بگیریم و هم همایشی به نام جشنواره سوره عبس در روز ۱۳ رمضان برگزار کنیم.

ده نفر به عنوان برگزیده جشنواره قرآنی عبس معرفی و تجلیل شدند. منصور شادکام، رضا احیایی، معصومه سبحانی، اعظم طیبی، ابوالفضل قاسمی، سیدمحسن حسینی طه، عصمت باقریان، الهام رشیدی، مهدی صادقی و سیدحسین طباطبائی به عنوان برگزیدگان جشنواره قرآنی عبس معرفی شدند. تقدیرنامه‌ها همراه یک جلد قرآن کریم و مبلغ یک میلیون و پانصد هزار ریال وجه به صورت کارت هدیه از طرف حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی برای این افراد تخصیص یافته بود و توسط آقایان حشمتی و مسجد جمعی و سید رضا حسینی امین تقدیم برگزیدگان شد.

انجام گرفته بود. اما اینکه چرا سوره عبس، و چرا جشنواره‌ای با این عنوان باید گفت: در مجموعه آیات و سوره قرآن، سوره عبس ویژگی‌های منحصر به فردی دارد؛ کوتاه و قابل عرضه به عنوان موضوع یک همایش می‌تواند باشد. از طرف دیگر مفهوم و محتوایی روشن دارد به طوری که در حد فهم متعارف و عمومی است. و مهمتر از همه اینکه بهترین متن اسلامی در دفاع از حقوق و کرامت نابینایان است. البته با تنقیح مناط و توسعه مفهومی این سوره می‌توان آن را به همه معلولین تعمیم داد.

لذا جهت آشنا نمودن نابینایان و دیگر معلولین، سوره عبس ویژگی‌های مناسبی داشت. و می‌توانست برای اهداف زیر به کار آید:

۱- این مسابقه برای کشف استعدادها و درخشان توانخواهان و مددجویان عزیز در سراسر کشور بود و با مطالعه دقیق اوراق دریافت شده، هم از معلولین نخبه بیشتری برای تولید محصولات مرکز استفاده می‌شود و هم تولیدات ایشان بازنگری، تکمیل و تصحیح خواهد شد.

۲- این مسابقه راهی برای افزایش مهارت‌های ذهنی و نویسندگی شرکت کنندگان بوده است و جامعه معلولین را ترغیب می‌کند درباره موضوعات مختلف اطلاعات کسب کنند و مهارت‌های خود را افزایش دهند.

۳- این مسابقه با هدف گسترش مفاهیم و آموزه‌های قرآنی و دینی در جامعه معلولین کشور برگزار شد. بر اساس تجارب موجود اگر هر توان خواه در هر سال در چهار مسابقه شرکت کند، دانش، اطلاعات و

را یکی از تشکلهای بسیار قدیمی دانست که کوله باری از تجارب را با خود دارد. لازم است تشکلهای در خود نمانند و با رفت و آمد و گرم نگاه داشتن گفتگو تجارب را منتقل کرده و تعامل و همکاریها را گسترش دهند. اینجانب و همکارانم تلاش کرده‌ایم، نابینایان را به شهرهای مختلف ببریم تا علاوه بر سیر و سیاحت و افزایش روحیه، با نهادهای و تشکلهای دیگر در شهرهای مختلف تماس گرفته، گفتگو کنند و نوعی تعامل سازنده بین آنها به وجود آید.»

محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین در ادامه گفت: «با تشکر از آقای جمالی که چند دهه در خدمت معلولین؛ به ویژه در خدمت نابینایان بوده است و از نیروهای قدیمی و شیخ معلولین و پیر قافله است. امید است ایشان بتوانند روابط و ارتباطات نهادهای و تشکلهای معلولین را گسترش دهد و تعمیق بخشد. مشکل اساسی امروز معلولین تفرق و تفرقه است. دبیر مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم‌نهاد معلولین آقای موسوی هم می‌گفت، اساسی‌ترین مشکل تفرقه است و اینکه هر شخص و مؤسسه ساز خودش را می‌زند. پیشنهاد آقای موسوی در درمان این معضل، تأسیس شبکه روی اینترنت یا روی موبایل و ارتباط مستمر معلولین و گفتگوی مداوم آنها است. اما راه‌کارهای آقای جمالی یعنی سر زدن تشکلهای به یکدیگر و نشستن دور هم و گعده گرفتن و با هم صحبت کردن، هم کارساز و مهم و مؤثر است.»

سپس برای آشنایی بیشتر، قرار شد اعضاء خود را در یک دقیقه معرفی و نظر خود را درباره بحرانی‌ترین مشکل معلولین یا نابینایان بیان کنند.

آقای شادکام: اینجانب در جنگ نابینا شدم و چند سال است با انجمن نابینایان ایران همکاری می‌کنم و قائم مقام هستم. کارشناسی ارشد کشاورزی دارم و جانباز هستم. به نظر می‌رسد مهم‌ترین مشکل معلولین فرهنگ‌سازی و گسترش فرهنگ معلولیتی در همه اقشار جامعه است. جامعه و حتی مسئولین شناخت درست و واقعی از معلولین ندارند، لذا نمی‌دانند چگونه با آنها تعامل داشته باشند، چگونه آنها را در مشاغل و پست‌های مهم به کار بگیرند؟

آقای حسینی: اینجانب از طفولیت نابینا شدم و اکنون

ایمان و موفقیت: ویژه معلولان سراسر کشور. (۱۵ آبان ۱۳۹۳)

نیک وی آپیچ جوان سی‌ساله فاقد دست و پا اما مومن به خداوند و معتقد به آموزه‌های دینی، موفق‌ترین انسان در دوره کنونی، مولف آثار متعددی است. یکی از کتابهای او با عنوان مهارناشدنی توسط آقای مسیحا برزگر به فارسی ترجمه شده و توسط نشر ذهن آویز در تهران در سال ۱۳۹۲ منتشر شد. این کتاب رمز و راز امید و موفقیت را نشان می‌دهد.

جشنواره‌ای با عنوان «ایمان و موفقیت» برگزار شد و از معلولین علاقمند درخواست شد پس از مطالعه این کتاب، درباره مطالب و نکات و محتوای آن گزارش و توصیف نوشته و در مسابقه شرکت نمایند.

انجمن نابینایان ایران در دفتر فرهنگ معلولین. (۴ خرداد ۱۳۹۴)

نشست مشترک مدیران و برخی از اعضای فعال انجمن نابینایان ایران روز دوشنبه ۴ خرداد ۱۳۹۴ جهت دیدار و هم‌اندیشی به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. ساعت ۱۲ به محل دفتر رسیدند و پس از استراحت، نماز و نهار جلسه گفتگو و دیالوگ مدیران دو تشکل درباره مسائل و موضوعات حادث جامعه نابینایی آغاز شد.

جلسه هم‌اندیشی ساعت ۱۴ آغاز و تا ساعت ۱۶ ادامه داشت. نخست آقای علی اکبر جمالی رئیس کانون نابینایان ایران پس از معرفی خود گفت: «این کانون

سپس محمد نوری درباره کتاب «نکت الهمیان فی نکت العمیان» نوشته صلاح‌الدین خلیل بن ایبک صفدی توضیحاتی ارائه کردند. کتاب نکت الهمیان فی نکت العمیان یعنی گنجینه‌ای پر از نکات نابینایان از صفدی در اواسط سده هشتم قمری تألیف و عرضه شده و نخستین کتاب مستقل درباره نابینایان در تاریخ و فرهنگ اسلامی است. این کتاب نوعی بانک اطلاعات نابینایان مسلمان در آن زمان و متناسب با اقتضات آن دوره است. در ۶ یا ۷ قرن قبل کسانی به فکر جمع آوری اطلاعات معلولین بوده‌اند. اما در این دوره ضرورت بانک اطلاعات بیشتر است. اگر اطلاعات هر معلول اطلاع‌رسانی شود، بسیاری از مشکلات آنان مرتفع می‌گردد.

نشست تحریریه فصلنامه توان نامه. (۲۵ شهریور ۱۳۹۴)

روز چهارشنبه ۲۵ شهریور ۱۳۹۴ شورای مشورتی و تحریریه این فصلنامه تشکیل جلسه داد. این مجله در چند ماه گذشته تحولاتی را شاهد بوده و پس از اخذ مجوز، تحولاتی در سطوح مدیریتی و ساختاری آن داشته است. معمولاً مجله‌های مرتبط به جامعه‌های هدف سازمان بهزیستی، مستقیم با غیرمستقیم باید تحت نظارت این سازمان باشند. از طرف دیگر زیر نظر معاونت مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هم هست و باید ضوابط آنجا نیز رعایت شود. و بالاخره نظر ریاست عالی یعنی حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی هم مراعات می‌گردد. همین نظارت‌ها موجب تکامل و رشد این نشریه شده است.

پس از اخذ مجوز، فصلنامه توان‌نامه از شماره یک (تابستان ۱۳۹۴) آغاز می‌شود. این شماره و شماره بعد ویژه ناشنوایی و زبان اشاره است. تلاش هست علاوه بر اطلاع‌رسانی در زمینه رخدادهای و مسائل مهم جامعه ناشنوایی، به موضوعات مهم و اساسی هم بپردازیم. به ویژه زبان اشاره به عنوان یک موضوع مهم و اساسی مطرح و ابعاد آن تجزیه و تحلیل می‌شود.

آقای علی نوری به عنوان مدیر مسئول به میهمانان خیر مقدم گفت و گزارشی از سیر اخذ مجوز را عرضه کرد. سپس آقای محمد نوری به عنوان سردبیر درباره

مسئول روابط عمومی انجمن هستیم. لیسانس مدیریت بازرگانی دارم و اولین کسی بودم که این رشته را در دانشگاه خواندم و راه برای دیگر روشندان باز شد. روابط عمومی نقش مهم و مؤثر در ایجاد ارتباط بین معلولین و تشکلهای معلولیتی دارد. البته امکانات ما اندک است. اگر هر تشکل یک ماشین و راننده داشته باشد و نیز سایت، نشریه و دیگر امکانات داشته باشد، می‌توان هر هفته رفت و آمد داشت. یک نکته مهم عدم همکاری برخی مدیران دولتی است. مثلاً اگر مدیر فلان پارک یا پلاژ کنار دریا یا فلان استخر همکاری کند می‌توان دید و بازدیدها را در اینگونه محلها انجام داد. تأثیر آن بسیار بیشتر است. اما معمولاً مسئولین کمتر همکاری دارند.

آقای دکتر سنائی: دکترای تغذیه دارم. دوست دارم در جمع‌های معلولین در خدمت آنان باشم هرچند معلولیت ندارم.

خانم زهرا کریمی: لیسانس علوم تربیتی از دانشگاه یادگار امام دارم. از کودکی نابینا شدم. به نظر من مهم‌ترین مشکل روشندان فقدان قانون کارآمد و جامع است. باید تلاش کنیم قانون خوبی تصویب شود.

خانم معصومه مزینانی: دیپلم انسانی دارم و ۲۵ سال است نابینا شده‌ام. بیکاری معلولین اصلی‌ترین مشکل است.

خانم منصوره ضیائی‌فر: نابینا مطلق هستم و کارشناسی ارشد ادبیات فارسی دارم. مسئول کتاب گویا دفتر فرهنگ معلولین هستم.

خانم اعظم قاسمی: لیسانس روانشناسی و معلولیت جسمی حرکتی از ناحیه دوپا دارم. مسئول کتاب بریل دفتر فرهنگ معلولین هستم.

است و جایش را باز کرده و طرفدار پیدا کرده است. به طوری که هر ماه مطالب فراوانی برای ما می‌رسد. ما این مطالب را طبقه‌بندی می‌کنیم. برخی را روی سایت می‌گذاریم. یعنی مطلبی که عمومی‌تر و کمتر علمی است، نیز زودتر باید منتشر شود روی سایت می‌رود. برخی مطالب را به بانک اطلاعات می‌فرستیم که آنجا ذخیره شود و فقط مطالب علمی‌تر، مهم‌تر و مؤثرتر برای مجله گذاشته می‌شود.

حجت الاسلام محمد بهادری: به نظر می‌رسد اگر این شماره ویژه زبان اشاره باشد خوب است. گزارشی هم از اقدامات دفتر آیت الله العظمی وحید خراسانی در آموزش زبان اشاره آورده شود. این اقدام در تاریخ حوزه و روحانیت بسیار مهم و ابتکاری است. زبان اشاره مثل زبان انگلیسی و زبان‌های دیگر باید تعلیم داده شود و طلاب و مبلغین یاد گرفته و برای ناشنوایان هم به زبان خودشان تبلیغ شود.

حجت الاسلام حسینعلی اکرامی معاون امور فرهنگی اداره بهزیستی استان قم چند نکته مطرح کردند: کارهای این دفتر از طرف سازمان بهزیستی کشور قابل قبول است و اهتمام این دفتر در سطح وسیع مورد توجه سازمان است چون تأثیر خوبی در معلولین داشته است. اما در مورد مجله توان‌نامه یکی بحث حجیم بودن مجله است. کسانی از حجم زیاد آن می‌ترسند و به سراغ آن نمی‌روند. دوم اینکه خود مددجویان بیشتر باید مشارکت داشته باشند. گزارش‌ها و مطالب آنها در

موضوع ویژه این شماره یعنی ناشنوایی و زبان اشاره نکاتی را مطرح کرد. علت اصلی طرح این موضوع، وضعیت ملی ناشنوایان و مشکلات آنان است. در پنج ماه اخیر چندین نشست و مصاحبه با بزرگان و مشاهیر ناشنوا داشته‌ایم و اظهارات آنها ضبط و فیلم‌برداری شده است و درصدد هستیم در این شماره نگاه خاص به آنان داشته باشیم. حدود ۱۵ مقاله، ۱۱ مصاحبه، ۲۵ گزارش، ۵ مآخذشناسی و ۷ معرفی مراکز رسیده است. حجم مطالب رسیده بسیار زیاد است و قطعاً در یک شماره نمی‌توان همه را منتشر کرد و باید دو شماره اختصاص دهیم.

حجت الاسلام سید مهدی طباطبایی درباره اصل نشریه و محتوای گزارش‌ها و مقالات گفت: این مجله بسیار مؤثر بوده و جامعه معلولین را تحت تأثیر قرار داده است. نشریات کم حجم با رویکرد عمومی که از طرف دیگر مراکز معلولین منتشر می‌شود زیاد است ولی جنبه علمی، منبع بودن و اطلاع‌رسانی که اهم نیازهای علمی و اطلاعاتی معلولان و نخبگان را مرتفع نماید و پاسخ دهد نداریم و این مجله توانسته جای خالی چنین مجله‌ای را پر کند و خلأ موجود را تأمین نماید. اما فقط یک نکته هست؛ اگر همه گزارش‌ها و مطالب را در این شماره خرج کنیم آیا برای شماره بعد چیزی داریم؟

آقای محمد نوری پاسخ داد: خوشبختانه این نشریه در همه کشور و حتی خارج از کشور شناخته شده

از این رو توصیه می‌کردند به سراغ یک نشریه مرجع برویم تا بتواند دانشجویان معلول که نیاز به پشتیبانی دارند، تأمین کند.

اتفاقاً در مورد حجم هم نظر بسیاری از کارشناسان روزنامه‌نگاری این است که نشریه مرجع و خط دهنده باید حجیم باشد تا برای نخبگان جذاب باشد. وقتی در یک موضوع مثلاً خط بریل ببینند ۵ صفحه مطلب دارد، خواهند گفت این مبحث مهم و فراگیر نیست اما وقتی می‌بینند درباره بریل چهارصد صفحه مطلب منتشر شده جذب می‌شوند و با خود می‌گویند این موضوع مهمی است. مثل اینکه وقتی پای یک سخنرانی ۵ نفر باشند، می‌گویند اهمیت ندارد اما اگر هزار نفر تجمع دارند گفته خواهد شد حتماً اهمیت دارد و سخنانشان مهم است.

البته مصوب توان‌نامه هر شماره حدود ۱۲۰ صفحه رحلی (۷۰۰ کلمه‌ای) است ولی گاه امکانات نداریم و مجله برای چاپ نمی‌رود و می‌ماند تا با شماره بعد به چاپ برود.

حسینعلی اکرامی: درست است این مجله برای افراد تحصیل کرده، دانشجویان مقاطع فوق‌لیسانس و دکترا، استادان دانشگاه خوب است ولی باید یک مجله عمومی هم برای خانواده‌های معلولان داشته باشیم.

نشست هم‌اندیشی و رونمایی تولیدات گویا دفتر فرهنگ معلولین. (۲۶ آبان ۱۳۹۴)

به مناسبت هفته کتاب و کتاب‌خوانی، مراسمی به مناسبت کتاب‌های گویا تولید شده در دفتر فرهنگ معلولان در محل این دفتر در ساعت ۴ بعد از ظهر

مجله چاپ شود.

آقای مصطفی شیروی استاد دانشگاه قم درباره نکات آقای اکرامی چنین اظهارنظر کرد: اگر چند شماره با هم منتشر نشود و یک شماره یک شماره منتشر شود، مشکل حجم هم از بین می‌رود و هر شماره حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ صفحه خواهد شد و مطلوب و معقول است.

محمد نوری: اگر مشکلات بودجه‌ای مرتفع گردد و سر وقت نتوانیم برای چاپ بفرستیم یعنی هر سه ماه بودجه مشخصی برسد، مشکل حجم و مشکلات دیگر مثل به روز بودن اطلاع‌رسانی و سوخته نشدن اخبار هم مرتفع می‌شود. به چه زحمتی به مسافرت‌های خسته کننده می‌رویم و یک مصاحبه یا گزارش می‌گیریم ولی چون در زمان خودش منتشر نمی‌شود، تأثیر آن کم می‌شود.

اما در مورد صحبت جناب آقای اکرامی، باید عرض کنم قبل از شروع مجله، با کارشناسان و افراد خبره فراوان مذاکره و گفتگو شد. افراد آگاه به امور معلولین به اتفاق می‌گفتند اولاً مجله عمومی و یک‌بار مصرف و کم حجم در کشور فراوان چاپ می‌شود. تعدادی از مراکز معلولیتی مجله و گاه‌نامه دارند. اما جای یک مجله قوی و فرهنگ‌ساز خالی است؛ ثانیاً مجله‌ای که بتواند روی ذهن نخبگان مؤثر باشد و با اطلاع‌رسانی مناسب آنها را جهت و خط دهد و توجیه کند. زیرا اگر قشر فرهیخته و به اصطلاح نخبه جامعه توجیه شوند، می‌توانند دیگر اقشار را جهت دهد و راهنمایی نمایند. ثالثاً نشریه‌ای که مروج فرهنگ دینی در معلولان باشد نداشتیم و مشکلات عدیده در این زمینه وجود داشت.

سخنرانی کردند. سخنران بعدی خانم رضانی، درباره مسائل کتاب و ضرورت مطالعه و آثار مورد نیاز نابینایان سخن گفت و در پایان به پرسش‌های حاضران پاسخ داد. سپس خانم ملیحه چراغی که خود نابینا مطلق است درباره ضرورت‌های تربیت کودکان دارای معلولیت و ضرورت‌های نابینایان در مقاطع مختلف سخنرانی کرد و به سؤالات نیز پاسخ گفت. پس از سخنرانی‌ها پرسش و پاسخ آغاز شد. آقایان غلامرضا نظری از دبیران روشندل با سابقه و محمد نوری، خانم‌ها اعظم قاسمی و منصوره ضیایی‌فر به پرسش‌های شرکت کنندگان پاسخ می‌گفتند. پس از گزارش تولیدات جدید و رونمایی، از مداح اهل بیت محمد چراغی (روشندل) دعوت شد و با ذکر مصیبت درباره شهادت حضرت رقیه(س) مجلس را مستفیض گرداند. پس از مداحی خانم عبدلی(کم‌بینا) از مدیران کتابخانه آیت الله خامنه‌ای جلو آمد و از مدیران دفتر فرهنگ معلولان و آقای محمد نوری تشکر کرد و مجموعه‌ای از آثار بریل تولید شده در آن کتابخانه را به دفتر اهداء کرد.

در پایان جلسه شرکت کنندگان بیانیه‌ای را تنظیم و امضا نمودند. متن آن به شرح زیر است:

بسمه‌تعالی

ما جمعی از روشندان که در نشست رونمایی در ۲۶ آبان ۱۳۹۴ در دفتر فرهنگ معلولین تجمع نموده‌ایم، ضمن تشکر از همه نهادهای دولتی و مردمی خدمتگزار جامعه و فرهنگ نابینایان، بر نکات زیر تأکید می‌نماییم:

سه‌شنبه ۲۶ آبان ماه ۱۳۹۴ و با حضور بیش از ۷۰ روشندل فرهیخته برگزار شد. با شروع برنامه‌ها در ساعت چهار، محمد نوری مدیر دفتر با خوشامدگویی و خیرمقدم به مهمانان درباره برنامه امروز و علت تشکیل این نشست توضیح داد و گفت: «به مناسبت هفته کتاب و اینکه متأسفانه برای معلولان از جمله نابینایان مناسبت‌های فرهنگی نیست؛ برای کارگران یا معلمان چند مناسبت هست اما برای معلولان مناسبت‌هایی مثل هفته کتاب معلولیتی؛ هفته پژوهش معلولان و اینگونه موارد وجود ندارد. از این‌رو مجبور هستیم از همین مناسب‌های عمومی استفاده کنیم. به امید اینکه مسئولان فرهنگی کشور به نیازهای معلولان توجه کنند و مناسبت‌هایی برای آنان تصویب کنند.

از طرف دیگر دفتر فرهنگ معلولان به عنوان یک تشکل در خدمت معلولان، که می‌خواهد آثار فرهنگی مورد نیاز معلولان را تأمین کند باید با این قشر در ارتباط باشد و نیازهای آنان را بشناسد، از این‌رو حضور شما در اینگونه نشست‌ها و گفتگوهایی که انجام می‌شود این هدف را تأمین می‌کند». پس از توضیحات اولیه، آقای محمد چراغی قاری نابینا جهت قرائت قرآن کریم دعوت شد. پس از قرائت ایشان محمد نوری گفت: «این دفتر در نیمه دوم سال ۱۳۹۰ توسط جناب حجة الاسلام و المسلمین سید جواد شهرستانی افتتاح شد و فعالیت‌های خود را زیر نظر دفتر آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی پیگیری نمود. ماه‌های نخست به تمهید مقدمات گذشت و مشخصاً از ابتدای ۹۱ آثار تولیدی دفتر عرضه شد. چون خط‌مشی این دفتر فرهنگ سازی و عرضه آثار برای نخبگان معلول است. اغلب و اکثر آثار در همین زمینه است. تاکنون حدود ۱۵۰۰۰ صفحه کتاب در این دفتر تألیف شده و به طور میانگین هر ماه حدود ۲ اثر تولید شده است. همین‌جا لازم است از معاونت محترم جناب حاج علاء نجف تشکر نمایم. ایشان از هرگونه بذل مساعی و اهتمامی دریغ نداشته است». سپس خانم فاطمه کاظمی به عنوان نابینایی که در عرصه اطلاع‌رسانی و IT و روزنامه نگاری فعال است و تجارب سودمندی دارد در حدود نیم ساعت درباره کتاب گویا دیدگاه‌ها و راه کارها

می‌خواستند روش تکریم معلولان را بدانند. لحظاتی پس از ساعت شش عصر جلسه شروع شد، نخست آقای محمد نوری گزارش مبسوطی از اقدامات و فعالیت‌های این دفتر عرضه کرد. سپس زمان طرح پرسش فرا رسید و مدیریت دفتر به این پرسش‌ها جواب گفت.

آقای محمد نوری ابتدا به این موضوع پرداخت که روحانیت به ویژه پژوهشگران و مدرسین و مبلغین روحانی از گروه‌های بسیار مهم مرجع است و می‌تواند در تحولات جامعه معلولین مؤثر باشد. هدایت فکری مردم و شاکله‌دهی و خط دادن به اندیشه مردم و اینکه مطابق معارف دینی به معلولین احترام داشته باشند از کارهای مهمی است که فقط از روحانیت برمی‌آید. در اصل روحانیون دو کار مهم باید برای معلولان انجام دهند:

۱- تدوین و تنقیح اندیشه دینی مرتبط به معلولین. آیات و روایات فراوانی در فقه احکام بسیار همچنین در کلام متونی درباره معلولین داریم و لازم است اینها به‌روزرسانی گردد و مطابق اقتضانات و نیازهای روز تبیین و منتشر شود.

۲- کار دوم روحانیت اطلاع‌رسانی و وعظ است. در سخنرانی‌ها و در کارهای رسانه‌ای، روحانیت باید مروج و مبلغ همه اقشار آسیب‌مند اجتماعی از جمله معلولان باشد. در ایران ۱۰ درصد از جامعه معلولیت دارند یعنی

۱- ضمن تشکر از حضرت آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی و ریاست عالی دفتر معظم‌له جناب حجه الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی به دلیل افتتاح دفتر فرهنگ معلولین و خدمات این دفتر، از همه مراجع معظم تقلید استدعای بسط و گسترش فرهنگ مذهبی در جامعه نابینایان را داریم و از هر اهمی در این زمینه استقبال می‌کنیم.

۲- از دولت محترم به ویژه وزارت‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، تعاون، کار و رفاه و سازمان بهزیستی با اذعان به خدمات آنها، درخواست اهتمام گسترده‌تر در تأمین نیازمندی‌های زیربنایی و اساسی مثل کتاب گویا، کتاب بریل و نیاز به وسایل نرم‌افزاری و سخت‌افزاری داریم.

۳- از مجلس محترم شورای اسلامی و نیز هیأت دولت جهت تصویب نظام حقوقی متناسب با شأن مددجویان معلول، انتظار هست هر چه زودتر چنین نظام حقوقی را تصویب فرمایند.

نشست با مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم. (۲۸ دی ۱۳۹۴)

دوشنبه ۲۸ دی‌ماه ۱۳۹۴ دفتر فرهنگ معلولین به قدوم پژوهشگران برجسته از مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه آراسته شد. ۱۸ تا ۲۰ بیست نفر از این تشکل تشریف آوردند. اینان بیش از هر چیز دغدغه‌های انسان دوستی و کرامت انسانی داشتند و

نشست تقدیر و تشکر از محمد حسن وجدانی نژاد: مربی و معلم دلسوز و فعال نابینایان. (۶ بهمن ۱۳۹۴) آقای محمدحسن وجدانی نژاد متولد سال ۱۳۲۲ در شیراز است. فارغ‌التحصیل رشته ریاضیات است. به دلیل نابینایی برادرش و نیازهای دیگر نابینایان به آموزش نابینایان علاقه‌مند شد و تا بازنشستگی همواره در خدمت این جامعه بوده است.

او در پست‌های مختلف مثل مدیریت مدرسه شوریده در شیراز و مدیریت بخش نابینایان در وزارت آموزش و پرورش خدمت کرده است. نیز جهت بازدید و تجربه‌آموزی از پروژه‌های آموزش نابینایان در امریکا، انگلستان و ژاپن به این کشورها سفر کرده و در امریکا یک سال، در انگلستان حدود ۲ ماه و در ژاپن یک ماه سکونت داشته است.

ایشان روزهای دوشنبه و سه‌شنبه (۵ و ۶ بهمن‌ماه) مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند. مصاحبه‌ای در چند نوبت و حدود ۶ ساعت از ایشان ضبط شد و سعی شد کارهای ابتکاری و خدماتشان ضبط شود و در تاریخ بماند. نیز روشندان نخبه قم وقتی شنیدند ایشان به قم تشریف آورده‌اند، درخواست ملاقات نمودند و بعدازظهر سه‌شنبه حدود بیست تن از روشندان قمی پس از نشست با ایشان، یک لوح تقدیر همراه با هدیه و نیز یک لوح تقدیر به خانم ایشان اهداء کردند.

قشر وسیعی و لازم است برای این قشر انبوه اجتماعی برنامه‌های تبلیغی مستقل باشد.

پس از سخنان آقای محمد نوری، حجت الاسلام محمود صلواتی مدیر فرهنگی مجمع مدرسین و محققین از آیت الله العظمی سید علی سیستانی و حجت السلام والمسلمین سید جواد شهرستانی که این تشکل بی‌نظیر را ایجاد کرده‌اند تشکر کرد. آقای کرمی از نویسندگان و واعظ مشهور حوزه از حاج آقا شهرستانی تشکر کرد و گفت امشب بر معلومات من چیزهای زیادی افزوده شده و فهمیدم معلولین هم یک سوزنه فرهنگی و تبلیغی مهم است.

آقای احمدیان نویسنده و پژوهشگر حوزوی؛ آقای مهدیه پژوهشگر قرآنی و کلام در حوزه؛ آقای نورپها مترجم و نویسنده؛ آقای ابراهیمی نویسنده و واعظ؛ آقای احمدی مبلغ و مدرس؛ آقای تمسکی استاد حوزه و دانشگاه؛ آقای رضاپور و آقای روزخوش پژوهشگران قرآنی نیز از حاج آقا شهرستانی تشکر کردند و گفتند امشب نکات بسیار درباره معلولین متوجه شدیم.

نیز آقای مقدسی، آقای کوشا و آقای صالحی که همگی از مدرسین حوزه و منبری مشهوراند گفتند ما نمی‌دانستیم مؤسسه‌ای با این حجم فعالیت فعالیت هست و الان که دانستیم وظیفه دیگری داریم و لازم است در تبلیغ و ترویج اینجا بکوشیم و مردم را تشویق به حمایت کنیم.

در ادامه آقای نوری در مورد چند مطلب خیلی خلاصه گفت:

نیاز ما به مباحث، تحلیل‌ها و تحقیقات زیاد است، اما موضوعات اولویت‌دار را در مجله توان‌نامه منتشر کرده‌ایم مثلاً در رشته تاریخ، در رشته فقه و حقوق چه نیازهای علمی و پژوهشی داریم، اینها را لیست کرده‌ایم، اما برخی رشته‌ها هنوز لیست نشده و از شما استدعا می‌کنیم کمک کنید. همچنین انتظار داریم در تبلیغات و نیز در تدریس و فرهنگ‌سازی کمک کنید. یعنی به عنوان کارشناس تجارب و دستاوردهای خود را به ما هم بدهید. زیرا درصدد تهیه جزوه و کتابی هستیم که به توجیه مبلغین و اطلاع‌رسانان و روزنامه‌نگاران بپردازد.

حجت اله محمدزاده (معاون پیشگیری اداره بهزیستی قم)؛ هادی کریمی اصل (کارشناس معاونت توانبخشی اداره بهزیستی قم)؛ حیدر دوست کافی (مدیر مراکز مشاوره اداره بهزیستی قم)؛ راضیه حاجی رضا بروجردی (مدیر مرکز مشاوره ژنتیک اداره بهزیستی قم)؛ داود شعبانیان (استاد جامعه‌شناس دانشگاه آزاد و پیام نور قم)؛ محمدرضا تمسکی (استاد روان‌شناسی دانشگاه مفید)؛ محمد نیک‌پور (مدیر گروه پیشگیری و مبارزه با بیماری‌های مرکز بهداشت استان قم)؛ محمد نوری (مدیر دفتر فرهنگ معلولین)؛ بهزاد دمازی (متخصص پزشکی اجتماعی، مشاور معاون بهداشت، رئیس واحد بیماری‌های غیرواگیر)؛ علی منتظری (رئیس پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی)؛ سید محمد غروی (عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و استاد پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)؛ عباس پسندیده (معاون اخلاق و روان‌شناسی مؤسسه دارالحدیث قم)؛ مجید رضازاده (متخصص پزشکی اجتماعی و رئیس مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی کشور).

اما از استادانی که دعوت شده بودند، پنج نفر آخر نتوانستند شرکت نمایند. لذا میزگرد با شرکت نه کارشناس سامان گرفت.

نشست با واعظ و مبلغین شبه قاره هند. (۱۵ بهمن ۱۳۹۴)

روز پنجشنبه ۱۵ بهمن‌ماه ۱۳۹۴ سی و سه تن از فضلا و روحانیون مبلغ و واعظ از شهرهای مختلف شبه قاره هند میهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند. هدف از این نشست آشنایی یکی از گروه‌های مرجع با نفوذ و

میزگرد پیشگیری: گذشته، حال و چشم انداز آینده. (۸ بهمن ۱۳۹۴)

جلسه‌ای با عنوان فوق توسط دفتر فرهنگ معلولین و مجله توان نامه روز پنجشنبه ۸ بهمن ۱۳۹۴ ساعت ۱۰ تا ۱۴ در محل دفتر فرهنگ معلولین (قم) برگزار شد. این میزگرد به لحاظ موضوع اهمیت فوق العاده دارد. یکی از معضلات مهم، ریشه‌ای و زیربنایی بحث معلولیت، پیشگیری است. از یک طرف مشاهده می‌شود سازمان بهزیستی و وزارت بهداشت و درمان بخش‌های اداری عریض و طویل با مأموریت پیشگیری ایجاد کرده و بودجه قابل توجه هر سال به این دستگاه‌ها تزریق می‌شود؛ از سوی دیگر مشاهده می‌کنیم، هر سال آمار انواع آسیب‌ها رو به افزایش است. پس از کنار هم گذاشتن فعالیت‌های دستگاه‌های مأمور پیشگیری و افزایش آسیب‌ها، این پرسش پیش می‌آید مشکل کجا است؟

برای پاسخگویی به این پرسش، آقای دکتر رضا سلیقه رئیس بهزیستی استان قم توصیه کردند یک شماره مجله توان نامه به پیشگیری اختصاص یابد. تا بتوانیم، فعالیت‌های دستگاه‌های دارای شرح وظایف پیشگیری را منعکس کنیم، نیز اخبار حوادث مهم و سرنوشت‌ساز را اطلاع‌رسانی نماییم؛ مهم‌تر اینکه کارشناسان در یک جلسه به بررسی ابعاد و چالش‌های مهم پیشگیری بپردازند. پس از رایزنی‌ها قرار شد مدیریت این میزگرد توسط یکی از مدیران ارشد و با سابقه اداره بهزیستی استان قم که خود چند سال معاونت پیشگیری را بر عهده داشته یعنی آقای دکتر هادی کریمی اصل انجام شود. سیزده کارشناس شناسایی و دعوت شدند.

شرکت کنندگان: رضا سلیقه (رئیس اداره بهزیستی قم)؛

به جامعه بیایند و توانمندی‌ها و استعداد‌های خود را نشان دهند، در این صورت نگرش و دید جامعه هم عوض می‌شود. از قدیم گفته‌اند از تو حرکت از خدا برکت، در احادیث بسیار داریم، کسی که رزق طیب و حلال می‌خواهد نباید در خانه بنشیند و به خدا بگوید یک سبد برای من بفرست بلکه باید حرکت کند، تلاش کند، خداوند هم به او کمک می‌کند و راه‌های خیر و برکت به سوی او باز می‌شود. معلولان باید استعدادها و توانمندی‌های خود را مخفی نکنند بلکه هرچه دارند به جامعه و به مردم معرفی کنند. یک روش این است که فردی که تخصص در معرق یا طراحی لباس دارد عکس و گزارشی از کارهایش تهیه کند و برای ما بفرستد تا در سایت، مجله و کتاب‌های ویژه‌ای منتشر کنیم.

ده‌ها نفر در مؤسسه شما هستند که مدارک عالی دارند، مقام‌های خوبی در مسابقات قرآنی یا ورزش آورده‌اند، این موارد را حتماً به ما اطلاع دهید تا با کمک یکدیگر معلولان فرهیخته را به جامعه معرفی نماییم. در ادامه نشست آقای فیضی‌پور و خانم رهنما هم مطالبی فرمودند و تذکراتی دادند. همچنین افراد موفق ورزشی، فرهنگی و افراد دارای خدمات فنی و هنری درباره ابداعات و مشکلات خود مسائلی مطرح کردند. خانم منصوره ضیایی‌فر مدیر کتاب گویای این دفتر و آقای سعید محمدیاری مسئول سامان‌دهی به اطلاعات کتاب گویا در این دفتر که از روشندان هستند، گزارشی از کارهای خود عرضه نمودند و خواهان همکاری اعضای مؤسسه امام رضا(ع) در همین باره شدند. در پایان آقای علی نوری مدیر

مؤثر یعنی روحانیون مبلغ با مسائل معلولین بود. تمامی این افراد تجربه تبلیغ دینی دارند و برای امور تبلیغی و آموزشی و تربیتی معلولان مناسب می‌باشند. بعضی از آنها در آمریکا، و کشورهای اروپا سال‌ها به تبلیغ مشغول بوده‌اند و می‌توانند در دوره‌های بعد تبلیغ، معلولین هر منطقه را شناسایی و با برگزاری کلاس و جلسات به توجیه آنان بپردازند. اسامی روحانیون شرکت کننده عبارت بودند از: سید نصرت علی جعفری؛ سید منتظر مهدی رضوی؛ سید احتشام حیدر رضوی؛ سید ضیغم الرضوی؛ شیخ سلمان حیدر؛ سید زرغام حیدر رضوی؛ سید جوهر رضوی؛ سید پیام حیدر؛ سید فائز باقری؛ سید حیدر عباس رضوی؛ سید ثقلین باقری؛ سید مونس عباس؛ شیخ ذیشان حیدر؛ سید شاهین حیدر عابدی؛ عسکری امام خان؛ وزیر عباس حیدری؛ کلب عابد خان؛ سید کلب صادق زیدی؛ سید سبطین حیدر؛ سید قیصر عباس؛ سید فیض الحسن؛ ظهیر عباس؛ سید تمیز الحسن رضوی؛ سید منور حسین؛ سید رضوان حیدر؛ سید عباس مهدی حسنی؛ سید غلام رضا جعفری؛ سید جون عابدی؛ سید فیاض محسن عابدی؛ محمد دانش نقوی؛ شیخ قربان علی؛ سید پرویز حیدر؛ محمد حسین علی‌زاده؛ شمیم ریاض؛ سید احمد حسن نقوی؛ سید علی هاشم عابدی؛ سید محمد محسن رضوی.

نشست با معلولان نخبه شهرستان شهریار. (۱۲ بهمن ۱۳۹۴)

روز دوشنبه ۱۲ بهمن ماه ۱۳۹۴ چهل تن از نخبگان دارای معلولیت از شهریار تشریف آوردند. نزدیک ظهر به قم رسیدند و جهت زیارت و نماز جماعت عازم حرم مطهر حضرت معصومه(ع) شدند. ساعت یک به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند و نهار در خدمتشان بودیم. سپس جلسه بحث و بررسی مشکلات معلولین آغاز شد. بحث‌های سودمندی مطرح شد. ساعت چهار نشست به پایان رسید و عازم شهریار شدند.

پس از نهار نشستی برگزار شد و درباره رموز و علل پیشرفت افراد دارای معلولیت بحث و گفتگو شد. آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین گفت: با درخانه نشستن مشکلی حل نمی‌شود معلولین باید

نشست کارشناسی بخش عربی بانک جامع اطلاعات معلولان. (۱۳ خرداد ۱۳۹۵)

پنجشنبه ۱۳ خرداد ۹۵ ساعت ۵ تا ۷ بعدازظهر جلسه کارشناسی بانک در دفتر فرهنگ معلولان برگزار شد. نخست محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولان از مهندس تقی‌زاده، اباذر نصر و دیگر افرادی که به رغم کمبودها توانستند به سرعت بانک را با حداکثر ظرفیت راه‌اندازی کنند تشکر کرد.

آنگاه مدیران بخش‌ها، سعید محمدیاری مسئول منابع گویا، خانم ضیایی‌فر مسئول منابع بریل، اعظم قاسمی مسئول بخش فقه و حقوق و نهادهای حقوقی، الهه قاسمی و مریم قاسمی مسئول ورود اطلاعات، مهندس تقی‌زاده مسئول فنی و برنامه‌نویسی، علی نوری ناظر فنی و مدیر هماهنگی هر یک گزارش از پیشرفت کار و مشکلات گفتند.

پس از آن درباره نسخه عربی بانک بحث شد. مدیر بانک عربی معلولان آقای خلیفه الجوه‌ر است. او مدیر مؤسسه الخیریه الایتام و ذوی الاحتياجات الخاصة و متولی آرامگاه میثم تمار در نجف اشرف است. نیز آقای منتظر درباره ضرورت رسیدگی به معلولان عراق و لزوم راه‌اندازی بانک معلولان در عراق بحث کردند.

امید است به زودی نسخه انگلیسی و ترکی آن هم متولی پیدا کند و راه‌اندازی گردد.

بانک معلولان در شبکه جهانی اینترنت به آدرس www.DataDisability.com قابل دسترسی است. این

پیشرفت را به آحاد جامعه معلولان تبریک می‌گوییم.

لازم است همه افرادی که به چنین سامانه‌هایی نیاز دارند و علاقه‌مند به چنین پیشرفت‌هایی می‌باشند با مراجعه به آن، به راهنمایی و اظهار نظر بپردازند.

داخلی و ارتباطات این دفتر درباره شبکه مجازی موبایلی وابسته به این دفتر گزارش داد و خواهان مشارکت افراد در این گروه شد.

نخستین نشست طلاب دارای معلولیت استان قم. (۱۹ اسفند ۱۳۹۴)

نخستین نشست طلاب دارای معلولیت اعم از خانم و آقا روز پنجشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۱۵ تا ۱۷ بعد از ظهر در دفتر فرهنگ معلولین برگزار شد.

در این جلسه به ضرورت نشست‌های ماهانه و ملاقات با مسئولین حوزوی و غیر حوزوی تأکید شد. نخستین مصوبه این جلسه نام این تشکل صنفی بود که به اتفاق آراء نام "جمعیت طلاب معلول" تصویب شد. دومین مصوبه گردآوری زندگی‌نامه و گزارش آثار و فعالیت‌های طلاب معلول و انتشار یک جلد کتاب است. هدف از این کار معرفی توانمندی‌های آنان است و قرار شد جلسه بعد در اواخر اردیبهشت ماه سال ۹۵ برگزار شود. افاضل روحانیون دعوت شده:

مجید شکوری، ضایعه نخاعی؛ صادق زینی، جسمی - حرکتی؛ نور خدا ترکاشوند، جسمی - حرکتی؛ سید عبدالعلی حسینی، نابینا؛ سید وحید حسینی، نابینا؛ احمد دباغ، نابینا؛ الله وردی شمع‌آبادی، نابینا؛ سید قاسم فاطمی، نابینا؛ خان محمد اکبرزاده، نابینا؛ میرحسین حسینی، نابینا؛ مرتضی نصراللهی، نابینا؛ احمد رضا ساعدی، نابینا؛ ذبیح الله پیرحیاتی، نابینا؛ سید محمد صحفی، نابینا؛ سیامک عباسی، کم بینا؛ سید کریم حسینی، نابینا؛ سید هاشم هاشمی، نابینا؛ فاطمه زند، نابینا؛ سمیه اسماعیلی، کم‌بینا؛ مریم بوستانی، کم‌بینا؛ زهرا محبی، کم‌بینا.

معلولان. غیر از کتب مزبور، حدود پنج هزار ساعت کتاب گویا تولید و عرضه شده است. و حدود هزار نسخه کتاب بریل عرضه شده است. غیر از این محصولات بانک جامع اطلاعات معلولان و سایت هم فعال بوده است. از همه اینها گذشته فصلنامه توان‌نامه به عنوان نشریه‌ای علمی و آکادمیک توسط این دفتر منتشر شده است. استحضار دارید که حجم بالای کارهای فرهنگی از توان و استعداد یک دفتر معمولی با بودجه محدود خارج است ولی دلگرمی‌ها و پشتیبانی‌های فکری و معنوی جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی و همت خود معلولان و اهتمام کارمندان و مدیران، راه سخت را هموار نموده است. اما کتاب «رفیعی‌نامه» سال گذشته در ماه مبارک رمضان به توصیه و پیشنهاد دوستان استاد رفیعی در جلسه اصحاب شنبه مطرح و شروع شد. طرح نامه آن نوشته و خدمت حاج آقا شهرستانی داده شد، پس از موافقت ایشان چند ماهی منابع و اسناد گردآوری گردید، سپس تألیف آغاز شد. در مورد این کتاب حرف‌های زیاد برای گفتن هست و تجربه‌های بسیار اندوخته شد. به اجمال به آنها اشاره می‌شود: ۱- تألیف زندگی‌نامه و کارنامه و گردآوری اسناد و مدارک یک شخصیت که در قید حیات است. و هنوز تاریخی و آرشیوی نشده بسیار مشکل است. لازم است شخصیت‌های نخبه، اسناد و مدارک خود را به تدریج منتشر کنند یا در بانک‌های اطلاعاتی و

همایش تکریم استاد علی رفیعی و رونمایی از کتاب رفیعی‌نامه. (۲ مرداد ۱۳۹۵)

طبق برنامه همایش بزرگداشت ساعت ۲۱ شب آغاز شد. حدود پنجاه نفر از دوستان و آشنایان استاد رفیعی آمده بودند؛ از اصحاب شنبه و جلسه چهارشنبه و برخی مدیران تشریف آورده و برنامه آغاز شد.

آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین با ذکر خیر مقدم و تشکر از میهمانان آغازگر برنامه بود و گزارشی کوتاه از فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین و نیز گزارشی از تدوین کتاب رفیعی‌نامه اینگونه عرضه کرد: دفتر فرهنگ معلولین در عمر پنج ساله خود فقط به تقویت و ترویج فرهنگ متعالی در جامعه معلولین تلاش کرده و در این راستا حدود چهارصد عنوان کتاب کاغذی تألیفی داریم یعنی هر ماه به طور میانگین پنج کتاب تألیف شده است. این کتاب‌های تألیفی بعضاً به صورت کاغذ یا الکترونیکی و روی وب سایت مرکز (www.handicapcenter.com) منتشر شده است. آثار تألیفی به روش معمولی کاغذی در سه گروه قابل طبقه‌بندی است: الف: کتب مرجع مانند دایرةالمعارف نابینایان و دایرةالمعارف ناشنوایان؛ مأخذشناسی کتب گویا، مأخذشناسی بریل. ب: کتب الگوساز، زندگی‌نامه حدود پنجاه نفر تألیف و عرضه شده تا جریان الگوسازی در جامعه هدف فعال شود. ج: کتب مرجع و پایه در زمینه‌های مورد نیاز مانند حقوق

مراسم نکوداشت آیت الله روشندل، سید محمد رضا امام جزایری. (۲۹ مرداد ۱۳۹۵)

روز جمعه ۲۹ مردادماه ۱۳۹۵ مراسم نکوداشت خدمات آیت الله امام جزایری در حسینیه ایشان در قم، خیابان ۵۵ متری عمار یاسر، کوچه ۱۲، کوچه ۳، پلاک ۸۹ برگزار شد. این مراسم با عنایت جناب حجة الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده تام الاختیار آیت الله العظمی سیستانی برپا گردید. این مراسم تاریخی برای اولین بار برگزار می‌شود، با اینکه روحانیون و مجتهدین برجسته‌ای که دارای نوعی از معلولیت بوده‌اند همواره جلسه درس و بحث داشته‌اند ولی تاکنون رسمی از آنان تشکر و تقدیر نشده بود. دفتر فرهنگ معلولین برای چندین تن از فضلا، روحانیون و علمایی که دارای نوعی از معلولیت‌اند، مراسمی بر پا کرده است. هدف این است که کارنامه فعالیت و تلاش‌های این عزیزان برای جامعه معلوم گردد و آحاد مردم بدانند اینگونه افراد یک عمر در پیشرفت فرهنگ شیعی و توسعه معارف اهل بیت(ع) تلاش نموده‌اند. درباره امام جزایری: ایشان از سادات جزایری و متعلق به خاندان عظیم القدر جزایری شوشتری (یا تستری) است. جد اعلای او آیت الله سید نعمت الله جزایری (۱۰۵۰-۱۱۱۲ق) است.

پدر سید محمدرضا، محمدعلی و جدش سید احمد مشهور به سید آقا هر دو از مجتهدین و فعال در عرصه ترویج فرهنگ اهل بیت(ع) بودند. سید محمدرضا در سال ۱۳۲۶ش در نجف اشرف متولد شد. از دوازده سالگی متوجه مشکل بیماری چشم‌هایش شد و بر اثر مشکل در شبکه شروع به ضعیف شدن نمود. تا اینکه در هجده سالگی کاملاً نابینا گردید.

آرشیوها ذخیره نمایند. ۲- اقدامات و فعالیت‌های استاد رفیعی تجزیه و تحلیل نشده است. خود ایشان درباره کارهایش گفت‌وگو یا تحلیلی منتشر نکرده است، از این‌رو مجبور بودیم از صفر شروع کنیم.

۳- کارهای ایشان نقد نشده و دیگران به نقادی آن نپرداخته‌اند لذا داورها و آراء درباره ایشان به درجه‌ای از پختگی نرسیده است. حتی درباره کتاب‌های ایشان گزارش‌های نقادانه وجود ندارد. بالاخره به این دلایل تألیف زندگی‌نامه و کارنامه ایشان با مشکلاتی مواجه بوده است. ۴- مهم‌تر اینکه خود استاد توان سخن

گفتن و روشن‌سازی بسیاری حوادث را ندارند. پس از صحبت‌های آقای محمد نوری، آقای رفیعی در جایگاه و پشت میکروفون قرار گرفت و درباره این بزرگداشت و همایش قبلی از همه تشکر کرد و جملاتی که به سختی اداء می‌نمود، بیان کرد.

پس از ایشان آقای محمد اسفندیاری درباره نقش استاد در رشد و توسعه تحقیقات اسلامی سخن گفت. پس از ایشان آقای اکبر ایرانی درباره سابقه دوستی با استاد رفیعی ایراد سخن کرد. آنگاه آقای سید محمد طباطبایی فرزند گرامی مرحوم آقا سید عبدالعزیز طباطبایی درباره خاطراتش در مورد ارتباط پدرش با استاد رفیعی مطالبی بیان کرد. سپس نوبت به رونمایی رسید و آقایان ایازی، طباطبایی، ایرانی و اسفندیاری، به رونمایی از لوح یاد بود استاد رفیعی و کتاب رفیعی‌نامه اقدام کردند. پس از رونمایی، جناب ایازی از برگزار کنندگان این نشست تشکر کرد. پس از آن ختم نشست اعلام شد و حضار محترم برای صرف شام دعوت شدند.

دارای حسن اخلاق و روحیه‌ای قوی دارد. توکل به خداوند و توسل به اهل بیت (ع) در رفتار و گفتار ایشان کاملاً پیدا است.

اولین روحانی در حوزه علمیه است که به کتاب صوتی روی آورد و تلاش کرد از با کتاب صوتی به فراگیری علوم بپردازد. همچنین نخستین روحانی است که درصد درآمد از وسایل جدید مثل ضبط و پخش صوت استفاده کند. ضبط و پخش صوت در آن زمان، دستگاه بزرگی با نوارهای بزرگ بود و ایشان نخستین کسی بود که از این دستگاه استفاده کرد. او چند دستیار داشت که کتب را برای او می‌خواندند و او به ضبط آنها روی همین دستگاه می‌پرداخت.

گران بودن این دستگاه و نوارهای آن مانع کارش نشد زیرا با تلاش و کوشش و تمرین و ممارست، اشعار و نکاتی را حفظ و منبرهای جذاب و سودمندی داشت به طوری که مردم برای مراسم همیشه او را دعوت می‌کردند. و اگر مردم به او هدایی داشتند برای خرید وسایل ضبط و پخش کتب صوتی هزینه می‌کرد. بنابراین الگوی مناسب برای نابینایان امروز می‌تواند باشد.

نشست جمعه ۲۹ مردادماه: این نشست با حضور امام جمعه محترم شوشتر و امام جمعه محترم شوش و شاگردان آیت الله امام جزایری و تعدادی از افراد دارای معلولیت مقیم قم به ویژه نابینایان از ساعت ۲۲ شروع شد. نخست با تلاوت آیات قرآن مجید توسط آقای ساعدی برنامه آغاز شد. آقای ساعدی نابینا و صاحب رتبه‌های کشوری و استانی است.

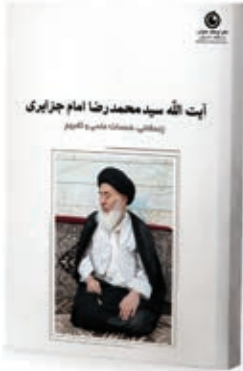
وقتی دوازده بهار از عمرش می‌گذشت. تحصیل از حوزه در حوزه را آغاز کرد و در مدرسه آخوند خراسانی کبری نزد استادانی چون آیت الله مروج و آیت الله آل غفور فراگیری ادبیات عرب و سپس فقه و اصول را آغاز نمود و به دلیل علاقه، پشتکار و هوش ذاتی خوبی که داشت مدارج علمی حوزوی را به خوبی طی نمود. هر درسی را فرامی‌گرفت، تدریس هم می‌نمود. این تجربه خوبی برای نابینایان است که یاد گرفته‌های خود را همواره به روش تدریس یا نوشتن یا هر روش دیگر ارائه کنند تا در حافظه و خزینه ذهن آنان متمرکز گردد.

در سال ۱۳۵۰ توسط دولت صدام حسین از عراق اخراج و به ایران آمد. پس از یکی دو سال سکونت در خرمشهر، امام جماعت در مسجد یزدی‌ها را برعهده گرفت. نیز در حوزه علمیه خرمشهر تدریس می‌نمود و به مناسبت‌های مختلف در سطح شهر تبلیغ داشت.

پس از دو سال به قم عزیمت و ساکن شد. و به درس آیت الله آقا جواد تبریزی، آیت الله شیخ کاظم تبریزی و آیت الله وحیدی رفت. تا اینکه از سال ۱۳۷۲ تدریس خارج را شروع کرد و در فقه و اصول فقه و نیز تفسیر قرآن روزانه تدریس می‌نمود. تا سال ۱۳۹۲ مجدداً به نجف اشرف مهاجرت کرد. در طول سال درسی، درس خارج فقه و اصول را به زبان عربی در حوزه علمیه قم می‌فرماید. و تابستان‌ها قم آمده و همین درس‌ها را به فارسی بیان می‌کند. تعدادی از فضلاء حوزه به درس‌های ایشان رفته و کسب فیض می‌کنند. درس‌های زندگی: آیت الله سید محمدرضا امام جزایری

کرد و از حضار دعوت به صرف شام نمود. به مناسبت این بزرگداشت یک جزوه و یک جلد کتاب درباره آیت الله جزایری منتشر شد. روی جلد کتاب اینگونه است:

هم اندیشی به مناسبت سی سالگی هیأت حضرت رقیه(س) ویژه نابینایان استان قم. (۱۶ شهریور ۱۳۹۵)

سه‌شنبه ۱۶ شهریور ۱۳۹۵ دفتر فرهنگ معلولین میزبان افراد ارشد هیئت حضرت رقیه(س) بود. آقایان قاسمعلی اسمی، تقی چالاک، قدرت الله شفیعی، غلامرضا نظری، غلامرضا فهیمی و آقازاده به عنوان افرادی که همواره در خدمت این هیئت بوده‌اند به بررسی تاریخ تحولات و سیر تشکیل تا مسائل کنونی هیئت پرداختند.

این هیئت که ویژه نابینایان است توسط هفت تن از نابینایان ساکن قم یعنی مرحوم میر مسعود موسوی منش (بویاقچیان)، محمدی، جعفری، آرزومندی، چالاک، اسمی و شفیعی تأسیس شد. البته پیشنهاد

پس از آقای ساعدی، آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین توضیحاتی درباره این همایش داد و هدف همایش را پاسداری از یکی از سرمایه‌های شیعه دانست. ایشان گفت: امام جزایری با تلاش و ممارست فراوان توانست به مدارج عالی علمی و معنوی رسید. ایشان آبروی شیعه است و شیعیان به ایشان افتخار می‌کنند. ما هدفی نداریم جز اینکه از این سرمایه شیعه نگهبانی کنیم.

بعد از آن فرزند آقای امام جزایری حجه الاسلام سید مهدی امام جزایری دعوت شد تا درباره پدر عزیزشان سخن داشته باشند.

او درباره ویژگی‌های اخلاقی و تلاش‌های معنوی و علمی پدرشان نکات سودمندی بیان کرد. بعد از ایشان شاگرد دیگر استاد حجت الاسلام روشنایی درباره ویژگی‌های استاد نکاتی بیان کرد.

در ادامه آقای محمد چراغی یکی از مداحان نابینا قم روضه امام حسین(ع) و قتلگاه را خواند. در ادامه آقای دکتر رضوانی نابینا و جانباز ساکن قم از هدیه الهی بودن آقای جزایری سخن گفت و اظهار ندامت و شرمندگی کرد که تاکنون در خدمت ایشان نرسیده و از دانش و معنویت ایشان استفاده نکرده‌اند.

در ادامه برنامه اهداء تقدیرنامه و چند هدیه به آیت الله امام جزایری اعلام و قرار شد حجة الاسلام و المسلمین آقای کبیری اهداء کننده باشد. ایشان چند دهه سابقه تدریس در حوزه را دارد و چند سال در محضر استاد جزایری تلمذ کرده است. نیز از نظر کمالات معنوی، همگان توافق داشتند که ایشان هدایا را تقدیم نماید. همزمان با تقدیم، متن تقدیرنامه توسط حجة الاسلام سید محمد امام جزایری نوه استاد، قرائت شد. آقای کبیری علاوه بر تقدیم مجموعه هدایا به استاد، به

سه تن از پسران استاد به نام‌های حجج السلام سید عبدالحسین، سید علی و سید مهدی نیز لوح تقدیر اهداء نمودند.

در پایان آقای محمد نوری از همه شرکت کنندگان تشکر

حدود یک میلیون و نیم شیعه اثنی عشریه در ترکیه زندگی می‌کنند و سه مؤسسه مهم فرهنگی و اجتماعی دارند: کوثر، آل‌البتیت(ع) و بنیاد شیعیان ترکیه، کوثر و آل‌البتیت(ع) با بودجه‌های مردمی اداره می‌شوند ولی بنیاد بخش مهمی از بودجه خود را از سازمان اوقاف ترکیه (سازمان دیانت) می‌گیرد البته مردم هم به آن کمک می‌نمایند. زیرا جذابیت‌هایی برای مردم ایجاد کرده است. بنیاد شیعیان تنها سازمانی است که برای معلولان مسلمان و شیعه در ترکیه فعالیت می‌نماید. در جلسه اخیر قرار شد چند اقدام مشترک بین بنیاد و دفتر فرهنگ معلولین عملیاتی گردد:

۱- در جلسه قبلی، ایجاد بانک مشترک اطلاعات معلولین مسلمان ایران و ترکیه مصوب شد و جناب آقای سید جواد شهرستانی هم اصل پروژه را قبول فرمودند. در ماه‌های اخیر، سایت فارسی بانک راه اندازی شده و نیز طرحی برای سایت ترکی بانک آماده شده است. در جلسه قرار شد عملیات بانک ترکی فعال‌تر گردد.

۲- قرار شد نشست‌های مشترک بین معلولین نخبه ایرانی و ترکیه‌ای در عرصه مذهب مثل نشست‌های مشترک درباره قرآن به خط بریل برگزار گردد و بتوانیم هم افزایی و هم اندیشی و تبادل تجربه داشته باشیم. در پایان آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین گفت حاج آقا شهرستانی نماینده آیت الله العظمی سیستانی فرموده‌اند هرگونه کمکی می‌توانید به مسلمانان و شیعیان ترکیه، عراق و افغانستان داشته باشید، دریغ نکنید و به همین منظور در هر موضوعی از معلولیت آمادگی همکاری داریم.

دهنده و بانی اصلی و محور همه کارها مرحوم میرمسعود موسوی منش بوده که ده سال قبل به رحمت خدا رفته است.

این نایب‌نایان در سال ۱۳۶۵ با هدف جمع شدن دور هم و قرائت زیارت نامه و دعای توسل شب‌های چهارشنبه در منزل یک نفر جمع می‌شدند. انگیزه اصلی آنها افزایش معنویت و پیوندهای اجتماعی (صله رحم) بوده است. بعد از مدتی تصمیم می‌گیرند از محدوده خودشان گسترش دهند و افراد نایب‌نایب بیشتری جذب نمایند.

این هیئت هم اکنون حدود ۶۰ عضو معلول دارد که حدود ۵۰ نفر آنها نایب‌نایب هستند و اکثر اینها معلولین مادرزاد یا حادثه‌ای و چند نفری نیز از جانبازان هستند. ورود نایب‌نایبان آزاد است و هر شخص می‌تواند در هیئت وارد شود و عضو شود. این هیئت هر سال ۱۰ تا ۱۵ جلسه مذهبی دارد و تلاش می‌کند از طریق این جلسات معارف شیعی و آموزه‌های اهل بیت(ع) را وارد جامعه معلولین نماید. نیز منشأ خدمات اجتماعی مثل تأسیس صندوق جهت پرداخت وام؛ اطعام به خانواده‌های بی بضاعت در ماه مبارک رمضان؛ اعطای کمک‌های غیر نقدی به خانواده‌های ضعیف در طول سال و اعطای لباس و پوشاک به افراد بی‌بضاعت. در این جلسه تأکید شد الگوی هیئت‌های مذهبی، مدل مؤثری برای جامعه کنونی ما است و می‌تواند در جامعه معلولین فرهنگ سازی مطلوب را به پیش ببرد. هیئت حضرت رقیه(س) به عنوان قدیمی‌ترین هیئت معلولین در قم می‌تواند برای دیگر هیئت‌ها الگو و نمونه باشد. هر یک از شرکت کنندگان درباره تاریخچه تأسیس هیئت و وضعیت کنونی و طرح‌های آینده صحبت کردند.

ایجاد بانک مشترک اطلاعات معلولان مسلمان ایران و ترکیه. (۲۱ شهریور ۱۳۹۵)

روز یکشنبه به تاریخ ۲۱ شهریور ۱۳۹۵ آقایان پیمان اسحاقی (دانشجو دکتری در دانشگاه استانبول و همکار بنیاد شیعیان ترکیه) و آقایان حسن آپادین و محمد آپادین از مدیران بنیاد شیعیان ترکیه از دفتر فرهنگ معلولین بازدید داشتند. آقای حسن آپادین چند سال است به عنوان دبیرکل بنیاد شیعیان ترکیه فعالیت می‌نماید.

مشارکت در همایش‌ها و جشنواره‌ها

این مبحث به معرفی همایش‌هایی می‌پردازد که توسط دیگر تشکله‌ها و سازمان‌ها برگزار شده و این دفتر در مراسم آنها دعوت شده و فعالانه مشارکت داشته است.

سخنرانی مدیر عامل دفتر فرهنگ معلولین در سمینار سماوات. (۲۸ آبان ۱۳۹۲)

۲۷- ۳۰ آبان‌ماه ۱۳۹۲ در نیاسر کاشان دو مرکز معلولیتی به نام‌های مؤسسه رعد الغدیر و مؤسسه نیکوکاری کاشانه مهر کاشان با دعوت از بیست مرکز معلولیتی در داخل کشور و مهمانانی از عراق، پاکستان، لبنان، آلمان و ترکیه، همایشی به نام «سمینار مراکز آموزشی و اشتغال‌زایی توان‌یابان (سماوات)» را پی‌ریزی کردند.

در کارت‌های دعوت چنین درج شده بود: «مراکز آموزشی و اشتغال‌زایی و توانبخشی توان‌یابان (سماوات) با رویکرد هماهنگی، انتقال تجربه و هم‌افزایی مراکز خیریه حرفه‌آموزی افراد دارای معلولیت در سه حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، اشتغال و مدیریت در سازمان‌دهی مردنهاد برگزار می‌شود».

خطمشی و اهداف این همایش در این سه سطر به خوبی نشان داده شده است. البته ابتدا تصور می‌شد در این نشست همه مراکز مردمی و دارای خطمشی حرفه‌آموزی و اشتغال‌زایی دعوت شده‌اند ولی در عمل معلوم شد غیر از ۲ یا ۳ مرکز همگی از خانواده رعد الغدیر می‌باشند. رعد الغدیر ابتدا در تهران و سپس در بسیاری از شهرهای ایران شعبه‌هایی دایر کرده است. البته وابستگی این شعبه‌ها به رعد الغدیر تهران متفاوت

است و همگی دارای خطمشی همگون و یک اندازه از وابستگی نیستند. شخصیت‌های نیکوکار ایده‌مشهور به رعد الغدیر را در شهرهای دور و نزدیک در ایران عملی نموده‌اند. و با تحمل زحمات بسیار به حل مشکلات معلولین اقدام کرده‌اند.

دفتر فرهنگ معلولین چندماه پیش از نشست و با دعوت مسئولین محترم رعد الغدیر تهران، هرگونه مساعدت و همکاری که از جانب برگزارکنندگان درخواست می‌شد، اجابت نموده و با تمام وجود همکاری داشت.

محمد نوری از دفتر فرهنگ معلولین در سخنرانی خود گفت: «با سلام خدمت همه سروران و حضار عزیز؛ استحضار دارید که دفتر فرهنگ معلولین حدود ۲ سال است کارش را آغاز کرده و از نظر تشکیلاتی وابسته به مؤسسه آل‌البیت لاحیاء التراث می‌باشد. این مؤسسه زیر نظر نماینده تام‌الاختیار حضرت آیت‌الله العظمی سیستانی مدظله اداره می‌شود. نماینده ایشان، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی هستند که علاقه ویژه به امور معلولین و اهتمام به ایجاد زندگی آبرومندی برای آنان دارد. خطمشی دفتر فرهنگ معلولین، تأمین نیازهای فرهنگی-دینی معلولین در سراسر جهان است.

در این فرصت محدود می‌خواهم به یک پرسش که بسیاری مطرح کرده‌اند و در ذهن بسیاری هست جواب بدهم. از ما می‌پرسند: هدف و خطمشی دفتر فرهنگ معلولین برای حل مشکلات به ویژه سامان‌دهی به اشتغال معلولین چیست؟

حضار محترم و عزیزان مهمان عنایت دارید که اشتغال امروزه در جهان یک مقوله چند بعدی و نیاز به کارشناسی و تحلیل علمی دارد. به سادگی نمی‌توان از کنار آن گذشت و برای آن نسخه‌های ساده پیچید.

اما پاسخ به این پرسش‌هایی که عرض شد را با توجه به اشتغال مطرح می‌کنم. چون از بدو تأسیس دفتر فرهنگ معلولین نگاه سامان‌دهی به اقتصاد و معیشت معلولین در رأس برنامه‌ها بود زیرا هر کجا فقر و فلاکت باشد، برنامه‌های فرهنگی بُرد ندارد، در هر زمینه نخست باید به وضعیت مطلوب نسبی رسید، سپس فعالیت‌های فرهنگی را آغاز کرد. از سوی دیگر وظیفه دفتر فرهنگ معلولین توسعه فرهنگ شیعی و اسلامی

و حمایت از حقوق آحاد ایرانیان در حدّ و حدود حقوق بشر تأسیس شده است. یکی از مصادیق بارز و حتمی حقوق بشر، حقوق معلولین است و اینان بیش از دیگر اقشار نیازمند حمایت می‌باشند.

سخنرانان این کارگاه آموزشی آقایان محمد کمالی، یحیی سخنگویی، کیوان دواتگران، نسرین مصفا، رضا اسلامی، صابر نیاورانی، بهنام یوسفیان، محمد نوری، رحیم نوبهار، علی صابری، محمد تقی عابدی، ناصر زجاجی، علی همت محمود نژاد، خیر الله شهبازی بودند. استادان از زوایای مختلف به بررسی این موضوع پرداختند، نیم ساعت به دفتر فرهنگ معلولین اختصاص داشت و موضوع «جایگاه معلولین در متون اسلامی» بر عهده این دفتر گذاشته شده بود. آقای محمد نوری به عنوان نماینده این دفتر، در این جلسه، درباره همین موضوع سخن گفت.

بخشی از سخنرانی محمد نوری:

وضعیت کنونی معلولین در جهان اسلام و بالاخص در ایران به گونه‌ای است که نسبت به تعداد و جمعیت آنها، کمبودها و نواقص بسیار است. بر اساس آمارهای عرضه شده بیش از ۱۲ درصد از جامعه ما را معلولین تشکیل می‌دهند یعنی بیش از هشت میلیون از جمعیت ایران، به نوعی معلولیت دارند. منظور معلولیت‌هایی است که منشأ مادرزادی یا بر اثر تصادف یا بیماری است. تصور بفرمایید جمعیتی بیش از هشت میلیونی داریم ولی نظام حقوقی کارآمد ندارند، اشتغال فراگیر ندارند، نظام بیمه و خدمات جامع ندارند، آینده آنان نامعلوم است و ده‌ها نوع نواقص دیگر پیش روی جامعه معلولین است. قابل توجه اینکه دبیر کل سازمان ملل متحد آقای بانکی مون هفته گذشته اعلام کرد یک

در جامعه معلولین است. از این‌رو این دفتر تلاش کرده بین کارهای فرهنگی و امور اقتصادی نوعی هماهنگی ایجاد کند. مثلاً از طریق اجرای پروژه‌های هنری و پژوهشی توسط معلولین برای آنان درآمدزایی داشته باشد.

اما از بین ده‌ها پروژه، فقط به سراغ پروژه‌هایی رفتیم که زیر بنایی‌تر باشد. زیرا اشتغال معلولین منوط به گره‌گشایی از موانع است که تا آنها حل نشود، اشتغال حل نمی‌شود و سامان نمی‌پذیرد. من خیلی خلاصه به زیر بناهایی که اشتغال معلولین متکی به آنها است می‌پردازم. سه مقوله زیر یعنی ۱. اطلاع‌رسانی ۲. فرهنگ سازی ۳. نهادسازی، از زیربنایی‌ترین مقولات اشتغال معلولین است. از حضار محترم خواهشمندم درباره این سه زیربنا توجه فرمایند. چون تا این سه پایه به طور اساسی اجرا نشود وضعیت اشتغال مطلوب نخواهیم داشت؛ یا در امور اقتصاد معلولین به نظام پویا و پایدار نمی‌رسیم.

بهرحال فرهنگ سازی پروسه‌ای است که هم شامل معلولین و هم مردم و هم مدیران می‌شود. فرهنگ همه اینان باید در جهت معلولین سامان پیدا کند.»

نشست «حقوق افراد توانخواه» توسط کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران. (۱ بهمن ۱۳۹۲)

کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران مستقر در ایران، روز یکم بهمن ماه ۱۳۹۲ همایش و نشست به نام «حقوق افراد توانخواه» برگزار کرد. این همایش آموزشی و با حضور دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری از چند دانشگاه از ساعت ۸ صبح تا ۷ بعدازظهر اجرا شد. این کمیسیون نهاد ملی مستقل است که برای پیشبرد

و تکریم معلولین بوده و آنها را انسان‌های باشرف و صالح می‌دانسته‌اند. درست است معلول یک حس یا یک عضو ندارد ولی انسان است و به جای آن حواس و استعداد‌های دیگر او قوی‌تر است.

اسلام تفاوتی بین انسان‌ها قائل نشده و همه را فرزندان آدم و بدون تمایز و تفاوت دانسته است. متونی که به معلولین پرداخته به سه دسته عمده قابل تقسیم‌اند: الف: آیات قرآن ب: روایات ج: متون تاریخی بیانگر سنت و رویه معصومین (ع).

در وقت اندک نمی‌توان به همه اینها رسید و فقط به آیات آن هم به اجمال می‌پردازم. اما آیات قرآنی که احترام به معلولین و کرامت آنان را مطرح کرده‌اند به چند گروه قابل دسته بندی می‌باشند: ۱- تعریف معلول ۲- آیات گروه دوم: عدم تمایز و تبعیض ذاتی بین انسان‌ها ۳- آیات گروه سوم: مسئولیت همگانی ۴- آیات گروه چهارم: تأمین امنیت روانی و اجتماعی برای معلولین.

حضور نابینایان دفتر فرهنگ معلولین در جشنواره روز المپیک و معلولین. (۶ تیر ۱۳۹۳)

جشنواره روز المپیک و معلولان چهارشنبه چهارم تیرماه با حضور ۴۰۰ نفر توان یابان شهرهای تهران، قزوین و قم، و همراهی محمود خسروی وفا رییس فدراسیون جانبازان و معلولان، امیر ماندگار فر دبیر کل کمیته ملی پارالمپیک جمهوری اسلامی، محمدرضا دوست محمدی نائب رییس فدراسیون ورزش‌های همگانی، غزاله منتظم سرپرست کمیته سوارکاری جانبازان و معلولان، صدیقه اکبری مدیر عامل مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد، کهن

میلیارد معلول در جهان هست. در ارتباط با این مشکلات دو فرضیه هست.

باور عده‌ای اینست که ریشه همه این نقائص عدم حمایت شریعت و دین است. اما فرضیه دومی هست که دین دفاعیات از معلولین دارد ولی مسلمانان همتی برای شناخت متون دینی در ارتباط با معلولین نداشته‌اند.

کلیات و قضایایی که در متون درج شده می‌تواند مبنا و اساس استنباط‌های فقهی و تدوین قوانین موضوعه باشد. در مسائل و موضوعات دیگر هم از چند روایت و آیه احکام بسیار استنباط شده است.

در اینجا تلاش می‌کنیم قضایای دینی، آیات و روایاتی که در دفاع از معلولین و تکریم معلولین وارد شد، معرفی و بررسی کنیم. چون احترام معلولین و تکریم آنان زیر بنایی‌ترین مسئله است. اگر حقوقدانان، فقهاء و مدیران باور به محترم بودن معلولین داشته باشند قطعاً در وظایف خود کوتاهی نمی‌کنند.

مناسب است ابتدا نگاهی به نگرش جوامع نسبت به معلولین در عصر ظهور اسلام داشته باشیم. از گذشته‌های دور نگرش و نگاه مردم به معلولین منفی بوده است. افراد معلول را به دیده نحوست و بدبینی و شوم می‌نگریستند؛ معلول را فرزند شیطان، ثمره و فرزند گناه، دارای روح خبیثه می‌دانستند. در این باره اساطیر در فرهنگ باستان رواج دارد. دو راه کار همواره مطرح بوده است: الف: نبود کردن معلول ب: محتاج ترجم و مراقبت دائمی.

در یونان باستان کودکان معلول را در رودخانه می‌افکندند. ارسطو می‌گوید معلولین حق حیات ندارند (این نکته را در کتاب معروف سیاست گفته است). افلاطون می‌گوید معلولین در جامعه آرمانی و پویا جایی ندارند. در قرون وسطی معلولین را به دلیل اینکه فکر می‌کردند دارای روح شیطانی و پلشت هستند در آتش می‌سوزاندند. حتی در دوره جدید، داروین، معلول را به دلیل بقای اصلح یا بقای اکمل، ناقص و نبود شونده می‌داند. بالاخره همه نظام‌های اجتماعی و اخلاقی که بشر ساخته نه تنها جایگاهی برای معلول در نظر نمی‌گرفتند بلکه معلول را محکوم به نابودی و دارای سرنوشت هلاکت‌پذیر می‌دانند.

تنها انبیاء و صالحان به ویژه اسلام، منادی احترام

منطقه ۲ شهرداری اجرا شد، هدایایی به قید قرعه به شرکت کنندگان اعطاء شد و حضاران پس از صرف ناهار مجتمع رعد را ترک کردند.

برگزاری نخستین دوره رقابت‌های سوارکاری جانبازان و معلولان:

در حاشیه این مراسم همراه که با هدف گرامیداشت روز المپیک و معلولان اجرا شد، نخستین مسابقه سوارکاری جانبازان و معلولان با همت کمیته سوارکاری جانبازان و معلولان کشور برگزار شد که با استقبال بی نظیر توان یابان روبه رو شد.

بر اساس معیارهایی همچون واکنش‌های حفاظتی، نحوه ورود، نحوه خروج، وضعیت دست‌ها وضعیت پاها، تعادل سوارکار، نشست، حرکت در مسیر، وضعیت سوارکار، یورتمه کمیته داوری به شرکت کنندگان امتیاز داد که به ترتیب محمود ابری با کسب امتیاز ۹۵ با محدودیت جسمی - حرکتی در پاها؛ غزاله رجایی زاده با محدودیت بینایی با کسب امتیاز ۷۸ و حسین پورهاشم با محدودیت حرکتی با کسب امتیاز ۷۷ به ترتیب مقام‌های اول تا سوم این مسابقه را از آن خود کردند. (سایت مجتمع رعد، ۶ تیر ۱۳۹۳)

تقدیر از دفتر فرهنگ معلولین در اختتامیه کنفرانس ملی کارآفرینی اجتماعی در حوزه معلولیت. (۱ آبان ۱۳۹۳)

مراسم اختتامیه کنفرانس ملی کارآفرینی اجتماعی در حوزه معلولیت با حضور وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، صدیقه اکبری مدیرعامل و اعضای هیات مدیره مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد و جمعی از فعالان حوزه کارآفرینی اجتماعی برگزار و تجلیل از

دانی معاونت اجرایی کمیته ملی المپیک، دکتر شهرام علم دبیر فدراسیون ورزش‌های همگانی، فاطمه مرادی کارشناس اداره کل سلامت شهرداری تهران و جمعی دیگر از علاقه‌مندان به ورزش معلولان در مجتمع نیکوکاری رعد برگزار شد.

در ابتدای مراسم توان یابان حاضر در مجتمع رعد به همراه مسؤولان به ویژه محمود خسروی وفا ورزش صبحگاهی را اجرا کردند. سپس حضار با شرکت در کارگاه‌های مختلفی چون سوارکاری، تیر و کمان، تنیس روی میز، دارت، توپ و حلقه، فوتبال دستی، طناب کشی، مچ اندازی، بهکاپ و ... پنجمین روز از هفته المپیک را برگزار کردند.

این مراسم که با حضور پر شور توان یابان مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد، اعضای کانون‌های معلولان مناطق ۲۲ گانه تهران، اعضای باشگاه ورزشی فیروز از قزوین، باشگاه سوارکاری اسواران، اعضای دفتر فرهنگ معلولین قم و انجمن‌های پیام آوران ساحل امید، باور، معلولان پارس، علمی فرهنگی و هنری معلولان ایران، برگزار شد؛ شرکت کنندگان با لباس‌های ورزشی متحدالشکل به رقابت سالم و پرشور پرداختند و بار دیگر بر تاثیر ورزش‌های همگانی در زندگی افراد دارای معلولیت تاکید کردند.

همچنین اورژانس تهران نیز از ابتدای صبح به منظور حفظ سلامت توان یابان در مجتمع رعد مستقر بود و ضریب اطمینان برگزارکنندگان را بالا برد.

در پایان مراسم که با مشارکت فدراسیون ورزش‌های همگانی و اداره کل سلامت شهرداری تهران و همکاری

عسگریور مدیرعامل خانه سینما از برترین‌های کارآفرینی اجتماعی تجلیل شد.

اسامی کارآفرینی اجتماعی برتر عبارت است از: «سعید ضروری» مدیرآموزشگاه مجازی وافل، «علیرضا رضایی عارف» مدیرعامل شرکت جوینده یابنده، «محمد موسوی» مدیرعامل شرکت گروه بهداشتی فیروز، «مازیار میری» کارگردان فیلم حوض نقاشی، «محمد نوری» رئیس هیئت مدیره دفتر فرهنگ معلولین، «ابراهیم هدایی» مدیرعامل مجتمع آموزشی نیکوکاری توان یابان مشهد، «عظیم glandانی» مؤسس شرکت تحلیلگران جاوید آریا، «سارا راغبی» مدیر کارگاه تولیدی حمایتی دستان پرتوان، «منصور برجیان» مدیر عامل انجمن علمی و آفرینش‌های هنری معلولان ایران، «فرزین فیروزآبادی» مدیرعامل تعاونی غذای پاسارگاد.

همچنین در این کنفرانس لوح سپاس توسط دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران به رسم یادبود و تجلیل به آقای «نیری» پیشکسوت‌ترین کارآفرین اجتماعی اهدا شد. (سایت نخستین کنفرانس کارآفرینی اجتماعی حوزه معلولیت، ۱ آبان ۱۳۹۳)

سومین مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم‌نهاد معلولین ایران - قزوین. (۵ و ۶ خرداد ۱۳۹۴)

سومین مجمع ۵ و ۶ خرداد ماه ۱۳۹۴ در قزوین ساعت ۱۰/۳۰ صبح با حضور ۶۴ تشکل ویژه معلولین و حدود یکصد نفر شروع شد. نخست مجری برنامه (آقای سید اکبر حسینی) توضیحاتی داد و آقای سیدمحمد موسوی دبیر هیئت هفت نفره مجمع هم‌اندیشی سازمان‌ها و رئیس هیئت مدیره کانون توانای قزوین شروع به صحبت کرد و گفت: «خداپایا، در شرایطی که همه به فکر مادیات‌اند و یهود پشت دیوار وال استریت

برترین‌های کارآفرینی اجتماعی در سالن همایش مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد برگزار شد.

دکتر علی ربیعی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با تقدیر از مجتمع رعد برای برگزاری این کنفرانس گفت: اصلاح قانون حمایت از حقوق معلولان در حال اتمام است که بزودی پس از تصویب نهایی در کمیسیون اجتماعی دولت، به هیات وزیران ارایه خواهد شد. در بخش‌هایی از این اصلاحات، موضوع مسکن و اشتغال معلولان را نیز پیش‌بینی کرده ایم.

وی ادامه داد: دولت دکتر روحانی توسعه متوازن و متعادل و حتی تبعیض مثبت را پیگیری می‌کند، این دولت سیاست رفاهی را حقی برای مردم می‌داند، تعدادی از معلولان که به دلایل ژنتیکی و یا به دلیل ساختارهای نامناسب اجتماعی و یا حتی برنامه ریزی‌های ناصحیح دچار معلولیت شده‌اند را صاحب حق می‌داند.

وی کارآفرینی را ایده پردازی خلاقانه برای مشارکت معلولان در عرصه اجتماعی ذکر کرد و گفت: کارآفرینی اجتماعی می‌تواند مشارکت اجتماعی گروه‌های مختلف را در جامعه ایجاد کند.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی حضور توان یابان را موجب تلطیف شدن جامعه دانست و افزود: زیبایی‌های زندگی در تلاش مددجویان برای حضور موثر در جامعه، دیده می‌شود و حضور پرثمر آنها در عرصه‌های گوناگون، نشاط و امید را در جامعه تسری خواهد داد.

ربیعی در پایان تاکید کرد: رئیس دولت یازدهم همواره با تمام توان خود در جهت ارتقا زندگی معلولان تلاش می‌کند.

سپس سیدرضا نیری دبیر کل مجمع خیران سلامت و محمدمهدی عسگریور مدیرعامل خانه سینما سخنرانی کردند.

در ادامه کلیبی از توانمندی‌های کارآموزان مجتمع رعد به نمایش درآمد.

در پایان این مراسم با حضور دکتر ربیعی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، صدیقه اکبری مدیرعامل مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد، دکتر طایبی معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، دکتر زالی رییس دانشکده کارآفرینی و محمدمهدی

به فکر ربودن سرمایه‌های جهان است ولی حلاوت خدمت به معلولین بسیار شیرین‌تر است و هیچ مادیاتی به پای آن نمی‌رسد. ما معلولین نخست‌عنان و مدیریت خود را به دست عزیزان دولتی سپردیم ولی آنان یا ضرورت کار را درست درک نکردند یا دغدغه و وقت کافی نداشتند و نتوانستند مدیریت کنند. مجبور شدیم خودمان جمع بشویم

و تشکل ایجاد کنیم. در جلسات قبلی هفت نفر به نمایندگی از مراکز انتخاب شدند. آقایان علی ضرابی، کاظم البرز کوهی، رحمان دلاوری، علی اکبر جمالی، سهیل معینی، مهدی قنبری موحد و سیدمحمد موسوی و قرار شد خودم دبیر مجموعه باشم و آقای سهیل معینی نماینده هیئت در دولت برای تصویب قانون جامع است.»

محمد نوری از دفتر فرهنگ معلولین گفت: «نخست از آقای موسوی و آقای هادی‌پور و دیگر مدیران کانون توانا تشکر کرد و تشکیل این جلسه را نوعی احترام و تکریم معلولین دانست در شرایطی که بهزیستی کشور حتی یک‌بار حاضر نشده نهادهای مردمی را جامع و از سراسر ایران دعوت کند و آزادانه نظریات آنها را گوش دهد. معلولین انسان‌های شریفی هستند که در پست‌های عالی ملی و مذهبی مشغول می‌باشند. استاد دانشگاه، وکیل، نویسنده و پژوهشگر، روزنامه‌نگار، قاری و حافظ قرآن، کارشناس و مشاور امور دینی فعالیت می‌نمایند. دعوت از تشکل‌های آنها تکریم آنها است. اما در باب قانون جامع نظرات خود را قبلاً برای ریاست محترم جمهوری و آقای معینی ارسال کرده‌ایم. نیز طرح بدیل آماده کرده‌ایم. چون معتقدیم این قانون اگر تصویب هم بشود پاسخگو و حلال همه مشکلات معلولین نیست. آقای افشار(رئیس بهزیستی قزوین) هم گفت اگر تصویب هم بشود معلوم نیست تا چه حد اجرا بشود. بالاخره غیر از فعالیت برای تصویب و اجرای قانون جامع، لازم است همه تخم مرغ‌ها را در یک سبد نچیده و یک خط دیگر راه‌اندازی شود. یعنی اتاق فکری تعیین شود و خط‌مشی پنج ساله برای حل مشکلات معلولین تعیین گردد. از تجارب کشورهای

منطقه و جهان هم استفاده شود. بسیاری از کشورها نه قانون جامع، نه پول نفت در اختیار معلولین نبود ولی با تدبیر و عقلانیت، مشکلاتشان را حل کردند. ما هم در ایران می‌توانیم. ما در دفتر فرهنگ معلولین طرح پیشنهادی تألیف کردیم در این طرح نوشته شده که از طریق فرهنگ سازی و اطلاع‌رسانی می‌توان اکثر مشکلات را رفع کرد.»

ملاحظات: ۱- نشست‌های متعدد معلولین از سال ۱۳۷۰ تاکنون را شرکت کرده‌ایم ولی نشست امروز نسبتاً بهتر و پربارتر و مؤثرتر بود. البته می‌توانستند بهتر مدیریت کنند و تأثیر آن را نیز افزایش دهند. ۲- استفاده محیطی نشست بسیار کم بود یعنی می‌توانستند تدبیرهایی برای فرهنگ سازی و معارفه مراکز در محوطه داشته باشند. مثلاً نمایشگاهی از آثار و تولیدات مراکز شرکت کننده در حاشیه همایش برپا کنند، همچنین تاریخ تأسیس هر مؤسسه و فعالیت‌های آن را در صفحه بزرگ نمایش دهند. ۳- اطلاع‌رسانی نسبت به اقدامات و فعالیت‌های هیئت هفت نفره بسیار ضعیف بود. می‌توانستند با ایجاد نمایشگاه یا انتشار یک ویژه نامه یا یک جلد کتاب فعالیت‌ها و چهره‌ها را معرفی کنند. مثلاً بسیاری با اعضای هفت نفره آشنا نبودند و کارنامه آنها را نمی‌دانستند. همچنین ملاقات‌ها، ابتکارات و ده‌ها نوع فعالیت هیئت و دبیر مجمع را می‌توانستند معرفی نمایند. ۴- بازتاب و انعکاس رسانه‌ای نشست نسبتاً خوب بود یعنی اولین مباحث و گفت‌وگوها روی سایت کانون توانا اطلاع‌رسانی می‌شد. ولی متن گزارش وقایع بسیار کم و ناکافی بود و گزارش‌ها چندان حرفه‌ای نبود. همچنین جا داشت آلبوم عکس مفصل و قطعات فیلم از همایش حداقل بر

می‌شود.

این جشنواره شامل نشست عمومی (افتتاحیه و اختتامیه)، نشست مدیران و بالاخره نمایشگاه آثار بود. در افتتاحیه نمایشگاه وزیر تعاون، رفاه و کار آقای علی ربیعی با تولیدکنندگان و غرفه‌داران به گفت‌وگو پرداخت. جلسه اختتامیه نیز به تفصیل برگزار شد و شامل سخنرانی‌ها و اهداء جوایز بود.

در حیاط مجتمع رعد، مراکز مدعو غرفه داشتند و آثار خود را به نمایش گذاشتند.

غرفه‌های دایر و موجود در حیاط مجتمع رعد غیر از ۲ غرفه تماماً هنری و آموزشی بود. فقط دفتر فرهنگ معلولین و انجمن علمی و آفرینش‌های هنری به مدیریت مهندس برجیان کتب تولیدی آورده بودند. البته مؤسسه توانبخشی ولیعصر(عج) نیز چند عنوان کتاب آورده بود.

دفتر فرهنگ معلولین از نظر کمیت حدود ۳۰ کتاب و نشریه و ۲۵ عنوان کتاب گویا و بریل آورده بود.

دفتر فرهنگ معلولین مثل سال گذشته در این جشنواره شرکت کرد. هم در نمایشگاه غرفه داشت و هم در نشست‌ها فعالیت داشت. سال گذشته و امسال بیشترین تولیدات علمی و فرهنگی متعلق به دفتر بود به طوری که برخی از بازدیدکنندگان با اعجاب و شگفتی به دفتر نگاه می‌کردند.

خطمشی دفتر فرهنگ معلولین فرهنگ‌سازی است. فرهنگ به عنوان اصلی‌ترین عنصر در توان دهی و توانبخشی به معلولین مورد توجه کارشناسان جدید است. معلولی که از نظر ذهنیت، امید و تفکر قدرتمند باشد می‌تواند بر همه مشکلات خود فائق آید. اما معلول

روی سایت کانون توانا درج می‌شد. ۵- برخی موارد مهم اعلام شده اجرایی نشد یکی انتخابات و دوم رونمایی از شبکه مجازی بود. ۶- بالاخره این نشست از وقایعی است که در تاریخ معلولین ایران ماندگار خواهد شد. سخنان افراد، تعاملات، دیالوگ‌ها همه اسناد مهمی است که در حوادث آتی معلولین تأثیر جدی دارد.

کسب رتبه برتر علمی فرهنگی در دومین جشنواره خودباوری. (۱۹ شهریور ۱۳۹۴)

روزهای ۱۸ و ۱۹ شهریورماه دومین جشنواره خودباوری اشتغال توان یابان توسط مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد در شهرک قدس تهران برگزار شد. سال گذشته عنوان این همایش، اشتغال صرف بود و این دوره عنوان آن، خودباوری تشکله‌ها و دستگاه‌های متولی و سازمان‌های حمایت‌گر اشتغال بود. از این‌رو عنوان اصلی و فرعی همایش اینگونه بود:

جشنواره خودباوری: گردهمایی تشکلهای همسو، دستگاه‌های متولی و سازمان‌های حمایت‌گر اشتغال توان‌یابان

شعار این جشنواره چنین است: فرصتی برای تعامل سازنده سمن‌های فعال در عرصه کارآفرینی، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای حمایتی در زمینه طراحی مشاغل مناسب معلولان.

حامی و پشتیبان امسال شرکت تولید کننده وسایل توانبخشی و پزشکی مؤژان طب است. دفتر فرهنگ معلولین رسماً دعوت شده بود و فضایی به عنوان غرفه هم برای نمایش محصولات داده بودند. گزارشی از رخدادهای، تجارب و دیگر ابعاد این همایش عرضه

ساختمان این انجمن در خیابان طالقانی، قدیمی و دارای مشکلات فراوان بود، مرحوم بحرینی با اختصاص یک مبلغی در حدود یک میلیارد تومان، ساختمانی در خیابان فروغی برای انجمن تهیه کرد و توسط نیکوکاران دیگر بازسازی و تجهیز گردید. روز ۱۶ مهرماه ۹۴ این ساختمان توسط نیکوکارانی از اصفهان و تهران و ریاست مجتمع رعده (یافت آباد) یعنی آقایان سلطانزاده، آتشک و مطهری و خانم پهلوانی و مدیریت دفتر فرهنگ معلولان قم (علی نوری، محمد نوری) افتتاح شد. بعد از ظهر این روز مراسمی در محل ساختمان جدید برگزار شد. و بعد از نماز مغرب و عشاء در سرای عطار در خیابان مسجد سید (کوچه ۱۹) مراسم دیگری جهت هم‌اندیشی، معرفی خدمات، گل‌ریزان و شام برپا شد. در این مراسم خانم نصر از سختی‌های راه تاکنون و از خاطرات برجسته گفت، آقای دردشتی عضو هیئت امنای کودکان بهشت ابتدا شخصیت مرحوم طباشیری (صاحب سرای عطار و سازنده آن) را معرفی کرد و گزارشی از آمار معلولان اصفهان و خدمات کودکان بهشت عرضه کرد. در ادامه دکتر فرامرزی عضو هیئت امنای کودکان بهشت از تحولات این انجمن و کارها و خدمات آن گفت. آنگاه آقای هاشمی از جوانان تحت پوشش انجمن که مشغول رشته دکترای جغرافیا در دانشگاه اصفهان است از مشکلات خودش، اینکه بعد از لیسانس بیکار بوده و نیازهای ضروری‌اش گزارش داد. نیز گروه سرود ناشنوایان با اسم «دستان گویا» سرود

ناتوان از نظر ذهنی و روحی هر چند امکانات کافی برای زندگی داشته باشد اما باز در حل مشکلات خود عاجز است. نیز خودباوری معطوف به فرهنگ است. مدیریت محترم مجتمع رعده و جشنواره خودباوری به ویژه جناب مهندس میرزا خانی، آقای مهندس عامری، خانم اکبری، خانم صادق‌پور، خانم داداشی و مدیریت محترم رسانه آقای محمدرضا دشتی لطف و مرحمت خاصی نسبت به دفتر داشته‌اند و همین‌جا از آنان تشکر می‌نماییم.

حضور در افتتاحیه ساختمان جدید انجمن حمایت از کودکان معلول بهشت. (۱۶ مهر ۱۳۹۴)

انجمن خیریه حمایت از کودکان بهشت با نیازهای خاص ذهنی و جسمی و حرکتی استان اصفهان در سال ۱۳۷۶ آغاز به کار کرد ظاهراً اسم آن در ابتدا چیز دیگر مثل مؤسسه کودکان بهشت بوده ولی در سال ۱۳۸۵ به هنگام دریافت مجوز نام «انجمن حمایت از کودکان بهشت با نیازهای خاص ذهنی و جسمی حرکتی استان اصفهان» قطعی شد.

این انجمن معلولان جسمی حرکتی و معلولان اصلاح پذیر ذهنی را پذیرش می‌کند و با تلاش‌های فراوان، آموزش می‌دهد، جامعه پذیر می‌کند و مهارت‌های مختلف به آنها یاد می‌دهد. نیز برنامه‌های تفریحی، طبیعت گردی، درمانی، توانبخشی برای آنها دارد. بودجه آن توسط خیرین و مردم تأمین می‌گردد و توانسته با خدمات و فعالیت‌های بی‌شائبه و خالصانه خود نظرات مردم را جلب کند.

می‌دهد. ذیل آن می‌نویسد ایرانیان و مسلمانان دارند عبادت می‌کنند ولی به نابینایان اهتمام ندارند. ولی ما مسیحی‌ها و مؤسسه کریستوفل به نابینایان کمک می‌کنیم و آموزش می‌دهیم. و از مردم استمداد می‌کند که به این مؤسسه کمک شد.

این گزارش را آیت الله شمس آبادی و برخی از روحانیون اصفهان می‌بینند و گروهی شکل می‌گیرد که بعداً به نام هیئت امنای ابابصیر معروف می‌شوند. نام‌های آنها اینگونه است: آیت الله سید ابوالحسن آل رسول (شمس آبادی)، حجة الاسلام حسین منصور زاده، آیت الله سید حسن فقیه امامی، حجة الاسلام مهدی مظاهری، محمد بصیری، احمد بصیری، مصطفی یراقی،

مهدی اقارب پرست، حسین گلبدی، سید حسین علوی، عبدالعلی مصحف، سید حسین مرتضوی.

این مؤسسه حدود نیم سده سابقه دارد و از نظر تأثیر و کارآیی تحولات ژرفی در لایه‌های مختلف جامعه روشندان و خانواده‌های اینان ایجاد کرد و مانع جذب نخبگان روشندل به جریان‌های غیر اسلامی گردید. گاه به ابابصیر به مثابه یک جریان مذهبی و تبلیغی نگاه می‌شود و خیال می‌کنند ابابصیر با هدف و خطمشی مبلغ پروری و تربیت افرادی که در مقابل جریان‌های انحرافی ایستادگی کنند تأسیس شده، در حالی که هدف اصلی ابابصیر رسیدگی و اهتمام به امور نابینایان و حرفه‌آموزی و تعلیم انواع مهارت‌ها به آنان به طوری که به افراد فعال و مشارکت پذیر و جامعه پذیر تبدیل شده و بتوانند علاوه بر اینکه گلیم خود را از آب بیرون کشیده و زندگی خود را اداره می‌کنند، زندگی خانواده خود را هم اداره کنند و در جامعه نقش فعال و سازنده داشته باشند.

زیبایی اجرا کردند. مردم بسیار تحت تأثیر قرار گرفتند و بسیاری اشک ریختند.

همایش عمومی نابینایان مؤسسه آموزشی ابابصیر اصفهان. (۱۷ مهر ۱۳۹۴)

روز جمعه ۱۷ مهرماه ۱۳۹۴ مؤسسه آموزشی ابابصیر اصفهان همایش سودمندی برگزار کرد. این همایش بیش از همه نشانگر آغاز فعالیت‌های آموزشی و مهارت افزایی برای روشندان است.

مؤسسه آموزشی ابابصیر در سال ۱۳۴۸ به منظور سامان دهی به آموزش نابینایان و ارتقای دانایی و مدارج علمی آنان و نیز مقابله با فعالیت‌های کلیسا و بابیت که زیر چتر کمک به نابینایان آنان را جذب تبلیغات مسیحیت و بابیت می‌کردند، توسط گروهی از روحانیون سرشناس و نیکوکاران اصفهان تأسیس شد. علت تأسیس آن را این حادثه دانسته‌اند: آیت الله سید محمد حسینی بهشتی نماینده مرجعیت در هامبورگ و مدیر مسجد هامبورگ گزارشی که در مجله اشپیگل منتشر شده بود را برای روحانیون سرشناس اصفهان می‌فرستد و آنان تحت تأثیر این گزارش جلساتی را روزهای یکشنبه ظهر جهت ناهار تشکیل داده و به بررسی وضعیت پرداخته و بالاخره پس از بررسی‌های مفصل «مؤسسه آموزشی ابابصیر» تشکیل می‌شود.

اما گزارش اشپیگل اینگونه بوده است: مؤسسه کریستوفل مدرسه پسرانه نابینایان جنب پل بزرگمهر و اول خیابان آبشار دایر کرده بود و عکس بزرگی از نماز جماعت ماه مبارک رمضان در مسجد امام (مسجد شاه سابق) که صفوف نماز از حیاط مسجد بیرون آمده و در پیاده رو ادامه یافته است را آورده و نابینایی که در کنار پیاده رو ایستاده و گدایی می‌کند را نشان

دریچه محسوسات است نه معلومات؛ فرآیند علم از خواندن و مطالعه نشأت می‌گیرد؛ و به خوبی می‌دانیم که خواندن تنها منحصر به دیدن متن نیست؛ شما ممکن است با دستتان متن را بخوانید و یا با حس شنوایی از آن مطلع شوید.

وی با تأکید بر اینکه فصل ممیز و مشخصه انسان معرفت است و نه حواس، تصریح کرد: تعبیر توانا، ناتوان و معلول، تعبیر درستی نیست. واژه معلول، به معنای بیماری، از علت گرفته شده است. در نی‌نامه مثنوی خطاب به خداوند می‌فرماید «ای طیب جمله علت‌های ما/ای تو افلاطون و جالینوس ما»، به این معنا که‌ای خدایی که طیب تمام بیماری‌های ما هستی. بنابراین اگر معلول به معنای بیماری است، چه از نوع معرفتی، چه حسی و یا ذهنی، همه ما معلول هستیم؛ وای بسا کسانی که در درک معارف و استفاده از توانایی‌های فکری و معرفتی و ایمانی سهل‌انگارترند، معلول‌تر هستند.

معاون توسعه کتابخانه‌ها و کتابخوانی نهاد به ارائه آماری در خصوص تعداد نابینایان کشور پرداخت و گفت: در ایران ۵۵۰ هزار نفر با یکی از انواع اختلالات بینایی دست و پنجه نرم می‌کنند و حدود ۱۳۰ تا ۱۵۰ هزار نفر در ایران دچار اختلال بینایی عمیق هستند. اله‌یاری ادامه داد: از مجموع ۲۲۰۰ کتابخانه نهادی سراسر کشور، ۵۱ کتابخانه دارای بخش نابینایان است. همچنین، ارائه خدمات به اقشار کم‌بینا و نابینا در ۳۱ استان کشور در قالب کتابخانه مستقل نابینایان، بخش مستقل با تجهیزات نابینایی مورد توجه قرار گرفته است؛ استان خوزستان با داشتن ۴ بخش نابینایان در مقایسه با دیگر استان‌های کشور به لحاظ فراوانی پیشتاز است. ایشان در خصوص انواع منابع موجود در بخش‌های نابینایان بیان کرد: در حال حاضر حدود ۲۲۰۰۰ نسخه کتاب بریل در بخش‌های نابینایان کتابخانه‌های عمومی وجود دارد؛ حدود ۵۷۰۰ عنوان کتاب گویاسازی شده و در سال ۹۳ نیز ارسال نشریات مخصوص این بخش آغاز شده است که در سال جاری نیز ادامه خواهد یافت.

همزمان با برگزاری این نشست از ۱۶ عنوان کتاب بریل که در قالب بسته‌های ویژه برای بخش نابینایان

حضور دفتر فرهنگ معلولین در اولین همایش تخصصی کتابداران بخش‌های نابینایان کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور. (۱۹ مهر ۱۳۹۴)

اولین همایش تخصصی کتابداران بخش‌های نابینایان کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور روز یکشنبه نوزدهم مهرماه از ساعت ۹ صبح در سالن کنفرانس کتابخانه مرکزی تهران (پارک شهر) برگزار شد. این نشست با هدف تبادل تجربیات و نقطه نظرات کتابداران بخش‌های نابینایان و بررسی مشکلات این حوزه برنامه‌ریزی و برگزار شد.

علیرضا مختارپور، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ضمن خیرمقدم به کتابداران بخش نابینایان کتابخانه‌های سراسر کشور که در این نشست حضور داشتند، با اشاره به آیه ۱۹۳ سوره آل عمران، «رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُبَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ» مخاطب دعوت‌های الهی را برای هر قومی «سمع» و نه «بصر» عنوان کرد. همچنین آیه ۳۶ سوره الانعام، «إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ» مصداق دیگری بود که وی در پاسخ به پرسش مطروحه بدان اشاره کرد. چنانچه از معنی آیه برمی‌آید، تنها کسانی دعوت الهی را اجابت می‌کنند که گوش شنوا دارند. آیه ۷ سوره بقره «حَتَّمِ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَ عَلَى سَمْعِهِمْ وَ عَلَى أَبْصَارِهِمْ» نیز نمونه دیگری است که در تأیید تقدم سمع بر بصر در مورد علت کفر کافران، بدان اشاره شد.

دریافت معارف بشری نیز به دیدن آنها محدود و مشروط نمی‌شود. در واقع حواس پنجگانه‌ای که ما از آنها استفاده می‌کنیم تنها مُدرک محسوسات هستند و فرآیند علم و ادراک ربطی به حواس ندارد. حواس

نابینایان (بایدها و نبایدها)» با تدریس روح‌الله ساعی برای کتابداران بخش نابینایان و معرفی تولیدات و آثار ویژه نابینایان دفتر فرهنگ معلولین برگزار شد. (خبرگزاری کتاب ایران؛ سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۹ مهر ۱۳۹۴)

شرکت در چهارمین مجمع هم‌اندیشی سازمانهای مردم‌نهاد معلولان. (۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۵)

چهارمین نشست هم‌اندیشی تشکل‌های معلولان سراسر کشور با حضور مدیران و نمایندگان بیش از ۶۰ سازمان مردم‌نهاد به میزبانی کانون معلولین توانا در مجتمع فرهنگی هویزه تهران در ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ برگزار شد.

بررسی موانع تصویب قانون جامع و چاره‌اندیشی به منظور تسریع در روند تصویب این قانون از مهم‌ترین اهداف برگزاری این نشست است. همچنین در این نشست مدیران سازمان‌های مردم‌نهاد معلولان به معرفی تشکل‌های خود و ارائه گزارشی از مهم‌ترین فعالیت‌های خود و بیان دیدگاه‌های دغدغه‌ها و چالش‌های پیش‌روی معلولان استان‌های خود پرداختند.

دبیر برگزاری مجمع هم‌اندیشی سید محمد موسوی با بیان اینکه معلولان باید دست به ایجاد یک شبکه ملی بزنند اظهار کرد: تشکل‌های معلولان از طریق ایجاد شبکه‌ی ملی معلولان بر عملکرد سازمان بهزیستی نظارت داشته باشند. تشکل‌های معلولان باید به یکدیگر بپیوندند تا بتوانند ایفای نقش کرده و از حقوق خود دفاع کنند. راه‌کار اصلی معلولان برای رسیدن به

کتابخانه‌های سراسر کشور ارسال می‌شود، رونمایی شد. از دیگر برنامه‌های این نشست که با روز عسای سفید مقارن شد، افتتاح بخش نابینایان کتابخانه شهید مصطفی خمینی در شهرستان اسلامشهر بود.

مراسم افتتاحیه بخش نابینایان کتابخانه شهید مصطفی خمینی شهرستان اسلامشهر، عصر همان روز، با حضور محمد الهیاری، معاون توسعه کتابخوانی و کتابخانه‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی، مهرداد وزیریپور، عضو هیات امنای نهاد کتابخانه‌های عمومی، امیرالله حقیقی، فرماندار اسلامشهر، نظام ملک‌شاهی، معاون سیاسی انتظامی فرماندار، حسین علی، عضو شورای شهر و رئیس کمیسیون فرهنگی، حجت‌الاسلام کنگرلو، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، و سید حسن حسینی، رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامشهر برگزار شد.

همچنین در ادامه این مراسم، دوره‌های آموزشی «آشنایی با تکنولوژی‌های نوین در حوزه نابینایان» با تدریس حسن عبدلی و «آشنایی با خدمات بخش

ایران مشهد، انجمن نابینایان آذربایجان غربی، مؤسسه خیریه عمل، مؤسسه نیکوکاری رعد زنجان، مجتمع نیکوکاری رعد تهران، مرکز حمایت از معلولین ضایعات نخاعی، انجمن نابینایان ایران، کانون آموزش و اشتغال معلولین، مؤسسه نیکوکاری رعد الغدیر، ضایعات نخاعی قزوین، انجمن جسمی حرکتی دامغان، انجمن توان یابان مشهد، انجمن ضایعات نخاعی هرمزگان، جامعه معلولین هرمزگان، جامعه معلولین استان البرز، جامعه معلولین ساری، جامعه اسلامی نابینایان اصفهان، انجمن باور، جامعه معلولین گچساران، کانون سازمان های مردم نهاد لرستان، جوانان روشن بین اصفهان، انجمن خیریه توانا، مؤسسه نابینایان قزوین، انجمن دفاع از حقوق معلولین، انجمن ضایعات نخاعی تهران، خانواده ناشنوایان ایران، جامعه معلولین کهگیلویه و بویر احمد، جامعه معلولین آذر بایجان شرقی، شورای هماهنگی تشکلهایب مردم نهاد استان فارس، رعد ساندج، مؤسسه نیکوکاری رعد الیگودرز، انجمن کم توان ذهنی قزوین، انجمن ضایعات نخاعی گیلان، انجمن ms ایران، انجمن حمایت از کودکان بهشت اصفهان، انجمن گردشگری معلولان پارس، مؤسسه کاشانه مهر کاشان.

اهداف خود و برخورداری از حقوق برابر با سایر اقشار، ایجاد هم افزایی و انتقال تجارت به ویژه تجارب مدیریتی است. تشکل های معلولان باید حضور خود را در جامعه اثبات کنند و به دفاع از حقوق سیاسی اجتماعی و فرهنگی خود بپردازند. تشکل های معلولان در عین اینکه دارای آگاهی و سواد سیاسی هستند اما کار سیاسی نمی کنند و وارد سیاست نمی شوند.

دبیر برگزاری نشست های هم اندیشی تشکل های معلولان انسجام و وحدت را برای معلولان و نهادهای آنها ضروری اعلام کرد و افزود: دفاع از حقوق معلولان در سایه انسجام شکل می دهد. معلولان به لحاظ داشتن جسمی رنجور، بیشتر تفکر می کنند و حتی می توانند در تعیین سرنوشت کشور دخیل باشند.

اسامی سمن های شرکت کننده: دفتر فرهنگ معلولین قم، انجمن فرهنگی موج نور اصفهان، انجمن فرهنگی رفاهی معلولین بینایی گیلان، ضایعات نخاعی شیراز، جامعه نابینایان یزد، مجتمع نیکوکاری رعد کرج، انجمن علمی آفرینش های هنری معلولان ایران، کانون معلولان توانای آمل، انجمن حمایت از معلولین خوزستان، جامعه معلولین زنجان، آسوده ماوی اصفهان، جامعه معلولین لرستان، مؤسسه توان گستران برنا، انجمن ندای معلولین ایران، جامعه معلولین ایران تهران، جامعه معلولین ایران ارومیه، جامعه معلولین یزد، انجمن ناشنوایان استان مرکزی، جامعه معلولین مرکزی، انجمن حمایت از کودکان و نوجوانان توان یاب، مؤسسه توانبخشی ولیعصر، جامعه نابینایان آذر بایجان شرقی، جامعه نابینایان طلیعه خراسان شمالی، جامعه معلولین شعبه اصفهان، همت گلستان، جامعه معلولین دلیجان، جامعه MS دلیجان، مؤسسه خیریه معلولین شرق گیلان، جامعه معلولین

تصویب آیین نامه یکسان سازی نگارش قرآن بریل. (۱ مهر ۱۳۹۵)

نشست تخصصی هم اندیشی و بررسی پیش نویس آیین نامه نگارش و علامت گذاری مصحف بریل در اصفهان در اول مهرماه ۱۳۹۵ توسط بنیاد روشندان اصفهان و مرکز طبع و نشر قرآن کریم برگزار شد. پس از چند دهه تلاش نخبگان نابینا و تشکل های آنان بالاخره در یکم مهرماه ۹۵ مهم ترین رخداد تاریخی به

به کمک مراکز و نهادهای دولتی یا توسط خودشان به یکسان سازی قرآن بریل برسند؛ جلسات فراوان گروهی در شهرهای مختلف تشکیل شد اما متأسفانه تا امروز نتیجه عملی به دست نیامد. اما امروز (یکم مهرماه ۹۵) با تقبل یکی از نهادهای قرآنی یعنی مرکز طبع و نشر قرآن کریم و پا پیش نهادن مدیریت این مرکز، راه برای تدوین و تصویب آیین نامه یکسان سازی هموار گردید. البته نباید تلاش‌های بنیاد فرهنگی قرآنی روشندان اصفهان و مدیر آن سید مرتضی نیکزاد را فراموش کرد. همچنین آقایان عباسی و مشایخی از مؤسسه رودکی (ریحانه) هم به کمک آمدند و یک رخداد بزرگ تاریخی را رقم زدند. مسلماً یکسان سازی قرآن بریل در تاریخ به نام مرکز طبع و نشر قرآن کریم به ویژه آقایان مستفید، سید مهدی سیف و مرتضی توکلی از مدیران ارشد این مرکز؛ نیز سید مرتضی نیکزاد و مجید مشایخی و محمد عباسی یعنی این شش نفر ثبت خواهد شد. علاوه بر آن از دعا و ذکر خیر همه مؤمنان و نابینایان علاقه‌مند به قرآن کریم برخوردار خواهند شد. دفتر فرهنگ معلولین که در تمام سنوات گذشته طرفدار یکسان سازی قرآن بریل بوده و در این زمینه مطالب بسیار منتشر کرده به نوبه خود از همه این آقایان تشکر می‌نماید.

این نشست با دعوت از کارشناسانی از شهرهای مختلف شکل گرفت. حضار عبارت بودند از:

آقایان: روح الله ساعی، حبیب الله زارع، جواد فتحی، مهدی احمدی، صادق عباسی، مجید مشایخی، مرتضی نیکزاد، حسن نیکزاد، خالق شعبان و حسن کبیری. خانم‌ها: مریم غوری، عصمت باقریان، فرزانه حدادی، منصوره ضیائی فر و اعظم قاسمی.

برخی افراد به صورت تیمی حضور داشتند و یک یا چند نفر در کنار نفر اصلی به او مشورت می‌دادند. مدیریت این نشست بر عهده آقایان حمیدرضا مستفید، سید مهدی سیف و مرتضی توکلی از مرکز طبع و نشر قرآن کریم بود و چند ساعت (۶ تا ۸ بعدازظهر) آقای حاج اسماعیلی از دارالقرآن الکریم اصفهان حضور داشت.

نتیجه رسید و برای اولین بار در ایران و حتی در جهان اسلام، آیین نامه قرآن بریل البته فقط در بخش کتابت و صرفاً ضوابط مرتبط به کتابت و املاء قرآن کریم در نشست یک روزه نهایی و تصویب شد.

تشتت و چندگانگی قرآن‌هایی که به خط بریل در نیم قرن اخیر در ایران منتشر شده موجب تکدر خاطر و ناراحتی بسیاری از علاقه‌مندان به قرآن از یک طرف و دلسوزان جامعه نابینایان از طرف دیگر شده است. بر اساس آمار موجود حدود سی مرکز در ایران دارای امکانات چاپ و نشر قرآن کریم به خط بریل هستند، البته پنج مرکز فعال‌تر بوده‌اند. چون نظارت و قانونی وجود ندارد و نیاز به جواز هم ندارد و مهم‌تر شیوه عمل و آیین نامه‌ای قانونی و مصوب در اختیار این مراکز نیست، هر یک از این مراکز به سلیقه، تجارب و دانش خود به چاپ و نشر قرآن کریم می‌پردازند. این روند در طول پنج دهه تداوم داشته و هنوز ادامه دارد. اختلافات قرآن‌های منتشره به خط بریل در این سال‌ها تأثیر مخرب بر جامعه و فرهنگ نابینایان داشته است. البته خود نابینایان با اتکاء بر تجارب خود و نیز به کمک گرفتن شنوایی و شنیدن آیات و سوره‌ها، تلاش کرده‌اند فقط به قوه لامسه و قرآن‌های به خط بریل بسنده نکرده و قرائت و دانش قرآنی خود را اصلاح کرده و به سطح عموم مردم برسانند.

اما به‌رحال، اختلاف‌های متون قرآنی بریل موجب کندی آموزش قرآن کریم در این جامعه و تشتت در جلسات قرائت و عدم هماهنگی بین قاریان و حتی حافظان نابینا شده است.

فرهیختگان نابینا در دو نسل اخیر بسیار کوشیده‌اند تا

فصل هجدهم: نمایشگاه معلولیتی

به توسعه علوم حدیثی و دیگر علوم دینی از قرون نخستین اسلامی به بعد

۳. معرفی چهره‌های نخبه و فرهیخته معلولین به ویژه مسلمانان در سراسر جهان

۴. معرفی مؤسسه‌ها و NGOهای فرهنگی فعال در عرصه معلولین و معرفی کارنامه و خدمات آنها

۵. عرضه اطلاعاتی از پیشرفت تکنولوژی و علمی برای زندگی بهتر معلولین و رفع مشکلات و کمبودهای آنان

۶. معرفی کتب و دیگر پژوهش‌های انتشار یافته درباره معلولیت و معلولین

۷. معرفی وسایل و ابزارآلات ارتباطی، حرکتی و کمکی

حدود ۳۰۰ سند و مدرک تصویری و نوشتاری، حدود ۷۰۰ عنوان کتاب و حدود یکصد قطعه کالای هنری در نمایشگاه موجود بود.

بوسیله نمایشگاه مهمانان عیناً در جریان امور معلولین قرار گرفتند. یعنی عیناً از واقعیت‌ها اعم از پیشرفت‌ها و نواقص امور معلولین مطلع شدند.

مهم اینست مهمانان، راجع به پیشینه خدمات فرهنگی در عرصه معلولین توجیه شده و وضعیت پیشین و کنونی معلولین را دانسته تا به اهمیت و ضرورت این

یکی از فعالیت‌های این دفتر برگزاری نمایشگاه عکس یا کتاب یا شرکت در نمایشگاه‌های رسمی بوده است. هدف شناساندن محصولات دفتر، ارتباط با علاقه‌مندان به معلولیت و فرهنگ سازی و اطلاع‌رسانی بوده است.

نمایشگاه نجف ۲۰۱۱

این همایش قرار بود در سال ۲۰۱۱ میلادی در نجف برپا شود و دفتر فرهنگ معلولین تلاش کرد از این فرصت تاریخی برای ارتقای معلولین استفاده کند و حدود یک سال تمام وقت خود را روی آن گذاشت ولی در ماه‌های آخر از طرف دولت عراق کنسل و ملغا شد.

نمایشگاه فرهنگ سازان خاموش

به مناسبت افتتاح دفتر فرهنگ معلولین در ۱۷ مهرماه ۱۳۹۰/۱۱ ذی‌القعده ۱۴۳۲ نمایشگاهی به نام فرهنگ سازان خاموش هم برپا گردید.

نمایشگاهی از خدمات معلولین به فرهنگ و تمدن بشری به ویژه در عرصه فرهنگ مکتوب همزمان با افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین برگزار شد. این نمایشگاه شامل:

۱. معرفی تألیفات معلولین در رشته‌های مختلف به ویژه در عرصه علوم دینی و اسلامی در دوره جدید
۲. معرفی خدمات معلولین مثل ابابصیر و جابر انصاری

آیت الله العظمی سیستانی در ایران برپا شد و اختتامیه آن در قم و سالن همایش مرکز احیاء میراث اسلامی در ۳ خرداد ۱۳۹۲ / ۱۳ رجب ۱۴۳۴ به مناسبت ولادت مولود کعبه حضرت علی(ع) برگزار شد. لازم به توضیح است جوایز این جشنواره برای اولین بار در تاریخ مسابقات و جشنواره‌های عکس مضاعف و شامل عکاس و معلول در عکس بود. یعنی عکسی که حائز رتبه شد هم به عکاس و هم به سوژه معلول در عکس به صورت یکسان جایزه تعلق گرفت.

اقدام بزرگ واقف شوند. این نمایشگاه اطلاعات لازم را به مهمانان ارائه می‌داد. این نمایشگاه را فرهنگ سازان خاموش نام نهادیم. از قرون نخستین اسلامی افرادی مانند ابابصیر خدمات فرهنگی داشته‌اند و معلولین همواره نقش پررنگی در عرصه فرهنگ دارند ولی چون اطلاع‌رسانی نشده، آمار کارهای آنان کمتر مشخص است، لذا خاموش نامگذاری می‌شوند.^۱

نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت

کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران مستقر در ایران، روز یکم بهمن ماه ۱۳۹۲ همایش و نشست به نام «حقوق افراد توانخواه» برگزار کرد. این همایش آموزشی و با حضور دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری از چند دانشگاه از ساعت ۸ صبح تا ۷ بعدازظهر اجرا شد. این کمیسیون نهاد ملی مستقل است که برای پیشبرد و حمایت از حقوق آحاد ایرانیان در حدّ و حدود حقوق بشر تأسیس شده است. یکی از مصادیق بارز و حتمی حقوق بشر، حقوق معلولین است و اینان بیش از دیگر اقشار نیازمند حمایت می‌باشند.

نمایشگاه عکس در نگارخانه فرهنگ

نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت شامل آثار برگزیده اولین جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت، توسط دفتر فرهنگ معلولین به مدت ۱۰ روز از ۲۰ الی ۳۱ مرداد ۱۳۹۲ در نگارخانه فرهنگ قم برپا شد.

اولین جشنواره سراسری عکس معلولیت و معنویت با هدف کلی ایجاد پیوند بین سه مقوله عکس، معلولیت و معنویت برگزار شد و درصدد استفاده از عکس برای تبیین واقعیت‌ها و محاسن جامعه معلولین به ویژه نشان دادن فرهنگ دینی در بین آحاد معلول است. این جشنواره توسط دفتر فرهنگ معلولین با همراهی دفتر

۱. کتاب افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین، حسین مظاهری، ص ۵۱-۵۲.

نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم

بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در باغ موزه دفاع مقدس برگزار شده است. این نمایشگاه از ۳ الی ۲۳ تیر ماه ۱۳۹۳ فعالیت خواهد داشت.

این رخداد فرهنگی بسیار مهم کانون فعالیت‌های گسترده در سطح کشور است و هر ساله با ایجاد جذابیت‌ها و خلاقیت‌های ویژه در ارائه محصولات قرآنی توانسته است اقشار مختلف مردم بویژه جوانان را به بازدید از نمایشگاه سوق دهد.

دفتر فرهنگ معلولین نیز در بخش نهادها و مؤسسات (رسانه‌های قرآنی) نمایشگاه حضور دارد و تولیدات جدید قرآنی خود را رونمایی کرده است. جامعه معلولان عزیز و علاقه‌مندان برای مشاهده آثار، دریافت برخی تولیدات و انتقال تجربیات و نقد و نظر می‌توانند به محل غرفه مراجعه نمایند.

غرفه این دفتر در نمایشگاه قرآن کریم، هر روز میزبان ده‌ها توان‌یاب فرهیخته از سراسر ایران و نیز کارشناسان امور معلولیتی است. روز جمعه به تاریخ ۱۳ تیر ماه ۱۳۹۳ رئیس و مدیران ارشد انجمن نابینایان ایران آقایان جمالی، شیرین کام و حسینی ساعتی قبل از افطار به غرفه تشریف آوردند افطار هم در خدمت آنان بودیم. روی چند مبحث مباحثه و گفتگوی جدی شد:

۱- علت و علل انزوا طلبی معلولین و عدم مشارکت اجتماعی آنان.

سخنرانان این کارگاه آموزشی آقایان محمد کمالی، یحیی سخنگویی، کیوان دوانگران، نسربین مصفا، رضا اسلامی، صابر نیاورانی، بهنام یوسفیان، محمد نوری، رحیم نوبهار، علی صابری، محمد تقی عابدی، ناصر زجاجی، علی همت محمود نژاد، خیر الله شهبازی بودند. استادان از زوایای مختلف به بررسی این موضوع پرداختند، نیم ساعت به دفتر فرهنگ معلولین اختصاص داشت و موضوع «جایگاه معلولین در متون اسلامی» بر عهده این دفتر گذاشته شده بود. آقای محمد نوری به عنوان نماینده این دفتر، در این جلسه، درباره همین موضوع سخن گفت.

در حاشیه این نشست نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت در محل ورودی ساختمان کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، توسط دفتر فرهنگ معلولین برپا شده بود.

کل تبلیغات اسلامی استان واقع در خیابان جمهوری برگزار شد در ابتدای مراسم جناب آقای کبیری ریاست محترم اداره آموزش و پرورش استثنایی استان ضمن خیر مقدم به مدعوین و تمامی تلاشگران که در عرصه خدمت به معلولین فعالیت دارند. با بیان این که روز جهانی معلولین روز تغییر نگرش هاست، روزی است که انسانها نسبت به افرادی که به رغم نقصانی که در یکی از حواس خودشان دارند دارای دلهایی به وسعت آسمان و اراده‌ای از جنس فولاد دارند پس وقتی با این قشر سروکار داری برماست که با آموزه‌های دین مبین اسلامی این روز را گرمی بداریم و با تغییر نگرش در خودمان به سوی جامعه آرمانی که هدف آن اسلام ناب محمدی قدم برداریم. بعداز آن جناب آقای دژاکام مدیر کل محترم اداره آموزش و پرورش استان ضمن خوش آمد گویی به مدعوین فرمودند که واقعاً یقین دارم که شما دانش آموزان و معلمین این عزیزان انسانهای خاص خداوند هستید و خداوند عنایت ویژه‌ای را نسبت به شما که از بهترین‌های جامعه هستید دارد خداوند در بحث خلقت قطعاً معیارهای داشته و دارد که در علم امروزه روانشناسی بعنوان تفاوت‌های از آن یاد می‌کنیم و در این دو سه روزی که در این دنیا هستیم مورد امتحان این تفاوت‌های فردی قرار می‌گیریم شما اولیا محترم با خداوند معامله کرده‌اید بنده خودم چیزهای را از دانش آموزان معلول یاد گرفتم که شاید در طول دوران تحصیل به آن افتخار داشتیم. بعد از سخنرانی مدیر کل محترم استان از تعدادی از دانش آموزان

بحث شد اگر آنان در عرصه‌های اجتماعی مثل نمایشگاه حضور یابند علاوه بر آثار فردی، آثار فراوان اجتماعی هم خواهد داشت حداقل موجب گسترش فرهنگ معلولیتی مثل شناخت صحیح مردم از کارآیی آنان می‌شود.

۲- بریل و ضرورت انجام چند کار مرجع در این باره. قرار شد انجمن مساعدت علمی کند تا یک شماره ویژه بریل، در مجله توان نامه منتشر کنیم؛ و قرار شد یک میزگرد در محل انجمن درباره بریل بعد از ماه مبارک داشته باشیم.

۳- محور سوم، بحث درباره ضرورت‌های گسترش کتابخانه‌ها برای نابینایان در سراسر ایران بود. قرار شد از رئیس جدید نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور وقت گرفته شود و با ایشان مباحثه‌ای در این باره باشد.

۴- بررسی وضعیت نمایشگاه در بخش معلولین. موضوعاتی مثل مناسب سازی، ایجاد بخش معلولین و پیشنهاد آن به ریاست نمایشگاه، پیشنهاد معاونت معلولین به ریاست و ... بررسی شد.

نمایشگاه روز جهانی معلولین

مراسم بزرگداشت روز جهانی معلولین با حضور مسئولین و جمعی از معلولین به همراه خانواده‌های این بزرگواران در سالن اجتماعات اداره کل تبلیغات اسلامی استان قم برگزار شد.

در این مراسم که با حضور جمعی از مسئولین و معلولین و دانش آموزان استثنایی در سالن اجتماعات

نیکوکاری رعد در شهرک قدس تهران برگزار شد. عنوان اصلی و فرعی همایش اینگونه بود: «جشنواره خودباوری: گردهمایی تشکلهای همسو، دستگاه‌های متولی و سازمان‌های حمایت‌گر اشتغال توان‌یابان» شعار این جشنواره چنین است: فرصتی برای تعامل سازنده سمن‌های فعال در عرصه کارآفرینی، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای حمایتی در زمینه طراحی مشاغل مناسب معلولان.

دفتر فرهنگ معلولین رسماً دعوت شده بود و فضایی به عنوان غرفه هم برای نمایش محصولات داده بودند. این جشنواره شامل نشست عمومی (افتتاحیه و اختتامیه)، نشست مدیران و بالاخره نمایشگاه آثار بود. در افتتاحیه نمایشگاه وزیر تعاون، رفاه و کار آقای علی ربیعی با تولیدکنندگان و غرفه‌داران به گفت‌وگو پرداخت. جلسه اختتامیه نیز به تفصیل برگزار شد و شامل سخنرانی‌ها و اهداء جوایز بود. در حیاط مجتمع رعد، مراکز مدعو غرفه داشتند و آثار خود را به نمایش گذاشتند.

دفتر فرهنگ معلولین از نظر کمیت حدود ۳۰ عنوان کتاب و نشریه و ۲۵ عنوان کتاب گویا و بریل در این جشنواره آورده بود.

و همکاران فرهنگی که در مدارس استثنایی مشغول به تدریس می‌باشند و دارای مقام‌های کشوری در زمینه‌های هنری ورزشی فرهنگی و علمی بودند با هدایایی تقدیر و تشکر شد. در حاشیه این مراسم شرکت کنندگان از نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت که توسط دفتر فرهنگ معلولین برپا شده بود بازدید کردند. (سایت اداره آموزش و پرورش استثنایی قم، ۱۲ آذر ۱۳۹۳)

دومین جشنواره خودباوری

روزهای ۱۸ و ۱۹ شهریورماه دومین جشنواره خودباوری اشتغال توان‌یابان توسط مجتمع آموزشی

فصل نوزدهم: مهمانی و هم‌اندیشی

شخصیت‌های بسیار با موقعیت‌ها و منصب‌های گوناگون جهت بازدید از محصولات و فعالیت‌های دفتر تشریف آورده‌اند؛ همچنین مدیریت دفتر به دعوت‌های دیگران پاسخ گفته و از دیگر مراکز بازدید داشته است. گزارش‌های هر دو ذیل تقدیم می‌گردد.

توسط آقای عمادی، آقای شهرستانی با قرائت روایتی از امام صادق(ع) بر لزوم خدمت بر مردم و اهتمام به امور مسلمین پرداخت. ایشان فرمودند: «ما نباید به خاطر کارهایی که برای آنان انجام می‌دهیم منتهی بر مردم داشته باشیم بلکه چون این شرایط را مردم ایجاد کرده‌اند و این امکانات در اختیار ما گذاشته شده و برای این مسئولیت انتخاب شده‌ایم، باید خداوند را شاکر و سپاسگزار مردم باشیم». در ادامه بر ضرورت مهارت افزایی و آموزش انواع مشاغل و مهارت‌ها به معلولین، نکاتی فرمودند. پس از ایشان آقای دکتر سلیقه گزارشی از خدمات بهزیستی برای اقشار مردم به ویژه برای معلولین را ارائه نمودند. برای نمونه کاشت حلزون گوش به منظور شنوا سازی کودکان ناشنوا را به روز رسانده‌اند. همچنین متذکر شدند با دفتر فرهنگ معلولین ارتباط و هماهنگی مناسب و خوبی همواره وجود داشته است. پس از ایشان حجت الاسلام حسینعلی اکرامی از اهمیت کارها و تولیدات دفتر فرهنگ معلولین گفت و

مهمانان دفتر

دکتر رضا سلیقه رئیس اداره بهزیستی استان قم چهارشنبه یکم مرداد (۲۵ رمضان) ۱۳۹۳ جناب دکتر رضا سلیقه رئیس سازمان بهزیستی استان قم به همراه معاونت‌های ایشان ساعت ۱۱ صبح به دفتر کار آقای سید جواد شهرستانی رئیس مؤسسه آل‌البیت(ع) لإحیاء التراث تشریف آوردند. نیز آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین حضور داشت. پس از معرفی حضار

دفتر ایشان و بازدید از دفتر فرهنگ معلولین به قم تشریف آوردند.

ایشان ساعت ۱۰ صبح به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند؛ تا از نزدیک فعالیت‌های این مرکز را مشاهده نمایند. نخست معاون فرهنگی بهزیستی قم حجت الاسلام اکرامی این مرکز و فعالیت‌های آن را معرفی کردند. او این دفتر را فعال‌ترین دفتر در زمینه تولید آثار مختلف و متنوع فرهنگی جهت تأمین نیازهای مختلف نابینایان و ناشنویان و معلولین حرکتی و موفق‌ترین مؤسسه در عرصه فرهنگ سازی برای معلولین دانست. سپس آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین پس از خیر مقدم به میهمانان محترم، گزارش میسوطی از کارها و فعالیت‌های این دفتر را عرضه کرد. او گفت: هشت گروه کاری و علمی فعال داریم که پس از بررسی و کارشناسی نیازمندی‌ها به تولید آثار متناسب با هر یک از اقشار معلولین اقدام می‌کنند، مثل گروه کتاب گوینا، گروه کتاب بریل، گروه کتاب مرجع و کتاب راهنما، گروه نشریه توان‌نامه، گروه سایت و ارتباطات، گروه فیلم و عکس، گروه کتاب الکترونیک، هر یک از این گروه‌ها در ماه حداقل یک تولید قابل عرضه دارند؛ آن‌گاه آثار تولیدی را عیناً معرفی کرد.

پس از گزارش محمد نوری، آقای دکتر هاشمی طی سخنانی کارها و تولیدات این دفتر را مهم و مؤثر دانست و عنوان کرد ضعف تشکیلات سازمان بهزیستی است که تا امروز شما را به درستی نمی‌شناختیم. ولی الآن که شناختیم و کار شما را دیدیم باید ارتباطات گسترده و مستحکمی داشته باشیم. آن‌گاه به معاونان خود توصیه‌هایی فرمودند.

درخواست پانصد دوره قرآن بریل برای نابینایان قرآنی زیر مجموعه بهزیستی را مطرح کرد. آقای شهرستانی با اهداء ۵۰ دوره قرآن‌های بریل تولیدی دفتر فرهنگ معلولین به نابینایان برتر مسابقات قرآنی موافقت کرد و این قرآن‌ها به اداره بهزیستی ارسال شد. این ملاقات در ساعت ۱۲ به اتمام رسید.

آقایان صادق عباسی و مجید مشایخی از مؤسسه رودکی

روز چهارشنبه ۵ شهریور ماه ۱۳۹۳ آقایان صادق عباسی و مجید مشایخی دو تن از کارشناسان ارشد مؤسسه نابینایان رودکی در تهران، صبح ساعت ۱۱ به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند و درباره محصولات کتاب گوینا و قرآن به خط بریل مفصل صحبت و بررسی شد.

مدیریت دفتر فرهنگ معلولین با تشکر از این بزرگواران که قدم رنجه فرمودند و تشریف آوردند از توجه همه کارشناسان و نخبگان به آثار این دفتر کمال تشکر را داشته و از نظریات آنان استقبال می‌کند.

دکتر همایون هاشمی رئیس سازمان بهزیستی کشور

روز یکشنبه ۳۰ آذر ماه ۱۳۹۳ مصادف با ۲۸ صفر سالروز رحلت رسول خدا محمد مصطفی(ص) و شهادت امام حسن مجتبی(ع) امام دوم شیعیان، دکتر همایون هاشمی همراه معاونان و مسئولان سازمان بهزیستی کشور و نیز رئیس بهزیستی استان قم دکتر رضا سلیقه و معاونان ایشان به منظور ملاقات با نماینده آیت الله العظمی سیستانی و رئیس

آقای مجید غلامی جلیسه مدیر عامل مؤسسه خانه کتاب

آقای مجید غلامی جلیسه مدیر عامل محترم مؤسسه خانه کتاب روز پنجشنبه به تاریخ ۱۱ دی ماه ۱۳۹۳ پس از ملاقات با حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی و نیز بازدید از موزه امیرالمؤمنین (ع) در ساعت ۱۱ صبح به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. نخست آقای محمد نوری درباره تاریخ شکل‌گیری این مرکز و ساختار آن توضیح داد. سپس ایشان از قسمت‌های مختلف شامل کتابخانه تخصصی معلولین، بخش پژوهش و تألیفات، بخش کتاب گوینا، بخش کتاب بریل، بخش فیلم و عکس و کتاب الکترونیک بازدید کردند. ایشان آرزو نمودند روابط این دفتر و خانه کتاب گسترش یابد زیرا در زمینه فرهنگ‌سازی برای معلولین و چاپ و نشر و اطلاع‌رسانی برای این قشر کارهای فراوانی هست که میشود با مشارکت و همکاری انجام داد.

دکتر سخنگویی معاون توانبخشی سازمان بهزیستی کشور

پس از بازدید برای عیادت به طرف منزل حجة الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی به راه افتادند. ساعت ۱۱ صبح خدمت ایشان رسیدند، نخست آقای هاشمی گزارشی از بازدید دفتر فرهنگ معلولین تقدیم کرد و تولیدات این مرکز را بسیار مهم ارزیابی کرد. سپس اقدامات انجام شده از سوی سازمان در سال جاری ارائه کرد و اظهار داشت: هم‌اکنون ۴ میلیون ۸۰۰ هزار نفر به صورت مستقیم تحت پوشش سازمان بهزیستی قرار دارند ضمن اینکه تعدادی نیز به صورت موردی از سازمان بهزیستی خدمات دریافت می‌کنند. وی تصریح کرد: با توجه به برنامه‌ریزی انجام شده از سوی سازمان، بسیاری از مشکلات پشت‌نوبتی‌ها تحت حمایت سازمان بهزیستی مرتفع شده است. ضمن اینکه هم‌اکنون نیز تعدادی از مددجویان پشت نوبت قرار دارند که در صورت تأمین اعتبار، این افراد نیز تحت حمایت قرار خواهند گرفت.

در ادامه این دیدار حجت‌الاسلام والمسلمین شهرستانی با قرائت روایتی از امام صادق (ع) از مسئولین خواست بیشتر به فکر مردم و رفع حوائج و مشکلات مردم باشند. ایشان با اشاره به وظیفه سازمان بهزیستی کشور در ارائه خدمات به نیازمندان و مددجویان اظهار داشت: کسانی که در این سازمان فعالیت می‌کنند در جایگاهی هستند که خداوند به آنها منت گذاشته است و باید قدر آن را دانست. وی تصریح کرد: مددکاران سازمان بهزیستی در جایگاهی هستند که هر قدمی را که برمی‌دارند موجب خوشحالی مددجویان و نیازمندان می‌شود و امید دارم در این راه موفق باشند.

دیگر در شهرهای مختلف تماس گرفته، گفتگو کنند و نوعی تعامل سازنده بین آنها به وجود آید.» محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین در ادامه گفت: «با تشکر از آقای جمالی که چند دهه در خدمت معلولین؛ به ویژه در خدمت نابینایان بوده است و از نیروهای قدیمی و شیخ معلولین و پیر قافله است. امید است ایشان بتوانند روابط و ارتباطات نهادها و تشکلهای معلولین را گسترش دهد و تعمیق بخشد. مشکل اساسی امروز معلولین تفرق و تفرقه است. دبیر مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم نهاد معلولین آقای موسوی هم می‌گفت، اساسی‌ترین مشکل تفرقه است و اینکه هر شخص و مؤسسه ساز خودش را می‌زند. پیشنهاد آقای موسوی در درمان این معضل، تأسیس شبکه روی اینترنت یا روی موبایل و ارتباط مستمر معلولین و گفتگوی مداوم آنها است. اما راه‌کارهای آقای جمالی یعنی سر زدن تشکلهای یکدیگر و نشستن دور هم و گعده گرفتن و با هم صحبت کردن، هم کارساز و مهم و مؤثر است.»

آقای یدالله قربعلی معلم بازنشسته، پژوهشگر و شاعر نابینا

روز دوشنبه ۱۸ خردادماه ۱۳۹۴ آقای یدالله قربعلی نابینای مطلق دبیر زبان انگلیسی در استخدام اداره

در تاریخ ۲۰ دی ماه ۱۳۹۳ هیاتی از سازمان بهزیستی کل کشور به سرپرستی معاون توانبخشی سازمان بهزیستی دکتر یحیی سخنگویی به همراه دکتر رضا سلیقه رئیس و حجت الاسلام اکرامی معاونت فرهنگی بهزیستی استان قم از دفتر فرهنگ معلولین بازدید کردند.

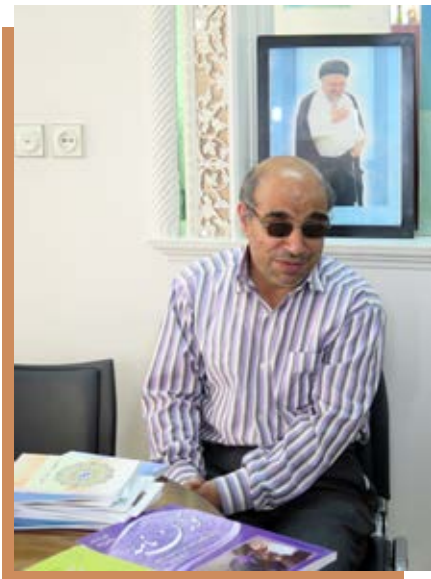
طی این بازدید و بررسی تألیفات و تولیدات دفتر، قرار شد جلسات بیشتری بین دو مرکز برقرار شود و با مشارکت همدیگر کتاب‌هایی در حوزه توانبخشی و فرهنگی ویژه معلولین منتشر شود.

انجمن نابینایان ایران

مدیران و برخی از اعضای فعال انجمن نابینایان ایران روز دوشنبه ۴ خرداد ۱۳۹۴ جهت دیدار و هم‌اندیشی به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. ساعت ۱۲ به محل دفتر رسیدند و پس از استراحت، نماز و نهار جلسه گفتگو و دیالوگ مدیران دو تشکل درباره مسائل و موضوعات حادث جامعه نابینایی آغاز شد.

جلسه هم‌اندیشی ساعت ۱۴ آغاز و تا ساعت ۱۶ ادامه داشت. نخست آقای علی اکبر جمالی رئیس کانون نابینایان ایران پس از معرفی خود گفت: «این کانون را یکی از تشکلهای بسیار قدیمی دانست که کوله باری از تجارب را با خود دارد. لازم است تشکلهای در خود نمانند و با رفت و آمد و گرم نگاه داشتن گفتگو تجارب را منتقل کرده و تعامل و همکاری‌ها را گسترش دهند. اینجانب و همکارانم تلاش کرده‌ایم، نابینایان را به شهرهای مختلف ببریم تا علاوه بر سیر و سیاحت و افزایش روحیه، با نهادها و تشکلهای

در زمینه شعر و ادب است. یعنی روشندلانی که شعر یا نظر یا اثر ادبی دارند، زندگی و آثار آنها جمع‌آوری و برای دفتر ارسال شود تا یک جلد در این زمینه منتشر کنیم. این کار را پذیرفت و قرار شد ایشان کار را شروع کند.

هیئت بنیاد شیعیان ترکیه در دفتر فرهنگ معلولین
آقایان یحیی کمال اوتار رئیس بنیاد شیعیان ترکیه (Türkiye Caferileri Vakfi) و علی‌رضا اوتار معاون بنیاد و حسن آپایدین دبیر کل این بنیاد روز سه شنبه ۱۹ خرداد ماه ۱۳۹۴ به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. این بنیاد تنها تشکیلات شیعی است که در ترکیه مجوز بنیاد یعنی عالی‌ترین رتبه در بین تشکلهای این کشور را دارد. نیز تنها تشکیلات شیعی است که مجوز راه‌اندازی واحدهای آموزشی، پژوهشی و خدماتی در همه سطوح را دارد و تحت پوشش بنیاد وقف ترکیه قرار دارد. یعنی این بنیاد می‌تواند برای کودکان شیعیان در دوره پیش‌دستانی تا جوانان شیعیان در دوره دانشگاهی واحد آموزشی برپا کند. نیز مجوز تأسیس پژوهشگاه، واحدهای تبلیغی را هم در اختیار دارد.

با تلاش‌های چند تن از شیعیان نخبه و فرهیخته این بنیاد شکل گرفته و توانسته دولتمردان ترکیه را قانع کند و مجوزهای حقوقی لازم را دریافت کند؛ خلاصه بستر لازم و فرصت مناسب برای شیعیان فراهم آورد تا در کشور ترکیه به راحتی در سطوح مختلف ارتقا پیدا کنند. این تجربه می‌تواند توسط شیعیان در دیگر کشورها هم اجرایی شود و به جای منازعات مهلک با دولت‌ها، با مصالحه و استفاده از امکانات عمومی و

آموزش و پرورش اصفهان با مسافرت به قم مهمان دفتر فرهنگ معلولین بود.

ایشان علاوه بر شغل معلمی، سال‌ها است در امور نابینایان فعال است و به عنوان کارشناس معلولین مشهور می‌باشد. دفتر در شرایط و در موارد خاص با ایشان رایزنی و مشاوره داشته است. از روز افتتاح مرکز همراه با هیئت اصفهان یعنی آقای سمیعی و دیگران تشریف آوردند و در مراسم افتتاح حضور داشت و تاکنون در همه شرایط پشتیبان این دفتر بوده است. زیرا این دفتر از خود عزیزان روشندل و سایر معلولین است و متعلق به آنان می‌باشد.

در چند زمینه با ایشان گفتگو شد. اولاً مروری بر آثار دفتر و بررسی قوت‌ها و ضعف‌ها داشتیم. ایشان پیشنهاد داشت برای نیاز روشندلان در زمینه قرآن، قرآن ترجمه یک جلدی همراه با شرح و توضیح مختصر است و لازم است چنین اثری گویا شود.

بحث دوم درباره شبکه موبایلی استانی روشندلان و دیگر معلولین بود. جامعه معلولین دچار افتراق و تشتت است و تفاهم لازم را ندارند لذا در شرایط حساس نمی‌توانند تصمیم‌سازی نمایند. مطلوب است معلولین هر استان شبکه‌ای در نرم افزارهای موجود در موبایل‌ها داشته باشند و با هم روزانه گفتگو نمایند. یک موضوع را به اشتراک بگذارند و درباره آنها اظهارنظر نمایند. این شبکه‌ها در ایجاد اتحاد و یکدلی و همدلی تأثیر بسیار خواهد داشت. قرار شد ایشان در این باره فکر کند و نظرش را اعلام کند. نظر ما این است که ایشان مدیر شبکه اصفهان باشد.

بحث سوم درباره جمع‌آوری اطلاعات نخبگان نابینا

پروتکل‌ها در حد بررسی است و پس از کارشناسی دقیق و اخذ مجوز به مرحله اجرا می‌رسد.

کانون ناشنویان ایران

هیأت مدیره کانون ناشنویان ایران آقایان فریدون خلیلی، رضا ذبیحی، فرج اله زنجانی و خانم‌ها شیدا شهیدی، مرضیه آقاخانی و مرجان میرشفیعی (رابط مترجم) روز پنجشنبه ۲۱ خرداد ماه ۱۳۹۴ به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. جلسه مدیریت دفتر با مدیریت کانون ساعت ۱۱ شروع و ظهر جهت نماز و نهار تعطیل و مجدداً ساعت ۱۴ آغاز و تا ساعت ۱۷ ادامه داشت. جلسه‌ای طولانی بود ولی هیچ یک احساس خستگی نکردند.

ابتدا درباره مشکلات ناشنویان بحث شد؛ جمعاً توافق داشتند که اصلی‌ترین مشکل ناشنویان ایران چند مطلب است:

- یکی وضعیت زبان اشاره در ایران و عدم اهتمام نهادهای آموزشی و مدیران دولتی به آن است. همه اتفاق نظر داشتند که زبان اشاره و لب‌خوانی و زبان نوشتاری سه روش برای ارتباط هر ناشنوا با دیگران است. ناشنوا حرف‌ها و نیت‌ها و خواسته‌های خود را از طریق علائم مضبوط دست و صورت و بدن یا با حرکت لب‌ها (لب‌خوانی) و یا با نوشتن و به رؤیت مخاطب رساندن (زبان نوشتاری) می‌تواند به دیگران منتقل کند. اما به تجربه ثابت شده، زبان اشاره از همه اینها بهتر و کارآمدتر است. از این‌رو در جهان از زبان اشاره استقبال خوبی شده است. اما ختم‌شده آموزش و پرورش در ایران پس از انقلاب اسلامی، اتکاء بر

دولتی به توسعه و رشد و ارتقای جامعه شیعه در همه زمینه‌ها کمک کند.

آقایان به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند و وقتی کارهای متنوع این دفتر را دیدند، اذعان نمودند که ما می‌توانیم زمین، ساختمان و همه نوع امکانات در اختیار این دفتر بگذاریم تا در ترکیه برای معلولین ترکیه، اقدامات فرهنگی و توان‌بخشی فرهنگی را اجرا نماید. اما مدیر دفتر آقای محمد نوری و معاون ایشان علی نوری این هیئت را قانع کردند که در صورت اجازه جناب آقای سید جواد شهرستانی، ما هرگونه خدمت و اقدامی را دریغ نمی‌نماییم. لذا قرار شد آقایان ملاقاتی با جناب آقای شهرستانی داشته باشند.

آقای علی نوری درباره قسمت‌های مختلف دفتر و تولیدات مرکز در عرصه کتاب بریل، کتاب گویا، کتاب الکترونیک، دائرةالمعارف‌ها، مجله، وب سایت، بانک‌های اطلاعاتی معلولین و غیره توضیح داد. سپس قسمت‌های مختلف را بازدید کردند.

در ادامه درباره پروتکل و سوژه‌هایی که بنیاد شیعیان ترکیه و دفتر فرهنگ معلولین می‌توانند مشترکاً انجام دهند بحث شد. آقای محمد نوری به آنان گفت اولویت با کارهای ریشه‌ای‌تر مثل جمع‌آوری اطلاعات درباره مؤسسات معلولین و نخبگان معلول در ترکیه است. اطلاعات مؤسسات را می‌توانید جمع‌آوری کنید و در قالب یک کتاب منتشر نمایید. این کتاب مرجع در دنیا مأخذ بسیاری از تحقیقات خواهد شد. نیز می‌توانیم یک کتاب به زبان انگلیسی درباره مراکز معلولین ترکیه و ایران منتشر کنیم یا بانک مشترک معلولین و مراکز برای دو کشور تأسیس نماییم. پروتکل دیگر برپایی نمایش قرآن بریل و قرآن صوتی در محوطه بنیاد در ترکیه است. آقای اوتار گفت برای ماه محرم می‌توانیم نمایشگاه عکس معلولیت و معنویت را برپا کنیم. پروتکل دیگر ایجاد یک مرکز آموزشی قرآن در بنیاد و جذب دانشجوی معلول از همه جهان و برگزاری دوره‌های آموزشی برای آنها و اعطای مدرک به آنها است.

پروتکل دیگر برپایی همایش‌ها و نشست‌های سودمند برای معلولین است. همایش بررسی وضعیت خط بریل و قرآن در جهان یک ضرورت جدی است. همه این

کانون ناشنویان قم

نشستی صمیمی در محل دفتر فرهنگ معلولین با هیأت مدیره کانون ناشنویان قم به همراه اعضای فعال و نخبگان ناشنوا و کم شنوا استان قم ۲۷ خرداد ۱۳۹۳ برگزار شد. برخی از مشکلات این افراد بیان شد. عمده مشکل این افراد در زمینه اشتغال می‌باشد. افراد توانمندی در این کانون هستند که با داشتن توانایی‌هایی مانند داستان نویسی، عکاسی، خیاطی و کامپیوتر باز هم بیکار بوده و افراد به آنها اعتماد نمی‌کنند. درخواست این افراد بر این بود که بتوانند خود کارافرینی کرده و با توجه به مهارت‌هایی که دارند درآمدزایی کنند. مشکل دیگری که رابط اعضای کانون بیان کرد این بود که در زمینه یادگیری احکام و مسائل دینی بسیار ضعیف هستند. و این یکی از مشکلات جدی افراد ناشنوا می‌باشد که نمی‌توانند به راحتی مسائل مبتلای به خود را آموزش ببینند.

دکتر موسی الرضا امین زارعی، پژوهشگر و استاد نمونه

ایشان مدرک دکتری فلسفه علم از بخش شرق شناسی دانشگاه مسکو دارد، همچنین موسس جامعه معلولین سامان سبزواری و رییس انجمن تشکلهای معلولین

لب‌خوانی است. از این‌رو ناشنویان ایران نمی‌توانند با دیگر ناشنویان در دیگر کشورها ارتباط مطلوبی برقرار نمایند.

اما راه‌کار برون رفت از این مشکل چیست؟ صحبت با مسئولین و مدیران نظام جمهوری اسلامی تأثیرات مطلوبی می‌تواند داشته باشد. نیز صحبت با مردم و نخبگان جامعه هم مؤثر است. همچنین در نشریه‌های ناشنوایی و وب سایت‌ها دائم باید از ضرورت زبان اشاره و اهمیت آن گفت و نوشت.

- مبحث دوم که بحث و بررسی شد، جایگاه و موقعیت ناشنویان در قانون است. بیان شد که در قانون ۶۳ ماده‌ای که ۱۷ خردادماه توسط هیئت دولت تصویب و لایحه آن به مجلس ارسال شد، بندهای کمتری به ناشنویان اختصاص یافته است.

- در مجمع هم اندیشی که به منظور هم اندیشی NGO های معلولین تأسیس شده نقش ناشنویان ضعیف بوده است؛ مثلاً در اجلاس قزوین (۵ و ۶ خرداد ماه قزوین) از ۶۵ متشکل فقط یک نفر (دکتر محمودی) به عنوان ناشنوا شرکت داشت. قرار شد رئیس کانون ناشنویان ایران نامه‌ای به دبیر مجمع آقای موسوی بنویسد و درخواست کند نماینده این کانون در جلسات هم اندیشی حضور داشته باشند.

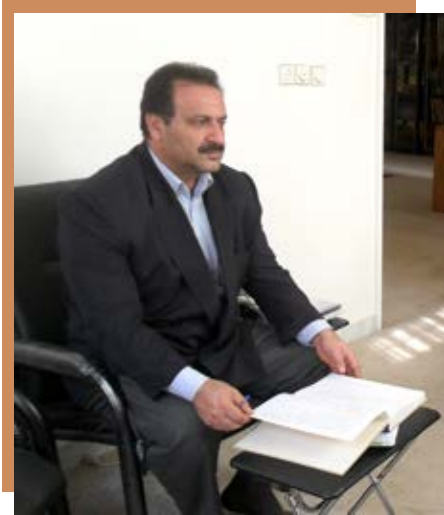
ساعت ۱۴ جلسه میزگرد جهت بررسی گذشته، حال و آینده زبان اشاره آغاز شد و آقای محمد نوری پنج سؤال را مطرح کرد و درباره وضعیت زبان اشاره در حال حاضر، مشکلات و کمبودها، وضع آموزشی، وضع رابطین و علل و عوامل ضعف‌ها و قوت‌ها سؤال شد؟ و افراد هم به فرا خور تجارب و دانش خود پاسخ‌هایی ابراز فرمودند.

چهار پرسش دیگر درباره زبان اشاره مطرح شد و میزگرد در ساعت ۱۷ به پایان رسید. مطالب بیان شده در این میزگرد در شماره بعدی مجله توان‌نامه منتشر می‌شود.

امید است جامعه ناشنویان با تلاش و همت اعضای خود توسعه و ارتقا یافته و بتواند رسالت و تعهدات اجتماعی خود را به خوبی ایفا نماید.

محمد نوری رضوی و عضو هیئت امناء جامعه معلولین ایران می‌باشد. وی شهروند طلایی و معلول نمونه کشور در سال‌های ۸۶ و ۸۷ از طرف شهرداری تهران و بهزیستی کل کشور و نامزد دریافت نشان دولتی و نامزد نخبگان کشور سال ۱۳۹۰ است.

با جناب امین زارعین به تفصیل درباره تجارب و دستاوردهای ایشان در زمینه مدیریت جامعه معلولین گفتگو شد و قرار شد یک جلسه همفکری سالانه باهم داشته باشیم.

آقای نظام دودل، مسئول انجمن وزنه برداری فدراسیون ورزش‌های نابینایان و کم بینایان در اردیبهشت ۱۳۹۲ آقای دودل از دفتر فرهنگ معلولین بازدید نمود و درباره فعالیت‌های انجمن وزنه برداری قدرتی (پاورلیفتینگ) فدراسیون ورزش‌های نابینایان و کم بینایان جمهوری اسلامی ایران توضیح دادند. همچنین قرار شد دفتر فرهنگ معلولین به فدراسیون در مسابقات پرس سینه قهرمانی نابینایان کشور مساعدت‌هایی داشته باشد.

حجت الاسلام عبدالعلی حسینی، استاد و پژوهشگر نابینا

روز ۱۸ آذرماه ۱۳۹۲ ساعت ۱۱ تا ۱۲ دفتر فرهنگ معلولان به قدوم مهمان گرامی آقای سید عبدالعلی حسینی گرم و منور گردید. ایشان از نابینایان فعال و کوشا و در راه ترویج فرهنگ اسلامی در جوامع معلولان بسیار تلاش کرده است.

بعضی از مدیران دفتر جهت سلام و احوالپرسی خدمت ایشان رسیدند و بحث به آثار دفتر کشیده شد و درباره قوت‌ها و ضعف‌های آثار بحث شد. ایشان کارهای دفتر را کارگشا و مؤثر برای رشدندان دانستند و آقای سید جواد شهرستانی را به عنوان شخصی که این دفتر را تأسیس و این آثار را بنیان نهاده ستودند و او را از افرادی نادر و ذی قیمت در طول تاریخ دانستند. آقای

دکتر حبیب الله عظیمی، معاون سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
در خرداد ماه ۱۳۹۲ جناب عظیمی که دکترای فقه

دوم اینکه جلسات توجیهی باشد و پیش کسوت‌ها تجارب خود را منتقل کنند. سوم پیشنهاد شد، متونی تهیه و تدوین شود تا مبلغین با مطالعه آنها، آماده برای اجرای مراسم شوند.

حجت الاسلام جوهر خلیفه تولیت آستانه میثم تمار و مشاور نخست وزیر عراق

حجت الاسلام خلیفه الجوهر به تاریخ ۲۴ دی ماه ۱۳۹۴ به هنگام مسافرت به ایران و قم، بازدید از دفتر فرهنگ معلولین داشتند. ایشان علاوه بر مشاور نخست وزیر، فرمانده لشکر مردمی و متولی بقعه میثم تمار در منطقه کوفه و مدیر یک مؤسسه برای ایتم است.

با افزایش منازعات در عراق و افزایش جمعیت معلولین لازم است به نابینایان، ناشنوایان، و معلولین ذهنی و حرکتی رسیدگی عاجل شود. امید است نیکوکاران و نخبگان عراق به ضرورت این مسئله واقف باشند.

پس از بازدید از بخش‌های دفتر فرهنگ معلولین، با ایشان گفت‌وگویی داشتیم که متن آن بر روی وب سایت مرکز آمده است.

و حقوق اسلامی از دانشگاه فردوسی مشهد دارند و معاون سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بودند از دفتر فرهنگ معلولین بازدید نمودند.

ایشان عضو هیأت علمی کتابخانه ملی از سال ۱۳۷۰ و دارای رتبه استادیاری از سال ۱۳۸۱ هستند. در این بازدید درباره طرح‌های سامان‌دهی تولید، انتشار و بایگانی کتاب گویا و کتاب بریل مفصل بحث شد.

حجت الاسلام والمسلمین باقریان مبلغ و روحانی ناپینا

سه شنبه ۳ مرداد ۱۳۹۴ جناب حجت الاسلام لطفعلی باقریان به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. ایشان ناپینای مطلق و موفق در تبلیغ و کلاس‌داری و اجرای جلسات سرگرمی علمی برای نوجوانان است. با ایشان به تفصیل درباره تجارب و دستاوردهای ایشان در زمینه تبلیغ دین برای معلولین گفتگو شد. نظریات خوبی دارند.

این ضرب‌المثل معروف ایرانی را یادآور شد که همیشه کوزه‌گر از کنداله می‌نوشد. روشندان و دیگر عزیزانی که معلولیت دارند و در عرصه تبلیغ موفق بوده‌اند، اهتمامی برای اجرای جلسه برای خود معلولین نداشته‌اند، برای دیگر اقشار برنامه اجرا می‌کنند ولی برای ناشنوایان، نابینایان، معلولین حرکتی که بسیار نیاز به جلسات توجیهی و تبلیغی دارند، برنامه ندارند. از نظر ایشان لازم است دفتر فرهنگ معلولین کمک کند تا اولاً تعدادی از مبلغین معلول تجهیز و توجیه شوند و به جاهایی که درخواست دارند اعزام شوند. چند بار ناشنوایان درخواست نموده‌اند ولی کسی را نداشته‌ایم تا بفرستیم.

مدیر اطلاع‌رسانی مؤسسه نیکوکاری رعد غرب، روز چهارشنبه ۶ اسفند ۹۴ برای ملاقات حاج آقا سید جواد شهرستانی و بازدید از دفتر فرهنگ معلولین به قم تشریف آوردند. ساعت ۱۰ صبح خدمت حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده تام الاختیار آیت الله العظمی سید علی سیستانی رسیدیم. ایشان درباره اهمیت کار برای معلولین فرمودند: «وظیفه ما است تا برای این قشر فعالیت کنیم و امکانات و نیازمندی‌های آنان را تأمین کنیم. البته در حدی که می‌توانیم و ممکن است».

دکتر علی‌محمدی هم پیام وزیر را متقل و از ایشان و آیت الله العظمی سیستانی تشکر کرد و ورود دفتر معظم‌له به امور معلولین و خدمات رسانی به این قشر را بسیار مؤثر دانست و گفت: «دفتر فرهنگ معلولین وابسته به حضرتعالی دارای ابتکارات و محصولات جدید و مفید است و به نمایندگی از همه مسئولین مرتبط با جامعه معلولان، بابت همه این آثار و برکات از شما و شخص آیت الله تشکر ویژه می‌نمایم».

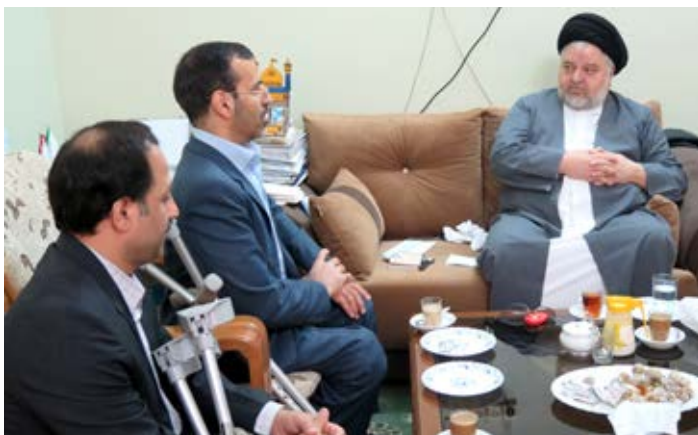
پس از ملاقات، از موزه هنرهای معلولان که توسط دفتر

هیئت مدیره مؤسسه نابینایان ابابصیر اصفهان روز چهارشنبه ۲۸ بهمن ۱۳۹۴ آقای مهندس حسین بصیری مدیر عامل به همراه آقایان ابراهیمی و اعظم پور ساعت ۱۵ به دفتر فرهنگ معلولین تشریف آوردند. درباره فعالیت‌های کنونی و همکاری در پروژه‌های فرهنگی آینده بحث شد. همچنین از کتاب «تاریخچه مؤسسه آموزشی ابابصیر (ویژه نابینایان، تأسیس ۱۳۴۸)» که طی یکسال تحقیق و گردآوری اسناد و مدارک توسط آقای محمد نوری و دفتر فرهنگ معلولین تألیف و نهایی شده است، رونمایی شد و قرار شد به زودی متن کتاب برای علاقمندان و پژوهشگران رایگان بر روی وب سایت منتشر شود.

در پایان جلسه آقای بصیری تندیس ابابصیر راه به منظور تقدیر از نیم دهه پژوهش و تألیف در حوزه نابینایان به دفتر فرهنگ معلولین اهداء نمود.

دکتر محمود علی‌محمدی مشاور وزیر و محمدرضا دشتی مدیر اطلاع‌رسانی مجتمع رعد
آقای دکتر محمود علی‌محمدی مشاور وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی به همراه آقای محمدرضا دشتی

فرهنگ معلولین و با حمایت حجت الاسلام سیدجواد شهرستانی گردآوری شده است بازدید انجام شد.

آقایان محمدرضا هادی پور و حجت الله یوسفی از مدیران کانون معلولین توانا

یکشنبه ۱۶ اسفند ماه ۱۳۹۴ در خدمت آقایان محمد رضا هادی پور و حجت اله یوسفی از مدیران ارشد کانون توانای قزوین بودیم. ساعت ۱۱ قبل ظهر تشریف آوردند. پیش از آن ملاقاتی با حجت الاسلام سید جواد شهرستانی نماینده تام الاختیار آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی و بازدید از موزه اختصاصی ایشان داشتند. هر دو شیفته و مجذوب اخلاق و شخصیت آقای شهرستانی شده بودند؛ نیز از موزه کالاهای اهدایی به ایشان تعریف می کردند و آن را نشانگر کارایی و جذابیت جهانی اولاً مرجعیت عظمای نجف اشرف آیت الله سیستانی و ثانیاً خود آقای شهرستانی می دانستند.

نیم ساعت به مباحث عمومی در حوزه معلولین پرداختیم، سپس نماز و نهار و بعد از آن یک نشست جهت تبادل آراء و هم افزایی داشتیم.

قسمت اول بیشتر به معرفی آثار دفتر فرهنگ معلولین گذشت، پروژه های ملی که در این دفتر آغاز شده و بدون ایجاد حاشیه در حال پیشرفت است توضیح داده شد. از جمله درباره سه پروژه تبادل نظر شد و مدیریت دفتر در صدد بود نقدها و نظریات کانون توانا را بشنود. آقایان هادی پور و یوسفی در هر سه زمینه حرف ها و راه کارهای خوبی داشتند. این سه پروژه عبارت اند از:

- بانک جامع اطلاعات معلولان

- گسترش سامانه شبکه مجازی و موبایلی

- فرهنگ سازی از طریق کتاب

هر چند پروتکل همکاری نداشتیم ولی قرار شد:

۱- اطلاعات منطقه قزوین از طریق کانون به بانک منتقل گردد و پس از تکمیل نسخه های از بانک در اختیار کانون قرار گیرد.

۲- در زمینه سامانه شبکه مجازی و موبایلی، پیرامون کتابی که در دفتر منتشر شده بحث شد و به این جمع بندی رسیدیم که در این زمینه به فناوری جدید و چارچوب دار رسیده ایم و نیاز است گام بعدی را برداریم و یک نشست یک روزه با حضور مدیران شبکه های موبایلی در سراسر ایران برپا کنیم و با تشکیل دبیرخانه، هماهنگی و ثبت اطلاعات بین همه شبکه های مجازی ویژه معلولین ایجاد شود.

۳- در مورد فرهنگ سازی از طریق کتاب، هر دو طرف بر ضرورت افزایش تولید کتاب اصرار داشتند و گفته شد بدون کتاب، اندیشه و رونق فکری، ابداع و ابتکار و خلاصه هر نوع پیشرفتی میسر و ممکن نیست. زیرا کتاب زیربنا و زیرساخت فرهنگ است و باید کاری کنیم که تولید کتاب معلولیتی در ایران افزایش یابد. آقای یوسفی بر کتب انگیزشی اصرار داشت، کتبی که محرکزا و حرکت آفرین و سازنده باشد.

قرار شد: اولاً برای تسریع در برخی کتب، با هم همکاری داشته باشیم؛ دوم اینکه سایر مراکز معلولین مثل مرکز آقای برجیان که تولید کتاب دارند یک روز جمع شوند و به بررسی راه کارهای افزایش تولید بپردازیم.

همچنین قرار شد تألیف کتاب تجربیات اشتغال معلولین را زودتر اجرایی کنیم. برای این منظور قرار شد جلسه ای بعد از عید نوروز داشته باشیم.

پس از نماز و نهار جلسه دوم برگزار شد و تا ساعت ۱۵ ادامه داشت. در این جلسه چند موضوع مهم بحث شد:

۱- دفتر قبلاً کتابچه های درباره کانون توانا منتشر کرده بود. از آقایان خواستیم روایت خودشان از آغاز شکل گیری و تحولات بعدی تا الآن را بفرمایند، حدود یک ساعت کاشت نهال کانون و رسیدگی و بارور شدن آن گزارش شد. این روایت پیاده می شود و همراه با اسناد جدید کتاب کانون توانا بازنویسی و منتشر می شود.

۲- کانون یک سال اخیر کار در زمینه کتاب گوینا را

حاج مصطفی جعفر رئیس جماعت خوجه در لندن و حاج نادر جعفر مدیر مؤسسه دارالزهرا(س) قم یکشنبه ۸ فروردین ۱۳۹۵ آقای حاج مصطفی جعفر مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند و ساعت ۵ تا ۶ بعدازظهر در خدمت ایشان بودیم. نخست آقای محمد نوری پیرامون فعالیت‌های این دفتر توضیحاتی داد و بر اهمیت جامعه معلولان تأکید کرد.

سپس آقای مصطفی جعفر معلولین شیعه را به دلیل کثرت و آمار زیاد در ایران، عراق و افغانستان و نیز نرخ افزایش این جمعیت مهم و قابل توجه دانست و از جناب آقای سید جواد شهرستانی و حضرت آیت الله العظمی سیستانی جهت تأکید بر امور معلولین و کار در این زمینه تشکر کرد. هم اکنون آمار معلولین عراق ۲۵ تا ۳۰ درصد، معلولین ایران ۱۰ تا ۱۵ درصد و معلولین افغانستان هم قابل توجه است و نرخ رشد معلولیت در کشورهای شیعی بسیار زیاد است. از این رو لازم است راه کارهای علمی و کارشناسانه جهت پیشگیری و جلوگیری از معلولیت عملی و اجرایی گردد.

مدیریت دفتر و نیز مهمانان هر دو توافق داشتند که معلولیت و معلولین مهم‌ترین مسئله اجتماعی جهان شیعه است و با پیشرفت معلولیت در چند دهه آینده بسیاری از جمعیت شیعه دارای نقصان جسمانی خواهند شد.

آقای مصطفی جعفر در مورد همکاری همه مراکز ایران و عراق و مراکزی که در اروپا هست تأکید کرد و جهت تبادل نظر و هم‌افزایی قرار شد نشست‌هایی داشته باشیم. موضوع دیگر گفت‌وگو درباره بانک جهانی اطلاعات معلولان بود. در مورد ضرورت راه‌اندازی این بانک و

شروع کرده و قرار شد خانم ضیایی فر مدیر کتاب گویا و آقای محمدیاری مسئول فنی کتاب گویا در دفتر با مدیریت کتاب گویا در کانون توانا قزوین لینک شوند و به تبادل تجارب بپردازند.

۳- قرار شد مجله‌هایی که کانون از ابتدا منتشر کرده امانت در اختیار دفتر قرار گیرد و یک کتاب به نام گزارمان کار شود. همچنین اسناد و مدارک به صورت امانت داده شود و در کتاب کانون بیاوریم. منظور همه اسناد و مدارک مرتبط به شکل‌گیری و رشد کانون است.

۴- برای کتاب کانون یک مصاحبه با آقای سید محمد موسوی و یک مصاحبه با آقای محمد رضا هادی‌پور لازم است و قرار شد هماهنگی انجام شود.

آقای محمدقاسم شایسته‌نیا و همراهان از مؤسسه توانگران کارآفرین نور شیراز

آقای محمدقاسم شایسته‌نیا، خانم لیلیا غزنوی و خانم رفیعی از مسئولین بنیاد توانگران کارآفرین نور شیراز، روز پنجشنبه ۱۹ اسفند ۹۴ ساعت ۹ تا ۱۳ مهمان این دفتر بودند. ابتدا نشست جهت هم‌افزایی و تبادل تجارب مدیران دو مرکز برگزار شد سپس نماز و نهار.

در این نشست نخست درباره خطمشی مؤسسه توانگران کارآفرین نور و فعالیت‌های این مؤسسه و نیز آسیب‌شناسی آنجا بحث و گفت‌وگو شد. سپس به منظور انتشار گزارش در مجله سپیدنامه وصال که توسط بنیاد توانگران چاپ میشود، آقای محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین گزارش مبسوطی از فعالیت‌ها اعم از کتاب صوتی، کتاب بریل، کتب گویا، کتب مرجع، بانک اطلاعات، وب سایت، مجله توان‌نامه و دیگر فعالیت‌ها عرضه کرد.

بهزیستی علی القاعده باید بر این حوزه نظارت داشته باشند، ولی هیچ اقدامی تاکنون نشده است. با اینکه حدود پنجاه ناشر بریل در ایران هست ولی کارهای آنها تحت نظارت و ضابطه‌مند نیست. همچنین کتاب گویا و نشریاتی که مراکز معلولین منتشر می‌کنند.

نیز جهت تشویق اشخاصی که در این زمینه‌ها برای توسعه فرهنگی جامعه معلولین تلاش می‌کنند، اقداماتی مثل مراسم کتاب سال معلولان وجود ندارد. آقای دکتر جوادی قول دادند در هماهنگی با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای ارتقاء این امور تلاش کنند.

آقای علی اکبر صفری پژوهشگر و نویسنده

آقای علی اکبر صفری پژوهشگر، نویسنده و کتابشناس مشهور صبح امروز ۶ تیرماه ۱۳۹۵ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بود. ایشان عضو علمی مؤسسه شیعه شناسی است و تاکنون ده‌ها مقاله و کتاب در زمینه شخصیت شناسی، کتب اسلامی و موضوعات مفاهیم اسلامی منتشر کرده است.

با توجه به اینکه فرزند پسر چهارده ساله‌ای دارد که به بیماری اوتیسم دچار است و جزء معلولین اوتیسمی است در این زمینه پیشنهادات و نکات سودمندی داشت.

۱- بیمارستان روانی برای کودکان و نوجوانان بخش ویژه ندارد. لذا وقتی اوتیسم شدید می‌شود. مجبور هستیم او را به تهران ببریم و بستری کنیم و واقعاً هزینه‌ها والدین چند برابر می‌شود. با اینکه استان قم نیاز مبرم و جدی به بخش کودک و نوجوان در بیمارستان روانی دارد. ۲- برای والدین و خود معلولان

لرزم همکاری مشترک هر دو طرف تأکید کردند و مطالبی بیان شد.

در پایان آقای نوری از حاج نادر جعفر رئیس مؤسسه دارالزهرا(س) در قم و حاج مصطفی جعفر رئیس جماعت خوجه در لندن و آقای حیدری تشکر کرد.

حاج مهدی منصوری مداح و نابینا

روز چهارشنبه ۱۵ اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ مداح اهل بیت حاج مهدی منصوری همراه آقای محمد حسن وجدانی نژاد مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند. آقای منصوری اولین شاگرد مدرسه ویژه نابینایان ابابصیر اصفهان بوده و تا دیپلم در همین مدرسه تحصیل کرده است.

ایشان با اینکه از روشندان هستند در ترویج فرهنگ اهل بیت(ع) و تذکار مصائب این خاندان بسیار کوشا هستند. آقای منصوری از ساعت ده صبح به دفتر آمدند و پس از صحبت‌های معمولی مصاحبه‌ای درباره سیر تحولات زندگی‌شان تاکنون انجام شد و به علل و عوامل موفقیت ایشان پرداختیم.

دکتر محسن جوادی دبیر علمی جایزه جهانی کتاب سال

روز پنجشنبه ۲۷ خرداد ۱۳۹۵ ساعت ۱۲ تا ۱۳ پذیرای دکتر محسن جوادی "دبیر علمی جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران" در دفتر فرهنگ معلولین بودیم. پس از اینکه آقای محمد نوری درباره فعالیت‌ها و اقدامات این مرکز گزارش داد، درباره ضرورت اهتمام به محصولات و آثار معلولیتی بحث شد. متأسفانه کتاب بریل، کتاب گویا و دیگر آثار معلولین در ایران متصدی ندارد. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یا سازمان

دکتر آیت پیمان مدیر مسئول دبیرخانه شورای دین پژوهان کشور

شنبه ۲ مرداد ۱۳۹۵ در خدمت آقای دکتر آیت پیمان مدیر مسئول دبیرخانه شورای دین پژوهان کشور و رئیس مجمع جهانی شیعه شناسی و حجت الاسلام انصاریان بودیم.

آقای پیمان: این دفتر کارهای بزرگی انجام داده است. هر چند شاید به آن معنا معرفی نشده باشد یا جامعه از آن کمتر بهره‌برداری نموده است. اما صوتی کردن ۵-۶ هزار ساعت متون معارفی و علوم انسانی جمهوری اسلامی ایران کار بسیار ارزشمندی است. و تبدیل آن‌ها به بریل فوق ارزش محسوب می‌شود. مرکز ما منابع زیادی دارد، آنها را می‌فرستیم، شما ۱۰ تا ۲۰ اثر خوب را انتخاب کنید و کار کنید. ضمن اینکه آثار خوب دیگری نیز می‌باشد ولی آنها به دلیل مشکل مالی چاپ نشده است، آنها هم قابل استفاده‌اند.

ما حاج آقا انصاریان و خیلی افراد دیگر را متقاعد کردیم که اجازه دهند متونشان را روی سایت قرار دهیم. مثلاً مهم‌ترین اثر ایشان قبل از اینکه چاپ بشود در سایت گذاشته شد. یا تفسیر حکیم وی هنوز چاپ نشده که متن کامل حدود ۶-۵ سال است که در سایت قرار داده شده است. اینها همه در سایت ایشان است که یک سایت عالی است و مقام اول را به خاطر اینکه تقریباً چیزی حدود ۱۰۰ گیگ مطلب مهم و خوب دارد کسب نموده است. متأسفانه تا این حُصّت و بخل از این مراکز و مؤسسات و دفاتر برداشته نشود شیعه قدم جلو نمی‌گذارد.

آقای انصاریان: شما اگر بتوانید یک مولتی مدیا یا

اوتیسمی، مراکز مشاوره خبره و مجرب وجود ندارد. مشاورانی که هستند جوان و کم تجربه‌اند و بیش از خودمان چیزی نمی‌دانند.

۳- رسیدگی سازمان‌های دولتی در این زمینه ضعیف است و اساساً هیچ نوع رسیدگی به خانواده‌ها وجود ندارد.

اما درباره مسائل فرهنگی بحث شد که:

اساسی‌ترین کار برای معلولان و خانواده آنها و کل جامعه فرهنگ‌سازی است. جامعه ما شناخت درستی از معلولین ندارند. به ویژه در زمینه فضیلت رسیدگی به معلولین و اخلاق توجه و اهتمام به این قشر در احادیث قرآن و متون دینی ما حرف و نکته بسیار است. اما تاکنون هیچ روحانی واعظی را ندیده‌ام که این مسائل را برای مردم بازگو کند و مردم را توجیه کند. از این‌رو مردم اطلاعات کاملی ندارند و گاه تفکرات غلط موجب اقدامات و کارهای بسیار نامطلوب شده است.

قرار شد خود آقای صفری درباره این موضوع مقاله و بعد کتابی آماده و تدوین کند و توسط دفتر فرهنگ معلولین منتشر گردد.

خاطره‌ای که ایشان از زمان تحصیل در مدرسه ابابصیر اصفهان تعریف کردند: «یادم هست کلاس چهارم ابتدایی بودم. با یکی از بچه‌هایی که اهل میبد یزد (آقای فلاح که ایشان هم حافظ کل هستند) ما داشتیم گلاب بازی می‌کردیم. شب بود، بعد ایشان، توپ رو زدند. توپ‌های گلاب نابینایان معمولاً زنگوله‌دار هستند که فرد نابینا زمانی که دنبال توپ می‌رود، متوجه می‌شود که توپ به کدام طرف می‌رود. توپ گل شد. من رفتم توپ را بیاورم حواسم نبود. سرم خورد به شوفاژ، اول متوجه خونریزی نشدم بعد دیدم که سرم یک مقداری خیس می‌شود. گفتم شوفاژ حتماً نشتی داشته. یک دفعه دیدم کم کم وسط سرم داغ می‌شود. یک مقداری خون اومد. در واقع شب بردن پانسمان کردند.»

آقای قوام لو از مؤسسه بصیر مشهد

مؤسسه بیان راسخون بصیر واقع در شهر مشهد مقدس است و چند ماهی از تأسیس آن می‌گذرد. مدیر آن آقای قوام لو دوشنبه ۱۲ مهرماه ۱۳۹۵ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند.

ایشان در معرفی مرکزشان فرمودند: «این مرکز از بهار ۱۳۹۵ به طور رسمی فعالیت خود را آغاز کرده است. گستره کار این مؤسسه پیرامون فعالیت‌های قرآنی

مستندی در معرفی دفتر فرهنگ معلولین و افرادی که در این مجموعه فعالیت می‌کنند تهیه و تنظیم نمایید و در سایت آپارات قرار دهید فکر می‌کنم این به معرفی و شناخت این مرکز به جامعه کمک شایانی بکند. حیف است که کارهای تولید شده مذهبی این مؤسسه همین‌جوری باقی بماند و در سطح کشور مطرح نگردد. اگر یک مولتی مدیا ۱۰-۱۵ دقیقه‌ای تولید شود بسیار مؤثر و کارآمد خواهد بود، زیرا امروزه تأثیرگذاری کلیپ‌های تصویری بیشتر است. همچنین در مورد روش رونق بخشیدن به پژوهش‌های معلولان بحث شد و قرار شد همکاری‌های متقابلی در جهت ارتقای سطح فرهنگی جامعه معلولان انجام شود.

آقای عباس چراغی روشندل حافظ کل قرآن

حافظ کل قرآن، نابینای مطلق آقای عباس چراغی ۲۹ شهریور ۱۳۹۵ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بود. ایشان از بدو تأسیس این دفتر همواره همکاری‌هایی داشته و در برخی موارد مشاوره‌های راهبردی سودمندی ارائه کرده است.

عباس چراغی در روستای سرخده از توابع شهرستان قم در شهریور ۱۳۵۱ متولد شد. در مدرسه شهید محبی در تهران تحصیل کرد و دیپلم علوم انسانی دریافت نمود. بعداً در سال ۱۳۶۲ ابابصیر اصفهان رفت و تا سال ۱۳۶۵ در ابابصیر تحصیل کرده است.

او از نوجوانی به دلیل علاقه به قرآن رو آورده و در رشته‌های قرائت و حفظ فعالیت نموده است. هر سال در چند مسابقه شرکت نموده و صاحب رتبه‌های متعدد کشوری می‌باشد.

بوده و هم اکنون مرتبط با افراد نابینا و کم‌بینا فعالیت داشته است. در این مدت کوتاه بیشتر در زمینه حفظ قرآن و تفسیر قرآن آموزشی را تربیت کرده است. در نظر دارد تا فعالیتهای خود را گسترده‌تر کرده و در زمینه قرائت، و مفاهیم قرآنی فعالیت نماید. عمده کلاس‌های این مؤسسه به صورت حضوری برگزار می‌گردد. تلاش بر این

بوده است تا بیشتر کودکان و نوجوانان را آموزش دهد تا در آینده به عنوان سرمایه‌های قرآنی از آنها استفاده کرد. مجوز این مؤسسه از سازمان تبلیغات اسلامی است و توسط خیرین تأمین می‌شود. مکان مؤسسه در مشهد، خیابان صاحب الزمان، بیت الجواد (حسینیه حاج آقا نمازی‌زاده) می‌باشد. این دفتر درصدد تعامل با دیگر مؤسسات فعال در امور نابینایان و کم‌بینایان بوده تا بتواند با استفاده از آثار علمی - پژوهشی این مراکز قرآن آموزان خود را علاوه بر قرآن با جنبه‌های دیگر نیز آشنا سازد.»

محمد نوری مدیر دفتر فرهنگ معلولین گزارشی از کارهای این مرکز تقدیم کرد. آنگاه روی زمینه‌های مشترک همکاری در آینده بحث و گفت‌وگو شد و قرار شد: ۱- مؤسسه بصیر در وب سایت دفتر و مجله توان نامه معرفی شود. ۲- در زمینه آموزش‌های قرآنی، متونی که در این دفتر تدوین شده در اختیار مؤسسه بصیر گذاشته شود. ۳- آقای قوام لو معلولان قرآنی مشهد و خراسان را شناسایی و مشخصات آنها را برای دفتر فرهنگ معلولین بفرستند.

آیت الله سید منذر حکیم و احمد محمد حاطوم از لبنان

پنجشنبه ۲۹ مهرماه ۱۳۹۵ آیت الله سید منذر حکیم مدرس و محقق حوزه و دانشگاه، مهندس احمد محمد

حاطوم شهردار منطقه ضاحیه و رئیس شهرداری حاره‌حریک از لبنان و آقایان عارفیان و نصیری مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند.

ابتدا محمد نوری درباره کارها و خطمشی دفتر فرهنگ معلولین توضیحاتی داد و سپس آیت الله حکیم مطالبی درباره ضرورت خدمت برای معلولین نکاتی فرمودند.

سپس آقای احمد محمد حاطوم به مشکلات معلولین در لبنان اشاره کرد و گفت معلولین لبنان مشکلات زیادی دارند. ما در لبنان معلول زیاد داریم که بسیاری از آنها بر اثر جنگ دچار آسیب شدند. آنها افراد موفق هستند به خصوص در زمینه کامپیوتر و موسیقی پیشرفت فوق‌العاده‌ای دارند. اما ما باید از فکر آنها استفاده کنیم زیرا در بین آنها افراد متفکر کم نیستند. در لبنان چندین سال است که برای این قشر قوانینی وضع شده اما این قوانین مشکلات زیادی دارد که باید با همکاری سازمانها و NGOهایی مثل یونسکو و دفتر فرهنگ معلولین مرتفع گردد. لذا بر ما واجب است تمام تلاشمان را برای رفع مشکلات و انطباق معلولین با جامعه بنماییم. دفتر فرهنگ معلولین هم برای ما و هم برای جامعه معلولین یک الگوی خوب محسوب می‌شود زیرا اقدامات خوبی صورت داده است. ما هم سعی می‌کنیم ارتباطاتمان را با این مرکز توسعه دهیم تا بتوانیم گامی برای پیشرفت معلولین برداریم و دین خود را به این قشر ادا نماییم.

پذیرش دعوت‌ها

تقریباً هر هفته یکی از شخصیت‌ها یا مراکز یا ادارات از مدیریت دفتر فرهنگ معلولین دعوت می‌کنند. تا جایی که مقدور بوده به الطاف دعوت‌کنندگان پاسخ گفته و خدمتشان رسیده‌ایم. گزارش اهم این بازدیدها تقدیم می‌گردد.

از کانون ناشنویان ایران

روز دوشنبه شهریورماه ۱۳۹۳ در شهرک غرب (قدس) تهران خدمت هیئت مدیره جدید کانون ناشنویان ایران رسیدیم. این کانون در سال ۱۳۳۹ تأسیس شده که به عنوان مؤسسه قدیمی متعلق به نسل دوم مراکز مردم نهاد ناشنویان است. نسل اول در دوره باغچه‌بان تأسیس شد و نسل دوم عمدتاً شاگردان با واسطه یا بدون واسطه ایشان هستند که تاکنون در زمینه‌های مختلف خدمات بسیاری داشته‌اند.

موضوعات مطرح شده و تصمیم‌ها: نخست خانم میرشفیعی به عنوان رابط (مترجم) اعضای جلسه را معرفی کردند. سپس آقای نوری گزارش کوتاهی از فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین را ارائه کرده و در چند زمینه هماهنگی و همکاری بین دفتر فرهنگ معلولین با کانون ناشنویان ایران را ضروری دانستند. این زمینه‌ها عبارتند از:

۱- ویراست دوم دانشنامه ناشنویان

این کتاب در سال ۱۳۸۵ در سه جلد منتشر شد ولی نیاز به بازنویسی و تکمیل دارد که مسئولیت بعضی از

بخش‌ها را کانون بر عهده بگیرد و کار کند و تحویل دهد. که انشاءالله بتوانیم تا دو سال آینده ویراست دوم این اثر را منتشر کنیم.

۲- ویژه‌نامه مجله‌توان‌نامه درباره زبان اشاره

۳- تألیف و نشر دانشنامه زبان اشاره

۴- شخصیت‌شناسی نخبگان و شخصیت‌های مهم ناشنوا

۵- یک جلد کتاب در باره کانون ناشنویان ایران

۶- همکاری در تقویت سامانه‌های اطلاع‌رسانی

آقای نوری در باره هر یک از این موضوعات و محورهای توضیحاتی ارائه کردند. سپس آقای موسوی حدود نیم ساعت درباره وضعیت زبان اشاره و کلا وضعیت ناشنویان در ایران توضیحاتی ارائه کردند.

خلاصه سخنان ایشان در چند بند به قرار زیر هستند:

۱- پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و افتادن تصدی امور زبان اشاره به دست آموزش و پرورش چون وزیر و معاونان ایشان شناخت درستی از زبان اشاره نداشتند از این‌رو آموزش این زبان را به تدریج کاهش دادند تا سرانجام آموزش این زبان تعطیل شد. به طوری که چند سال است که زبان اشاره در مدارس ناشنوایی ایران آموزش داده نمی‌شود.

۲- در تمامی کشورها به ویژه کشورهای اروپایی و آمریکا به زبان اشاره اهمیت ویژه می‌دهند چون به تجربه نشان داده شده که زبان اشاره بهترین شیوه ارتباط ناشنویان با جامعه و دیگران است.

۳- وضعیت فرهنگی و اطلاعات ناشنویان در هر دو دهه اخیر بسیار کاهش یافته است. بسیاری از آنان

می‌رسد. قرار شد یک نسخه کپی از این اطلاعات را برای دفتر فرهنگ معلولین ارسال کنند که در ترجمه و آماده سازی این اطلاعات به آنها کمک کنیم. هر دو سه روز یکبار مجموعه اطلاعات برای دفتر فرهنگ ارسال شود و پس از یک هفته تا ده روز در صورت آماده شدن ارسال شود. آقای خلیلی همچنین گفت: در مورد ناشنویان کارها و تصمیم‌گیری‌ها متشتت است که اگر از یک نقطه متمرکز کارکنیم کارهای تکراری و مشکلات حل می‌شود. تصمیم در باره نشرکتب، تاریخ‌ها و تمامی مسائل از یک جا باشد.

به خصوص نخبگان ناشنوا به خارج از کشور عزیمت کرده‌اند؛ البته هم اکنون وضعیت اجتماعی و فرهنگی ناشنویان خوب است.

لازم به ذکر است که آقای سید محسن لوح موسوی از پیشکسوت‌های زبان اشاره در ایران است که حدود سی سال در دانشگاه بهزیستی به عنوان استاد و مدرس حضور داشته و تاکنون مصاحبه‌ها و مقاله‌ها و کتاب‌های فراوانی تألیف و عرضه کرده است.

وی در سال ۱۳۵۲ کمیته زبان اشاره را تأسیس کرد و در پیشرفت این زبان در ایران اقدامات مهمی انجام داده است.

در سال ۱۳۷۴ طرح اصلاح وضعیت را برای تصویب عرضه کرد، این طرح شامل تربیت رابط، گفتار درمانی، نوشتار و زبان اشاره بود ولی با آموزش زبان اشاره و تربیت رابط موافقت نشد.

پس از آقای موسوی خانم شهیدی درباره مشکلات زبان اشاره به ویژه انتشار کتاب و سی‌دی برای آموزش عمومی زبان اشاره، اشاره کرد.

آقای آقاخانی درباره کمبود بودجه و نداشتن امکانات صحبت کرد و گفت هم اکنون از هیچ کجا بودجه‌ای دریافت نمی‌کنیم.

آقای خلیلی هم در همین رابطه ادامه داد که شهرداری، بهزیستی و جاهای دیگر تاکنون هیچ بودجه‌ای به این کانون پرداخت نکرده‌اند. البته با بهزیستی صحبت شده و قرار شده ماهانه مبلغی بدهند.

آقای ذبیحی در پایان از فعال کردن سایت کانون اطلاع داد و گفت که متأسفانه مجله و سامانه‌های اطلاع‌رسانی دیگر نداریم. البته کانون عضو جمعیت ناشنویان جهان است و هر ماه اطلاعات بسیار به زبان انگلیسی به کانون

از مؤسسه نابینایان رودکی تهران

در سال ۱۳۲۸ آموزشگاه شبانه‌روزی رودکی در تهران توسط سازمان خدمات اجتماعی راه اندازی شد. این مرکز در طول ۶۵ سال تحولات بسیاری داشته است. آخرین تحول مهم آن اینست که در سال ۱۳۸۲ به مؤسسه مردم نهاد و خیریه به نام ریحانه واگذار گردید. سازمان بهزیستی به عنوان واگذار کننده مسئولیت‌هایی و نیز مؤسسه ریحانه تعهداتی پذیرفتند.

هم اکنون این مرکز با دو نام کلی و جزئی شناسایی و معرفی می‌شود: مؤسسه خیریه و نیکوکاری ریحانه؛ مرکز نابینایان کشور (رودکی). ولی هنوز در جامعه به نام رودکی معروف است و دارای سه وظیفه مهم است: ۱- تولید کتاب گویا و کتاب بریل ۲- کتابخانه‌های بریل، گویا با تجهیزات مدرن و خدمات کتابخانه‌ای ۳- سامانه اطلاع‌رسانی گویا، اطلاع‌رسانی از طریق خط تلفن و گرفتن شماره‌های خاص.

البته چند سالی است که چاپ بریل روزنامه سپیدآفرین هم بر عهده رودکی گذاشته شده است.

نابینایان واحد و یکسان است. البته نقطه افتراق‌هایی هم است، دفتر علاوه بر نابینایان به امور ناشنویان و معلولین جسمی حرکتی هم می‌پردازد؛ ولی رودکی فقط به امور فرهنگی نابینایان می‌پردازد. اگر بتوانیم کارهایمان را بیش از گذشته هماهنگ نماییم، از کارها و پروژه‌های تکراری بپرهیزیم و پروژه‌های بزرگ و در سطح ملی را با همکاری و تقسیم کار انجام دهیم، پیشرفت‌ها بیشتر خواهد شد. در عرضه کتاب گویا محدوده‌ای برای کارهایمان تعریف کرده‌ایم و فقط به کتب مذهبی مؤثر و سنگین که دیگران به گویا کردن آن نمی‌پردازند، اقدام می‌کنیم. و نسبت به سال گذشته خط‌مشی ما در کتاب گویا خاص‌تر خواهد شد. از اینرو مثل رودکی به گویا کردن هر اثر نمی‌پردازیم. یعنی از سال آینده استودیوی دفتر فقط در اختیار کتاب‌هایی است که در دفتر یا در مؤسسه آل‌البیت(ع) تألیف شده، دوم در اختیار پروژه‌های مرجع ولی گویا مثل دائرةالمعارف اسلام و یا دائرةالمعارف شیعه به روش گویا تولید کنیم.

اما در عرصه کتاب بریل هم محدوده تعریف شده‌ای داریم و مثل رودکی باز و گسترده عمل نمی‌کنیم بریل ما محدود به پروژه تأمین قرآن و نهج‌البلاغه و صحیفه‌سجادیه برای کتابخانه‌های مهم جهان و دوم آثار تألیف شده در مؤسسه آل‌البیت و دفتر است. اما عرضه تألیف و تولید کتب مرجع در سه عرصه نابینایی، گویا و بریل فعال هستیم. می‌خواهیم این بخش را بیشتر توسعه دهیم از این‌رو خدمت شما رسیدیم تا در این زمینه هماهنگی داشته باشیم. امسال دائرةالمعارف نابینایی و چند کتاب مرجع دیگر عرضه خواهد شد. اگر هم زمان باشد آنها در رودکی گویا یا بریل شود یعنی در این زمینه تقسیم کار کنیم جالب است.

دوم اخبار و اطلاع‌رسانی از طریق سامانه اطلاع‌رسانی رودکی و از طریق ایران سپید است. وضعیت اطلاع‌رسانی در عرصه امور پژوهشی و علمی مربوط به نابینایان ضعیف است دفتر آمادگی دارد این بخش را هم برعهده گیرد.

آقای خوانین‌زاده این اقدامات را سودمند و ضروری دانستند و آرزوی موفقیت برای همه خانواده دفتر نمود نیز قول همکاری داد.

روز دوشنبه ۲۳ شهریور ۱۳۹۳ ساعت ۳ تا ۵/۵ مدیران ارشد دفتر فرهنگ معلولین از رودکی بازدید و با آقای دکتر محمد خوانین‌زاده رئیس محترم رودکی به گفتگو نشستند.

آقای دکتر خوانین‌زاده نخست به خوش‌آمدگویی و خیرمقدم به آقای محمد نوری و همراهان پرداخت، آنگاه اقدامات و فعالیت‌های مؤسسه رودکی را معرفی کرد. در ادامه اینگونه دیدارها را موجب خیر و برکت دانست. سپس آقای نوری از آقای خوانین‌زاده دعوت تا با سفر به قم و تشریف آوردن به دفتر فرهنگ معلولین از آنجا بازدید نمایند. سپس آقای خوانین‌زاده فعالیت‌های مؤسسه ریحانه و مؤسسه رودکی را در چند بخش توضیح داد که بسیار جالب بود. در مجموع چهار مرکز تحت پوشش ریحانه است؛ آمار کسانی که در هر مرکز زیر پوشش هستند نوع خدمات و آمار خدمات را بیان فرمودند.

سپس آقای محمد نوری ماهیت و خط‌مشی دفتر فرهنگ معلولین و مؤسسه رودکی را به لحاظ هر دو به امور فرهنگی و خدمات فرهنگی اهتمام دارند، یکسان دانست و بسیاری از پروژه‌های این دو مؤسسه در امور

وجود آید. همچنین برای تهیه اصل فیلم‌های درباره معلولین و تجهیز کتابخانه فیلم معلولان طرحی آماده شود.

سپس درباره کتاب «حقوق معلولان: سیر تحول قانون گذاری معلولین در ایران» که در دفتر تدوین شده گفت‌وگو شد و آقای سید محمدی گفت: خوب است بخش‌های مرتبط به بهزیستی بیشتر کار شود و قوانین بهزیستی هم کاملاً معرفی شود. قرار شد این کتاب توسط کارشناسان اداره فرهنگی مطالعه و جلسه دیگری ظرف دو هفته آینده داشته باشیم.

دیدار با پیشکسوتان آموزش نابینایان و ناشنوایان شیراز

شیراز در تحولات جامعه و فرهنگ معلولین، به ویژه در مورد نابینایان و ناشنوایان نقش داشته است. برای بررسی این نقش، روزهای پنج‌شنبه و جمعه ۶ و ۷ اسفندماه ۹۴ چند نفر از هیات مدیره دفتر فرهنگ معلولین به شیراز رفتیم و با چندتن از نخبگان جامعه نابینایی به گفت‌وگو نشستیم نیز از مراکز قدیمی بازدید نمودیم.

آقای محمدحسن وجدانی نژاد زحمت کشیده و جلسه‌هایی با آقایان معطری و قشقایی و سعادت را هماهنگ کرد. برنامه‌ریزی شد صبح پنج‌شنبه، خدمت آقای معطری؛ بعدازظهر پنج‌شنبه، خدمت آقای سعادت؛ صبح جمعه خدمت آقای قشقایی باشیم. بعدازظهر جمعه و نیز شب‌ها به مراکز و اماکن سر بزنیم. مراکزی که در برنامه این سفر بود عبارت بودند از: در

اداره کل فرهنگی سازمان بهزیستی کشور

جناب حجت الاسلام والمسلمین سیدمهدی سیدمحمدی رئیس محترم اداره فرهنگی و مشاور عالی سازمان بهزیستی از مدیریت دفتر فرهنگ معلولین دعوت فرمودند تا خدمتشان باشیم. روز یکشنبه به تاریخ ۱۴ تیر ۱۳۹۴ ساعت ۹ صبح به دفتر ایشان رسیدیم. ایشان نخست از تولیدات علمی فرهنگی و خدمات دفتر تشکر کردند به ویژه از بانی همه این کارها جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای سیدجواد شهرستانی تشکر خاص نمودند.

آنگاه آقای محمد نوری مدیر دفتر گزارشی از کارها عرضه کرد و خطمشی دفتر را که پرداختن به اولویت‌های فرهنگی با رویکرد اطلاع‌رسانی است، توضیح داد. سپس درباره ضرورت تأسیس بانک جامع اطلاعات معلولین گفت‌وگو شد.

آقای علی نوری به عنوان معاون دفتر درباره پیشرفت بانک اطلاعات توضیحاتی ارائه نمود. جناب آقای سیدمحمدی در مورد بانک اطلاعات معلولین، علاوه بر اینکه آن را بسیار مطلوب و ضروری توصیف کرد، گفت: سازمان و بخش فرهنگی از هرگونه مساعدت دریغ نمی‌ورزد و امکانات و داشته‌های سازمان را در این جهت باید بسیج کنیم تا زودتر به نتیجه برسند.

درباره کتاب «راهنمای فیلم معلولیت، فیلم‌های فارسی» که توسط دفتر فرهنگ معلولین در حال انتشار است بحث و تبادل نظر شد و قرار شد برای نهایی سازی جلد دوم آن که گزارش فیلم‌های خارجی است با اداره فرهنگی همکاری دو جانبه‌ای به

محل مصاحبه با آقای «عبدالله معطری» در خانه خودش در خیابان وصال شمالی کوچه ۱۱ بود. این خانه پدری و اجدادی ایشان بوده، هفتصد متر مربع مساحت دارد. دارای حیاط مشجر بسیار زیبا، با حوض بزرگ با ماهی‌های رنگارنگ است. اتاق‌ها به حیاط پنجره دارد و مثل

دیگر ساختمان‌های قدیمی، همه اتاق‌ها، آشپزخانه در دالانی قرار دارد که از در خانه تا حیاط امتداد دارد. عکس‌هایی از در خانه و نمای ساختمان و حیاط این خانه با اجازه آقای معطری گرفته شد که در ادامه تقدیم می‌شود. پدر و جد پدری آقای معطری از مشاهیر و ملک‌داران شیراز بوده‌اند و مردم بی‌بضاعت همواره از مواهب و رسیدگی‌های این خانواده برخوردار بوده‌اند. خود آقای معطری به دلیل نابینایی یا هر دلیل دیگر ازدواج نکرده و این خانه و دیگر ثروتش که قابل توجه هم هست، وقف تعلیم و تربیت و رفاه نابینایان نموده است.

جمع‌بندی اینکه آقای معطری گل با طراوت، درخت سرسبز و تناور با ثمرات و نتایج فراوان، انسانی با اخلاق، با کرامت، نیکوکار و دارای دیگر محاسن اخلاقی است که نه فقط در شیراز مثل و ماندنی ندارد بلکه در تمامی ایران، چون او را سراغ نداریم. کسی است که قطعاً مورخین آینده به او خواهند پرداخت و او را معرفی خواهند کرد؛ روزگاری مردم متوجه خواهند شد که یکی از نوادر و مشاهیر تاریخ ایران در کنارشان بوده ولی نسبت به او بی‌وفایی کرده‌اند.

در جلسه گفت‌وگو با آقای معطری، آقایان اسدی نابینا، محمدحسن وجدانی‌نژاد، حسین روحانی صدر، محمد نوری و آقای فاضلی حضور داشتند.

بعد از خانه آقای معطری در راه بازگشت به سراغ کلیسای شمعون رفتیم، کلیسایی که نابینایان برای اولین بار در آنجا تحصیل را شروع کردند. این کلیسا

رأس همه اینها حافظیه و مزار شریف سعدی است. این دو تن نکات و نوشته‌های زیبایی درباره معلولان دارند و بر فرهنگ این قشر مؤثر بوده‌اند. پس از آن بازدید از نخستین جاهایی که تعلیم و تربیت نابینایی از آنجاها شروع شد، یعنی کلیسای شمعون و مدرسه شوریده است.

چند شخصیت و جای دیگر در نظر داشتیم و قرار شد در صورت فرصت داشتن، اقدام شود: مدرسه و خانه جبار باغچه‌بان بین سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۲ به عنوان نخستین مدرسه فعال در زمینه ناشنوایان؛ بر خود فرض می‌دانستم خدمت آقای شایسته‌نیا برسم و حداقل دست مریزاد و دست درد نکن به ایشان بگوییم چون در چند دهه اخیر ایشان در شیراز محوریت داشته و مرکز توانگران را برای نابینایان راه‌اندازی کرده است؛ ملاقات با نوادگان مرحوم شوریده که به نام فصیحی مشهور هستند؛ بازدید از مراکز فعال در عرصه‌های نابینایی، ناشنوایی، معلولیت ذهنی و حرکتی همه اینها در طرح بود. اما اولویت نخست گفت‌وگو با آقایان معطری، سعادت و قشقای در برنامه پیش‌بینی شده بود. یک روز قبل خدمت حاج آقا شهرستانی رسیدم و برای این سفر اجازه کردم و توصیه‌هایی داشتند که مراعات شد.

شروع سفر و مصاحبه‌ها: من (محمد نوری) شب پنج‌شنبه ساعت نه شب در پلیس راه و عوارضی اتوبان قم و تهران سوار اتوبوس شدم و ساعت هشت و نیم روز پنج‌شنبه به شیراز رسیدم. آقای حسین روحانی صدر بلیط هواپیمای آسمان برای ساعت ۷ صبح پنج‌شنبه داشت و قرار بود نهایتاً ساعت نه صبح برنامه‌ها شروع شود. متأسفانه هواپیما با دو ساعت تأخیر و بالاخره ساعت یازده آقای روحانی به ما ملحق شد و به طرف خانه آقای معطری رفتیم. حدود چهار ساعت با ایشان مصاحبه انجام شد.

در میدان کلبه واقع است چند جمله از خود شوریده روی در و دیوار مدرسه نوشته بودند که عکس برداری شد. پس از آن به هتل آمدیم. در مسیر مسجد رسول اکرم(ص) را دیدم که اختصاص به اهل سنت دارد.

وقتی به هتل آمدیم، مهمانان هم آمدند. آقای دکتر قشقایی که نابینای مطلق است همراه با آقای وجدانی تشریف آوردند و مصاحبه درباره آموزش، فرهنگ نابینایان و آسیب‌شناسی آغاز شد.

دقیقاً ساعت نه شب به قم رسیدم یعنی همان ساعتی که به شیراز رفتم، از این‌رو سفری ۴۸ ساعته و پربار بود.

جامعه نابینایان و کم بینایان کاشان

روز دوشنبه ۱۶ فروردین ۱۳۹۵ ساعت ۱۵ بعدازظهر با چند نفر از مدیران دفتر فرهنگ معلولین عازم شهر کاشان شدیم. هدف بازدید از جامعه نابینایان کاشان و گفت‌وگو با خانم دکتر نرگس نیکخواه به عنوان رئیس هیئت مدیره و سید ابوالفضل سادات الحسینی مدیرعامل جامعه در پی دعوت خانم نیکخواه بود.

پس از رؤیت خبر چاپ کتاب مجموعه مقالات اولین همایش علمی جامعه بینا شهروند نابینا در اینترنت به خانم دکتر نرگس نیکخواه به عنوان دبیر علمی همایش نامه نوشتیم و این اقدام مبارک را تبریک گفتیم. حدود یک ماه بعد خانم نیکخواه تماس گرفته و دعوت کردند تا از جامعه نابینایان کاشان و فعالیت‌های آنجا بازدید داشته باشیم. از این‌رو آقایان محمد نوری، علی نوری و خانم‌ها اعظم قاسمی و منصوره ضیایی‌فر به طرف کاشان حرکت کردیم.

ساعت ۱۷ به محل جامعه که در بافت قدیمی و مرکز شهر و در خانه‌های معلم شهید اصغر فخار واقع بود رسیدیم.

در خیابان وصال کوچه کنار بیمارستان مسلمین واقع است البته از طرف خیابان زند هم راه دارد. باغ بزرگی است ولی داخل آن نتوانستیم برویم. روبروی کلیسای شمعون کنیسه یهودیان قرار دارد.

لازم به ذکر است مسیحیان در اصفهان و شیراز بیمارستان‌های بزرگی تأسیس کرده بودند. بیمارستان اصفهان به نام عیسی بن مریم و بیمارستان شیراز به نام مرسلین و اکنون به نام مسلمین است.

ساعت سه به هتل ارم بازگشتیم. ساعت ۵ بعد از ظهر با آقای «اصغر سعادت» از متولیان و خادمان امور نابینایان شیراز قرار داشتیم. او نخستین مدیر مدرسه شوریده شیرازی به عنوان اولین مدرسه نابینایان می‌باشد.

اما متأسفانه ایشان تشریف نیاوردند. احتمالاً کهولت سن و نامرادی‌هایی که با بالا رفتن سن حادث می‌گردد، مانع این دیدار شده است. بنده به عنوان مدیر دفتر فرهنگ معلولین، آقای حسین روحانی صدر به عنوان پژوهشگر برجسته حوزه نابینایان و آقای محمدحسن وجدانی‌نژاد به عنوان معلم و دبیر کوشای مدارس نابینایی علاقه و محبت ویژه به ایشان داریم. با اینکه ایشان را ندیده‌ام ولی می‌خواستیم در ملاقات با ایشان بر دستانشان بوسه زنیم و ابلاغ تحیات کرده و از زحماتشان تشکر نماییم. امید است در فرصت‌های آتی ملاقاتی داشته باشیم و گزارشی از زحمات ایشان حداقل برای نسل‌های آینده عرضه کنیم.

از این‌رو جناب آقای سعادت اگر اقدامات و فعالیت خود را برای دیگران گزارش کند، در راستای خدمات گذشته، خدمات دیگری هم انجام داده است. نیز فعالیت‌های خود را در تاریخ ثبت خواهد نمود. البته برخی موضوعات به نظر ایشان شاید پیش پا افتاده و کم ارزش باشد، ولی از نگاه مورخین و کارشناسان بسیار مهم و سازنده است. پس از لغو ملاقات با آقای سعادت، عازم حافظیه شدیم.

در مسیر بازگشت به هتل، به سراغ میدان کلبه و دیدن اولین مدرسه نابینایان شیراز یعنی مدرسه شوریده رفتیم. این مدرسه را آقای معطری بنیان‌گذاری کرده است. شب بود و در مدرسه بسته بود. مدرسه دقیقاً

به طرف اصفهان عازم شدیم. ساعت ۶ عصر به سوی مؤسسه ابابصیر واقع در خیابان خیام نزدیک رودخانه و روبروی بیمارستان سیدالشهداء رفتیم. ما جزء دو و سه میهمان ویژه بودیم. آقایان مهندس ابراهیمی و مهندس محمدحسین بصیری مدیر عامل کنونی ابابصیر را به هنگام ورود به سالن دیدیم. همچنین حجة الاسلام مهدی مظاهری را دیدیم که به سمت آسانسور می‌رفت تا محل را ترک کند.

لازم به ذکر است وقتی کلیسا به جذب نابینایان و دیگر معلولان اقدام و مدارس و مراکزی در چند شهر دایر نمود، یعنی سال‌های قبل از ۱۳۰۰ش، جریان‌های مذهبی و روحانیت متوجه خطر نشده بودند و سال‌ها گذشت تا اینکه در سال ۱۳۴۷ مرحوم شهید بهشتی (اولین رئیس قوه قضائیه پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و شهید در جریان انفجار حزب جمهوری اسلامی) به هنگامی که به عنوان نماینده حوزه علمیه در مرکز امام علی(ع) شهر هامبورگ آلمان بود، عکسی از مجله اشپیگل برای روحانیون بزرگ اصفهان می‌فرستد و آنان را متوجه خطری می‌کند که چند دهه در اصفهان تثبیت شده است. سران مدرسه شبانه روزی نابینایان کریستوفل گزارش مصوری در اشپیگل منتشر کرده و نوشته بودند مسلمانان مسجد رفتن و گدایی را در نابینایان ترویج می‌کنند و عکسی آورده که نابینایان لب در ورودی مسجد شاه (امام کنونی) گدایی می‌کنند. اما مسیحیت و کلیسا و مدرسه کریستوفل به نابینایان تحصیل و مهارت می‌آموزند تا در آینده خوشبخت باشند.

در جلسه خیرمقدم و احوال‌پرسی غیر از خانم نیکخواه و آقای سادات الحسینی، خانم سقا زاده شاعر نابینا حضور داشتند. نخست حدود نیم ساعت خانم نیکخواه گزارشی از فعالیت‌هایشان دادند، سپس آقای نوری نیز گزارشی از فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین ارائه دادند و بعد از قسمت‌ها بازدید شد. ساعت ۱۸ جامعه را ترک و به سوی قم حرکت کردیم. گزارش مفصل این بازدید در شماره بعدی مجله توان نامه منتشر خواهد شد.

جامعه نابینایان و کم‌بینایان کاشان دارای مجوز رسمی فعالیت از وزارت کشور به شماره ثبت ۳۳۰، ارائه دهنده خدمات عمومی و اختصاصی مورد نیاز اعضا، با همیاری و همدلی خیرترین بزرگوار و نیک اندیش است. فعالیت‌های این کانون شامل: برگزاری دوره‌های فرهنگی، اعتقادی، آموزشی، تهیه و تأمین کتاب‌های گویا، بریل و درشت خط، برگزاری سفرهای زیارتی و سیاحتی، تشکیل جلسات مشاوره گروهی برای اعضا و خانواده‌های آنان، انجام خدمات بهداشتی، درمانی، ورزشی، توانبخشی و تأمین وسایل و تجهیزات مورد نیاز، آموزش مهارت‌های اساسی زندگی و نیز مهارت‌های روزمره، انجام حمایت‌ها و پیگیری‌های حقوقی برای اعضا، تلاش در تأمین زمین و مسکن و ملزومات مورد نیاز آنان، انجام فعالیت‌های پژوهشی، برگزاری همایش‌ها، نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و جلب مشارکت مردم و نهادها در این زمینه است.

مؤسسه نابینایان ابابصیر و انجمن موج نور اصفهان
۲۳ تا ۲۵ تیرماه ۱۳۹۵ به دعوت مؤسسه ابابصیر و بازدید از چند مرکز دیگر، بعدازظهر ساعت ۲ از قم

سال‌های ۱۳۸۰ به بعد گزارش داد و گفت در سال‌های اخیر و هم اکنون خدمات‌رسانی فعال داریم و برنامه‌های آموزشی مذهبی و مهارت آموزی هم داریم. ایشان درباره کتابی که در دفتر فرهنگ معلولین درباره ابابصیر در دست تألیف است گفت و از مدیران دفتر نام برد و تقدیر و تشکر کرد.

بازدید از مؤسسه موج نور: آقای مهندس رضایی دانشجوی رشته حقوق بود که اطبا به او گفتند، به دلیل بیماری خاص نابینا خواهی شد و به همین دلیل رشته‌اش را به کامپیوتر تغییر داد تا بتواند به هنگام نابینایی خدمت‌گذار معلولان باشد. وقتی از دانشگاه شریف فارغ شد نابینا بود و تصمیم داشت کامپیوتر را به طور گسترده وارد زندگی نابینایان کند؛ از این‌رو شروع به آموزش کامپیوتر نمود. نیز تاکنون ده‌ها پروژه طراحی و برنامه نویسی داشته است. هم اکنون مدیر مؤسسه موج نور ویژه نابینایان است. با ایشان مصاحبه مفصل انجام شد که به زودی منتشر می‌شود. اما در محل کار ایشان دو نابغه دیگر هم بودند یکی آقایان ایزدی و فدایی با آنها هم مصاحبه‌هایی شده که به زودی منتشر می‌شود. نیز حدود بیست دقیقه یکی از کلاس‌های موج نور رفتیم. در این کلاس روش استفاده از عصا و جهت‌یابی به نابینایان آموزش داده می‌شد.

کانون معلولان توانا قزوین و شرکت در جشنواره تشویق دانش‌آموزان ممتاز

کانون توانای قزوین از مؤسسه‌های فعال معلولان در این استان است و هر سال جشنواره دانش‌آموزی جهت تشویق دانش‌آموزان برتر را برگزار می‌کند. امسال

پس از آن حجة الاسلام آقای مهدی مظاهری، آیت الله آل رسول (معروف به شمس آبادی) و حجة الاسلام حسین منصورزاده و ده تن دیگر از فرهنگیان و بازاریان اصفهان تصمیم می‌گیرند مرکز آموزشی تأسی کرده و بچه‌های نابینای مسلمان را در این مرکز جذب و به آموزش دروس مدرسه‌ای و نیز دروس اسلامی بپردازند. بالاخره در سال ۱۳۴۸ مؤسسه آموزشی ابابصیر در خیابان مسجد سید (محمدرضا شاه سابق) در ساختمان معروف به قائمیه راه‌اندازی شد و پس از مراحل قانونی و اداری در ۸ آبان‌ماه ۱۳۹۴ مجوز رسمی دریافت می‌کند.

آقای مظاهری و دو پسر ایشان مرحوم مهندس محسن مظاهری و حجة الاسلام حسین مظاهری در جریان ابابصیر نقش اساسی بر عهده داشتند و بیشترین فعالیت جهت هماهنگی و ایجاد ارتباطات بر عهده آقای مظاهری بوده است.

مدیریت ابابصیر درصدد برآمده بود با دعوت همه مشاهیری که در عرصه معلولین و ابابصیر فعال بوده یا مدیران ارشد شهری، انتخاب هیئت مدیره را در منظر و مرأی آنان برگزار کند. وقتی رسیدیم برنامه رأی‌گیری به اتمام رسیده بود و بخش دوم که شامل معرفی اهم برنامه‌های ابابصیر و تبیین تاریخچه آن بود شروع شده بود.

آقای بصیری فرزند آقای محمد بصیری (از بنیان‌گذاران) و مدیر عامل کنونی درباره تاریخچه تأسیس و سیر تحولات بعدی تاکنون به اجمال نکاتی را گفت. از افت و خیزها، از دوران طلایی ابابصیر و دوره‌ای که رقبا موجب تضعیف آن شدند و تعطیلی بخش آموزشی در

گفتیم هر روز نمی‌توانیم در این جشنواره شرکت کنیم و فقط یک روز می‌آییم. بالاخره روز سه شنبه به تاریخ ۱۲ مرداد ۱۳۹۵ ساعت ۱۵ از قم به طرف قزوین راه افتادیم و ساعت ۱۷ رسیدیم و مستقیماً به کانون و به اتاق مدیر جشنواره آقای محمد حسن هادی رفتیم. خانم رقیه بابایی هم آمد و حدود ۲ ساعت بحث در موضوعات زیر انجام شد:

- اهمیت و جایگاه این جشنواره در فرهنگ‌سازی و

نخبه پروری

- روش و چگونگی تدوین یک جلد کتاب مرجع درباره این جشنواره و پرداختن به اهداف و خط‌مشی، تاریخ تحولات، برنامه‌ها، تأثیر آن در رشد نخبگان در سطح استان و در سطح ملی.

- تقسیم کار بین کانون توانا و دفتر فرهنگ معلولین. جهت انتشار کتاب مرجع و معتبر درباره این جشنواره. آقای هادی و ما در این موضوع توافق داشتیم و بیان شد، کانون ۱۸ دوره جشنواره را برگزار کرده و در زمینه مدیریت جشنواره توانایی لازم را دارد. اما کارهای دیگری هم هست که باید به دیگران بسپارد. مثلاً سکوی نمایش می‌خواهد بسازد، خودش ورود پیدا نمی‌کند از نجار و طراح دعوت می‌کند تا اجرا کنند. یا اگر بخواهند جشنواره را تبدیل به کتاب مرجع کنند، از نیروهای متخصص مربوطه دعوت به همکاری می‌کنند.

مدیریت کانون توانا لطف کرد و از مدیران دفتر فرهنگ معلولین دعوت کرد تا در این جشنواره شرکت کنیم. این جشن که هر سال به منظور تقدیر از دانش‌آموزان ابتدایی تا پایان متوسطه که معدل بالا دارند برگزار شده و امسال هجدهمین دوره آن است. دانش‌آموزان دارای معلولیت هم شرکت می‌کنند اما روش انتخاب و جوایز آنان متفاوت است، زیرا این کانون اساساً ویژه معلولان است.

این مراسم حدود ۱۵ روز در قزوین و دیگر شهرهای این استان ادامه داشته و هر شب از ساعت ۹ شب شروع و تا ۱۲ شب ادامه دارد.

هر شب برنامه‌های متنوع داشتند؛ از سرود و دکلمه دانش‌آموزان تا اجرای موسیقی و خاطره گویی؛ تا سخنرانی‌های کوتاه مسئولین و مدیران ارشد استان و شهر.

در مجموع کار ابتکاری و جدیدی است و می‌تواند مبنای فرهنگ‌سازی باشد. با اینکه زمینه‌های کامل‌تر و مؤثرتر اجرا شدن هم دارد. اما در همین حد هم نیاز به انرژی و کارهای مقدماتی، ارتباطی و هماهنگی‌های فراوان دارد و اجرای چنین کارهایی واقعاً شاق و مشکل است.

کانون از یک ماه قبل دعوت کرد تا رسماً در این جشنواره حضور داشته باشیم. زیرا تجربه نشان داده هر کجا مسئولین دفتر فرهنگ معلولین بوده‌اند، گزارش‌ها و برجسته‌سازی‌های سودمند عرضه کرده‌اند. از اول

فصل بیستم: موزه

یکی از فعالیتهای دفتر فرهنگ معلولین، اقدام به تأسیس موزه معلولین به نام موزه امیرالمؤمنین علیه‌السلام علیه‌السلام است.

موزه امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام (Amiralmomenin Ali Museum) در سال ۱۳۹۲ش به دستور حجت‌السلام والمسلمین سید جواد شهرستانی در شهر قم تأسیس شد. هدف اولیه آن نمایش توانمندی‌ها و معرفی ابتکارات و خلاقیت‌های معلولان در کشورهای مختلف بوده است. این موزه خصوصی هم اکنون دایر است و روزانه میانگین یکصد و پنجاه بازدیدکننده از شهرها و کشورهای مختلف دارد.

نماید. پس از مطالعات، طرحی با عنوان المعرض الدولي الثقافية و الفنية للمعوقين آماده و تقدیم ریاست شد. پس از تصویب این طرح، فضایی حدود یک هکتار در محل بر پای‌ی جشنواره در شهر نجف به دفتر داده شد و قرار شد مصنوعات و ابتکارات معلولان از کشورهای مختلف و مرتبط به امام علی(ع) و نجف اشرف در این فضا به نمایش گذاشته شود. نیز برنامه‌های متنوع دیگر

تاریخچه

در سال ۱۳۹۱ سازمان یونسکو، سازمان آی‌سسکو و دولت عراق شهر نجف اشرف را به عنوان پایتخت فرهنگی و معنوی جهان در سال ۲۰۱۲م، تعیین نمودند. به همین دلیل دفتر فرهنگ معلولین (وابسته به مؤسسه جهانی آل‌البیت(ع) لإحياء التراث) مأموریت یافت از این رخداد جهانی به سود معلولین استفاده

به دلیل کمبود فضا بسیاری از کالاها در انبار نگهداری می‌شود؛ اما همین آثار هم، دل‌ربا و گویای نکات فراوان است.

این موزه مردمی است از این‌رو امید است معلولان فرهیخته، خانواده آنها و مدیران نهادها مساعدت کنند و هرگونه اثری مانند قطعه شعری به دستخط شاعری نابینا، کتاب‌ها، وسایل شخصی مانند عصا، انگشتر و هر

آنچه معرف زندگی معلولین و تعامل مردم با آنها باشد به مدیریت این موزه تحویل تا به نام خودشان در معرض قرار گیرد.

ویژگی‌ها

این موزه در شمار موزه‌های شخصی و لاجرم بازدید از آن با هماهنگی امکان‌پذیر است. دارای دو ساختمان، یکی در خیابان دانیال قم، فلکه نور و دارای ۳۵۰ متر مربع فضا و دوم در خیابان کارگر قم، مجتمع مسکونی آیت الله العظمی سیستانی در سالن یک هزار متری استقرار دارد.

ساختمان اول دارای ۴۰۰ متر مربع ویتترین آلومینیومی با نورپردازی و امکانات امنیتی است. ساختمان دوم دارای ۶۰۰ متر مربع ویتترین و دارای سازه‌های ایمنی بخش و امنیتی برخوردار از مشخصه‌های معماری مدرن و اسلیمی مانند مقرنس کاری مدرن است. در قسمت ورودی آن تابلوی زیبایی در اندازه $2 \times 1/5$ متر از

کارشناسی شد؛ از جمله معلولان در معرض و مرآی مهمانان از شخصیت‌ها و مقامات کشورهای مختلف به ارائه هنر و توانایی‌های خود مانند قالی‌بافی، معرق کاری و خطاطی بپردازند.

دفتر فرهنگ شروع به شناسایی هنرمندان و مبتکرین معلول در رشته‌های مختلف و جستجوی آثار آنان در شهرها و کشورهای مختلف نمود و حدود پنج هزار قطعه کالا به روش خرید، اهداء یا معاوضه جمع‌آوری و حدود یک هزار مبتکر و خلاق دارای معلولیت در رشته‌های مختلف از نویسندگی تا شعر و صنایع دستی شناسایی شدند.

اما چند ماه مانده به برگزاری، دولت عراق به دلایل امنیتی آن را لغو کرد. پس از آن جناب آقای شهرستانی دستور فرمودند، این آثار در موزه‌ای در ایران به نمایش گذاشته شود. به این دلیل موزه امیرالمؤمنین(ع) تأسیس شد. البته علاوه بر آثار معلولیتی، آثار اهدایی به دفتر آیت الله العظمی سید علی سیستانی و نماینده ایشان نیز در قسمت خاص و تفکیک شده به نمایش گذاشته شده است.

تنوع و رویکرد

این موزه به دلیل سابقه‌اش، گرایش مذهبی دارد و افراد دارای معلولیت با حداقل امکاناتی که داشته‌اند، سوژه‌های معنوی و مؤثری را ساخته و پرداخته‌اند. از این‌رو آثار به نمایش گذاشته شده با جوهره روحانی و معنوی موجب جذابیت خاص است. هر چند همه آثار در ویتترین‌ها، نمایش داده نشده و

دیگر فعالیت‌ها

دفتر فرهنگ معلولین راه‌اندازی موزه کتاب گویا و موزه کتاب بریل را در دستور کار دارد. در سال ۱۳۹۲ اطلاعیه زیر را درباره موزه کتاب گویا منتشر کرد.

تأسیس موزه کتاب گویا

دفتر فرهنگ معلولین فرمده راه‌اندازی موزه کتاب گویا است. همه نخبگان و دست‌اندرکاران کتاب گویا استحضار دارند که یکی از راه‌های بقاء باستان به کتاب گویا تأسیس موزه و استخوانی موم مردم با این بزرگوار است زیرا کتاب گویا هنوز در جهان اسلام و ایران انگونه که باید مورد توجه مسئولان و نیز عموم مردم است.

از این‌همه انسان‌ها و مؤسسه‌هایی که در زمینه کتاب گویا فعالیت‌های گوناگونی داشته‌اند یا هم‌اکنون مشغول هستند خواهشمندیم برای تحقق این ایده، در مواردی از سرفصل‌های زیر مساعدت فرمایند:

- ۱- وسایلی مثل ضبط صوت یا گرامافون یا هر وسیله دیگر برای ضبط یا پخش کتاب گویا در به صورت عهده یا آلبوم یا فرشی در اختیار موزه قرار دهد.
- ۲- نور کسب، صفحه یا هر نوع کتاب گویای قدیمی در به روشن‌های فرشی، عهده یا آلبوم فر اختیار یا قرار دهد.
- ۳- اطلاعات، زمانی‌نامه و مکتب از ناخبریت‌هایی که در این زمینه فعال بوده‌اند اگر سرراغ دارید، ارسال فرمایید.
- ۴- اطلاعات درباره مؤسسات که در این زمینه فعال بوده‌اند را ارسال فرمایید.

درباره دعوای حقوق پدیدآورندگان و حقوق‌های خود را می‌توانید به شماره فکس ۰۲۳۷۷۷۴۸۰-۶ ارسال نمایید یا به آدرس: قه، خیابان مصلحت، کوچه ۳۴، پلاک ۲۶، دفتر فرهنگ معلولین ارسال فرمایید.

همچنین در مورد آثار به خط بریل هم، آثار قدیمی و وسایل و تجهیزات، نیز وسایل شخصی خادمان بریل در حال گردآوری آنها هستیم و در صورت تأمین مکان مناسب آمادگی داریم دو موزه گویا و بریل را راه‌اندازی نماییم.

صنایع دستی معلولان ذهنی نصب شده و قسمت‌های مختلف ابتکارات و خلاقیت‌های معلولین نشان داده شده است.

مدیریت این موزه برعهده آقای علاءالدین نجف می‌باشد و پنج کارمند در قسمت‌های مختلف آن اشتغال دارند. این موزه در دو شیفت کاری از صبح تا شب خدمات عرضه می‌کند.

ابتکار

حجة‌السلام و المسلمین سید جواد شهرستانی نماینده تام‌الاختیار آیت‌الله العظمی سید علی سیستانی نخستین نهاد مذهبی است که با ابتکار، این موزه را برای پیشرفت دانش و خلاقیت توان‌خواهان گشود. به ویژه تمامی هدایایی که رؤسای جمهور، وزراء، مقامات عالی رتبه مذهبی و علاقه‌مندان از کشورهای مختلف جهان به ایشان اهدا کرده بودند، در همین موزه به نمایش گذاشته شده تا بر رونق آن بیفزاید. لازم به ذکر است بسیاری از مقامات ایرانی در رده‌های مختلف از نهادهای مذهبی، سیاسی و فرهنگی به بازدید این موزه آمده‌اند و بخش صنایع دستی معلولان همواره تحسین همگان را برانگیخته است.

چشم‌انداز آینده

مدتی است آثار قدیمی معلولان مانند اولین قرآن‌های بریل، آثار نخستین گویا، صفحه‌ها و کاست‌های اولیه و قدیمی و تجهیزات پخش آنها، انواع عصاها و وسایل حرکتی از قرون گذشته و خلاصه هر آنچه مرتبط به معلولان باشد جمع‌آوری شده و امید است در آینده موزه‌ای جامع و شامل همه آثار معلولیتی قدیمی افتتاح گردد.

با اینکه مشهور است اولین خط برجسته را لویی بریل فرانسوی در سده نوزده میلادی اختراع کرد ولی اسنادی هست که نشان می‌دهد یک نفر مسلمان به نام زین‌الدین آمدی در سده ششم قمری اولین خط برجسته را برای نابینایان اختراع کرد و خودش به دلیل نابینایی با همین روش مطالعه می‌کرد و می‌نوشت. اینگونه آثار و اسناد در این موزه در معرض قرار می‌گیرد تا مردم با انواع ابتکارات معلولان جهان آشنا شوند.

فصل بیست و یکم: رفاه و اشتغال

چند رویه و دیدگاه در مورد اشتغال به عنوان یکی از معضلات اساسی جامعه هدف وجود دارد. بعضی به مهارت‌افزایی به روش سنتی اقدام کرده‌اند، یعنی تعداد محدودی از معلولان را گرفته و آموزش خیاطی، معرق و غیره می‌دهند. محصولات تولیدی آنان هم به تدریج فروخته و خرج آنان می‌شود. رویه دوم معتقد است کلید حل مشکل دست دولت است و به اصطلاح دولت محور هستند، بالاخره برخی به روش مدرن اعتقاد دارند. این روش‌ها و رویه‌ها در این فصل بررسی می‌گردد.

نقد شیوه سنتی

اشتغال، امروزه در جهان یک مقوله چند بعدی و نیاز به کارشناسی و تحلیل علمی دارد. به سادگی نمی‌توان از کنار آن گذشت و برای آن نسخه‌های ساده پیچید. شیوه سنتی برای اشتغال معلولین اینگونه است: راه‌اندازی کارگاه خیاطی، نجاری و منبت‌کاری و آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به آنان؛ پس از چند ماه آموزش، کارگاه تولیدی تأسیس می‌شود یا افراد آموزش دیده به مراکز تولیدی یا نهادهای کارایی معرفی می‌شوند.

اکثر یا همه مراکز معلولیتی در ایران و در کشورهای دیگر در حال توسعه به این شیوه‌ها با مسأله اشتغال معلولین برخورد کرده‌اند. البته تا اندازه‌ای موفق بوده‌اند. اما جمعیت زیاد و رو به ازدیاد معلولین ما را به فکر

روش دفتر

گاه شنیده می‌شود در شرایطی که معلولان محتاج نیازمندی‌های حداقل زندگی هستند، حتی در تأمین غذا و داروی خود مشکل دارند، چرا دفتر فرهنگ معلولین به امور فرهنگی و تولید و چاپ مقالات صرفاً علمی می‌پردازد. این مباحث وقتی سودمند است که شکم افراد سیر و رفاه نسبی داشته باشند.

ما هم با این تفکر موافق هستیم و در آموزه‌های دینی ما آمده است که الفقر کاذب آن یکتا کفر است یعنی فقر و نبود رفاه و معیشت زمینه‌های کافر شدن را پدید می‌آورد. امروزه در رشته‌های جامعه‌شناسی هم ثابت شده که فقر زمینه‌ساز انواع بزه‌کاری‌ها و خلاف‌های اجتماعی است. کسی که فقیر است فقط در تلاش است به روشی خود را سیر و از مرگ نجات پیدا کند و چشمانش به روی دیگر ارزش‌ها بسته است. اما با شما موافق نیستیم که کارهای فکری این دفتر موجب رفاه و آسایش و معیشت نمی‌شود بلکه بر عکس ما معتقد هستیم، راه درست برای رسیدن به رفاه پایدار همین شیوه است. این فصل به تبیین رابطه اقدامات دفتر با اشتغال و رفاه معلولین می‌پردازد و فعالیت‌های دفتر را در این حوزه توضیح می‌دهد.

اطلاع‌رسانی

اولین و مهم‌ترین زیربنای اشتغال اطلاع‌رسانی است. تعداد معلولین، پراکندگی اجتماعی آنان، اینکه چند درصد معلولین اشتغال دارند و چند درصد ندارند آنهایی که اشتغال دارند مقدار درآمدشان چقدر است؟ آنهایی که اشتغال ندارند از چه طریق زندگی می‌گذرانند و بالاخره ده‌ها سؤال اینچنینی هست که هرگونه تحلیل و برنامه‌ریزی و تصمیم درباره امور اقتصادی و اشتغال معلولین وابسته به پاسخ‌گویی به این سؤالات است.

اساساً اینکده نهادهای دولتی در ایران و دیگر کشورهای جهان اسلام در یکصد سال اخیر نتوانسته‌اند مشکلات معلولین را حل کنند یک دلیل مهم آن نداشتن اطلاعات از جنبه‌های مختلف زندگی و معیشت و نهادهای اجتماعی معلولین است. بعد از این هم تا وقتی اطلاعات واقعی در اختیار نداشته باشیم، نمی‌توانیم این مشکلات را حل کنیم. کشورهایی مثل کویت و قطر در دو دهه اخیر قدم‌های بلند و اساسی در زمینه اشتغال معلولین برداشته‌اند و از طریق وقف مشکلات معیشتی و اشتغال معلولین را تا حد زیادی حل کرده‌اند.

مدیریت اوقاف در این کشورها نخست به گردآوری اطلاعات پرداخت، پس از آن توانستند به سرعت به رفع مشکلات معلولین اقدام کنند.

علاوه بر آن اطلاع‌رسانی موجب تقریب قشرها به یکدیگر شده و نوعی همکاری و همیاری خودگردان و پایدار شکل می‌گیرد. اما اقدامات دفتر در حوزه اطلاع‌رسانی عبارت است از:

۱. ایجاد بانک اطلاعات معلولین
روز نخست که دفتر تأسیس شد از معاونت‌های

واداشت تا به سراغ راه کار دیگری برویم. شیوه سنتی در جهان مدرن که به سرعت آمار معلولین رو به ازدیاد است، نمی‌تواند کارآیی داشته باشد. حداقل در کنار این شیوه باید روش‌های دیگر راه‌اندازی شوند. برای اینکه کارآیی روش سنتی معلوم شود یک مثال می‌زنم: شهر تهران با ۱۵ میلیون نفر جمعیت اگر فقط ۵۰۰۰۰ معلول خواهان کار داشته باشد. با اینکه در تهران بسیار بیشتر است ولی حداقل را فرض می‌کنیم. و هر مرکز در هر دوره شش ماهه یکصد نفر کارآموز جذب کند. پس در تهران باید پانصد مرکز دایر باشد ولی هم اکنون ده مرکز هم نیست. مشکل بعدی پس از آموزش، بازار کار ایران، آیا ظرفیت جذب این تعداد معلول کارآموز را دارد؟ قطعاً پاسخ سؤال منفی است.

شیوه مدرن

کشورهایی هستند که به روش جدید نرخ معلولیت و آمار معلولین خود را کنترل کردند. توجه به این شیوه و بومی‌سازی آن و سپس اجرای آن می‌تواند در ایران هم موفق شود.

دفتر فرهنگ معلولین می‌خواهد نه تنها اشتغال بلکه بسیاری از مشکلات جامعه معلولین را سامان‌دهی کند، از این‌رو به شیوه‌ای فکر می‌کند که متکی به چهار مقوله زیر است:

۱. اطلاع‌رسانی ۲. فرهنگ سازی ۳. نهادسازی ۴. پیشگیری

اشتغال معلولین را با فعال شدن در این چهار حوزه می‌توان سامان‌دهی کرد.

تا این چهار پایه به طور اساسی اجرا نشود وضعیت اشتغال مطلوب نخواهیم داشت؛ همین‌طور در امور اقتصادی، مشکلات اجتماعی و فرهنگی معلولین هم به نظام پویا و پایدار نمی‌رسیم.

جهان مدرن به سراغ راه‌کارهای خود بازده می‌رود، از قدیم گفته‌اند چاه را اگر آب در آن بریزی فایده ندارد و باید خودش آب بدهد. یا ضرب‌المثل دیگر می‌گوید باید به افراد ماهیگیری یاد داد نه ماهی. ماهی را یک روز می‌خورند و دوباره نیاز دارند اما ماهیگیری موجب می‌شود یک عمر مستقل و خودکفا شوند. نظام معلولین را باید کاری کرد که خودش مشکلاتش حل شود.

بهبه‌یستی سؤال شد اگر اطلاعاتی بخواهیم شما دارید؟ یا بانک اطلاعات دارید؟ پاسخ آنها منفی بود.

اما بانکی که درصد راه‌اندازی بوده‌ایم، طرح بسیار گسترده‌ای است و در دل خود حدود ۱۵ بانک فرعی دارد. مثل بانک نویسندگان معلول، بانک ناشنوایان، بانک نابینایان، بانک پایان‌نامه‌های معلولین، بانک نشریات معلولین در سراسر جهان، بانک هنرمندان، بانک نقاشان، بانک آثار هنری معلولین و غیره.

عنایت کنید اگر چنین اطلاعاتی گردآوری شود و در سراسر جهان معلولین از طریق این بانک‌ها به یکدیگر وصل شود، تحول و انقلاب بزرگی در فرهنگ و جامعه معلولین رخ خواهد داد.

ابتدا روی وب سایت فرمی با عنوان بانک معلولین نخبه در اختیار عموم قرار داده‌ایم که مثلاً هنرمندان معلول با پر کردن آن عضو بانک هنرمندان می‌شوند. سه سال بانک کوچکی را روی سایت اصلی داشتیم اما به تدریج به سراغ توسعه رفتیم و اکنون یک سال است بانک جامع اطلاعات معلولین با سایت مستقل راه‌اندازی شده است.

اساسی‌ترین و زیربنایی‌ترین کار برای اشتغال ایجاد بانک‌های اطلاعات معلولین است. اینکه فلان مؤسسه، بازارچه کالا راه‌اندازی کند و آش و لباس دست‌دوز معلولین را بفروشد اگر ذاتاً خوب هم باشد ولی تأثیر و دامنه‌برد آن محدود است. با اینکه همان مؤسسه امکانات مالی و امکانات برای برداشتن قدم‌های مهم‌تر دارد.

۲. اطلاع‌رسانی جاری

گاه یک اطلاع کوچک زندگی و سرنوشت آدمی را عوض می‌کند. فلان تیم ورزشی در فلان کشور اروپایی از معلولین عضو می‌پذیرد و فلان معلول کاشانی شرایط لازم را دارد و با عضویت در آن تیم، سرنوشت او عوض می‌شود. یا فلان معلول که دارد پایان‌نامه می‌نویسد اگر کتاب یا نشریه‌ای که در فلان کشور منتشر شده را در اختیار داشته باشد مسیر تحقیقات و پایان‌نامه‌اش عوض خواهد شد و راه زندگی او تغییر می‌کند؛ فلان شرکت صنعتی از معلولین کارگر و کارمند استخدام می‌کند ولی معلولین تهران یا قم اطلاعی ندارند و سال‌ها گاه تا پایان عمر بیکار می‌مانند. این مثال‌ها ذهنی نیست

و واقعیت‌های جاری می‌باشد.

اما در عرصه ورزش، کتاب، نشریه، فرهنگ، صنعت، کشاورزی، تغذیه، پزشکی، دارو، وسایل کمک بینایی، وسایل کمک شنوایی و ده‌ها سرفصل دیگر اطلاع‌رسانی مناسب و به هنگام و جامع برای معلولین وجود ندارد. برای نمونه فردی تعریف می‌کرد و می‌گفت در یک شهر کوچک اعلام کردیم هر بیمارستان و هر پزشک یک صدم از وقتش را رایگان در اختیار معلولین قرار دهد و مثلاً از یکصد بیمار معمولی یک معلول را ویزیت نمایند. می‌گفت مشکلات درمان معلولین در این شهر مرتفع و حل شد. یعنی اطلاع‌رسانی به نهادهای پزشکی و سپس با اطلاع‌رسانی به معلولین، راه برای رفع مشکلات پزشکی آنان به صورت رایگان هموار شده است.

خبرگزاری دانشجویی یا خبرگزاری قرآنی که دارند تلاش می‌کنند چه توجهی برای تأسیس آنها بوده یعنی چند درصد جامعه‌ی ما، دانشجو یا پژوهشگر قرآن بودند تا نیاز به خبرگزاری تخصصی باشد و اینگونه خبرگزاری‌ها تأسیس شود. قطعاً جمعیت معلولین بیشتر است اگر آمار معلولین ایران حداقل ۷ میلیون نفر باشد این جمعیت نسبت به همه اقشار بیشتر است، آیا اینان خبرگزاری نمی‌خواهند؟ حداقل اینان یک نشریه ماهانه اطلاع‌رسانی نمی‌خواهند؟ تا اطلاعات رخدادهای ورزشی، فرهنگی و غیره را از سراسر جهان در اختیار آنان قرار دهد؟ لازم است سطحی‌نگری را کنار گذاشته و به امور زیربنایی بپردازیم و اطلاع‌رسانی جاری و روزانه از رخدادهای مرتبط به معلولین را سامان‌دهی نماییم. اما دفتر معلولین چکار کرده است:

۱- تأسیس وب سایت مرجع و به روز، با حداقل هزینه.
۲. راه‌اندازی نشریه توان‌نامه که فقط گرایش اطلاع‌رسانی دارد و شماره یکم آن چاپ شده است.
اطلاع‌رسانی در دنیای مدرن کلید حل همه مشکلات است. هزینه‌های آن هم زیاد نیست. خود معلولین هم می‌توانند بخش‌های مختلف آن را مدیریت کنند. در سخت‌ترین شرایط و مشکل‌ترین مسائل اگر اطلاعات واقعی و صادقانه به مردم بدهیم، مردم به کمک خواهند آمد، خود معلولین گره‌های کور را باز می‌کنند. سال

خواهد پذیرفت. در سخن مشهور امام حسین علیه السلام برای معلولین هم از سه دسته معلولین، مردم و خادمان معلولین نام برده شده است. حضرت می‌فرماید معلولین در این زمان که یزید و حکومت استبدادی حاکم است پشتیبان ندارند؛ مردم هر کدام به اندازه امکاناتشان باید احساس مسئولیت کرده و حداقل باید از خادمان معلولین تشکر شود.

متأسفانه جامعه معلولین از مشکلات و کمبودهای فرهنگی بسیار رنج می‌برد. آمار تألیف و چاپ کتاب‌های درباره مسائل معلولین بسیار اندک است. در ایران سالانه حدود ۴ عنوان کتاب جدید و مطلوب برای معلولین منتشر می‌شود؛ سالانه حدود ۵ پایان‌نامه خوب درباره‌ی موضوعات معلولیتی دفاع می‌گردد؛ و دیگر آمارها و شاخص‌های فرهنگی بسیار نازل و ناراحت کننده است. این آمار در آمریکا ۴۰ عنوان کتاب برای هر نفر در سال است. یعنی اگر ایران بر اساس آمار سازمان بهزیستی ۴ میلیون معلول داشته باشد ۱۶۰ میلیون عنوان کتاب در سال باید برای معلولان منتشر شود. البته حتی افراد عادی هم چنین آماری در ایران ندارند.

مردم اگر حداقل با سوره عبس آشنا باشند یا با داستان حضرت ایوب در قرآن آشنا باشند، ذهنیت و روحیه آنان نسبت به معلولین کاملاً دگرگون می‌شود.

۱۳۶۸ جلسه‌ای با برخی ناشنوایان داشتیم و قرار شد دایره‌المعارف ناشنوایان را تدوین کنیم و از این طریق اطلاع‌رسانی نماییم. این کتاب در سال ۱۳۷۵ منتشر شد. از آن تاریخ تا حالا بارها زنگ زده‌اند و گفته شده فلان مرکزی که در این کتاب معرفی کرده‌اید تماس گرفتیم و در آن مشغول شدیم و نمونه‌های فراوان دیگر که با اطلاعات مختصری که در این کتاب آمده گره‌گشایی شده است.

فرهنگ سازی

اولین زیربنای اشتغال، اطلاع‌رسانی بود و دومین زیربنا فرهنگ سازی است. تا ذهن، فکر و باور معلولین، عموم مردم و مدیران مراکز معلولیتی و نیز مدیران دولتی وضعیت مطلوب نداشته باشد، مثلاً اگر امید و باور به اصلاح و ساختن آینده نباشد و برعکس به پوچ‌گرایی و بی‌معنا بودن جهان باور داشته باشیم، نمی‌توان از اشتغال و سامان‌دهی به معیشت سخن گفت.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید آنی بعثت لا تتم مکارم الاخلاق. بنابراین نخستین و اساسی‌ترین گام اخلاق و تفکر است و فرهنگ سازی یعنی اصلاح اخلاق و باور.

فرهنگ سازی از یک جهت سه جنبه دارد معلولین، جامعه و مدیران. یعنی این سه قشر اگر اخلاق و باور و تفکر مطلوب پیدا کنند، فرهنگ سازی شکل مطلوب

اما کارنامه دفتر فرهنگ معلولین در این زمینه عبارت است از:

۱- **نشر کتاب:** به منظور توجیه معلولین، جامعه و مدیران تلاش کرده‌ایم، موضوعات مهم مثل مناسب سازی، ازدواج، اشتغال، حقوق معلولین را در یک کتاب به روش راهبردی و توجیهی و مؤثر توضیح دهیم و اطلاعات لازم را عرضه نماییم.

ظرف پنج سال اخیر حدود چهارصد عنوان کتاب تولید شده و حدود یکصد عنوان از آنها به چاپ رفته و نشر یافته یا آماده است. هم اکنون ماهانه سه عنوان کتاب در این دفتر آماده و عرضه می‌شود.

۲- **الگوسازی:** الگو و مقتدای معلولین کیست؟ چه شاخص‌هایی در الگوسازی باید مراعات گردد؟ آیا الگو، فرد بی‌خاصیت، بدون انگیزه، بی‌حوصله، گوشه‌گیر و منزوی است؟ یا الگو فلان دانشمند معلول است که به رغم نابینایی ده‌ها کتاب از او باقی مانده و تأثیر جدی مثلاً در علوم حدیث بر جای گذاشته است.

دفتر تلاش کرده هر شخصیت در یک کتاب، با ادبیات روان و جذاب به معلولین و جامعه بشناساند و از این طریق الگوسازی کند. محاسن اخلاقی و کارهای مثبت افراد شاخص در این آثار معرفی شده است. اساساً زندگی‌نامه شخصیت‌ها مؤثر است و در این زمینه تلاش بسیار شده است.

۳- **انتقال تجارب و دستاوردها:** دفتر با تلاش فراوان و به رغم مصائب زیاد تلاش کرده از طریق تألیف دائرةالمعارف‌ها و دیگر آثار مرجع تجارب جهانی را منتقل نماید تا فرهنگ‌سازی مبتنی بر عناصر تجربی و واقعی شکل بگیرد.

دائرةالمعارف و کتب مرجع برای معلولین ایران و جهان اسلام و همه کشورها یک نیاز اساسی و جدی است. همانطور که از اسمشان پیدا است، دانشنامه‌ها، دائرةالمعارف‌ها، کتابشناسی‌ها، مجموعه‌ها، اصطلاحنامه‌ها و راهنماها، مرجع و زیربنای فرهنگ می‌باشند. اما در عرصه معلولین دفتر اقدام به تألیف چند کتاب مرجع کرده است:

دفتر تلاش کرد با رهنمون گرفتن از توصیه‌های جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی به جای مخارج زائد در برخی زمینه‌ها مثل ساخت

بنای مجلل، و تبلیغات کم‌خاصیت و دکوراسیون زیبا، کتب مرجع تدوین شود. اتاق مدیر این دفتر ۸ مترمربع و همراه با معاونش در آنجا هستند. بدون هیچ دکوراسیون و فقط یک میز و صندلی ساده. اگر در مراکز معلولیتی، هزینه‌هایی که برای امور غیر ضروری است تجمیع و پروژه‌های فرهنگ‌سازی راه‌اندازی شود، بسیار مؤثر است.

دائرةالمعارف‌های پارالمپیک یا ورزش معلولین، دائرةالمعارف نابینایی و نابینایان، دائرةالمعارف معلولیت حرکتی، دائرةالمعارف کحاله و چندین کتابشناسی در دستور کار است که یا به اتمام رسیده و در نوبت چاپ است و یا در حال نهایی شدن می‌باشد. ولی به دلیل محدودیت‌ها فقط توانسته‌ایم دائرةالمعارف نابینایی را تقریباً به مراحل آخر نزدیک کنیم. بقیه را هم از ۲۰ درصد تا ۷۰ درصد آماده کرده‌ایم.

۴- **جشنواره‌ها:** همایشی برای مربیان معلولین داشتیم و به ۵۰ برگزیده جایزه داده شد. اینان در فرهنگ‌سازی بسیار مؤثر بوده‌اند. نیز همایشی برای عکس‌داشتیم و تلاش کردیم مقوله عکس و فیلم را در جامعه در جهت فرهنگ‌سازی فعال نماییم.

۵- **دیگر طرح‌ها:** برای فرهنگ‌سازی غیر از مواردی که عرض شد، طرح‌های دیگر در دفتر کارشناسی شده یا به مرحله اجرا رسیده و یا هنوز شروع نشده است. برای نمونه سخنان معصومین علیهم السلام را همراه با طرح‌های جذاب به صورت تابلو در هزار عنوان منتشر کردیم. اگر مراکز برای فرهنگ‌سازی طرح نیاز دارند، اعلام نمایند و تماس بگیرند، طرح‌هایی مؤثر در اختیارشان می‌گذاریم. خلاصه بدون فرهنگ‌سازی نمی‌توان اشتغال مناسب داشت. ابتدا باید ذهنیت مردم، کارخانه‌دار، مدیران آماده گردد. پس از آماده‌سازی روحی و ذهنی آنان، خودشان با انگیزه به سراغ معلولین می‌آیند و برای اشتغال آنان تلاش می‌کنند.

نهادسازی

منظور از نهادسازی به عنوان سومین زیربنای اشتغال ایجاد سازمان‌هایی است که ایده‌ها و تصمیم‌ها را به عرصه عملی و اجرا نزدیک کند. در همه زمینه‌ها، بدون

۴. نشست‌های سه ماهه بین اعضاء در این نشست‌ها سه کار عاجل انجام شود یا یک هفته جلسات هر روزه داشته و سه رشته کار را تصویب کنند.
- نقشه راه پنج ساله (طرح جامع پنج ساله)
- مراحل اجرای طرح جامع و تقویم زمانی برای اجرای مراحل

- تقسیم کار و تعیین وظایف
مانند ناشران و دیگر اقشار که اتحادیه دارند، مؤسسات معلولین هم نیاز مبرم به اتحادیه دارند.

هم اکنون شرایطی است که باید به موضوعاتی مثل حقوق معلولین و بیمه معلولین رسیدگی شود و تا این موضوعات حل نشود دیگر مسائل حل نخواهد شد. از طرف دیگر هر مؤسسه به تنهایی نمی‌تواند به اینگونه مسائل برسد و باید همه جمع شوند و برای اجرا و دفاع کامل از حقوق معلولین متحد شوند.

خلاصه اینکه نهادسازی یا راه‌اندازی تشکل فراگیر و پویا با توجه به ظرفیت‌های همه مراکز معلولیتی سومین زیربنای اشتغال است.

دفتر فرهنگ معلولین در زمینه نهادسازی، چند کار مقدماتی انجام داده است. اولاً برای مؤسسه‌های پویا و خلاق کتاب‌هایی تدوین کرده است. از طریق این کتاب‌ها می‌توان تجارب و دستاوردها را منتقل کرد. دومین اقدام کار پژوهشی روی اتحادیه معلولین در کشورهای مختلف بوده است. برای مثال بررسی اتحادیه تولیدکنندگان کتاب گویا در امریکا به اتمام رسیده و در نشریه توان‌نامه درج می‌شود. یک جلد کتاب با عنوان «مراکز و مؤسسات معلولیتی ایران» در حال تدوین است.

پیشگیری

اگر سه عنصر فوق حضور داشته باشند ولی در زمینه پیشگیری از معلولیت اقدامی نشود، بقیه زحمات چندان نتیجه نخواهد داد. زیرا اگر معلولیت در ایران مهار نشود و آمار معلولان مدام رو به افزایش باشد، هر مقدار نرخ رشد اشتغال را بالا ببریم، باز با نرخ رشد معلولین تناسب خواهد داشت.

به این آمار و تناسب توجه کنید. اگر برای معلولین

تشکیلات کارآمد و فعال و بدون مدیریت پویا، راه به جایی نخواهیم بُرد. اگر شما بهترین تفکر و بهترین ایده‌ها را داشته باشید ولی تشکلی برای اجرا نداشته باشید، آن تفکر و ایده مطلوب اجرایی نخواهد شد و به هدف نخواهید رسید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در سال‌های نخست بعثت مکتب را تأسیس کرد و اخلاقیات و تفکر مردم را عوض نمود و در مدینه تشکیلات ایجاد کرد، دولت مدنی را تأسیس نمود. بنابراین یکی از امور زیربنایی نهادسازی است.

خوشبختانه در عرصه معلولیت بیست تا سی تشکیلات فعال و پویا هست ولی اینها با هم پیوند و ارتباط کامل ندارند یا کمتر دارند. تصور بفرمایید اگر معلولین هنرمند یا خیاط درجه یک تربیت شوند و بهترین تولیدات را داشته باشند ولی تشکلی نباشد تا کارهای آنان را به دست متقاضی و خواهان برساند، مشتری و متقاضی پیدا کند، تبلیغ کند، برای فروش برنامه‌ریزی کند؛ با نهادهای مصرف کننده تماس بگیرد، طرح با شکست مواجه خواهد شد.

نیز اگر همه به کارهای موازی و تکراری بپردازند، قطعاً سرمایه‌ها هدر رفته و ثانیاً کارهای مهم‌تر زمین می‌ماند. بنابراین چند کار اورژانسی و عاجل نیاز است.

۱. ایجاد دبیرخانه منتخب
  ۲. تدوین آیین نامه و شرح وظایف
  ۳. ثبت اتحادیه مؤسسات معلولین
- لازم است نهادی به صورت اتحادیه تأسیس و پس از ثبت عضوگیری کند.

از ظرفیت‌ها و فرصت‌ها، زمینه‌های فرصت‌های شغلی را مهیا کنند. یکی از شغل‌های مهم معلولین در بعضی کشورها تاکسیدرمی است. البته سال‌ها پیش یعنی در دهه چهل تا شصت در ایران هم رواج داشت ولی به تدریج موقعیت خود را به عنوان یک شغل از دست داد. اکنون توضیحی درباره تاکسیدرمی عرضه می‌شود.

تاکسیدرمی Taxidermy را جانور پیرایی ترجمه کرده‌اند و منظور صنعتی است که جانوران کوچک و بزرگ را پس از مردن، خون و مواد درون آنها را تخلیه کرده تا از گندیدگی و فساد جلوگیری شود، سپس درون شکم را با مواد پلاستیکی یا کاغذی پر کرده و پوست و ظاهر آنها را هم به روشی خشک می‌کنند. به طوری که پس از اتمام کار شکل و ظاهر حیوان تفاوتی با زنده آن ندارد. در عرف عامه مردم به آن خشک کردن حیوان می‌گویند.

این صنعت دو کاربرد و استفاده مهم دارد: یکی آموزشی به ویژه برای نابینایان و کودکان و دوم استفاده موزه‌ای (نمایشی).

پیش از انقلاب اسلامی در ایران، بسیاری از مراکز نابینایان بخش تاکسیدرمی داشتند و خودشان حیوانات را آماده می‌کردند تا مربی‌ها و معلمین سر کلاس نابیناها را با شکل و اندازه و اعضاء و جوارح حیوانات آشنا کنند. برای مثال مؤسسه آموزشی ابابصیر در اصفهان، مرکز آموزشی رضا پهلوی در تهران، بخشی به نام تاکسیدرمی داشتند.

آموزشگاه‌های کودکان مثل پیش‌دبستانی‌ها و مهدکودک‌ها معمولاً بخش تاکسیدرمی نداشته‌اند ولی حیوانات تاکسیدرمی شده را خریده و در معرض دید و لمس کودکان قرار می‌دادند. اما این صنعت در بُعد آموزشی در مدارس نابینایی به روش سازمان یافته و گسترده استفاده نشد و مدارس نابینایی بخش تاکسیدرمی خود را تعطیل کردند. به استثنای بعضی مربی‌ها که گاهی از بعضی حیوانات خشک شده برای آموزش استفاده می‌کنند، اما استفاده عمومی از آن تعطیل

یک میلیون شغل نیاز داشته باشیم یا به عبارت دیگر یک میلیون معلول بیکار داشته باشیم و سالانه برای سه درصد آنها اشتغال ایجاد شود یعنی سالانه ۳۰ هزار نفر اشتغال پیدا می‌کنند و حدود سی سال طول می‌کشد که بیکاری در جامعه معلولین کاملاً از بین برود. اما اگر به موزات ایجاد اشتغال معلولیت هم رشد کند و مثلاً سالانه ۵۰ هزار نفر به آمار افزوده شود، در این شرایط، اشتغال سه درصدی سودمند نیست و هیچگاه بیکاری مرتفع نخواهد شد بلکه بیکاری همواره رو به افزایش خواهد رفت.

از این رو حتماً لازم است در کنار همه اقدامات، پیشگیری یعنی مهار معلولیت و تثبیت آن اجرایی و فراگیر شود.

تاکسیدرمی و اشتغال معلولین

این گزارش به تاکسیدرمی به عنوان یک نمونه از روش مدرن در اشتغال معلولین می‌پردازد.

در روزهای اخیر مخالفت شورای نگهبان و برگشت قانون جامع معلولان، تأکید کرد که خوش‌بینی‌های بی‌جهت و خیالی درست نیست و معلولین باید به واقعیت‌ها بیشتر توجه داشته و روی پای خود بایستند و با تلاش و کوشش مسیر خود را در حوادث متلاطم پیدا کنند.

یکی از واقعیت‌های مهم معلولین اشتغال است، تشکل‌های مردمی می‌توانند با برنامه‌ریزی و بهره‌گیری

شده است.

اما در بخش موزه‌ای، موزه‌های حیات طبیعی مثل موزه دار آباد در تهران از حیوانات تاکسیدرمی شده برای نمایش استفاده می‌کنند ولی ساخت حیوانات تاکسیدرمی در سطح گسترده و به صورت یک فناوری پیشرفته در موزه‌ها هم وجود ندارد. فعالیتی هم اگر در این زمینه داشته باشند گسترده و سازمان یافته نیست.

پیام‌های عدم توجه به تاکسیدرمی: نابینایان، کودکان و بعضی از دیگر اقشار مردم، بسیاری از اطلاعات و تصورات خود را از طریق حیوانات تاکسیدرمی به دست می‌آورند. معروف است به نابینایی گفته شد اردک چه شکلی دارد گفت مثل شیر است. گفته شد شکل شیر چگونه است، گفت عین موش کوچک است.

نابینایان بسیاری از تصورات خود را با لمس و شنیدن به دست می‌آورند. حتی شنیدن در مواردی نمی‌تواند شناخت واقعی و درست به آنان عرضه کند. بسیاری از کارشناسان تعلیم و تربیت معتقدند نظام تصورات و نظام ادراکی نابینایان در دهه‌های اخیر با مشکلات جدی مواجه شده است و در بسیاری از زمینه‌ها توانایی درک صحیح یا تجزیه و تحلیل واقعی را ندارند و مهم‌ترین عامل این آسیب‌ها این است که تصور و عکس‌برداری واقعی از اشیاء ندارند.

مربی‌ها و معلمین قبلاً تأکید داشتند، همه اشیاء از حبوبات مثل نخود، برنج و همه حیوانات و دیگر اشیاء جامد و مایع جاندار باید توسط نابینا لمس شود تا ادراک درست در ذهن او شکل گیرد و مفهوم‌سازی شود.

قشرهای دیگری از مردم مانند دانشجویان رشته‌های دامپزشکی، دانشجویان، هنر، معماران، مجسمه‌سازان، مدلیتگ و شوهای لباس (خیاط‌ها، طراح‌ها، چاپ رنگ) نویسندگان و معلولین ذهنی هم می‌توانند از صنعت جانور پیرایی استفاده کنند.

بنابراین این صنعت در داخل کشور کاربرد فراوان دارد و می‌تواند در زمینه‌های مختلف از آن استفاده کرد. استفاده‌های موزه‌ای، تزیینی و استفاده از بسیاری از هنرها هم مهم و قابل توجه است.

ابعاد درآمدزایی و اشتغال‌زایی: در سال‌های دور در مؤسسه آموزشی ابابصیر ویژه نابینایان هر ماه حداقل ده نفر با کار در جانور پیرایی، درآمد و کار داشتند و خرج خود و خانواده خود را تأمین می‌کردند. بعضی کشورها که در سال‌های ۴۰ تا ۵۰ شمسی بسیار از ایران عقب بودند، هم اکنون در زمینه تاکسیدرمی تبدیل به قطب‌های مهم شده‌اند و هزاران نفر در این زمینه اشتغال دارند، درآمدهای سرشاری هم دارند. از این‌رو لازم است تشکلهای معلولین و نابینایان، این حرفه و شغل را احیا کرده و زمینه اشتغال صدها توانخواه و معلول را فراهم آورد.

اگر پیشنهاد دهیم سازمان بهزیستی یا سازمان آموزش و پرورش استثنایی یا وزارت کار و رفاه این کار را انجام دهند، قطعاً آنان، انجام نمی‌دهند. اما تشکلهای خود معلولین اگر با جمع‌پول‌های اندک کار را شروع کنند می‌توانند به تدریج گسترش دهند.

ایران به دلیل وضع آب و هوایی و امکان دسترسی به دریا و اقیانوس و آب‌های گرم و جنگل‌ها و کویر بهترین امکانات بومی را در این زمینه دارد. اگر یک تهنده تورهای صیادان در یک روز جمع‌آوری گردد، مواد اولیه برای صدها تاکسیدرمی به دست می‌آید.

متأسفانه تشکلهای و مراکز آموزشی معلولین فقط در چند رشته خاص مانند خیاطی، بافتنی لباس، قالی بافی و معرق کار می‌کنند. چون بازار اشباع شده و این صنایع تکراری و خسته‌کننده شده، اولاً استقبال از آنها نمی‌شود؛ ثانیاً درآمدزایی ندارد؛ ثالثاً بازارهای مهم جهان را نمی‌توان تسخیر کرد.

اما جانور پیرایی رشته‌ای پرجاذبه، پردرآمد و دارای کاربرد در زمینه‌های مختلف است و سرمایه‌گذاری و اهتمام به آن حتماً آینده خوبی خواهد داشت.

پروژه‌های بالقوه در زمینه جانور پیرایی: تشکلهای معلولین چه چشم‌اندازهایی می‌توانند برای این حرفه ترسیم کنند؟ چگونه توجیه اقتصادی آن را تبیین کنند؟ برای پاسخگویی به این پرسش‌ها به موارد ذیل اشاره می‌شود:

۱- بازارهای منطقه و کشورهای مختلف را می‌توان

جهان معرفی شود. و ده‌ها نوع پژوهش و تألیف دیگر می‌توان داشت.
۶- مبادله جانوران پیرایش شده بین کشورها هم یک رشته است.

گزارش موزه حیات وحش و طبیعی دار آباد: روز جمعه ۲۷ فروردین ۱۳۹۵ سه تن از دفتر فرهنگ معلولین به موزه دار آباد رفتند تا گزارشی تهیه کنند. این گزارش مختصر تهیه شد.
این موزه از نظر ساختمانی و فضاها پنج قسمت عمده دارد:

۱- قفس‌ها و فضاهای مربوط به حیوانات زنده در فضای باز و در سالن سرپوشیده
۲- سالن سرپوشیده شامل انواع تاکسیدرمی‌های بسیار زیبا
۳- بخش نمایش فیلم چند بعدی
۴- بخش نمایش و فروش سنگ‌های قیمتی و تزیینی
۵- بخش اداری و آموزشی
اما بخش مجسمه‌ها بسیار کم و ناقص است و نسبت به موزه‌های جهان اصلاً قابل مقایسه نیست. بخش حیوانات زنده در واقع عمومی نه تخصصی است یعنی از هر حیوان چندتایی برای رؤیت عموم مردم به نمایش گذاشته‌اند.

بخش جانور پیرایی‌ها به روز نیست و عمدتاً محصولات تلاش‌های دهه پنجاه و شصت است و لازم است در این زمینه گسترش یابد. مهم‌تر اینکه آموزشی و قابل استفاده برای نابینایان نیست مثلاً نمی‌توانند لمس کنند.
از مدیریت پرسیدم جزوه، کتاب یا CD توضیحی و آموزشی دارید، که فقط یک جزوه درباره سمندر ایرانی داشتند و متأسفانه اطلاعات جامع و گزارشی نداشتند.

به دست گرفت و انواع جانورهای پیرایش شده را صادر کرد. تا در مدارس و مراکز آموزشی یا موزه‌ها یا به صورت نمایشگاه‌های دوره‌ای و موقت به کار گرفته شود.

شنیدم یک شرکت چینی به دولت کویت پیشنهاد داده که در همه مراکز آموزشی از مهدکودک تا دانشگاه، ویتترین‌هایی در مدخل‌های اصلی ورودی نصب و حیوانات پیرایش شده را به نمایش بگذارد. هر سه ماه هم محتوای ویتترین را تعویض کند. سال ۲۰۰۴م به چند مدرسه نابینایی در امارات رفتم، تاکسیدرمی ندیدم. به‌رحال کشورهای منطقه و جهان ظرفیت پذیرش این پروژه را دارند. البته شرایط باید فراهم باشد و روابط و مناسبات دولت ما با این کشورها دوستانه باشد تا بتوان کار را پیش برد.

۲- در زمینه توریسم و جهانگردی، تاکسیدرمی جایگاه خوبی می‌تواند داشته باشد، استفاده از ماهی یا انواع حیوانات دریایی پیرایش شده یا دیگر حیوانات با جعبه‌های شکیل از هر نوع سوغات دیگر جذاب‌تر است. مخصوصاً با دفترچه توضیحی همراه باشد و بسته فرهنگی پیوست داشته باشد.

اغلب هتل‌ها از آکواریوم به عنوان تزیین استفاده می‌کنند، در کنار آکواریوم چند دکور از حیوانات پیرایش شده می‌توانند برای زیبایی استفاده کنند و به عنوان تزیین در همه مراکز توریستی کاربرد دارد.

۳- بسیاری از هنرها و هنرمندان از این صنعت می‌توانند بهره‌مند باشند، مثل تئاترهای عروسکی نمی‌توان عروسک‌گردانی از حیوانات واقعی داشت، در نقاشی، در مجسمه‌سازی و در ده‌ها رشته هنری دیگر هم می‌توان از این محصولات استفاده کرد.

۴- برگزاری نمایشگاه‌های سیار شهری و کشوری از تاکسیدرمی‌های جذاب در مدارس، در دانشگاه‌ها هم زمینه دیگر است.

۵- راه‌اندازی پژوهش و تألیف در این حوزه هم مهم و جذاب است مثلاً درباره مراکز تاکسیدرمی در جهان یک کتاب مصور لازم است، درباره کبوترهای پیرایش شده در ایران یک کتاب تدوین و به چند زبان به

فصل بیست و دوم: دسترس پذیری

یکی از فعالیتهای این دفتر همگانی کردن آثار و محصولات تولید شده است. اگر معلولین آثار تولید شده را به دلیل گرانی یا عدم توان برای خرید نتوانند، دریافت و از آنها استفاده نمایند، فایده و منافع این آثار برای این قشر اندک خواهد شد. کسانی که به کشورهای اروپایی سفر کرده‌اند، دیده‌اند که هر روز صبح انبوهی از روزنامه‌ها، مجلات و کتب را جلوی در ایستگاه‌های مترو یا در مکان‌های عمومی دیگر گذاشته‌اند و تلاش می‌کنند عموم مردم به آثار اعم از روزنامه، مجله، کتاب و نرم‌افزار دسترسی داشته و از این گونه محصولات استفاده نمایند. همچنین تلاش می‌کنند محصولات فرهنگی مورد نیاز معلولین را به روش‌های مختلف در اختیار آنان قرار دهند. این فصل به راه‌کارها برای استفاده همگانی معلولین از آثار فرهنگی می‌پردازد.

اقدام دفتر

اما اقدامات دفتر برای تعمیم استفاده از محصولات عبارت است از:

۱- تمامی آثار این دفتر رایگان در اختیار تشکلهای پژوهشگران و خود معلولین قرار می‌گیرد. زیرا خط‌مشی این دفتر منفعت طلبی و سودجویی و کسب درآمد نیست بلکه فرهنگ سازی و توسعه فرهنگ مطلوب مورد نظر است.

یکی از ارکان تشکلهای مردمی، عرضه خدمات رایگان و عدم کسب درآمد است. متأسفانه تشکلهای بعضاً رسالت اصلی خود را فراموش کرده‌اند و دست در جیب معلولین کرده و درصدد سودجویی هستند.

۲- حضرت علی علیه‌السلام وقتی خلیفه امپراطوری اسلام بود، به استاندار خود دستور داد بخشی از بیت المال و بخشی از مالیات‌های دریافتی را به امور معلولین اختصاص بدهد. در همه جهان و حتی در کشورهای دارای اقتصاد آزاد، تأمین نیازهای بخشی از مردم به عهده دولت است. اگر دولت به هر دلیل انجام نداد بر عهده نیکوکاران ثروتمند است.

اما این بودجه اگر تخصیص یابد و به جای مصرف

در محل خود، صرف کارهای زاید گردد، این ظلم و اجحاف به معلولین است. برای نمونه بودجه دریافت و برای اتاق مدیر دکوراسیون و میز و صندلی گران قیمت تهیه شده، یا با این بودجه کاغذ گران قیمت و چاپ رنگی و خلاصه به شیوه گران قیمت محصول تولید شده است. بهرحال بودجه تعیین شده برای معلولین، اگر به روش قناعت و با شیوه ساده و به دور از افراط و تفریط و مخارج زاید، مصرف شود تا محصول تولید شده به قیمت بسیار کم در اختیار معلولین قرار گیرد. این مبلغ اندک هم لازم است از آنان اخذ نشود و دولت یا ثروتمندان تأمین کنند.

اما متأسفانه به اتاق بعضی از مدیران سازمان بهزیستی یا تشکلهای مردمی می‌رویم مثل کاخ‌های شاهی، دکورها و لوازم آنچنان است. وقتی اعتراض می‌شود، توجیه کرده و می‌گویند مهمانان خارجی می‌آیند و اگر اینها نباشد آبروریزی می‌شود.

خلاصه اینکه دفتر فرهنگ معلولین اولاً از ریختن و پاشها ممانعت کرد و تلاش نموده با حداقل و ارزان‌ترین روش، محصولات را به تولید برساند. البته جوری که کیفیت آنها آسیب نبیند. اتاق‌های مدیریتی

بریل، چند دستگاه کامپیوتر، دستگاه پرکینز الکترونیکی و دستگاه تبدیل بریل به صورت و برعکس مجهز شده است. هر کتابخانه سه بخش منابع بینایی، منابع گویا و منابع بریلی خواهد داشت. تا کنون در شهرهای ارسنجان، فارس، زنجان، زاهدان، ارومیه، سنج، بندرعباس، کاشان این کتابخانه‌ها راه‌اندازی شده است.

گویا تا کنون حدود ۱۰ باب کتابخانه مجازی در ایران راه‌اندازی شده است. این نوع کتابخانه‌ها موجب تسهیل در استفاده می‌شود. (ایسکا نیوز، ۲۴ خرداد ۱۳۹۳)

دسترسی همگانی با اشتراک گذاری بریل

در سال ۹۳ دفتر فرهنگ معلولین طرحی در جهت دسترس پذیری منابع بریل عرضه کرد که خلاصه‌ای از آن تقدیم می‌گردد.

در مورد بریل از حیث سودمندی، دیدگاه‌های متفاوت و متعارضی در بین اهل فن و کارشناسان هست. برخی بر این عقیده‌اند که خط بریل را باید کلاً کنار گذاشت؛ زیرا هزینه‌ها و دشواری‌ها و ماهیت گسترش ناپذیر آن به اندازه‌ای است که با سودمندی اندک آن برابری نمی‌کند و خلاصه ضررهای آن بیش از سود آن است. اما عده‌ای دیگر معتقدند ضررهای آن را می‌توان سامان‌دهی کرد و به حداقل رساند، از سوی دیگر در اینکه یک امکان و شیوه از دو روش اصلی برای یادگیری و فراگیری علوم است، نباید شک کرد و اگر فقط همین یک فایده را می‌داشت، کافی بود.

نظر سومی هم هست که می‌گوید نباید داوری سفید و سیاهی داشت بلکه بریل در شرایطی فایده دارد و در

در این دفتر بسیار ساده و فاقد هرگونه تزئینات است. ۳- با تعویض کتاب یعنی کتاب قبلی که مطالعه شده آورده و کتاب جدید ببرد؛ با ایجاد کتابخانه، و با تأسیس کتابخانه سیار و نظام تبادل کتاب در مراکز می‌توان، محصولات فرهنگی را عمومی‌سازی کرد. دفتر همه این شیوه‌ها را مدنظر داشته و تا حدی عمل کرده است.

استفاده از ابزارهای جدید

برای کاهش هزینه‌ها در تولید محصولات فرهنگی می‌توان از شیوه‌های مدرن استفاده کرد. آثاری که به روش دیجیتالی منتشر می‌شود نسبت به شیوه سنتی بسیار ارزان‌تر و دسترسی به آنها راحت‌تر و دارای بُرد گسترده است.

این دفتر، تمامی محصولات خود را روی سایت اینترنتی خودش گذاشته و همه مردم از جمله معلولین می‌توانند به راحتی استفاده کنند.

اطلاع‌رسانی هم موجب کاهش هزینه‌ها می‌گردد؛ زیرا آدرس محصول دلخواه و مورد نظر می‌شود. همچنین چکیده نگاری موجب دستیابی بهتر و سریع‌تر به منابع می‌گردد.

همه این روش‌ها در دفتر اجرایی شده تا کاربران از جامعه هدف به نیازهایشان تأمین گردد.

گسترش کتابخانه مجازی

انجمن نابینایان ایران از ۱۳۹۲ اقدام به تأسیس کتابخانه‌هایی برای نابینایان در شهرهای مختلف نموده است. در این طرح هر کتابخانه به یک دستگاه چاپگر

است. خلاصه اینکه اگر خط بریل مثل خط فارسی سوار امواج اینترنت شود و ارسال و دریافت آن با وسایل و تجهیزات ارزان و قابل دستیابی برای همه روشندان امکان پذیر گردد، قطعاً تحولات زیربنایی و ژرفی در فرهنگ و جامعه روشندان پدید می‌آید.

خلاصه تعریف این پروژه همگانی کردن و عمومیت بخشیدن به استفاده از بریل در هر وقت و هر زمان و توسط هر فرد برای ارسال و دریافت پیام‌ها و متون و مطالب با استفاده از تکنولوژی مدرن است.

هدف و ضرورت: آمارهایی که توسط مراکز بین‌المللی بیان شده گویای اینست که در کشورهای در حال توسعه ۴۰ تا چهارصد میلیون نابینا و کم بینا هستند. این اختلاف فاحش در مدارک آمده است و مربوط به شاخص‌های آماری است. در ایران از ۳ میلیون تا ۷ میلیون نابینا و کم بینای به شیب نابینایی وجود دارد. این قشر وسیع، در حد جمعیت یکی از استان‌هایی مثل فارس یا اصفهان است. اگر برای تمثیت و تدبیر امور آنان فکری نشود، سربار و کل جامعه و هزینه‌های دولتی خواهند شد. ولی اگر فرهنگ جامعه و روشندان از نظر زیرساخت‌های ارتباطات، اقتصادی و غیره سازمان‌دهی گردد، هر فرد از آنان تبدیل به عنصری فعال، پویا و به جای هزینه بر، درآمدساز برای خودش و کشورش می‌شود. همان روشی که کشورهایی نظیر آلمان طی کرده و با برنامه‌ریزی معلولین و روشندان

شرایطی می‌تواند زبان داشته باشد. از این رو باید شرایط اجرا و تحقق آن را با درایت و تدبیر سامان کرد.

تعریف پروژه: بریل به عنوان یک ضرورت در زندگی روزمره همه نابینایان، اجتناب ناپذیر است. زیرا نابینا اغلب از طریق تخاطب و گفتگوی رو در رو (گفتن و شنیدن) با دیگران ارتباط برقرار می‌کند. اما همه ارتباط‌ها و تعاملات دیالوگ چهره به چهره نیست؛ به ویژه در دنیای مدرن ارتباطات اغلب غیر همزمان یا غیر هم مکان یا غیر هم زبان یا فرد و جمع است. یعنی A با B می‌خواهد ارتباط داشته و پیامی را به او منتقل کند ولی فاصله زمانی آنها چند ساعت یا چند روز است؛ یا A در ایران و B در چین می‌باشد؛ یا A فارسی زبان و B زبانش سوئدی است. در همه این موارد که شامل همه متون علمی هم می‌شود؛ یعنی A یک مقاله برای جمعی تألیف می‌کند که هنوز به دنیا نیامده‌اند یا برای همایشی است که سال آینده برگزار می‌گردد. در این چهار صورت، پیام دهنده ناچار است از کتابت استفاده کند. نظام نگارشی بریل هم اکنون به رغم همه نواقص آن در جهان پذیرفته شده و نابینایان با نگارش علائم بریل، مخاطب را از نیت و مطلب خود آگاه می‌نمایند.

اما تا کنون این شیوه فردی اعمال و اجرا می‌شده و به ویژه در کشورهای در حال پیشرفت کمتر از تکنولوژی ارتباطات و روابط مدرن برای گسترش آن استفاده شده

از سامانه‌های مدرن ارسال کنند. ولی این پروژه گام به گام اجرا خواهد شد.

مراحل پروژه: گام نخست این پروژه ایجاد سایت اینترنتی و تجمیع متون بریل در آنجا است. این سایت توسط مرکزی که دیگر نهادها و مراکز را قانوناً نمایندگی می‌کند، متون بریل را از همگان دریافت و علاوه بر آرشیو کردن آنها چند اقدام دیگر انجام می‌دهد:

۱- توصیف و گزارش هر متن آماده و روی سایت به صورت بریل و شنیداری قرار می‌گیرد.

۲- هر متن بریل، شنیداری هم می‌شود و گویایی آن روی سایت قرار می‌گیرد.

۳- اطلاعات تمامی متون بریل از سراسر جهان جمع‌آوری و روی سایت می‌رود.

۴- مبادله اطلاعات با همه مراکز جهان جهت داد و ستد متون بریل و گویایی.

پس از شکل‌گیری این سامانه ظرف نهایتاً ۴ ماه، در هر شهر نماینده‌ی در بهترین نقطه قابل دسترسی نابیناها انتخاب می‌شود. بهتر است کتابخانه عمومی یا

را به گونه‌ای مدیریت کرده‌اند که از افشار مرفه و پولدار جامعه شده‌اند.

یکی از کارهای اساسی که برای روشنندان ضرورت جدی دارد، توسعه ارتباطات و سامان‌دهی به روابط آنان است. مشکل از اینجا آغاز می‌شود که آنان توانایی خواندن و نوشتن متون عادی و بینایی را ندارند از طریق قوه‌های لامسه و شنوایی باید بخوانند و پیام‌ها را بفهمند و نیز بنویسند یا ارسال کنند. یعنی تمامی فرایند دریافت و ارسال پیام‌های آنان از طریق لامسه و شنوایی است.

در جهان مدرن با استفاده از تکنولوژی ارتباطات و تجهیزات رایانه و اینترنت و ماهواره به سامان‌دهی ارسال و دریافت پیام روشنندان پرداخته و آن را مثل خط و پیام بینایی نموده‌اند. یعنی یک نابینا برای هر کس در هر زمان و در هر کجا برای هر فرد با هر زبان بخواهد پیامی را می‌فرستد و به سرعت هم جواب آن را دریافت می‌کند.

در این پروژه هدفمان بریل است و می‌خواهیم نابینایان پیام‌های خود را با خط بریل ولی با استفاده

اعضا پشتیبانی و اداره می‌شود. تمامی آثار شنیداری و بریل سودمند برای نابینایان در این سیستم گردآوری و تبدیل به فرمت دیجیتال می‌گردد. در این صورت قابلیت‌های آن افزایش یافته و سودمندی آن مضاعف می‌گردد. اما سرگذشت دی‌زی در غرب را باید مرور کنیم تا بتوانیم تجربه آموزی نماییم.

در طول تاریخ دسترسی به اطلاعات برای نابینایان و معلولان دیداری، امیدبخش نبود و آنان همواره محروم از خواندن و نوشتن و دسترسی به اطلاعات چاپی بودند تا اینکه در حدود سال ۱۸۳۰ مرد جوانی به نام لوییس بریل سامانه‌ای از نقطه‌های برجسته را ایجاد کرد. اگر چه ماشین چاپ ۳۰۰ سال قبل اختراع شده بود اما به اندازه اختراع بریل با ارزش نبود زیرا با استفاده از بریل افراد نابینا به صورت حداقلی می‌توانستند هم بخوانند و هم بنویسند. توانایی حداقلی‌ای که شخص بتواند هم بخواند و هم بنویسد برای کسب مهارت‌های سواد ضروری است.

بیش از یک قرن بود که نابینایان از ترجمه‌های بریل کتاب‌های چاپی استفاده می‌کردند. همانطور که می‌دانیم کتاب‌های بریل، بسیاری از ویژگی‌های مناسب کتاب‌های چاپی را به اشتراک می‌گذارند مانند توانایی پریدن به صفحات یا بازخوانی صفحات مورد نظر. با این وجود مشکلاتی در خط بریل هست که پیامدهای منفی در پی داشته است. وزن، اندازه و صحافی آنها، همراه داشتن و حمل و نقل آنها را دشوار می‌کند. کتاب‌های بریل، بزرگ و سنگین هستند زیرا کاغذ برجسته ضخیم‌تر از کاغذ سنتی است؛ نویسه‌های بریل تقریباً با اندازه یکسان به عنوان نویسه‌های ۳۶ نقطه‌ای هستند و کتاب‌های بریل باید آزادانه صحافی شوند، به گونه‌ای که نقطه‌های برجسته بریل را له نکنند. در بعضی کشورها مهارت استفاده از بریل به طرز قابل توجهی کاهش یافته است.

از طرف دیگر کتاب‌های گویای ضبط شده، در حدود ۱۹۳۰ یعنی ۱۰۰ سال بعد تولید شد. کتاب‌های گویا به سرعت محبوبیت لازم را به دست آورد زیرا همه گروه‌های سنی می‌توانستند از آن استفاده کنند و مخصوصاً برای بزرگترین جمعیت نابینایان یعنی افرادی که بینایی‌شان را در سنین بزرگسالی از دست داده بودند

مراکز بهزیستی یا مدارس استثنایی باشد. اتافی جهت سرویس‌دهی در این مکان‌ها تعیین می‌گردد و چند دستگاه نصب می‌شود.

نابیناها با مراجعه حضوری یا از طریق تلفن درخواست خود را مطرح می‌کنند. مدیر سامانه شهرستان هم اگر آماده باشد پرینت بریل را گرفته و تقدیم می‌کند. اگر درخواست او مضاعف یعنی گویایی و بریل باشد هر دو را تحویل می‌دهد. اما اگر متنی را بخواهد که در سامانه مادر نیست. سه صورت پیدا می‌کند:

- قابل جایگزینی هست مثلاً ترجمه قرآن آقای مکارم را می‌خواهد و نداریم ولی ترجمه فولادوند را داریم و درخواست کننده آن را قبول می‌کند.

- قابل جایگزینی نیست ولی قابل تولید هست. زمان مشخصی به او قول داده می‌شود و در زمان مقرر تحویل می‌شود.

- اگر قابل تولید هم نباشد، پاسخ منفی داده می‌شود. مرحله دوم این پروژه اینست که هر نابینا خودش با وسایل و تجهیزاتی بتواند وصل به سامانه مادر شده و اطلاعات مورد نظرش را دریافت کند.

موفقیت و شرایط آن: با بررسی‌های کشورهای مثل فرانسه، سوئد، بلژیک و آلمان معلوم شد آنها در سه دهه پیش، پروژه خود را مرحله به مرحله پیش برده‌اند و الآن به مرحله نهایی رسیده‌اند به طوری که هر نابینا با وصل به سایت بریل تمامی اطلاعات مورد نظرش را به خط بریل دریافت و می‌تواند پیام‌های خود را هم به خط بریل ارسال کند. البته مبدل‌هایی هم دارد که می‌تواند به گویایی یا خط بینایی برای خودش یا مخاطبش تبدیل کند.

تأثیر دی‌زی و این پروژه: خوشبختانه ما تجربه کشورهای مثل سوئد و آلمان را پیش رو داریم. آنان با گذشت از شیب تندی توانستند، نابینایان را از بن بست دانش و ارتباطات رهنانیده و دریچه ارتباط عمومی را به روی آنان بگشایند. این تجربه در قالبی در اروپا و آمریکا اجرا شده که به آن دی‌زی (DAISA) می‌گویند. این واژه مخفف این عبارت است:

Digital Accessible Information System

یعنی سیستم اطلاعات قابل دسترس دیجیتال. این سیستم بین‌المللی است و توسط اتحادیه و مجمع

و از مهارت‌های بریل برخوردار نبودند، مفید بود. دسترسی به اطلاعات دیجیتال در حدود سال ۱۹۹۰ امکان پذیر شد. افراد نابینا و کم بینا می‌توانستند از رایانه‌ها برای خواندن استفاده کنند. به تدریج کتاب‌های گویای دیجیتال، شیوه رایجی برای خواندن شد. البته این امر به این معنا نبود که از میزان بهره‌گیری کتاب‌های بریل کاسته شود زیرا کتاب‌های بریل تنها قالبی بود که به شخص امکان کسب مهارت‌های سواد را می‌داد. در دهه ۱۹۹۰، سه رویداد مهم اتفاق افتاد. در ابتدا، اینترنت همگانی شد. رویداد بعدی، اختراع صوت فشرده، مخصوصاً ام پی تری روشی ماندگار برای توزیع صوت دیجیتال روی اینترنت فراهم کرد. در رویداد سوم از آنجایی که دیسک‌های فشرده مورد استقبال گسترده‌ای قرار گرفته بود کتابخانه سوئد، این قالب را به عنوان رسانه هدف برای توزیع دی‌زی انتخاب کرد. نمونه اولیه پخش کننده دی‌زی در ۱۹۹۴ ساخته شد. بعد از آن کنفرانسی بین‌المللی در مورد رایانه‌هایی که به اشخاص با نیازهای خاص کمک می‌کنند، برگزار شد. این کنفرانس، منجر به علاقه قابل توجهی به طرح دی‌زی شد.

همانطور که اشاره شد در ابتدا، دی‌زی به عنوان سیستم اطلاعات صوت محور دیجیتال در سوئد، کتابخانه ملی کتاب‌های گویا و بریل سوئد، توسعه یافت تا نیازهای کاربران کاست کتاب گویا را برآورده کند. کیفیت نامطلوب صدا، پخش طولانی و رسانه‌های دستی و عدم سازگاری کتاب‌های گویای امانت گرفته شده، نگرانی‌های اصلی خوانندگان حرفه‌ای کتاب‌های گویا بودند. مشارکت کاربر در سراسر فرایند توسعه، یکی از ویژگی‌های توسعه دی‌زی بود.

از این‌رو دی‌زی با حداقل امکانات کارش را آغاز کرد و طی چند دهه توانست امکاناتی برای روشندان فراهم آورد تا بتوانند به راحتی پیام خود را با دیگران به اشتراک گذاشته، بخوانند، بنویسند و با جهان، ارتباطات وسیع برقرار کنند.

در ایران و جهان اسلام هم اجرای چنین طرحی شدنی است. البته بر خلاف عقیده برخی، کپی برداری از دی‌زی

۱. این طرح در دو ماهنامه توان‌نامه، ش ۴-۶، ص ۲۰۰-۲۰۴ منتشر شده است.

بخش چهارم:

چشم انداز آینده

هر فرد و هر تشکیلات لازم است برای آینده خود برنامه و طرح داشته باشد، بدون حساب و کتاب و آینده‌نگری و تدبیر نمی‌توان سرنوشت مطلوبی در انتظار داشت. نظر «دم را غنیمت شمار»؛ «آینده را رها کن حال را بچسب» شعارهایی بیش نیست و حتی کسانی که اینها را می‌گویند، برای آینده زندگی خود تدبیرهایی دارند. دفتر فرهنگ معلولین بر اساس خطمشی و اهدافی که در بخش اول تبیین شد و بر اساس تجاربی که در پنج سال به دست آورده درصدد برنامه‌ریزی جدید است. البته این دفتر از ابتدای تأسیس مطالعه و کارشناسی داشت و طرح‌هایی را تدوین و پس از نظرخواهی به اجرا گذاشته است.

این بخش درصدد است آینده دفتر و کارهایی که بر عهده دارد اطلاع‌رسانی و معرفی کند و چشم‌اندازی نسبت به کارهای خود داشته باشد.

فصل بیست و سوم: طرح و تدبیر

به دلایل مختلف که فعلاً نمی‌خواهیم به آنها بپردازیم مسیر جامعه معلولین ایران رو به سوی افزایش شاخص‌های منفی مثل بیکاری، گسترش معلولیت و کاهش دانش دارد و در سال‌های مختلف اخیر، کمتر آهنگ مثبت مشاهده شده است. البته عوض کردن شاخص‌های منفی به مثبت و مسیر افول به صعود، کار غیرممکن و صعب نیست؛ نیز بر خلاف تصور بعضی که تعویض خط‌مشی نیاز به بودجه کلان دارد چنین نیست؛ فقط اراده و عزم و پشتکار می‌خواهد. نیز نیاز به مقدمات و تمهیداتی مثل اطلاعات کارگشا دارد.

دفتر فرهنگ معلولین با کمک چند کارشناس به مطالعه مشکلات معلولان پرداخت و درصدد برآمد طرح پنج ساله برای حل اکثر معضلات معلولین تدوین کند. اما در عمل به این نتیجه رسید که نخست باید طرح پایه تدوین و اجرا شود و پس از طرح پایه به سراغ طرح بلندمدت پنج ساله و طرح‌های کوتاه مدت یکساله برویم. این فصل شامل گزارشی از محتوای طرح پایه یا طرح مقدماتی یا طرح نیازسنجی عرضه می‌کند.

طرح پایه یا طرح مقدماتی

پیشنهاد کارشناسان این دفتر این است که با اجرای یکساله این طرح می‌توان به اطلاعات و مبانی فکری دست یافت و در ادامه موجب تفاهم همگانی خواهد شد. اما در مقدمه این طرح آمده است:

معلولین سرمایه هر کشور و جامعه محسوب می‌شوند. کشورهای مثل آلمان و فرانسه بعد از جنگ‌های جهانی به معلولین به عنوان انسان‌های سربار و مصرف‌کننده نگاه نکردند بلکه به عنوان انسان‌هایی با استعداد‌های خاص و دارای توانایی‌هایی که انسان‌های عادی ندارند، به آنها پرداختند، برای آنها برنامه‌ریزی کردند و توانستند ظرف دو دهه، آنها را به انسان‌های پرتوان، مدیر، مدبر و دارای تخصص تبدیل کنند. به طوری که نه تنها مشکلات جامعه معلولین مرتفع شد بلکه معلولین در رفع بسیاری از مشکلات جامعه مشارکت پیدا کردند. شرکت زمینس که توسط معلولین اداره می‌گردد یک نمونه کوچک از تدبیرهای معلولین در آلمان است.

سرن و رهبران مسیحیت با آموزش معلولین، آنان را در امور مذهبی و تبلیغ دینی فعال ساختند. از این‌رو به عنوان انسان‌های مؤثر در این فرهنگ شده‌اند. مهم‌تر از همه این‌ها، تجربه رسول خدا، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و جامعه مدنی در صدر اسلام است. رسول خدا با سپردن کارهای مهم به معلولین و توجیه آنها و احترام به آنها، توانست معلولین را به سرمایه‌های فعال اجتماعی تبدیل کند. به طوری که در علوم قرآن، علوم حدیث و در همه علوم، مشارکت فعال داشته و آثار ماندگاری خلق کرده‌اند. به طوری که نابینایان مسلمان در سده ۵ و ۶ قمری خط بریل را نه تنها کشف بلکه اجرا کردند و متون را با این خط می‌نوشتند و می‌خواندند.

متأسفانه مدیران جهان اسلام و ایران این تجربه‌ها را جدی نگرفتند و برنامه جامع برای این قشر تدبیر نشد؛ اگر کاری هم انجام شده، در حد امور روزمره و جزئی بوده است. طرحی آماده شده که با اجرای آن می‌توان

توافق، ابتدا اصولی که همه قبول دارند مطرح می‌شود. این اصول عبارت‌اند از:

۱- معلولین ایران را بدون توجه به معلولین جهان نمی‌توان در نظر گرفت و برای آنها تدبیر و برنامه‌ریزی داشت. زیرا در جهان امروز، هر کشور ایزوله نیست بلکه بخشی از کل است. تعاملات فرهنگی و علمی؛ داد و ستدهای تجاری و همکاری‌های اقتصادی در رفع مشکلات یک کشور بسیار مؤثر است. بسیاری از مسائل معلولین ایران حتی عصا، ویلچر، امور پزشکی آنها مرتبط به پروژه‌هایی است که در دیگر کشورها در جریان است. اشتغال معلول هنرمند ایرانی با فلان موزه در اروپا یا ورزش معلول ورزشکار ایرانی با فلان تیم ورزشی در شرق دور مرتبط است. از این رو در برنامه‌ریزی‌ها باید معلولین ایران را منزوی و بریده از سایر معلولین و زمینه‌ها در جهان نکرد، بلکه همواره او را در کنار زمینه‌های مرتبط به او قرار داد.

۲- معلولین باید خود در پی امور خود باشند، نه اینکه کنار نشسته فکر کنند کسانی یا مدیرانی از دولت یا از جامعه مدنی مسئول و متصدی امور آنها است. خودکفایی و تکیه نکردن به دولت یا به تشکلهای یا به نهادهای خیریه‌ای یک اصل مهم است. متأسفانه دولت همواره به معلولین القاء کرده که شما نمی‌توانید و امور خود را به ما بسپارید. برعکس باید به آنها گفت شما می‌توانید و باید مستقل و روی پای خود بایستید، فکر کنید، تدبیر داشته باشید، برنامه‌ریزی کنید و حتی مسئولین دولتی را هم بی‌نصیب نگذارید.

۳- دولت و مردم فقط برای معلولین زمینه‌های فعالیت را ایجاد کنند، مناسب‌سازی و بسترسازی به معنای اعم کار دولت و مردم است.

۴- اولویت‌دارترین و مهم‌ترین پروژه‌ای که می‌تواند زمینه‌ساز و بسترساز برای معلولین باشد، اطلاعات به روز و مؤثر به آنان دادن به روش همیشگی و پیوسته است. در روایات معصومین (ع) هست که به فرد بیکار به جای پول دادن (صدقه)، ابزار کار بدهید. مثلاً بیل بدهید تا زمین را شخم بزند و زراعت کند و حداقل خوراک خود را تهیه کند. این دستور و توصیه مربوط به گذشته است، اگر معصومین (ع) امروز بودند می‌فرمودند به جای صدقه به

نیازهای اولیه را تأمین کرد و بستر لازم را برای تدوین طرح جامع به وجود آورد.

تشتت دیدگاه‌ها: نخبگان معلولین متأسفانه در باب راه‌کار کلان و استراتژی حل مشکلات معلولین نگاه و تز واحد ندارند و آراء آنان به جای تقریب و تقارب، تباعد و تخالف دارد.

برخی معتقدند باید نخست قانون معلولین درست شود، سپس به دیگر امور پرداخت و برخی معتقدند نخست باید به معیشت و امور اقتصادی و اشتغال آنها پرداخت و سکوی حرکت اینان در این نکته است و برخی نظر سومی ابراز کرده‌اند و معتقدند نخست باید فرهنگ‌سازی کرد و با ساخته شدن روح و ذهن جامعه، مدیران دولتی و معلولین، زمینه‌های حرکت پدید می‌آید.

بعضی دولت را مهم‌ترین عامل در حل مشکلات می‌دانند؛ بر عکس بعضی حضور دولت را مخرب دانسته و می‌گویند دولت نباید در امور معلولین دخالت کند و کار باید توسط خودشان گره‌گشایی گردد. دولت فقط باید تأمین بودجه کند. برخی افتراق معلولین و عادی‌ها را اجتناب معلولین و عادی‌ها را اجتناب ناپذیر و بعضی معتقدند چنین افتراقی از اساس درست نیست و باید به جامعه‌ای فکر کرد که همه قشرها در کنار هم تلاش کنند و جداسازی‌ها درست نیست.

متأسفانه هیچ‌گاه معلولان و مسئولان و مردمان عادی یعنی سه قطب این پروژه نتوانسته‌اند شفاف و رو در رو به گفت‌وگو بپردازند، یکدیگر را نقد کنند و دیدگاه‌های آنها به هم نزدیک شود. به طوری که اگر وضع همین جور پیش برود در آینده با اختلاف مهلک روبرو هستیم و تا زود است باید تدبیری شود و جلسات دیالوگ بین خبرگان و نخبگان برگزار گردد.

اصول و ضوابط

برای راه‌اندازی گفت‌وگوها و شروع یک طرح مورد

۳. دائرةالمعارف نگاری
۴. کتب پژوهشی و مرجع
۵. شخصیت شناسی معلولین
۶. شعر و ادبیات
۷. نشریات
۸. جشنواره‌ها
۹. شبکه موبایلی و سایت‌های اینترنتی
۱۰. کتابخانه
۱۱. موزه
۱۲. فیلم
۱۳. پایان نامه
۱۴. فرهنگ مکتوب
۱۵. حقوق و قانون
۱۶. فرهنگ شفاهی
۱۷. آداب و رسوم

این هفده سرفصل ارکان و زیربنایی فرهنگ و جامعه معلولان را تشکیل می‌دهد و با اصلاح آن‌ها جامعه و فرهنگ معلولین اصلاح خواهد شد. اما در این طرح، هر یک از این هجده عنوان، شناسایی و کارکرد آنها بررسی خواهد شد.

بانک اطلاعات معلولین ایران

بانک اطلاعات معلولین ایران، مرکزی است که به گردآوری اطلاعات، جمعیت و سازمان‌دهی و تنظیم اطلاعات، ذخیره‌سازی اطلاعات و بالاخره سرویس‌دهی اطلاعات می‌پردازد.

این اطلاعات شامل شخصیت‌ها، کتب و منابع علمی، مراکز و نهادها، رخدادهای، سایت‌ها و نرم‌افزارها می‌شود. * در موضوع شخصیت‌ها در مجموع چهار نوع اطلاعات در این بانک وجود دارد. هر یک از این چهار گروه

آنها اطلاعات بدهید. معلول ورزشکار ولی بیکار، در جریان اخبار متوجه می‌شود فلان تیم ورزشی او را می‌خواهد، با یک تماس جذب می‌شود. فلان معلول نقاش ولی بیکار می‌شود، فلان نمایشگاه یا موزه برای چند تابلو به او نیاز دارد، تماس می‌گیرد و جذب کار می‌شود. فلان معلول در خانه بیکار نشسته، در شبکه جهانی یا از طریق موبایلش متوجه می‌شود فلان مؤسسه ۶ ماه آموزش هنرپیشگی می‌دهد و سپس جذب می‌کند. ده‌ها و صدها معلول در زمینه‌های مختلف از طریق اطلاع‌رسانی، در بستر مورد علاقه خود قرار می‌گیرند.

بنابراین نخستین گام ایجاد سامانه‌های اطلاع‌رسانی است. در خط‌مشی حاضر اصلی‌ترین و محوری‌ترین اولویت ایجاد این سامانه‌ها دانسته شده است زیرا اگر این زمینه فراهم شود اکثر مشکلات مرتفع خواهد شد.

۵- دولت می‌تواند با اندک بودجه سامانه‌های اطلاعاتی را برای معلولین راه‌اندازی کند و خودش هم نظارت نماید. هر جا انحراف و کزی دید، جلوی آن را بگیرد.

۶- برخی بی‌جهت نگرانی و دلواپسی دارند و فکر می‌کنند اگر شبکه‌های موبایلی یا اینترنتی برای معلولین راه‌اندازی شود، آنها منحرف می‌شوند. البته شیطان در کمین است و باید همیشه موعظه و تذکار داشت و با جزوه، کتاب، نشریه و غیره به معلولین گفت این سامانه‌ها جهت پیشرفت است و تلاش کنید استفاده بهینه از آنها داشته باشید. البته اگر ما برای آنها ایجاد نکنیم، دیگران ایجاد می‌کنند و معلولین خواهی نخواهی به سراغ آن می‌روند. پس چه بهتر خودمان ایجاد کرده و دولت هم نظارت کند.

این شش اصل را به عنوان پایه همه امور بعدی تلقی می‌کنیم و تصویب می‌نماییم.

اقدامات ضروری و پایه

جهت سامان‌دهی به امور معلولین نخست لازم است محورهای اساسی و اولویت‌دار شناسایی شود؛ آنگاه اطلاعات درباره هر یک از این سرفصل‌ها گردآوری می‌شود. این محورها اساس و زیرساخت فرهنگ و جامعه معلولین است. کارشناسی این سرفصل‌ها به اصلاح زیر بناهای امور معلولین و سامان‌دهی آنها می‌انجامد. این سرفصل‌ها عبارت‌اند از:

۱. بانک اطلاعات
۲. قرآن و عترت

معرفی می‌شوند:

شخصیت‌ها شامل ۱- معلولین که به نحوی نخبه و فرهیخته هستند یا برتری دارند ۲- کسانی که درباره معلولین خدمات علمی داشته و دارند مثل پژوهشگرانی که کتاب و مقاله درباره معلولین نوشته‌اند ۳- کسانی که خدمات مالی و اقتصادی داشته‌اند؛ مثلاً مکانی را وقف آنان کرده‌اند ۴- مسئولین و مدیرانی که گام‌های بلند و اقداماتی انجام داده‌اند. همه اینها در این بانک معرفی می‌شوند.

* کتب و منابع علمی شامل کتاب‌های منتشر شده، نشریات، پایان‌نامه‌ها و مقالات در این بانک جایگاه ویژه دارند. منظور از کتب و منابع علمی آثار درباره معلولین و معلولیت و آثاری که خود معلولین تألیف یا مثل مجلات مدیریت کرده‌اند، می‌باشد. برای نمونه کتاب نکت الهمیمان و نکت العمیان از صفدی یا الشعور بالعمور از صفدی در این بانک معرفی می‌شوند.

این آثار درباره روشندان است. آثار دکتر حسن رضایی یا آثار دکتر محمد خزالی را هم معرفی می‌کنیم.

کتاب بریل و کتاب گویا هم در همین جا معرفی می‌شود. * مراکز و نهادهای آموزشی، خدماتی و پژوهشی که متعلق به معلولین است مثل کانون توانای قزوین، انجمن برنا، مؤسسه علمی و آفرینش‌های هنری معلولان، دفتر فرهنگ معلولین و ده‌ها مرکز و نهاد دیگر معرفی می‌شود.

* رخدادهای مثل همایش‌ها، مراسم تقدیر از معلولین، مراسم کتاب برتر معلولین و دیگر مراسم اینگونه‌ای در این بانک معرفی می‌شوند.

* سایت‌ها و نرم‌افزارهای درباره معلولین یا آثار الکترونیکی که معلولین مبتکر آن بوده‌اند در بانک معرفی می‌شوند. در مجموع اطلاعات این پنج نوع و گروه در بانک بایگانی و ذخیره و پردازش می‌شوند.

ضرورت و هدف: تمامی کارشناسان اذعان دارند که ریشه‌ای‌ترین معضل و مشکل معلولین فرهنگ‌سازی است. جامعه و مسئولین شناخت درستی از معلولین ندارند؛ خود معلولین شناخت آنها از یکدیگر ضعیف است و تعامل اندکی باهم دارند؛ پژوهشگران به دلیل نشناختن و نداشتن منبع به موضوعات معلولیتی نمی‌پردازند و ...

همه موارد فوق را می‌توان با تشکیل بانک اطلاعات معلولین رفع و رجوع کرد و کلید حل بسیاری از

مشکلات معلولین در بانک اطلاعات است. از این‌رو هدف از تأسیس این بانک این است که اطلاعات مورد نیاز مسئولین و مدیران در اختیارشان قرار گیرد تا در مرحله تصمیم‌سازی درست تصمیم گرفته و درست اقدام کنند.

هدف از این بانک این است که اطلاعات صحیح در اختیار جامعه قرار دهد تا بداند با معلولین چه تعاملی داشته و چگونه رفتار کند. و بالاخره هدف این بانک توجیه معلولین است تا ارتباطات اجتماعی مناسب و روابط فرهنگی در خور شأن آنها شکل بگیرد.

نقش بانک اطلاعات در حل مشکلات: اکثر کارشناسان معضل اصلی معلولین را اشتغال می‌دانند و بیکاری را در رأس همه آفت‌ها معرفی می‌کنند. اما اشتغال تا اندازه زیاد از طریق بانک زدوده می‌شود. زیرا معلولین توانا و هنرمند و نویسنده و خلاق به جهان معرفی می‌شوند. مراکز کارایی و کارخانجات، تیم‌های ورزشی، مراکز آموزشی و غیره از طریق بانک، معلولین مورد نیاز و متناسب با اقتضائاتشان را شناسایی و دعوت به کار می‌کنند. لذا سالم‌ترین و طبیعی‌ترین شیوه اشتغال از این طریق اجرایی می‌گردد. خلاصه اینکه بانک اطلاعات زیربنایی جامعه معلولین است و لازم است اطلاعات لازم در این زمینه جمع‌آوری و کارکردهای آن به دست آید.

قرآن و عترت

معلولین از سال‌های نخست ظهور اسلام در عرصه ترویج قرآن و احادیث نبوی و دیگر معصومین (ع) فعال بوده‌اند. بسیاری از قاریان، حافظان، مؤلفین و منتبعان علوم قرآنی و علوم حدیثی و سیره معلول بوده‌اند. همین الآن هم معلولین قاری و حافظ کم نداریم. برای کارنامه‌سازی از زحمات و خدمات آنان این پروژه در پنج بخش کار می‌شود.

چون مردم و جامعه هدف مسلمان و پیرو قرآن و عترت هستند این دو مقوله تأثیر اساسی در این جامعه می‌تواند داشته باشد.

لازم است تأثیر قرآن و عترت تجزیه و تحلیل گردد و نقش‌های آنها به دست آید.

دائرةالمعارف نگاری

دائرةالمعارف و دانشنامه‌ها نقش زیربنایی و مهم در

می‌شوند. تدوین شناسنامه نشریات معلولیتی.

جشنواره‌ها: برگزاری جشنواره‌ها و همایش‌ها در ارتقای فرهنگ و دانش معلولین مؤثر است. لازم است اطلاعات همایش‌های گذشته به دست آید و کارکرد همایش‌ها هم بررسی شود.

شبکه موبایل و شبکه اینترنتی: لازم است برای ناشنویان و نابینایان و حرکتی‌ها شبکه‌هایی با اعضای متناسب راه‌اندازی گردد. اما بیش از هر کاری باید این سامانه‌ها شناسایی و بررسی گردد.

موزه و کتابخانه معلولین: موزه در معرفی توانمندی‌ها اهمیت دارد و راه‌اندازی موزه‌های معلولین در هر استان و راه‌اندازی موزه مرکزی معلولین در تهران یک ضرورت است. نیز تقویت کتابخانه‌های معلولین در شهرها و حتی روستاها ضروری است.

فیلم: اهتمام به فیلم‌های معلولین، مهم است. دفتر فرهنگ معلولین با اجرای پروژه‌های فیلم‌های معلولین را شناسایی و جلد اول آن را در کتابی با عنوان «راهنمای فیلم معلولیت، فیلم‌های فارسی» منتشر کرده است.

پایان‌نامه: هزاران پایان‌نامه هر سال در ایران تألیف می‌شود ولی عناوین درباره معلولین و موضوعات معلولیتی بسیار اندک است. جهت تشویق استادان و دانشجویان برای تألیف پایان‌نامه لازم است تدابیری اندیشیده شود:

هر پایان‌نامه مشتمل بر تجارب چند کارشناس است و لازم است درباره این بُعد از جامعه و فرهنگ معلولین تحقیق جامع انجام پذیرد.

دیگر ابعاد مهم مثل حقوق و قانون، آداب و رسوم هم نیاز به کاوش‌های نظری و میدانی و استفاده از آنها در زمینه‌های مورد نیاز یک ضرورت است.

نتیجه‌گیری: بالاخره با مطالعه روی این محورها و یافتن راه و روش درست بهره‌برداری و استفاده از آنها می‌توان امور روبنایی مثل اشتغال، اخلاقیات، مناسب سازی، ازدواج را سامان‌دهی کرد. طرح پایه یا طرح مقدمات گردآوری اطلاعات درباره این موارد و انجام مطالعات زیربنایی لازم است اینها را تبدیل به راه‌کار نمود.

گردش اطلاعات و فرهنگ‌سازی دارند و بخشی از مشکلات معلولین به دلیل نداشتن دایرةالمعارف‌های به روز است. قبلاً یک دایرةالمعارف به نام «دانشنامه ناشنویان(دانا)» در سه جلد به مدیریت محمد نوری در سال ۱۳۸۸ منتشر شد. دایرةالمعارف نابینایی و نابینایان نیز نزدیک به اتمام است ولی ویرایش و کارهای دیگر آن مانده است.

لازم است با تحقیقات نظری و میدانی نقش این سامانه را در سازندگی جامعه و فرهنگ به دست آید. و روش‌های استفاده از این مقوله بررسی شود.

کتاب پژوهشی و مرجع

آمار چاپ و نشر کتاب و مقاله و حتی آمار تألیف پایان‌نامه در امور معلولین اندک و غیر مطلوب است. یک دلیل آن فقدان منابع است. وقتی پژوهشگران و مؤلفین و دانشجویان منبع نداشته باشند، موضوع را عوض کرده و به سراغ موضوعاتی می‌روند که منابع زیادتر و در دسترس‌تر باشد. در مورد موضوعات معلولیتی هم باید منابع به ویژه منابع رفرنس و مرجع را گسترش داد.

دیگر طرح‌ها

در آینده لازم است همه امور اجتماعی و فرهنگی در کنار هم مدبرانه اداره شود. اینجا به برخی طرح‌های مهم اشاره می‌شود.

شخصیت‌شناسی معلولین حی: برای گسترش ارتباطات و تعاملات معلولین در سطح ملی، در سطح منطقه‌ای و در سطح جهانی شخصیت‌های معلول شناسایی و آثاری درباره آنها تدوین و عرضه شود. این آثار نقش‌هایی مثل الگوسازی ایفا می‌کنند.

ادبیات و شعر: لازم است اشعار معلولین در چند مجموعه گردآوری شود. از این طریق می‌توان به توانایی آنها پی برد. شناسایی این بخش از فرهنگ معلولین گویای نکات فراوان است.

نشریات: متأسفانه معلولین رشد کافی در نشریه و روزنامه‌نگاری نداشته‌اند چون بسترهای کافی وجود نداشته است. برای ایجاد بسترهای لازم کارهای زیر ضروری است. نشریات معلولین در ۱۵۰ سال اخیر در ایران، منطقه و جهان شناسایی و شناسنامه‌نگاری

فصل بیست و چهارم: آثار در دست اقدام

این فصل به معرفی محصولاتی می‌پردازد که در دفتر فرهنگ معلولین بیش از پنجاه درصد آنها انجام یافته ولی به دلیل‌هایی چون در دسترس نبودن منبع یا منابعی یا مشکلات در نظریه پردازی و تحلیل یا کنار کشیدن مدیر پروژه و پیدا نکردن مدیر جدید یا ضعیف بودن متن یا ضعف در منابع و اختلاف نظر بین مدیر پروژه و مدیریت دفتر، به اتمام رسیده و منتشر نشده است.

بخش مهم این آثار، پژوهش‌های دانشجویی است که نیاز به تکمیل و بازنگاری دارد و در نوبت قرار دارند. با توجه به اینکه پژوهشگران متبحر در مباحث معلولین در ایران اندک هستند، از طرف دیگر منابع مالی دفتر هم بسیار محدود است و نمی‌توان هر شخص را با هر قیمت به کار گرفت، از این رو تحقیقات پشت صفتی دفتر در سال‌های اخیر زیاده‌تر شده‌اند.

بهرحال آثاری که بین پنجاه تا نود درصد به نتیجه رسیده، ذیلاً معرفی می‌شوند. این آثار در چند دسته زیر طبقه‌بندی شده‌اند.

جامع نگری

لازم است محصولاتی در همه موضوعات و همه زمینه‌ها برای معلولین تولید و عرضه شود. دفتر هم کارهایی درباره موضوعات زیر انجام داده که در حال تکمیل شدن است.

۱۶. اشتغال و کسب و کار
۱۷. ازدواج و خانواده
۱۸. نابینایی
۱۹. ناشنوایی
۲۰. معلولیت ذهنی
۲۱. معلولیت حرکتی
۲۲. زبان اشاره
۲۳. کتاب گویا
۲۴. کتاب بریل
۲۵. پژوهش و نویسندگی
۲۶. چاپ و نشر
۲۷. مناسب سازی
۲۸. روزنامه نگاری
۲۹. شبکه‌های اجتماعی
۳۰. آثار الکترونیک و فضای مجازی

۱. قرآن
۲. حدیث
۳. مرجع شناسی و روش تحقیق
۴. آثار مرجع
۵. فقه و حقوق
۶. تاریخ و جامعه و فرهنگ
۷. ترجمه آثار
۸. آموزش و پرورش
۹. پیشگیری
۱۰. توانبخشی و مهارت افزایی
۱۱. شخصیت شناسی
۱۲. مراکز و نهادها
۱۳. همایش، نشست و تجمع‌ها
۱۴. کتابشناسی و مآخذشناسی
۱۵. مجموعه مقالات

عناوین آثار

۱. قرآن
- ۱/۱. مرجع شناسی قرآنی
- ۱/۲. تجوید و روخوانی: آموزش نابینایان
- ۱/۳. تجوید و روخوانی: آموزش ناشنوایان

- ۱/۳۶. مرجع شناسی: ضرورت آموزش معلولان در ایران
 ۲/۳۷. آشنایی معلولان با مراجع قرآنی و حدیثی
 ۳/۳۸. مراجع ویژه نابینایان
 ۳/۳۹. مراجع ویژه ناشنوایان
 ۳/۴۰. مراجع ویژه معلولان ذهنی
 ۳/۴۱. مراجع ویژه معلولان حرکتی

۴. کتابشناسی و مآخذشناسی

- ۴/۴۲. مآخذشناسی آثار بریل: موضوعات اسلامی
 ۴/۴۳. مآخذشناسی کتاب گویا: موضوعات اسلامی
 ۴/۴۴. مآخذشناسی کتاب گویا: علوم انسانی
 ۴/۴۵. مجموعه کتابشناسی‌های منتشره: موضوعات معلولیتی
 ۴/۴۶. مآخذشناسی پیشگیری
 ۴/۴۷. مآخذشناسی توانبخشی فرهنگی - دینی
 ۴/۴۸. نگاهی به مآخذشناسی‌های منتشر شده
 ۴/۴۹. کتابشناسی‌های معلولین در غرب: نمونه‌ها و مدل
 ۴/۵۰. ضرورت کتابشناسی گویا برای نابینایان
 ۴/۵۱. عملکرد نهادهای دولتی در انتشار کتابشناسی برای معلولین
 ۴/۵۲. مراکز کتابشناسی: ضرورت تدوین مآخذشناسی برای معلولان

۵. فقه و حقوق

- ۵/۵۳. فقه معلولیتی: تاریخ تحولات
 ۵/۵۴. فقه نابینایان: در شیعه
 ۵/۵۵. فقه ناشنوایان: در شیعه
 ۵/۵۶. حقوق مناسب سازی
 ۵/۵۷. آسیب شناسی قانون معلولان ایران
 ۵/۵۸. حقوق آثار صوتی و بریل و الکترونیک
 ۵/۵۹. دیدگاه‌های فقیهان درباره معلولین ذهنی

۶. تاریخ، جامعه و فرهنگ

- ۶/۶۰. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان تهران
 ۶/۶۱. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان خوزستان
 ۶/۶۲. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان فارس
 ۶/۶۳. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان اصفهان
 ۶/۶۴. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان خراسان جنوبی
 ۶/۶۵. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان خراسان رضوی
 ۶/۶۶. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان خراسان شمالی

- ۱/۴. سیره حضرت شعیب در قرآن کریم: عبرت‌ها و درس‌ها
 ۱/۵. سیره حضرت ایوب در قرآن کریم: عبرت آموزی
 ۱/۶. سیره حضرت اسحاق در قرآن کریم: نکته‌ها و عبرت‌ها

- ۱/۷. سیره حضرت یعقوب در قرآن کریم: عبرت آموزی
 ۱/۸. ناشنوایان و ناشنوایی در قرآن کریم
 ۱/۹. نابینایان و نابینایی در قرآن مجید
 ۱/۱۰. معلولیت در قرآن: بررسی‌های اجتماعی و حقوقی
 ۱/۱۱. نگاهی به تحقیقات اهل سنت درباره سوره عبس
 ۱/۱۲. فقه آموزی از سوره عبس
 ۱/۱۳. فقه معلولیتی: آیات الاحکام
 ۱/۱۴. آیات احکام معلولین: سیر تحولات تاریخی در فقه شیعه

- ۱/۱۵. فقه القرآن: بررسی آراء فقهاء اهل سنت در زمینه آیات معلولیتی
 ۱/۱۶. فقه القرآن للمعوقین: دراسات و ابحات
 ۱/۱۷. قرآن به خط بریل: بررسی تطبیقی
 ۱/۱۸. قرآن بریل: تاریخ و تحولات
 ۱/۱۹. رسم بریل: آراء شیعه
 ۱/۲۰. یکسان سازی قرآن بریل
 ۱/۲۱. کوتاه نویسی بریل: قرآن کریم
 ۱/۲۲. نابینایان فعال در علوم قرآنی: بررسی‌های تاریخی و آماری

- ۱/۲۳. حفظ قرآن: آموزش نابینایان

- ۱/۲۴. حفظ قرآن: آموزش معلولین

۲. حدیث

- ۲/۲۵. مرجع شناسی حدیث
 ۲/۲۶. چهل حدیث درباره معلولیت و معلولان
 ۲/۲۷. موفقیت معلولین از نظر معصومین(ع)
 ۲/۲۸. نگاهی به سخنرانی امام حسین(ع) در مکه
 ۲/۲۹. عوامل موفقیت از نگاه امام علی(ع)

۳. مرجع شناسی و روش تحقیق

- ۳/۳۰. مرجع شناسی: منابع و پژوهش‌ها
 ۳/۳۱. روش تحقیق: تمایزها و تشابه‌ها
 ۳/۳۲. شیوه جمع‌آوری اطلاعات در پروژه‌های معلولیتی
 ۳/۳۳. آسیب شناسی تحقیقات معلولین: طرح‌های مرجع
 ۳/۳۴. کتاب سنجی آثار مرجع منتشره
 ۳/۳۵. چکیده نگاری منابع مرجع

- ۹/۸۵. پیشگیری: ضرورت‌ها و دیدگاه‌ها
 ۹/۸۶. دیدگاه‌های رهبران دینی درباره پیشگیری
 ۹/۸۷. مجموعه مقالات: پیشگیری به عنوان برنامه
 ۹/۸۸. کارنامه سازمان بهزیستی در حوزه پیشگیری
 ۹/۸۹. تقدم پیشگیری بر درمان
 ۱۰. توانبخشی و مهارت افزایی
 ۱۰/۹۰. مهارت افزایی: شیوه‌ها
 ۱۰/۹۱. تجدید نظر در برنامه‌های توانبخشی
 ۱۰/۹۲. توانبخشی در تشکلهای مردمی: ضرورت آموزش
 ۱۰/۹۳. توانبخشی فرهنگی: اولویت و ضرورت
 ۱۰/۹۴. توانمندی از نگاه اسلام

۱۱. شخصیت شناسی

- ۱۱/۹۵. پیشکسوت‌های آموزش قرآن به نابینایان
 ۱۱/۹۶. اصحاب و تابعین دارای معلولیت
 ۱۱/۹۷. پادشاهان و وزیران و امیران دارای معلولیت
 ۱۱/۹۸. معلمان، استادان و مربیان دارای معلولیت
 ۱۱/۹۹. خادمان معلولان در تاریخ اسلام
 ۱۱/۱۰۰. رئیس‌ان سازمان بهزیستی از ابتدا تاکنون
 ۱۱/۱۰۱. مدیران فرهنگی سازمان بهزیستی از ابتدا تاکنون
 ۱۱/۱۰۲. منصوره ضیایی فر
 ۱۱/۱۰۳. اعظم قاسمی
 ۱۱/۱۰۴. حسن رضایی
 ۱۱/۱۰۵. مهدی منصوری
 ۱۱/۱۰۶. محمد چراغی

- ۶/۶۷. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان سمنان
 ۶/۶۸. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان سیستان و بلوچستان
 ۶/۶۹. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان هرمزگان
 ۶/۷۰. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان ایلام
 ۶/۷۱. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان البرز
 ۶/۷۲. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان مازندران
 ۶/۷۳. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان گلستان
 ۶/۷۴. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان گیلان
 ۶/۷۵. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان اردبیل
 ۶/۷۶. تاریخ، جامعه و فرهنگ معلولان آذربایجان
 شرقی و غربی

۷. ترجمه آثار

- ۷/۷۷. ترجمه الشعور بالعور نوشته صفدی
 ۷/۷۸. ترجمه کتاب البریل و القرآن
 ۷/۷۹. ترجمه کتاب الوقایة الغذائية من منظور القرآنی

۸. آموزش و پرورش

- ۸/۸۰. کارنامه جبار باغچه‌بان در زمینه آموزش و پرورش ناشنوایان
 ۸/۸۱. کارنامه حسین گلبیدی در عرصه آموزش و پرورش ناشنوایان
 ۸/۸۲. شیوه آموزش ناشنوایان: دیدگاه‌ها در ایران
 ۸/۸۳. شیوه آموزشی نابینایان: نقد و بررسی
 ۸/۸۴. آموزش‌های عمومی در حوزه معلولیت‌ها و معلولان

۹. پیشگیری

۱۳/۱۲۹. نشست‌های درباره قانون جامع معلولان
 ۱۳/۱۳۰. حضور و مشارکت ایرانیان در نشست‌های
 خارجی ویژه معلولان
 ۱۳/۱۳۱. آسیب شناسی همایش‌های معلولیتی

۱۴. دانشنامه و فرهنگنامه

۱۴/۱۳۲. دانشنامه نابینایی و نابینایان
 ۱۴/۱۳۳. دانشنامه خط بریل و آثار بریل در ایران
 ۱۴/۱۳۴. دانشنامه حقوقی معلولان
 ۱۴/۱۳۵. فرهنگنامه نخبگان معلول هنرمند
 ۱۴/۱۳۶. فعالان قرآنی (سده نخست تا چهاردهم)
 ۱۴/۱۳۷. معلولان حرکتی دارای فعالیت قرآنی (دوره جدید)
 ۱۴/۱۳۸. هنرمندان فعال در عرصه قرآن
 ۱۴/۱۳۹. پژوهشگران دارای فعالیت قرآنی
 ۱۴/۱۴۰. مربیان و مدرسان قرآن
 ۱۴/۱۴۱. رخدادهای قرآنی معلولان
 ۱۴/۱۴۲. مراکز و نهادهای قرآنی معلولان
 ۱۴/۱۴۳. آثار قرآنی معلولان (کتابشناسی)
 ۱۴/۱۴۴. فرهنگنامه نخبگان قرآنی در جهان (غیر ایران)

۱۵. مجموعه مقالات

۱۵/۱۴۵. مجموعه مقالات درباره کتاب گویا
 ۱۵/۱۴۶. مجموعه مقالات درباره زبان اشاره
 ۱۵/۱۴۷. مجموعه مقالات درباره مناسب سازی

۱۶. اشتغال و کسب و کار

۱۶/۱۴۸. اشتغال معلولان: راه کارها
 ۱۶/۱۴۹. اشتغال: نقد راه کارهای سنتی و معرفی
 شیوه‌های جدید
 ۱۶/۱۵۰. اشتغال معلولین در قوانین ایران

۱۷. ازدواج و خانواده

۱۷/۱۵۱. ازدواج معلولان از دیدگاه اسلام
 ۱۷/۱۵۲. نقش و اهمیت خانواده در جامعه معلولان
 ۱۷/۱۵۳. بررسی‌های حقوقی درباره ازدواج و خانواده معلولین
 ۱۷/۱۵۴. ازدواج و توانبخشی

۱۸. نابینایی

۱۸/۱۵۵. عملکرد نابینایان مسلمان: قرن اول تاکنون
 ۱۸/۱۵۶. یاران نابینای معصومین (ع)
 ۱۸/۱۵۷. نابینایی در قرآن کریم
 ۱۸/۱۵۸. نابینایی در سخنان معصومین (ع)

۱۱/۱۰۷. تلاشگران ورزش معلولین

۱۱/۱۰۸. منصور برجیان

۱۱/۱۰۹. معلولان نمونه

۱۱/۱۱۰. رهبران معاصر ایران و معلولیت

۱۲. مراکز و نهادها

۱۲/۱۱۱. سازمان بهزیستی: کارنامه و عملکرد در حوزه
 معلولان

۱۲/۱۱۲. کمیته امداد: کارنامه عملکرد در حوزه معلولان

۱۲/۱۱۳. مرکز توانایی قزوین

۱۲/۱۱۴. بنیاد فرهنگی قرآنی روشندان

۱۲/۱۱۵. دانشگاه‌های معلولین در جهان

۱۲/۱۱۶. مؤسسه رع‌الدغیر

۱۲/۱۱۷. مؤسسه رع‌د غرب

۱۲/۱۱۸. معرفی نامه مراکز و مؤسسات مردمی در
 زمینه معلولان

۱۲/۱۱۹. مراکز دولتی در عرصه معلولان

۱۲/۱۲۰. مراکز و نهادهای معلولان در اصفهان

۱۲/۱۲۱. مراکز و نهادهای معلولان در شیراز

۱۲/۱۲۲. مراکز و نهادهای قرآنی معلولان

۱۲/۱۲۳. انجمن نابینایان ایران

۱۲/۱۲۴. انجمن ناشنوایان ایران

۱۳. همایش، نشست و تجمع‌ها

۱۳/۱۲۵. هیئت‌های مذهبی معلولان: تاریخ شکل‌گیری
 و فعالیت‌ها

۱۳/۱۲۶. فرهنگنامه همایش‌ها و نشست‌های علمی:

ویژه موضوعات معلولیتی

۱۳/۱۲۷. هم‌اندیشی: گزارش نشست‌ها و مذاکرات

۱۳/۱۲۸. نشست‌های حقوقی: بحث و بررسی درباره

مسائل حقوقی معلولان

۲۶/۱۸۶. وضعیت چاپ و نشر آثار درباره معلولیت و معلولان
 ۲۶/۱۸۷. نگاهی به آمارهای چاپ و نشر آثار معلولان
 ۲۶/۱۸۸. سهم نهادهای دولتی در چاپ و نشر معلولیتی
 ۲۶/۱۸۹. مشارکت تشکل‌های مردمی

۲۷. مناسب سازی

۲۷/۱۹۰. مناسب سازی: دیدگاه‌ها و واقعیت‌ها
 ۲۷/۱۹۱. مناسب سازی: بودجه مصوب و مشکلات
 ۲۷/۱۹۲. راه‌کارها برای بهینه سازی وضع موجود
 ۲۷/۱۹۳. سهم شهرداری‌ها در مناسب سازی

۲۸. روزنامه‌نگاری

۲۸/۱۹۴. روزنامه نگاران دارای معلولیت
 ۲۸/۱۹۵. استقبال معلولین جهان از روزنامه نگاری
 ۲۸/۱۹۶. آموزش روزنامه نگاری: ضرورت‌ها و پیامدها
 ۲۸/۱۹۷. مشارکت نهادهای دولتی در توسعه روزنامه
 نگاری معلولین

۲۹. شبکه‌های اجتماعی

۲۹/۱۹۸. گروه‌های فعال در تلگرام
 ۲۹/۱۹۹. تاریخ تحولات شبکه‌ها و مشارکت معلولان
 ۲۹/۲۰۰. چرایی استقبال معلولان از تلگرام و دیگر شبکه‌ها
 ۲۹/۲۰۱. روش‌های اصلاح وضعیت موجود

۳۰. آثار الکترونیک و فضای مجازی

۳۰/۲۰۲. وضعیت کتاب الکترونیک در ایران
 ۳۰/۲۰۳. وضعیت نشریات الکترونیک در ایران
 ۳۰/۲۰۴. نگاهی به عملکرد معلولان در فضای مجازی
 ۳۰/۲۰۵. ضرورت برنامه‌ریزی و آموزش برای استفاده
 بهتر از فضای مجازی

۱۸/۱۵۹. نابینایی در فرهنگ و ادب عمومی
 ۱۸/۱۶۰. نابینایی در فقه اسلامی

۱۹. ناشنوایی

۱۹/۱۶۱. ناشنوایی در نگاه فقیهان
 ۱۹/۱۶۲. دیدگاه‌های حقوقی درباره ناشنوایی و ناشنویان
 ۱۹/۱۶۳. ناشنوایی در قرآن کریم
 ۱۹/۱۶۴. ناشنوایی از منظر معصومین(ع)

۲۰. معلولیت ذهنی

۲۰/۱۶۵. پدیده معلولیت ذهنی: انواع و عملکرد
 ۲۰/۱۶۶. مراکز معلولان ذهنی در ایران
 ۲۰/۱۶۷. تشکل‌های مردمی فعال در عرصه معلولان ذهنی

۲۱. معلولیت حرکتی

۲۱/۱۶۸. تاریخ تحولات جامعه معلولان حرکتی
 ۲۱/۱۶۹. تشکل‌های فعال در عرصه معلولیت حرکتی

۲۲. زبان اشاره

۲۲/۱۷۰. زبان اشاره: دیدگاه‌ها و ضرورت‌ها
 ۲۲/۱۷۱. زبان اشاره و رسالت روحانیت
 ۲۲/۱۷۲. تاریخ تحولات زبان اشاره در ایران
 ۲۲/۱۷۳. مخالفین زبان اشاره

۲۳. کتاب گويا

۲۳/۱۷۴. وضعیت حقوقی کتاب گويا در ایران
 ۲۳/۱۷۵. تعهدات نهادهای دولتی در کتاب گويا
 ۲۳/۱۷۶. مراکز تولید کننده
 ۲۳/۱۷۷. مشارکت دولت در کتاب گويا

۲۴. کتاب بریل

۲۴/۱۷۸. تاریخ تحولات خط بریل در جهان و ایران
 ۲۴/۱۷۹. مخالفان و موافقان کتاب بریل
 ۲۴/۱۸۰. تحقیقات درباره بریل
 ۲۴/۱۸۱. مشارکت دولت در تولید بریل
 ۲۴/۱۸۲. نقش بریل در انتقال مفاهیم و تجارب

۲۵. پژوهش و نویسندگی

۲۵/۱۸۳. جایگاه پژوهش و نویسندگی در جامعه معلولان ایران
 ۲۵/۱۸۴. نویسندگی به عنوان اشتغال برای معلولان
 ۲۵/۱۸۵. نگاهی به تشکل مردمی از نظر فعالیت در
 حوزه تحقیق و پژوهش

۲۶. چاپ و نشر

فصل بیست و پنجم: بومی سازی

یکی از اقداماتی که در سال‌های آتی باید به آن اندیشید و در دستور کار گذاشت، راه‌اندازی شبکه‌ها و سامانه‌های ملی برای معلولان است. یعنی لازم است برخی سامانه‌های فعال در جهان مطالعه شود و بر اساس اقتضائات ایرانی و ملی و فرهنگی خودی بومی سازی گردد و سپس مورد استفاده معلولین قرار گیرد. این فصل و در چند مبحث به ابعاد آن می‌پردازد.

معرفی دیزی

اختراعات در عرصه رسانه‌های شنیداری، مخابراتی و ارتباطی، تحول سرنوشت ساز فوق را تکمیل کرد. چون عموم نابینایان نمی‌توانستند از متون بریل شده استفاده کنند. زیرا خواندن این خط نیاز به آموزش و تعلیم داشت و هنوز درصد بسیار کمی از نابینایان آموزش دیده و توانایی استفاده از متون بریل شده را دارند و عموم نابینایان نیاز به وسایل دیگری داشتند. از جمله امکانات دیگر کمک آموزشی نابینایان می‌توان به کتاب‌های صوتی یا Books Audio اشاره نمود. در این روش کتاب‌های مورد تقاضای کاربران نابینا توسط استودیوهای مجهز ضبط شده و در قالب نوار کاست یا فایل‌های صوتی ذخیره شده در انواع حافظه‌های قابل حمل در اختیار کاربران قرار می‌گیرد. از آنجایی که همواره متخصصین نرم افزار و سخت افزار تجهیزات کمک آموزشی نابینایان همواره سعی در همسان سازی دسترسی افراد نابینا به منابع و اطلاعات مکتوب نسبت به افراد بینای جامعه دارند تلاش در تولید نرم افزار و سخت افزاری کردند که افراد نابینا را قادر به جستجو در صفحات مختلف کتاب بنماید چرا که کتاب‌های گویا این امکان را به کاربر نابینا نمی‌دهد تا بلافاصله به صفحه مورد نظر یا بخش خاصی از کتاب دسترسی پیدا نماید و همواره این کار وقت زیادی را از کاربران

جهانی شدن یا بومی سازی

نخبگان معلولین و تشکل‌های معلولیتی دو خط‌مشی را در دهه‌های گذشته داشته‌اند: بعضی به سراغ نهادهای بین‌المللی و جهانی رفته، عضو آنها شده و تلاش کرده‌اند مجری دستورالعمل‌ها و منویات آنها باشند. بعضی هم با الگوگیری و اخذ تجارب جهان مدرن، تلاش کرده‌اند از سامانه‌های جهان الگوگیری کنند و بر اساس اقتضائات اجتماعی و فرهنگی داخل، بومی سازی کرده؛ سپس به اجرای آنها بپردازند.

در زمینه‌های اقتصاد، بانکداری، حقوق و بسیاری از عرصه‌های دیگر این دو نگرش هست. البته در شرایطی مدیران ارشد دولت مجبور هستند مثلاً عضو بانک جهانی شوند. این موارد از بحث ما خارج است بلکه مواردی را بحث می‌کنیم که اختیاری است و می‌توان عضو شد و نیز می‌توان عضو نشد. در مورد معلولین سامانه‌هایی مثل پارالمپیک (ورزش معلولین)، کنوانسیون حقوق حمایت از معلولین و دیزی وجود دارد و ملحق و عضو شدن یا نشدن، تصمیم بزرگی است.

دفتر فرهنگ معلولین چون سازمان حقوقی و ورزشی نیست و فرهنگی است، از این‌رو با دیزی DAISY سر و کار دارد. ابتدا توضیحاتی درباره این سامانه بین‌المللی و جهانی عرض می‌شود آنگاه در مورد بومی سازی آن هم توضیحاتی داده خواهد شد.

می‌تواند از خدمات آموزشی کنسرسیوم استفاده نماید که حق عضویت آن نیز حدود ۳۰۰۰ دلار می‌باشد که کشورهای در حال توسعه یا کم درآمد را با سالی ۸۰۰ دلار عضو می‌نماید و ایران نیز می‌تواند از این تخفیف استفاده نماید.

۳- عضویت دوستان FRIEND MEMBER که مربوط به کمیانه‌هایی است که به نوعی در خدمات رسانی نرم افزاری و سخت افزاری فعالیت دارند. کنسرسیوم DAISY سال‌هاست که به عنوان یک مرکز هماهنگ کننده رهبری و هدایت این صنعت را که شاید اهمیت آن از صنعت چاپ کمتر نباشد در دنیا بر عهده دارد. این طرح در حال حاضر در اکثر کشورهای دنیا از جمله کشورهای اروپایی، امریکا، افریقا و کشورهای آسیایی به زبان‌های مختلف در حال اجرا و استفاده می‌باشد و مدت‌هاست که در این کشورها در اکثر کتابخانه‌های شهر بخش مستقلی نیز برای آرشیو منابع DAISY شده نابینایان وجود دارد. متأسفانه تا کنون در خصوص زبان فارسی و عربی به دلیل تفاوت الفبای آن با سایر زبان‌ها کار جدی صورت نگرفته است.

دستر فرهنگ معلولین و دیزی

این دفتر در برقراری ارتباط با مسئولین کنسرسیوم DAISY در آسیا و کمک‌گیری از آنها جهت برقراری ارتباط و استفاده از راهنمایی‌های متخصصین نرم افزار و سخت افزار آنان تلاش کرد و توانست در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ اطلاعات سودمندی از دیزی به دست آورد.

این اطلاعات شامل تولید کتاب و منابع فارسی و عربی در فرمت DAISY بوده است. سپس از کارشناسان نظر

تلف می‌نماید که این موضوع برای دانشجویان یا محققین نابینا یک معضل محسوب می‌گردد. لذا طی چند ساله اخیر نرم افزار و سخت افزار مخصوصی به نام سیستم اطلاعاتی دیجیتال دسترس‌پذیر (Digital Accessible Information System) با نام مخفف دیزی یا DAISY مورد استفاده نابینایان قرار گرفت. در این سیستم متن کتاب ابتدا توسط گوینده در استودیو با کیفیت بالا ضبط می‌گردد سپس در قالب نرم افزار DAISY قرار گرفته که این نرم افزار قدرت جایجایی بین سرفصل‌ها، صفحات و حتی پاراگراف‌های مورد نظر را بدون تلف شدن وقت به کاربر می‌دهد. چیزی که شاید سال‌ها آرزوی کاربران نابینا بوده است. در سیستم دیجیتالی کاربر به طور مستقیم مثل یک فرد بینا قادر به ورق زدن دیجیتالی قسمت‌های مختلف کتاب بوده و بدون تلف شدن زمان توانایی انتخاب فصل یا صفحه مورد نظر خود را داراست. کتاب‌های DAISY هم در کامپیوترهای شخصی قابلیت استفاده دارند و هم در سخت افزار ویژه خود که تحت نام DAISY PLAYER در دنیا شناخته می‌شود قابلیت استفاده دارد. از این‌رو نظام و سامانه پیشرفته‌ای در جهان پدید آمد که نابینایان در عرصه کتاب گويا و کتاب بریل تجهیز و مهیا می‌کند تا به بهترین روش از این امکانات استفاده کنند.

عضویت در دیزی

کنسرسیوم DAISY سه نوع عضویت دارد و هر شخص حقوقی یا حقیقی می‌تواند به راحتی عضو شود:

۱- عضویت کامل FULL MEMBER که حق عضویت آن حدود ۳۰۰۰۰ دلار در سال می‌باشد. از مزایای این عضویت شرکت در جلسات دوره‌ای کنسرسیوم و نقش فعال داشتن در تصمیم‌گیری‌های آنها می‌باشد. در ضمن در این نوع عضویت مؤسسات خیلی بزرگ یا حتی چند مؤسسه با هم می‌توانند حق عضویت را پرداخت نموده و از مزایای این عضویت به صورت مشترک استفاده نمایند.

۲- عضویت مؤسسات یا ASSOCIATION MEMBER که مربوط به عضویت مؤسسات کوچکتر یا دانشگاه‌ها می‌باشد در این نوع عضویت مؤسسه عضو

خواست و پس از بررسی‌های مفصل، موضوع به جناب آقای شهرستانی منتقل شد و ایشان دستور دادند یکسال عضو کنسرسیوم دیزی شویم.

سند عضویت یکساله دفتر فرهنگ معلولین در کنسرسیوم دیزی اینگونه است:

DAISY
consortium

DAISY Consortium
Registered as an Association under the civil code of Switzerland

Stephen King, President
President@daisy.org

George Kerscher, Secretary General
kerscher@montana.com
Tel. +1 406-469-4697
www.daisy.org

Dear Mr. Seyed Javad Shahrestani,

On behalf of Stephen King, President of the DAISY Consortium, I am pleased to welcome the Handicap Cultural Center in Iran as a new Associate Member of the Consortium.

Mr. King wishes to assure you that we will, in every way possible, assist the Handicap Cultural Center to become an active member of the DAISY Consortium.

Please feel free to contact our staff team for any assistance you may need. To do so, please use the "Contact" form on the DAISY website, <http://www.daisy.org/contact>, choose "General" category.

If you wish to contact Mr. King, you may use the "Contact" form and select the "Board" category or contact him directly at President@daisy.org.

The Handicap Cultural Center Member Profile has now been included in the Members and Friends area of the DAISY website and a short news item has been added to "News", please read: <http://www.daisy.org/daisy-news#newsitem1083>

The February issue of the DAISY Consortium Newsletter was recently published. It is on our website at <http://www.daisy.org/planet-2012-02>. We hope you find it interesting and informative. When you have news about your organization you would like to share with the DAISY community, please let us know. You can submit news suggestions by using the Contact form on the DAISY website and selecting the newsletter category.

Sincerely,

Varju Luceno on behalf of Stephen King, President, DAISY Consortium

Director of Communications
DAISY Consortium
vluceno@daisy.org
+1.406.396.3739

پس از پیگیری و اتصال به سایت دیزی و اخذ تجارب در سال بعد مطالعات جدید انجام شد و درصدد برآمدیم به جای عضویت و هضم در دیزی، خود فعالانه دیزی ایرانی و دیزی متناسب با فرهنگ و جامعه معلولین مسلمان راهاندازی کنیم. قبلاً چنین تجربه‌ای در مؤسسه پارسا داشتیم و با کپی برداری از ایندکس املاکس به ایجاد آن پرداختیم و نسخه کامل‌تری ایجاد شد. در مورد دیزی هم چنین امیدی داریم که در آینده نسخه بومی آن عرضه شود. اما قبل از اقدام به بومی سازی دیزی لازم بوده شرایط و مقدمات آن فراهم آید. از اینرو قرار شد تا سه سال آینده سامانه‌های مقدماتی مثل بانک اطلاعات راهاندازی شود و پس از آماده شدن شرایط به بومی سازی دیزی اقدام کنیم.

فصل بیست و ششم: کتاب به عنوان زیربنا

در همه جوامع و فرهنگ‌ها هنوز جایگاه کتاب به عنوان زیربنای همه حلقه‌های فرهنگ جامعه مسلم و محرز است. با پیدایش کامپیوتر عده‌ای فکر کردند، جایگزینی برای کتاب پیدا شده ولی پس از چند سال متوجه شدند کامپیوتر صرفاً یک ابزاری است که نیاز به محتوا دارد و محتوای آن توسط پژوهشگران متفکر و خلاق و نویسندگان تأمین می‌گردد. در چشم‌انداز آینده لازم است توجه و اهتمام بیشتر به کتاب داشته باشیم و جایگاه رفیع‌تری برای کتاب در نظر بگیریم. این فصل به برخی آمار و ارقام می‌پردازد. نیز کمیت و کیفیت را مورد مطالعه قرار داده و تأملاتی در این باره دارد.

کلان مثل فرهنگ یک کشور یا خرد مثل فرهنگ یک قشر چون معلولین لزوماً باید این زیربنا را تقویت کرده و توسعه دهند تا بتوانند از این طریق دیگر حلقه‌های فرهنگی را سامان‌دهی و کارآمد نمایند.

وضعیت کنونی و وضعیت مطلوب

خبرگزاری آنا (خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی) در ۱۶ تیرماه ۹۴ مقاله و آمار و ارقامی در مورد کتاب زیر عنوان «مقایسه شمارگان کتاب در ایران و کشورهای توسعه یافته» منتشر کرد که بسیار تکان دهنده است. خلاصه این مقاله که روی سایت آنا آمده چنین است: در سال ۱۳۹۳ در ایران برای هر ایرانی ۱/۹ کتاب منتشر شده است، در حالی که این رقم در کشورهای پیشرفته و حتی کشورهای در حال پیشرفت بسیار زیادتر است. در آمریکا ۴۰ عنوان کتاب، هر سال برای هر نفر منتشر می‌شود؛ یعنی ۲۱ برابر ایران در ۱۳۹۳ است.^۱

اما آمار کتب درباره موضوعات معلولیتی و معلولان در ایران، حدود ۶۰۰ عنوان کتاب است. یعنی از سال ۱۳۳۶ که اولین کتاب معلولیتی منتشر شد تا مهرماه ۱۳۹۵ یعنی طی ۵۹ سال ۶۰۰ کتاب در ایران درباره معلولان شناسایی شده است. یعنی هر سال ۱۰/۱۶ کتاب در ایران (منظور همه شهرها) درباره موضوعات

جایگاه کتاب

فرهنگ مثل زیست دارای سیستم و حلقه‌های به هم پیوسته و وابسته است. روزنامه نگاری، فیلم سازی و هنر، اینترنت و سایت‌ها، شبکه‌های موبایلی، چاپ و نشر و پایان نامه نگاری برخی از حلقه‌های مهم فرهنگ را تشکیل می‌دهند.

اما از نظر تغذیه و داد و ستد همه اینها درون مایه و محتوای فکری خود را از کتاب می‌گیرند. یعنی انسان یافته‌ها و افکار خود را معمولاً به کتاب می‌ریزد و در کتاب ثبت می‌کند و کتاب در واقع بخش فکری انسان است. سپس دیگر حلقه‌ها با اخذ از کتاب یا بر پایه دیدگاه‌هایی که در کتاب آمده خود را می‌سازند و تغذیه می‌شوند.

به عنوان نمونه مدیر یک سایت اینترنتی، مطالب را از روزنامه می‌گیرد و روزنامه در نهایت از کتاب تغذیه شده است. یا مجری تلویزیون یا مجری رادیو مطالبی که در یک برنامه ارائه می‌کند، یعنی مطالبی که به نام تکس نوشته می‌شود، این مطالب را از کتاب اخذ می‌کند و با دستکاری، برای عرضه در تلویزیون یا رادیو آماده می‌کند.

هر حلقه‌ای از فرهنگ را در نظر بگیریم با واسطه یا بدون واسطه درون مایه و تغذیه خود را از کتاب اخذ کرده است. از این‌رو کتاب جایگاه و نقش مهم و زیربنایی در همه فرهنگ‌ها بر عهده دارد. فرهنگ‌های

۱. خبرگزاری آنا، ۱۶ تیرماه ۱۳۹۴.

معلولیتی منتشر شده است.

نیز سازمان بهزیستی و ادارات بهزیستی در استان‌ها و شهرها و نیز دانشگاه علوم بهزیستی از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۵ یعنی طی ۳۵ سال جمعاً ۶۴ کتاب درباره موضوعات مختلف بهزیستی و از جمله معلولیت منتشر کرده است. یعنی هر سال ۱/۸ کتاب منتشر کرده‌اند. اما دفتر فرهنگ معلولین از ۱۳۹۰ (افتتاح) تا ۱۳۹۵ یعنی طی پنج سال ۶۹ اثر منتشر کرده است. یعنی هر سال ۱۳/۸ کتاب منتشر کرده است. در مقایسه با سازمان بهزیستی ۱۲ برابر بیشتر منتشر کرده است. البته امکانات دفتر با سازمان به هیچ وجه قابل مقایسه نیست. نکته مهم‌تر اینکه از ۶۴ اثری که منتشر کرده تقریباً ۴۰ عنوان به معلولین اختصاص دارد و بقیه کتب به ایتم، دختران فراری، معتادین و دیگر موضوعات اختصاص دارد.

این آمارها از منظرهای مختلف نیاز به بررسی دارد و اینجا جای همه این بررسی‌ها نیست و لازم است به روش کتاب سنجی، جوانب مختلف کتاب معلولیتی در ایران تجزیه و تحلیل گردد. دفتر یک جلد کتاب به نام کتاب‌سنجی در زمینه معلولین در دست اقدام دارد که در ماه‌های اخیر عرضه خواهد شد و همه تحلیل‌های آماری در آن کتاب عرضه خواهد شد. اینجا به لحاظ معرفی فعالیت‌های دفتر و چشم‌انداز آینده به مقوله کتاب نظر داریم. زیرا بدون کتاب نمی‌توان آینده روشن و مطلوب برای جامعه معلولین در انتظار داشت. و لازم است پیشنهادات مهم و سازنده برای اصلاح وضعیت کتاب عرضه کرد.

— آمار کتب دفتر —

دفتر فرهنگ معلولین ۶۹ عنوان کتاب طی پنج سال (۱۳۹۰-۱۳۹۵) تألیف و منتشر کرده و ۲۰۵ اثر هم بیش از پنجاه درصد کار کرده که در فصل آثار در دست اقدام بخش چهارم معرفی شده‌اند و ۳۰ عنوان کتاب به صورت پروژه‌های متوقف شده داریم:

کتاب نهایی و منتشر شده، ۶۹ عنوان

کتاب بیش از پنجاه درصد کار شده، ۲۰۵ عنوان

کتابی که تألیف و تحقیق آنها متوقف شده، ۳۰ عنوان

جمع کل پروژه‌ها و آثار، ۳۰۴ عنوان

اما تفکیک موضوعی - آماری کتب منتشر شده:

قرآن و حدیث، ۱۱ عنوان

فقه و حقوق، ۶ عنوان

جامعه و فرهنگ، ۱۳ عنوان

تاریخ و شخصیت‌شناسی، ۳۴ عنوان

نهاد‌شناسی، ۵ عنوان

جمع آثار منتشره ۶۹ عنوان

روش دفتر در گزینش موضوعات برای تألیف و تحقیق، توجه به نیازهای آموزشی، محلی و غیره بوده است. تقریباً همه آثار پس از درخواست، تألیف و عرضه شده است.

بنابراین هر کتاب و هر مجله‌ای منظور نیست و آثاری که شأنیت و مطلوبیت لازم را داشته باشند از بدو تأسیس دفتر فرهنگ معلولین در دستور کار قرار گرفت و تا کنون حدود سیصد پروژه کتابی داشته‌ایم که در سه رده تقسیم شده است. در بخش دوم آثار منتشر شده و در بخش چهارم، آثار در دست اقدام، معرفی شده‌اند.

با توجه به اینکه دفتر مهرماه ۹۰ تأسیس شده و الآن مهرماه ۹۵ هستیم، طی ۶۰ ماه، ۶۹ عنوان کتاب کار شده است. یعنی هر ماه بیش از یک عنوان کتاب در این دفتر تولید و عرضه شده است. البته دفتر وظایف دیگری مثل تولید کتاب گویا، تولید کتاب بریل، تولید مجله، به روز رسانی سایت و چندین وظیفه دیگر داشته است.

اگر سرجمع پروژه‌های اجرا شده در این دفتر را مورد ملاحظه قرار دهیم به آمارهای زیر می‌رسیم. طی پنج سال یا ۶۰ ماه جمعاً ۳۰۴ پروژه کتابی در دفتر طراحی شده که از بین آنها ۶۹ پروژه نهایی و عرضه شده و ۲۰۵ پروژه بیش از پنجاه درصد پیشرفت داشته و ۳۰ پروژه متوقف و تعطیل یا در حال تجدیدنظر و یا دارای پیشرفت اندکی است. اما اگر این ۳۰ پروژه را ملاحظه نکنیم و فقط پروژه‌های نهایی شده و در حال نهایی شدن را در نظر بگیریم، یعنی ۲۷۴ پروژه عرضه شده یا حداکثر تا ماه‌های آینده عرضه خواهد شد. بنابراین تا کنون ماهانه ۴/۵ عنوان کتاب در دفتر مطرح بوده است، اما اگر فقط آثار منتشره نه آثاری که بعداً منتشر خواهد شد را ملاحظه کنیم ماهانه ۱/۱۵ کتاب نهایی و عرضه شده است.

یک نکته مهم این است که کتب مرجع‌تر و مهم‌تر چون کار بیشتر می‌برد و دیرتر آماده می‌شود، عرضه آنها تأخیر

و معضلات است. کتاب بیشتر نشانگر تأملات بیشتر و تفکرات افزون‌تر درباره مسائل معلولین و حاکی از تلاش فکری بیشتر است. اما فقدان کتاب به معنای نبودن اندیشه و تفکر و مطالعه درباره معضلات معلولین است.

کتاب را یک نویسنده تشبیه می‌کند به جعبه آچار و جعبه ابزار، هر مقدار در جعبه ابزار وسایل بیشتر داشته باشد، تعمیرات و اصلاحات بهتر عملی می‌شود. چون هر ابزار برای باز کردن پیچ خاصی است و کارایی ابزارها متفاوت است و از طرف دیگر مشکلات هم متنوع و متکثر است. تعمیرکار وقتی با چند ابزار محدود وارد یک مجتمع مسکونی می‌شود، چند وسیله محدود را می‌تواند تعمیر کند ولی وقتی ابزارهای متنوع و زیاد در اختیار داشته باشد، هر گونه تعمیری را می‌تواند انجام دهد. کتاب هم همین‌گونه است. وقتی انبوه کتب باشد یعنی تعدادی از آنها راه‌کارهای جهان پیشرفته را منتقل کرده، تعداد به نقد وضعیت موجود ایران پرداخته، تعدادی راه‌کارهای اجرایی توسط تشکل‌های مردمی را بررسی و راه درست را پیشنهاد کرده و خلاصه هر گروه از کتب کارآیی ویژه‌ای نسبت به مشکلات جامعه هدف دارند و سرجمع همه اینها حل بسیاری از

داشته ولی آثار عمومی‌تر زودتر عرضه شده است. در ابتدای تأسیس دفتر، تألیف، ترجمه و نشر کتاب معلولیتی در ایران حدود چهار عنوان در سال بود اما اکنون زیاده‌تر شده است. هر چند با شاخص‌های مطلوب هنوز فاصله زیاد است. زیرا گفته می‌شود در امریکا ۴۰ عنوان کتاب برای هر نفر در سال منتشر می‌شود. در ایران در سال ۱۳۹۳، ۱/۹ کتاب برای هر نفر در سال منتشر شده است.^۱

اقتضائات و انتظارات

تا وقتی که وضع کتاب در جامعه معلولین بهبود پیدا نکند نمی‌توان حل مشکلات را انتظار داشت. مشکلات فرهنگی و اجتماعی و حقوقی مثل اشتغال تأمین رفاه و تأمین حرمت و کرامت و تأمین حقوق اجتماعی معلولان منوط به کتاب است.

ممکن است راجع به ارتباط و همبستگی دو متغیر کتاب و حل معضلات فردی و اجتماعی جامعه معلولان پرسش شود و کسی بپرسد کتاب چگونه مشکلات را رفع می‌کند؟ پاسخ این است که کتاب مجموعه‌ای از فکر، اندیشه، دیدگاه، راه‌کار و تجزیه و تحلیل مسائل

۱. کتابی با عنوان کتاب‌سنجی معلولان در حال نهایی شدن است که نشانگر وضعیت چاپ و نشر معلولان است.

مشکلات آنان است.

اما آمار کتاب درباره معلولین چه اندازه باشد مطلوب است؟

اگر بخواهیم وضع جهان پیشرفته را ملاک قرار دهیم و آمار معلولین ایران را بر اساس سازمان بهزیستی چهار میلیون نفر بدانیم، به این نتیجه می‌رسیم ۴ میلیون نفر $\times 40 =$ نفر کتاب در سال = ۱۶۰ میلیون عنوان کتاب در سال

اما تولید این حجم از کتاب فعلاً محال و ممتنع است. اما اگر سال ۱۳۹۳ قرار دهیم و نفر کتاب را $1/9$ بدانیم رقم ۷۶۰۰ هزار به دست می‌آید. یعنی برای کل معلولین ایران اگر ۷۶۰۰۰۰۰ کتاب در سال منتشر شود به هر معلول $1/9$ کتاب اختصاص می‌یابد. در این صورت افراد عادی و معلولین نزدیک به هم می‌شوند.

توجه کنید قبلاً به دست آمد که آمار کتاب معلولیتی در ایران $10/16$ در سال بوده است. یعنی هر سال حدود ۱۱ عنوان کتاب به طور میانگین از سال ۳۶ (نشر اولین اثر) تا ۹۵ (نشر آخرین اثر) در ایران منتشر شده است. در حالی که حداقل از ۹۳ تا کنون باید ۷۶۰۰۰۰۰ کتاب در سال برای معلولین منتشر می‌شده تا معلولین با مردم عادی یکسان شده و تبعیض رفع می‌شده است. فاصله ۱۱ تا ۷۶۰۰۰۰۰ بسیار زیاد است اگر حتی یک میلیون کتاب در سال برای معلولین باید منتشر می‌شده را در نظر آوریم یعنی حدود یک هفتم، باز فاصله زیاد است و تا وقتی این فاصله پر نشود نباید انتظار حل مشکلات را داشته باشیم.

راه کار

برخی کشورهای منطقه مثل عربستان، کویت و قطر در بیست سال اخیر توانسته‌اند، آمار تولید کتاب معلولیتی را بسیار افزایش دهند. در نمایشگاه بین‌المللی شارجه (مشارقه) که ناشر معلولیتی منطقه شرکت می‌کنند، در سال ۹۳ عربستان سعودی حدود پانصد عنوان کتاب معلولیتی آورده بود. همان زمان سازمان بهزیستی در نمایشگاه بین‌المللی تهران شرکت کرد و غرفه‌اش شامل ۲۵ عنوان کتاب بود.

دفتر فرهنگ معلولین در سفر به عربستان سعودی در این زمینه مطالعه انجام داد و به راه‌کارهای اجرایی و

کارشناسی شده رسیده در دو جلسه به ریاست محترم سازمان بهزیستی و به معاون محترم فرهنگی گزارش آن داده شد ولی استقبال خاصی مشاهده نشد. اما مدیریت این دفتر به توصیه جناب آقای شهرستانی در حال اجرای طرح ده ساله است که تا کنون چهار سال آن طی شده و به نتایج مطلوبی واصل شده‌ایم. امیدواریم در شش سال باقی‌مانده، آمار کتاب معلولیتی را در چارچوب امکانات و ظرفیتی که داریم تا پانصد عنوان توسعه دهیم.

در پایان توجه به این نکته لازم است که اگر به مقوله‌های زیربنایی مثل کتاب اهتمام نشود و شاخص‌ها بهبود پیدا نکند قطعاً و مسلماً اصلاح امور معلولین با موانع و مشکلات جدی مواجه خواهد شد. و تعجب اینکه نهادهای متصدی امور معلولین تا کنون طرح و برنامه‌ای در این زمینه اعلام نکرده‌اند یا اقدامات فراگیر و جدی و عملی از این سازمان در این حوزه مشاهده نشده است. اگر کاری انجام می‌دهند حداقل کلیات آن را به اطلاع عموم برسانند.

نهادهای دیگر مثل خانه کتاب، کتابخانه ملی، وزارت فرهنگ و ارشاد نیز راه‌کار اجرایی برای کتاب معلولین تاکنون به عموم گزارش نداده‌اند.

در پایان

از خردسالی این شعر را در دبستان یاد دادند و می‌خواندیم

من یار مهربانم
دانا و خوش زبانم
گویم سخن فراوان
با آن که بی زبانم
پندت دهم فراوان
من یار پند دانم
من دوستی هنرمندم
با سود و بی زیانم
از من مباش غافل
من یار مهربانم

این شعر در توصیف کتاب، آن را یار مهربان، دانا و خوش زبان، پند دهنده و خلاصه حلال مشکلات توصیف می‌کند.

فصل بیست و هفتم: نظرسنجی

وزیر بهداشت و آموزش بهداشت چند روز قبل گفت بعضی از مدیران و مسئولین با طرح ادعاها و بحث در موضوعاتی که در تخصص آنها نیست حرف‌های عجیب و غریب می‌زنند و موجب سردرگمی مردم می‌شوند و موجب افسردگی و گسترش‌های بیماری‌های روانی شده‌اند. اگر به سخنان بعضی از مسئولین مرتبط به معلولین نگاه کنید و ادعاهای خیالی و پوچ آنان دیده شود، معنای حرف‌های وزیر بهداشت می‌گردد. اما اگر هر مسئولی، داوری و سخنان خود را منوط و متکی به اطلاعات آماری و تحقیقات میدانی کند، متوجه خواهد شد بسیاری از سخنان خودش پایه و اساس ندارد. دفتر فرهنگ معلولین برای اینکه در دام خیالات واهی نیفتد و فکر نکنیم کارهایمان بهترین‌ها در جهان است و هیچ‌کس نمی‌تواند و فقط ما می‌توانیم، یا وقتی یک کتاب کار می‌کنیم، خودمان را عقل کل معلولان بدانیم، درصدد هستیم نظرسنجی جامعی درباره محصولات و فعالیت‌های خودمان داشته باشیم. این فصل در این زمینه است. پیش از این نظرخواهی‌های موردی داشتیم ولی تا کنون طرح جامع اجرا نکرده‌ایم.

— ضرورت —

معمولاً عالمان، مراکز علمی، پژوهشگران و نویسندگان بیشتر در معرض نفوذ و سیطره شیطان هستند. زودتر از دیگران مغرور می‌شوند و غرور، کبر، استبداد رأی، نخوت به سراغشان می‌آید. سرانجام همه این ویژگی‌ها موجب سقوط و هلاکت آنان می‌شود. به همین دلیل مراکز علمی در ایران عمر کوتاه دارند، با اینکه در برخی کشورها عمر برخی مراکز به چند قرن می‌رسد. زیرا استبداد و تکبر و غرور موجب منزوی شدن، از دست دادن پشتیبانان مردمی می‌شود.

گاه با نوشتن یک مقاله فکر می‌کنیم قله‌های دانش را فتح کرده‌ایم و بیش از همه مردم جهان اطلاعات داریم، تبعات این نوع اخلاقیات افتادن به خطاهایی است که موجبات اشتباهات بیشتر را فراهم می‌آورد و در نهایت به سقوط می‌انجامیم.

روش مهم برای پی بردن به خطاها و نیز پی بردن به حد و حدود و جایگاه خود، دانستن آراء دیگران از طریق نظرسنجی است. گروهی از مردم اگر درباره

— چگونگی اجرا و روش —

از دو تن از استادان و دانشجویان مقطع ارشد و دکترای دانشگاه تهران کمک گرفتیم تا طرحی برای نظرسنجی درباره محصولات و فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین بودند. مدتی است مشغول شده‌اند و درصدد هستند با تشکیل جامعه آماری و تعیین میدان، در مورد فعالیت‌ها و محصولات دفتر از افراد متنوع ولی صاحب نظر، دریافت نظر کرده و پس از جمع‌آوری آراء و دیدگاه‌ها به روش علمی به تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی می‌پردازند.

کتب الکترونیک
مجله توان نامه
بانک اطلاعاتی

موضوعی اظهار نظر و داوری کنند، کمتر خطا می کنند و واقعیتها را می توان از داوری های آنان یافت. به این دلایل نظرسنجی لازم و ضروری است.

روشها

* از محصولات دفتر فرهنگ معلولین در چه زمینه ای استفاده می کنید؟
استفاده در متون علمی (ارجاع دادن)
به عنوان تکمیل آرشیوها و کتابخانه ها
مطالعه شخصی
همه موارد

معمولاً از شیوه های پرسشنامه یا مصاحبه می توان آراء و دیدگاه های افراد را به دست آورد. البته جمع آوری همه آراء کاری بس مشکل است. از این رو به صورت گزینشی جامعه آماری ایجاد کرده و به بررسی می پردازند.

* به نظر شما کدام جنبه از محصولات کتب کاغذی این مؤسسه دارای اشکال است و نیاز به اصلاح دارد؟
محتوا
صحافی و زیبایی آثار
توزیع و عرضه
همه موارد

پرسشنامه: نظرسنجی درباره محصولات و فعالیت های دفتر چند مرحله دارد؛ اما مرحله اول آن پرسشنامه ای با هشت پرسش است که از طریق اینترنت و سایت گوگل در اختیار کاربران قرار گرفته و مشغول جمع آوری اطلاعات هستند. متن آن اینگونه است:
فرهیخته گرامی؛ پیشاپیش از پاسخگویی تان سپاسگزاریم، امید است که با همراهی شما در راستای بهتر کردن محصولاتمان و گام برداشتن در راستای حل مشکلات معلولین کشور، مؤثرتر از گذشته ظاهر شویم.

* به نظر شما کتب گویای تولید شده در مؤسسه در کدام جنبه دارای اشکال است و نیاز به اصلاح دارد؟
مشکلات فنی (غلط خواندن، نویزها، نوع صدای گویندگان)
محتوا
توزیع و عرضه
همه موارد

* آیا با مؤسسه دفتر فرهنگ معلولین آشنا هستید؟
بلی
خیر

* به نظر شما کدام جنبه از کتب بریل دارای اشکال است و نیاز به اصلاح دارد؟
محتوای کتب
اشکالات ویرایشی
توزیع و عرضه
همه موارد

* در زیر لیستی از محصولات دفتر فرهنگ معلولین وجود دارد، لطفاً در کنار محصولاتی که با آن آشنایی دارید، تیک بزنید.
کتب کاغذی
کتب گویا
کتب بریل
کتب الکترونیک
مجله توان نامه
بانک اطلاعاتی

لطفاً پیشنهادات و انتقاداتتان را برای بهتر کردن محصولات دفتر فرهنگ معلولین، ارسال نمایید.

* در زیر لیستی از محصولات دفتر فرهنگ معلولین وجود دارد، لطفاً در کنار محصولاتی که تاکنون از آن استفاده کرده اید، تیک بزنید.

کتب کاغذی
کتب گویا
کتب بریل